ANALELE
ACADEMIEI ROMANE

SERIA II. — TOMUL XXXI.

1908 — 1909.

PARTEA ADMINISTRATIVĂ ȘI DESBATERILE

BUCUREȘTI
INSTIT. DE ARTE GRAFICE „CAROL GÖBL" S-sor ION ST. RASIDESCU
16, STRADA DOAMNEI, 16.
1909.
23 419

PARTEA I

ŞEDINŢELE ORDINARE

DELA 25 APRILIE 1908 PÂNĂ LA 24 APRILIE 1909.

ŞEDINŢA DELA 25 APRILIE 1908.

Preşedinţa d-lui *I. C. Negruzzi,* Vicepreşedinte.

Dela d-nii Ernst Ludwig, A. Bernáth-Lendway şi Eusebiu Popovici se primesc scrisori de mulţumire pentru alegerea domniilor lor ca membri onorari.

D-l *C. Erbiceanu* dărueşte pentru colecţiunile Academiei patru volume cărţi greceşti vechi, rare şi preţioase, dintre cari două tipărite în ţară — toate având legătură cu istoria culturală românească, — precum şi cartea românească: *Intrebări şi răspunsuri teologiceşti ale Sfântului Atanasie cel Mare*, tipărită în Bucureşti la 1821.

ŞEDINŢA PUBLICĂ DELA 2 MAIU 1908.

Preşedinţa d-lui *I. C. Negruzzi,* Vicepreşedinte.

D-l *Gr. G. Tocilescu* ceteşte comunicarea sa despre: *Inscripţiuni nouă dela Mausoleul lui Traian, descoperite în ultimele săpături dela Adamklisi.*

Dela d-l S. Mehedinţi se primeşte scrisoare de mulţumire pentru alegerea sa de membru corespondent.

ŞEDINŢA PUBLICĂ DELA 9 MAIU 1908.

Preşedinţa d-lui *A. Saligny*.

D-l *D. Sturdza* ceteşte comunicarea sa: *Patruzeci şi doi de ani de domnie a Regelui Carol I.*

Terminând, d-l Sturdza prezentă Academiei în dar, din partea guvernului şi în amintirea marei sărbători naţionale de 10 Maiu, un manuscript cuprinzând Liturghiile în limba slavă ale sfinţilor Ioan Gură-de-aur, Vasile şi Grigorie; el este scris pe hârtie groasă cu litere mari caligrafice de Radul grămăticul în Mânăstirea Brâncoveni la 1654, şi este înfrumuseţat cu multe frontispicii, iniţiale şi miniaturi în colori. Volumul atât de preţios pentru noi a aparţinut bibliotecii unui Z. de Lachnit, bibliotecă ce s'a vândut la licitaţie publică la 15 şi 16 Maiu curent în Viena. Totdeodată d-l Sturdza dărueşte din partea d-sale o colecţie de câtevà mii de monede româneşti de argint dela Mircea Vodă, cari au făcut parte dintr'o comoară mai mare găsită anii trecuţi în Dobrogea.

Dela Comisiunea Europeană a Dunărei se primeşte în dar *Harta Dunărei şi a gurilor ei între Brăila şi mare*, întocmită în anii 1870—71 de Robert Hanzford sub direcţiunea lui Sir Ch. A. Hartley.

D-l I. Tanoviceanu, membru corespondent, în onoarea serbării de 10 Maiu, face următoarele daruri:

a) cartea foarte rară: *Analecta lapidum vetustorum et nonnullarum in Dacia antiquitatum — authore Stephano Zamosio, 1598;*

b) autograful unei scrisori fără dată a Maiestăţii Sale Regelui, adresată probabil la 1867—68 Ministrului Instrucţiunii publice de atunci D. Gusti în următoarea cuprindere:

«Il faut que Vous mettiez *absolument* et *immédiatement* mille ducats à la disposition de l'Académie — le manque d'argent a arrêté aujourd'hui tous les travaux. Si vous ne pouvez pas au ministère, Vous la prendrez sur ma liste civile.—Charles».

D-l I. Tanoviceanu adaoge că din această scrisoare se vede viul interes pe care Maiestatea Sa Regele l-a purtat Academiei chiar dela începutul activităţii comune a Suveranului şi a Academiei în patria noastră.

Dela d-l Dr. Emil Fischer se primesc exemplare din scrierea sa: *Despre originea familiilor boiereşti române*, — scriere apărută în *Zeitschrift für Ethnologie*, 1908, fasc. III.

D-l *I. Kalinderu* prezentă o scrisoare adresată Maiestăţii Sale Regelui de d-l Enrico Croce, care cere remunerare bănească pentru còpii de documente istorice privitoare la Români, extrase din Arhivele dela Genova şi dela Turin, precum şi pentru altele pe carĭ ar aveà să le copieze de acum înainte. D-l Kalinderu observă că d-l Croce este lipsit de cunoştinţele istorice necesare pentru asemenea cercetări. Astfel «acel Ştefan cel Mare, dela care d-l Enrico Croce arată că provin scrisorile menţionate, între anii 1550—1570, numindu-l într'un loc şi Mare Principe al Transilvaniei, cred că nu poate fi decât Ştefan Báthory, fost Principe al Ardealului şi mai pe urmă Rege al Poloniei. O confuzie deci foarte ciudată, din care se vede că autorul scrisorii e un foarte slab cunoscător al împrejurărilor istorice dela noi şi dela vecinii noştri. De altminteri arhivele din Turin, Genova şi Veneţia au fost bine cercetate de d-nii Iorga şi Esarcu, astfel că ar fi fost de mirare ca d-lor să nu fi dat peste nişte scrisori de însemnătatea celor arătate, dacă într'adevăr acestea ar fi fost de provenienţă românească sau privitoare la ţerile române».

D-l *Duiliu Zamfirescu* prezentă raportul său asupra lucrărilor Comisiunii instituite la Şcoala de arte frumoase din Bucureşti pentru acordarea premiului I. Lecomte du Noüy. Comisiunea propune ca premiul de lei 479,65 să se împartă după cum urmează:

a) Lei 179,65 d-lui Alexandru Romano şi lei 100 d-lui Daniil Ionescu pentru desemnurile lor de pe antic;

b) Câte lei 100 d-şoarei Eugenia Mantu şi d-lui An. Chiciu pentru desemnurile lor de pe natură.

Propunerea Comisiunii se aprobă.

ŞEDINŢA PUBLICĂ DELA 16 MAIU 1908.

Preşedinţa d-lui *I. C. Negruzzi,* Vicepreşedinte.

Dela d-na Maria General St Fălcoianu se primeşte darul arătat în următoarea scrisoare:

«Aş aveà o mare satisfacţiune să binevoiţi a primi pentru biblioteca Academiei manuscrisul defunctului meu soţ, Generalul Fălcoianu, partea II şi III a istoricului răsboiului din 1877—78.

«Cred că nicăieri nu va aveà un loc mai prielnic pentru memoria lui decât acolo, unde a lucrat atâţia ani cu domnia-voastră.»

D-l *D. A. Xenopol* expune comunicarea sa: *Rassa, mediul şi evoluţia în istorie.*

ȘEDINȚA DELA 23 MAIU 1908.

Preșединța d-lui *A. Saligny.*

D-l Dr. Julius Jung, profesor la Universitatea germană din Praga, înștiințează că a dăruit Bibliotecii acelei Universități publicațiunile Academiei, primite ca membru corespondent al ei, și se roagă să se completeze seria și să se trimită continuările.

— Cererea se aprobă.

Dela d-l Dr. Emil Fischer se primesc exemplare din scrierea sa: *Das vorsächsische Burzenland.*

ȘEDINȚA DELA 30 MAIU 1908.

Preșединța d-lui *A. Saligny.*

Se cetește procesul verbal al Secțiunii științifice dela 30 Maiu, prin care Secțiunea propune a se tipări în *Anale:*

a) *Contribuțiuni la Flora Bucureștilor și a împrejurimilor sale* de d-l Zach. C. Panțu ;

b) *Contribuțiuni la climatografia României. II. Studiu comparativ al climei primăverii la București* de d-l I. St. Murat.

— Propunerile Secțiunii se aprobă.

Dela d-l Alfred Stead, Consul general al României la Londra, se primesc exemplare din scrierea sa: *Modern Roumania.*

D-l *Gr. Ștefănescu* prezentă scrierea sa : *Quelques mots sur le Dinotherium gigantissimum*, extrasă din *Comptes-rendus du X-e Congrès géologique international, Mexico 1906*,— congres căruia d-l Ștefănescu a făcut această comunicare.

D-l *I. Bogdan* prezentă pentru colecțiunile Academiei fotografia unui document din 16 Fevruarie 1424, dela Alexandru cel Bun, pentru satul Buciumeni de lângă Baia și Fălticeni. Documentul original se găsește în satul Buciumeni, la femeia Catinca a lui Vasile Diaconu și este unul din cele mai importante dela acest Voevod.

D-l Preşedinte *A. Saligny* aduce la cunoştinţă că Vinerea viitoare este zi de şedinţă publică şi că d-l *A. D. Xenopol* a exprimat dorinţa să facă în acea şedinţă comunicarea d-sale asupra *Legilor și seriilor în știință și în istorie.*

— Se admite.

D-l *I. Bianu* aminteşte că în şedinţa publică precedentă d-l A. D. Xenopol a făcut o comunicare de aceeaş natură, pe care însă n'a cetit-o, după cum prescriu art. 35 şi 61 din Regulamentul general, ci a făcut-o verbal, fără manuscris şi fără să prezente apoi un rezumat al ei spre a se publică în *Monitorul Oficial.* D-sa întreabă dacă desconsiderarea regulelor stabilite de Academie de către înşişi membrii ei nu constitue o primejdie? S'a spus că înainte de a fi cetite în şedinţe publice, lucrările membrilor să nu treacă prin Secţiuni, cum cere regulamentul, pentru motive de încredere reciprocă şi de colegialitate. Dar să se observe cel puţin celelalte prescrieri ale regulamentului, ca lucrările membrilor să fie cetite, cum au fost până acum, nu expuse sub formă de conferinţă improvizată, dar necetită. D-l Bianu atrage atenţiunea d-lui Preşedinte şi a membrilor prezenţi asupra acestei nouă abateri dela regulament, care poate fi foarte periculoasă pentru viitor.

D-l *I. Bogdan* zice că observaţiunea d-lui Bianu este foarte justă. Statutele şi Regulamentul nostru sunt precise în acest punct şi prescriu formal că comunicările trebuesc prezentate scrise şi apoi cetite în Academie, cum de altmintrelea se practică în toată lumea. Comunicările făcute sub formă de conferinţe nu se potrivesc cu seriozitatea lucrărilor Academiei. D-l Bogdan propune să se iea o hotărîre definitivă, ca în viitor să se aplice dispoziţiunile Regulamentului în această privinţă, căci ele fiind clare, nu dau loc la nici un fel de interpretare.

D-l *Dr. C. I. Istrati* observă că d-nii Bianu şi Bogdan au dreptate: este un text limpede, care cuprinde dispoziţiuni luate de Academie şi el trebue respectat; dura lex, sed lex.

— In urma părerilor ce s'au mai schimbat, se decide ca să se atragă atenţiunea d-lui Xenopol asupra dispoziţiunilor privitoare la comunicările în şedinţele publice ale Academiei, spre a se conformă lor.

ȘEDINȚA DELA 6 IUNIE 1908.

Preșeḍința d-lui *Gr. G. Tocilescu,* Vicepreședinte.

D-l *Dr. V. Babeș* cetește comunicarea sa: *Despre etiologia febrei tifoide a calului și despre etiologia jigodiei la câinii tineri.*

D-l *A. D. Xenopol* expune comunicarea sa: *Legile și seriile în științe și în istorie.*

ȘEDINȚA DELA 13 IUNIE 1908.

Președința d-lui *A. Saligny.*

Dela d-na General Maria St. Fălcoianu se primesc 19 volume manuscrise, cuprinzând cursuri urmate ca elev de răposatul d-sale soț și membru al Academiei.

D-l Președinte *A. Saligny* aduce la cunoștință că în zilele de 24 și 25 Iunie se vor ținea examenele de fine de an la Institutul Otteteleșanu și urmează a se numi delegații Academiei, cari să asiste la ele.

— Se decide ca delegați să fie d-nii: *Gr. Ștefănescu, Gr. G. Tocilescu* și *Dr. D. Grecescu.*

ȘEDINȚA DELA 20 IUNIE 1908.

Președința d-lui *Dr. C. I. Istrati,* Vicepreședinte.

Dela d-l *I. Kalinderu* se primește darul arătat în următoarea scrisoare: «Am onoare a vă remite suma de Lei 300, cu rugăciunea a o pune la dispozițiunea Direcțiunii Institutului Otteteleșanu, spre a cumpără, ca și în trecut, câte o mică amintire din partea mea celor 15 eleve cari termină în acest an cursurile.»

Se primește invitațiune la al XVI-lea Congres internațional de medicină care se va ținea la Budapesta în zilele de 29 August — 4 Septemvrie stil nou 1909.

— Se pune în vederea membrilor cari ar dori să iea parte.

ȘEDINȚA DELA 27 IUNIE 1908.

Președința d-lui *Dr. C. I. Istrati,* Vicepreședinte.

Dela Ministerul Afacerilor străine se primește colecțiunea completă a documentelor originale imprimate (protocoale de ședințe și altele) ale celei de a doua conferințe pentru pace, ținută la Haga în anul 1907.

Dela Societatea italiană din Roma pentru înaintarea științelor se primește întâiul volum de *Acte*, cu exprimarea dorinței de a i se trimite în schimb publicațiile Academiei.

— Se decide a se trimite toate publicațiunile de cuprins științific.

Dela Biblioteca Națională din Havana se primesc publicațiuni și se cere schimb cu ale Academiei.

— Se decide a se trimite *Analele.*

Se primește înștiințarea și programul Congresului internațional al științelor istorice, care se va ținea la Berlin la 6—12 August 1908.

ȘEDINȚA DELA 5 SEPTEMVRIE 1908.

Președința d-lui *Gr. G. Tocilescu,* Vicepreședinte.

D-l Vicepreședinte *Gr. G. Tocilescu,* deschizând ședința zice:

«In vacanța de vară, Academia a suferit două pierderi însemnate prin încetarea din vieață a Episcopului Nicolae Popea și a membrului onorar Ștefan D. Grecianu.

«Nicolae Popea, ales membru activ al Academiei la 8 Aprilie 1899, s'a stins la 26 Iulie în reședința sa episcopală din Caransebeș. El a fost unul dintre fruntașii vieții intelectuale și bisericești a Românilor din Ungaria. In tinerețe s'a distins ca colaborator al marelui Arhiepiscop Șaguna. Studiile sale istorice l-au pus între fruntașii scriitori români de peste Carpați. Timp de 19 ani a condus eparhia Caransebeșului cu stăruință, blândețe și energie, cari erau trăsurile principale ale caracterului său.

«Academia Română eră fericită a-l aveă între membrii ei și recepțiunii lui aici, făcută în ziua de 13 Martie 1900, i s'a dat un caracter de o excepțională solemnitate.

«Pierderea răposatului coleg este cu atât mai dureros simțită de Academie, cu cât dânsul erà și unul din cei mai străluciți conducători ai bisericii românești.

«La ceremonia îmmormântării, Academia a fost reprezentată de d-l coleg I. Bianu, care a rostit în numele Instituțiunii noastre următoarea cuvântare:

«*Prea sfințite Părinte,*
«*Intristați frați,*

«Nu poate fi inimă omenească să nu se înduioșeze, să nu se «mâhnească, când vede pe membrii unei mari familii înnecați în du«rere, pentrucă au pierdut pe căpetenia lor, pe îngrijitorul, condu«cătorul și apărătorul lor; pe acelà care le sta în frunte și le arătà «drumul cel bun și căile rele și primejdioase. Inima omenească, «care nu s'ar mișcà și nu s'ar înduioșà nici la vederea unor ase«menea dureri, ar trebuì să fie neatinsă nici de cea mai ușoară «adiere a învățăturii dumnezeescului Mântuitor, care a pus dra«gostea, iubirea deaproapelui ca temeiu întregei sale învățături: «Să «iubești pe vecinul tău ca însuți pe tine» (Rom., XIII, 9).

«Explicând Romanilor măreția acestei învățături, Pavel — lumina «Apostolilor—zice (Rom., XIII, 10, 11, 12):

«Dragostea nu lucrează rău vecinului: drept aceea împlinirea «legii este dragostea.

«Și aceasta știind vremea, că acum vreme este, noi din somn «să ne sculăm: că mai aproape este nouă mântuirea acum, decât «când am crezut.

«Că noaptea a trecut, iar ziua s'a apropiat: să lăpădăm dar lu«crurile întunerecului și să ne îmbrăcăm în arma luminii!!»

«Stejarul falnic, care a stat în fața furtunilor și v'a adumbrit și «v'a apărat sub ramurile lui, a căzut jos; părintele iubitor, care «v'a condus cu atâta iubire și s'a îngrijit cu toate puterile sufle«tului său de sufletele și de mințile voastre, s'a dus dela voi: el «și-a împlinit datoriile lui în această vieață de frământări și de du«reri. Cel de sus l-a chemat la răsplata fericirii vecinice.

«Inălțându-se dintre voi, el v'a dat dovadă nouă și hotărîtoare, «că sufletul lui întreg erà cuprins numai de iubirea voastră, că «numai la voi s'a gândit, că întreg numai al vostru a fost.

«Plecând dintre voi, a ținut să arate turmei păstorite de dânsul, «cu toată iubirea sufletului său, că pe toți v'a iubit, fără deose-

«bire de prieteni și neprieteni, de buni sau răi. Pildă sublimă — «învățătură luminoasă — pentru cei cari rămân în urma marelui «păstor!

«Pildă care ne arată că sufletul lui se înălță spre sferele cerești «totdeauna, când, în cele mai sărbătorești momente ale îndeplinirii «sfintelor sale îndatoriri arhierești, — el rostià cu glas înalt și cu «privirile spre turma sa prea iubită cuvintele:

«Doamne, Doamne, caută din cer și vezi și cercetează, și întă«rește via aceasta pe care a sădit-o dreapta ta».

«Dar, întristați frați, acest păstor și părinte al vostru nu a fost «numai al vostru din această de Dumnezeu binecuvântată dieceză «a Caransebeșului; nu — el a mai fost și al tuturor fraților și fiilor, «începând dela Săcelele de sub munte și dela Valea Timișului, unde «s'a născut; — el a mai fost și al nostru al tuturor, cari slujim «pretutindenea cărții românești.

«El a fost unul dintre fruntașii luminători ai neamului nostru «întreg, nu numai cu fapta și cu cuvântul, dar și cu cartea, cu «scrisul.

«De aceea am venit și noi aici, să unim cu lacrămile voastre «pe ale noastre, la mormântul în care se închid rămășițele pă«mântești ale fruntașului, ale părintelui nostru al tuturor.

«In fața acestui sfânt locaș să ne pătrundem sufletele de învă«țăturile nobilului părinte, care și-a dat tot și toate pentru turma «sa iubită, iar ca să-i urmăm învățătura vieții lui întregi, să ne «țintuim bine în minți cuvintele Apostolului Pavel (Corint., I, 10):

«Și vă rog pe voi, fraților, pentru numele Domnului nostru Isus «Hristos, ca toți să grăiți aceeaș, și să nu fie între voi împărecheri, «ci să fiți întemeiați într'un gând și într'o înțelegere.»

«Ușoară să-i fie țărâna, cum vecinică îi va fi amintirea»

«Ștefan D. Grecianu, ales membru onorar la 9 Aprilie 1905, s'a dedat încă din tinerețe studiilor istorice și a publicat câtevà scrieri referitoare la familia Grecianu, la starea țerilor române în secolul XVIII, și altele. Toată vieața s'a îndeletnicit mai ales cu adunarea de materiale istorice, întocmind asfel o foarte bogată colecțiune de documente și de note istorice.

«In etate de 80 ani, Ștefan Grecianu s'a stins la 1 August în București. La ceremonia înmormântării Instituțiunea noastră a fost reprezentată de d-l coleg St. C. Hepites.»

Dela P. S. Sa Arhimandritul Filaret Musta, Vicarul episcopesc al Caransebeșului, se primește scrisoare de mulțumire în numele Consistoriului Diecezei pentru participarea Academiei la îmmormântarea răposatului Episcop Nicolae Popea.

Dela d-l Paul Ștefan Grecianu se primește scrisoare de mulțumire pentru reprezentarea Academiei la îmmormântarea părintelui său.

Dela d-l Dr. Emil Fischer se primesc trei scrieri ale sale relative la istoria Românilor, extrase din foi germane.

D-l *C. Erbiceanu* dăruește:

a) un volum manuscript românesc, cuprinzând: «A Sfântului Andreiu, Arhiepiscopul Chesariei-Capadochiei Tâlcuire la Apocalipsis, copie dela 1794;

b) mai multe foi de manuscripte grecești, privitoare în cea mai mare parte la cultura grecească în Principatele române în secolii XVIII și XIX.

D-l *I. Bianu* prezentă în dar din partea P. S. Sale Părintelui Arhimandrit Nifon, Egumenul mânăstirii Sinaia, un volum manuscris slavon, cuprinzând Faptele Apostolilor. La sfârșitul volumului se află nota scriitorului, Preotul Iovan, care a sfârșit lucrarea la 12 Ianuarie 1554 (7062).

Se aduce la cunoștință că la 9 Septemvrie va aveà să se țină la Școala de poduri și șosele concurs pentru acordarea din Fondul Adamachi a două burse la ingineri; una pentru studiul electrotehnicei la Paris și alta pentru studiul ingineriei agricole, și urmează să se formeze comisiunea examinătoare.

— Comisiunea se decide să fie compusă din d-nii: C. M. Mironescu, Directorul Școalei de poduri, și T. Dragu, membru în Consiliul superior tehnic, sub președința d-lui *A. Saligny.*

ȘEDINȚA DELA 12 SEPTEMVRIE 1908

Președința d-lui *Gr. G. Tocilescu,* Vicepreședinte.

Prin Ministerul Afacerilor străine se primește invitare la al doilea Congres internațional de arheologie, care se va ținea la Cairo în 1909.

D-l *C. Erbiceanu* dăruește:

a) un liturghiar slavonesc, manuscris pe hârtie din secolul XVI (fragment);

b) două foi dintr'un manuscris grecesc din secolul IX.

Se prezentă lucrările Comisiunii instituite la Şcoala de poduri şi şosele pentru alegerea a doi ingineri, cărora să se acorde bursele pentru studiul electrotehnicei la Paris şi al ingineriei agricole la Berlin. Comisiunea propune ca întâia bursă să se acorde d-lui Constantin Budeanu şi a doua d-lui Aurel Smântânescu.

— Propunerea Comisiunii se aprobă.

ŞEDINŢA DELA 19 SEPTEMVRIE 1908.

Preşedinţa d-lui *Gr. G. Tocilescu*, Vicepreşedinte.

D-l *C. Erbiceanu* dărueşte mai multe foi manuscripte româneşti, între cari un curs al răposatului Episcop Melchisedec despre *Tâlcuirea Rânduelilor bisericeşti;* două foi dintr'un dicţionar al neologismelor traduse în cuvinte vechi de G. Săulescu; dărueşte asemenea manuscripte greceşti, de pe cari d-l Erbiceanu însuş a studiat: *Retorica Amvonului. Interpretări în Sf. Evanghelist Mateiu,* făcute de profesorul C. Condogoni în Universitatea din Atena la 1864—1868 (lipsesc multe foi), şi *Enciclopedia teologică.*

Se aduce la cunoştinţă că la 27 Septemvrie curent se vor ţineà la Universitatea din Iaşi concursuri pentru acordarea din Fondul Adamachi a trei burse la licenţiaţi în ştiinţe, spre a face în străinătate lucrări practice de zoologie comparată, de chimie analitică şi de astronomie. Pentru examinarea candidaţilor urmează să se numească acum comisiuni.

— Se decide să se formeze trei Comisiuni sub preşedinţa d-lui *P. Poni* compuse din d-nii: P. Bujor şi I. Borcea pentru zoologia comparată; A. Obreja şi Dr. E. Riegler pentru chimia analitică; C Climescu şi I. Rallet pentru astronomie.

ŞEDINŢA DELA 26 SEPTEMVRIE 1908.

Preşedinţa d-lui *A. Saligny.*

Dela Ministerul Afacerilor străine se primesc următoarele cărţi dăruite Guvernului român de Guvernul olandez:

1. *Nieuwenhuis* (Dr. A. W.), Quer durch Borneo. Leiden 1904, 1907; 2 vol. 8°.

2. *Verbeek* (R. D. M.), Rapport sur les Moluques. Batavia 1908.

3. *Verbeek* (Dr. R. D. M.) et R. *Fennema*, Description géologique de Java et Madoura. Amsterdam 1896, 2 vol. 8ᵒ — cu Atlas.

4. *Leemans* (Dr. C.), Bôrô-Boudour dans l'île de Java, dessiné par ou sous la direction de Mr. F. C. Wilsen, avec texte descriptif et explicatif, rédigé d'après les mémoires manuscrits et imprimés de MM. F. C. Wilsen, J. F. G. Brumund et autres documents. Leide 1874, 1 vol. 8ᵒ— cu Atlas.

Dela Asociaţia română pentru înaintarea şi răspândirea ştiinţelor se primesc, spre a se împărţi membrilor, exemplare din publicaţiunea sa: *Congresul şi Expoziţiunea din Bucureşti, anul 1903. Darea de seamă, discursurile şi comunicările ce s'au făcut.*

D-l *C. Erbiceanu* dărueşte mai multe acte şi manuscrise româneşti vechi, între cari unele privitoare la Seminarul Veniamin, şi autografe de ale lui Teoctist Scriban.

D-l *I. Bianu* zice că între Instituțiile cari lipsesc Capitalei noastre este și un muzeu municipal, în care să se strângă toate rămășițele din trecutul orașului și pentru care să se urmărească toate aceste rămășițe. Altfel puținul ce a rămas până în zilele noastre se risipește și se nimicește. O nouă dovadă despre aceasta ne dă o descoperire făcută astăvară, care ar fi rămas cu totul necunoscută, dacă un comerciant cult și zelos din Capitală, d-l D. Z. Furnică, nu ar fi aflat despre ea. Iată faptul: S'a dărâmat astăvară casa din strada Băcani Nr. 2 și cu ocazia săpăturilor pentru o nouă clădire, s'au găsit opt chiupuri (oale) mari, având o greutate până la 200 kg. unul. Chiupurile s'au găsit la o adâncime de trei metri și jumătate și— după informațiunile culese de d-l Furnică la fața locului — ele erau îngropate în pământ, având numai gura la nivelul podinei; din ele se vindeà untdelemn, care se servià din prăvălie în stradă. Aceasta arată că dușumeaua erà în dreptul stradei, adică mai jos cu 2 metri decât suprafața de azi a solului. După urmele găsite în săpături, d-l Furnică crede că prin locul unde se aflà această prăvălie pe la începutul secolului XIX, în timpuri mult mai vechi, erà matca gârlei Colentina, care venià pe fosta stradă a Colței, prin fața actualei Primării, prin stradele Băcani, Lipscani, Zarafi. Ca dovadă despre aceasta este faptul că în săpături s'au găsit în acest an, la 7—8 metri adâncime, o mulțime de piloți de stejar, dușumele groase, poduri, fuse de moară de apă; se pare chiar că în tot lungul stradei Brătianu (Colței) s'au găsit urmele unui râu, când

s'au făcut săpăturile pentru canalizare: poduri, apeducte, lemnărie veche de stejar, diguri, etc. Astfel chiupurile găsite erau preţioase documente pentru comerţul Capitalei de pe la 1800, iar săpăturile mai adânci ar fi fost indicii preţioase despre topografia oraşului în timpuri mult mai vechi. Totuş chiupurile au fost vândute şi împrăştiate toate şi nu ştiu dacă năzuinţele d-lui Furnică îl vor ajută să regăsească cel puţin unul; iar despre săpăturile adânci nu se ştie nimic decât ceeace s'a cules din spusele oamenilor. Despre gârliţele cari se scurgeau prin Bucureşti în Dâmboviţa sunt adunate câtevà note în Istoria Bucureştilor (pag. 296) de Ionnescu-Gion, dar nu se vede nimic asemănat cu ceeace se spune în notiţa d-lui Furnică despre gârla Colentinei, care ar fi trecut prin strada Colţei şi ar fi coborît pe unde este strada Băcani şi celelalte. Este evident că ar fi foarte bine ca asemenea descoperiri să fie urmărite de Primărie şi rămăşiţele vechiului oraş să fie adunate într'un Muzeu municipal.

D-l *Gr. G. Tocilescu* zice că observaţiunea d-lui Bianu e justă: în adevăr multe, foarte multe resturi ale trecutului se risipesc şi se pierd pentru totdeauna şi aceasta din cauza organelor Statului, cari au căderea, după lege, să le semnaleze la timp celor în drept. Legea obligă pe primari să înştiinţeze pe prefecţi şi aceştia Direcţia Muzeului în timp de trei zile dela descoperirea unei antichităţi, pentru a se puteà luà din vreme măsuri de pază şi de conservare. De multe ori acest termin se prelungeşte până la 40 de zile, aşà că în acest timp lucrurile se strică, ori dispar. De asemenea neajunsuri, d-sa, ca Director al Muzeului Naţional de antichităţi, s'a izbit mai totdeauna. Cazul, pe care-l relevă d-l Bianu, d-l Tocilescu îl cunoaşte. D-sa a fost la faţa locului şi a văzut casa, care s'a dărâmat în strada Băcani, precum a văzut şi chiupurile găsite în săpături. Chiupurile aveau o întrebuinţare întinsă in comerţul de băcănie şi nu e de mirare că se găsesc unele din ele prin fostele pivniţe. In ce priveşte apa Colentinei, colegul nostru d-l Gr. Ştefănescu i-a găsit şi determinat mai de mult albia.

D-l *I. Kalinderu* şi-aduce aminte din copilărie despre existenţa chiupurilor şi borduşelor, în cari se păstrau untdelemn şi măsline în prăvăliile din strada Băcani, cari, fie zis în treacăt, erau destul de puţin curate. Chiupurile au fost, cred, întroduse în ţara noastră acum un secol. E regretabil că aceste resturi ale trecutulu se pierd şi că nu avem un muzeu municipal în care să fie păstrate.

D-l *Dr. C. Istrati* zice că chiupurile au fost întrebuințate nu numai în Muntenia, ci și în Moldova, și că în ele se puneà și grâu, în afară de untdelemn și măsline. Multe chiupuri sunt mai ales în Dobrogea. D-l Istrati aduce la cunoștință un fapt de aceeaș natură și anume: Făcându-se la administrația Așezămintelor Brâncovenești săpături subt biserică pentru instalarea unui calorifer, s'a dat, la o adâncime oarecare, de un zid gros de 2 metri și 25 centimetri și dé o poartă groasă. D-sa crede că acest zid poate să fi fost al vechei cetăți a Bucureștilor.

Trecând la altă ordine de idei, d-l Dr. Istrati amintește că s'au făcut în timpul din urmă discuțiuni prin publicitate asupra culelor și asupra originii lor. S'a susținut de unii că le avem dela Turci prin mijlocirea Sârbilor și că chiar cuvântul culă este turcesc; de alții s'a susținut că ele sunt resturi din turlele daco-romane. D-sa a studiat chestiunea și a ajuns la convingerea că la noi culele sunt un produs curat românesc, căci a găsit cule mai ales în călătoria d-sale de astăvară în toate părțile locuite de Români, având înțelesul sintetic de punct de priveghere și apărare. Așà prin culă se înțelege: casă și loc de ascuns bani, turn, castel, cetate, casă de țară întărită, pivniță la biserică, comoară sau tainiță, foișor de pază la vie, piatră de hotar între răzăși și altele. Cule nu sunt numai în Oltenia, cum s'ar crede; urma uneia se găsește chiar lângă București, la 10 kilometri, și ele sunt presărate peste tot pământul românesc și au avut și au diferite forme. D-sa până acum cunoaște 72. Cuvântul culă nu e turcesc; Turcii l-au adoptat prin Arabi, dela Romani (culla) cari îl luase dela Greci, iar aceștia îl aveau din sanscrita, în care însemnă zeul casnic, adică tot veghetor, ocrotitor. Nu numai la noi și în Peninsula Balcanică sunt cule; ele se găsesc până chiar în Anglia și în Germania. Terminând, d-l Dr. Istrati zice că rezultatele cercetărilor și studiilor d-sale asupra culelor le va prezentà Academiei cât de curând, într'o lucrare pe care o prepară acum.

ȘEDINȚA DELA 3 OCTOMVRIE 1908.

Președința d-lui *I. C. Negruzzi*, Vicepreședinte.

D-l *I. Bianu* prezentă în dar din partea d-nei Ana G. Catargi, născută Rosetti, câtevà arme, cari — după arătarea d-lui R. Rosetti — au fost găsite în pământ înainte cu 35- 40 ani pe moșia Crasna din județul Vasluiu,

pe când aparținea Colonelului Ștefan Rosetti. Aceste arme ar fi rămase pe câmpul de luptă, care s'a dat la Crasna între Polonii veniți cu Alexandrel Vodă și oastea lui Bogdan Vodă. Ele sunt: o sabie mare de două mâini, un paloș, o lance, un pinten și cinci vârfuri de săgeți.

— Se vor exprimă mulțumiri d-nei Ana G. Catargi, care de mai multe ori a dăruit Academiei documente și lucruri vechi rămase dela membrii familiei sale.

D-l *P. Poni* prezentă lucrările Comisiunilor instituite la Iași sub preșe-dința d-sale, pentru acordarea din Fondul Adamachi a trei burse pentru lucrări practice de zoologie comparată, de chimie analitică și de astronomie. Prin raportul d-lui Poni se arată :

a) că s'a prezentat pentru fiecare bursă numai câte un singur candidat și că se propune de una din Comisiuni, ca bursa pentru zoologie să se acorde d-lui I. Scriban;

b) candidatul pentru bursa de chimie a obținut o medie mică, așà că juriul n'a putut face recomandarea lui;

c) candidatul pentru bursa de astronomie s'a retras dela cancurs.

D-l *P. Poni* observă că rezultatul slab al acestor concursuri se datorește faptului, că chiar acum se țin examene de capacitate între licențiați pentru învățământul secundar, așà că nici unul din licențiații buni nu s'au prezentat la cele din urmă două burse, cari erau a se acordà numai pe un an.

— Se decide a se acordà bursa pentru lucrări practice de zoologie comparată d-lui I. Scriban.

ȘEDINȚA DELA 17 OCTOMVRIE 1908.

Președința d-lui *A. Saligny*.

D-l *Gr. G. Tocilescu* zice:

«*Domnilor și prea stimați Colegi,*

«Am onoare a prezentà ca omagiu din partea distinsului profesor, d-l C. Giurescu, o lucrare apărută zilele acestea sub titlul de: *Nouă contribuțiuni la studiul cronicelor moldovene*. După cum vă este cunoscut, d-l Giurescu a publicat în *Analele Academiei* noastre (Seria II, Tom. XXX) un interesant studiu, închinat cronicelor moldovene. Cel de față vine să ne dovedească că tânărul profesor a

continuat cercetările ce începuse cu atâta succes, și a ajuns la rezultate cu totul nouă și chiar neașteptate.

«Se știe că până acum discuțiunea dintre istoricii noștri se mărginià la simpla chestiune de a se hotărî cine este autorul adevărat al cronicei sau letopisețului lui Ureche: Grigore Ureche? sau părintele său Nestor Ureche? Unii s'au preocupat și de chestiunea mai interesantă: a izvoarelor de cari se servise tatăl sau fiul și cari au fost adnotatorii cronicei lui Ureche. După 50 de ani de studii și discuțiuni, problema se găsește încă la începutul ei, adică la aceea de a se ști, precum ziceam în 1876 într'un studiu publicat în «Columna lui Traian» (VII, 1876): «Cum sunt publicate cronicele române», cari sunt manuscriptele, pe temeiul cărora regretatul nostru coleg și ilustru bărbat de stat Mihail Kogălniceanu și-a întocmit edițiunea cronicelor moldovenești? Cum trebuesc clasificate și dacă adeseori nu ni se dau drept text original adaosele compilatorilor și adnotatorilor de mai târziu. Cu bucurie am constatat că tânărul meu elev, d-l Giurescu, a reluat chestiunea de acolo, de unde ea trebuià ca să înceapă; și în amândouă lucrările sale, cu o răbdare vrednică de laudă și cu o critică deșteaptă și severă, a căutat să adune, să compare și să clasifice manuscriptele cronicelor noastre. Rezultatul la care a ajuns d-sa în privința Cronicei Ureche, prin studiul ce face obiectul acestui omagiu, este următorul:

«Cronica, care dela Miron Costin și până acuma a fost considerată ca fiind a lui Ureche, este în realitate o compilație făcută între 1653—1660 de *Simion Dascălul,* socotit pe nedrept ca un simplu adnotator al lui Ureche.

«Principalele izvoare după cari compilația a fost alcătuită sunt, dintre cele interne: letopisețul latinesc, letopisețul moldovenesc, letopisețul unguresc și cronica lui Ureche, iar dintre cele străine: cronicele lui Bielski și Paszkowski, ale căror împrumuturi sunt lămurit arătate.

«Izvorul principal, pe care l-a urmat Simion Dascălul, a fost letopisețul latinesc, care în forma sa primitivă erà o traducere latină a unui letopiseț slavon, redactat în timpul lui Petru Șchiopul, îmbogățită cu știrile privitoare la istoria Moldovei din cronica lui Marcin Bielski. Acest letopiseț latinesc a fost continuat mai târziu, după 1595, până la o epocă, care nu se poate hotărî. Dacă importanța acestui însemnat izvor a rămas până astăzi în umbră, faptul se datorește copiștilor, cari în manuscripte au înlocuit de cele mai multe ori cuvintele «letopisețul latinesc» prin «letopisețul leșesc».

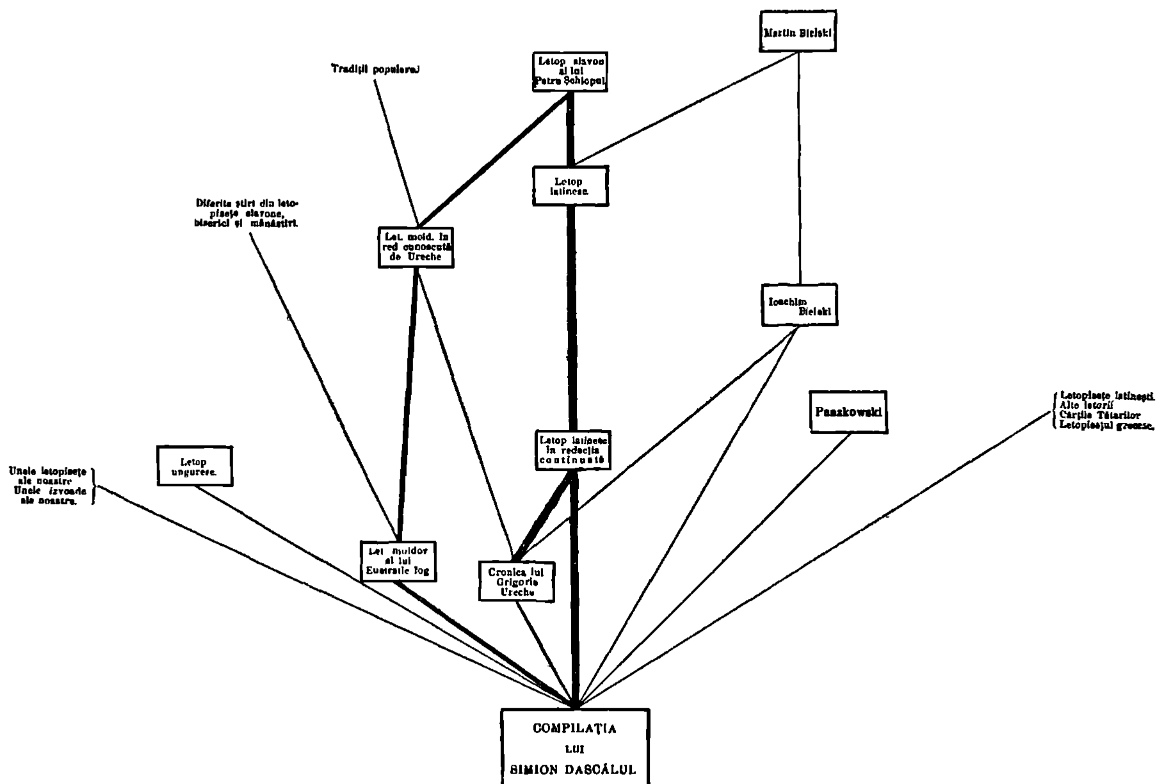
«Povestirea letopisețului latinesc a întregit-o Simion Dascălul cu letopisețul moldovenesc, care nu erà, cum s'a crezut, un letopiseț slavon, ci o traducere românească a aceluiaș letopiseț al lui Petru Șchiopul, la care se mai adăosese unele tradiții populare și unele știri luate din alte letopisețe slavone sau culese de prin biserici și mânăstiri, ceeace făceà că acest letopiseț românesc, deși mai pre scurt, să fie totuș mai complet decât cel latinesc. Autorul lui, în forma cunoscută de Simion, este fără îndoeală *Eustratie* logofătul, literatul bine cunoscut din timpul lui Vasile Lupu.

«Din letopisețul unguresc, în care trebue să vedem o traducere ungurească a unei cronice slavone, de felul celei *Anonime*, în care însă traducătorul a prelucrat într'un mod dușmănos tradițiunea privitoare la originea Românilor, Simion Dascălul a luat numai această tradițiune.

«Imprumuturile din cronica lui Ureche sunt mai greu de stabilit. Sigure sunt numai prefața, reprodusă de compilator împreună cu prefețele tuturor celorlalte, și partea privitoare la domnia lui Despot. In afară de ele, cronica lui Ureche ne rămâne până astăzi necunoscută. De altfel Ureche nu făcuse altcevà decât să traducă acelaș letopiseț latinesc, tradus și de Simion, fără însă să-l mai completeze, cum făcuse acesta cu letopisețul moldovenesc, pe care el îl cunoscuse numai într'o redacțiune mai simplă și din care eliminase tradițiile. In schimb el adăosese știrile polone, posterioare anului 1553, unde se oprià cronica lui Marcin Bielski, folosită de autorul letopisețului latinesc, din edițiunea amplificată și continuată a lui Ioachim Bielski.

«Simion Dascălul a mai reprodus din Ureche și unele reflexiuni și digresiuni, pe cari acesta le adăosese la expunerea sa.

«Următoarea schemă arată raportul dintre compilația lui Simion și izvoarele sale:

«Chiar pentru contimporani, Cronica lui Simion a fost luată, pentru motive explicabile, drept Cronica lui Ureche. Ori de câte ori cronicarii următori, moldoveni și străini, vorbesc de Ureche, totdeauna se referă la compilația lui Simion. Această compilație a mai fost adaosă în urmă de Misail Călugărul. Concluzia este că ceeace ni s'a dat până acum drept cronica lui Ureche se reduce la cunoscuta prefață, la trei fragmente arătate lămurit ca fiind ale lui și cari sunt păstrate în compilația lui Simion Dascălul.

«Suntem atunci în drept a întrebà: Unde este *cronica* lui Ureche? A cărui Ureche? Ce erà această cronică a lui Ureche? Cercetările vor continuà și nu ne îndoim că se vor lămurì și chestiunile acestea.

«Rog a primì prezenta carte ca omagiu din partea autorului ei, d-l Constantin Giurescu».

D-l *I. Bianu* adaoge la cele spuse de d-l Tocilescu, că lucrările publicate de d-l Giurescu în ultimii 3—4 ani asupra vechilor cronice româneşti deschid o epocă nouă în studiul desvoltării vechei noastre literaturi istorice. Pentru noi sunt cu deosebire îmbucurătoare aceste studii, căci ele se întemeează pe bogata colecţiune de manuscripte de cronice adunate la Academie. D-l Giurescu este întâiul cercetător, care a luat în deaproape studiu această preţioasă colecţiune de manuscripte, a analizat cu minuţiozitate cronicele, căutând să stabilească filiaţiunea şi înrudirea manuscriptelor, spre a ajunge astfel să poată stabilì textele primitive şi despărţi partea fiecărui interpolator. Numai după asemenea cercetări se pot face ediţiunile definitive critice ale vechilor noastre cronice. D-l Tocilescu a vorbit într'adevăr încă dela 1876 despre necesitatea unor asemenea ediţiuni critice; dar ele ar fi fost pe atunci cu neputinţă din cauza lipsei de manuscripte. Manuscriptele după cari răposatul Kogălniceanu a publicat cronicele Moldovei erau neîndestulătoare, iar ale cronicelor munteneşti, chiar cele după cari Bălcescu a publicat textele în «Magazinul istoric», s'au împrăştiat şi s'au pierdut. Numai colecţiunea strânsă la Academie făceà cu putinţă studii ca ale d-lui Giurescu şi ediţiuni critice. D-l Giurescu arată în aceste studii calităţi de critic minuţios şi sigur. Din această cauză d-l Bianu împărtăşeşte întru toate cuvintele de laudă pe cari le-a spus d-l Tocilescu, căci dela d-l Giurescu avem dreptul a aşteptà foarte preţioase lucrări pe acest teren.

D-l Ilie Bărbulescu, membru corespondent, luând loc între membrii Academiei zice:

«*Domnilor Colegi,*

«In Aprilie trecut, apreţiind activitatea mea ştiinţifică, aţi binevoit a-mi face marea onoare de a mă alege membru corespondent al acestei înalte Instituţiuni culturale. Atunci, din pricini independente de voinţa mea, n'am avut când şi cum să vă mulţumesc la vreme. Ţineam, de altminteri, ca eu însumi, fiind acì de faţă, să-mi îndeplinesc o aşà de plăcută datorie. De aceea mă şi folosesc acum de venirea mea în Bucureşti, pentru ca să vă rostesc din toată inima

recunoştinţa mea statornică, în acelaş timp cu asigurarea că măgulitoarea onoare ce mi-aţi făcut nu mă va adormì pe laurii unei glorii câştigate, ci îmi va fi, din potrivă, un îndemn ca prin activitatea-mi ştiinţifică, pe care din ce în ce mai harnic o voiu desfăşurà, să caut a mă ridicà tot mai aproape de înălţimile la cari vă găsiţi Academia şi Domnia-voastră.

«In acelaş timp, ca un omagiu din parte-mi, vă rog să binevoiţi a primì pentru Academie două din ultimele mele lucrări, apărute după ce am fost ales membru corespondent: una ieşită la Belgrad în sârbeşte şi cealaltă în limba croată la Berlin.

«*Domnule Preşedinte*,

«Academia din Belgrad (Serbia), printr'un comitet alcătuit din membrii ei, administrează un fond care poartă numele «Zadužbina Ilije M. Kolarca», o avere lăsată acelei instituţii de răposatul Kolarac pentru scopuri culturale sârbeşti. După chiar dispoziţiile testamentului, din acest fond se tipăresc lucrări de seamă — astfel apreţiate de comitet,—atât scrise de Sârbi cât şi de străini. Aşà că, din acest fond, şi spre a se întinde rezultatele nouălor cercetări între Sârbi, s'au tipărit unele lucrări ale actualului preşedinte al Academiei din Belgrad, Stojan Novacovici, precum tot de acolo s'au tradus şi tipărit în sârbeşte scrieri din ale germanului Ranke.

«Socotind de valoare pentru cultura neamului lor cartea mea: «*Românii faţă de Sârbi şi Bulgari, mai ales cu privire la chestia macedo-română*»,— comitetul diriguitor al fondului Kolarac a pus de s'a tradus şi tipărit în sârbeşte. Traducerea aceasta a apărut de curând la Belgrad sub titlul: „*Rumunji prema Srbima i Bugarima, naročito s pogledom na pitanje Makedonskih Rumuna, od D-ra Ilije Barbuleska, profesora slavistike na Iaškom Universitetu*".

«Tot în acest an, învăţatul academician şi profesor de slavistică dela Universitatea din Viena, Jagič, împlinind 70 de ani de vieaţă, — profesorii universitari de acolo Jireček, Wondrak şi alţii din Rusia au luat iniţiativa tipăririi unui volum jubilar, în care să scrie câte cevà foştii elevi, prietenii şi admiratorii lui Jagič. Intre alţii am scris şi eu în acel volum un studiu cu titlul: „*Kad su počele da ulaze u rumunjski jezik najstarije njegove slavenske riječi*", adică, în traducere: „*Când au început să intre în limba română cele mai vechi cuvinte slave ale ei*". Studiul acesta, scris în limba

croată, l-am extras și în broșură separată; în el pun în lumină, *cu o serie de argumente filologice, noua mea teorie,* că: cele mai vechi cuvinte slave ale limbii române au intrat într'însa *prin conlocuirea Slavilor cu Românii,* nu în epoca lui Jordanes (sec. V și VI), adică nu în perioada când limba noastră nu-și alcătuise individualitatea ei română (cum s'a zis de toți până acum), ci după veacul IX, adică *după ce* limba română *se formase* dejà. Argumentele mele pentru susținerea acestei nouă soluții a acelei vechi probleme sunt că: cuvintele slave din limba română, despre cari se ziceà până acum că ne-au venit în epoca lui Jordanes, nu s'a băgat de seamă că *nu* prezentă fonetismul bulgar (sau slav) de atunci, ci pe cel de *după* secolul IX. Și dovedesc acest lucru față de sunetele paleoslovenice ъ, ь, ж, ѧ, ѫ și ѣ, deocamdată.

«Uitam a spune că în acel volum jubilar au scris cei mai de seamă profesori universitari și academiciani din Europa.

«Marea onoare ce Academia noastră, chiar sub președința Domniei-voastre, mi-a făcut, Domnule Președinte, de a mă alege membru corespondent al ei, în Secțiunea literară, mă obligă, firește, de a căutà să corespund așteptărilor. Aceasta e, de altfel, acum chiar cea mai de seamă năzuire a sufletului meu. Până când, în curând, voiu puteà să public cevà care să pornească chiar din sânul instituției noastre, care mi-a făcut o așà de mare onoare, vă rog, Domnule Președinte, să binevoiți a primì din parte-mi, pentru Academie, deocamdată, cel puțin aceste două cărți de mai sus, una în limba sârbească și cealaltă în croată».

— D-l Președinte *A. Saligny* mulțumește d-lui Bărbulescu pentru lucrările dăruite și îi urează bun venit în mijlocul Academiei.

D-l *Dr. C. I. Istrati* zice că în țara noastră se găsesc din fericire urme excepțional de multe, rămase din trecutul cel mai depărtat, preistoric, până la descălicătoare. Bogăția acestor rămășițe s'ar puteà vedeà numai când s'ar face explorări în atâtea și atâtea localități, pe unde se dau la iveală, și mai ales în Oltenia și Dobrogea, cari abundă în rămășițe din epoca romană. S'ar vedeà atunci că nu 167 de ani, ci mai multe secole, a ținut dominațiunea romană în Dacia. D-sa a vizitat în timpul din urmă cetatea Romula (Reșca din județul Romanați) și a văzut cu durere cum se risipesc și se pierd o mulțime de obiecte vechi și de monumente. E un mare păcat ce se comite față de istoria cea mai veche a țerilor noastre. In adevăr, în Romula a observat că locul de casă

al săteanului Ilie Marghidan este deasupra unui templu vechiu, plin de bogate şi numeroase resturi. Locul se scurmă de oameni şi se adună din el monede, inele, pe când tot ce este obstacol—resturi de zidărie, coloane, monumente — se distruge. Acest teren de vreo jumătate de pogon nu valorează decât cel mult 5.000 lei şi ar fi un câştig enorm pentru trecutul nostru, dacă s'ar exproprià de Stat şi s'ar ocrotì de pieire bogăţia pe care o ascunde. D-l Dr. Istrati roagă Academia să facă în acest sens intervenţiune la Ministerul Instrucţiunii publice.

D-l *Gr. G. Tocilescu* zice că chestiunea ridicată de d-l Dr. Istrati este foarte importantă şi pentru d-sa e bine venită. Comisiunile pentru împroprietăririle sătenilor în 1864 au lucrat aşà de părinteşte, încât ori unde a fost pământul cel mai rău, cum erau cetăţile vechi cu teren părăginit şi plin de pietre şi cărămizi, s'a dat ţăranilor. Aşà a fost la Celei, la Reşca (Romula), Slăveni, Hotărani, Răcari şi în toate părţile. Resturile din aceste locuri au fost scoase şi au fost risipite, pierdute ori distruse. S'a atras atenţiunea autorităţilor de nenumărate ori asupra acestor fapte, dar nu s'a luat nici o măsură: totdeauna se lucrà pare că cu duşmănie. D-l Tocilescu este de părere să se facă intervenţia propusă de d-l Dr. Istrati şi să se estindă rugându-se Ministerul să exproprieze satele Reşca şi Hotărani, iar nu numai locul săteanului Ilie Marghidan.

— D-l Preşedinte *A. Saligny* zice că biuroul va atrage atenţiunea Ministerului asupra celor arătate de d-nii Dr. Istrati şi Tocilescu.

D-l Preşedinte aduce la cunoştinţă că în ziua de 1 Noemvrie se vor ţineà la Universitatea din Iaşi şi la Şcoala de poduri şi şosele din Bucureşti concursuri pentru acordarea burselor vacante ce se acordă de Academie din Fondul Adamachi şi deci urmează să se numească Comisiunile examinătoare.

— Se decide ca la Iaşi Comisia să fie compusă din d-nii: P. Bujor şi Dr. Socor sub preşedinţa d-lui *P. Poni;* iar la Şcoala de poduri din d-nii C. Mironescu şi T. Dragu sub preşedinţa d-lui *A. Saligny.*

ŞEDINŢA DELA 24 OCTOMVRIE 1908.

Preşedinţa d-lui *A. Saligny.*

Dela d-l Gheorghe B. Ştirbey se primesc în dar şase volume din operele răposatului I. I. Weiss, editate sub îngrijirea d-sale, şi scrierea d-lui Ştirbey: *La légende de Saint Déodat. Comédie en un acte.*

D-l *I. Bianu* zice: In lunile din urmă d-l R. Rosetti a făcut o călătorie în Basarabia, de unde a adus mai multe documente dăruite pentru colecţiunile Academiei de Români de acolo şi anume: unul dăruit de Nicolae Harjov Belcic, îngrijitorul casei Zemstvoului Guberniei Basarabiei, şi 70 documente dăruite de d-l Gheorghe Ştefan Gonata, fiul răposatului fost membru al Academiei, numit la înfiinţarea acestei Instituţiuni.

D-l *I. Kalinderu* prezentă în dar din partea d-lui Nicolae Dossios, profesor la Iaşi, două foi manuscripte: o rugăciune scrisă româneşte către sfârşitul secolului XVIII şi copia foii de zestre, scrisă greceşte, a unei Elena Pencovici din 1793, Bucureşti.

Dela d-na S. Al. Petrescu, văduva membrului dela Curtea de Casaţie, se primeşte în dar o parte din biblioteca răposatului d-sale soţ, constând din 375 cărţi de drept şi de economie politică

— Se decide a se exprimà mulţumiri d-nei Petrescu.

D-l *C. Erbiceanu* prezentă din partea părintelui I. Antonovici, profesor la Bârlad, scrierea sa: *Fraţii Gheorghe şi Nicolae Roşca Codrianu, fundatorii liceului şi şcoalei secundare profesionale de fete din Bârlad.* Pe lângă această scriere se prezentă şi fotografia testamentului original al răposatului Gheorghe Codrianu, făcut la Viena în greceşte la 18 Noemvrie 1837.

Dela d-l I. D. Andronescu, directorul administraţiei juridice si comunale din Ministerul de Interne, se primeşte o scrisoare prin care cere dela Academie explicări asupra înţelesului cuvântului «funcţionar» în legislaţiunea Statului român.

— Se decide a se răspunde d-lui Ministru de Interne, că nu este în competinţa Academiei a da asemenea explicări, pentru cari sunt autorităţi constituite competente, cum este Consiliul administrativ superior.

ŞEDINŢA DELA 31 OCTOMVRIE 1908.

Preşedinţa d-lui *I. C. Negruzzi,* Vicepreşedinte.

D-l *I. Bogdan* prezentă scrierea sa în limba germană: *Despre limba vechilor documente moldovene,* scriere care a fost publicată în volumul festiv întocmit de elevii şi admiratorii învăţatului slavist Jagič, cu ocaziunea aniversării de 70 de ani.

ȘEDINȚA DELA 7 NOEMVRIE 1908.

Președința d-lui *A. Saligny.*

D-l *Gr. Ștefănescu* cetește comunicarea d-sale: *Cămila fosilă din România este strămoașa cămilelor Dromadera și Cămila-sălbatecă din Africa.*

Acum 34 de ani, în 1874, studiind tăieturile ce se făceau pentru drumul de fier București-Vârciorova, în malul stâng al Oltului, la miazăzi de Slatina, la satul Milcovul-de-jos, d-l Ștefănescu a găsit mai multe rămășițe de oseminte fosile de mamifere, ca cerbi, mamuți și mai cu seamă o falcă inferioară și un fragment de falcă a unei *cămile*, descoperire foarte însemnată, fiindcă până atunci nu se cunoșteà nici o urmă de cămilă fosilă în Europa.

D-sa a făcut cunoscut această importantă descoperire, mai întâiu *Societății geologice a Franței*, în anul 1878. Apoi, consultând toate scrierile relative la mamiferele fosile, și vizitând mai multe muzee din Europa, s'a convins că o asemenea cămilă nu s'a mai găsit în nici o altă parte a globului; în adevăr, ea erà mai mică decât cămilele cunoscute, aveà o falcă inferioară mai subțire și mai prelungită, aveà ultima molară posterioară mai mică, și partea inferioară a fălcii fără tuberozitatea ce există la unele cămile actuale, caractere cari au îndreptățit pe d-l Ștefănescu să formeze, din această cămilă, *o speță nouă*, pe care a numit-o *Camelus Alutensis*, după numele latinesc al Oltului, *Aluta*, în malurile căruia o găsise.

Peste 6 ani, la 1880, s'au găsit în apele *Volgei*, nu departe de *Sarepta*, două fragmente din craniul unei cămile deosebite de cea din România, și pe care d-l *Dr. Nehering* a numit-o *Camelus Knoblochi*; dar cum nu s'a găsit pe loc, ci în apele Volgei, sunt oarecari îndoeli, dacă ea a fost fosilă, cum s'a întâmplat cu alt cap de cămilă, găsit pe albia unui râu din Croația, craniu care a fost trimis la Muzeul din Pesta, dar unde nu i s'a dat nici o importanță, nerecunoscându-l ca fosil.

Singura cămilă fosilă sigură, spune d-l Ștefănescu, găsită până atunci, în vechiul continent, erà craniul de cămilă găsit în *Pliocenicul* din ramurile meridionale ale munților *Himalaia*, în munții *Sivalic*, și pe care *Falconer* l a descris, în anul 1836, în marea sa operă intitulată «*Palaeontological memoirs and notes*», sub numele de *Camelus Sivalensis*.

D-l Ștefănescu a descris amănunțit această nouă speță de cămilă fosilă din România în *Anuarul Muzeului de geologie* din București, pe anul 1894.

Tot în acelaş an, d-sa a făcut o mică comunicare despre această nouă speţă de cămilă fosilă în *Congresul geologic internaţional*, ţinut anul acela la *Zürich.*

Descoperirea acestei cămile din România a interesat mult pe învăţaţi şi doi învăţaţi, cari se ocupă mai cu seamă cu studiul genealogiei şi distribuirii cămilelor pe suprafaţa pământului, profesorul *Dr. Nehering* dela universitatea din *Berlin* şi profesorul dela Institutul zoologic din *Stockholm*, *Dr. Wilhelm Leche*, i-au cerut d-lui Ştefănescu mai multe amănunte în privinţa acestei importante descoperiri; d-sa le-a dat acele desluşiri, şi le-a trimis şi modele în gips din aceste fălci de cămilă fosilă din România, lucru care i-a interesat foarte mult şi şi-au manifestat satisfacerea şi admiraţiunea lor prin scrisori măgulitoare, adresate d-lui Ştefănescu. D-l Dr. Nehering, între altele, zice: «Nu-mi închipuiam ca falca inferioară a lui *Camelus Alutensis* să fie aşà de delicată», şi d-l Dr. Leche, în scrisoarea sa în care arată că se ocupă cu studierea cămilei sălbatice, zice între altele: «Ca una din cele mai interesante descoperiri pentru clarificarea genealogiei cămilei, pot numì cu siguranţă pe *Camelus Alutensis* al d-voastre».

D-l Ştefănescu se ocupă apoi, în comunicarea sa, ca să arate care este patria cămilei şi de unde a venit cămila în România. După studiile cele mai nouă, arată d-sa, patria cămilei este America; de acolo ea a trecut, pe la finele perioadei terţiare, în epoca *Pliocenică,* în Asia de Nord, pe un istm ce existà pe acea vreme, între America şi Asia, istm care în urmă s'a distrus prin mişcările dinamice ale globului şi prin roaderile mărilor, şi ne prezentă astăzi lanţul insulelor Aleutine, legându-se de o parte cu peninsula Kamceatka şi de alta cu peninsula Alasca. Din Asia de Nord, cămila a mers spre Sud în India, unde trăià la finele epocii terţiare, în *Pliocenicul superior*, dovadă resturile găsite în Pliocenicul din munţii Sivalic ale cămilei descrise de Falconer, cu numele de *Camelus Sivalensis.* De aici, din India, cămila a emigrat spre Apus şi a ajuns până în România, pe la începutul *erei cuaternare.* Aci ea a trăit până ce, prin desvoltarea marilor gheţari, temperatura s'a răcit mult, aşà încât cămila, animal de climă caldă, ne mai putând să trăească în România, a emigrat spre Sud, în Africa, unde a dat naştere cămilei dromadera şi cămilei sălbatice din aceste regiuni.

Pentru a demonstrà acest fapt, d-l Ştefănescu se bazează pe studiile d-lui Dr. Leche şi ale d-lui Dr. Nehering, cari au arătat punctele de asemănare ale cămilei din România cu cămilele Dromadera şi cămila sălbatică, şi are asemenea în vedere afirmările d-lui Pomel, în lucrarea sa din 1893, intitulată: «*Carte géologique de l'Algérie. Paléontologie. Monographie. Caméliens et cervidés*», în care afirmă, după arătările lui *Herodot* şi ale lui *Pliniu*, că în timpul Romanilor nu existau, în Nordul Africei, cămile; dovadă

despre această neexistenţă, zic ei, este că Romanii, în răsboaiele în contra popoarelor din regiunile Saharei, se serviau cu *boi*, iar nu cu cămile, mult mai proprii pentru transporturi, pentru a-şi face trasporturile lor.

Bazându-se dar pe aceste constatări, d-l Ştefănescu conchide despre cămila din România că este de sigur strămoaşa cămilei dromadera: *Camelus dromadarius* şi a cămilei sălbatice *Camelus Bactrianus ferus* din Africa.

D-l *Dr. V. Babeş* ceteşte comunicarea: *Despre accidente în urma tratamentului antirabic.*

Pe când înaintea publicaţiilor mele se considerau aceste accidente ca expresiunea unei turbări atenuate, eu am arătat că se pot produce paralizii analoge la animale prin injecţiuni de virus încălzit până la distrugerea virusului, sau mai bine filtrat prin oarecari filtre cari nu permit trecerea virusului. In 1902 am menţionat mai multe cazuri de astfel de paralizii la om, ivite după tratamentul antirabic, şi cum în unul din cazuri câinele care a muşcat nu fusese turbat, se poate exclude posibilitatea unei turbări atenuate. Una din aceste persoane n'a primit decât virus încălzit la 80 şi 75 de grade şi virusuri uscate de 12, 11, 9, 8 zile, cari, chiar prin trepanaţie în institutul nostru nu au produs niciodată turbare. Se excludeà deci o turbare de formă atenuată produsă prin tratament.

Atunci am fost în drept a afirmà că aceste accidente sunt datorite toxinelor rabice. Acest punct de vedere a fost acceptat de Remlinger în 1905, în lucrarea sa asupra accidentelor paralitice în cursul tratamentului antirabic.

D-l Marinescu, care a examinat în ultimii cinci ani opt bolnavi cu paralizii, ivite în urma tratamentului antirabic, presupune de asemeni că e vorba de o intoxicare.

Proba experimentală a fost făcută prin un caz mortal, descris în colaborare cu Mironescu, la Societatea Biologică, în şedinţa dela 7 Maiu 1908.

La 12 Septemvrie, d-l Remlinger revine asupra acestei chestiuni şi presupune drept cauză a paraliziilor acţiunea unui toxic, cuprins fie în substanţa nervoasă normală, fie o citotoxină (Marinescu), sau o toxină rabică.

D-l Remlinger, bazat pe comunicarea d-lui Marinescu, presupune că aceste accidente ar fi mai frecvente la Bucureşti, pe când la Budapesta nu se observă mai de loc.

Oricum, la noi cazurile grave sunt tratate cu cantităţi mari de emulsiune, pe când la Pesta se întrebuinţează foarte puţină substanţă nervoasă; Remlinger caută cauzele pretinsei frecvenţe a acestor paralizii la noi în marea cantitate de emulsie inoculată.

Dar această opiniune nu e fondată, căci:

1. In timp de cinci ani au fost la noi 6.525 de tratamente şi 8 cazuri de paralizie.

Dacă se judecă după statistica publicată de d-l Remlinger, Institutul nostru a avut mai puţine cazuri decât multe alte institute antirabice. Trebue a luà încă în consideraţiune că cea mai mare parte din cazurile noastre, cinci, sunt paralizii foarte uşoare, limitate şi puţin pronunţate, de ordinar unilaterale ale feţei, cari au fost găsite de noi şi trimise cele mai multe d-lui prof. Marinescu.

Accidente de felul acestora probabil că au trecut neobservate în alte institute din străinătate, sau au fost atribuite altor cauze.

Această opiniune se găseşte confirmată prin faptul că nici chiar nu e descrisă această formă de către Remlinger, nici în comunicarea din 1905, nici în articolul său asupra vaccinaţiunii antirabice, în Biblioteca de terapeutică din 1908.

In tot cazul, dacă Remlinger priveşte această formă ca fiind foarte rară, statistica lui, prin comparaţie, e foarte incompletă, căci nu ţine socoteală de acest accident paralitic, care e cel mai frecvent din toate.

Altă probă, că aceste paralizii şi raportul lor cu tratamentul au trecut neobservate, e faptul că printre cinci cazuri, patru au fost observate la medici, cari, fiind în cunoştinţă de cauză, au informat Institutul de ceeace li s'a întâmplat.

Se poate afirmà deci, că printre 6.525 de tratamente nu sunt decât 3 cazuri de paralizii comparabile cu cazurile relatate în statistica lui Remlinger, adică sub mijlocia accidentelor ivite în diferitele institute antirabice.

2) Probă că nu cantitatea de substanţă nervoasă normală sau rabică inoculată e aceea care provoacă aceste accidente sunt faptele următoare:

a) Nici unul din aproape 400 de muşcaţi de lupi turbaţi, cari au primit totdeauna o cantitate aproape cuadruplă de substanţă nervoasă decât cei muşcaţi de câini, n'au prezentat paralizii;

b) Mai multe sute de persoane suferind de diferite boale nervoase au fost tratate de noi şi de Constantin Paul prin injecţii massive de substanţă nervoasă normală şi nici una nu a prezentat cea mai mică paralizie;

c) Am injectat, împreună cu Mironescu, cantităţi mari de substanţă nervoasă, normală sau rabică, filtrată la câini sau iepuri; mai mult, am injectat 8 zile, în fiecare zi, un creier întreg de şoarece la şoareci şi nici unul n'a prezentat paralizii;

d) Persoanele la cari s'a desvoltat o paralizie au primit un tratament slab; nici o singură persoana care a primit un tratament energic n'a prezentat acest fenomen.

Lipsa absolută a acestor accidente la Budapesta probează totuș că emulsiunea de o oarecare concentrare, cum e întrebuințată în majoritatea institutelor, e aceea care intervine în producerea acestor accidente.

După experiențele mele din 1888, se poate imunizà cu emulsiuni încălzite, și Pușcariu a întrebuințat metoda mea de încălzire pentru tratamentul antirabic, pe când noi nu întrebuințăm această metodă decât în combinație cu metoda Pasteuriană.

Pare a rezultà din cercetările noastre, că aceste emulsiuni încălzite dau mai adeseori paralizii decât emulsiunile neîncălzite. Aceste experiențe coincid cu frecvența mai mare a accidentelor paralitice, acolo unde cei mușcați sunt tratați numai prin emulsiuni încălzite

Faptul că paraliziile sunt mai frecvente în tratamentul prin măduvă proaspătă și încălzită pledează în contra unei infecțiuni accidentale, care ar fi cauza acestor paralizii.

Rolul preponderent, pe care îl joacă în producerea acestor accidente o stare de slăbiciune nervoasă, e probat prin faptul că la noi toate persoanele atinse aparțineau clasei inteligente: două dame din societate, foarte nervoase, un actor nervos, sifilitic și alcoolic, un proprietar și patru medici, toți fiind mai mult sau mai puțin neurastenici, pe când printre miile de țărani, cari au primit cantități de emulsie cu mult mai superioare, nu a fost un singur caz de paralizie.

Vindecarea a fost tardivă în 2 cazuri, a fost scurtată în alte 2 prin întrebuințarea serului nostru antirabic. In fine, au fost două cazuri mortale.

Institutul nostru este acela care dintre toate institutele antirabice a avut în anii 1904, 1905 și 1906 cel mai mic număr de insuccese, mai târziu decât 14 zile după terminarea tratamentului, așà fel că, printre acelaș număr de tratați la București, au murit 4 persoane, pe când la Paris, la Budapesta, la Berlin, au murit peste 20 de persoane.

Se înțelege ușor deci, că chiar dacă la București ar fi 1 sau 2 cazuri de paralizie mai mult la 3.000 de cazuri decât în alte institute, ceeace nu e admisibil, această circumstanță nu va trebuì să ne împiedice de a continuà sistemul nostru de tratament cu care noi scăpăm vieața a 15 persoane, adică acelea cari fiind tratate în străinătate ar fi sucombat de turbare.

Ședința publică se ridică și Academia își continuă lucrările în ședință intimă.

Dela Părintele I. Antonovici, profesor la Bârlad, se primește în dar o carte domnească originală dela 1817 Iulie 20, dată de Scarlat Alexandru Calimah, Domnul Moldovei, pentru târgurile dela Tecuciu și Nicorești.

Dela d-l G. Moroianu se primește darul arătat în următoarea scrisoare:

«Vă rog să-mi permiteți a oferì pentru colecțiunile Academiei două icoane vechi ardelene, pe cari le am din Săcele, pictate pe sticlă și cu inscripții românești.

«Una reprezentă pe Sfânta Fecioară în doliu (Maica Domnului sau Maica Precista jalnică, cum îi zice poporul din partea locului) cu Isus răstignit alături. Ea provine dela părinții bunicului meu Radu Moroianu (unul din ctitorii mânăstirii Cheia din județul Prahova). Cum strămoșii cari au avut-o au trăit între anii 1750 și 1800 și cum și dânșii o aveau probabil dela înaintașii lor, pot spune fără exagerare că icoana are o vechime sigură dela 160 până la 200 de ani.

«In revoluția din 1848 icoana a fost lovită și crăpată pe la mijloc de unul din revoluționarii Secui, cari au prădat Săcelele. Ea a fost apoi înstrăinată de ai mei unei familii vecine, dela care am răscumpărat-o sperând că ar puteà prezentà prin vechimea ei vreun interes pentru Academie.

«A doua icoană, care s'a păstrat intactă, reprezentă diferite scene din noul testament și din istoria bisericească, ca nașterea Domnului, Sf. Impărați Constantin și Elena, etc., și provine tot dela o familie din Săcele (Ivașcu Gologan), care a moștenit-o din moși strămoși. După indicațiile ce le am, și vechimea acestei icoane este tot cam ca a celei dintâi. Cred că amândouă reprezentă începuturile picturii bisericești, ce se făceà de călugării dela mânăstirea Nicula din Nordul Ardealului».

D-l *A. Saligny* prezentă lucrările Comisiunii, care a făcut la Școala de poduri și șosele, sub președința d-sale, alegerea elevilor, cărora să se acorde în anul 1908—9 cele opt burse din Fondul Adamachi. Comisiunea propune ca bursele să se dea elevilor: T. Rezmeriță, A. Nicolau, C. Constantinescu, C. Iosipescu, St. Mihăescu din anul preparator, I. Cotârță și E. Haret din anul I și Șt. Palade din anul III.

— Propunerea Comisiunii se aprobă.

D-l *P. Poni* prezentă lucrările Comisiunii instituite sub președința d-sale la Universitatea din Iași, spre a face examinarea candidaților pentru acordarea a patru burse vacante la studenți de ai Facultății de științe și două la cei ai Facultății de medicină de acolo. Comisiunea propune a se acordà bursele dela științe studenților Petre Popescu din anul I, Elena Malaxa, Margareta Coșula și Ilie Lepădatu din anul II, iar cele dela medicină studenților Grigore Bazgan și Ioan Teodorescu din anul III.

— Propunerea Comisiunii se aprobă.

ŞEDINŢA PUBLICĂ DELA 14 NOEMVRIE 1908.

Preşedinţa d-lui *A. Saligny.*

D-l *Dr. G. Marinescu* ceteşte comunicarea sa: *Despre oboseală şi neurastenie.*

Oboseala este un fenomen foarte comun, ce se arată atuncea când un organ a întrebuinţat materialul destinat ca să producă energia ce caracterizează funcţiunea lui. Noi vom aveà în vedere, pe de o parte oboseala musculară, iar pe de altă parte oboseala intelectuală. Deşi sensaţiunea oboselii ne e foarte cunoscută, dar pentru a o supune unei analize riguroase, e indispensabil să întrebuinţăm diferitele metode ştiinţifice. Noi putem obosi numai un grup de muşchi determinaţi, şi atunci e vorba de oboseală parţială, sau din contra toţi muşchii noştri se pot obosi, ca: în curse, ascensiuni, sforţări, şi în cazul acesta e vorba de oboseală generală.

Analiza grafică a oboselei parţiale, făcută cu ergograful lui Mosso, al lui Bineti şi Vaschide, etc. ne permite să distingem în curba oboselii cel puţin 3 faze: prima în care energia forţei musculare e constantă sau chiar mărită; a doua în care această energie descreşte încet, şi a treia în care oboseala propriu zisă apare în toată intensitatea ei şi e urmată imediat de istovire. Ergograful înregistrează aceste variaţiuni ale forţei musculare; în oboseală însă se observă şi o turburare a preciziunii mişcării şi a amplitudinii ei. Oboseala parţială şi în special cea generală sunt însoţite şi urmate de reacţiuni din partea mai tuturor organelor şi în particular a cordului, a respiraţiunii şi a creierului. In mod firesc, oboseala dă naştere la modificări în schimburile nutritive; se ştie în adevăr că muşchii lucrează ca un motor, a cărui funcţiune e pusă în joc de un combustibil, în specie e vorba de hidraţii de carbon, cari circulă în vasele intramusculare şi cari prin travaliul acestor organe se transformă în acid carbonic şi apă. Graţie acestor fenomene chimice invizibile, se operează mişcările diferitelor segmente ale corpului nostru şi se produc de asemenea şi alte fenomene, ca: sgomot muscular, căldură, electricitate, etc. Cu cât travaliul muscular e mai intens, cu atât cantitatea de hidraţi de carbon este mai mare.

Curba oboselii musculare, adică travaliul muşchiului, este influenţată de factori foarte diferiţi, ca: regim alimentar, felul de vieaţă, întrebuinţarea de substanţe excitante, ca: alcoolul, cafeaua şi ceaiul. Mai cu seamă chestiunea alcoolului merită atenţiune deosebită, mai ales de când Adwater şi Benedict au susţinut că alcoolul este un aliment, opiniune împărtăşită şi de Du-

claux. Acțiunea dinamogenică a alcoolului nu lasă nici o îndoeală; cercetările lui Scheffer, de Boek și Guszburg, precum și cele mai recente, pe cari le-am făcut cu d-l V. Grădinescu, probează în mod indiscutabil, că ingestiunea de alcool în doze moderate produce o sporire a forței musculare. Această acțiune dispare însă repede și ingestiunea de nouă doze e urmată de o diminuare repede a energiei musculare. Din acest punct de vedere, un repaos potrivit are o acțiune mai salutară decât alcoolul, căci acesta, în afară de acțiunea lui energică, are o înrâurire mai mult sau mai puțin nefastă asupra nutrițiunii țesuturilor, deoarece el este o otravă a protoplasmei și un agent care schimbă presiunea asmotică. Dacă în oboseala obișnuită, mușchii nu consumă pentru travaliul lor decât hidrați de carbon, nu e tot astfel când această oboseală este extremă, cum se întâmplă în urma ascensiunii pe munți, în urma curselor excesive; atunci se produce o distrucțiune adevărată a substanței musculare și în acest proces de distrucțiune se produce, cum a arătat Weichardt, o toxină specială, toxina oboselii. Dar ce este mai mult încă și mai interesant, e că această toxină obținută de Weichardt, injectată la cal, dă naștere la o antitoxină specifică, care conferă imunitatea activă și imunitatea pasivă.

Oboseala generală se însoțește uneori și de turburări intelectuale. Mosso, când făcea ascensiunile sale pe muntele Rosa, spune că cu cât se apropia de terminul ultim al excursiunii, în afară de sleirea forței musculare, observase că amintirile asupra topografiei locului și amintirile călătoriei erau din ce în ce mai confuze. Mai mulți Alpiniști i-au declarat acelaș lucru.

Oboseala intelectuală se însoțește de asemenea, pe de o parte de slăbiciune trecătoare a intelectualității, iar pe de alta de slăbiciune musculară. Galeton istorisește că a observat la copii obosiți după cursuri, că nu mai puteau scrie corect ortografia. Buffon, după 12 ore de muncă, simția o căldură deosebită și nădușeală. Goethe a notat o turburare în percepțiunea colorilor. Frații de Goncourt observă că excesul de muncă produce un fel de zăpăceală și tensiune a capului, care nu permite să se ocupe de nimic neplăcut, o mare distracțiune și nepăsare a existenței reale și indiferență față de lucrurile cele mai serioase. Mosso merge și mai departe, când spune că după oboseala creierului, se observă aceleași fenomene ca și după o cursă lungă. Un elev al lui Mosso, Patrizzi, a constatat după o conferință a sa, în afară de agitațiune, slăbire a pulsului și slăbire însemnată a forței musculare.

Aceste fapte ne aruncă oarecare lumină asupra neurasteniei, în care fenomenul dominant este oboseală fizică, intelectuală și a moralului bolnavului.

Deşi boala a existat din cea mai adâncă antichitate, totuş descripţiuneà ei n'a fost dată decât în 1862 de un american Beard, care o credeà proprie Americanilor de Nord şi care a descris-o chiar sub numele de boala Americanilor. In realitate ea există tot aşà de bine şi în Europa, căci numai câţivà ani au trecut dela lucrarea lui Beard şi toţi medicii Europei au vorbit de neurastenie. Astăzi e atât de cunoscută în toate ţerile, că chiar în popor se vorbeşte de această boală, care înfricoşează mai cu seamă pe acei cari nu înţeleg însemnătatea ei. Cu toate acestea, nu ori şi cine poate devenì neurastenic. Deseori boala aceasta se manifestă la persoane cari au o predispoziţiune ereditară, şi din acest punct de vedere Evreii şi Slavii par mai predispuşi ca alte naţii. La Evrei neurastenia înfăţişează un caracter special. Oboseala însă, surmenajul, abuzul de plăceri, vieaţa dezordonată, jocul de cărţi, sdruncinăturile morale, mizeria şi crizele sociale joacă un rol preponderent în producţiunea neurasteniei. Oarecari ocupaţiuni, ca a contabililor, a financiarilor şi mai pre sus de toate a institutorilor, înlesnesc foarte mult apariţiunea neurasteniei. Să nu se creadă că neurastenia e tristul prilej al celor cu dare de mână; ea nu e rară la ţărani, şi la consultaţiunea mea dela spitalul Colţea am avut destul de dese ori ocaziunea să văd ţărani bântuiţi de această boală.

Diferitele boale infecţioase, ca şi intoxicaţiunile, pot să dea naştere la neurastenie, iar traumatismele şi în special traumatismele psihice, consecutive: fulguraţiunii, cutremurilor de pământ şi mai ales ciocnirilor de trenuri, dau naştere la o neurastenie cu totul deosebită. Simptomele ce se observă la neurastenici sunt aşà de numeroase şi mai variabile, că nu pot face obiectul conferinţei mele, dar aceea ce le caracterizează este pe de o parte oboseala fizică, iar pe de altă parte o slăbiciune iritabilă a centrilor nervoşi superiori. Rezultă de acì o mulţime de turburări din partea mai tuturor aparatelor organismului. Oboseala fizică se însoţeşte de oboseală intelectuală, de turburări digestive, etc. Unii din aceşti bolnavi simt o trebuinţă irezistibilă de a consultà un număr cât mai mare de medici, ceeace se observă mai cu seamă la pacienţi obsedaţi de idei fixe.

Oboseala, caşì neurastenia, joacă un rol însemnat în vieaţa unui popor, de aceea igiena şi profilaxia socială sunt mijloacele de căpetenie spre a le împiedicà. In neurastenie întrebuinţăm psicoterapia şi agenţi fizici, ca idroterapia, electroterapia; spre a atenuà efectele oboselii am întrebuinţat serul lui Weichardt.

Dela Casa M. S. Regelui se primesc în dar 17 documente dintre anii 1672—1825, privitoare la satul Broşteni din ţinutul Sucevei.

Dela Administrația Casei Bisericii se primesc în dar 140 manuscripte, cărți de cântări bisericești și vechi tipărituri, cari s'au găsit în timpul din urmă la mânăstirile Dobrovăț, Vorona (Botoșani), Țigănești, Câmpulung și Văratec, și anume :

18 la Dobrovăț: manuscrise slavone dela începutul secolului XVI;

89 la Vorona: 68 manuscrise (65 rusești și 3 românești), 12 psaltichii și 9 vechi tipărituri;

20 la Țigănești: 11 manuscrise românești și 9 psaltichii;

7 la Câmpulung: manuscrise românești din secolii XVII și XVIII, între cari un Săbornic (Pomelnic) din 1710, scris după cel vechiu al mânăstirii;

6 la Văratec: 5 manuscrise românești și o tipăritură veche.

Dela Ministerul Afacerilor străine se primește scrierea d-lui arhitect Karl A. Romstorfer, *Die griechisch-orientalische Pfarrkirche in Bossancze*, Viena 1908.

Dela d-l G. Capellini, profesor la Bolonia, membru onorar al Academiei și fost președinte al serbării făcute în Iunie 1907 pentru al treilea centenar dela moartea naturalistului Ulise Aldrovandi, se primește volumul în care sunt publicate actele acelei serbări, precum și medalia comemorativă bătută cu această ocazie.

ȘEDINȚA DELA 21 NOEMVRIE 1908.

Președința d-lui *A. Saligny.*

D-l Președinte amintește că din Septemvrie anul trecut s'a amânat hotărîrea Academiei asupra cererii Ministerului Cultelor și Instrucțiunii publice de a se recomandà un membru al Academiei, spre a fi numit în Comisiunea monumentelor istorice în locul răposatului B. P. Hasdeu, potrivit cu dispozițiunile din art. 1 al legii monumentelor istorice.

— Se decide a se trimite Secțiunii istorice, spre a face propunerea.

D-l *I. Bogdan* zice:

In vara anului acestuia, făcând o călătorie de studii în Rusia, spre a completà colecția de documente ale lui Ștefan cel Mare, a cărei ediție o pregătesc din însărcinarea Ministerului de Instrucție publică, am dat și peste câtevà manuscrise interesante

pentru istoria noastră. Cel mai interesant din toate este un letopiseț moldovenesc în limba slavă, care se află în biblioteca imperială din St. Petersburg, și merge fără întrerupere dela începutul Moldovei până la Petru Șchiopul (1359—1574). In comparație cu letopisețele cunoscute până acum și publicate de mine la 1891 și 1895 (*Vechile cronice moldovenești înainte de Ureche* și *Cronice inedite atingătoare de istoria Românilor)*, noul letopiseț dela Petersburg, pe care l-aș numì letopisețul lui Azarie, este cel mai prețios din toate. El cuprinde: *a) analele putnene*, într'o redacție mai completă decât celelalte două redacții ale acestor anale; *b) cronica lui Macarie*, care în codicele dela Chiev merge numai până la 1541, acì însă se continuă până la 1550; *c) cronica lui Azarie*, un ucenic al lui Macarie, care continuă cronica acestuia până la începutul domniei lui Petru Șchiopul (1574). Asupra acestei compilațiuni de cronice, care conține, cum vedeți, texte până acum necunoscute și asupra căreia mi-a atras atențiunea d-l A. I. Jacimirskij, voiu vorbì mai pe larg într'una din ședințele viitoare ale Academiei. Deocamdată depun în colecțiunea Academiei patru fotografii după manuscrisul dela Petersburg, comandate anume pentru Academie (două pagine dela începutul și sfârșitul lui, și patru dela mijlocul lui).

Un fragment din cronica lui Macarie, care merge dela începutul ei până la a doua expediție a lui Petru Rareș în Ardeal, l-am găsit într'un manuscris din colecția d-lui Elpidifor Vasilievici Barsov din Moscva. Depun și din acesta două fotografii: pagina întâia (cu începutul cronicei) și cele două pagine dela sfârșit.

Am pus să se fotografieze din Biblioteca imperială dela St.-Petersburg o pagină din «Chronika ziem moldawskich y multanskich», a lui Miron Costin, pe care am publicat-o la 1895 în *Cronice inedite atingătoare de istoria Românilor*, și trei pagine dintr'un manuscris românesc încă necunoscut, care cuprinde opera lui Miron Costin; «Cartea dintâi de neamul Moldovenilor», într'o copie a fiului său Nicolae. Mi se pare că acesta este exemplarul lui Nicolae Costin, deoarece citatele latinești ale manuscriptului seamănă foarte mult cu facsimilele publicate de d-l Vladimir Ghica într'o scrisoare originală a fiilor lui Miron Costin (Ioan, Nicolae și Petru), aflătoare în biblioteca Institutului de propaganda fide din Roma.

In sfârșit am pus să se fotografieze din Biblioteca Academiei imperiale de științe din St. Petersburg, secțiunea manuscriptelor, un document dela 8 Octomvrie 1462 al lui Ștefan cel Mare, impor-

tant prin faptul că documentele din acest an ale lui Ştefan sunt foarte rare.

Impreună cu aceste 11 fotografii, depun şi cele 9 negative, ale celor din St. Petersburg; cele două din Moscva nu mi s'au trimis.

ŞEDINŢA DELA 28 NOEMVRIE 1908.

Preşedinţa d-lui *I. C. Negruzzi*, Vicepreşedinte.

D-l *Şt. C. Hepites* prezentă scrierea d-lui Dr. Hurmuzescu: *Electromètres et électroscopes à compensation,* comunicată Academiei de ştiinţe din Paris şi extrasă din ale sale *Comptes rendus.*

ŞEDINŢA DELA 5 DECEMVRIE 1908.

Preşedinţa d-lui *I. C. Negruzzi,* Vicepreşedinte.

D-l *I. Bianu* prezentă din partea P. S. S. Arhimandritului Nifon, stareţul mânăstirii Sinaia, următoarele daruri:

a) o Liturghie grecească, în care sunt scrise cu mâna şi câtevà rugăciuni în româneşte;

b) mai multe scrisori originale, în cari se vorbeşte de politica ţerii prin 1856;

c) trei fotografii reprezentând portretele desemnate cu creionul de către *M. S. Regina Elisabeta* pe pereţii camerei ce a servit ca sală domnească pentru mâncare, şi în care acum e Muzeul mânăstirii Sinaia;

d) Călăuza Dunărei de Papazoglu, din 1863.

ŞEDINŢA DELA 12 DECEMVRIE 1908.

Preşedinţa d-lui *I. C. Negruzzi,* Vicepreşedinte.

D-l *Dr. V. Babeş* ceteşte comunicarea sa despre: *Problemele turbării.*

Şi înaintea lui Pasteur se lucrase asupra turbării şi se publicau multe descoperiri, dar a trebuit un experimentator de primul rang şi un mun-

citor extraordinar de conştiinţios ca Pasteur, pentru a face să iasă adevărul din acest haos de lucrări, în mare parte inexacte.

Pasteur, fără a despreţuì rezultatele ştiinţifice, a mers drept la rezultatele practice, lăsând pentru un moment de o parte toate chestiunile pur ştiinţifice.

Tratamentul Pasteurian, aşà cum a fost instituit la început, erà imperfect, căci folosià numai în cazurile în cari turbarea se declară după 25 zile dela muşcătură, şi statistica arată că în cele mai multe cazuri, mai ales la copii şi după plăgi profunde ale capului, turbarea se declară de multe ori mai de vreme, şi în acest caz vaccinarea lui Pasteur rămâneà neputincioasă prin forţa lucrurilor.

El şi-a dat seamă de acest lucru si a căutat prin diferite mijloace a remedià acest rău, fără însă să fi reuşit.

Pasteur, cel dintâiu, s'a gândit la inocularea intracraniană a virusului fix, precum şi la transformarea virusului în vaccin, prin trecerea lui prin maimuţă sau prin diluare, ceeace nu i-a reuşit, pe când mai târziu Högyes a obţinut prin diluare rezultate bune.

Pasteur credeà a fi obţinut vaccinaţiunea cu injecţii de sânge de animale turbate, idee pe care a părăsit-o mai târziu.

Recurge la uscarea virusului, care îi dă o serie foarte regulată de vaccinuri.

S'a încercat a vaccinà prin introducerea virusului în sângele câinelui şi afirmă că ar fi o greşeală a lui Galtier, care arată că prin acest procedeu a obţinut imunizarea chiar înaintea lui Pasteur şi anume la oi.

Insistă asupra schimbării virusului prin treceri prin diferite animale. Ignorează însă că virusul fix este atenuat pentru câine şi om, cum şi atenuarea virusului produsă de organismul oii.

Altă cauză de eroare pentru Pasteur a fost încrederea ce o aveà în statistică, după care rezultatele tratamentului antirabic ar fi fost strălucite, şi numai în urmă când s'a convins de insuficienţa vaccinării, atât la câini, cât şi la om, i-a trebuit toată puterea lui de muncă şi tenacitate pentru a nu se descurajà. La un moment dat se decide a fortificà tratamentul său şi cu acest tratament fortificat obţine rezultate mai bune.

Cu toate acestea astăzi, cu drept cuvânt, nu suntem mulţumiţi cu succesul mai mult sau mai puţin eficace al acestui tratament şi în interesul umanităţii trebue renunţat la tradiţiune, chiar dacă este legată de numele lui Pasteur, şi sunt convins că progresul în tratamentul lui Pasteur este mai mult în ordinea de idei a marelui om, decât tendinţa de a nu schimbà nimic din procedeul său.

In timpul din urmă principiul vaccinaţiunii antirabice a fost pus la îndoeală de autori distinşi, cari au căpătat de multe ori rezultate contrazicătoare, cari nu concordă cu cele stabilite de Pasteur.

In ce priveşte *etiologia turbării*, sunt multe controverse. Microbul nu e cunoscut; eu presupun că e un microb invizibil, care se cultivă în anume condiţiuni în simbioză cu anume microbi. Am mai găsit în interiorul celulelor nervoase în turbare nişte formaţiuni hialine, descrise mai târziu de Negri şi considerate ca parazitul turbării, şi am arătat în urma cercetărilor mele, că nu se comportă ca parazit, şi că nu se găsesc acolo unde sunt leziunile turbării.

Am găsit însă nişte formaţiuni mici în interiorul celulelor distruse, din regiunile unde se produc simptomele turbării, ca nişte corpusculi cari pot fi grupaţi în clasa chlamydozoerelor.

Corpusculii lui Negri, după mine, ar puteà fi paraziţi incapsulaţi în regiunile în cari celulele sunt mai rezistente.

Anul trecut un doctor, preparator al Institutului de Bacteriologie, a găsit un microb, la animale înainte de a se declarà turbarea, şi la om în timpul turbării, în lichidul cefalorachidian, şi care microb, inoculat în centrii nervoşi la animal, ar produce o boală analogă cu turbarea.

După cercetările noastre, microbul descris este un bacil care aparţine grupului subtilis: graţie sporilor săi, rezistă la temperatura de 100°.

Am repetat cu bacilul, care ni s'a pus la dispoziţie de autor, experienţele pe 100 de animale diferite: iepuri, cobai, şoareci, câini şi nici într'un caz nu s'a produs după trepanare boala caracteristică cu paralizie, 7—15 zile după inoculare, precum ar trebuì să se producă după publicaţiunea autorului.

In 4 cazuri s'au produs paralizii tardive, cum se produc câteodată d. e. şi după injecţie de toxine sau de produse ale substanţei nervoase normale. In centrii nervoşi ai acestor animale nu s'au găsit nici noduli rahici, nici corpusculii lui Negri, şi creierul injectat la alte animale nu a dat moarte cu paralizie.

Trebue să presupunem că acest bacil nu produce turbare şi că, prin un defect de tehnică, e introdus pe mediile de culturi, căci e greu de presupus că un microb aşà de mare, aşà uşor de cultivat a putut scăpà tuturor autorilor competenţi, cari s'au ocupat până acum cu turbarea. Mai departe virusul turbării trece prin filtru, pe când microbul nu trece.

Asemenea nu se puteà admite ca un bacil să se găsească numai la om în timpul turbării, pe când la animale nu s'ar găsì decât înaintea manifestării boalei. Căutând şi noi acest bacil nu l-am găsit nici la om, nici la animale, nici înaintea manifestării turbării, nici în timpul turbării.

Altă problemă, care a preocupat mult pe cercetători, a fost de a se şti *cari sunt organele unde se găseşte virusul turbării?* In prima linie e sistemul nervos central, apoi nervii mai mari, glandele salivare, pancreasul, bulbul ocular. — In ce priveşte virulenţa salivei, cercetările mai nouă au arătat că saliva nu e totdeauna virulentă; poate să fie însă virulentă mai multe zile înaintea manifestării boalei, constatare importantă, pentru a se puteà judecà dacă un câine sănătos în aparenţă poate să dea turbarea.

Pe de altă parte, am arătat că un virus atenuat poate să producă oarecari semne de turbare, fără ca animalul să moară de turbare. In acest caz animalul arată din 6 în 6 zile febră caracteristică, împreună cu o scădere de greutate şi cu o stare de iritaţiune.

Am numit acest fenomen febra premonitoare sau turbare periodică atenuată. Prin această febră am putut constatà că nu numai saliva este aproape în totdeauna virulentă, dar şi sângele, ceeace de altfel constată şi Marie în urmă.

Modul de infecţiune. E neîndoios că infecţiunea substanţei nervoase din creier produce sigur turbarea, mai ales cu virus fix, care e mult mai puţin eficace, când e inoculat sub piele. Virusul de stradă introdus sub piele produce turbare în un mod mult mai regulat.

Asemenea prin ingestiune se poate face infecţia, lucru negat de Nocard, eu însă am arătat că în anume împrejurări se poate produce boala; asemenea am arătat că câinii cari au ingerat mult timp substanţă nervoasă virulentă în cantităţi mari devin imuni. Acelaş lucru l-a dovedit Fermi şi pentru şobolani.

Toxina rabică. Am dovedit pe cale experimentală că substanţa nervoasă în care s'a distrus virusul rabic prin călduri sau antiseptice, sau s'a eliminat prin filtrare, păstrează calităţi toxice, omorînd animalele prin cahexii generale sau paralizii, fără ca creierul lor să fie virulent.

Aceasta se poate explicà, presupunând că există o otravă în interiorul parazitului turbării, care devine liberă prin distrugerea parazitului.

Fermi afirmă că toxinele ar fi tot aşà de eficace ca substanţele virulente în tratamentul antirabic, sau chiar mai eficace, şi bazat pe aceasta, întrebuinţează un virus amestecat cu acid fenic, care asemenea omoară microbul, pentru tratamentul antirabic la om. Cercetările noastre, făcute împreună cu S. Bobeş, arată că acest amestec este foarte inegal ca acţiune şi nu e deci recomandabil de a se servì de el pentru tratamentul antirabic.

Am arătat de mult că există posibilitatea de a vaccinà în contra turbării cu substanţă nervoasă normală, cu condiţia ca creierul să fie introdus în mare cantitate în animale şi ca în acelaş timp să se introducă virusul rabic atenuat.

După concepţia mea, substanţa nervoasă normală nu lucrează ca un adevărat vaccin, ci numai atât timp cât circulă în organism, adică vreo 20 de zile, după care timp nu se mai găseşte în stare eficace, şi deci animalele capătă turbare.

Serul antirabic. Acest ser, primul întrebuinţat în contra unei boale infecţioase, a fost descoperit de mine în 1889.

Prin injecţiuni de ser de câine imunizat în contra turbării, am putut imuniză câini, la cari în urmă nu s'a putut produce turbarea.

Nu e îndoeală că serul antirabic e eficace în contra turbării. Am arătat în 1891 un tratament comparativ cu metoda lui Pasteur pe de o parte şi metoda combinată cu ser pe de altă parte, de unde reieşià că oamenii trataţi cu metoda combinată au fost salvaţi, pe când din cei trataţi numai după metoda lui Pasteur mai mulţi au murit de turbare.

Am arătat însă că combinaţiunea trebue făcută astfel, ca virusul să fie în cantitate mai mare ca serul, pentru ca vaccinaţiunea să se producă. Acest principiu a fost întrebuinţat de Remlinger şi Marie de mai mulţi ani la Institutul Pasteur pentru tratamentul oamenilor muşcaţi de animale turbate. E deci sigur că serul antirabic are o acţiune vaccinantă şi că e foarte util pentru tratamentul antirabic, contribuind mult la asigurarea succesului acestui tratament.

Se vede deci că mai multe probleme rabice nerezolvate de Pasteur au fost elucidate prin lucrările Institutului nostru de bacteriologie, lucrările noastre fiind aprobate şi aplicate în străinătate.

Dela Preşedinţa Adunării Deputaţilor se primesc, pentru bibliotecă şi pentru a se împărţi membrilor, exemplare din *Analele parlamentare ale Romîniei*, tom. XV, partea I şi II.

Se ceteşte procesul verbal al Secţiunii ştiinţifice pentru şedinţa dela 11 Decemvrie, prin care se arată că Secţiunea propune a se tipări în *Publicaţiunile Fondului Adamachi* lucrarea d-lui I. Borcea, intitulată: *Catalogul Afidelor din România,* schimbându-i-se titlul în: *Contribuţiuni la Catalogul Afidelor din România.*

— Propunerea Secţiunii se aprobă.

ȘEDINȚA DELA 19 DECEMVRIE 1908.

Președința d-lui *I. C. Negruzzi,* Vicepreședinte.

D-l *I. Kalinderu* face darul arătat în următoarea scrisoare:

«Am onoare a vă remite suma de Lei șase sute, cu rugăciunea a o pune la dispozițiunea Direcției Institutului Otteteleșanu, pentru a cumpără câte un modest dar fiecărei eleve, după cum va chibzui mai bine.

«Ca totdeauna țin să fac și în acest an elevelor o mică bucurie de sfintele sărbători. Imi exprim totdeodată speranța, că copilele, cărora Academia le poartă o părintească grijă, vor ști să prețuească binefacerile de cari sunt învrednicite, mulțumită prea generosului răposat, și se vor silì cu dragă inimă la învățătură, la muncă și bună purtare».

— Se exprimă mulțumiri d-lui Kalinderu pentru părinteasca grijă ce o poartă elevelor Institutului Otteteleșanu.

Dela Părintele I. Antonovici, profesor la Bârlad, se primesc două zapise originale românești pe hârtie, unul cu data: Iași, 5 Aprilie 1643 (7151) și altul cu data: Cotnari, 28 Octomvrie 1670 (7189).

Dela Secțiunea literară se primește propunerea de a se tipărì de Academie scrierea d-lui Tudor Pamfile: *Jocuri de copii. Glosar. Memoriul III.*

D-l Vicepreședinte *I. C. Negruzzi* aduce la cunoștință, că d-l Secretar general *D. Sturdza* a plecat din țară pentru un timp de șase săptămâni spre a-și căută sănătatea. Conform art. 16 din Statute, care prescrie că «la cazuri de necesitate majoră, unul din Secretarii de Secțiune înlocuește provizoriu pe Secretarul general în funcțiunea sa», Delegațiunea a rugat pe d-l Gr. Ștefănescu, Secretarul Secțiunii științifice, și d-sa a primit această sarcină.

In urmă d-l Vicepreședinte *I. C. Negruzzi* amintește că astăzi este ultima ședință înainte de vacanța Nașterii Domnului și urează sărbători fericite d-lor membri ai Academiei.

ŞEDINŢA DELA 9 IANUARIE 1909.

Preşedinţa d-lui *I. C. Negruzzi,* Vicepreşedinte.

Dela Universitatea din Geneva se primeşte înştiinţarea, că în zilele de 7—10 Iulie a. c. va serbà a 350-a aniversare dela înfiinţarea ei şi invitarea ca Academia să trimită delegaţi.

— Se decide a se pune la ordinea zilei într'o şedinţă viitoare.

«Società Ligure di storia patria» din Genova trimite medalia comemorativă bătută cu ocazia celebrării aniversării a cincizecea dela înfiinţarea ei.

Dela d-l G. Cotea, directorul şcoalei Ágarici, se primeşte raport, prin care aduce la cunoştinţă că d-l Locotenent-Colonel Constantin Langa din Iaşi a dăruit acelei şcoale portretul făcut în uleiu, în mărime naturală, al donatorului Ioan Agarici, însoţit de textul cuvintelor, pe cari d-sa doreşte să le cetească directorul şcoalei elevilor în fiecare an, în ziua de Sf. Ioan, onomastica răposatului, în cuprinderea următoare:

«Acest tablou este donat de subsemnatul şcoalei de agricultură de pe moşia Moara-Grecilor din judeţul Vasluiu, fondată de fericitul în amintire Ioan C. Agarici, mare filantrop, care a făcut acest mare sacrificiu pentru fiii locuitorilor Români, muncitori de pământ.

«Ioan C. Agarici a fost unul din cei mai iubiţi amici ai mei, pe care l-am admirat şi iubit pentru distinsele sale calităţi. Doresc din adâncul inimii mele ca absolvenţii acestui însemnat aşezământ de muncă şi cultură, cum şi urmaşii lor din generaţie în generaţie, să nu uite niciodată pe binefăcătorul lor».

— Se decide a se exprimà călduroase mulţumiri d-lui Locotenent-Colonel Langa pentru simţemintele binevoitoare, din cari a purces donaţiunea făcută de d-sa şcoalei conduse de Academie.

D-l *I Bogdan* prezentă scrisoarea pe care d-l V. Jagić o adresează Academiei spre a mulţumì pentru felicitările trimise cu ocaziunea serbării sale de 70 de ani.

Dela Secţiunea istorică se primeşte propunerea de a se publicà în *Anale* scrierea d-lui R. Rosetti: *Un proces de sacrilegiu în 1836 în Moldova.*

— Propunerea Secţiunii se aprobă.

D-l Secretar general prezentă următoarea listă a cărţilor înscrise la concursul premiilor ce sunt a se acordà în sesiunea generală viitoare;

1. La Marele Premiu Năsturel de 12.000 lei.
(Prin Comisiune specială).

Alexandresco (Dimitrie), Explicațiunea teoretică și practică a Dreptului civil român în comparațiune cu legile vechi și cu principalele legislațiuni străine. Tom. I—III, p. 1. București 1906—1909.

Bădărău (T. A.), Organizarea și vieața animalelor, descrise pe înțelesul tuturor. Iași 1908.

Becescu-Silvan (Gh.), Valea Albă. Roman eroic. 1476. București 1909.

Bugariu (Terentius), Sentinela cântărilor bisericești române. Temișoara 1908.

Creangă (Dr. G. D.), Banca țărănească din Rusia și rezultatele ei, precum și o scurtă dare de seamă asupra băncilor țărănești din Prusia, Ungaria și Bucovina. București 1906.

» Proprietatea rurală în România. București 1907.

» Situația arendașilor față de chestiunea țărănească, ed. II. București 1907.

» Invoelile agricole în România în vigoare pe anul 1906. București 1907.

» Numărul țăranilor cari și-au arendat pământul de bună voie și cauzele acestor arendări. București 1907.

» Un strigăt de alarmă asupra spoliațiunii ce se face cu Loteria pe clase și asupra procedeurilor colectorilor. București 1907.

» Creșterea arenzii pământului în bani și în dijmă, a pășunatului și a prețurilor muncilor agricole dela 1870—1906. București 1908.

» Studiu critic asupra impozitelor și politicei noastre financiare. Impozitul pe venit în Prusia și necesitatea unei reforme a impozitelor noastre. București 1908.

» Institutul internațional de agricultură. Sesiunea din Noemvrie 1908. Răspunsul României la chestionarul stabilit de delegațiunea comitetului permanent al Institutului. București 1908.

Drăghicescu (Căpitan Alexandru G.), Moartea lui Mihai Vodă Viteazul. Poemă dramatică în 4 acte. București 1908.

Floru (Preotul Gh.), Martiriada româno-ambodaciană. Poemă epică în XX cânturi. București 1909.

Georgescu (Socrate), Concepțiunea filozofică a moralei. București 1908.

Ispas (A.), Introducerea irigației în România în legătură cu legislațiunea relativă a apelor. Galați 1905.

Popescu (Locot. Al. Tudor), Ofițerul viitorului: învățător-instructor. Noul program al activității infanteriei. București 1908.

Rusescu (Constantin), Studiu asupra cărții Pentateucul. Cartea I. Facerea. București 1908.

Severin (C. I. V.), Cauzele exilului marelui poet Ovid. Iași 1907.

Stoica (Dr. Dionisie) și Ioan P. *Lazăr*, Schița monografică a Sălagiului. Șimleul-Silvaniei 1908.
Vlahuță (A.), Din trecutul nostru. București 1908.

2. Premiul Adamachi de 5.000 lei (divizibil).
(Prin Secțiunea literară).

Adam (Ioan), Constanța pitorească cu împrejurimile ei. Călăuză descriptivă cu ilustrații. București 1908.
Boureanul (Eug.), Povestea Lăcrămioarei. Iași 1908.
Candrea (I.-A.), Ov. *Densușianu* și Th. D. *Speranția*, Graiul nostru. Texte din toate părțile locuite de Români. Vol. I. România. București 1906—1907. Vol. II. Basarabia, Bucovina, Maramureș, Țara-Oașului, Transilvania, Crișana, Banat, Serbia. Graiul Istro-Românilor, Meglenițilοr și Aromânilor. București 1908.
Ciocârlan (Ioan), Inimă de mamă, Schițe și nuvele. București 1908.
Cornel (Th.), Mentalia. 1900—1908. București 1908.
Dauș (Ludovic), Iluzii. Roman. București 1908.
Dragoslav (Ion), Facerea lumii. Povestire. București 1908.
Farago (Elena), Șoapte din umbră. Craiova 1908.
» Traduceri libere. (Versuri). Craiova 1908.
Hodoș (Constanța), Martirii. Roman. București 1908.
Iosif (St. O.) și D. *Anghel*, Legenda Funigeilor. Poem dramatic în trei acte. Iași 1907.
» Cometa. Comedie în trei acte, în versuri. București 1908.
» Caleidoscopul lui A. Mirea. București 1908.
Iosif-Negru (Natalia), O primăvară. Cântece. București 1909.
Moisil (I.), Amicul tinerimei. Revistă pentru tinerimea școlară. Anul al V-lea (1 Octomvrie 1907—15 Septemvrie 1908). București.
Rosetti (Radu D.), Dincolo de hotare. Note din călătorie. București 1908.
Sandu-Aldea (C.), Pe drumul Bărăganului. București 1908.

3. La Premiul Eliade-Rădulescu de 5.000 lei.
(Prin Secțiunea istorică).

Achimescu (I.), Mijloacele și dispozițiunile ce au slujit la hrănirea trupelor în răsboiul ruso-japonez din Extremul Orient, 1904—1905. București 1908.
Antonovici (Preotul Ioan), Frații Gheorghie și Neculai Roșca-Codrianu, fondatorii liceului și școalei secundare profesionale de fete din Bârlad. Bârlad 1908.

Gherman (Preotul Atanasie), Cel ce munceşte izbuteşte, sau «Cum ne vom aşterne, aşà vom dormi!». Câtevà adevăruri din economia naţională. Broşura V. Cernăuţi 1908.

Lupaşcu (Căpitan Alexandru I.), România şi neamul românesc în legătură cu Statele şi popoarele vecine sau conlocuitoare. Studiu istorico-politico-militar. Galaţi 1908.

Maniu (Grigore V.), Dreptul comercial. Explicaţiuni teoretice şi practice asupra Codicelui de comerciu român, coprinzând şi legile speciale. Vol. III. Legile speciale şi dreptul maritim. Tom. I. Legile privitoare la persoana comerciantului. Fondul de comerciu. Bucureşti 1908.

Motrescu (Andronic), Carte de agricultură pentru şcolile de agricultură inferioare şi elementare, precum şi pentru uzul agricultorilor practici. Rădăuţi 1905.

Petrescu-Comnen (N.), Étude sur la condition des Israélites en Roumanie. Paris 1905.

Pop (Nicolae), Sădirea şi cultivarea viei. Blaj 1908.

Rădulescu-Codin (C.), Cuvântări pentru popor, după programa oficială a cercurilor culturale. Vol. I. Câmpulung 1907.

Rădulescu-Motru (C.), Puterea sufletească. 3 broşuri. Bucureşti 1908.

Rosetti (Radu), Pentru ce s'au răsculat ţăranii. Bucureşti 1908.

Stoianovici (C. Chr), O contribuţiune la problema îmbunătăţirei agriculturei noastre. Agricultura în armată. Bucureşti 1908.

Suciu (Dr. Vasile), Teologia dogmatică fundamentală. Vol. I. Apologetica creştină. Vol. II. Tradiţiunea şi Biserica. Blaj 1907.

» Teologia dogmatică specială. Vol. I. Dzeu-Unul, S. Treime, Dzeu-Creatorul, Intruparea Dlui şi Graţia. Vol. II. Sacramentele în general, Sacramentele în special şi Eshatologia. Blaj 1908.

D-l Secretar general zice apoi:

In sesiunea generală din acest an sunt a se acordà următoarele premii pentru lucrări cu subiecte date:

1. Prin Secţiunea literară:

a) Premiul Neuschotz de 2.000 lei pentru: *Industria casnică la Români, trecutul şi starea ei actuală.*

b) Premiul Bodescu de 1.500 lei pentru: *Elementul naţional în poezia lui Eminescu.*

c) Marele Premiu General Ioan şi Maria Carp de 7.000 lei pentru: *Sintaxa limbii române*, studiată în mod istoric şi comparativ.

2. Prin Secţiunea istorică:

a) Premiul Alexandru Ioan Cuza de 20.000 lei pentru: *Istoria Românilor dela Aurelian până la fundarea Principatelor.*

3. Prin Secțiunea științifică:

a) Premiul Lazăr de 5.000 lei pentru: *Politica agrară a României și înrâurirea ce ea a avut asupra stării economice și sociale a poporațiunii rurale.*

b) Premiul Adamachi de 5.000 lei, divizibil, pentru: *Studiul țânțarilor din România, ca propagatori ai malariei, și cercetarea mijloacelor practice pentru stingerea acestei boale.*

Până la terminul regulamentar de 31 Decemvrie 1908 s'a prezentat câte un singur manuscript numai pentru următoarele trei premii:

1. La premiul Neuschotz manuscriptul cu deviza: «Viitorul țerii îl țese femeia (M. S. Regina Elisabeta)».

2. La premiul Bodescu manuscriptul cu deviza: «Sus inimile! Cântare aduceți-i, el este moartea morții și învierea vieții».

3. La premiul Lazăr manuscriptul cu deviza: «Ense et aratro».

ȘEDINȚA PUBLICĂ DELA 16 IANUARIE 1909

Președința d-lui *I. C. Negruzzi,* Vicepreședinte.

D-l *I. Bogdan* cetește comunicarea d-sale despre: *Letopisețul lui Azarie dela 1575.*

ȘEDINȚA PUBLICĂ DELA 23 IANUARIE 1909

Președința d-lui *I. C. Negruzzi,* Vicepreședinte.

D-l Vicepreședinte *I. C. Negruzzi,* deschizând ședința zice:

Mâne fiind ziua când România va serbă jubileul de 50 de ani al Unirii țerilor surori, Academia Română nu poate trece această zi memorabilă, fără ca să participe, mai ales ea, la serbarea generală. Pentru a nu turbură programa oficială, Academia a găsit nimerit să profite de ședința publică de astăzi, în ajunul zilei Unirii, pentru ca să manifesteze sentimentele sale, rugând pe d-nii colegi

Onciul și Tocilescu să rememoreze faptele istorice relative la acest eveniment mare.

Dau întâiu cuvântul d-lui coleg Onciul.

D-l *D. Onciul* cetește următoarele:

«*Domnilor Colegi,*

«România toată se gătește a serbà mâne a 50-a aniversară a Unirii. E serbătorirea uneia din cele mai însemnate date ale istoriei noastre, a celei mai însemnate în timp de 259 de ani dela unirea din zilele lui Mihaiu Viteazul. Dar pe când unirea din 1600, care pentru prima dată a concretizat ideea unității naționale, a căzut odată cu eroul ei, unirea din 24 Ianuarie 1859, devenind durabilă prin voința nestrămutată a națiunii și prin întemeierea ulterioară a Dinastiei, a creat România.

«Să ne asociem și noi la serbătorirea acestei mari date a istoriei naționale. In comemorarea ei, dați-mi voie, Domnilor Colegi, după însărcinarea ce am primit din partea onoratului prezidiu, să rostesc aci câtevà cuvinte, spre a ne reamintì faptele istorice cari au produs-o. Sunt fapte mai mult sau mai puțin cunoscute nouă tuturor, din interesul patriotic ce fiecare a avut de a le cunoaște; celor mai bătrâni, chiar și din amintiri personale. Mă voiu mărginì deci a pomenì cele mai vrednice de amintire din geneza Unirii ca rezultat al desvoltării noastre istorice.

«Unirea Ţerii-Românești și a Moldovei erà, așà zicând, sinteza desvoltării lor istorice ca principate românești, menite prin însăș ființa lor să alcătuească un singur stat național. Unitatea lor națională erà în conștiința neamului întreg, erà în conștiința tuturor acelor ce veniau în atingere cu ele. Moldova și Ţara-Muntenească, zice cronicarul Ureche, «au fost tot o țară și un loc,... s'au tras dela «un izvor». Iar continuatorul său Miron Costin zice: «Lăcuitorii «țerii noastre Moldovei și țerii Muntenești și Românii din țerile un«gurești tot un neam sănt și odată descălecați».

«Această conștiință despre unitatea națională a țerilor surori, întreținută vie prin vieața națională și cultivată prin literatură, trebuià neapărat să dea naștere ideii unirii, cu aspirațiunea de a formă și o unitate politică.

«Ideea unei asemenea uniri se întâlnește în istorie, pentru prima dată, cu patru decenii mai înainte de unirea lui Mihaiu Viteazul.

Erà sub Despot Vodă, care, uzurpând tronul Moldovei și râvnind și tronul Țerii-Româneștı, își însușià titlul: «Princeps regni Mol- «daviae, Palatinus Valachiae, gentis utriusque dominus et haeres». Unirea celor două țeri, pe temeiul unor pretinse drepturi de moștenire ce uzurpatorul le invocà, erà concepută și ca unire națională.

«Cu voi, oameni viteji și neam răsboinic, coborîtori dın valoroșii «Romanı ce au făcut să tremure lumea»,—zicea el Moldovenilor în manifestul dat la suirea sa pe tron — «sper a cucerì în scurt timp «locurile Moldovei mele ce le stăpânește păgânul, adică malul Du- «nărei, și nu numai acelea, dar și Valahia și apoi toată Grecia». La acestea, planul semeț al îndrăznețului aventurier mai adăogà pe urmă și cucerirea principatului Transilvaniei.

«Ideea unirii, precum o găsim manifestată mai întâiu cu acest prilej, aveà negreșit ființă și în conștiința națională, ca idee premergătoare unirii făcute apoi de Mıhaiu Viteazul. Dacă ea nu s'a manifestat mai înainte, erà fiindcă și în Țara-Românească și în Moldova, întemeiate ca state odată cu dinastiile lor, ideea de stat erà nedespărțită de dinastiile moștenite. Cât tımp erau încă vechile dinastii naționale, drepturile lor la tron în fiecare țară erau recunoscute și respectate ca inviolabile.

«Cel dintâiu domn străin de dinastiile naționale pe un tron român erà chiar Despot; dar el căutà să-și legitimeze pretențiunile la tronurile ambelor țeri prin pretınse legături de rudire cu dânsele. Iar când vechea dinastie a Moldovei se sfârșì cu Ștefan Răsvan, ultimul domn din neamul Mușatinilor în succesiune dinastică, ideea unirii reapăreà dın nou, spre a fi realizată sub dinastia țerii surori prin sabia lui Mıhaiu Viteazul.

«Unirea din 1600, căzută cu eroul care i-a dat ființă, încheie perioada vechilor dinastii naționale, al căror ultim reprezentant a fost Mihaiu Viteazul. După dânsul au urmat, în ambele principate, domni din diferite familii, între cari și unii descendenți de ai Basarabilor și Mușatinilor, însă fără contınuitate dinastică. Desființarea dinastiilor avù drept urmare căderea tot mai umilitoare a principatelor sub jugul turcesc, așà încât decadența politică înlăturà putința unor aspirațiuni naționale mai înalte.

«Dar cu toată decadența politică ce a urmat, tendințele de unire n'au amuțit cu desăvârșire. Incă după jumătate de secol, contemporanii atribuiau lui Vasile Lupul intenția de a unì sub domnia sa Moldova, Țara-Românească și Ardealul, călcând pe urmele lui Mihaiu. Tot în vederea unırıi, și Șerban Cantacuzino cereà, în sti-

pulațiunile legăturii sale cu împăratul Leopold I din 1688, asigurarea domniei ereditare a casei Cantacuzinești, și în Țara-Românească și în Moldova, sub suzeranitatea împăratului.

«In perioada domnilor din diferite familii, ideea unirii a fost întreținută și prin desele mutări ale domnilor dintr'o țară în alta, mai ales sub Fanarioți. Mai mulți din acești domni întrebuințau ca stemă a lor mărcile unite ale celor două principate, imaginea concretă a unirii. Și ocupațiunile rusești în răsboaiele cu Turcii, în timpul cărora ambele țeri erau unite sub una și aceeaș cârmuire rusească, au contribuit a se întărì ideea unirii în conștiința națională. Ideea nu s'a putut însă manifestà decât în epoca renașterii politice, inaugurată cu revoluția națională din 1821.

*

«Sub influența renașterii dela 1821 încoace, tendințele unioniste s'au manifestat mai întâiu cu prilejul alcătuirii Regulamentului organic în 1829—1831, după stabilirea protectoratului rusesc.

«Cea dintâi formulare precisă a programului unirii o găsim într'un proiect de memoriu asupra dorințelor naționale, ce s'ar fi redactat pe la 1829 în Țara-Românească. Intre cele 25 de puncte ale acestui memoriu erau și cererile următoare: «Valahia și Moldavia să se împreune și să se facă amândouă un prințipat», care «să fie de sine și neatârnat de Turchia»; cârmuirea acestui nou stat să se încredințeze unui «prinț din famiile domnitoare în Germania de sus», cu drept de moștenire, care să domnească după o constituție; prințul și moștenitorii săi să primească credința ortodoxă și să se recunoască Români.

«In adevăr, unirea celor două țeri sub un principe dintr'o dinastie europeană, cu preferință din Germania, e constatată puțin mai pe urmă (1834—1835), prin rapoarte consulare, din București și Iași, ca una din dorințele cele mai vii ale patrioților. De asemenea în comisiunea pentru alcătuirea Regulamentului organic al Moldovei, vistierul Iordache Catargiu propuneà unirea ambelor principate sub o singură domnie, cu restricțiunea ca principele acestui nou stat să nu aparțină nici uneia din cele trei puteri vecine (Austria, Rusia și Turcia). Propunerea, primită de comiisune, întâmpină însă opoziție la guvernul rusesc și fu părăsită.

«Negreșit în legătură cu aceste năzuințe de unire s'au prevăzut, în Regulamentele organice ale ambelor țeri, dispozițiunile pentru

«începuturi de o unire mai de aproape între amândouă prințipaturile», cu următorul articol introductiv:

«Inceputul, relighia, obiceiurile și asemănarea limbii lăcuitorilor acestor două prințipaturi, precum și trebuințele îmbelor părți, cuprind din însuș descălicarea lor elementurile nedespărțitei uniri, care s'au împiedicat și s'au întârziat de întâmplătoarele împrejurări. Mântuitoarele folosuri ale rodului ce s'ar naște din întrunirea acestor două nații sânt netăgăduite. Elementurile întrunirii a Moldo-Românilor se află așezate prin acest Reglement prin asemănatele temeiuri ale administrației acestor țeri.»

«Despre aspirațiunile naționale din acea epocă, un trimis francez la București (Baronul de Bois Le Comte) zicea la 1834 în raportul său:

«Cele două Principate, unite prin comunitatea originii lor, a limbii lor, a istoriei lor și a pozițiunii lor politice actuale, aspiră a se contopi într'un singur stat... Eu m'am pus în raport, la Iași, cu tot ce se putea află acolo ca oameni cari iau oarecare parte la afacerile publice; și fără nici o provocare din partea mea, toți, după cele dintâi vorbe schimbate, îmi exprimau mereu această dorință... La București am aflat aceiaș dorință în fundul inimilor, dar aci oamenii se exprimau cu mai multă rezervă. La ideea unirii celor două țeri se adaoge aceea de a încredință domnia unui principe străin. Aceasta este de asemenea o dorință generală, care nu e năbușită decât în acei cari ar simți interesele lor particulare compromise prin realizarea ei; și încă se găsesc mulți, chiar între aceștia, cari se ridică mai pre sus de această considerație. — Tatăl meu a fost domn, îmi zicea Beizadea Ghica, unchiul meu este acum, și totuș nu este sacrificiu ce n'aș face spre a procură țerii mele cele două singure baze de existență cari pot să-i permită a spera oarecare stabilitate: unirea celor două principate și așezarea unui principe străin.»

«Iar în 1835 consulul francez din Iași raportă:

«Boierii și toată națiunea doresc un principe străin, dar care să nu fie nici rus, nici grec. Ei ar voi un principe german, și dorințele lor ar fi pe deplin îndestulate dacă cele două principate ar fi unite sub aceiaș domnie.»

«Realizarea unirii în sensul programului național întimpină cea mai mare piedică în suzeranitatea turcească și în protectoratul rusesc, nu mai puțin și în împotrivirea Austriei. Unirea sub un principe străin care nu avea să fie din nici una din cele trei împărății vecine—«spre a nu motivă străine înrâuriri», cum se zicea și mai pe urmă—era deopotrivă contrară intențiunilor lor în principate:

de acì opoziția lor contra unirii. Astfel împotrivirea marilor puteri vecine a întârziat realizarea celei mai vii dorințe naționale, care stăpânià cugetarea și simțirea românească în ambele principate.

«In împrejurările date, neputându-se face unirea sub un principe străin, ea urmà să fie încercată mai întâiu cu un domn pământean. In 1842 unioniștii oferiră deci domnia Țerii-Românești lui Mihail Şturdza, domnul Moldovei, spre a realizà astfel unirea. Dar încercarea nu izbutì, și sub influență rusească fu ales Gheorghe Bibescu. Totuş un pas înainte spre unire se făcù în 1846 prin desființarea vămilor între cele două principate.

«Mișcarea revoluționară din 1848 dădù o nouă impulsiune ideii unirii. Intre *Dorințele partidei naționale din Moldova,* redactate de Mihail Kogălniceanu în 1848 la Cernăuți, e arătată și «unirea, care» —cum se zice acì—«este dictată atât de vederat prin aceiaș origină, «limbă, obiceiuri și interese, încât ea este încuviințată de însuş acel «Reglement, pe care Rusia cu armele în mână îl sprijinește» (adică Regulamentul organic). De asemenea în Țara-Românească, Nicolae Bălcescu arătà ca țintă a dorințelor poporului român «unitatea și neatârnarea națională».

«Despre aceste năzuințe, manifestate în mișcarea revoluționară din ambele principate, ministrul afacerilor străine al Rusiei, comitele Nesselrode, într'o circulară către misiunile diplomatice, din Iulie 1848, ziceà:

«Boierii moldoveni refugiaţi în Bucovina... pregătiau o răscoală, al cărei rezultat trebuià să fie, ca şi în Valahia,... răsturnarea ordinei stabilite şi unirea celor două principate într'un singur stat, fără oarecari legături cu Rusia şi cu Poarta otomană».

«Iar cu privire la Țara-Românească, el ziceà:

«Proiectul lor viitor este dealtminterea învederat. El reiese din programul lor, şi proclamaţiunile lor nu-l tăinuesc. Acest proiect este de a restaurà, pe o bază istorică ce n'a existat niciodată, vechea lor naţionalitate, adică de a încetà să fie provincii şi de a constituì, sub numele de regat daco-român, un nou stat deosebit şi independent, la formarea căruia ei ademenesc pe fraţii lor din Moldova, din Bucovina, din Transilvania şi din Basarabia».

«După înnăbușirea revoluțiunii, propagarea năzuințelor de unire găsì sprijin în Apusul civilizat, unde capii partidului revoluționar,

împinși spre emigrare, fură siliți să se exileze. Emigrații români deșteptară mai ales simpatiile fraților latini din Occident, cu Francia în frunte, pentru cauza română. Cu sprijinul puterilor occidentale, am obținut apoi liberarea de protectoratul rusesc, prin tratatul dela Paris din 1856, cu care chestiunea unirii a intrat într'o nouă fază.

*

«In urma dorințelor exprimate din partea ambelor principate, ai căror interpreți se făcură înșiși ultimii domni înainte de unire, Barbu Știrbei și Grigorie Ghica, cerând unirea sub un principe ereditar dintr'o dinastie europeană, ca singurul mijloc de a rezolvà chestiunea principatelor, congresul dela Paris luă în discuție și chestiunea unirii.

«Plenipotențiarii Franciei propuneau ca congresul să admită unirea principatelor într'un singur stat, unire ce răspundeà necesităților și intereselor adevărate ale celor două țeri. Propunerea, susținută și de plenipotențiarii Angliei și ai Sardiniei, fu admisă și de cei ai Rusiei, care căută să-și recâștige astfel simpatiile pierdute. Dar plenipotențiarii Turciei și ai Austriei se opuneau; cei ai Prusiei n'au luat parte la congres decât mai târziu.

«Față cu împotrivirea neînduplecată a celor două puteri adversare unirii, congresul decise ca principatele să arate dorințele lor prin Divanuri ad hoc, cari vor fi convocate în acest scop.

«In Septemvrie 1857 se deschiseră Adunările ad hoc în ambele principate. Secretar al Adunării Moldovei erà onoratul nostru secretar general, d-l D. A. Sturdza, singurul rămas din pleiada marilor patrioți cari au pregătit România contemporană. In ședința din 7 Octomvrie, după înălțătoarele cuvântări ale lui Mihail Kogălniceanu și Constantin Hurmuzaki, Adunarea Moldovei proclamă, cu 81 voturi pentru și 2 contra, vestitele cinci puncte, ca «cele întâi, «cele mai mari, mai generale și mai naționale dorințe ale țerii». Ele sunt:

1 «Respectarea drepturilor principatelor și în deosebi a autonomiei lor, în cuprinderea vechilor lor capitulații încheiate cu Inalta Poartă.

2. «Unirea principatelor într'un singur stat sub numele de România.

3. «Prinț străin cu moștenirea tronului, ales dintr'o dinastie domnitoare de ale Europei și ai cărui moștenitori să fie crescuți în religia țerii.

4. «Neutralitatea pământului principatelor.

5. «Puterea legiuitoare încredinţată unei obşteşti Adunări, în care să fie reprezentate toate interesele naţiei.

«Toate acestea sub garanţia colectivă a puterilor cari au subscris tratatul de Paris».

«In şedinţa din 9 Octomvrie, Adunarea Ţerii-Româneşti, după raportul lui Ion Brătianu asupra propunerii înaintate de Costache Kretzulescu, votă cu unanimitate aceleaşi dorinţe, formulate în patru puncte.

«Unirea ţerilor surori, proclamată de Adunările ad hoc în memorabilele zile de 7 şi 9 Octomvrie 1857, a putut fi îndeplinită numai după învingerea multor greutăţi ce s'au mai pus în cale. Impotrivirea Turciei şi Austriei a făcut ca puterile garante să admită numai o unire parţială. Prin convenţia dela Paris din 19 (7) August 1858, care stabilià noua organizare a principatelor, se recunoşteà acestora denumirea de «Principatele-Unite Moldova şi Valahia», dar fiecare cu guvernul său propriu şi cu Adunarea sa proprie, având totuş unele instituţiuni comune. Iar cu privire la domnitor se dispuneà ca el să fie ales pe vieaţă de către Adunarea fiecărui principat, însă numai dintre pământeni, fiind eligibil «un fiu de un «tată născut Moldovean sau Muntean.» Nu se prevedeà însă dacă domnul, pe care fiecare principat aveà să şi-l aleagă, trebuià să fie altul în fiecare ţară, aşà încât alegerea aceleiaş persoane nu erà exclusă în mod precis.

«Pe acest temeiu s'a făcut unirea din 24 Ianuarie 1859, ambele principate alegând pe acelaş domn.

«Adunările elective s'au întrunit în 28 Decemvrie 1858 la Iaşi, şi în 22 Ianuarie 1859 la Bucureşti. Lista candidaţilor la domnie, alcătuită de Căimăcămia Moldovei, cuprindeà 38 de nume; alţi candidaţi s'au mai adaos pe urmă. Dar în consultările prealabile nu se puteà ajunge la înţelegere asupra candidaturii nici unuia din aceştia. In cele din urmă fu pronunţat numele colonelului Cuza. Unionist hotărît, ca fost deputat în Divanul ad hoc şi ca deputat în Adunarea electivă, noul candidat erà preţuit şi ca militar, fiind însărcinat de curând să ţină locul de hatman, prin care i s'a încredinţat conducerea armatei. Erà un nume ce insuflà şi simpatie şi încredere.

«In ziua următoare, 5 Ianuarie, Adunarea Moldovei alese, cu unanimitatea voturilor exprimate, pe colonelul Alexandru Ioan Cuza.

«Alegându-te pe tine Domn în ţara noastră, —ziceà Mihail Kogălniceanu în cuvântul adresat alesului — am vroit să arătăm lumii aceea ce

toată țara dorește: la legi nouă, om nou. O Doamne, mare și frumoasă îți este misia. Constituția din 7/19 August ne însemnează o epocă nouă, și Măria Ta ești chemat să o deschizi! Fii dar omul epocei; fă ca legea să înlocuească arbitrarul; fă ca legea să fie tare; iar Tu, Măria Ta, ca Domn, fii bun, fii blând, fii bun mai ales pentru acei pentru cari mai toți domnii trecuți au fost nepăsători sau răi. Nu uità că, dacă 50 de deputați te-am ales Domn, însă ai să domnești peste două milioane de oameni»!

«Dar nu peste două milioane numai, ci peste cinci milioane de Români erà chemat să domnească noul ales. In 24 Ianuarie Adunarea Țerii-Românești unì votul său cu cel al țerii surori, alegând cu unanimitate pe acelaș domn.

«Așà s'a făcut Unirea, acum 50 de ani.

«Această zi este cea mai mare ce au văzut Românii în analele istoriei lor» — ziceà Vasile Boerescu în cuvântarea rostită după alegere. — «Sunt acum mai mult de două secole și jumătate de când unirea Românilor, aspirațiune generoasă a tuturor generațiunilor, căută să se realizeze prin puterea materială, prin forță, prin sânge. Astăzi unirea se realizează prin puterile morale, prin armele spirituale... O eră nouă se deschide pentru noi. Această eră este aceea a regenerării noastre. Voi veți aveà mândria de a spune nepoților voștri că ați pus cea dintâiu piatră la acest nou edificiu, și accentele recunoștinței lor se vor transmite răsunând din generație în generație.»

«Domnia lui Alexandru Ioan Cuza încheie perioada de restaurațiune sub domnii pământeni, inaugurată cu mișcarea națională din 1821, perioadă care ne-a adus renașterea politică, unirea și îndrumarea spre o nouă desvoltare. Ea a realizat cea mai vie din dorințele naționale, manifestate dela Regulamentul organic încoace și formulate de Adunările ad hoc: Unirea. După cinci secole de desvoltare istorică a țerilor surori ca state deosebite, unirea lor, menită dela înființarea lor ca principate românești și rodită treptat în conștiința națională, se înfățișează ca sinteză a istoriei lor, la începutul unei nouă ere, reprezentată prin noul stat România.

«Aceasta este marea însemnătate a memorabilului act național, săvârșit acum 50 de ani.

«Onoare și recunoștință patrioților cari l-au săvârșit!

D-l *Gr. G. Tocilescu* zice:

«La cele spuse de colegul nostru, dați-mi voie ca să adaog și eu câtevà cuvinte.

«Nicăieri poate ca în această incintă nu este locul mai potrivit, cu prilejul aniversării semicentenarului Unirii, ca să evocăm figurile acelora din colegii noștri, cari au luat partea cea mai însemnată la marile acte ce au pregătit și realizat Unirea țerilor surori și au întemeiat România modernă. Evocațiunea acestor bărbați nemuritori ne insuflă cevà mare, sublim și frumos! Ei au fost pururea în fruntea vajnicilor luptători, cari în amurgitul jumătății a doua a veacului trecut, pe când neamul întreg dormità, ei s'au făcut arhanghelii de reînviere, ei au sunat trâmbița deșteptării, ei au trezit prin glasul lor puternic un popor întreg, și după ce i-au arătat ce trebue să aspire, ce trebue să voească, tot ei au devenit pelerinii și apostolii lui, au străbătut în oficinele presei europene și în cabinetele diplomaților; energia și elocvența lor au câștigat și stăpânit în curs de ani opiniunea publică a Apusului; plângerile lor au ajuns până la tronurile monarhilor, arbitrii lumii, și acești arbitri ai lumii, prinzând dragoste și milă de poporul român, l-au întrebat ce voește, și după ce l-au ascultat, i-au croit altă soartă. Apoi, temeliile statului modern odată așternute, tot acei vrednici bărbați nu s'au dat înlături dela nici o muncă, dela nici o jertfă; ci, meșteri zidari, cărămidă cu cărămidă, zi și noapte, de unde aveau, de unde nu aveau, cum puteau și cum nu puteau, au înălțat măreṭul edificiu, cu care azi ne mândrim, sub care azi ne umbrim și ne răsfățăm!

«Pe niște asemenea bărbați rari în istoria unui popor, cum putem oare să-i uităm, oricât de mare ar fi bucuria zilei de astăzi, oricât de legănați ne-am simțì în speranțele aurite ale zilei de mâine? Bărbații aceștia, Domnilor și prea stimați Colegi, bărbații aceștia, cari au realizat atâtea lucruri mari, aceia cărora le datorăm tot ceeace suntem, aceia cari ni s'ar păreà niște eroi legendari, dacă pe unii dintr'înșii nu i-am fi văzut cu ochii, n'am fi grăit cu dânșii, n'ar fi stat ani îndelungați alăturea cu noi pe aceste scaune, ca niște sori luminători și încălzitori în mijlocul nostru — ei au fost neclintiți în credințele lor; nimic nu i-a speriat, nimic nu i-a descurajat, nimic nu i-a făcut să scape din mână ce apucase din drepturile și libertățile națiunii; necazurile, durerile, când îi loviau, îi găsiau mai tari ca granitul; ele lăsau urme, dar nu-i veștejiau. Conținutul vieții acestor eroi a fost lupta sau munca, ceeace este tot una, fiindcă orice luptă este muncă și toată munca este luptă; sentimentele, cugetările și voința lor, credințele, speranțele și iubirea lor, întreaga lor vieață, au fost căsătorite cu iluziuni de ace-

lea cari, departe de a încătuşà sborul, îl avântă mai puternic către fapte din ce în ce mai mari, către aspiraţiuni din ce în ce mai nobile; luptele, silinţele şi năzuinţele lor crescură şi se desvoltară într'înşii dintr'una şi aceeaş rădăcină, dintr'unul şi acelaş impuls, dintr'una şi aceeaş idee: acea idee, încolţită în adâncul cel mai intim al sufletului lor, a crescut şi s'a desfăşurat ca un mugur, producând o varietate măreaţă a aspiraţiunilor cari astăzi s'au realizat aievea, aşà cum nici ei n'au gândit, nici măcar au nădăjduit!

«De aceea, în ajunul sărbătoririi zilei mărețe, când s'a pus adevărata piatră unghiulară a edificiului nostru politic, suntem încă şi mai mândri de a-i fi avut de colegi şi de confraţi ai noştri, avem dorinţa, dacă nu şi putinţa, de a pornì în sfânt pelerinagiu, ca să îngenunchem pe mormintele lor; simţim mai mult decât altădată golul ce dânşii au lăsat în mijlocul şi în sufletul nostru, iar în amintirea jertfelor şi strădaniilor lor, găsim izvorul de îmbărbătare şi de reculegere pentru munca noastră mai departe. Ei sunt Penaţii tutelari ai acestei înalte instituţiuni de cultură; modestele monumente ce ni-i amintesc acì: pânzele ce atârnă cu chipurile lor pe simplii pereţi ai camerelor de alăturea ne vorbesc pururea, ori de câte ori privirile ni se îndreaptă asupră-le, că aşà bărbaţi au fost odată printre noi, că aşà generaţiune fericită ne-a preces, căreia i-au fost rezervate atâtea fapte mari în epoca de renaştere şi de deşteptare a unui popor, când nimic nu mai rămăsese teafăr şi totul trebuià prefăcut; epocă de creaţie, de reforme, de entuziasm şi de îmbărbătare, epocă de lupte eroice şi prin urmare de vieaţă, epocă după care generaţiunile următoare se uită cu jind şi sfârşesc prin a devenì indiferente pentru binele public, ba chiar lângezesc ca lovite de stârpiciune. Ei au fost fericiţi şi pentru aceea că numai după desăvârşita lor izbândă, numai după ce au văzut îndeplinite cele mai îndrăzneţe ale lor visuri, cele mai scumpe ale lor aspiraţii, Dumnezeu i-a chemat la sine, ca pe nişte harnici lucrători, cari-şi îndepliniseră sarcina, muncind în via Domnului până la apusul zilei şi aşteptând apoi să-şi primească dreapta răsplată dela stăpânul pe care îl slujiseră bine.

«Fie-ne dar încuviinţat cu prilejul solemn de astăzi, ca să evocăm numele lor scump, memoria lor venerată, faptele lor mărețe, şi din înegritele lespezi ale mormintelor în cari odihnesc oasele lor să scăpărăm scântei de entuziasm, scântei cari să ne lumineze minţile, să ne încălzească inimile, să ne înalţe sufletele, să ne facă—măcar pentru un moment—a uità vrăjmăşiile cari ne rod, a stinge vrajba

care risipeşte puterile vii ale unui neam şi oferă trista privelişte a unui antagonism fără mărire şi a unor discuţiuni fără vrednicie, a astupà în fine, gura care blastemă, care aţâţă, care huleşte opera regenerării şi a Unirii şi încearcă să înverineze cu zavistioasele ei suflări undele Milcovului, ale pârâului încântat, rupt din râul cel mare al uitării, şi care, mulţămită lui Dumnezeu şi marilor bărbaţi ai trecutei generaţiuni, astăzi uneşte fraţii, iar nu-i mai desparte!

«Iată chiar acì, în incintă, la dreapta intrării, busturile în bronz sclipitor ale celor doi mari bărbaţi, cei mai vrednici reprezentanţi ai întregei epoce şi cari stau ca Dioscurii Academiei Române, veşnic veghetori şi luminători: iată pe Mihail Kogălniceanu şi pe Ion Brătianu!

«Mai întâiu pe Mihail Kogălniceanu, eminent bărbat de stat, strălucit prin spiritul său, prin activitatea sa, prin cunoştinţele sale, prin condeiul său cel viu, prin graiul său pătrunzător şi fermecător, scriitor eminent pe tărâmul istoric, ziarist neîntrecut, mare dascăl şi conducător timp mai bine de o jumătate de veac în toate direcţiunile activităţii poporului românesc! Bărbaţi ca Kogălniceanu se nasc la intervale de veacuri! In altă ţară, pe altă scenă, el ar fi avut locul unui Bismarck, unui Cavour! Vă aduceţi încă aminte, cum în şedinţa jubileului de 25 ani al Academiei Române, omul care făcuse istorie, cu ce farmec, cu ce căldură ne povestià actele mari ale Adunării ad-hoc a Moldovei din 1857, la care luase partea cea mai însemnată. Dar ceeace, în modestia lui, nu voise să spună, voiu spune eu astăzi: Când, în şedinţa dela 7 Octomvrie 1857, se puse chestiunea dorinţei pentru Unirea celor două ţeri, se ridică logofătul Alecu Balş şi depune o hârtie subscrisă de dânsul şi de locotenentul de Episcop de Roman Nectarie Hermeziu: «Sub«iscălitul mare logofăt şi cavaler Alecu Balş, unul din deputaţii ţinu«tului Putnei, proprietar de 80 mii fălci în Moldova, iubita sa pa«trie, declară că în locul răpaosului atât de dorit, după o lungă «agonie şi calamităţi, provenite din felurite strămutări şi prefaceri «ce s'au urmat în ţară, în care moşii şi strămoşii săi şi fiii fiilor «lor s'au născut, nu poate dorì a da în schimb Moldova cu privi«legiurile ei, ce sunt mai avantajoase decât ale învecinatului Prin«cipat, pentru un viitor eventual şi necunoscut... şi nici poate a se «unì cu încorporarea patriei sale în aceea a Principatului Valahiei. «Asemenea fuzie nu ar produce decât elemente de discordii, lupte, «vrăjmăşii şi neprevăzute amerinţătoare intervenţii deapururea vătă«mătoare... Prin urmare dorinţa subiscălitului se mărgineşte în pă-

«strarea Moldovei, autonomia sa cu toate privilegiile și imunitățile «ei ab antiquo. Acesta este singurul mijloc pe care se razimă liniștea «și fericirea poporului moldovean». Se ridică atunci din mijlocul Adunării marele Kogălniceanu și zice: «Viu acum la d-lui Marele «Logofăt și Cavaler Alecu Balș. D-lui, în loc să vie a ne vorbì ca «deputat al țerii, singurul titlu care ne dă drit de a vorbì aici, «ne-a rostit opinia sa ca proprietar de 80.000 fălci pământ. Mare «avere, frumoasă avere; nimeni din noi nu o are. Insă este cinevà «care o are înzecit mai mare decât d-lui deputatul de Putna. Acesta «este un oarecine, care se numește țară, acea țară care o repre-«zentează această Adunare. D-lui deputatul ne zice că are 80.000 «fălci. Ei bine, noi Adunarea avem mai mult decât chiar 800.000 «de fălci, căci înfățișăm țara. Sunt acum trecuți 350 ani, de când «Ștefan cel Mare, pe patul morții, a rostit cuvintele: «Dumnezeul «părinților voștri se va îndurà de lacrimile slugilor sale, și va sculà «dintre voi pre cinevà, carele va așezà iarăș pe urmașii voștri în «libertatea și puterea de mai înainte». Proorocia acum se împlinește. «Uitați-vă, acei ce nu voiți a crede, la spiritul național, care astăzi «însuflă cinci milioane de Români, și spuneți dacă acest mare cinevà, «dacă țara întreagă nu este sculată și nu este vrednică de a fi o «nație..... Și tocmai în acest minut, oameni ai trecutului, veniți să «ne faceți lauda trecutului, veniți și vă încercați să puneți o slabă «stavilă căii unei nații; vă refuzați de a crede în predicția eroului «și sfântului nostru! Protestați în contra Unirii! O cred. Unirea este «pentru țară, și d-voastre nu voiți nici țară, nici nație.»

«Astfel răspundeà boierul patriot Mihail Kogălniceanu boierului ne-patriot sau cu îngust patriotism Alecu Balș. Dar să ascultăm și pe reprezentantul sătenilor, pe deputatul pontaș, carele nu știà nici cetì, nici scrie, și spuneà ceeace simțià: «Să fim stăpâni în țara «noastră, să unim Moldova la Munteneasca, să tragem ca împrejurul «unui loc sterp un gard mare și zdravăn; locul numai să fie închis, «și în curând, fără a fi chiar arat, fără chiar a fi semănat, vor venì «vânturile, vor venì păsările cerului, și vor aduce sământă și de «flori și de copaci; în curând ici, coleà va răsărì câte o floare, ici, «colea câte un copăcel; copacii vor crește, și la umbră sub copaci «vor mirosì florile, și vom aveà o livadă mare și frumoasă; în co-«paci vor cântà păsările, și la umbră se vor veselì oamenii, bine-«cuvântând pe Dumnezeu și pe împărați».

«Iată cum sătenii, cum boierii democrați, cum poporul, cum tot

ce simțià și voià un viitor pentru copiii săi, pentru nația sa, înțelegeà Unirea.

«Și acelaș mare bărbat de stat, zicând Alesului din $^{5}/_{24}$ Ianuarie 1859: «La legi nouă oameni noi, Tu, Măria Ta, ca Domn, fii bun, «fii blând, mai ales pentru aceia pentru cari toți domnii trecuți au «fost nepăsători sau răi», devenià cel mai energic sfetnic al lui și săvârșià sub ministerul său două acte din cele mai însemnate, cari vor rămâneà pururea, împreună cu *Unirea țerilor* și cu *Intemeierea dinastiei Hohenzollern*, cele patru pietre unghiulare ale regatului român: *Secularizarea averilor mânăstirești* și *Improprietărirea țăranilor*.

«Celălalt Dioscur, ce stă alăturea de dânsul, Ion Brătianu, la numele lui întreaga noastră istorie modernă pare că ne întâmpină! El a fost brațul cel mai puternic la întemeierea regatului; el a dat o impulsiune nouă și necunoscută, a dat avânt imens activității naționale; rar bărbat între fruntași; adevărat erou al neamului, expresiune curată a geniului românesc în prezent și în viitor! Blând și energic, îndrăzneț și cu minte, simplu și modest în vieața publică și privată, cu o putere fermecătoare și irezistibilă, care insuflà autoritate și încredere, iubire și venerațiune, bărbatul acesta a devenit conducătorul poporului românesc în minutul faptelor mari și hotărîtoare! De numele lui Ion Brătianu se leagă paginele cele mai frumoase ale României moderne. In toate evenimentele cele mari și însemnate dela 1848 și până la 1891 îl găsiți între fruntași, îl găsiți cap al fruntașilor! Nu se va vorbì de 1848, de 1857, de 1859, de 1866, de 1877, de 1881, de răsboiul pentru independență, de proclamarea regatului, fără ca să nu apară figura aceasta măreață, olimpiană! Cine este acel neastâmpărat exilat care cutreeră statele europene, ca să deștepte opinia publică și cabinetele asupra primejdiei dela Nord, și să revendice drepturile patriei călcate în picioare? Cine este oratorul cel mai iubit, cel mai ascultat, cel mai convingător, oratorul popular din câmpia Filaretului? Cine se duce ca să convingă pe un Hohenzollern despre mărimea sufletească a poporului român, despre viitorul ursitelor acestuia și dă țerii pe bărbatul înțelept și mărinimos, pe Cârmaciul, ce de 43 de ani conduce destinele regatului român? Cine aleargă, în tot cursul răsboiului pentru independență, din loc în loc, într'o cărucioară cu un cal, îngrijind de toate, prevenind toate, îndemnând și încurajând, mângâind și răsplătind? Cine este acel agoret emerit, care împreună cu celălalt luptaciu ilustru, cu Kogălniceanu, se înfățișează cu fruntea

sus, cu mândrie de Roman, înaintea Areopagului european, adunat la Berlin, și apără vitejește dreptatea și drepturile României, care fusese despuiată de o bucată din teritoriul ei? Cine, în fine, este acel bătrân, încărcat de greutatea anilor, care îndeamnă pe soții lui de luptă la muncă pentru binele patriei, după ce el însuș muncise o jumătate de veac, și le zice cu sufletul înecat de amărăciune: «Am ajuns iarăș apostol, și apostoli să vă faceți cu toții!» El rămâne ca o făclie veșnic luminătoare în calea ce a străbătut și are să mai străbată poporul românesc: el titanul care zace acum pe colinele întroenite dela Florica!

«Dar iată în a doua cameră de aci, în mijlocul peretului, portretul în mare al marelui poet Vasile Alecsandri: cântărețul neamului românesc, cel mai duios, cel mai fermecător, la al căruia graiu și viers tresărià toată suflarea românească! Luptaciu vreme de 50 de ani pentru recăpătarea libertății și drepturilor pierdute, ca să asigure urmașilor o patrie și un nume! Când totul păreà pierdut, când toți erau desnădăjduiți, el dă glas din trâmbița reînvierii, ca să se trezească poporul românesc din toate unghiurile: peste Molna, peste Milcov, peste Prut, peste Carpați, și zice națiunii:

Voi ce stați în adormire, voi ce stați în nemișcare,
N'auziți prin somnul vostru acel glas triumfător,
Ce se 'nalță pân' la ceruri din a lumii deșteptare,
Ca o lungă salutare
Către'un falnic viitor?

Nu simțiți inima voastră că tresare și se bate?
Nu simțiți în pieptul vostru un dor sfânt și românesc
La cel glas de înviere, la cel glas de libertate
Ce pătrunde și răsbate
Orice suflet omenesc?

Iată! lumea se deșteaptă din adânca i letargie!
Ea pășește cu pas mare către'un țel de mult dorit!
Ah! Treziți-vă ca dânsa, frații mei de Românie!
Sculați toți cu bărbăție,
Ziua vieții a sosit!

Libertatea 'n fața lumii a aprins un mândru soare
Ș'acum neamurile toate către dânsul ațintesc,
Ca un cârd de vulturi ageri, ce cu-aripi mântuitoare
Se cerc vesel ca să sboare
Către soarele ceresc!

Numai tu, popor române, să zaci veșnic în orbire?
Numai tu să fii nevrednic de-acest timp reformator?
Numai tu să nu iei parte la obșteasca înfrățire,
La obșteasca fericire,
La obștescul viitor?

Până când să creadă lumea, o! copii de Românie!
C'orice dor de libertate a pierit, s'a stins în voi?
Până când să ne tot plece cruda, oarba tiranie,
Și la caru-i de trufie
Să ne'njuge ca pe boi!

«*Hora Unirii* și dialogul dintre *Păcală* și *Tândală* au făcut minuni în 1857, silind până și pe cei mai nesimțitori și îndărătnici, să vază și să simță că:

Unde-s doi puterea crește
Și dușmanul nu sporește.

«Ca Ministru în 1858, ca primul trimis oficial al țerii la Napoleon III, puțin după aceea, a apărat drepturile țerii la Paris, cum amicul său Costache Negri făcù la Constantinopole, și de atunci până la ultima lui resuflare el n'a încetat un minut de a-și servì patria, pe care a nemurit-o, a încălzit-o, a îmbărbătat-o cu sfaturile sale, cu scrierile și cântecele sale. Apoi când a simțit că i-a sosit și lui ceasul de a se despărțì de această lume, singur și-a cântat cântecul de adio, zicând:

Pas dar! pas tot înainte! timpul vechiu din nou zorește!
Viitorul României dat-a mugur ce'ncolțește!
O copii! de voi sunt mândru, simt acea mândrie mare,
Care crește cu mărirea unui neam în deșteptare.
Mi-am văzut visul cu ochii, de acum pot să mor ferice!

«In fine, când acum 18 ani mulțimea plină de întristare și în doliu se găsià în preajma trupului neînsuflețit al bardului dela Mircești, «deodată»—ne spuneà în aceeaș memorabilă ședință academică Mihail Kogălniceanu—«s'a văzut înaintând în rând ostășesc un mic «corp de zece oameni întristați, dar mândri. Erau «cei nouă din «Vasluiu și cu sergentul zece» cari veniau să păzească sicriul celui «care-i cântase și-i nemurise cu atâta răsunet. După ultima cuvân-

«tare a bisericii, se auzì comanda militară : «Nouă din Vasluiu și cu «sergentul zece! Inainte! Ridicați!» Atunci cei zece au plecat stea«gul cel sdrențuit de glonțuri, pe sicriul Marelui bărbat care a cântat «cu putere vitejia ostașilor români, și ridicându-l l-au coborît cu «mâinile lor în îngustul mormânt.»

«Dar Ion Ghica, bărbatul politic cumpănit și prevăzător, scriitor și economist de frunte, atâția ani incomparabil Președinte al Academiei noastre! Nicolae Ionescu, profesor, ziarist, stăpân o vieață întreagă pe tribuna parlamentară! Frații Hurmuzaki, Costache Negruzzi și tu Costache Rosetti! Tu, cel mai neobosit și mai energic luptător al renașterii naționale, întemeietorul liberalismului și al democrației române, al presei și al literaturii politice! Deviza ce ai dat ziarului tău și întregei tale vieți : «Luminează-te și vei fi, Voește «și vei puteà», a fost și este deviza generațiunilor cari s'au inspirat și se vor inspirà de tine, de patriotismul tău, de abnegațiunea ta. Cât ai lucrat înainte, în exil și după exil? Toate mizeriile omenești le-ai îndurat, dar în credințele tale nu te-ai înfrânt, dela principiile vieții tale nu te-ai abătut; avântul tău generos nu l-ai împiedecat! Persoana ta, familia ta, bunurile tale, totul a fost o jertfă necontenită pentru țara ta, pentru mișcarea ei spre lumină și progres, spre înălțare și întărire! Tu ai tunat contra despoților și apăsătorilor de neamuri, tu ai zeificat libertatea pe pământ și demnitatea, și nu te-ai retras de pe câmpul de luptă decât numai atunci, când corpul tău împlătoșat slăbise de ani și de suferințe, sufletul însă nu-și pierduse nimic din vitejia și din ardoarea lui!

«Dar pe câți alții am uitat din mai tineri și mai bătrâni! Gheorghe Sion, fabulistul și cântărețul cu viersul duios:

Mult e dulce și frumoasă
Limba ce vorbim,
Altă limbă-armonioasă
Ca ea nu găsim.

«Alexandru Papadopol-Calimach, membru al Consiliului de Stat, ca și Alexandru Odobescu, neîntrecutul prozator, B. P. Hasdeu, Papiu Ilarian, V. Alexandrescu-Urechiă, inițiatorul atâtor instituțiuni de cultură, chiar și al Academiei noastre împreună cu Costache Rosetti!

«In cele din urmă, aproape singurul stejar rămas până astăzi în picioare din mândra de odinioară pădure, prea scumpul și prea

veneratul nostru Secretar general, d-l Dimitrie Sturdza, carele astăzi este silit a lipsì dintre noi, spre a-şi căutà liniştea şi odihna, reclamată de o vieaţă întreagă plină de muncă şi de jertfe în serviciul ţerii! Colegul nostru a fost secretarul Adunării ad-hoc a Moldovei; a luat parte activă la toate actele mari înainte şi după Unire, înainte de Regat şi după Regat. Dumnezeu i-a prelungit vieaţa ca să poată împreună lucrà la săvârşirea marilor reforme şi a se bucurà la bătrâneţe de rodul seminţelor depuse la olaltă cu tovarăşii săi în mănosul pământ al mumei patrii. Sfatul său, cuminţenia sa, cinstea şi tăria caracterului său, i-au dat încă în vieaţă fiind aureola unui Nestor, autoritatea unui părinte al ţerii. Şi nu aş puteà găsì o încheiere mai nemerită la cuvintele mele pentru veneratul bătrân, decât comunicându-vă un document din 1859, ce am găsit printre hârtiile regretatului nostru coleg V. A. Urechiă, şi care conţine următoarele:

«*Din toasturile lui Anastasie Panu. Răspuns pentru toastul purtat pentru Mitică Sturdza:*

„Aţi închinat un toast pentru d-l Mitică Sturdza. D-l Mitică Sturza a adus la chestia naţională devotament, abnegare şi toate sacrificiile cerute de împrejurări. Dela începutul lucrărilor în chestia Unirii d-l Mitică Sturdza a fost unul dintre lucrătorii acei mai activi, necruţând nimica pentru a conlucrà la binele comun. In timpul căimăcămiei el au luat parte la toate lucrările cu o prudenţă rară, cu o inimă plină de amoare pentru ţară, neobosit lucrător ziua şi noaptea, el s'a ascuns totdeauna subt vălul modestiei celei mai mari. Dar asemenea talente, asemenea inimă nu pot rămâneà ascunse. Ţara le preţueşte şi în junele de astăzi vede un bărbat desăvârşit pentru viitor. Inchin acest toast în sănătatea d-lui Mitică Sturdza“.

«Cele prevăzute de marele patriot Anastasie Panu în 1859 s'au realizat pe deplin, în jumătatea de veac ce a trecut de atunci. Junele Mitică Sturdza a devenit bărbatul de stat, pe care şi ţara şi parlamentul şi în deosebi Academia Română îl aşteaptă să vină cât mai curând, pentru a-şi reluà locul fruntaşului între fruntaşi şi a-şi continuà opera cu aceeaş prudenţă rară şi cu inima plină «de iubire pentru ţară.

«Dumnezeu să-l aducă voinic şi sănătos cât mai repede între noi!»

D-l *I. Bogdan* ceteşte partea a doua a comunicării sale despre: *Letopiseţul lui Azarie dela 1575* (după un manuscris din Biblioteca Imperială din St. Petersburg).

Şedinţa publică se ridică şi Academia îşi continuă lucrările în şedinţă intimă.

Dela Casa M. S. Regelui se primeşte pentru colecţiunile Academiei mărturia botezului A. S. R. Principesei Ileana.

ŞEDINŢA PUBLICĂ DELA 30 IANUARIE 1909.

Preşedinţa d-lui *I. C. Negruzzi*, Vicepreşedinte.

D-l Vicepreşedinte *I. C. Negruzzi* zice:

«*Domnilor Colegi,*

«In zilele ce au trecut dela ultima noastră întrunire, am avut, precum ştiţi, durerea de a pierde doi iubiţi şi ilustri confraţi, pe Inalt Prea Sfinţitul Mitropolit al Ungro-Vlahiei Iosif Gheorghian, membru onorar, şi pe blândul nostru fost Preşedinte Petre Aurelian, membru activ al Academiei noastre. Profunda părere de rău a noastră şi a ţerii a fost exprimată şi marile merite ale acestor colegi eminenţi au fost expuse la mormântul lor de unii dintre cei mai însemnaţi bărbaţi ai ţerii. In special pentru regretatul Petre Aurelian, d-l coleg Tocilescu a arătat cu cuvinte adânc simţite, în numele nostru al tuturora, înaltele calităţi, de cari distinsul defunct eră însufleţit.

«Astăzi, fiind din nou întruniţi, nu ne rămâne decât să exprimăm încă odată jalea şi durerea noastră şi, ridicându-ne de pe scaune, să trimitem ilustrilor confraţi ce ne-au părăsit o ultimă salutare din partea Academiei Române».

D-l *I. Bogdan* ceteşte partea finală a comunicării sale despre: *Letopiseţul lui Azarie dela 1575* (după un manuscris din biblioteca imperială din St.-Petersburg).

Şedinţa publică se ridică şi Academia îşi continuă lucrările în şedinţă intimă.

Dela Camera de comerț și industrie din București se primește pentru colecțiunea numismatică placheta comemorativă bătută cu ocaziunea punerii pietrei fundamentale a localului acelei Camere.

Secțiunea științifică face propunerea de a se publică în *Anale* comunicarea d-lui Dr. Hurmuzescu, profesor la Universitatea din Iași, despre: *Radioactivitatea apelor minerale din România.*

— Propunerea Secțiunii se aprobă.

D-l Vicepreședinte *I. C. Negruzzi* comunică propunerea făcută de d-l *Gr. G. Tocilescu* ca d-l Mihail Suțu, membru corespondent al Academiei, să fie delegat a luà parte în numele acestei Instituțiuni la Congresul arheologic internațional ce se va ținea în luna Aprilie viitor la Cairo.

— Propunerea se aprobă.

Cuvântarea rostită de d-l Gr. G. Tocilescu la îmmormântarea lui P. S. Aurelian în 26 Ianuarie 1909.

Suntem acì adunați ca să aducem ultimele omagii unui mare mort!

Nu mai departe decât alaltăieri: Parlament, Academie, Ateneu, Societate Geografică, atâtea alte societăți și instituțiuni, așteptau pe bărbatul de toți iubit și venerat, așteptau să-l vază la locul lui de onoare, la sarcina zilnică a vieții sale.

Și acum, iată-l cum se înfățișează înaintea noastră! In mijlocul sărbătorii sărbătorilor, a festivalului național, la care aveà atâta dorință să iea parte, iată la ce tristă sărbătoare, la ce festival jalnic, ne-a poftit dânsul, ca la cel din urmă act care încheie cartea vieții sale.

Și ce frumos stă el în sicriul său învăluit de coroane! Ce liniște blajină și totdeodată maestoasă se citește pe fața lui! Ce adunare strălucită a făcut cerc în juru-i și caută să mângâie cu privirile înduioșate, cu simpatiile calde, unii cu lacrimi șiroaie pe obraz, o întreagă familie dezolată, în minutul când toată țara participă, cu inima și cugetul, la îmmormântarea triumfală rânduită de națiune fiului ei scump, pe care îl pierde astăzi ca de năprazna.

Născut în Slatina, dintr'o familie modestă, la începutul celui de al treilea deceniu al veacului trecut, Petre Aurelian este fiul dascălului Gheorghe Ardeleanu, al acelui patriot român care, în 1819,

cam odată cu nemuritorul Gheorghe Lazăr, și-a părăsit satul său natal Veneția de jos din Transilvania și a deschis în orașul Slatina școală românească pentru copiii poporului. Dânsul va aveà să înfrunte toate nevoile și prejudecățile epocei sale, dar se va încălzì și se va hrănì cu toate năzuințele și speranțele marei generațiuni din care a făcut parte, se va oțelì în lupte împreună cu dânsa, cu dânsa se va și nemurì.

Setos de învățătură și înzestrat cu o minte ageră și pătrunzătoare, după ce a sfârșit cu succes colegiul Sf. Sava, tânărul a încercat să devină ucenic, când al lui Esculap, când al zeiței Themis, și numai în 1856, găsindu-și calea, ce aveà să-i deschiză porțile științelor sale de predilecțiune, agronomia și economia politică, s'a dus în Franța ca să urmeze școala de agricultură din Grignon. După 4 ani de studii eminente, fiind clasificat cel dintâiu din toată școala și meritând prima medalie acordată școalei de Impăratul Napoleon III, s'a întors în țară, unde îl așteptà un întins câmp de rodnică activitate. A fost numit profesor de științele naturale la Școala națională dela Pantelimon, mai târziu și director al ei, apoi organizator și director al Școalei de agricultură dela Herăstrău, inițiatorul și șeful multă vreme al secțiunii de agricultură din Ministerul Lucrărilor publice, înlocuită în 1883 prin creațiunea noului Minister al Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor; de mai multe ori ministru: la Lucrări publice, la Culte și Instrucțiune publică, la Domenii, uneori în momente critice, cum a fost în timpul răsboiului pentru neatârnare. Ba a fost chiar Președinte al Consiliului de Ministri, într'un timp când, numai prin spiritul său împăciuitor, prin temperamentul și ideile sale, cari nici odată nu-l duceau către opiniuni extreme, cașì prin abnegațiunea, de care totdeauna a dat dovezi în acțiunile sale, a readus, cu conlucrarea tuturor fruntașilor țerii, pacea și liniștea în biserică și societate.

Astfel, feciorul modestului dascăl dela Slatina, dascăl la rândul său, a devenit unul din bărbații cei mai luminați ai neamului și a jucat un rol precumpănitor în întreaga desvoltare politică, socială și economică a României moderne. Numai prin talentul și meritele sale personale el și-a croit singur drumul în strălucita lui carieră, ridicându-se până la cele mai înalte trepte, la cari poate un cetățean să aspire, și lăsând pretutindeni urmele activității sale inteligente, ale dragostei sale pentru clasele muncitoare din orașe și sate, ale sufletului său totdeauna bun și generos. De aceea este

el astăzi plâns și regretat de toată lumea, de aceea mulțimea îndurerată a umplut astăzi ulițele Bucureștilor, acolo pe unde are să treacă convoiul lui funerar.

Pe Petru Aurelian îl revendică Parlament, Academie, Școală, Presă, Societăți și Instituțiuni științifice; fiecare îl revendică pentru sine; fiecare își dispută dreptul și datoria de a-i respectà și de a-i iubì memoria; căci fieștecare instituțiune se simțià onorată prin demnitatea caracterului lui, prin puritatea vieții lui, prin eminenta bunătate a inimii lui. Mintea și inima lui a fost totul și pretutindeni unde erà vorba de patrie și de neam, de lumină și de cultură, de faptă bună și de jertfă.

Glasuri autorizate spuseră adineaori ce servicii însemnate a adus dânsul țerii ca om politic și ca ministru; ce amestec delicat de dreptate și de bunăvoință puneà el în exercițiul funcțiunilor sale; ce preț mare colegii săi puneau pe concursul lui, pe sfaturile și părerile lui; toți ne aducem aminte: că el este întemeietorul învățământului agronomic în țară, el e autorul atâtor opere valoroase: ca «Țara noastră», «Bucovina», «Notices sur la Roumanie» și altele; el a condus, împreună cu învățatul profesor d-l Grigorie Ștefănescu, timp de 12 ani, *Revista Științifică* (1871—1882), apoi singur revistele: *Economia rurală, Economia națională, Monitorul comunelor*, etc.; el a organizat, împreună cu regretatul A. Odobescu, secțiunea românească la Expozițiunea Universală din Paris la 1867; și împreună cu răposatul Em. Kretzulescu pe cea dela Expozițiunea Universală din 1873 la Viena; el a fost inițiatorul și sprijinitorul unei politice economice naționale, fiind adversarul cel mai declarat al sistemului de liber-schimb și luptând statornic pentru crearea și protecțiunea industriei indigene.

Toti în fine ne amintim cât de modest erà el în aspirațiunile lui, cât de cumpătat în dorințele lui, și cum dânsul știuse de timpuriu să câștige simpatiile tuturor, până chiar și ale adversarilor și vrăjmașilor săi, dacă vrăjmași a putut aveà o așà bunătate de om.

Astfel mie nu-mi rămâne decât datoria, ca în numele Academiei Române, al căreia președinte a fost un șir de ani, căreia i-a consacrat aproape patru decenii din anii cei mai scumpi și mai frumoși ai vieții sale, ale căreia Anale le-a împodobit el cu atâtea lucrări prețioase, ale căreia ședințe le-a luminat cu mintea lui ageră, cu judecata lui limpede și sănătoasă, cu acea seninătate a conștiinței ce n'are nimic a-și imputà, cu acel bun simț și dreaptă măsură, cu care rezolvà problemele cele mai grele ce i se puneau înainte, mie

nu-mi rămâne, zic, decât datoria, ca în numele celei mai înalte instituțiuni de cultură, menită ca să realizeze idealul pentru care el a luptat, visurile drăgălașe ce el a visat, să aduc aci expresiunile adâncilor și dureroaselor regrete ale membrilor ei. Voesc încă să depun pe tristul mormânt o coroană, simbol al durerii noastre vii, al recunoștinței noastre nesecate, al admirațiunii noastre încă calde și puternice; în fine, să adresez cuvinte de mângâiere vouă, prea stimată doamnă și tovarășă nedespărțită a ilustrului răposat, fiului și fiicelor, precum și întregei familii îndurerate, și să vă zic: Consolați-vă că în durerea voastră se confundă durerea obștească; întăriți-vă inima și îmbărbătați-vă sufletul, căci în fundul durerilor, cași al bucuriilor noastre, simțim pe această lume o veșnicie ascunsă care ne însuflețește și ne întărește, care ne face a năzuì aiurea cevà mai bun și mai înălțător, și a nădăjduì cevà mai trainic și mai neperitor.

Iar tu, nobil frate și coleg iubit, intră liniștit în lăcașul tău, în veșnicia ta, fie-ți țărâna ușoară, precum eternă îți va fi memoria!

ȘEDINȚA DELA 6 FEVRUARIE 1909.

Președința d-lui *A. Saligny*.

Dela Ministerul Cultelor și al Instrucțiunii publice se primește invitare la ceremonia investiturii de către M. S. Regele a I. I. P. P. S. S. Atanasie, ales Mitropolit Primat, și Pimen, ales Mitropolit al Moldovei, care se va face în ziua de 8 Fevruarie la Palatul Regal.

— Se decide ca Academia să fie reprezentată la ceremonie de către Delegațiune și de către alți membri cari se vor găsì prezenți.

Dela Părintele I. Antonovici, profesor la Bârlad, se primesc în dar următoarele două documente:

1) 1777 Octomvrie 2.—Cartea Căimăcămiei Moldovei, prin care face cunoscut mazâlilor, ruptașilor, vorniceilor și locuitorilor de prin satele dela ținutul Tutovei, că Poarta a orânduit Domn și stăpânitor pământului Moldovei pe Constantin Dim. Muruz Vvod, ce a fost Dragoman. Totdeodată le face cunoscut că s'au orânduit ca ispravnici la acel ținut Costandin Păladi Păharnicul și Iordachi Iamandi Stolnicul.

2) 1777 Octomvrie 8.—Cartea Căimăcămiei Moldovei către Păharnicul Cos-

tandin Păladi și Stolnicul Iordache Iamandi, ispravnicii ținutului Tutovei, ca să aibă în purtare de grijă pentru menziluri.

Secțiunea istorică arată că a decis să propună tipărirea manuscrisului prezentat de d-l I. Ursu și precedat de o introducere a d-sale: ***Historia Turchesca di Gio Maria Angiolello schiavo et altri schiavi dall'anno 1429 sin al 1513***, aflător în Biblioteca Națională din Paris, dar să rămână ca Academia să se pronunțe în sesiunea generală viitoare asupra acestei propuneri.

— Se aprobă.

ȘEDINȚA DELA 13 FEVRUARIE 1909.

Preşedinţa d-lui *I. C. Negruzzi,* Vicepreşedinte.

Dela Biblioteca Apostolică Vaticană se primesc în dar facsimilele unui celebru manuscript grecesc din secolul X, cunoscut sub numele de Minologiul Impăratului Vasile II. Acest codice este înfrumusețat cu numeroase miniaturi, reprezentând scene din vieața și mai ales dela moartea sfinților și este astfel unul din cele mai însemnate monumente ale miniaturii bizantine. Codicele se află în biblioteca Vaticanului și în această edițiune a fost reprodus în fototipie. Reproducerea este însoțită de un volum, în care se cuprinde descrierea codicelui, precum și descrierea amănunțită a tuturor miniaturilor dintr'însul. Academiei noastre această publicațiune a fost trimisă în schimb pentru câtevà cărți rare grecești tipărite în țerile noastre în secolii XVII și XVIII, din cari Academia posedà mai multe exemplare.

ȘEDINȚA DELA 20 FEVRUARIE 1909.

Preşedinţa d-lui *A. Saligny.*

Dela d-l I. C. Filitti se primesc în dar documente relative la moșia Valea Mărului din Argeș, din 1781—1849.

Dela Secțiunea istorică se primește propunerea de a se tipărì în *Anale* scrierea d-lui R. Rosetti: ***Cum se căutau moșiile în Moldova. I. Condica de răfueală a Hatmanului Răducanu Roset cu vechilii lui.***

— Propunerea se aprobă.

ŞEDINŢA DELA 6 MARTIE 1909.

Preşedinţa d-lui *A. Saligny.*

Dela d-nii B. Ionescu şi D. Negulescu din Târgovişte se primesc în dar cinci scrieri manuscripte, rămase dela răposatul lor socru D. Petrescu, fost institutor în acel oraş şi revizor şcolar, precum şi şapte scrisori adresate aceluiaş de diferite personalităţi însemnate.

D-l *D. Onciul* prezentă scrierea sa: *Din Istoria Românilor.*

D-l *I. Kalinderu* prezentă o fotografie, în care se vede sala de ceremonii a Palatului regal din Bucureşti, pregătită pentru ospăţul dat în ziua de 24 Ianuarie 1909, cu prilejul aniversării a 50-a dela Unirea Principatelor române

---

ŞEDINŢA DELA 20 MARTIE 1909.

Preşedinţa d-lui *A. Saligny.*

Dela Ministerul Cultelor şi al Instrucţiunii publice—Administraţia Cassei Bisericii — s'a primit comunicarea că d-l Ilie Georgian din Bucureşti, fratele răposatului profesor C. D. Georgian, în numele familiei şi conform dorinţei răposatului voeşte a donà Academiei întreaga bibliotecă rămasă dela dânsul, care, formând un grup deosebit în biblioteca acestei Instituţiuni, să poarte numele de «Biblioteca Dr. C. D. Georgian».

In urma acestei comunicări, Serviciul bibliotecii a adus în localul Academiei această bibliotecă, conţinând peste 3.000 de volume: cărţi de istorie, filozofie, pedagogie şi filologie, şi mai ales publicaţiuni asupra limbilor şi literaturilor orientale. Ea cuprinde o colecţiune unică în ţară de publıcaţiuni asupra limbilor persană şi sanscrită.

— Se decide a se exprimà d-lui Ilie Georgian şi familiei sale mulţumirile Academiei pentru preţioasa donaţiune.

D-l *St. C. Hepites* prezentă din partea d-lui Dr. Hurmuzescu scrierea acestuia despre *Substanţele radioactive.*

ŞEDINŢA DELA 10 APRILIE 1909.

Preşedinţa d-lui *I. C. Negruzzi.*

D-l *I. Bianu* prezentă în dar din partea d-lui V. M. Filippoff din Ismail trei monede vechi moldoveneşti.

D-l Vicepreşedinte *I. C. Negruzzi* zice că, potrivit Regulamentului, în cursul lunii Aprilie urmează să se ţină anul acesta concurs între elevii şcoalei de Arte frumoase din Iaşi pentru acordarea premiului I. Lecomte du Noüy şi deci trebue să se numească, sub preşedinţa unui membru al Academiei, o comisiune examinatoare compusă din doi profesori ai acelei şcoale.

— Se decide să se formeze comisiunea din d-nii: Em Bardasare şi C. D. Stahi sub preşedinţa d-lui *N. Gane.*

ŞEDINŢA DELA 17 APRILIE 1909.

Preşedinţa d-lui *A. Saligny.*

Dela d-l Teodor Filipescu din Saraievo se primeşte partea I din studiul său despre Românii din Serbia, studiu făcut în urma misiunii date de Academie în anul trecut. Restul lucrării va fi trimis până la finele lunii Maiu.

— Se recomandă Secţiunii istorice.

D-l *Gr. G. Tocilescu* prezentă lucrarea sa făcută la Societatea geografică română, despre: *Istoricul activităţii pe tărâmul geografic al ţerii noastre sub întreaga domnie a M. S. Regelui Carol I.*

D-l *Dr. C. I. Istrati* prezentă publicaţiunea d-lui Vladimir Mironescu: *Mânăstirile şi bisericile intemeiate de Ştefan cel Mare Voevod.*

ŞEDINŢA DELA 24 APRILIE 1909.

D-l I. Bianu prezentă următoarele daruri:

a) Din partea d-nei Alexandrina Ion Ghica exemplarul din publicaţiunea: *Amintiri din pribegia după 1848* de răposatul său soţ Ion Ghica, fost preşedinte al Academiei, exemplar dat soţiei sale cu o dedicaţie autografă;

b) dela d-l Victor Lazăr, funcționar în serviciul Bibliotecii Academiei, un volum menuscript, care cuprinde note autografice din anii 1726—1776 ale unui Michael Venner, sas din Ardeal. La 1748 acesta a făcut și a scris în carte o poezie de opt strofe în limba română, cu litere latine și cu o ortografie combinată de dânsul;

c) dela d-l Alfred Stead, consul general al României la Londra, cartea *Serbia by the Servians*, London 1909. Acest volum, întocmit în acelaș fel ca și altul, publicat de acelaș autor despre Japonia, este compus din o introducere generală de d-l Stead și 23 capitole privitoare la țara, la Statul și neamul sârbesc, scrise de cei mai de frunte și mai competenți bărbați de Stat, de știință și de litere ai Serbiei.

D-l Președinte *A. Saligny* amintește că ședința aceasta este cea din urmă ședință ordinară și că Vineria viitoare, 1 Maiu, se va deschide sesiunea generală. D-sa propune ca zilele de 3 și 4 Maiu să fie întrebuințate pentru o excursiune organizată de d-sa, ca director general al porturilor și navigațiunii. Această excursiune se va face pe Dunăre dela Giurgiu la Cernavoda, unde se va vizità podul, și de acolo la Constanța, unde se vor vizità lucrările portului.

Membrii prezenți mulțumesc d-lui Saligny pentru ocazia ce le-o oferă de a petrece împreună zilele de 3 și 4 Maiu.

D-l *I. C. Negruzzi* amintește că ședința de astăzi din fericire coincide cu ziua onomastică a Maiestății sale Reginei, Augusta noastră Membră de onoare, și propune a I se trimite la Sinaia următoarea telegramă, subscrisă de toți membrii prezenți:

«Membrii Academiei, întruniți în ședință, roagă pe Maiestatea Voastră să primească omagiile lor respectuoase și fac urări călduroase pentru fericirea Augustilor noștri Suverani și a Dinastiei».

— Propunerea d-lui Negruzzi se primește cu vii aclamațiuni.

SECŢIUNEA ISTORICA.

Raportul d-lui Gr. G. Tocilescu despre:
„Un proces de sacrilegiu la 1836 în Moldova“, de Radu Rosetti,—
aprobat de Secţiune la 9 Ianuarie 1909.

In cercetările ce d-l R. Rosetti a întreprins asupra chestiunii evreeşti în România, a dat peste un şir de dosare tratând despre fapte manifeste de fanatism religios din partea Evreilor din România.

Cel mai vechiu caz şi dosarul la el privitor formează obiectul micului memoriu ce mi s'a încredinţat spre cercetare.

Sunt de părere a se tipărì în Memoriile Secţiunii istorice studiul, ca şi documentele ce-l însoţesc, căci ele ne dau o idee deplină despre chipul în care se judecau trebile criminale în Moldova în prima jumătate a veacului trecut.

Raportul d-lui D. Onciul despre: „Cum se căutau
moşiile în Moldova. I. Condica de răfueală a Hatmanului Răducanu Roset cu vechilii lui“, de Radu Rosetti,—aprobat
de Secţiune la 20 Fevruarie 1909.

Manuscrisul ce am primit spre cercetare, intitulat: *Cum se căutau moşiile în Moldova. I. Condica de răfueală a Hatmanului Răducanu Roset cu vechilii lui,* de d-l R. Rosetti, cuprinde condica de socoteli a Hatmanului Răducanu Roset cu vechilii săi, pe anii 1798—1812 (78 pag. in-folio), însoţită de o expunere (51 pag. in 4°). In introducere, autorul expunerii zice că memoriul cuprinde şi «sămile de venituri şi cheltueli ale unei moşii mari, pe anii?!... (lipsesc anii), care însă nu se găseşte în manuscris. ·

In expunere, autorul comunică date de netăgăduit interes pentru istoria economică a Moldovei din acea epocă, în deosebi cu privire

la exploatarea moșiilor. Dar socotelile anexate, cari ocupă partea cea mai mare a manuscrisului (mai mult decât $^3/_4$), conțin amănunte cari nu-mi par să aibă atâta importanță, încât să merite a fi publicate în întregime. Poate ar fi mai nimerit ca autorul să extragă din ele ceeace ar găsì mai vrednic de luare aminte, precum a făcut în parte în expunere, și să le rezume în aceasta.

Se poate însă ca specialiștii în asemenea chestiuni să dea mai multă importanță acestor socoteli. De aceea aș crede ca și alt coleg să le cerceteze, înainte de a ne pronunță asupra întrebării, dacă ele merită să fie publicate în *Analele* noastre.

Părerea d-lui Gr. G. Tocilescu asupra aceluiaș manuscris.

Documentele privitoare la vieața economică din trecut a țerii noastre sunt așà de rare, iar numărul celor până acum publicate este așà de redus, încât socotesc că manuscriptul trimis de d-l Radu Rosetti spre publicare merită a vedeà lumina în întregime în *Analele* Academiei, împreună cu introducerea care-l precedă.

SECŢIUNEA ŞTIINŢIFICĂ.

Raportul d-lui St. C. Hepites despre: „Radioactivitatea apelor minerale din România“, de Dr. Hurmuzescu, — aprobat de Secţiune la 30 Ianuarie 1909.

Dela 1904, de când Curie a prezentat Academiei de Ştiinţe din Paris primele sale determinări asupra radioactivităţii unor izvoare minerale din Franţa şi aiurea, cercetătorii au întreprins nişte asemenea determinări asupra izvoarelor minerale din celelalte ţeri. Lucrările lor ne-au pus astfel în cunoştinţa puterii radioactive a numeroase ape minerale, printre cari nu figură însă nici unul din bogatele noastre izvoare. D-l Hurmuzescu ne prezentă acum, sub titlul: *Radioactivitatea apelor minerale din România*, rezultatele cercetărilor sale asupra radioactivităţii celor mai importante izvoare minerale din ţara noastră.

Metoda experimentală întrebuinţată de autorul nostru este cea cunoscută, bazată pe proprietatea ce au corpurile radioactive de a descărcà corpurile electrizate. In loc însă de a măsurà unghiul de diverginţă a foiţelor unui electrometru oarecare, cantitatea de electricitate risipită a fost calculată de d-l Hurmuzescu, servindu-se de un electrometru special imaginat de el însuş şi în care, printr'o metodă de compensaţiune, se măsoară variaţiunea capacităţii sistemului, al cărui potenţial rămâne constant pe timpul pierderii de electricitate.

Lucrarea, asupra căreia am însărcinarea de a referì, cuprinde studiul, din acest punct de vedere, al apelor minerale ale celor mai însemnate izvoare din ţara noastră: Slănicul din Moldova, Lacul-Sărat din Brăila, Oglinzi, Govora, Călimăneşti, Bălţăteşti, Căciulata, Strunga, precum şi izvoarele aparente ale massivului cristalin din Suceava. In total autorul nostru ne dă valorile radioactivităţii pentru

32 de izvoare minerale — la cari unele din determinări au fost făcute de mai multe ori—şi pentru nămolul dela Lacul-Sărat. Aproape jumătate din aceste ape au fost studiate chiar la izvor, celelalte în laboratoriul său din Iaşi.

Importanţa studiului radioactivităţii apelor minerale este triplă, după cum cu drept ne spune însuş autorul:

1. Din punctul de vedere fizic al fenomenului radioactivităţii, studiind proprietăţile acestor emanaţiuni;

2. Din punctul de vedere fiziologic, adică al întrebuinţării terapeutice a acestor ape minerale;

3. Din punctul de vedere geologic pentru a cunoaşte compoziţiunea straturilor, prin cari a trecut apa minerală cercetată.

Având pe de altă parte în vedere că cercetările întreprinse de autor au fost făcute cu mijloacele cele mai moderne ale ştiinţei, găsesc că lucrarea profesorului Hurmuzescu merită să fie publicată în *Analele* Academiei, şi prin urmare o recomand bunăvoinţei Domniilor Voastre.

Se ştie însă că dacă asupra rezultatelor compoziţiunii chimice şi asupra efectului lor terapeutic poate fi vreo controversă, relativ la întrebuinţarea apelor minerale îmbuteliate chiar cu cea mai mare îngrijire, nici o îndoeală nu este asupra pierderii din proprietăţile radioactive ale apelor astfel conservate, iar metoda de extrapolare întrebuinţată de Curie pentru a reduce intensitatea radioactivităţii la ceeace ea ar fi fost, dacă determinarea ei s'ar fi făcut la izvor chiar, nu poate fi considerată decât ca cevà aproximativ.

Sperăm că d-l Hurmuzescu — care şi-a dat foarte bine seama de acest inconvenient al apelor îmbuteliate — va profità de oarecari împrejurări favorabile, spre a face din nou, chiar la izvor, determinarea radioactivităţii acelor ape, pe cari silit a fost a le studià în laboratorul său din Iaşi, pentru ca astfel cifrele obţinute de dânsul să fie cu desăvârşire comparabile.

PARTEA II.

SESIUNEA GENERALĂ DIN ANUL 1909.

ŞEDINŢA DELA 1 MAIU 1909.

Preşedinţa d-lui *A. Saligny*.

D-l Preşedinte *A. Saligny*, deschizând şedinţa, zice:

„Domnilor Colegi,

«Sesiunea generală pe care o deschidem astăzi începe a treia serie a sesiunilor anuale ale acestei instituţiuni. Au fost la început 12 sesiuni de toamnă în anii 1867—1878 şi ele formează epoca pregătitoare a Societăţii Academice Române. Au urmat apoi 31 sesiuni înainte de sărbătorile Invierii dela 1879 până în anul trecut—epocă în care Academia a fost ridicată prin lege la treapta de Institut naţional, i s'a lărgit cercul de activitate şi i s'a asigurat absolută libertate şi independenţă în desvoltarea activităţii sale.

«Astăzi începem a treia perioadă, aceea a sesiunilor de Maiu.

«Nu cred că pot mai bine face inaugurarea lucrărilor din această perioadă, decât urând din toată inima ca instituţiunea noastră să prospereze cu acelaş avânt în perioada care începe astăzi, cum a prosperat în cea precedentă.

«Bazele organizării, pe care s'a aşezat activitatea Academiei la 1879, au fost fericit concepute, dând în cuprinsul preocupărilor acestei instituţiuni munca intelectuală a neamului nostru şi toate năzuinţele lui spre înălţare culturală.

«Organizarea astfel concepută a fost pusă în aplicare cu stăruinţă şi muncă. La înălţarea Academiei toţi membrii şi-au adus partea lor de muncă, de îngrijire şi de stăruinţă. In fruntea tutu-

ror a stat însă acela, a cărui lipsă se simte astăzi dintre noi și pe care dorim să-l vedem cât mai curând iarăș pe scaunul pe care ne-am obișnuit a-l vedeà de sfert de secol: acesta este d-l Dimitrie Sturdza, Secretarul nostru general.

«Prestigiul Academiei a crescut an cu an atât între Români, cât și în țerile străine și depărtate.

«Creșterea prestigiului în țară i-a atras mare încredere în opinia publică, și aceasta a avut ca rezultat multele donațiuni și legate, cari i-au pus la dispoziție mijloace tot mai însemnate pentru susținerea activității sale și pentru creșterea influenței ei asupra mișcării literare și științifice. Academia a ajuns astfel arbitrul suprem pe aceste terenuri de producție a activității intelectuale românești.

«Numele Academiei noastre și prestigiul ei în străinătate crește într'una și este învederat de mulțimea tot crescând a publicațiilor de tot felul, al căror schimb este cerut din ce în ce mai des de instituțiuni similare din toate țerile de cultură.

«Putem privì cu mulțumire progresele făcute de această instituțiune, care are înalta misiune de a concentrà într'însa și de a luminà aspirațiunile culturale ale neamului, dându-le direcțiune sănătoasă și avânt spre sferele curate și înălțătoare ale gândirii. Să avem însă privirile noastre totdeauna ațintite spre drumul lung, pe care mai trebue să-l facem cu pași grăbiți, ca să ajungem la acelaș nivel, unde au ajuns popoarele cu un trecut mai norocos ca al nostru, popoare cari au putut să se îngrijească de cultivarea minții, pe când noi cu mare greutate ne apăram existența.

«In acest mers grăbit al neamului nostru pe calea culturii, Academia are menirea de a fi conducătorul priceput, farul luminător, care să arate și să lumineze drumul bun de urmat și căile rele de ferit.

«Conștiința acestei înalte misiuni și grele răspunderi este limpede în mintea noastră a tuturora și trebuie să fie tot așà de limpede și în mințile urmașilor noștri.

«Pildă vie și îndemn luminos am avut în îndeplinirea acestor datorii în faptele și în vorbele Augustului nostru Președinte de onoare și Protector, Maiestatea Sa Regele, care nu numai a urmărit totdeauna cu statornică și binevoitoare atențiune lucrările Academiei, dar adeseori a venit între noi și a luat parte la lucrările noastre, spunându-ne cuvinte cu rost adânc pentru trecutul, prezentul și viitorul neamului.

«Legătura strânsă între Dinastia Regală și Academia Română s'a

manifestat în toate împrejurările, și mai ales în toate acele ședințe în cari Maiestatea Sa Regele a ținut să fie însoțit în sânul acestei Instituțiuni de Maiestatea Sa Regina și de Principii Regali, meniți a urcà odată treptele tronului și a purtà glorioasa coroană de oțel.

«Urând ca lucrările pe cari le începem astăzi să fie rodnice, declar sesiunea generală deschisă.»

D-l Președinte *A. Saligny* prezentă următoarea programă pentru lucrările sesiunii generale:

1. Raportul Secretarului general despre activitatea Academiei în 1908—9.
2. Raportul Comisiunii financiare asupra exercițiului bugetar 1907—8.
3. Alegerea Comisiunii pentru examinarea lucrărilor făcute în 1908—9.
4. Alegerea Membrilor Academiei în locurile vacante: *trei* în Secțiunea istorică și *unul* în Secțiunea științifică, în locul răposaților *V. Babeș* († 21 Ian. 1907), *S. Fl. Marian* († 11 Aprilie 1907), *N. Popea* († 26 Iulie 1908) și *P. S. Aurelian* († 24 Ian. 1909). (Art. 22—24 Stat. 62 Reg.).
5. Raportul Comisiunii permanente a Bibliotecii pentru 1908.
6. Raportul Comisiunii Fundațiunii Adamachi pentru 1908—9 și alegerea a doi membri cari, împreună cu Secretarul general, să formeze comisiunea pentru 1909—10. (Art. 16 Reg. Adam.).
7. Raportul Comisiunii Fundațiunii Otteteleșanu pentru 1908—9 și alegerea Comisiunii pentru 1909—10.
8. Raportul Comisiunii pentru împărțirea cărților didactice și religioase din Fondurile Ioan Fătu și Ioan Scorțeanu în 1908 și alegerea Comisiunii pentru 1909.
9. Raportul Comisiunii Dicționarului limbii române asupra lucrărilor din 1908—9 și alegerea Comisiunii pentru 1909—10.
10. Raportul Comisiunii Fundațiunii Ioan Agarici pentru 1908—9 și alegerea Comisiunii pentru 1909—10.
11. Raportul Comisiunii Fundațiunii Tache P. Anastassiu pentru 1908—9 și alegerea Comisiunii pentru 1909—10.
12. Deciziune asupra legatului Sofia A. Caneciu din Craiova.
13. Raportul Comisiunii însărcinate cu examinarea lucrărilor făcute în 1908—9.
14. Discursurile de recepțiune ale d-lor N. Gane și Duiliu Zamfirescu.
15. Deciziunea Comisiunii speciale pentru acordarea *Marelui Premiu Năsturel* de 12.000 lei (Art. 8, 9, 13, 16 Reg. Prem.).
16. Deciziunea *Secțiunii literare* pentru acordarea premiului *Adamachi* de 5.000 lei. (Art. 14, 15 Reg. Prem.).
17. Deciziunea *Secțiunii literare* asupra lucrării prezentate la premiul

Neuscholz, de 2.000 lei, despre: *Industria casnică la Români.* (Art. 19, 20 Reg. Prem.).

18 Deciziunea *Secţiunii literare* asupra lucrării prezentate la premiul *Bodescu,* de 1.500 lei, despre: *Elementul naţional în poezia lui Eminescu.* (Art. 19, 20 Reg. Prem.).

19. Deciziunea *Secţiunii literare* asupra manuscriptului prezentat la premiul Carp, de 7.000 lei, despre: *Sintaxa limbei române.*

20. Deciziunea *Secţiunii istorice* pentru acordarea premiului *Eliade-Rădulescu* de 5.000 lei. (Art. 8, 9, 14, 16 Reg Prem.).

21. Deciziunea *Secţiunii ştiinţifice* asupra lucrării prezentate la premiul *Lazăr* de 5.000 lei despre: *Politica agrară a României.* (Art 14, 15 Reg. Prem.).

22. Şedinţa publică solemnă pentru proclamarea premiilor acordate. (Art. 17 Reg. Prem.).

23. Subiect ales de *Secţiunea literară* pentru premiul *Eliade-Rădulescu* de 5.000 lei, din 1914.

24. Subiect ales de *Secţiunea istorică* pentru premiul *Adamachi* de 5.000 lei, din 1914.

25. Subiect ales de *Secţiunea ştiinţifică* pentru premiul *Năsturel* (seria A) de 5.000 lei, din 1914.

26 Alegerea Comisiunii financiare pentru cercetarea conturilor din 1908—9.

27. Alegerea Comisiunii de 12 membri pentru premiul *Năsturel* de 4.000 lei, din 1910. (Art. 13 Reg Prem.).

28. Comisiunile de câte trei membri aleşi de *Secţiunea literară* pentru cercetarea lucrărilor cari se vor prezentà la premiile din 1910. (Art. 20 Reg. Prem.):

— *Princesa Alina Ştirbei,* de 8.500 lei: *Carte de lectură pentru şcoalele secundare.*

— *Eliade-Rădulescu,* de 5.000 lei, despre: *Poezia populară românească*

— *Adamachi*, de 5.000 lei, despre: *Sufixele de formarea cuvintelor în limba română.*

29. Comisiunile de câte trei membri aleşi de *Secţiunea istorică* spre a cercetà lucrările cari se vor prezentà la premiile din 1910. (Art. 20 Reg. Prem):

— *Năsturel*, despre: *Genealogia Basarabilor.*

— *G. San-Marin: Expunerea tuturor felurilor de intervenţiune a Statului în relaţiunile dintre capital şi muncă, în folosul muncitorilor.*

30. Alegerea membrilor corespondenţi români în locurile vacante: *trei* la Secţiunea literară, *patru* la Secţiunea istorică, *unul* la Secţiunea ştiinţifică.

31. Alegeri de membri onorari şi de membri corespondenţi străini.
32. Formarea bugetului pentru anul 1909—10.
33. Alegerea Secretarului Secţiunii istorice pe 7 ani (1909 –1916). (Art. 16 Stat.).
34. Alegerea Preşedinţilor şi Vicepreşedinţilor Secţiunilor pentru 1909—10. (Art. 15 Stat.).
35. Alegerea Preşedintelui şi Vicepreşedinţilor Academiei pentru 1909—10. (Art. 15. Stat).
36. Raportul Secretarului general asupra lucrărilor sesiunii generale din 1909.

D-l *Gr. Ştefănescu*, ţinând locul de Secretar general, ceteşte următorul *Raport asupra lucrărilor făcute în 1908—1909:*

«*Domnilor Colegi,*

«Având însărcinarea de a vă arătă activitatea Academiei în anul scurs dela sesiunea trecută până acuma, mă simt apăsat de simţemântul părerii de rău, că neobositul nostru Secretar general, d-l D. Sturdza, care a inaugurat douăzeci şi patru de sesiuni în şir cu asemenea expuneri, se află în acest an departe de noi, căutându-şi sănătatea sdruncinată prin activitatea lungă şi încordată în serviciul patriei şi al culturii naţionale. Această părere de rău sunt încredinţat că o simţiţi cu toţii, precum cu toţii facem cele mai călduroase urări ca să vedem cât mai curând pe veneratul şi iubitul nostru coleg întors deplin însănătoşat, reluându-şi activitatea atât de rodnică în sânul Academiei.

«Luna trecută Aprilie a fost luminată prin strălucitele sărbători, făcute cu ocaziunea aniversării a 70-a a naşterii M. S. Regelui. Academia a fost reprezentată prin preşedintele ei la aceste serbări, cu a căror ocaziune Augustul Preşedinte Onorar şi Protector al Instituţiunii noastre a fost încunjurat de o atmosferă de iubire şi veneraţiune, care a cuprins întreagă ţara şi s'a întins departe preste marginile ei.

«Cea din urmă şedinţă ordinară, de Vinerea trecută, a coincidat cu serbarea zilei onomastice a M. S. Reginei, augusta şi graţioasa Membră de onoare a Academiei. Membrii prezenţi la şedinţă au adresat telegramă de felicitare, la care Maiestatea Sa a binevoit a răspunde graţioase cuvinte de mulţumire.

«I. *Membrii.*

«In cursul anului Academia a suferit dureroase pierderi prin încetarea din vieață a membrilor ei: Episcopul Nicolae Popea și P. S. Aurelian, precum și a membrilor onorari: Mitropolitul Primat Iosif Gheorghian și Ștefan D. Grecianu.

«Episcopul Caransebeșului *Nicolae Popea*, ales membru la 8 Aprilie 1899, și-a dat sfârșitul la 26 Iulie. Regretatul coleg a fost un lung șir de ani unul din conducătorii de frunte ai bisericii Românilor din Ungaria, îndrumat și inspirat de vrednicul prelat, Mitropolitul Andreiu Șaguna, al căruia colaborator și continuator ajunse mai târziu. El și-a fixat activitatea științifică încă de timpuriu în studii și cercetări istorice, publicând la 1870: *Vechea Mitropolie ortodoxă română a Transilvaniei, suprimarea și restaurarea ei*, scriere în jurul căreia s'a făcut o largă discuțiune critică între răposatul autor și veneratul nostru coleg I. M. Moldovanu. Celelalte scrieri ale răposatului sunt privitoare la vieața și activitatea Mitropolitului Andreiu Șaguna: *Arhiepiscopul și Mitropolitul Andreiu Baron de Șaguna*, Sibiu 1873, 1879, precum și discursul său de recepțiune în Academie, cetit la 13 Martie 1900; în fine *Memorialul Arhiepiscopului și Mitropolitului Andreiu Baron de Șaguna sau luptele politice ale Românilor, 1846—1873.* Tom. I. Sibiiu 1889.

«La îmmormântare Academia a fost reprezentată de colegul nostru d-l I. Bianu, care a depus o coroană de flori la sicriu și a rostit o cuvântare funebră.

«Colegul nostru *P. S. Aurelian* a încetat din vieață în noaptea zilei de 24 Ianuarie, pe când țara întreagă sărbătorià semicentenarul Unirii. Răposatul a fost un colaborator activ la lucrările științifice ale Instituțiunii noastre, care îl numărà dela 9 Septemvrie 1871 printre membrii ei. Dânsul a contribuit mult cu cunoștințele sale speciale la promovarea studiilor economice, al căror întemeietor a fost. Inzestrat cu mult spirit practic, a pus în aplicare parte mare din vederile sale, asigurându-le un succes trainic și urmări fericite pentru țară. Activitatea sa variată s'a desvoltat rând pe rând pe mai toate terenurile vieții românești. El a jucat un rol de frunte în politică, în școală, în presă și în mai multe instituțiuni științifice din țară. In anii 1871—1882 Aurelian a redactat—dimpreună cu cel care are durerea de a vă cetì această expunere repede a activității lui — *Revista Științifică*, ce a contribuit la răspândirea cu-

noștințelor științifice și economice în țară, în epoca când cultivarea lor la noi erà la început. A publicat apoi mai multe scrieri: O serie de publicații intitulată: *Economia națională*, din care au apărut: *Țara noastră, schițe eoconmice asupra României*, la 1875, și în a doua ediție la 1880; *Bucovina, descriere economică*, la 1876, *Politica noastră vamală*, la 1890. A mai publicat: *Cum se poate fundà industria în România și Industria română față cu libertatea comerțului de importațiune*, la 1881; *Schițe asupra stării economice a României în secolul al 18-lea*, la 1882; *Expozițiunea de arte și industrie dela Moscova, I. Industria*, la 1883. In ce privește competința sa în astfel de chestiuni, să ne amintim că dânsul a fost unul din organizatorii secțiunii românești dela expoziția universală din Paris la 1867 și a celei dela Viena din 1873. A mai publicat scrierile: *Politica noastră comercială față cu convențiunile de comerț*, la 1885; *Câtevà pagine din economia rurală a Rusiei*, la 1886; *Exploatarea moșiilor prin meteiaj*, la 1888; *Despre sistemele de cultură și raportul lor cu starea socială*, la 1891; *Plantele cereale și leguminoase la Romani*, la 1904; *Agricultura la Romani, creșterea albinelor*, la 1905. A publicat câtevà cărți didactice și de popularizare pentru răspândirea cât mai largă a cunoștințelor economice, ca: *Manual de agricultură pentru clasele primare*, la 1869, reeditat până în 1891 în șapte edițiuni; *Catehismul economiei politice*, la 1869 și la 1874; *Elemente de economie politică*, la 1889.

«Pentru răspândirea cunoștințelor economice în țară, Aurelian a fundat și a condus revistele: *Monitorul comunelor* (1864—1870), *Economia națională* (1873—1876 și dela 1885 încoace), *Economia rurală* (1876—1877, 1882—1884).

«Pentru toată această activitate bogată Aurelian a fost distins cu cele mai înalte onoruri în stat: a fost de mai multe ori Ministru și Președinte al Consiliului, Președintele Adunării Deputaților, al Senatului, al Ateneului și al Academiei.

«Instituția noastră a asistat în întregul ei la trista ceremonie a înmormântării și colegul nostru d-l Gr. G. Tocilescu a ținut o cuvântare funebră.

«Tot în noaptea de 24 Ianuarie a trecut din vieața aceasta și I. P. S. S. Mitropolitul Primat Iosif Gheorghian, ales membru onorar la 24 Martie 1901. In lunga sa arhipăstorie, înaltul prelat s'a distins prin rare calități sufletești și printr'o statornică activitate pentru cultura religioasă. Dintre scrierile sale mai însemnate, în mare parte

traduceri, notăm următoarele: *Papalitatea schismatică sau Roma în raporturile sale cu biserica orientală* de Wladimir Guettée, la 1881; *Expunerea doctrinei bisericii creştine ortodoxe* de acelaş autor, la 1875 şi 1887; *Vieaţa repausaţilor noştri şi vieaţa după moarte* de părintele Mitrofan, la 1891 şi 1899; *Istoria bisericească şi vieaţa lui Constantin cel Mare*, de Eusebiu, la 1896; *Intâia săptămână a postului mare, cuvântări* de Inocenţiu, după traducerea franceză a lui A. Sturdza, la 1897; *Istoria bisericească* de Sozomen, la 1897; *Sfântul Vasile, Arhiepiscopul Chesariei Capadochiei* (329—379), la 1898; *Urmarea lui Iisus Hristos*, la 1901.

«Membrii Academiei au luat toţi parte la ceremonia funebră.

«La 1 August a încetat din vieaţă Ştefan D Grecianu, membru onorar, ales la 9 Aprilie 1905. Răposatul coleg a făcut studii şi cercetări istorice, bazate mai ales pe bogata colecţie de documente şi acte adunate de dânsul cu zel neadormit în lunga sa vieaţă. Lucrările sale mai însemnate sunt: *Scrierile lui RaduLogofătul Cronicarul*, în *Revista Română* din 1861 şi 1862; *Eraldica română, actele privitoare la stabilirea armeriilor oficiale*, la 1900; *Câtevà documente şi un arbore genealogic*, la 1902; *Dela Bucureşti la Sarmisegetusa, o escursiune istorică în Ardeal*, la 1903.

«La îmmormântare Academia a fost reprezentată de colegul nostru d-l St. C. Hepites.

«II. *Şedinţele de peste an.*

«In cursul anului Academia a ţinut 40 şedinţe, din cari 11 au fost publice. In aceste şedinţe s'au discutat diferite chestiuni ştiinţifice şi s'au făcut următoarele comunicări:

«D-l Dr. *V. Babeş*, în mai multe şedinţe, ne-a comunicat rezultatele studiilor şi cercetărilor sale ştiinţifice făcute în Institutul de Bacteriologie. Astfel la 6 Iunie ne-a făcut comunicarea despre: *Etiologia febrei tifoide a calului şi etiologia jigodiei la câinii tineri;* la 7 Noemvrie despre: *Accidente în urma tratamentului antirabic;* iar la 12 Decemvrie despre: *Problemele turbării.*

«Colegul nostru d-l *Gr. G. Tocilescu*, în şedinţa dela 2 Maiu, ne-a cetit o comunicare despre: *Nouă inscripţiuni dela Mauzoleul lui Traian, descoperite în ultimele săpături dela Adamklissi;* iar la 17 Octomvrie a făcut o dare de seamă asupra memoriului d-lui C. Giurescu: *Nouă contribuţiuni la studiul cronicelor moldovene*, arătând valoarea critică a lucrărilor acestui autor.

«In ședința dela 9 Maiu, Secretarul nostru general d-l D. Sturdza a cetit o comunicare despre: *Patruzeci și doi de ani de domnie a Regelui Carol I.*

«La 16 Maiu, d-l *A. D. Xenopol* a expus comunicarea sa despre: *Rassa, mediul și evoluția în istorie*; iar la 6 Iunie a făcut expunerea despre: *Legile și seriile în științe și în istorie.*

«In ședința dela 7 Noemvrie, subsemnatul a făcut comunicarea despre: *Cămila fosilă din România este strămoașa cămilelor Dromadera și cămila sălbatică din Africa.*

«D-l *Dr. G. Marinescu* a cetit, la 14 Noemvrie, comunicarea: *Despre oboseală și neurastenie.*

«Trei ședințe consecutive, la 16, 23 și 30 Ianuarie au fost ocupate de colegul nostru d-l *I Bogdan* cu cetirea comunicării sale despre: *Letopisețul lui Azarie dela 1575*, descoperit de d-sa într'un manuscript al bibliotecii imperiale din St. Petersburg.

«Academia a sărbătorit jubileul de 50 ani al Unirii țerilor-surori printr'o ședință festivă în ziua de 23 Ianuarie. D-nii colegi *D. Onciul* și *Gr. G. Tocilescu* au rostit cuvântări istorice și patriotice. A făcut o deosebită impresie toastul lui Anastasie Panu din 1859, amintit de d-l Tocilescu, în care se vorbește de devotamentul, abnegarea și sacrificiile aduse în chestia națională de Secretarul nostru general, d-l D. Sturdza.

«In ședința dela 26 Septemvrie, cu ocaziunea unei scurte comunicări a colegului nostru d-l *I. Bianu* despre niște chiupuri găsite în săpăturile din strada Băcani, în București, s'a făcut o discuțiune între d-nii *Gr. G. Tocilescu, I Kalinderu* și *Dr. C. Istrati* despre vechiul București și despre păstrarea antichităților naționale.

«In ședința dela 17 Octomvrie, d-nii *Dr. C. Istrati* și *Gr. Tocilescu* au vorbit despre distrugerea monumentelor și antichităților dela Romula în județul Romanați.

«Academia a fost invitată în cursul anului să iea parte la mai multe ceremonii, serbări comemorative și congrese științifice. Astfel au fost: Investitura I. I. P. P. S. S. Mitropolitului Primat Atanasie și a Mitropolitului Moldovei Pimen în ziua de 8 Fevruarie, la care Instituția

noastră a fost reprezentată de Delegaţiune; a 350-a aniversară a Universităţii din Geneva la 7—10 Iulie viitor; al XVI-lea Congres internaţional de medicină, care s'a ţinut dela 29 August — 4 Septemvrie st. n. la Budapesta; Congresul internaţional al ştiinţelor istorice, care s'a ţinut la Berlin în zilele de 6—12 August; al II-lea Congres internaţional de arheologie, ţinut la Cairo în cursul lunii trecute şi la care Instituţia noastră a fost reprezentată de d-l Mihail Suţu, membru corespondent.

«III. *Publicaţiunile Academiei.*

«Publicaţiunile apărute în cursul anului trecut sau aflătoare încă sub tipar sunt următoarele:

1. Din *Analele Academiei:*

a) *Tomul XXX — Partea administrativă şi Desbaterile anului 1907—8* s'a încheiat, tipărindu-se şi partea II, cu lucrările sesiunii generale trecute.

b) *Tomul XXX—Memoriile Secţiunii literare* s'a sfârşit de tipărit şi cuprinde următoarele:

Gr. Grigoriu-Rigo, Medicina poporului, I—II.

Teofil Lobel, Contribuţiuni la stabilirea originii orientale a unor cuvinte româneşti.

Alexie Procopovici, Despre nazalizare şi rotacism.

c) *Tomul XXX — Memoriile Secţiunii istorice* s'a terminat de tipărit şi conţine:

Radu Rosetti, Despre censura în Moldova. IV. Censura sub Grigorie Ghyka şi desfiinţarea ei.

I. Puşcariu, Cetatea Neamţului dela podul Dâmboviţei în Muscel.

Nicolae Docan, Notiţă despre monetele lui Petru Muşat

A. D. Xenopol, Lupta între Drăculeşti şi Dăneşti.

Const. Giurescu, Contribuţiuni la studiul cronicelor moldovene (Nicolae Costin, Tudosie Dubău, Vasile Dămian).

I. Bogdan, Inscripţiile dela Cetatea Albă şi stăpânirea Moldovei asupra ei.

I. Bogdan, Documentul Râzenilor din 1484 şi organizarea armatei Moldovene în secolul XV.

d) *Tomul XXX — Memoriile Secţiunii ştiinţifice* s'a încheiat de tipărit şi are următorul cuprins:

Dr. V. Babeş, Slăbiciunea inimii.

Dr. V. Babeş, Studii critice asupra actualei organizaţiuni sanitare. I. Vasile Lascar şi măsurile sanitare din comunele rurale.

I. St. Murat, Contribuţiuni la climatografia României. I. Studiu comparativ al climei iernii 1906/1907 la Bucureşti.

G. C. Iuga, Din aplicaţiunile mecanicei raţionale în teoria generală a suprafeţelor

Dr. V. Babeş, Fapte nouă asupra originii şi combaterii febrei tifoide.

St. C. Hepites şi *I. St. Murat,* Contribuţiuni la fizica globului. VII. Hărţile magnetice ale României la 1 Ianuarie 1906.

Dr. V. Babeş, Cercetări asupra genezei unor boale de rinichi.

Dr. V. Babeş, Observaţiuni asupra capsulelor suprarenale.

St. C. Hepites, Materiale pentru climatologia României. XXVI. Elemente climatologice ale lustrului 1901—1905.

D. Rotman, Baritina din Binnenthal (Valais, Elveţia).

e) Din *Tomul XXXI — Partea administrativă şi Desbaterile anului 1908—9* s'a tipărit fascicula I, conţinând procesele verbale ale şedinţelor ordinare şi ale Secţiunilor până la sesiunea generală.

f) *Tomul XXXI — Memoriile Secţiunii istorice* este sub presă şi cuprinde până acum următoarele:

D. A Sturdza, Patruzeci şi doi de ani de domnie a Regelui Carol I.

Radu Rosetti, Un proces de sacrilegiu la 1836 în Moldova.

I Bogdan, Letopiseţul lui Azarie dela 1575.

Radu Rosetti, Cum se căutau moşiile în Moldova I. Condica de răfuează a Hatmanului Răducanu Roset cu vechilii lui.

g) *Tomul XXXI — Memoriile Secţiunii ştiinţifice* a început a se tipări şi conţine următoarele:

Zach. C. Panţu, Contribuţiuni la flora Bucureştilor şi a împrejurimilor sale. Partea I.

I. St. Murat, Contribuţiuni la climatografia României. II. Studiu comparativ al climei primăverii la Bucureşti.

Dr. V. Babeş, Starea actuală a luptei în potriva cancerului.

Gr. Ştefănescu, Cămila fosilă din România este strămoaşa cămilelor Dromadera şi Cămila sălbatică din Africa.

D. Hurmuzescu, Radioactivitatea apelor minerale din România.

h) Incheindu-se a treia zecime de ani dela înălţarea Academiei la organizarea ei ca Institut Naţional, s'a întocmit şi s'a tipărit ca şi

pentru zecimile anterioare: *Indicele alfabetic al tomurilor XXI—XXX din Analele Academiei pentru anii 1899—1908.*

«2. Spre a face activitatea Academiei cunoscută şi lumii învăţate străine, s'a luat la 1905 hotărîrea de a se publică şi în traducere franceză rapoartele Secretarului general. Această publicare s'a făcut şi în anul trecut, şi pe lângă rapoartele Secretarului general asupra lucrărilor din cursul anului şi din sesiunea acelui an, s'au adaos cuvântarea rostită de d-l Preşedinte la deschiderea sesiunii şi la şedinţa solemnă a proclamării premiilor acordate, precum şi raportul Comisiunii Bibliotecii pe 1907. Broşura, astfel întocmită, mai cuprinde regulamentul premiilor şi lista publicaţiilor Academiei; ea are titlul: *L'Académie Roumaine en 1907—1908· Discours et rapports officiels.*

«3. Pentru atingerea aceluiaş scop s'au tipărit în traducere franceză şi germană: *Legile, statutele, regulamentele şi deciziunile Academiei* după ediţia originală din 1908.

«4. Din discursurile de recepţiune s'a tipărit: XXXI. *O schiţare din istoria Botanicei. Inceputul, mersul şi progresele sale în general şi la noi în parte,* rostit la 24 Martie 1908 de *Dr. Dim. Grecescu,* cu răspuns de *Dr. C. I. Istrati.*

«5. Din *Istoriile lui Erodot,* în traducerea premiată a d-lui D. I. Ghica, s'au tipărit 3 coale (15—17) din cartea II (Euterpe), cuprinzând cap 87—106. Proba de traducere din acestă lucrare a fost premiată la 13 Aprilie 1880. De atunci s'au tradus şi tipărit numai cărţile I şi IV şi jumătate din cartea II; mai rămân deci a se traduce şi publică cărţile III şi V—IX, cari formează două treimi din cele 9 cărţi ale «părintelui istoriei».

«6. Din *Istoria romană de Titus Livius,* în traducerea premiată a d-lor profesori Nd. Locusteanu şi I. S Petrescu, nici în anul trecut, precum nici în anul 1907—8, nu s'a tipărit nimica. Manuscriptul cărţilor XXXI—XXXVIII, prezentat de traducători în anii 1904—1906 şi restituit spre a fi revizuit înainte de a fi dat la tipar, se află tot la dânşii, iar dela 1906 încoace nu s'a mai prezentat manuscript nou, deşi traducătorii sunt obligaţi prin regulamentul special a prezentà cel puţin 200 pagine (ed Tauchnitz), traduse pe fiecare an. Avem formale făgădueli dela traducători, că vor relua lucrarea

cu stăruinţă şi grabă spre a se câştigà timpul pierdut şi a se vedeà în curând terminată traducerea românească a marelui povestitor roman.

«7. Lucrările puse sub îngrijirea colegului nostru d-l I. Bianu, Bibliotecarul Academiei, se află în starea următoare:

«Din *Bibliografia românească veche*, 1508—1830, făcută cu conlucrarea d-lui Nerva Hodoş, ajutor de Bibliotecar, a apărut fascicula IV din tomul II, cuprinzând descrierea cărţilor dintre 1784—1796, şi s'au tipărit 2 coale din fascicula V, mergând cu descrierea cărţilor până la 1800.

«Din *Catalogul manuscriptelor româneşti* s'a încheiat de tipărit fasc. II din tomul II, descriind manuscriptele No. 444—568; s'au tipărit 3 coale din fasc. III, cuprinzând descrierea manuscriptelor până la No. 620.

«Potrivit articolului 28 din Regulamentul Bibliotecii, acest serviciu a publicat şi pentru anul 1908: *Creşterea colecţiunilor* în 4 fascicule trimestriale. Spre a se înlesnì căutarea, s'a adaos pentru cărţile tipărite un indice alfabetic al autorilor, iar la documente s'a tipărit la rezumatul fiecăruia numărul de poziţie în colecţie.

«Tot în serviciul Bibliotecii se pregăteşte o ediţiune nouă din: *Bibliografia publicaţiilor periodice româneşti*, din care s'au tipărit până acum 23 coale, mergând până la publicaţiile începătoare cu litera K.

«8. *Catalogul manuscriptelor greceşti*, cu întocmirea şi publicarea căruia a fost însărcinat d-l profesor C Litzica, s'a terminat de tipărit. El cuprinde descrierea a 830 manuscrise, 15 facsimile, indice şi prefaţă Această lucrare îngrijită este foarte favorabil apreţiată de învăţaţii cari se ocupă cu studiul istoriei culturii şi literaturii bizantine şi neo-grece în Orientul Europei.

«9. Din *Publicaţiunile Fondului Adamachi* a ieşit de sub tipar tomul III: *Fauna ihtiologică a României* de Dr. Gr. Antipa, scriere premiată de Academie în 1906. Volumul are 294 pagine şi este însoţit de 31 tabele în fototipie, precum şi de diferite indice.

«Volumul IV se află sub tipar şi au apărut până acum dintr'însul următoarele lucrări:

V. Roşu, Desecările şi canalizările din Ungaria.

Dr. Ioan Simionescu, Geologia României. — Literatura geologică.— Consideraţiuni generale asupra tectonicei şi stratigrafiei României.

I. Borcea, Observațiuni asupra diferențierii și desvoltării musculaturii branchiostegale la Teleosteeni.

I. Borcea, Observațiuni asupra câtorvà specii de Rajide din Golful de Neapole.

Dr. Ioan Simionescu, Studii geologice și paleontologice din Dobrogea. I. Fauna Cefalopodelor dela Hârșova.

C. N. Ionescu, Despre Eurhamphaea vexilligera Gegenbaur.

I. Borcea; Contribuțiuni la Catalogul Aphidelor din România.

«10. Din *Publicațiile Fondului Princesa Alina Știrbei* s'a încheiat tomul X și cel din urmă din *Acte și documente relative la istoria renașterii României*, publicate de d-l D. Sturdza. Acest tom final cuprinde două indice: unul cronologic al tuturor actelor și documentelor și celălalt alfabetic al numelor și chestiunilor cuprinse în această mare publicațiune istorică.

«In conformitate cu deciziunea Academiei dela 1 Aprilie 1903, s'a început, sub supravegherea și îngrijirea d-lui Secretar general D. Sturdza, adunarea documentelor relative la *Domnia lui Alexandru Ioan Cuza* (1859—1866). S'a extras până acuma materialul istoric din presă și din desbaterile Camerei până la lovitura de Stat din 1864, iar de câtevà luni se studiază dosarele din arhiva Ministerului Afacerilor străine, făcându-se extrase din documentele cari prezentă interes istoric.

«11. Spre îndeplinirea deciziunii dela 26 Martie 1906, s'a tipărit în volum separat: *Alexandru Russo, Scrieri*, adunate și coordonate de d-l profesor Petre V. Haneș. Lucrarea cuprinde XVII+432 pagine și e însoțită de indice, 1 portret și 6 facsimile.

«12. Din *Monumentele epigrafice și sculpturali ale Muzeului Național de antichități din București*, a căror descriere este făcută de colegul nostru d-l Gr. G. Tocilescu, s'a publicat partea II, cuprinzând paginele 491—648.

«13. *Dicționarul limbii române* se continuă sub îngrijirea Comisiunii alese de Domniile Voastre. In cursul acestui an au apărut fascicolele 3 și 4, formate din coalele 11—20, cuprinzând cuvintele *Anaforà—Ast*. Comisiunea specială a acestei lucrări vă va da informațiuni amănunțite asupra mersului ei.

«14. In ședința dela 28 Martie 1908, după propunerea Secțiunii literare, s'a înființat o nouă publicațiune cu titlul: *Din vieața poporului român, Culegeri și studii*, destinată a cuprinde culegeri

și studii de literatură poporală, de obiceiuri, credințe și celelalte manifestări ale vieții țăranului nostru. Din această publicațiune au apărut următoarele lucrări:

I. Hora din Cartal de *Pompiliu Pârvescu*, cu arii notate de C. M. Cordoneanu. Este întâia lucrare temeinică asupra jocurilor poporale românești.

II. Cimilituri românești, cu introducere și glosar, de *Tudor Pamfile*.

III. Poezii populare din Maramureș, adunate de *Tit Bud*, vicarul Maramureșului Este continuare la culegerea d-lui A. Țiplea, publicată în *Analele* Academiei în anul trecut.

IV. Cântece, urături și bocete de ale poporului, adunate de *Alexandru Vasiliu*, însoțite de 43 arii notate de d-na Sofia Teodoreanu.

V. Literatură poporală, adunată de *Nicolae Păsculescu*.

VI Jocuri de copii, partea III, de *Tudor Pamfile*. Este continuare la două lucrări publicate în *Anale* asupra aceleiaș materii.

«15. Publicațiile Academiei, în cursul acestui an, s'au trimis în dar următoarelor institute și organe de publicitate:

Laboratorului de morfologie și zoologie al Universității din București,

Revistelor: *Convorbiri critice*, *Convorbiri literare* și *Revista generală a învățământului* din București; *Junimea literară* din Cernăuți; *Răvașul* din Cluj; *Vieața românească* din Iași; *Mercure de France* din Paris și *Luceafărul* din Sibiiu;

Seminarului central din București;

Societății clerului român „Ajutorul" din București;

Bibliotecii teologilor români din Budapesta;

Seminarului român al Universității din Cernăuți;

Școalei de notari din Curtea de Argeș,

Seminarului din Galați,

Societății clerului român «Solidaritatea» din Galați;

Asociației corpului didactic și bisericesc din Ianina (Epir);

Bibliotecii Universității din Lipsca,

Bibliotecii Universității din Praga,

Clubului român din Viena;

Institutului pentru istoria Europei orientale din Viena;

«In schimb s'au trimis:

Institutului de studii catalane din Barcelona;

Universității Californiei din Berkeley;

Bibliotecii Naționale din Habana (Cuba);

Societății științifice Ucraniene din Kiev;

Muzeului bisericesc (rutean) din Lemberg,
Societăţii poloneze pentru înaintarea ştiinţelor din Lemberg;
Academiei de ştiinţe din Lisabona;
Facultăţii de litere din Neuchâtel (Elveţia);
Societăţii de ştiinţe naturale şi economice din Palermo;
Societăţii italiene pentru progresul ştiinţelor din Roma;
Societăţii naturaliştilor din Varşovia,
Societăţii ştiinţifice din Varşovia.

«IV. *Publicaţiunile Hurmuzaki.*

«Din această mare colecţie de materiale istorice s'a tipărit tomul XIII, care este format din cronice şi documente greceşti din secolii XVII—XIX, oferite spre publicare de d-l A. Papadopulos-Kerameus, profesor la Universitatea din St. Petersburg, şi primite spre publicare prin deciziunea Academiei dela 1 Martie 1906. Tipărirea s'a făcut sub îngrijirea editorului, care a adaos o introducere şi indice alfabetic.

«Tomul XIV este traducerea românească a materialelor istorice greceşti din tomul XIII. Traducerea s'a făcut, conform deciziunii din 1 Martie 1906, de d-nii profesori C. Litzica şi G. Murnu. Până acum s'au tipărit 54 coale.

«V. *Biblioteca.*

«An cu an constatăm creşterea satisfăcătoare a colecţiunilor noastre şi însemnătatea ce ele câştigă pentru cercetările ştiinţifice şi mai ales pentru studiile asupra istoriei, limbii şi literaturii româneşti. Dar odată cu această îmbucurătoare constatare, mai facem alta, care de câţivà ani devine tot mai îngrijitoare: localul în care este biblioteca instalată e o piedică serioasă pentru desvoltarea, siguranţa, bunul mers şi întrebuinţarea ei. Localul nu mai este destul de încăpător şi din această pricină catalogarea şi rânduirea cărţilor se face cu greutate din ce în ce mai mare; o parte din cărţi a trebuit scoasă cu totul din întrebuinţare, cum este secţia dubletelor, depozitate într'o clădire străină şi depărtată de Academie. Acest local prezentă apoi o siguranţă foarte mărginită, atât din cauza stării celor două vechi case unite, în cari se află biblioteca cărţilor tipărite, cât şi din cauză că încălzitul iarna se face prin 25 focuri în sobe împrăştiate prin întreg localul. Localul este apoi nesănătos,

din cauză că lipsind încălzirea centrală, deosebirea de temperatură între încăperile de lucru încălzite şi încăperile depozitelor de cărţi neîncălzite este câte odată foarte mare, dela + 24°, 25° până la — 15°, 18°, iar funcţionarii şi personalul de serviciu trebue să circule mereu dintr'o temperatură într'alta.

«O astfel de situaţie este îngrijitoare şi impune în mod tot mai imperios căutarea mijloacelor eficace pentru îndreptarea lucrurilor şi asigurarea unei funcţionări regulate a colecţiilor, ceeace nu se poate obţineà decât printr'un local clădit anume.

«Raportul Comisiunii permanente a Bibliotecii vă va aduce la cunoştinţă, în amănunte, funcţionarea şi creşterea colecţiunilor.

«Acì vă voiu comunicà cele mai însemnate date din cursul anului, privitoare la mersul acestui serviciu, date cari se publică regulat prin ziare sub formă de buletine lunare.

«Numărul cetitorilor în sala de lectură a cărţilor tipărite a fost în 1908 de 8.894, cari au consultat 27.372 volume. Acasă au fost împrumutate 495 volume la 115 persoane. Numărul cetitorilor în sala de lucru a manuscriptelor şi documentelor a fost de 1.596; din acestea 954 au studiat 2.601 manuscrise, 264 au cercetat 34.410 documente; iar 374 au consultat 850 cărţi vechi româneşti din anii 1508 — 1830.

«Tabloul următor arată creşterea totală a colecţiunilor noastre în cursul anului 1908:

	Volume şi broşuri	Numere de Reviste		Atlase şi hărţi	Stampe şi portrete	Volume mscr	Documente	Fotografii	Albumuri	Foi volante	Note muzicale	Peceţi, plachete, etc.
		române	străine									
Conform legii dela 23 Martie 1904	2.681	2.617	—	—	—	—	—	—	—	10 430	45	—
In dar sau în schimb .	1 695	210	868	8	32	556	216	69	—	8	8	6
Cumpărate	459	241	1.046	27	49	202	1.384	42	1	18	—	49
Total . .	4.835	3.068	1 914	35	81	758	1 600	111	1	10.456	53	55

«Darurile mai însemnate făcute colecţiunilor noastre în anul 1908 au fost următoarele:

Casa M. S. Regelui ne-a trimis mărturia botezului A. S. R. Principesei Ileana şi 17 documente istorice din anii 1672—1825.

Guvernul ne-a dăruit un foarte preţios manuscript: Liturghiile în limba

slavonă scrise de Radu grămăticul la 1654; este unul din cele mai frumoase manuscripte românești, înfrumusețat cu miniaturi și cu inițiale ornate.

Administrația Cassei Bisericii a trimis: 140 manuscripte, cărți de cântări bisericești și vechi tipărituri, găsite la mânăstirile: Dobrovăț, Vorona, Țigănești, Câmpulung și Văratec.

Tot prin mijlocirea Cassei Bisericii a fost dăruită din partea d-lui Ilie Georgian și a familiei sale Biblioteca răposatului profesor Dr C. D. Georgian, formată din vreo 3.000 volume, cărți de istorie, filozofie, pedagogie și filologie, și mai ales publicațiuni asupra limbilor și literaturilor orientale și în special asupra limbilor persană și sanscrită.

Comisiunea Europeană a Dunărei a oferit în dar Harta Dunărei și a gurilor ei.

Camera de comerț și industrie din capitală a trimis placheta comemorativă pentru punerea pietrei fundamentale a edificiului ei.

Biblioteca apostolică Vaticană a trimis reproducerea în facsimile a manuscrisului grecesc din secolul X: Minologiul Impăratului Vasile II, în schimb pentru câtevà cărți grecești teologice tipărite în principatele române în cele două decenii dinainte și după anul 1700.

D-l Secretar general D. Sturdza a oferit o colecție de mai multe mii de monede românești de argint dela Mircea Vodă, găsite în Dobrogea.

D-l C. Erbiceanu a prezentat în dar mai multe cărți vechi, manuscrise grecești și românești și autografe de ale Episcopului Melchisedec, G. Săulescu și Teoctist Scriban.

D-l I. Bogdan a dăruit fotografia unui document dela Alexandru cel Bun, 11 fotografii și 9 negative de pe documente românești vechi din bibliotecile dela St. Petersburg și Moscova.

D-na Alexandrina Ion Ghica a oferit un exemplar din *Amintiri din pribegie*, cu dedicația autografă a răposatului nostru coleg către d-sa.

D-l Ștefan Gonata din Basarabia ne-a trimis 70 de documente istorice.

D-l I. Tanoviceanu a dăruit o carte veche despre antichitățile din Dacia și o scrisoare autografă a M. S. Regelui.

D-na Maria Fălcoianu a oferit manuscrisul după care s'au tipărit părțile II și III ale Istoricului răsboiului independenței, scris de răposatul d-sale soț și al nostru coleg General St. Fălcoianu, precum și 19 volume cursuri manuscrise ale sale.

D-na Ana G. Catargi, născută Rosetti, a dăruit arme vechi găsite la Crasna.

Răposatul arhimandrit Nifon, starețul mânăstirii Sinaia, ne-a trimis în dar un manuscris slavon din 1554, cărți, scrisori originale și fotografii.

Părintele I. Antonovici, profesor la Bârlad, a dăruit o scriere, fotografia testamentului lui G. Codreanu, o carte domnească din 1817, 2 zapise vechi și 2 documente din 1777.

D-l Nicolae Dossios, profesor la Iași, a trimis 2 foi manuscrise și o copie de foaie de zestre.

D-l I. C. Filitti a oferit documente dintre 1781—1849; iar d-nii B. Ionescu și D. Negulescu au dăruit manuscrise și scrisori.

D-l G. Moroianu a dăruit 2 icoane vechi ardelenești, făcute pe sticlă.

D-l V. M. Filippov din Ismail a dăruit 3 monede vechi moldovene.

D-na S. Al. Petrescu a dăruit biblioteca răposatului d-sale soț, constând din 375 cărți de drept și economie politică.

D-l Victor Lazăr, funcționar în serviciul Academiei, a dăruit un volum manuscris cu note autobiografice din 1726—76 ale unui Michael Venner, Sas din Ardeal, care la 1748 a compus o poezie în limba română, scrisă cu litere latine și cu ortografie combinată de dânsul.

«VI. *Fonduri, donațiuni și legate.*

«Comisiunea financiară și Comisiunile Fundațiunilor Adamachi, Otteteleșanu, Agarici și Tache Anastassiu vă vor arătà în rapoartele lor speciale atât gestiunea financiară, cât și mersul fondurilor în anul bugetar 1 Iunie 1907—31 Maiu 1908, și vor propune hotărîrile de luat pentru anul viitor.

«Acì vă aduc la cunoștință câtevà date mai însemnate privitoare la aceste fundațiuni.

«1. *Fundațiunea Vasile Adamachi* a avut trecută în buget, conform Regulamentului, suma de 74.842,55 lei pentru burse și cheltueli de studii.

«Bursele au fost în număr de 29 și anume:

a) 23 burse de câte 100 lei pe lună, dintre cari:

7 la Facultatea de științe din Iași studenților: Petre Popescu din anul I, Luxanda Leu, Elena Malaxa, Margareta Coșula, Ilie Lepădatu din anul II, Alexe Ene și Alina Cantacuzino din anul III.

8 la Facultatea de medicină din Iași studenților: Grigore Bazgan și Ioan Teodorescu din anul III, Vasile Rășcan din anul IV, Mihail Buzenchi, Nicolae Rășcan și Ioan Moțoc din anul V, Elena Gavrilescu și Gheorghe Lucescu din anul VI.

8 la Școala de poduri și șosele din București elevilor: T. Rezmeriță, Al. Nicolau, C. Constantinescu, C. Iosipescu, St. Mihăescu din anul preparator, I. Cotârță, Enache Haret din anul I și Șt. Palade din anul III.

b) 1 bursă de 300 lei pe lună pentru licențiați:

d-lui I. A. Scriban pentru studiul zoologiei comparate la Heidelberg și Roscoff în anul I.

c) 3 burse pentru absolvenți de licee sau de școale speciale:

d-lui Cristea Nicolescu, pentru studiul chimiei industriale la Berlin, în anul III, cu 300 lei pe lună;

d-lui Vasile Mera, pentru practică în ateliere de construcțiuni de mașini la Berlin, în anul II;

d-lui Marin Canelia tot pentru construcțiuni de mașini la Winterthür, în anul I, cu câte 200 lei pe lună.

d) 2 burse pentru ingineri:

d-lui C. Budeanu, pentru studiul electro-tehnicei la Paris, în anul I, cu 300 lei pe lună;

d-lui Alexandru I Popescu, pentru studiul ingineriei cu aplicare la edilitatea publică, în anul II, de practică în biurouri, cu 300 lei pe lună.

«S'au acordat și anul acesta 10 burse de câte 360 lei anual elevilor din Școala practică de agricultură «Ioan Costache Agarici» dela Moara Grecilor.

«In anul 1908 au expirat bursele d-lor: G. Nazarie, care a făcut studii de țesătorie și torcătorie în occident și este acuma în serviciul Ministerului de Finanțe ca inspector vamal; d-lui G. Panaitopol, care a studiat fabricarea celulozei și a hârtiei la Berlin și se află în serviciul fabricei de hârtie dela Letea; d-lor C. Popovici și Traian Lalescu, cari au luat doctoratul în matematici la Paris; d-lui N. Costăchescu, care a obținut doctoratul în chimie la Zürich; d-lor Nicolae Ghiulea, Gheorghe Giuncu, Dimitrie Iancu și d-rei Ana Forescu, cari au luat licența în științe, și d-lui Alexandru Țaicu, care a obținut doctoratul în medicină.

«2. *Fundațiunea Otteteleșanu* continuă a întreține, ca și în anii precedenți, Institutul dela Măgurele, care este acum în al 15-lea an de funcționare, sub deosebita supraveghiere și cu stăruitoarea purtare de grijă a colegului nostru d-l I. Kalinderu, care nu cruță nici mijloace, nici osteneli, pentru a năzuì la ajungerea scopului pentru care a fost întemeiat acest așezământ.

«La examenele generale de fine de an, ținute în zilele de 24 și 25 Iunie, au asistat ca delegați din partea Academiei d-nii: *Gr. Ștefănescu, Gr. G. Tocilescu* și *Dr. D. Grecescu.*

«Ca și în anii trecuți, d-l Kalinderu a pus la dispoziția școalei 900 lei, pentru a se oferì câte un dar absolventelor și elevelor din institut.

«3. *Școala de agricultură „Ioan Costache Agarici“* dela Moara Grecilor și-a urmat și în cursul anului acestuia mersul ei în mod regulat.

«4. *Fundațiunea Tache Anastassiu* se apropie de putința de a executà toate prescrierile testamentului. In acest an se clădește casa preotului la Călmățui și urmează să se iea măsurile necesare pentru înființarea școalei dela Țigănești. Școala profesională de fete din Tecuci a fost trecută dela 1 Aprilie anul expirat sub administrația Ministerului Instrucțiunii publice, căruia Academia îi dă pentru această școală o subvenție anuală fixă de 10.000 lei.

«*Școala primară «Tache Anastassiu»* dela Călmățui, întreținută din acest fond, continuă a funcționà în aceleași bune condițiuni, ca și în anii trecuți.

«5. Din *Fundațiunea «Maria General Carp»*, anul acesta, dela Decemvrie, a încetat bursa d-lui A. Orescu pentru studii de drept la Paris. S'au îndeplinit de asemenea celelalte dispozițiuni testamentare, împărțindu-se îmbrăcăminte elevilor săraci dela școalele primare din București și Giurgiu. La București această distribuție s'a făcut prin Societatea pentru ajutorul elevilor săraci, căreia i s'a pus la dispoziție suma de 2.000 lei. La Giurgiu distribuirea s'a făcut prin mijlocirea d-lor C. Antonescu, directorul Agenției Băncii Naționale, C. Săvescu, directorul școalei comerciale din localitate și N. Bădulescu, rudă de aproape a răposatei testatoare.

«S'au luat măsuri spre a se clădi în vara aceasta localul de școală în satul Olteni de pe moșia care formează averea acestui fond.

«6. In cursul anului acestuia, modificându-se legea învoelilor agricole, cu privire la constituirea islazurilor comunale pe moșiile persoanelor morale, și hotărîndu-se ca să se dea până la a cincea parte din întinderea acestor moșii, Academia a modificat și ea ofertele, despre cari ați luat cunoștință prin raportul anului trecut.

«Chestiunea islazurilor comunale de pe moșiile noastre se găsește astăzi în situațiunea următoare :

«Din cele 12 moșii s'au oferit primăriilor respective 18 islazuri, în conformitate cu legea.

«Ofertele au fost aprobate de organele legale pentru 15 islazuri, cari au și fost date în folosința satelor în primăvara aceasta. Pentru celelalte trei islazuri (dela Măgurele, Chiselet și Bătășani) neîndeplinindu-se formalitățile legale, a rămas ca ele să se predeà în primăvara viitoare.

«Suprafața totală a celor 15 islazuri predate este de $1.914^1/_2$ ha, iar prețul mijlociu de vânzare este de lei 483.20 ha. Prețul cuvenit în rentă perpetuă este de lei 925.078,50, care, socotit cu 5%, dă un venit anual de lei 46.253,92, ceeace dă pentru ha un venit anual de lei 26,04, iar pășunatul unei vite revine în mijlociu la lei 4,15.

«Osebit de schimbarea intervenită în fondurile imobiliare ale Academiei, prin darea islazurilor comunale, aceste fonduri se găsesc azi în prefacerea sistemului lor de administrare.

«In 1906, ținându-se licitație pentru arendarea moșiei Moara Grecilor din județul Vaslui (Fondul Agarici), s'a ridicat arenda dela suma de 28.000 lei la suma de lei 68.000. Colegul nostru d-l P. Poni, aducând în discuțiunea plenului acest fapt, a arătat că urcarea nu erà normală. Academia n'a aprobat rezultatul licitației și a decis arendarea moșiilor prin bună învoeală, fixând prin contract învoelile dintre arendași și săteni. Acest sistem nu s'a putut experimentà din pricina mișcărilor țărănești de acum doi ani. Delegațiunea a pus atunci în practică alt sistem de administrare la moșiile ale căror contracte expirau, precum și la moșia dela Moara Grecilor, al cărei contract fusese reziliat. Sistemul constă în arendarea pământului direct și individual la săteni, prin administratori și personalul necesar; acest sistem se aplică acum pe moșiile Măgurele, Roșiori, Olteni și Moara Grecilor. La Măgurele sistemul acesta e în al treilea an de funcționare, la Roșiori în al doilea și la celelalte în întâiul. Rezultatele sunt în general bune; la Roșiori el este cu totul îmbucurător. In adevăr acì, după cercetările prealabil făcute, la o populațiune de 92 capi de familie, în majoritate cu totul săraci, s'au găsit numai 25 pluguri cu 4 perechi boi și 45 cai de muncă. In toamna anului 1907, s'a împărțit moșia la sătenii din Roșiori și la alții din împrejurimi, socotindu-se veniturile totale la suma de lei 21.700,74. Cu toate că anul agricol a fost mediocru, s'a incassat această sumă în întregime; iar sătenii învoiți au avut peste iarnă și producte suficiente pentru ei și nutreț pentru vite; ba încă și-au cumpărat 21 pluguri, 15 cai, 21 vite cornute și 18 vite mici. Primarul comunei, cu întreg consiliul comunal, au mulțumit printr'o călduroasă adresă Academiei pentru binefacerea făcută sătenilor.

«La moșia Măgurele, unde sistemul arătat este pus în aplicare de doi ani agricoli, 1907 și 1908, rezultatele au fost de asemenea bune. Venitul total ce trebuià incassat în acești doi ani a fost de lei 69.000. Din aceștia au rămas neincassați vreo 3.000 lei, ceeace

reprezentă aproximativ 4%, și trebue a se ţineà în seamă că amândoi anii au fost mediocri.

«Rezultatele obținute fiind atât de îmbucurătoare, aplicarea acestui sistem se va continuà și la celelalte moșii, la expirarea contractelor de arendare.

«7. Legatul de 60.000 lei, lăsat de răposatul *Ștefan Urlățeanu*, n'a fost încă incassat de Academie, din pricina procesului dintre moștenitorii de sânge și legatara universală. In ultima înfățișare dela 14 Martie a. c., Tribunalul Ilfov, Secția I, a admis proba cu martori pentru constatarea dolului la facerea testamentului. Procesul este încă deschis.

«8. Valoarea legatului *Sofia A. Caneciu* din Craiova, în sumă de 15.000 lei, a fost plătit Academiei de către Primăria orașului Craiova, care este legatară universală; iar Domniile Voastre veți aveà să hotărîți regulamentarea întrebuințării venitului fondului, în conformitate cu dorințele exprimate de răposata testatoare.

«9. Legatul Elena Dr. Turnescu pentru a patra parte din averea, de care — după lege — răposata dispuneà, nu a fost încă primit.

«Delegațiunea a făcut intervenirile necesare pe lângă moștenitorii de sânge pentru liberarea legatului și, în cazul când ea nu va aveà un răspuns satisfăcător, se va adresà justiției.

«10. Fondul strâns de Academie, prin subscriere publică, pentru ridicarea unui monument poetului Vasile Alecsandri, se află astăzi în starea următoare:

Listele împărțite au fost în număr de	8.743		
din cari s'au înapoiat	7.217		
rămânând neînapoiate	1.526		
Cu listele înapoiate s'au incassat		Lei	63.966,28
Incassări extraordinare au fost de		»	1 237,60
Din preschimbări de efecte au rezultat		»	613,40
Din incassarea cupoanelor		»	13.990,57
Total . . .		Lei	79 807,85

Acest fond se află depus:

In efecte de Stat de nominal			Lei 87.700,—
Cari au costat.	Lei	78.629,90	
Cheltueli cu tipărituri, etc.	»	961,75	
In numerar.	»	216,20	
Total ca sus . . .	Lei	79.807,85	

Incheiu expunerea privitoare la administrația averii Academiei cu pomenirea fostului Cassier C. Iuga, care dela 1 Iulie 1879 până la 3 Fevruarie 1909 — timp de aproape treizeci de ani — a administrat cu neadormit zel și cu exemplară credință și exactitate fondurile și mișcarea bănească a Instituției noastre. El s'a stins lăsând adâncă părere de rău între acei cu cari a lucrat. Comisia financiară a făcut controlul cassei și a găsit-o în perfectă regulă. Amintirea răposatului C. Iuga va rămânea deci în Academie ca a unui funcționar totdeauna conștiințios și zelos pentru prosperarea Instituției, pre care a servit-o cu statornică credință, iubire și devotament.

«VII. *Concursurile premiilor.*

«In sesiunea aceasta sunt de acordat 3 premii pentru lucrări publicate și 6 premii pentru lucrări cu subiecte date:

«1. La *Marele Premiu Năsturel* de 12.000 lei, ce este a se da, prin comisiune specială, pentru cărți scrise în limba română, cu conținut de orice natură, cari se vor judecà mai meritorii printre cele publicate dela 1 Noemvrie 1904 până la 31 Decemvrie 1908, s'au prezentat următoarele cărți:

Alexandresco (Dimitrie), Explicațiunea teoretică și practică a Dreptului civil român, în comparațiune cu legile vechi și cu principalele legislațiuni străine. Tom. I—III, p. 1. București 1906—1909.

Bădărău (T. A.), Organizarea și viața animalelor, descrise pe înțelesul tuturor. Iași 1908.

Becescu-Silvan (Gh.), Valea Albă. Roman eroic. 1476. București 1909.

Bugariu (Terentius), Sentinela cântărilor bisericești române. Temișoara 1908.

Creangă (Dr. G. D.), Banca țărănească din Rusia și rezultatele ei, precum și o scurtă dare de seamă asupra băncilor țărănești din Prusia, Ungaria și Bucovina. București 1906.

» Proprietatea rurală în România. București 1907.

» Situația arendașilor față de chestiunea țărănească, ed II. București 1907.

» Invoelile agricole în România în vigoare pe anul 1906. București 1907.

» Numărul țăranilor cari și-au arendat pământul de bună voie și cauzele acestor arendări. București 1907.

» Un strigăt de alarmă asupra spoliațiunii ce se face cu Loteria pe clase și asupra procedeurilor colectorilor. București 1907.

» Creșterea arenzii pământului în bani și în dijmă, a pășunatului și a prețului muncilor agricole dela 1870—1906. București 1908.

Creangă (Dr. G. D.), Studiu critic asupra impozitelor şi politicei noastre financiare. Impozitul pe venit în Prusia şi necesitatea unei reforme a impozitelor noastre. Bucureşti 1908.

» Institutul internaţional de agricultură. Sesiunea din Noemvrie 1908. Răspunsul României la chestionarul stabilit de delegaţiunea comitetului permanent al Institutului. Bucureşti 1908.

Drăghicescu (Căpitan Alexandru G.), Moartea lui Mihai Vodă Viteazul. Poemă dramatică în 4 acte. Bucureşti 1908.

Floru (Preotul Gh.), Martiriada româno-ambodaciană. Poemă epică în XX cânturi. Bucureşti 1909.

Georgescu (Socrate), Concepţiunea filozofică a moralei. Bucureşti 1908.

Ispas (A.), Introducerea irigaţiei în România în legătură cu legislaţiunea relativă a apelor. Galaţi 1905.

Popescu (Locot. Al. Tudor), Ofiţerul viitorului: învăţător-instructor. Noul program al activităţii infanteriei. Bucureşti 1908.

Rusescu (Constantin), Studiu asupra cărţii Pentateucul. Cartea I. Facerea. Bucureşti 1908.

Severin (C. I. V.), Cauzele exilului marelui poet Ovid. Iaşi 1907.

Stoica (Dr. Dionisie) şi Ioan P. *Lazăr*, Schiţa monografică a Sălagiului. Şimleul-Silvaniei 1908.

Vlahuţă (A.), Din trecutul nostru. Bucureşti 1908.

«2. La premiul *Adamachi* de 5.000 lei, divizibil, care este a se acordà, prin Secţiunea literară, pentru scrieri de literatură sau de filologie, cu cuprins moral, cari se vor judecà mai meritorii printre cele publicate dela 1 Noemvrie 1905 până la 31 Decemvrie 1908, au intrat următoarele scrieri:

Adam (Ioan), Constanţa pitorească cu împrejurimile ei. Călăuză descriptivă cu ilustraţii. Bucureşti 1908.

Boureanul (Eug.), Povestea Lăcrămioarei. Iaşi 1908.

Candrea (I. A.), Ov. *Densuşianu* şi Th. D. *Speranţia*, Graiul nostru. Texte din toate părţile locuite de Români. Vol. I. România. Bucureşti 1906—1907. Vol. II. Basarabia-Bucovina-Maramureş-Ţara Oaşului-Transilvania-Crişana-Bănat-Serbia. Graiul Istro-Românilor, Megleniţilor şi Aromânilor. Bucureşti 1908.

Ciocârlan (Ioan), Inimă de mamă. Schiţe şi nuvele. Bucureşti 1908.

Cornel (Th.), Mentalia. 1900—1908. Bucureşti 1908.

Dauş (Ludovic), Iluzii. Roman. Bucureşti 1908.

Dragoslav (Ion), Facerea lumii. Povestire. Bucureşti 1908.

Farago (Elena), Şoapte din umbră. Craiova 1908.

Farago (Elena), Traduceri libere. (Versuri). Craiova 1908.
Hodoș (Constanța), Martirii. Roman. București 1908.
Iosif (St O.) și D. *Anghel*, Legenda Funigeilor. Poem dramatic în trei acte. Iași 1907.
» Cometa. Comedie în trei acte, în versuri. București 1908.
» Caleidoscopul lui A. Mirea. București 1908.
Iosif-Negru (Natalia), O primăvară. Cântece. București 1909.
Moisil (I.), Amicul tinerimei. Revistă pentru tinerimea școlară. Anul al V-lea (1 Octomvrie 1907—15 Septemvrie 1908). București.
Rosetti (Radu D.), Dincolo de hotare. Note din călătorie. București 1908.
Sandu-Aldea (C.), Pe drumul Bărăganului. București 1908.

«3. La Premiul *Eliade-Rădulescu* de 5.000 lei, care este a se da, prin Secțiunea istorică, pentru scrieri istorice, economice, juridice sau filozofice, cari se vor judecă mai meritorii printre cele publicate dela 1 Noemvrie 1904 până la 31 Decemvrie 1908, s'au primit următoarele scrieri:

Achimescu (I), Mijloacele și dispozițiunile ce au slujit la hrănirea trupelor în răsboiul ruso-japonez din Extremul Orient, 1904—1905. București 1908.
Antonovici (Preotul Ioan), Frații Georghie și Neculai Roșca-Codrianu, fundatorii liceului și școalei secundare prefesionale de fete din Bârlad. Bârlad 1908.
Gherman (Preotul Atanasie), Cel ce muncește izbutește sau «Cum ne vom așterne, așà vom dormì!» Câtevà adevăruri din economia națională. Broșura V. Cernăuți 1908.
Lupașcu (Căpitan Alexandru I.), România și neamul românesc în legătură cu statele și popoarele vecine sau conlocuitoare. Studiu istorico-politico-militar. Galați 1908.
Maniu (Grigore V.), Dreptul comercial. Explicațiuni teoretice și practice asupra codicelui de comerț român, coprinzând și legile speciale. Vol. III. Legile speciale și dreptul maritim. Tom I. Legile privitoare la persoana cemerciantului. Fondul de comerț. București 1908.
Motrescu (Andronic), Carte de agricultură pentru școlile de agricultură inferioare și elementare, precum și pentru uzul agricultorilor practici. Rădăuți 1905.
Petrescu Comnen (N.), Étude sur la condition des Israélites en Roumanie. Paris 1905.
Pop (Nicolae), Sădirea și cultivarea viei. Blaj 1908.
Rădulescu-Codin (C.), Cuvântări pentru popor după programa oficială a cercurilor culturale. Vol. I. Câmpulung 1907.

Rădulescu-Motru (C.), Puterea sufletească. 3 broşuri. Bucureşti 1908.
Rosetti (Radu), Pentru ce s'au răsculat ţăranii. Bucureşti 1908.
Stoianovici (C. Chr.), O contribuţiune la problema îmbunătăţirii agriculturii noastre. Agricultura în armată. Bucureşti 1908.
Suciu (Dr Vasile), Teologia dogmatică fundamentală. Vol. I. Apologetica creştină. Vol. II. Tradiţiunea şi Biserica. Blaj 1907.
» Teologia dogmatică specială. Vol. I. D-zeu-Unul, S. Treime, D-zeu-Creatorul, întruparea D-lui şi Graţia. Vol. II. Sacramentele în general. Sacramentele în special şi Eshatologia. Blaj 1908.

«4. La premiul Neuschotz de 2.000 lei, cu subiectul : *Industria casnică la Români, trecutul şi starea ei actuală,* care se va da prin Secţiunea literară, s'a prezentat un manuscris cu deviza: *„Viitorul ţerii îl ţese femeia“* (M. S. Regina Elisabeta).

«5. La premiul *Bodescu* de 1.500 lei, cu subiectul : *Elementul naţional în poezia lui Eminescu,* care se va decerne iarăş prin Secţiunea literară, s'a prezentat un manuscris cu deviza : *„Sus inimile! Cântare aduceţi. El este moartea morţii şi învierea vieţii!“*

«6. La premiul Lazăr de 5.000 lei, cu subiectul : *Politica agrară a României şi înrâurirea ce ea a avut asupra stării economice şi sociale a poporaţiunii rurale,* care este a se acordà prin Secţiunea ştiinţifică, s'a primit un manuscris cu deviza: *„Ense et aratro“.*

«7. La concursul Marelui Premiu General Ioan şi Maria Carp de 7.000 lei, cu subiectul : *Sintaxa limbii române, studiată în mod istoric şi comparativ,* ce este a se acordà tot prin Secţiunea literară, s'a prezentat o lucrare cu motto: *„Graiul deosebeşte pre oameni de animale“.*

«8. La premiul Alexandru Ioan Cuza de 20.000 lei, cu subiectul: *Istoria Românilor dela Aurelian până la fundarea Principatelor,* care este a se decerne prin Secţiunea istorică, nu s'a prezentat nici un manuscris.

«9. La premiul Adamachi de 5.000 lei, divizibil, cu subiectul : *Studiul ţânţarilor din România, ca propagatori ai malariei, şi cercetarea mijloacelor practice pentru stingerea acestei boale,* care este a se da tot prin Secţiunea ştiinţifică, nu a intrat nici un manuscris.

«10. Premiul *I. Lecomte du Noüy* de lei 479,65, după propunerea Comisiunii instituite la Şcoala de arte frumoase din Iaşi, s'a împărţit astfel: d-lui Alexandru Romano lei 179,65; câte 100 lei d-lor Daniil Ionescu, An. Chiciu şi d-rei Eugenia Mantu.»

D-l *I. C. Negruzzi* prezentă din partea Direcţiunii generale a Societăţii de asigurare «Dacia-România» următoarea scrisoare:

«*Domnule Preşedinte,*

«Ştiind că Onor. Academie iea sub înalta sa protecţie toate năzuinţele cari tind spre răspândirea culturii printre Români în toate direcţiunile, ne permitem a oferì Onor. Academii suma de lei 10 000 (zece mii) în scrisuri funciare urbane Bucureşti 5%, pentru a constituì din venitul lor un premiu pentru o monografie, care să se publice din trei în trei ani asupra următorului subiect, pe care Onor. Academie va binevoì a-l precizà:

«O chestiune de asigurare din punctul de vedere fie istoric, fie juridic, social, ştiinţific sau tehnic, raportându-se la practica asigurărilor din România. Autorul va puteà invocà spre lămurirea şi sprijinirea tezei sale şi procedările uzitate în alte ţeri.»

— Donaţiunea făcută de Societatea «Dacia-România» se primeşte cu unanimitate.

ŞEDINŢA DELA 2 MAIU 1909.

Preşedinţa d-lui *I. C. Negruzzi,* Vicepreşedinte.

D-l Preşedinte ceteşte următoarea telegramă, prin care Maiestatea Sa Regina a binevoit a răspunde felicitărilor adresate de Academie la serbarea zilei onomastice a Maiestăţii Sale:

«Mulţumesc din suflet atât Domniei Voastre, cât şi la toţi membrii Academiei, de bunele şi călduroasele urări.»

Dela d-l *N. Teclu* se primeşte înştiinţare, că nu va puteà luà parte la lucrările acestei sesiuni.

D-l *A. Bârseanu* înştiinţează prin scrisoare, că va puteà venì la sesiune numai la 17 ale lunii curente.

D-l *At. Marienescu* prezentă reproducerea hartei Transilvaniei, făcută de Ioan Honterus şi publicată în 1532 la Basilea. Aceasta este cea mai veche hartă a Transilvaniei.

Dela d-l Marin Dumitrescu, profesor la liceul Lazăr, se primeşte cererea de a i se da un ajutor pentru a culege din arhivele Ministerului Afacerilor străine din Londra material istoric privitor la ţerile române.

D-l *Duiliu Zamfirescu* foloseşte această ocaziune spre a aminti că Ministerul Afacerilor străine a dispus să se procure còpii de pe rapoartele vechi ale Consulilor din fostele Principate prin Legaţiunile ţerii în străinătate, şi spune că aceste còpii se trimit Academiei spre păstrare şi folosire.

— Cererea d-lui Marin Dumitrescu se recomandă Secţiunii istorice.

Dela d-l Dr. Iosif Popovici se primeşte cererea de a i se cumpără 200 exemplare a câte 5 lei din scrierea sa: *Dialectele române*, vol. IX, partea II.

— Se recomandă Secţiunii literare.

D-l Preşedinte aminteşte că Academia este invitată la serbarea aniversării a 350-a dela fundarea Universităţii din Geneva, care se va face la 7—10 Iulie viitor, şi că printr'o nouă cerere stărueşte a se indicà numele delegatului.

— Se decide a fi delegat al Academiei d-l *L. Mrazec.*

D-l *N. Gane* prezentă lucrările Comisiunii instituite pentru concursul ce s'a ţinut la Şcoala de bele-arte din Iaşi pentru acordarea premiului I. Lecomte du Noüy. Comisiunea propune împărţirea premiului între autorii lucrărilor cari poartă următoarele devize:

1. «Nil volenti difficile est» lei 159,65, pentru desemn de pe natură;
2. «Leandru» lei 120, pentru desemn de pe antic;
3. «Rivia» lei 100, pentru desemn de pe antic, şi
4. «Roadele muncii sunt cele mai dulci plăceri» lei 100, tot pentru desemn de pe antic.

— Propunerea Comisiunii se aprobă.

Deschizându-se plicurile, se constată că autorii sunt d-nii Felician Botez, Otto Briese, Gh. B. Simionescu şi D. Chipăruş.

D-l I. C. Negruzzi ceteşte următorul raport al Comisiunii Fondurilor I Fătu şi I. Scorţeanu asupra lucrărilor din 1908:

«*Domnilor Colegi,*

«Prin încetarea din vieaţă a colegului P. S. Aurelian, care făceà parte din Comisiune încă dela punerea în aplicare a dispoziţiunilor din testamentul generosului Ioan Fătu în 1889, şi din cauza boalei, care ţine pe d l D. Sturdza departe de lucrările Academiei, revine numai subscrisului sarcina da a vă arătà modul cum s'au întrebuinţat în 1908 veniturile Fondurilor Ioan Fătu şi Ioan Scorţeanu.

«In bugetul de cheltueli pe 1908—9 s'a prevăzut pentru procurare de cărţi din Fondul Fătu suma de lei 10.388,30 şi din Fondul Scorţeanu suma de lei 799,45.

«In şedinţa dela 31 Maiu, Comisiunea a decis ca din venitul Fondului Fătu să se trimită d lui I. M. Moldovanu lei 2.000 şi d-lui Sextil Puşcariu, membru corespondent, lei 700, spre a procurà şi împărţi cărţi didactice şcolarilor săraci din afară de Regat; iar din venitul Fondului Scorţeanu să se trimită d-lui Moldovanu lei 200 şi d-lui Puşcariu lei 100, spre a procurà cărţi religioase în acelaş scop.

«Cu sumele rămase disponibile, Comisiunea a decis să se procure şi s'au procurat cărţi didactice şi religioase, cari s'au împărţit prin mijlocirea revizorilor şcolari şi a învăţătorilor la elevi săraci de ai şcoalelor rurale din judeţele Prahova şi Suceava şi la cei din şcoalele de pe moşiile Academiei.

«Au fost procurate acele manuale, pe cari le-au indicat cei doi revizori şcolari şi învăţători dela moşiile Academiei, şi astfel s'au distribuit:

a)	Pentru	divizia	I:	1.515	abecedare
	»	»	»	1 515	aritmetici
b)	»	»	II:	1.515	cărţi de cetire
	»	»	»	1.980	gramatici
	»	»	»	1.980	aritmetici
	»	»	»	965	geografii
c)	»	»	III:	1.050	gramatici
	»	»	»	1.515	aritmetici
	»	»	»	1.095	geografii
d)	Imnuri religioase .			333	exemplare.

«Anul 1908 a fost al douăzecilea de când se execută dispoziţiunile din testamentul răposatului Ioan Fătu şi al doisprezecilea de când se execută acelea din testamentul Mariei Schiopescu.

«Până acum din veniturile acestor două fonduri s'au procurat şi s'au dăruit 214 284 manuale pentru suma totală de lei 121.373 bani 87, dându-se totdeodată pentru procurare de cărţi şcolarilor săraci din afară de Regat suma totală de lei 41 475.

Membru al Comisiunii: *I. C. Negruzzi.*

— Raportul se iea spre cunoștință.
Se procede la alegerea Comisiunii pentru 1909.
— Sunt aleși d-nii: *I. C. Negruzzi*, *D. Onciul* și *Dr. D. Grecescu*.

ȘEDINȚA DELA 5 MAIU 1909.

Președința d-lui *A. Saligny*.

D-l Președinte *A. Saligny* amintește că membrii Academiei aflați în excursiune ieri la Constanța au adresat M. S. Regelui următoarea telegramă:

«Membrii Academiei Române, în admirația marilor lucrări făcute pe Dunăre și la mare sub înaltul și statornicul îndemn al Maiestății Voastre, trimit Augustului Protector al Academiei omagiile lor de respectuos devotament».

La această telegramă M. S. Regele a binevoit a da următorul răspuns:

«Călduroasele salutări ce-Mi trimiteți, în numele Academiei, dela țărmurile Mării Negre la poalele Carpaților, găsesc un resunet recunoscător în inima Mea. Nu sunt surprins că d-nii membri sunt încântați de strălucitele lucrări săvârșite pe Dunăre și la mare spre a deschide comerțului României, care a luat un avânt uriaș, o cale sigură și statornică.

«Academia împreună cu Mine poate fi mândră, că concepția și munca românească au ridicat în țara lui Mircea clădiri și așezăminte însemnate, cari doresc să rămâie neperitoare.

«Urez din suflet ca sesiunea Academiei din anul acesta să fie spornică».

D-l *A. D. Xenopol* zice: Domnilor Colegi, cred că răspund simțemântului tuturora, ridicând glasul în sânul Academiei, pentru a aduce mulțumirile noastre în ședință plenară onorabilului nostru Președinte, d-lui Anghel Saligny, pentru frumoasa excursie pe care am făcut-o din îndemnul și sub auspiciile d-sale. Prin vizitarea minunatului pod și a lucrărilor din portul Constanța, Academia s'a putut convige *de visu* despre însemnatele progres ale tehnicei române, care a ajuns în stare a execută cele mai grele și

mai complicate lucrări de clădiri numai cu puteri românești și cele mai multe din ele ieșite din școalele țerii. Una din cele mai vrednice de amintit ședințe ale Academiei noastre va fi aceea din ziua de 4 Maiu, când, sub conducerea Președintelui nostru, ne-am dat seama de toate uriașele greutăți, pe cari materia brută le opune pentru a face din ea o unealtă ascultătoare a nevoilor omenești. Și această muncă atât de rodnică este aplicată spre a ridicà starea economică a României, a face mai ușoare operațiile trebuitoare, pentru a înlesnì exportul productelor pământului nostru. Academia, deșì așezământ cultural și care se îndeletnicește cu idei, nu poate rămâneà nepăsătoare la temeliile materiale, pe cari se înalță cultura poporului, după cum mintea omului este înflorirea trupului său. De aceea cu toții ne unim pentru a rostì cea mai vie și mai neuitată recunoștință pentru frumoasa și plina de învățătură preumblare, făcută de Academie la podul dela Cernavoda și la portul dela Constanța. Să trăească d-l Saligny!

D-l *Duiliu Zamfirescu* se bucură că d-l Xenopol i-a luat înainte, mulțumind d-lui Președinte Saligny pentru frumoasa excursiune pe Dunăre și la mare, pe care a organizat-o pentru membrii Academiei. D-sa se asociază din tot sufletul la acele mulțumiri și crede că e bine ca Academia să exprime mulțumirile ei și d-lui V. Morțun, Ministrul Lucrărilor publice, care cu atâta grațiozitate a autorizat a se pune la dispoziție trenuri și vapoare pentru această excursiune.

— Cuvintele d-lor Xenopol și Zamfirescu sunt primite cu aclamațiuni unanime.

D-l Președinte *Saligny* amintește că o telegramă de mulțumire a fost trimisă chiar ieri d-lui Ministru al Lucrărilor publice.

Dela Secțiunea istorică se primește propunerea de a se publicà în *Anale* scrierea d-lui R. Rosetti: *Arhiva senatorilor din Chișinău și cauzele ocupației rusești dela 1806—1812.*

— Propunerea Secțiunii se aprobă.

Se procede la alegerea Comisiunii pentru examinarea lucrărilor făcute în 1908—9.

— Sunt aleși d-nii: *N. Gane, A. D. Xenopol* și *L. Mrazec.*

D-l *A. Naum* cetește următorul raport asupra lucrărilor Comisiunii Fundațiunii Agarici în 1908—9:

«*Domnilor Colegi,*

«Școala practică de agricultură dela Moara-Grecilor, care se întreține din venitul Fondului «Ioan Costache Agarici», funcționează astăzi cu 28 elevi, toți bursieri, împărțiți în cele trei clase fixate prin programul votat de Domniile Voastre la înființarea ei, și anume: 10 în clasa I, 10 în a II și 8 în a III.

Personalul este acelaș din anul trecut, adică un director cu doi ajutori, aleși din absolvenții școalei, un maestru fierar și unul lemnar.

«Terenul de care dispune școala este de 60 hectare pământ arabil, 10 hectare imaș și 5 hectare fâneață, iar inventarul viu se compune din 22 vite mari, trăgătoare și de lapte, și 36 vite mărunte.

«Cursurile teoretice au durat fără întrerupere dela 1 Noemvrie până la 1 Martie; în celălalt timp s'au făcut lucrări practice de agricultură, grădinărie și pomicultură. In timpul cursurilor teoretice, ca și în al practicei, elevii fac cu rândul atât serviciile dela grajduri, curte și dormitoare, cât și lucrări de fierărie și lemnărie în atelierele școalei.

«In luna Martie expirat, Ministerul Instrucțiunii publice, după rugarea Academiei, a însărcinat pe d-l N. O. Popovici-Lupa, inspector agronom al acelui Minister, să viziteze Școala Agarici și să-și dea părerea asupra organizării și funcționării ei. In raportul ce d-l Popovici-Lupa a înaintat Ministerului, între altele, zice:

«In școală, pe lângă cunoștințele agricole propriu zise, se predau și no«țiuni de botanică, fizică și chimie, de către directorul școalei, post ocupat «actualmente de d-l G. Cotea, absolvent al Școalei centrale de agricultură.

«In programul lecțiunilor de agricultură figurează și noțiuni de economie «rurală, aplicată la gospodăria țărănească.

«Cu un asemenea program și cu cursuri de 3 ani, școala Agarici înfăți«șează un grad de învățământ mai superior decât al școalelor elementare de «agricultură, apropiindu-se de cele inferioare, în cari însă, în afară de un în«vățământ teoretic mai desvoltat, există și stagiul de practică de 18 luni, «după cei trei ani de curs.

«Pentru a mă convinge de cunoștințele dobândite de elevi, a cărora ținută «eră în genere admirabilă, am pus chestiuni din diferite materii, în toate «trei clasele, și am avut satisfacția a constată, că răspunsurile elevilor erau «foarte sigure și exacte, mai mult decât la oricare altă școală de agricultură; «acelaș lucru îl pot spune și despre cunoștințele practice de întreținerea vi«telor, documentate de elevii ce am interogat în grajd.

«In atelierul de lemnărie se lucrează numai unelte agricole dela greblă «până la car; iar în cel de fierărie se lucrează mai mult pentru trebuințele

«proprii. In acest chip atelierele corespund perfect caracterului și menirii «școalei.

«In toate părțile am constatat deplină ordine și curățenie; în deosebi am «remarcat buna conservare a nutrețurilor, ceeace denotă spiritul unui gos-«podar priceput și prevăzător.»

«Aceste observațiuni ne bucură, căci dorința răposatului Agarici se întrupează în rezultate bune și folositoare pentru propășirea agriculturii noastre.

«Membrii Comisiunii: *P. Poni, A Naum*».

D-l *I. Kalinderu* zice: Să luăm act cu mulțumire de cele arătate în acest raport, căci d-l Popovici-Lupa este un bărbat competent în agronomie și în învățământul agricol, și de sigur cele arătate de d-sa sunt exacte.

— Raportul se iea spre cunoștință și se aprobă.

Se procede la alegerea Comisiunii Fundațiunii Agarici pentru anul 1909—1910.

— Sunt aleși d-nii: *I. Kalinderu, A. Naum, Gr. G. Tocilescu.*

D-l *St. C. Hepites* cetește raportul Comisiunii financiare asupra administrațiunii cassei și asupra situațiunii fondurilor Academiei în anul bugetar 1 Iunie 1907—31 Maiu 1908.

— Raportul Comisiunii se iea spre cunoștință și se aprobă.

Se procede la alegerea Comisiunii financiare pentru cercetarea conturilor anului bugetar 1908—9.

— Sunt aleși d-nii: *St. C. Hepites*, *D. Onciul* și *Gr. Ștefănescu*

D-l Președinte supune la aprobarea Academiei, din partea Delegațiunii, următoarea încheere:

«Prin raportul înregistrat la No. 4.832 dela 30 Aprilie a. c., Contabilitatea Academiei arată că la opt articole din bugetul de cheltueli pe 1908—9 a rămas necheltuită o sumă totală de lei 15 641,80, pe când la alte cinci articole s'a cheltuit peste prevederile bugetare o sumă totală de lei 15 350,58; că pentru acoperirea acestei datorii este de părere să se rectifice bugetul pe 1908—9, în sensul ca asupra sumei disponibile de lei 15.641,80 să se deschidă un credit extraordinar, din care să se achite datoria de lei 15.350,58.»

— Incheerea Delegațiunii se aprobă.

ŞEDINŢA DELA 6 MAIU 1909.

Preşedinţa d-lui *A. Saligny.*

D-l *Gr. Ştefănescu* prezentă foile 32 bis şi 33 din *Harta geologică generală a României,* reprezentând părţi din solul Dobrogei.

D-l *I. Bianu* prezentă din partea arhitectului Franz Jaffé, care în zilele trecute a călătorit prin ţară spre a studià monumentele noastre vechi, câtevà scrieri ale sale, precum şi fotografia planului unei reconstituiri a monumentului Hephaestion, zidit de Alexandru cel Mare la Babilon la 323 înainte de Hristos.

Dela Secţiunea ştiinţifică se primesc următoarele deciziuni:

a) De a se publicà în *Anale* scrierea d-lui I. St. Murat: *Contribuţiuni la Climatografia României. III. Studiu comparativ al climei verii la Bucureşti.*

— Deciziunea se aprobă.

b) Asupra lucrării d-lui Mihail Dimonie: *Plantele cunoscute la Armâni,* Secţiunea a aprobat concluziunile raportului d-lui *Dr. D. Grecescu,* că lucrarea, aşà cum se găseşte, nu poate fi publicată de Academie, fiindcă, pe lângă descrierea plantelor, cuprinde şi indicaţiuni medicinale adunate fără competinţă de prin cărţi, autorul fiind cu totul lipsit de cunoştinţe medicale şi fiind chiar în contra medicamentelor farmaceutice, pe cari le declară în general răufăcătoare organismului. Secţiunea propune să se înapoieze autorului lucrarea spre a o reface fără indicaţiunile medicinale.

D-l *I. Bianu* atrage atenţiunea Academiei asupra faptului arătat şi de d-l raportor Grecescu, că descrierea plantelor este făcută în dialectul macedo-român, ceeace nu poate fi admis în *Analele* Academiei, nefiind această scriere un tratat de botanică pentru şcoalele macedo-române. Crede dar că, înapoindu-se autorului lucrarea spre a fi refăcută după indicaţiile d-lui Grecescu, urmează să i se ceară ca descrierea plantelor să o facă în limba română literară, dând în dialect numai numirile plantelor.

D-l *Gr. Ştefănescu* zice că observaţia d-lui Bianu este justă: nu se pot admite în dialect decât numirile plantelor, iar descrierea lor trebue făcută în limba literară.

— Propunerea Secţiunii se primeşte, dimpreună cu a d-lui Bianu.

ȘEDINȚA PUBLICĂ DELA 8 MAIU 1909.

Președința d-lui *A. Saligny.*

D-l *I. C. Negruzzi* cetește comunicarea sa despre: *Inceputurile literare ale lui Constantin Negruzzi.*

După cetire, d-l *Negruzzi* dăruește un volum manuscript autograf al lui Constantin Negruzzi, cuprinzând următoarele:

1. Zuma sau descoperire scorțișoarei tămăduitoarei de friguri, adecă a hinii;
2. Moralicești haractiruri;
3. Pentru bărbatul cel greu care, luând o fimei guralivă, să duce să cei moarte la giudecată;
4. Crispin, rival stăpână-său, — comedie într'un act.

D-l M. C. Suțu, membru corespondent, cetește comunicarea sa despre: *Originile asiro-chaldeene ale greutăților romane.*

D-l *At. M. Marienescu* cetește comunicarea sa: *Negru Vodă și epoca lui.*

ȘEDINȚA DELA 9 MAIU 1909.

Președința d-lui *A. Saligny.*

Dela Președenția Consiliului de Miniștri se primește invitarea ca membrii Academiei să asiste la serviciul religios ce se va oficià la 10 Maiu la Mitropolie în prezența M. S. Regelui și a Familiei Regale.

D-l *Dr. D. Grecescu* prezentă scrierea sa: *Suplement la conspectul florei României*, urmare la lucrarea premiată de Academie cu premiul Adamachi în 1899.

D-l Președinte *A. Saligny* aduce la cunoștință că Delegațiunea, printr'o hotărîre luată la 20 Iunie anul trecut, a pus la dispozițiunea primăriei comunei Lălești din județul Tutova un teren de un hectar pentru construirea școalei din satul Călimănești, de pe moșia cu acelaș nume, aparținând Fondului Adamachi. Spre a se puteà trece acel teren în plină proprietate comunei, este necesar ca Academia să aprobe această donațiune printr'un vot.

— Se aprobă cu unanimitate.

ȘEDINȚA DELA 11 MAIU 1909.

Preşedinţa d-lui *A. Saligny.*

Dela d-l Liviu Marian, profesor la gimnaziul din Suceava și fiul răposatului membru al Academiei S. Fl. Marian, se primesc cinci fotografii, portrete ale părintelui său la diferite vârste. Totdeodată d-l Marian cere ca Academia să publice scrierile părintelui său rămase în manuscript, unele terminate, altele numai pregătite pentru a fi redactate, între cele dintâi numărându-se *Botanica poporului român.* Publicarea să se facă în aceleași condițiuni, ca și volumele tipărite, pe când autorul erà în vieață, iar remunerarea cuvenită să fie întrebuințată pentru ridicarea unui monument cuviincios la mormântul răposatului. Cere mai departe să i se trimită continuarea publicațiunilor Academiei, pentru a se folosì la studiile ce dorește a face spre a continuà activitatea tatălui său.

D-l *I. Bianu* zice că a vorbit cu tânărul Marian la Suceava în întâiele zile din Septemvrie trecut și a cerut informațiuni amănunțite asupra manuscriptelor rămase dela neuitatul folklorist. D-l Marian spunând că manuscrisul *Botanicei poporale* este gata, precum și un volum (IV) din *Sărbătorile la Români,* d-l Bianu a stăruit ca acele manuscripte să fie trimise cât mai curând Academiei, pentru a se hotărî asupra publicării lor. D-l Marian a făgăduit că le va trimite până la Crăciun, dar până astăzi nu le-a trimis. Ar fi bine să se hotărască a se cere manuscriptele redactate, spre a fi publicate și apoi a se luà la timp măsurile cuvenite pentru așezarea unei pietre cuviincioase la mormântul răposatului. Totdeodată ar fi bine să se aprobe cererea de a se trimite continuarea publicațiunilor dela încetarea din vieață a colegului nostru.

D-l *Gr. G. Tocilescu* zice că chestiunea ridicată prin această scrisoare este din acelea cari mișcă inimile. Amintirea lui Marian ne este scumpă și în atmosfera lui trăim, ori de câte ori este vorba de folklorul românesc. Ar trebuì în general să ne ocupăm mai mult de membrii plecați dintre noi: sunt mai mulți membri răposați, ale căror portrete nu s'au făcut până acum. In alte Academii sunt galerii speciale, decorate cu busturile membrilor răposați, cari, prin activitatea lor, au contribuit la prosperarea instituției și la progresele culturii și ale științei. Este bine să se pună în sala ședințelor busturile marilor donatori, ca Zappa, Năsturel, Adamachi; dar nu mai puțin trebue să cinstim și să avem înaintea ochilor și

figurile acelora cari au contribuit la îmbogățirea morală a Academiei cu talentele, știința și munca lor. D-sa este cu totul pentru a se da cea mai largă satisfacțiune cererilor fiului răposatului Marian.

D-l *I. Kalinderu* zice că în sala ședințelor se va pune și bustul lui Otteteleșanu, după cum s'a și aprobat de câțivà ani de Academie. Va trebuì să se facă o reproducere de pe bustul dela Măgurele, care este foarte asemănător și a fost făcut de un distins sculptor Cauer dela Kreuznach.

D-l Președinte *A. Saligny* zice că Delegațiunea se va ocupà de chestiunile ridicate și în special de completarea seriei portretelor membrilor răposați.

— Se decide a se trimite d-lui Liviu Marian continuarea publicațiilor dela moartea răposatului S. Fl. Marian, precum și cele viitoare.

— In privința manuscriptelor se va hotărî, când ele vor fi prezentate Academiei spre publicare.

D-l St. C. Hepites zice:

«Am onoare a prezentà Academiei din partea d-lui I. Murat două din recentele sale lucrări. Intr'una se vorbește de întrebuințarea Baloanelor-sondă și a Smeurilor în Meteorologie. Cunoașteți, Domnilor Colegi, că, mulțumită acestui mijloc de investigațiune, despre care am vorbit în discursul meu de recepțiune, suntem astăzi în stare de a ști ceeace se petrece în atmosferă la mai bine de 25 kilometri mai sus de fața pământului, acolo adică unde nu a putut ajunge corp omenesc. Regretăm că România nu a putut până în prezent să iea parte cel puțin la ascensiunile internaționale, cari se fac, de mai mulți ani, la epoce fixe, deșì oamenii învățați și-au exprimat, în mai multe rânduri, părerea de rău că nu se fac niște asemenea investigațiuni în partea sud-estică a Europei, unde numai România ar fi fost în stare să le facă. Sperăm că această lacună în funcționarea serviciului meteorologic ce am întemeiat în această țară se va îndeplinì cât mai neîntârziat, pentru a contribuì și noi la un studiu de interes general.

«A doua lucrare a d-lui Murat este: o Dare de seamă asupra celei de a patra Conferințe internaționale de măsuri și greutăți, ținută la Paris în 1907. Aceste conferințe se țin la fiecare 6 ani și au de scop de a se întărì de către delegații diferitelor State contractante lucrările și deciziunile Comitetului internațional de măsuri și greutăți, în scopul realizării unității în întrebuințarea măsurilor și greutăților de sistem metric. In cei 20 de ani de când am marea onoare de a face parte

din Comitetul internaţional de măsuri şi greutăţi — care se întruneşte acum la fiecare 2 ani la Biuroul său internaţional dela Sèvres — am avut ocaziunea a arătà în diferite rapoarte şi memorii lucrările de înaltă preciziune metrologică săvârşite de Biurou sub directa autoritate şi răspundere a celor 14 membri cari formează Comitetul diriguitor al acestor lucrări.

«După ce s'au construit şi apoi comparat cu cea mai mare grijă etaloanele primordiale de lungime de massă, şi pentru măsurarea temperaturii, cari au fost distribuite celor 26 State ce fac azi parte din Convenţiunea metrului, chestiunea cea mare care preocupà Comitetul internaţional erà modul în care aceste etaloane îşi păstrau valoarea lor metrologică.

«Şi asupra acestui punct Comitetul internaţional de măsuri şi greutăţi nu poate decât să se felicite, căci asigurarea invariabilităţii etaloanelor fundamentale a fost realizată în chipul cel mai perfect. Dovada o dau rezultatele admirabile obţinute prin etaloane prototipe, cari au fost comparate în mod periodic prin metodele cele mai exacte.

«Din întregul raport al d-lui Murat nu voiu menţionà aci decât câtevà cifre, cari dau o idee completă asupra mănţinerii valorilor ce au aceste etaloane prototipe.

«Pentru etaloanele de lungime s'a constatat că cea mai mare diferinţă obţinută în ecuaţiunea unui etalon prototip este de *3 zecimi de micron*; permanenţa acestor prototipe ale metrului este considerată de ordinul $\frac{1}{10\,000.000}$ din metru.

«Pentru etaloanele de massă, cari sunt incomparabil mai expuse prin chiar modul întrebuinţării lor, s'a constatat că cea mai mare diferinţă între ecuaţiunile unui aceluiaş kilogram a atins *3 sutimi de miligram* şi aceasta numai pentru 4 din cele 16 kilograme prototipe comparate. Permanenţa etaloanelor de massă este socotită de ordinul $\frac{1}{100\,000\,000}$ dintr'un kilogram.

«Pentru verificarea invariabilităţii termometrelor etaloane, s'au comparat 23 din aceste termometre, determinându-se corecţiunea punctului 50°; în mod general s'a constatat că variaţiunea corecţiunii de calibru a punctului 50° este pozitivă şi inferioară mărimii de grad.

«Aceste rezultate pe deplin satisfăcătoare ne asigură de invariabilitatea etaloanelor noastre prototipe.

«In al doilea rând am onoare a prezentà Academiei o publicaţiune lexicografică a nepotului meu de văr, Lt.-Colonel de artilerie

Antonie Th. Hepites din armata grecească. Este primul volum al unui Dicționar greco-francez și francezo-grec, destinat a cuprinde patru mari volume. Volumul de față din Dicționarul greco-francez, în 1660 pagine, cuprinde literele până la iota.

«Imi lipsește cu desăvârșire competința de a judecà o astfel de lucrare lexicografică. Am rugat însă pe colegul nostru d-l C. Erbiceanu să binevoească a o examinà și a-și da părerea asupra ei. Vă rog a-mi permite să vă cetesc ceeace d-sa gândește despre acest dicționar:

«Am cetit mai multe cuvinte din Lexiconul greco-francez al d-lui «Antonie Hepites și vă pot asigurà că eu n'am cetit și nici întâm-«pinat o asemenea lucrare lexicală, așà că valoarea operei reiese «din însăș lucrarea. Pe lângă o bogăție mare de cuvinte de dia-«lecte aproape necunoscute, apoi opera mai are calitatea că cu-«prinde o imensă adunare de termini științifici, tehnici, comerciali «și industriali, pe cari nu-i posedă celelalte lexicoane de până acum. «Mai adaog în fine nenumărate exemple aduse în traduceri fran-«ceze, ceeace probează îndelungata ocupațiune a autorului și ca-«pabilitatea lui de a găsì identitatea de însemnare în diferitele sen-«suri ale unui cuvânt. Eu felicit pe autor de răbdarea ce a avut «în această lucrare».

«Mai înainte de a întreprinde această mare lucrare, autorul se prepară publicând, între 1895—1898, în 4 volume destul de considerabile, un *Dictionnaire grec-français et français-grec des termes scientifiques et techniques.* Ceeace eu pot admirà în volumul ce am dinaintea ochilor este că el e întocmit de un singur om. Colonelul Hepites îmi scrie că materialul pentru întreaga lucrare este gata și că au apărut dejà 5 fascicole din al doilea volum al dicționarului».

ȘEDINȚA DELA 12 MAIU 1909

Președința d-lui *A. Saligny.*

Se cetește procesul verbal al Secțiunii literare pentru ședința dela 6 Maiu, prin care se arată că Secțiunea a respins premierea singurului manuscris despre: *Elementul național în poezia lui Eminescu*, prezentat la premiul Bodescu.

— Se iea spre cunoștință.

Se cetește procesul verbal al Secțiunii literare pentru ședința dela 11 Maiu, prin care se arată că Secțiunea a hotărît:

a nu se acordà Marele Premiu Carp singurului manuscris prezentat la concurs despre: *Sintaxa limbii române;*

a propune să se tipărească în publicațiunea: *Din vieața poporului român* scrierea d-lor C. Rădulescu-Codin și D. Mihalache: *Sărbătorile poporului cu obiceiurile, credințele și unele tradiții legate de ele.*

Mai departe Secțiunea arată că a ales comisiunile, cari vor aveà să cerceteze manuscriptele ce se vor prezentà la concursul pentru premii din viitoarea sesiune, după cum urmează:

1. Pentru premiul Princesa Alina Știrbei de 8500 lei: *Carte de lectură pentru școalele secundare* d-nii: *A. Bârseanu, I. Bianu, A. Naum.*

2. Pentru premiul Eliade de 5.000 lei: *Poezia populară românească* d-nii: *I. Bianu, I. C. Negruzzi, Duiliu Zamfirescu.*

3. Pentru premiul Adamachi de 5.000 lei: *Sufixele de formarea cuvintelor în limba română* d-nii: *A. Philippide, N. Quintescu, I. Sbiera.*

— Deciziunile Secțiunii se ieau spre cunoștință și propunerile se aprobă.

Secțiunea istorică arată că, examinând cererea d-lui profesor Marin Dumitrescu de a i se da un ajutor spre a culege din Arhivele Ministerului de Externe din Londra material istoric privitor la țerile române, a decis că cererea nu se poate îndeplinì din cauza lipsei de mijloace.

— Se iea spre cunoștință.

D l *I. Kalinderu* cetește următorul raport al comisiunii Fondului Tache Anastassiu asupra lucrărilor făcute în 1908—1909:

Domnilor Colegi,

«In sesiunea generală din 1900, după ce ați luat cunoștință de cuprinsul luminos al unui raport făcut de Secretarul nostru general, d-l D Sturdza, asupra situațiunii Fondului Tache Anastassiu, ați ales întâia Comisiune, care să supravegheze mai de aproape această fundațiune, în persoana d-lor D. Sturdza, P. S. Aurelian și a subscrisului. In anii următori ați reales aceeaș Comisiune, care v'a arătat, în cursul sesiunilor generale, mersul acestei fundațiuni. Anul acesta sarcina a rămas numai subscrisului, din cauză că pe unul din colegii din Comisiune am avut durerea să-l pierdem, iar iubitul nostru Secretar general e silit din cauză de boală să lipsească dintre noi.

«Cunoașteți dispozițiunile testamentare ale fericitului întru pomenire Tache Anastassiu, precum cunoașteți din rapoartele anterioare și măsurile luate de Academie pentru punerea lor în aplicare.

«Școala primară înființată în toamna anului 1902 la Călmățuiu a dat la Iunie trecut a treia serie de absolvenți în număr de 20, funcționând în anul școlar 1907—8 cu 100 elevi, dintre cari 71 băieți și 29 fete. Dintre ei au fost 47 băieți și fete din satul Călmățuiu și 53 numai băieți din satul învecinat Grivița. Elevii au luat și ieau cu toții gustarea de dimineață și prânzul la cantina școalei, iar cei din Grivița, cari sunt toți interni, ieau la școală și masa de seară. In toamna trecută s'au dat, ca și în trecut, tuturor elevilor îmbrăcăminte și încălțăminte pentru suma de 2.000 lei.

«La începutul anului școlar curent au fost înscriși tot 100 elevi, din cari au urmat și urmează cursurile regulat 98.

«Ca și în anii precedenți, ne facem și acum plăcerea de a vă arătă că această școală, condusă de doi harnici institutori, d-nii I. Beldie și I. Popa, funcționează în chipul cel mai mulțumitor. Elevii capătă, pe lângă cunoștințele teoretice din programele școlare, și cunoștințe practice de grădinărie, pomicultură, împletituri de papură și richită, de apicultură; elevele se îndeletnicesc cu lucrul manual sub conducerea maestrei de lucru, soția unuia din Institutori.

«Destoinicia personalului didactic merită laudele noastre.

* * *

«In cursul anului s'au servit regulat renta de 2.000 lei pe lună d-nei Elena Tache Anastassiu și cea de 1.000 lei pe lună d-lui Iancu Anastassiu.

* * *

«In vieață fiind și după ce făcuse testamentul, Tache Anastassiu înființase cu spesele sale o școală profesională de fete în Tecuciu. Academia, respectând această faptă laudabilă a răposatului, a continuat să întrețină mai departe școala, pentru care s'au cheltuit în mijlociu 10.000 lei pe an. Pentru a se puteà da acestei școale desvoltarea necesară, Delegațiunea Academiei, în urma propunerii Comisiunii, a luat înțelegere cu Ministerul Instrucțiunii publice, care a primit dela 1 Aprilie 1908 sarcina de a conduce școala, acordându-i-se de Academie o subvențiune anuală de 10.000 lei din venitul Fondului Tache Anastassiu. Academia a rugat pe Minister să păstreze școalei și în viitor numele de «Tache și Elena Anastassiu».

«Comisiunea, propunând trecerea acestei școale sub administrația Ministerului de Instrucție cu acordarea unei subvențiuni, credem că a găsit calea cea mai potrivită spre a îndeplinì dorința manifestată prin fapte de generosul Tache Anastassiu, înființătorul ei, și spre a respectà litera testamentului, care nu o prevăzuse.

* * *

«La biserica din Călmăţuiu, lângă care se odihnesc rămăşiţele pământeşti ale răposatului, a funcţionat în cursul anului personalul prevăzut de testament şi compus dintr'un preot, doi cântăreţi şi un paracliser. Deoarece până acum n'a existat o locuinţă parohială potrivită, n'am putut aveà un preot care să fie slujitor numai al bisericii din Călmăţuiu, şi de aceea serviciul se face de parohul din satul vecin Griviţa numai din două în două săptămâni.

«Pentru ca biserica să aibă preotul ei permanent, s'au luat măsuri şi s'a şi început construirea de către Academie a unui local propriu pentru preot, caruia, pe lângă salariul de 100 lei pe lună, fixat prin testament, i se va mai da spre folosinţă şi o suprafaţă de teren din moşie. Cu modul acesta, în toamna viitoare, dispoziţia din testament privitoare la biserică se va îndeplini în întregime.

* * *

«Una din principalele dispoziţiuni testamentare ale răposatului, anume înfiinţarea şcoalei dela Ţigăneşti, n'a putut fi adusă la îndeplinire din cauza lipsei de mijloace.

«Testamentul prescrie:

«Se va înfiinţà o şcoală de meserii, de agricultură sau de comerţ, după «cum va crede mai nimerit Academia şi după programul învăţământului «public, pe moşia mea Ţigăneşti, în casele mele d'acolo, unde vor fi pri«miţi absolvenţii şcoalei de pe moşia Călmăţuiu, cum şi aceia din şcoala «comunală dela Ţigăneşti, cari se vor distinge la învăţătură.

«Intru această şcoală se vor înfiinţà asemenea şi burse pentru interni, «în numărul ce se va hotărî de Academia Română, şi dintre elevii cari «vor terminà studiile întru această şcoală se vor trimite în străinătate la «şcoale superioare în numărul ce se va fixà de Academie şi dintre aceia «cari se vor distinge la învăţătură. Plata profesorilor cari se vor numì ase«menea de Ministerul Cultelor, cum şi toate cheltuelile necesare pentru «organizarea şcoalei şi mersul ei, se va face de către Academie. In străină«tate se vor trimite dintre cei dintâi premianţi şi la întoarcerea lor în «ţară, după terminarea studiilor, se vor numì cu preferinţă profesori la «această şcoală din Ţigăneşti».

«In şedinţa sesiunii generale dela 6 Aprilie 1902, aţi decis ca şcoala dela Ţigăneşti să fie de agricultură. Lipsa de mijloace, după cum am arătat mai sus, a împiedecat până acum îndeplinirea acestei dispoziţiuni. Trebuià mai întâiu o sumă destul de însemnată pentru repararea radicală a caselor dela Ţigăneşti şi adaptarea lor pentru şcoală; trebuiau apoi mijloace suficiente pentru înzestrarea şcoalei cu instrumente, vite, etc. Aceste mijloace nu le-a putut da venitul fondului, căci el a fost absorbit de celelalte cheltueli.

«Astfel în bugetul curgător, în linii generale, cheltuelile sunt următoarele:

Anuitatea la Creditul rural pentru moșia Țigănești	Lei	14.000
Rentele d-nei Elena Anastassiu și d-lui I. Anastassiu.	»	36.000
Subvențiunea pentru școala profesională de fete din Tecuciu .	»	10.000
Școala din Călmățuiu cu întreaga ei gospodărie	»	23.000
Clerul și biserica din Călmățuiu	»	4.500
Prelevările Academiei	»	17.000
Fonciera, asigurări, personal	»	16.500
Total . . .	»	121.000

«Prisosul venitului de 28.000 lei s'a afectat pentru cheltueli neprevăzute, inspecțiuni la moșii, reparațiuni și pentru înființarea școalei dela Țigănești. Excedentele anuale rămase din bugetele precedente s'au capitalizat tot pentru acest din urmă scop, și astfel dispunem astăzi de un fond capitalizat de lei 77.500, afară de suma ce va rămânea excedent din bugetul în curs, care aproximativ va fi de lei 26.500; în total deci vom aveà o sumă de 104.000 lei, ca prim fond, pentru reparațiuni și înzestrarea școalei.

«La 23 Aprilie anul viitor expiră contractul pentru arendarea celor două moșii ale fondului. De atunci se va aplicà și la ele sistemul arendării individuale la săteni, precum s'a aplicat la alte patru moșii — sistem preconizat și de legea nouă asupra exploatării moșiilor persoanelor morale. Cu chipul acesta, după calculele făcute de d-l inginer al Academiei, venitul Fondului Tache Anastassiu va crește cu aproximativ 60.000 lei pe an, la care va trebuì adaos venitul ce-l va produce exploatarea pădurii celei mari dela Țigănești, al cărei amenajament se va face în cursul acestui an. Această creștere a venitului va face cu putință înființarea și funcționarea școalei, și se va aduce astfel la îndeplinire și ultima dispozițiune din testament.

«Cum însă nu putem ști cari vor fi rezultatele ce va da căutarea în regie a moșiilor prin sistemul arendării la săteni, vă rugăm să aprobați ca înființarea școalei să se amâne pentru doi sau trei ani, fiind atunci în măsură să cunoaștem adevăratele sume de cari vom dispune și având strâns și un capital de rezervă, spre a nu recurge la capitalul fundațiunii. Comisiunea pe care o veți alege pentru anul viitor va aveà să se ocupe mai întâiu de chestiunea reparării radicale și adaptării clădirilor pentru școala de agricultură și apoi cu întocmirea programelor de studii».

«Membru al Comisiunii: *I. Kalinderu*».

D-l *Kalinderu*, după cetirea raportului, adaoge că așà a procedat d-sa la Fondul Otteteleșanu cu Institutul dela Măgurele: anume înainte de a înființà școala, a căutat să adune din venituri, adică fără să atingă fondul, o sumă destul de însemnată la dispoziție, cu care s'au putut face față cheltuelilor de reparațiuni, clădiri și înzestrări. D-sa insistă să se proceadă la fel și cu Fondul

Tache Anastassiu, mai ales că palatul dela Ţigăneşti e foarte deteriorat şi va trebuì o sumă mare pentru repararea şi adaptarea lui; vor trebuì apoi instrumente agricole, vite, etc., fără de cari nu s'ar puteà începe şcoala. De aceea e bine să nu ne grăbim, ci să mai aşteptăm doi sau trei ani, mai cu seamă că nu ştim ce roade va da exploatarea moşiilor acestei fundaţiuni, în urma nouălor legi agrare. In ce priveşte felul şcoalei ce trebue înfiinţată la Ţigăneşti, deşi Tache Anastassiu se pare a fi avut preferinţă pentru o şcoală de meserii, căci pe ea o indică în primul rând, totuş d-l Kalinderu roagă să se mănţină hotărîrea dela 1902 de a se înfiinţà o şcoală de agricultură, pentrucă în judeţul Tecuciu nu este nici una de acest fel, pe când sunt încă două de meserii.

D-l *I. C. Negruzzi* este de părere că nu trebue să ne pronunţăm acum asupra modului cum se vor căutà moşiile Fondului Tache Anastassiu după expirarea contractului de arendare. Legea impune două sisteme: arendarea la obştii sau căutarea în regie. Să lăsăm chestiunea deschisă, pentru ca Delegaţiunea, care administrează averea Academiei, să vadă care va fi soluţiunea cea mai bună în împrejurările locale. Pentru organizarea şcoalei, să alegem comisiunea care să studieze programul şi felul învăţământului, precum şi transformările ce trebuesc făcute clădirilor după trebuinţele şcoalei. Observă apoi că în sala şedinţelor s'au aşezat până acum numai trei busturi de donatori ; lipsesc însă ale altora, între cari trebue să figureze şi Tache Anastassiu.

D-l *I. Bianu* zice că raportul Comisiunii, cetit de d-l Kalinderu, arată că Fundaţiunea Tache Anastassiu a ajuns la o nouă fază, când toate instituţiile prevăzute în testament să fie organizate şi să-şi dea partea lor la luminarea poporului, aşà cum a înţeles testatorul. De bust nu s'a îngrijit nimeni până acum, din cauză că e firesc ca mai întâiu să se execute dispoziţiile testamentului şi apoi să se facă bustul donatorului. Este foarte înţeleaptă propunerea d-lui Kalinderu, de a nu se grăbì deschiderea şcoalei dela Ţigăneşti, pentrucă pregătirea localului şi celelalte instalaţiuni vor absorbì sumele adunate pentru acest scop din anii trecuţi şi o bună parte din ale anului viitor. Chestiunea trebue studiată însă în grabă, pentrucă veniturile fundaţiunii vor creşte foarte mult în anul viitor, nu numai prin urcarea cu aproximativ 60.000 lei a veniturilor din moşii, dar şi prin exploatarea pădurii cu cel puţin 10.000 lei pe an. Astfel că, după toată probabilitatea, şcoala s'ar puteà deschide în anul viitor 1910. Este însă absolut urgent ca să se repare serios castelul dela Ţigăneşti, pentrucă, lăsat fiind fără întrebuinţare, s'a stricat mult şi continuă a se strică. Cu ocazia acestor reparaţiuni trebuesc făcute în el şi transformările necesare pentru noua lui destinaţiune. Din această cauză, comisiunea care va fi aleasă tre-

bue să stabilească cât mai curând liniamentele generale ale organizării şcoalei, pentru ca în conformitate cu acea organizare să se facă şi transformările castelului.

D-l *Dr. C. Istrati*: Două chestiuni trebuesc judecate cu seriozitate, spre a ajunge la hotărîrea cea mai bună faţă de executarea testamentului Tache Anastassiu: cum se vor incassà veniturile şi cum se va organizà şcoala. D-sa nu împărtăşeşte nici optimismul d-lui Bianu, nici pesimismul d-lui Kalinderu, în ce priveşte incassarea veniturilor prin căutarea în regie. Nici să nu se încerce acest sistem, pentrucă el cere cheltueli mari şi este împreunat cu mari greutăţi şi mari pericole; mai bine să se arendeze moşiile la săteni sau la obştiile ţărăneşti. Bine propune Comisiunea să se facă şcoală de agricultură, căci de aceste şcoale este trebuinţă mare în ţară, şi ar trebuì ca ele să fie peste tot locul şi să fie înfloritoare, dar, din nenorocire, şcoală bună şi practică nu avem nici una. Ne aflăm într'o mare prefacere economică: proprietatea mare se tot împuţinează, tinde să dispară, pe când cea mică se întinde tot mai mult, luând locul celei mari. Şcoala Academiei are o mare menire; ea trebue să fie model pentru altele, într'însa trebue să se înveţe în mod practic, cum să se scoată din pământ foloase mult mai mari decât se scot astăzi, căci nu este adevărat că sărăcia săteanului se datoreşte numai lipsei de pământ, ci mai mult neştiinţei lui de a folosì bine pământul pe care-l are. De 60 de ani trimitem bursieri în străinătate, dar îi trimitem în mod nepractic, în ţerile cele mai înaintate, şi prin aceasta mai mult îi încurcăm, pentrucă învaţă mai mult lucruri cari în ţară nu se pot face. Şcoala Academiei trebue să fie o adevărată fermă model şi tinerii cari se vor trimite în străinătate să fie trimişi spre a învăţà lucruri practice şi să stea 5—6 ani, nu numai 2—3. Pe lângă şcoală să se înveţe şi meşteşugurile în legătură cu agricultura. E o datorie delicată pentru noi să nu greşim în organizarea acestei şcoale, căci Academia poate face un mare bine, dând un exemplu bun.

D-l *I. Kalinderu* răspunde că d-sa a înţeles şi a vorbit de închirierea pământului la locuitori, nu de căutarea în regie. D-sa nu este pesimist asupra rezultatelor acestui sistem de închiriere, dar este prudent şi crede că aşà trebue să fie şi Academia. Invăţământul trebue să fie practic şi tinerii cari vor fi trimişi peste hotar nu trebue să meargă în Germania sau în Franţa, ci în Ungaria, în Ardeal, în Banat, unde vor puteà vedeà stări de lucruri mai apropiate de ale noastre şi vor aveà mult de învăţat. La şcoală negreşit vor trebuì să fie şi ateliere. Comisiunea va aveà fără îndoeală o lucrare delicată şi va trebuì să-şi dea multă silinţă pentru a face o bună organizare a şcoalei. Trebue însă să nu ne grăbim: să strângem fondurile necesare, pentru ca să putem dela început înzestrà bine şcoala.

D-l *Duiliu Zamfirescu* se miră, ca nou venit în Academie, de toate aceste discuțiuni cu totul neacademice, cari ocupă ședințe întregi cu chestiuni de administrație, de arendare sau căutare în regie a moșiilor, de organizarea școalelor de agricultură și de meserii, școale de fete—toate lucruri cari pot fi interesante, dar cari nu trebue să iea locul discuțiunilor de literatură, de artă, de știință, cari mai cu seamă s'ar cuvenì să ocupe ședințele noastre. Academia a primit asupra sa toate aceste însărcinări dela oameni bogați, cari au vrut să-și realizeze cu averea lor unele idei și neavând încredere în alte instituțiuni s'au îndreptat pentru aceasta către Academie. Crede că în viitor nu mai trebuesc primite donațiuni de acest fel, ci numai acelea cari lasă Academiei deplină libertate de a întrebuință veniturile pentru scopurile sale. Este asemenea nepotrivit ca în sala de ședințe a Academiei să se pună busturile donatorilor, ca Agarici și Tache Anastassiu, iar nu ale fruntașilor literaturii române, ca Alecsandri, Eminescu și alții.

D-l *Gr. Ștefănescu* răspunde că pentru Alecsandri Academia nu s'a mulțumit să-i facă numai un bust, ci a strâns peste 80.000 lei, spre a-i ridică o statue.

D-l *I. Kalinderu* zice că Academia a fost prudentă până acum și a primit legatele și donațiunile, a căror administrare cere oarecare îngrijire, numai pentru a puteà ajutà din veniturile lor înaintarea culturii noastre, care e însuș scopul Academiei. Nu trebue uitat apoi că literatura, arta și știința încă nu se pot înălță fără mijloace materiale și de aceea crede că e bine când Academia, pe lângă premii, poate organizà și instituții de cultură. Școala Otteteleșanu a adus până acum mari servicii. Pentru activitatea Academiei trebuesc dar mijloace bănești și fundațiunile, a căror primire se discută, aduc Academiei la liberă dispozițiune sume însemnate. Academia a refuzat și este bine să refuze totdeauna testamentele oneroase și cari o depărtează prea mult dela cercul său de activitate. Nu este însă bine să descurajăm pe acei cari ar fi dispuși a lăsà sau a dăruì din averea lor Academiei, impunând și realizarea vreunei idei proprii care se apropie de năzuințele noastre.

D-l *Dr. C. Istrati* găsește că chestiunea ridicată de d-l Zamfirescu este la locul ei. Nu este bine ca Academia să primească toate obligațiunile, cari vor voì să i se impue de donatori. Până acum bine s'a făcut, căci erà necesar să-și creeze venituri, spre a puteà funcționà cu propriile sale mijloace. In viitor însă să ne gândim mai bine și să nu primim mai ales donațiuni mărunte, cari să impună Academiei și modul de întrebuințare.

D-l *I. Bianu* adaoge câtevà cuvinte la cele spuse de d-l Kalinderu. Ințelege ca d-l Zamfirescu să fie surprins neplăcut de discuțiile acestea asupra fondurilor și asupra organizării și administrării de școale impuse prin

actele de fundație. D-sa și-a închipuit o Academie pur academică, în care să se discute numai chestiuni de literatură, de artă, de știință. Foarte bine ar fi să fie așà și la noi, și fără îndoeală că trebue să țintim a împuținà din ce în ce mai mult aceste discuțiuni de ordin pur administrativ. Academiei nu-i poate însă păreà rău de modul cum a lucrat până acum; dacă cei cari au crescut prestigiul Academiei și au atras prin aceasta donațiunile cele mari cari ni s'au făcut, ar fi lucrat altfel, nu s'ar fi primit acele donațiuni, Academia nu ar fi ajuns ce este astăzi. Fondurile sunt absolut indispensabile pentru activitatea unei asemenea instituțiuni. Acum 30 ani veniturile Academiei erau cam de 60.000 lei și Academia însăș erà instalată în două odăi ale Universității; astăzi venitul se apropie de 1.000 000 lei, iar serviciile și colecțiile nu mai încap în aceste trei clădiri întrunite, în cari ne aflăm astăzi. Aceste fonduri ne dau putința de a premià an cu an mulțime de scrieri, remunerând astfel talentele și munca intelectuală și științifică; prin ele suntem în stare a face publicațiunile cari din an în an sunt mai numeroase și a remunerà în mod, ce-i drept, modest pe autorii lor. Dacă aceste mijloace n'ar fi fost, și Academia din anii trecuți s'ar fi mărginit numai la discuțiuni literare și științifice, nu este evident că influența activității sale ar fi fost mult mai restrânsă? Suntem departe de a aveà prea multe fonduri. Multe lucrări nu se pot face tocmai din cauza insuficienței lor. Lucrarea de administrație și îngrijirea de această avere, strânsă pentru scopuri atât de bune, nu depărtează pe membrii Academiei prea mult dela ocupațiunile lor intelectuale. D-l Zamfirescu, în năzuințele sale spre ideal și în necunoștința firească despre desvoltarea Academiei de până acum, a judecat prea aspru această parte a activității și a îngrijirilor Academiei, cari sunt menite și ele a ajutà activitatea cealaltă, culturală, care este misiunea ei principală.

D-l *D. Zamfirescu* nu voește de loc, prin cuvintele sale, să descurajeze dărniciile viitoare. Recunoaște marea utilitate a averilor pentru activitatea Academiei, dar a acelor averi cari sunt lăsate Academiei cu deplină încredere și fără a-i impune mai multe sarcini decât drepturi; dorește ca aceste preocupări de ordin material să nu ocupe ședințele plenare, menite a discutà literatură, știință și artă. Ele să fie rezolvite de către Delegațiune și de organele instituite anume pentru aceasta.

Discuțiunea se închide.

— Raportul se aprobă.

— Se aleg în Comisiunea Fundațiunii Tache Anastassiu pentru anul 1909—1910 d-nii: *St. C. Hepites, I. Kalinderu, P. Poni.*

D-l Președinte amintește că este a se luà o deciziune asupra regulamentării Fondului Caneciu.

D-l *I. Bianu* ceteşte aliniatul din testamentul răposatei Sofia Caneciu, din care se constată că fondul este de 15.000 lei şi are destinaţia de a premià şi tipărì cărţi morale de popularizare. Fondul a fost primit şi depus la Banca Naţională. D-l Bianu propune să se decidă şi pentru acest fond, cum s'a făcut pentru alte mici donaţiuni, ca venitul să se capitalizeze, până la îndoirea fondului, rămânând să se decidă atunci modul de întrebuinţare.

— Propunerea d-lui Bianu se aprobă.

ŞEDINŢA DELA 13 MAIU 1909.

Preşedinţa d-lui *A. Saligny.*

D-l *N. Gane* ceteşte *Discursul său de recepţiune* despre *B. P. Hasdeu.*

D-l *I. C. Negruzzi* ceteşte *Răspunsul* la discursul d-lui N. Gane.

ŞEDINŢA DELA 14 MAIU 1909.

Preşedinţa d-lui *A. Saligny.*

D-l *P. Poni* ceteşte următorul raport al Comisiunii Fondului Adamachi despre lucrările făcute în 1908—9:

«*Domnilor Colegi*,

«Acesta este al cincisprezecelea an de când s'au pus în aplicare dispoziţiunile din testamentul fericitului întru pomenire Vasile Adamachi. Comisiunea, pe care aţi onorat-o în tot acest răstimp cu încrederea Domniilor Voastre, dându-i sarcina de a supraveghià mersul fundaţiunii, vă arată în cele ce urmează modul cum s'a administrat ea dela închiderea sesiunii generale până acum.

«I. *Burse.*—In bugetul 1908—9 s'a prevăzut pentru burse şi cheltueli de studii suma de lei 74.842,55 şi s'au acordat următoarele burse:

a) 15 burse de câte 100 lei pe lună la studenţi ai Universităţii din Iaşi şi anume:

7 la Facultatea de ştiinţe, d-lor: Petre Popescu din anul I, Ilie Lepădatu, Elena Malaxa şi Margareta Coşula din anul II, Alexe Ene, Alina Cantacuzino şi Luxandra Leu din anul III;

8 la Facultatea de medicină, d-lor: Grigore Bazgan şi Ioan Teodorescu din anul III, Vasile Răşcan din anul IV, Mihail Buzenchi, Nicolae Răşcanu şi Ioan Moţoc din anul V, Gheorghe Lucescu şi Elena Gavrilescu din anul VI.

b) 8 burse de câte 1.200 lei pe an la Şcoala de poduri şi şosele elevilor: T. Răzmiriţă, Alexandru Nicolau, C. Constantinescu, C. Iosipescu şi Ştefan Mihăescu din anul preparator, I. Cotârţă şi Enache Haret din anul I şi Ştefan Pandele din anul III;

c) 6 burse în străinătate pentru studii speciale şi anume:

1 de 300 lei pe lună d-lui I. A. Scriban, licenţiat în ştiinţe, pentru lucrări de zoologie comparată la Heidelberg şi Roscoff (anul I);

3 la absolvenţi de liceu şi de şcoale speciale, d-lor: Cristea Nicolescu 300 lei pe lună pentru studiul chimiei industriale la Berlin (anul III), Vasile Mera (anul II) şi Marin Canelia (anul I) câte 200 lei pe lună pentru perfecţionarea în ateliere de construcţiuni de maşini, cel dintâiu la Berlin, cel de al doilea la Winterthur în Elveţia;

2 burse de câte 300 lei pe lună la ingineri d-lor Alexandru Popescu pentru studiul edilităţii publice în diferite oraşe ale Europei (anul II) şi C. Budeanu pentru studiul electrotehnicei la Paris (anul I).

d) 10 burse de câte 360 lei pe an la elevi ai Şcoalei practice de agricultură «Ioan Costache Agarici» din Moara Grecilor.

«II. — La finele anului şcolar trecut 1907—8 au terminat studiile următorii foşti bursieri:

d-nii Gheorghe Giuncu, Nicolae Ghiulea, Dimitrie Iancu şi Ana Forăscu obţinând licenţa în ştiinţe şi Alexandru Ţaicu obţinând doctoratul în medicină la Universitatea din Iaşi;

d-nii Traian Lalescu şi Constantin Popovici, cari au obţinut doctoratul în matematici la Paris, şi Dr. N. Costăchescu, care a făcut frumoase lucrări practice de chimie minerală.

«III.—La masa de lucru abonată de Academie la Staţiunea zoologică dela Neapole a lucrat dela 1 Aprilie până la 1 Iulie 1908 d-l P. Bujor, profesor la Universitatea din Iaşi, iar dela 1 Martie anul curent se găseşte acolo, în acelaş scop, d-l I. Borcea, fostul nostru bursier şi conferenţiar de zoologie la aceeaş Universitate.

«IV.—In *Publicaţiunile Fondului Adamachi* au apărut în cursul anului următoarele două lucrări: «Fauna ihtiologică a României» de colegul nostru corespondent d-l Dr. Gr. Antipa, lucrare premiată în 1906, şi «Contribuţiuni la catalogul Aphidelor din România» de d-l Dr. I. Borcea.

«V. — Propuneri pentru 1909—1910:

«La începutul anului şcolar viitor vor fi vacante pentru studii în străinătate trei burse pentru licenţiaţi în ştiinţe, una pentru ingineri şi una pentru absolvenţi de liceu sau de şcoală specială.

«Pentru cele trei burse de licenţiaţi propunem să se acorde: una pentru lucrări practice de astronomie de observaţie (astronomie de poziţie şi

astronomie fizică) în timp de un an; a doua pentru lucrări de chimie analitică în timp tot de un an, şi a treia pentru geologie, anume, în timpul de iarnă, studiul colecţiunilor paleontologice în laboratorii din Paris şi vara studiul regiunilor de pânze supracutate din Elveţia.

«Bursa pentru ingineri să se acorde pentru electrotehnică, iar cea pentru absolvenţi de liceu sau de şcoale speciale să se acorde pentru lucrări în ateliere de construcţiuni de maşini.

«La 1894, când s'a votat Regulamentul Fondului Adamachi, durata cursurilor Facultăţii de medicină erà de cinci ani, şi în art. 6 al acelui Regulament s'a pus dispoziţia, că bursele studenţilor dela Facultatea de medicină din Iaşi se acordă pentru timpul legal ce mai rămâne până la terminarea studiilor şi că în orice caz durata lor nu va fi mai mare de $5^1/_2$ ani. Se acordau adică studenţilor o jumătate an după terminarea cursurilor spre a-şi pregătì doctoratul. Modificându-se în 1904 regulamentul Facultăţii de medicină, în sensul că durata cursurilor este de şase ani, vă rugăm să aprobaţi şi Domniile Voastre modificarea art. 6 din Regulamentul Fondului Adamachi, în ceeace priveşte durata burselor, anume să se înlocuească numărul «$5^1/_2$» cu «$6^1/_2$».

Membrii Comisiunii: *Sp. Haret, P. Poni.*

— Cuprinsul raportului se iea spre cunoştinţă şi se aprobă cu unanimitate propunerile făcute într'însul.

— Se pune la vot propunerea Comisiunii de a se modificà Art. 6 din Regulamentul Fondului Adamachi, în ceeace priveşte durata burselor dela Facultatea de medicină, anume înlocuindu-se «$5^1/_2$» ani cu «$6^1/_2$» ani.

— Propunerea de modificare se aprobă cu unanimitate.

D-l *I. Kalinderu* ceteşte următorul raport al Comisiunii Fundaţiunii Otteteleşanu despre lucrările făcute în 1908—9:

«*Domnilor Colegi,*

«In anul trecut Institutul *Ioan Otteteleşanu* a urmat să funcţioneze, ca şi înainte, în ce priveşte învăţământul şi pregătirea elevelor.

«Nu tot aşà a funcţionat însă cu privire la personal, deoarece pe ziua de 1 Iulie 1908 d-na şi d-l Slavici au demisionat din locurile ce ocupau.

«Până la numirea unei nouă Direcţiuni, lucru care nu s'a putut face până azi, din mai multe motive, a fost delegată d-ra Lucreţia Staicovici să conducă Institutul, cu titlul de subdirectoare. S'au luat deasemenea diferite măsuri, pentru ca atât învăţământul, cât şi administraţia, să nu sufere, iar Comisiunea a continuat să vegheze cu osebită râvnă la bunul mers al In-

stitutului, atât prin inspecțiuni, cât și prin rapoartele lunare și trimestriale impuse dirigintei.

«Am avut multe greutăți până la limpezirea situațiunii, dar am trecut cu bine și peste cele din urmă dintr'însele, cari au constat în luarea în primire a averii Institutului și inventarierea tuturor obiectelor, așà cum se cuvine într'o administrație bine organizată.

«In cele următoare ne mărginim dar a vă mai aduce la cunoștință, că din 16 eleve, câte erau în anul al 6-lea, trei s'au retras, iar 13 au depus examenul de absolvire cu succes îmbucurător. Dintre acestea, 11 se găsesc la părinți, iar două s'au măritat, luând una un comerciant și cealaltă un învățător. Amintim anume această împrejurare, pentrucă prin căsătoria absolventelor se împlinește în chipul cel mai fericit dorința generosului fondator: «de a crește bune mame de familie, fără pretențiuni sau lux»

«Elevele din celelalte clase au petrecut vara la școală, afară de câtevà cari au fost învoite în familie, pentru interese bine justificate. Timpul l-au întrebuințat în ducerea gospodăriei, iar orele libere în cetirea de cărți instructive și mici excursiuni în împrejurimi.

«In Septemvrie 1908 s'au primit iar 16 eleve, prin concurs.

«Noul an școlar a început la timp, iar materiile s'au predat după programul în ființă, cu rezultate satisfăcătoare, după cum reiese din clasificațiunea și programele analitice ce s'au înaintat Academiei la sfârșitul fiecărui trimestru. D-ra Staicovici, punând multă muncă și zel în conducerea Institutului, sperăm că aceste roade, atât teoretice cât și practice, se vor mănțineà bune și la examenele generale proxime.

«Am introdus apoi în corpul profesoral câtevà nouă și meritoase elemente, iar în primăvara anului acestuia, s'a numit și un medic dentist — d-l Doctor Niculescu, docent la Universitate, — care vizitează regulat elevele odată pe săptămână pentru extracțiuni, plombe și alte îngrijiri ale dinților.

«Starea generală sanitară a elevelor încă a fost bună, afară de cazul nenorocit al unei fete, care a încetat din vieață de febră tifoidă, trei zile după întoarcerea sa din vacanța mare. Au mai fost două copile, cari au trebuit înlăturate, cu destulă părere de rău, din cauza unor maladii cu neputință de lecuit în școală, cum și două cari, deși sunt acum sănătoase, au suferit însă de boale ce le-ar puteà reveni.

«In raportul pe 1907—1908, am avut onoare a vă cere voia să ducem mai departe lucrarea de reorganizație a Institutului, ce începusem și care nu se putuse sfârși, cu toată stăruința pusă de Comisiune.

«N'am pierdut o clipă din vedere autorizația ce ați binevoit a ne da. Atât veneratul nostru Secretar general, d-l Sturdza, căruia îi urăm cu toată căldura inimilor noastre afectuoase o grabnică restabilire, cât și colegul d-l

Negruzzi şi eu, ne-am gândit într'una la o transformare, care să fie de cât mai mare folos şi să se poată introduce fără sdruncin şi cu cât mai puţine cheltueli. Am avut într'aceasta, ca şi înainte, tot concursul colegului nostru d-l Tocilescu, dar din nenorocire am fost absorbiţi de celelalte schimbări, ce s'au ivit în vieaţa Institutului.

«De curând, luând din nou în examinare această chestiune, ne-am oprit asupra următoarelor două modificări esenţiale: reducerea cursurilor dela 6 la 5 ani şi întocmirea unui program de studii, care pe de o parte să se execute în 5 ani, iar pe de alta să înlesnească absolventelor, până la măritiş, o existenţă prin muncă proprie.

«In raportul pe 1907—1908 am vorbit numai de necesitatea de a se da elevelor o pregătire cât mai temeinică pentru conducerea gospodăriilor mai mari, fie în case particulare, fie în instituţii sau în şcoalele de menaj, ca maestre sau ajutoare. Acum adaogem şi şcoalele profesionale ale Statului, la cari absolventele Institutului nostru să poată concurà ca profesoare şi maestre.

«Intenţiunea noastră cred că este şi a Domniilor Voastre, căci elevele au făcut şi până acum studii şi practică în această direcţiune.

«Pentru revizuirea materiei de învăţământ e trebuinţă să avem şi avizul colegului nostru d-l Haret, nu numai ca membru al Academiei, ci şi ca Ministru al Cultelor şi Instrucţiunii publice. D-sa s'a arătat foarte binevoitor şi a delegat, cum cunoaşteţi, pe d-l Teodoru, Secretarul general al Ministerului, cu studierea mai de aproape a acestei chestiuni, ceeace sperăm să se poată face în curând.

«Indată ce se vor fi stabilit schimbările necesare, cum şi condiţiunile în cari vor urmà să se ţină examenele de absolvenţă, vom procedà la desăvârşirea lucrării şi punerea în concordanţă a organizaţiei actuale a Istitutului.

«Vă solicităm dar, Domnilor Colegi, reînnoirea răgazului, în interesul unei lucrări cât mai bune şi mai corespunzătoare scopului nostru.

«Credem de asemenea că suntem de acord cu Comisiunea financiară, când adaogem că va trebuì şi bugetul Institutului pe exerciţiul viitor întocmit destul de elastic, pentru a ne permite la timp realizarea reorganizaţiei proiectate.

«In sfârşit vă încredinţăm că, deşì privigherea Institutului a cerut timp şi muncă mai multă, am făcut-o totuş cu toată inima şi grija ce comportă o şcoală, care trebue să fie nu numai mândria Academiei, ci şi a ţerii.»

Membrii Comisiunii: *I. Kalinderu, I. Negruzzi.*

D-l *A. D. Xenopol* zice: Văd cu părere de rău, că prin modificările ce tind a se introduce în şcoala dela Măgurele se va preface şi această şcoală în o pepinieră de funcţionare; căci dacă se admite principiul ca elevele Institutului Otteteleşanu să poată concurà pentru posturile de maestre de

lucru în şcoalele de menaj sau acele profesionale ale Statului — şi în această schimbare eu văd un mare pericol; căci se mai îmbogăţeşte încă izvorul din care curg funcţionarii cu droaia către funcţiile Statului. Testamentul defunctului Otteteleşanu prevede ca fetele din Institut să devie elemente morale, inteligente şi puternice ale vieţii private, iar nu să sporească încă numărul candidaţilor la funcţii. Prin urmare sunt de părere, ca modificările să se facă în sensul ca această şcoală să fie de natură nu numai de a nu favorizà, dar chiar de a se împiedecà îndreptarea fetelor către funcţiuni.

D-l *I. Kalinderu* răspunde că observaţiunile d-lui Xenopol arată că d-sa nu cunoaşte bine chestiunea, cu toate că a mai vorbit şi altă dată şi în acelaş fel şi în anii trecuţi. Se observă cu minuţiozitate intenţiile exprimate de fundator în testament, de a se da elevelor creştere pentru a devenì bune mame de familie, fără pretenţie sau lux. Comisiunea s'a îngrijit ca absolventele Institutului în aşteptarea căsătoriei să-şi poată câştigà cu munca lor o existenţă onestă, şi anume să poată concurà spre a fi admise în învăţământul profesional al Statului. D-sa a stăruit şi a obţinut ca câtevà să fie numite învăţătoare. Aceste ocupaţiuni însă nu exclud căsătoria, ci din contră o înlesnesc, căci fetele aduc astfel un mijloc de existenţă în gospodărie. Invăţătura care li se dă este îndreptată anume pentru a le înlesnì fericirea casnică. D-sa aleargă şi se osteneşte pentru Institut şi pentru elevele lui şi crede că mici modificări în organizarea actuală vor contribuì la ameliorarea pregătirii elevelor pentru vieaţă. D-l Kalinderu doreşte să fie ajutat şi ar voì ca d-l Xenopol să facă parte din Comisiune. D-sa asigură că nu ne depărtăm de testament, darul de nuntă pentru absolvente nu este obligator. Acum se dau câte 300 lei; în curând se vor puteà da câte 1.000. Testamentul va fi totdeauna respectat.

D-l *A. D. Xenopol*, în replică, zice: Trebue să revin asupra chestiei, şi să adaog că încă, sunt acum 5 ani, am stăruit să se iea măsuri pentru a se creà un fond de înzestrare pentru fete, căci numai prin măritarea lor s'ar puteà îndeplinì scopul fundatorului. Nu s'a ţinut seamă de observaţiile mele şi s'a ajuns numai la un fel de parodie de înzestrare cu 300 de lei, pe când testamentul dispune 2.500. Nu se îndeplineşte dispoziţia testatorului, când nu se ajunge a se mărità majoritatea, cel puţin, a fetelor ce ies din Institut, şi dacă s'ar da fiecărei fete 4.000 de lei zestre, s'ar ajunge de sigur această ţintă; dacă nu ajung fondurile, să se reducă numărul fetelor şi să se afecteze suma trebuitoare pentru înzestrarea mulţumitoare a fetelor. De altfel, pe lângă altele, mă tem şi de atacarea testamentului pentru neîndeplinirea condiţiilor.

D-l *Gr. G. Tocilescu* zice că d-l Xenopol nu cunoaşte funcţionarea Institutului şi de aceea îşi face despre funcţionarea lui o idee neconformă cu

realitatea. Nimeni nu gândeşte ca toate absolventele să iea funcţiuni, dar este bine ca acelea cari vor aveà aptitudini deosebite pentru învăţământul profesional să poată fi admise în şcoalele Statului. D-l Xenopol dă prea mare însemnătate zestrei de 2.000 lei, căci cu o asemenea sumă nu se poate întemeià o căsnicie fericită, pentru care este mult mai necesară instrucţiunea practică, potrivită cu trebuinţele căsniciei. De câţivà ani se permite ofiţerilor a se căsătorì cu institutoare, a căror leafă este considerată ca echivalentul venitului unei averi dotale, şi astfel amândoi soţii cu munca lor susţin căsnicia. Nimic nu împiedecă ca o tânără, după ce a stat în ateliere, mărităndu-se, să devină bună mamă de familie. Idea lui Otteteleşanu a pus-o în executare d-l Kalinderu, fără de care n'ar fi existat nici fundaţiune, nici Institut.

D-l *Dr. C. Istrati* este convins că cel mai bun serviciu ce se poate face unui prieten este a-i spune adevărul curat. Aşà va face şi d-sa în această discuţiune. D-l Kalinderu nu mai are trebuinţă de laudele nimănui, căci ţara întreagă îl cunoaşte ca pe un om de bine. Adevărul este că şcoala dela Măgurele nu este ce trebue să fie şi din această cauză d-sa de patru ani evită a merge la examene. Şcoala nu-şi urmează menirea arătată în testamentul lui Otteteleşanu şi acum pare că se voeşte a se face un pas greşit, când se caută a se obţineà pentru absolventele şcoalei intrarea în învăţământul profesional şi primar rural. D-sa cunoaşte foarte bine soartea nenorocită a învăţătoarelor dela sate. Tocmai dela aceste căi trebue să abatem pe absolventele dela Măgurele şi să le închidem porţile de postulante la buget, de telefoniste, de învăţătoare, şi altele. Primindu-se în şcoală fete sărace, dar cinstite, ele să fie astfel educate şi crescute, încât nici prin gând să nu le dea căutarea de slujbe, să fie modelul viitoarelor gospodine, având să se mărite bine şi cuviincios, cum se măritau absolventele Azilului Elena Doamna, pe când erà condus de Doctorul Davila. Cazul căsătoriei institutoarelor cu ofiţerii, relevat de d-l Tocilescu, nu e fericit. In adevăr, ce căsnicie este aceea, în care bărbatul e în garnizoană la Dorohoiu, mutat pentru interesul serviciului, şi soţia institutoare la Giurgiu, unde îşi are catedra definitivă? D-sa roagă pe d-l Kalinderu ca, modificând organizarea Institutului, să caute a se da fetelor o îndrumare cu mult mai practică şi, dacă această organizare ar cere un adaos de cheltueli, atunci să se reducă chiar numărul elevelor.

D-l *I. Kalinderu* e surprins că d-l Dr. Istrati se adresează d-sale, care nu e decât membru în Comisiune, ales ca şi ceilalţi colegi de plenul Academiei. Averea lui Otteteleşanu, după testament, erà averea d-sale proprie, iar decedatul nu i-a impus decât o rugăciune. Ar fi putut prea bine să ţină această avere, să organizeze şi să conducă şcoala, aşà cum ar fi crezut că

e bine și cu persoanele pe cari le-ar fi voit. A dorit însă să dea Instituțiunii lui Otteteleșanu o siguranță, și de aceea a transmis Academiei averea. D-sa, făcând aceasta, a avut în vedere două lucruri: întâiu ca școala dela Măgurele, sub ocrotirea Academiei, să aibă o existență perpetuă și să fie exemplu pentru alții, și al doilea, câștigul Academiei din prelevările prevăzute de Statute. Academia, primind fundațiunea, și-a dat seama că pe de o parte se urmărește un scop cultural, iar pe de alta că-i rămâne la liberă dispozițiune un frumos venit. Când aceste două elemente n'au fost întrunite, Academia a refuzat legatele, cum a făcut cu cele lăsate de Ignătescu și Danielescu. D-sa a dat cu inimă curată, dar nu zice că este donatorul. Acum e membru în Comisie, pentrucă a fost ales, și în lucrarea d-sale a fost controlat și ajutat de d-nii Negruzzi și Tocilescu. Repet, zice d-l Kalinderu, că un moment nu ne-am gândit să ne abatem dela litera testamentului, dar ne-a preocupat soarta pe care o vor aveà absolventele după terminarea studiilor până la măritiș. Pentru această scurgere de vreme căutăm să le asigurăm, prin învățarea unei meserii, câștigarea unei existențe cinstite, după care măritându-se să devină bune mame de familie.

Discuțiunea se închide.

— Raportul se iea spre cunoștință și se aprobă.

Se procede la alegerea Comisiunii Fundațiunii Otteteleșanu pentru 1909—10.

— Sunt aleși d-nii: *Dr. V. Babeș*, *I. Kalinderu*, *I. C. Negruzzi*, *Gr. G. Tocilescu.*

ȘEDINȚA DELA 15 MAIU 1909.

Președința d-lui *A. Saligny.*

Dela Secțiunea istorică se primesc propuneri de a se publică în *Anale:*

a) *Criminalitatea în România după ultimele publicațiuni statistice*, de d-l I. Tanoviceanu;

b) *Arhiva dela Chișinău și ocupațiunea rusească dela 1806—1812. Memoriul II. Operațiunile militare și negocierile diplomatice; amănunte relative la ambele țeri*, de d-l R. Rosetti.

— Propunerile Secțiunii se aprobă.

Dela Secțiunea științifică se primește propunerea de a se publică în *Anale* lucrarea d-lui Dr. E. L. Russ: *Contribuțiuni la studiul glandelor cefalice (mandibulare și maxilare) dela larvele de Trichoptere.*

— Propunerea Secțiunii se aprobă.

D-l *A. D. Xenopol* cetește următorul raport al Comisiunii însărcinate cu examinarea lucrărilor făcute în cursul anului trecut:

«*Domnilor Colegi,*

«Comisia aleasă de Domniile Voastre pentru cercetarea lucrărilor de peste an, are onoare a vă expune următoarele:

«In vieața individuală, ca și în aceea a popoarelor și a instituțiilor, zilele bune se alătură pe lângă zilele rele, pentru a țese împreună pânza trecutului, și când te uiți îndărăt pe dânsa, vezi îngrămădite lacrimi lângă zâmbete și flori lângă morminte.

«Așà anul acesta, Academia a avut de celebrat mândra aniversară a 70-a a nașterii M. S. Regelui, precum pe de altă parte cea de 50 de ani a Unirii Moldovei cu Țara-Românească, ambele date scumpe în Istoria Românilor; cea din urmă prin aceea că putem privì cu siguranță la clădirea ce am ridicat-o pe o temelie veche până acuma de 50 de ani; cea dintâi, pentrucă Dumnezeu ne-a îngăduit a vedeà zorii bătrânețelor acelui ce, veșnic tânăr, a veghiat la mersul neamului românesc.

«Pe lângă aceste bucurii, Academia a fost și dureros lovită prin secerarea mănoasă a morții în rândurile ei, care i-a răpit doi membri activi: pe Episcopul Nicolae Popea și pe distinsul economist Petru Aurelian și doi membri onorari: pe Mitropolitul Iosif Gheorghian și pe Ștefan Grecianu. Tot așà de greu a mâhnit pe Academie boala iubitului ei Secretar general; dar aici cel puțin rămâne speranța îndreptării.

«Activitatea științifică a așezământului nostru s'a mănținut la aceeaș înălțime ca și anii trecuți atât în privirea comunicărilor în ședințele de peste an, cât și în ceeace privește publicațiile. Am constatat cu plăcere încheierea marei publicații a ***Actelor și documentelor privitoare la Renașterea României,*** prin ieșirea de sub tipar a vol. X, care cuprinde tabelele și indicele. Comisia d-voastre este de părere că în privirea documentelor privitoare la domnia lui Cuza Vodă, întru cât d-l D. Sturdza, ce se însărcinase cu privigherea acestei publicații, este împiedecat a o face prin starea sănătății d-sale, Academia să numească o comisie din sânul ei, care să îngrijească de alegerea și publicarea documentelor. Nu mai puțin ar fi de dorit a se pune în aplicare dorința rostită de Academie pentru înființarea unei publicații periodice în limba franceză, pentru a pune lumea științifică europeană în cunoștința lucrărilor noastre.

«Comisia d-voastre s'a îngrijit de starea în care se află localul bibliotecii, care nu este îndestulător nici pentru cărțile ce con-

ține și cari sporesc pe fiece an, nici pentru întrebuințarea lui din partea cetitorilor și pentru sănătatea celor cari o servesc și propunem a se desbate chestia cu toată seriozitatea în ședință plenară.

«Dacă însă starea bibliotecii nu a putut să ne mulțumească, din potrivă am primit cu cea mai mare bucurie știrea că patru din moșiile Academiei au fost arendate la săteni cu cea mai deplină izbândă, încassându-se câștiurile tot așà de deplin ca și dela arendașii individuali de mai înainte, pe lângă că exploatarea lor din partea sătenilor a adus acestora foloase învederate, cum se dovedește aceasta din starea din ce în ce mai înfloritoare a satului Roșiori. Prin aceasta s'a dat o desmințire prezicerilor răuvoitoare, cari puneau în perspectivă pierderea câștiului din partea proprietarilor ce arendează moșiile lor țăranilor, în caz de recolte nemulțumitoare, și Academia, fiind una din cele dintâi instituții cari au încercat sistemul arendării moșiilor sătenilor, a făcut un act de înalt patriotism, precum nici se puteà așteptà altfel dela cea mai înaltă instituție culturală a Românilor. Această hotărîre a Academiei a fost urmarea refuzului ei de a primì, sunt acum trei ani, oferirea unei urcări de câștiu fenomenale pentru moșia Moara Grecilor, anume dela 28.000 la 68.000 lei pe an. Prin această înțeleaptă administrare a moșiilor ei, Academia a dovedit că ea îngrijește nu numai de cultura intelectuală, ci și de însemnătoarele îndrumări ale înaintării materiale, temelia și condiția celei dintâi.

«Comisia d-voastre ar mai aveà de manifestat următoarea dorință: Este cunoscut că cele trei secții ale Academiei ar aveà cel mai viu interes să cunoască și să cerceteze țara în toate părțile ei: Secția științifică pentru explorarea bogățiilor ei fosile; Secția literară pentru comorile de limbă și tradiții; Secția istorică pentru rămășițele lăsate pe suprafață și de vremile vechi. S'ar înlesnì mult această cercetare, dacă guvernul ar binevoì a pune la dispoziția fiecărui membru ordinar al Academiei câte un bilet de liber parcurs pe căile ferate române și credem că ar trebuì să dăm acestui demers greutatea unui vot în ședință plenară, de care suntem siguri că înaltul guvern în solicitudinea ce o are pentru așezământul nostru nu va lipsì a ținea seamă.»

D-l *Dr. C. Istrati* zice: Imi pare bine că s'a pus în desbatere o chestiune din cele mai importante, de cari depinde viitorul Academiei, anume chestiunea localului. Predecesorii noștri s'au străduit din răsputeri să adune aici tot ce e mai scump pentru trecutul neamului românesc: manuscrise,

documente, cărți vechi și altele, cari formează tezaurul nostru național. Toți iubitorii pământului și neamului acestuia au depus ca la altar în mâinile Academiei bogății de ale trecutului, pentru ca aici să fie păstrate, garantate de pieire și folosite de bărbații învățați ai patriei. Noi, ca depozitari, avem prin urmare răspunderea și suntem datori să păzim cu sfințenie acest tezaur, să-l ferim de dezastru și să-l lăsăm mărit și neatins urmașilor noștri. Pentru aceea trebue să ne gândim cu maturitate în tot momentul la chestiunea localului, la adăpostul sigur al acestei avuții, care nu este numai a noastră, ci a întregei națiuni. Am făptuì un mare păcat, ne-am asumà o colosală răspundere, dacă am mai întârzià cu construirea unui local propriu. Fonduri nu avem, dar avem altă cale la care datori suntem să recurgem, anume să intervenim la guvern, ca să ne procure mijloacele, căci Statul și Academia se contopesc, când e vorba de asigurarea tezaurului nostru. D-l Dr. Istrati roagă să se numească o comisiune, care împreună cu biuroul să solicite Ministrului Președinte suma trebuitoare pentru construcția unui local de siguranță, și este convins că cererea Academiei va fi îndeplinită.

D-l *I. C. Negruzzi* recunoaște trebuința unui local confortabil pentru Academie, dar observă că Statul are atâtea trebuințe de satisfăcut, încât prea puțin poate da pentru construcțiuni. Sunt 50 de ani dela închegarea în Stat unitar a țerii noastre, și astăzi încă avem ministere fără localuri proprii. Mai mult încă, nu ne-am putut învrednici să avem în Capitala țerii, noi creștini evlavioși, o catedrală vrednică de Regat. Când a mai fost în discuțiune această chestie, d-l Negruzzi a rugat pe d-nii Sturdza, Kalinderu și alți colegi, cari au relațiuni întinse, să stăruească pe lângă doritorii de a lăsà din averea lor Academiei, ca să hărăzească fără destinație sau cu scopul de a se clădi un local propriu pentru Academie, cum s'au făcut atâtea monumente în Atena prin generozitatea Grecilor îmbogățiți cei mai mulți în țara noastră. D-l Negruzzi persistă în părerea d-sale și roagă din nou pe colegii cu trecere să lucreze în această direcțiune.

D-l *I. Kalinderu* zice că se simte trebuință absolută pentru un local al Academiei în care să se adăpostească tezaurul de care a vorbit d-l Dr. Istrati, și de o bibliotecă potrivită cu trebuințele tot crescând și cu desvoltarea tot mai mare pe care o ieau colecțiunile noastre. Când a fost întâia oară ales Președinte, d-l Kalinderu a schițat un mic program de reforme, între cari erà și aceea ca să se țină deschisă sala de lectură și trei ore de seara, când ar fi putut lucrà bărbați, cari în timpul zilei sunt ocupați cu alte îndeletniciri. S'a văzut însă că nu este cu putință, din cauza pericolului de incendiu. Prin urmare și din acest punct de vedere trebue să ne preocupe chestia unui nou local. Să mai cerem Statului mijloace nu

e nimerit, căci Statul are prea multe greutăți și apoi el ne-a dat acest vast teren cu clădirile de pe el. Nu avem trebuință de întreaga întindere a acestui loc, și de aceea ar fi bine să vindem o parte dintr'însul, și anume localul Ministerului de Justiție, realizând o sumă care va puteà servì ca prim fond pentru clădire. Avem apoi 12 moșii, din cari, dacă am vinde Cassei Rurale, sau chiar la particulari, am realizà un adaos de capital cu un venit mai sigur, poate și mai mare și mai puțin supus fluctuațiunilor, cum sunt cele ale imobilelor rurale, mai ales în urma legilor agrare și a tendinței de împroprietărire a țăranilor. Vânzarea moșiilor și deci lichidarea averii imobile o putem face, căci nu ne împiedecă nici testamentele și nici legea civilă. Vom puteà de asemenea să ipotecăm imobilul Academiei cu o dobândă convenabilă, pentru care Statul de sigur că nu ne va refuzà aprobarea. Din surplusul dela capitalul primit pentru moșii, din mărirea veniturilor și din împrumut, vom strânge suma îndestulătoare pentru noua clădire, fără să micșorăm veniturile de astăzi. Referindu-se la cele spuse de d-l Negruzzi, d-l Kalinderu zice că a făcut tot ce a putut și relevă chiar câtevà cazuri, în cari d-sa a pus toată silința ca particularii să lase sau să doneze Academiei sume destul de însemnate.

D-l *I. Bianu* se simte dator să dea lămuriri în această chestiune, care se pune în discuție de ani de zile. In adevăr colecțiunile Academiei au mers crescând atât de repede, încât trebuința unuì local pentru bibliotecă se impune imperios. Ceeace avem la Academie mai prețios, colecțiunea de manuscrise și documente, este bine adăpostită în sala construită anume pentru aceasta; restul localului însă e nesigur și nepotrivit trebuințelor. Localul de bibliotecă trebue făcut după cerințele moderne și cu toate prevederile pentru desvoltarea ei în viitor; bine e că nu s'a putut face acum 20 de ani, căci astăzi n'ar mai fi corespuns necesităților. In ceeace privește procurarea mijloacelor, d-l Bianu nu împărtășește vederile d-lui Kalinderu. Lichidarea averii imobile este o idee veche; dar din capitalul ce se va prinde pe moșii, noi nu vom puteà luà decât ceeace permit testamentele sau actele de danie și ceeace ne dau dreptul Statutele. De acì prin urmare n'am puteà aveà vreo sumă pe care s'o destinăm la clădirea localului. Să vindem o parte din terenul de aici, iarăș nu o putem face. Prin art. 5 din legea din 1879. care a declarat Societatea Academică de Institut Național cu denumirea de Academia Română, s'a dispus că «Societății Academice «se va da un loc de către Stat pentru clădirea unui edificiu al său, care «se va hotărî prin o anume lege». Au trecut mulți ani, până să se realizeze această promisiune legală. In adevăr, abià în 1896, Ministru al Instrucțiunii publice fiind d-l P. Poni, s'a votat legea, prin care Statul a dat Academiei patru terenuri învecinate cu trei clădiri pe ele. A vinde acum unul din

aceste locuri, ar însemnà că facem un fel de deturnare. Terenul nu e prea mare, căci cine cunoaşte cum se fac construcţiunile pentru bibliotecă, ştie că ele se fac izolate, ferite de vecinătatea stradelor şi de alte clădiri, spre a se evità comunicarea focului şi spre a aveà din toate părţile lumină şi aer; se lasă apoi de jur împrejur teren liber pentru adaosul de nouă construcţiuni, căci bibliotecile cresc cu mare repeziciune. Prin legea dela 1879 Statul ne-a dat 30.000 lei, ca subvenţie anuală, la 1896 ne-a dat terenul şi clădirile, adică şi-a ţinut toate făgăduelile date la 1879. Dar Statul nu s'a mărginit numai aci: el ne-a dat în răstimp şi alte subvenţii, cum este aceea pentru documentele Hurmuzaki şi aceea pentru bibliotecă; ne-a dat sprijin şi în alte împrejurări. Raporturile între Stat şi Academie sunt deci de aşà natură, încât ea este în drept a cere ajutor pentru clădirea ei definitivă. D-l Sturdza a fost mult preocupat de chestia localului şi fixase chiar suma de 2—2½ milioane, ce ar fi trebuit să se dea de Stat din excedent pentru noua clădire. Putem împreună, fără să ne temem că atingem demnitatea Academiei, cele două idei, intervenind la guvern să ne acorde pentru construcţia localului suma necesară şi îngrijind Academia să-şi procure sumele necesare pentru instalaţiunile interne.

D-l *I. Kalinderu* zice că intervenţiunea la guvern va rămâneà fără efect, deoarece Statul are prea multe greutăţi şi prea multe cerinţe, cari reclamă satisfacţiune grabnică, cum este de pildă armamentul. Argumentele d-lui Bianu nu sunt întemeiate juridiceşte, căci de surplusul de venit al fondurilor putem dispune după voie şi cu el am puteà să plătim anuităţile capitalului ce am împrumutà în vederea construcţiei. Locul ce avem e atât de mare, încât chiar dacă am vinde o parte din el, tot ne rămâne destul pentru noua clădire şi pentru rezervă — clădire care s'ar construì treptat.

D-l *Duiliu Zamfirescu* zice: Avuţia Academiei este avuţia neamului şi a Statului şi prin urmare Statul e dator să îngrijească de facerea unei clădiri, în care să se adăpostească această comoară. Statul însă are atâtea dificultăţi, încât îi va fi cu neputinţă să îndeplinească dorinţa noastră. Se pare că d-l Kalinderu are dreptate, când propune vânzarea unei părţi din teren, dar crede că chestia de a dispune de surplusul venitului dela fondurile cu destinaţie specială ar trebuì studiată mai de aproape din punct de vedere juridic. Eu nu împărtăşesc părerea să stăruim şi să aşteptăm legate şi donaţiuni dela publicul român, căci ar însemnà că Academia face un fel de captaţie; din contra să ne ridicăm sufletele, atrăgând spre Academie prin modul nostru de a lucrà donaţiunile şi legatele.

D-l *Dr. C. Istrati* este preocupat nu atât de local, cât mai ales de paza, păstrarea şi folosirea tezaurului de care a vorbit. Nu este de părere că vor rezultà mari beneficii din vânzarea moşiilor, deoarece se ştie că, pe

când renta pământului creşte, aceea a averii mobiliare descreşte. Crede că nimic nu ne împiedecă să facem intervenire la guvern şi de aceea d-sa propune să se numească din sânul Academiei o comisiune în acest scop, iar altă comisiune să studieze şi să facă o schiţă a viitorului local.

— După discuţiunea care a mai urmat, se decide ca Delegaţiunea să se ocupe cu chestia localului, stabilind un program pentru facerea unei schiţe de plan.

D-l *I. Bianu* observă că în raport se propune a se alege o comisiune, care să fie însărcinată cu publicarea documentelor relative la domnia lui Vodă Cuza—lucrare începută de d-l Sturdza după însărcinarea primită dela Academie. D-sa crede că ar fi mai bine ca chestiunea să fie trimisă în studiul Secţiunii istorice, dela care a pornit facerea acestei publicaţii.

— Părerea d-lui Bianu se aprobă.

D-l *I. Bianu* asupra propunerii Comisiunii de a se publicà un Buletin francez al Academiei, aminteşte că de câţivà ani, după propunerea d-lui Kalinderu, se publică în traducere franceză rapoartele Secretarului general asupra activităţii Academiei. Dacă acum Academia ar primi propunerea Comisiunii, de a se face un Buletin regulat pentru străinătate, d-sa înţelege ca în acel Buletin să se publice rezumatele comunicărilor şi memoriilor nu numai în limba franceză, dar în oricare din limbile mari şi culte, în cari s'a hotărît să se admită lucrări la premiile noastre: franceză, germană, italiană, engleză şi latină.

D-l *A. D. Xenopol* insistă să se primească propunerea Comisiunii, de a se tipări Buletinul în limbi străine, nu numai în limba franceză. Intrebarea este însă cum să se facă publicarea? D-sa nu înţelege să se publice toate lucrările, cari se tipăresc româneşte, ci va trebui însărcinată o comisiune, care să aleagă pe acelea cari vor trebui tipărite şi în limbi străine.

D-l *I. Bianu* zice că un Buletin ca cel propus de Comisiune se publică şi de alte Academii şi societăţi ştiinţifice, cum sunt cele polone. Chiar la noi se hotărîse în anii trecuţi, că autorii pot adaoge la sfârşitul lucrărilor lor un rezumat în o limbă străină, dar au făcut-o numai câţivà. In asemenea Buletine lucrările trebue să se publice în rezumat restrâns, căci altfel ne-ar duce la cheltueli mari şi disproporţionate cu folosul ce se poate aşteptà. Nu trebue o comisiune specială. Lucrările sunt examinate de secţiuni şi tot ele trebue să aprobe şi rezumatele în limbi străine. Intinderea acestor rezumate trebue să fie limitată.

— In urma discuţiunii ce se mai face, se decide a se publică un Buletin, în care să se tipărească în limbile frnceză, germană, italiană, engleză sau latină rezumatul comunicărilor cetite în şedinţe sau publicate în *Anale*.

Rezumatele se vor face de autori și vor fi aprobate de Secțiunea respectivă. Rezumatul nu va trece peste opt pagine de tipar.

— Raportul Comisiunii se iea spre cunoștință, primindu-se și propunerea de a se face intervenire ca să se obțină bilete de liberă circulație pe căile ferate pentru membrii Academiei.

ȘEDINȚA SOLEMNĂ DELA 16 MAIU 1909.

Președința d-lui *A. Saligny.*

D-l *Duiliu Zamfirescu* cetește discursul de recepțiune despre: *Poporanismul în literatură.*

D-l *T. Maiorescu* cetește *Răspunsul* la discursul d-lui Zamfirescu.

ȘEDINȚA PUBLICĂ DELA 18 MAIU 1909.

Președința d-lui *A. Saligny.*

D-l *A. D. Xenopol* cetește comunicarea d-sale despre: *Unioniști și separatiști.*

ȘEDINȚA DELA 19 MAIU 1909.

Președința d-lui *A. Saligny.*

D-l *I. Kalinderu*, cu privire la cele arătate în raportul general despre legatul d-nei Turnescu, zice că ar fi bine ca Delegațiunea să activeze lucrările necesare pentru realizarea acestui legat. D-sa amintește în acelaș timp, că a comunicat altădată Academiei o corespondență urmată între d-sa cu d-nii C. Dissescu și Ciru Oeconomu, privitoare la un legat de 100.000 lei pe care d-na Zoe Slătineanu îl lăsase Academiei printr'un codicil, care nu s'a mai găsit după moartea ei. Corespondența a fost remisă de d-l Kalinderu la cancelaria Academiei. Numiții domni, cari sunt administratorii fundațiunii Zoe Slătineanu și executori testamentari ai răposatei, recunosc prin scrisoare dreptul Academiei și au făgăduit că vor remite suma arătată. Până acum însă nu au executat această promisiune. D-sa amintește acestea în sesiunea generală, pentru ca declarația d-sale să aibă caracter oficial, iar

Delegațiunea și alți membri să exercite influențele lor pentru realizarea acelui legat.

D-l Președinte *A. Saligny* zice că, în ce privește legatul Turnescu, Delegațiunea a și început acțiunea necesară pentru obținerea lui.

D-l *I. Bianu*, după cererea d-lui Kalinderu, cetește scrisorile schimbate între d-l Kalinderu de o parte și d-nii C. Dissescu și Ciru Oeconomu de altă parte, privitoare la legatul d-nei Slătineanu.

— Comunicarea d-lui Kalinderu se iea spre cunoștință.

D-l Președinte *A. Saligny* zice că până acum Academia nu are un regulament pentru serviciile sale interne, pentru poziția și remunerarea funcționarilor ei. In anul trecut s'a votat regulamentul pensiunilor. Lucrarea trebue completată și în acest scop s'a întocmit un proiect de regulament, pe care și l-au însușit zece membri și pe care d-sa îl prezentă, cu rugare ca membrii să iea cunoștință de el spre a se puteà procede în viitoarea ședință la discutarea lui:

Domnilor Colegi,

In cei din urmă 30 de ani, activitatea Academiei s'a desvoltat atât de mult, încât a fost trebuință să se înființeze și să se îmmulțească an cu an personalul accesoriu pentru lucrările de cancelarie, pentru administrarea averii mobile și imobile și pentru rânduirea, păstrarea și folosirea colecțiunilor sale de bibliotecă.

Pe când în 1879 întreg serviciul din biurourile Academiei se făceà de doi funcționari și un servitor, plătiți la un loc cu suma de 460 lei pe lună, astăzi serviciile se fac de 26 funcționari și de 12 servitori, plătiți cu 8.480 lei pe lună.

Art. 20 din Statute prevăzuse încă din 1879 trebuința unui regulament, care să fixeze și să specifice numărul și atribuțiunile acestui personal.

A sosit timpul să se reguleze într'un mod sistematic atât funcționarea serviciilor cât și desvoltarea mai departe a personalului, dimpreună cu remunerarea lui, după ce în anul trecut s'au regulat drepturile sale pentru pensiune.

Prin proiectul de regulament ce se supune deliberărilor d-voastre se înființează trei servicii și anume:

a) Serviciul Cancelariei, având în căderea sa lucrările de cancelarie, registratura, arhiva, corectura publicațiunilor, contenciosul, contabilitatea și cassieria;

b) Serviciul bunurilor, însărcinat cu exploatarea și inspectarea bunurilor imobile, întreținerea și îmbunătățirea lor;

c) Serviciul Bibliotecii, însărcinat cu păstrarea, rânduirea și folosirea colecțiunilor Academiei.

Un serviciu al bunurilor, la care Academia noastră, în începuturile ei materiale modeste, nici nu se gândià, se impune astăzi, când avem 12 moșii cu mai multe păduri, împrăștiate în opt județe ale țerii, și mai multe imobile urbane, și când pentru paza, exploatarea, întreținerea și îmbunătățirea acestei averi sunt în serviciu 50 de persoane.

Serviciile de cancelarie și de bibliotecă, cari au luat foarte mare desvoltare, de fapt există și astăzi, iar Biblioteca pentru funcționarea ei are chiar un regulament special votat la 1884.

La începutul ființării Academiei, când operațiunile de cassă și de contabilitate erau puține, un cassier, care să fie în acelaș timp și contabil, erà deajuns, și de aceea în regulamentările de pe timpuri s'a prevăzut un cassier-contabil, având amândouă atribuțiunile. Intre contabilitate și cassierie însă, existând relațiune de control reciproc, trebuesc separate una de alta, ceeace se și face prin proiectul de față.

In capul celor trei servicii este câte un șef de serviciu, cu ajutoarele și funcționarii trebuitori. Unul din cei trei șefi de serviciu va fi delegat să îndeplinească funcțiunea de director al administrației Academiei; el va fi organul direct al Delegațiunii și va aveà față de ea răspundere pentru bunul mers al lucrărilor și pentru exacta aplicare a deciziunilor ei privitoare la administrație.

După organizația noastră actuală, administrația Academiei o face Delegațiunea, compusă din Președinte, cei trei Vicepreședinti și Secretarul general. Când lucrările de administrație erau foarte puține, ele se puteau rezolvà de către membrii Delegațiunii, cari se convocau din când în când, și atunci răspunderea pentru modul de administrare cădeà personal asupra membrilor cari luau hotărîrile. Lucrările de administrație însă sunt astăzi atât de multe și variate, încât ar trebuì, pentru rezolvarea lor, ca Delegațiunea să țină ședințe aproape în fiecare zi, ceeace nu este cu putință, chiar dacă membrii Delegațiunii ar fi numai membri ai Academiei și nu ar mai aveà alte ocupațiuni.

Se impune deci ca unul din funcționarii Academiei, și anume unul din șefii de serviciu, să supravegheze în amănunte lucrările

de administrație și să indice Delegațiunii normele cele mai potrivite pentru rezolvarea chestiunilor de această natură.

Directorul va contrasemnà actele de administrație și va aveà față de Delegațiune răspundere personală, precum membrii Delegațiunii au față de Academie.

Personalul exterior din serviciul bunurilor, cum sunt administratorii de moșii, logofeții, pădurarii, etc., nu intră în prevederile regulamentului, întrucât, prin natura lui, acest personal e vremelnic și schimbător, iar remunerarea lui e variabilă după împrejurări.

Funcționarii din biurourile centrale s'au împărțit în două categorii, în ceeace privește orele de serviciu: unii cari fac serviciul și înainte și după amiazi și alții cari îl fac numai o jumătate de zi.

Această împărțire există de fapt, și ea se impune prin natura lucrărilor mai ales în salele de lectură ale bibliotecii, unde serviciul se face dela ora 8 dimineața până la ora 6 seara fără întrerupere. Trebuiau prin urmare aici două rânduri de funcționari, unii cari să lucreze dela 8 la 1 și alții dela 1 la 6.

Pentru ocuparea posturilor de funcționari ai Academiei se cer titluri universitare și diplome de specialități după natura serviciului. Numirile nouă de scriitori se fac în mod provizoriu, pentru a se vedeà în unul sau doi ani dacă cei numiți au pregătirea și aptitudinile necesare, spre a fi trecuți în cadrele funcționarilor definitivi. Această categorie de funcționari se poate recrutà și dintre absolvenții Universităților, înainte de a fi luat diploma de licență ori de doctor. Alegându-se ei dintre cei mai buni absolvenți, pot rămâneà aici buni funcționari după obținerea diplomelor.

Nu s'a arătat în amănunte lucrarea fiecărei categorii de funcționari, ci s'a lăsat șefilor de servicii latitudinea de a împărțì între ei lucrările, spre a se da astfel mai multă elasticitate mersului serviciilor. S'au fixat însă mai precis atribuțiunile contabilului și cassierului, întrucât lucrarea lor trebue țărmurită, fiind chestiune de mânuire de bani.

S'au împărțit funcționarii în grade și unele grade în clase, pentru a se lărgì cercul înaintării lor, stabilindu-se printre ei un stimulent la îndeplinirea datoriilor.

Remunerarea funcționarilor, din cauza puținelor mijloace de cari a dispus Academia, a fost în general modestă. Cel mai mare salariu, care se dă unuia din funcționarii Academiei, și aceasta după un serviciu de 30 ani, este astăzi de 550 lei pe lună — salariu

pe care în multe administrații și instituțiuni îl are un subșef de serviciu.

Este natural ca și Academia să se preocupe de soartea acestor colaboratori ai săi și să le ușureze traiul printr'o remunerare mai potrivită cu greutățile timpului de față.

Să se mărească însă dintr'odată aceste salarii este iarăș cu neputință, căci mijloacele nu îngăduesc.

S'a admis prin urmare principiul măririi treptate a salariilor, prin aceea că un funcționar, care în trei ani n'a fost înaintat într'o clasă sau un grad superior, să aibă dreptul la adaosul de 10% la salariul său actual. Vor fi șase gradații, ceeace însemnează că după 18 ani salariul unui funcționar, care n'a fost înaintat, se mărește cu 60%.

Pentru fiecare grad și clasă s'au fixat salarii inițiale tip, la cari au să se aplice gradațiile.

In starea actuală de fapt, funcționarii, cari fac serviciul și înainte și după amiazi, nu au alte ocupațiuni și nici n'ar puteà aveà, și de aceea s'a prevăzut ca salariile tip ale acestora să fie mărite cu 20%, gradațiile având să se facă însă la salariile tip. Astfel un funcționar cu leafa tip de 200 lei pe lună, care dă tot timpul său pentru Academie, va primì astăzi 240 lei, după trei ani 260, după șase ani 280 și așà mai departe. Acest adaos se poate face dela început, întrucât, încetând din vieață cassierul-contabil și serviciul său având să se facă fără a se numì o nouă persoană, salariul lui rămâne disponibil.

Acestea sunt în trăsături generale dispozițiunile proiectului de regulament, pe cari le supunem aprobării d-voastre. Vom îndeplinì prin aceasta cerințele art. 20 din Statute și vom da serviciilor o organizare mai bună, asigurând în acelaș timp situațiunea funcționarilor acestei instituțiuni, care ne este scumpă tuturora.

Prin dispozițiunile propuse în acest proiect de regulament nu se ating atribuțiunile organelor înființate prin Statute, ci li se dau numai mijloacele necesare pentru înlesnirea funcționării lor.

Dispozițiunile propuse pentru reorganizarea contabilității și cassei cer însă a se da art. 43 și 44 din *Statute* următoarea redacțiune:

Art. 43.—«*Păstrarea și manipularea sumelor destinate pentru spesele curente sunt încredințate unui cassier, iar conturile tuturor cheltuelilor și a mișcării fondurilor se țin de un contabil*".

Art. 44.—„*Cassierul și contabilul Academiei vor fi numiți de*

Delegaţiune. Cassierul va aveà o garanţie de valoare îndoită cât leafa sa pe un an“.

A. Saligny, I. *C. Negruzzi, Gr. G Tocilescu, Dr. C. I. Istrati, Gr. Ştefănescu, A. D. Xenopol, A. Naum, I. Bogdan, D. Onciul, St C. Hepites.*

Dispoziţiuni generale.

Art. 1.—Personalul accesoriu pentru lucrările de cancelarie ale Academiei, pentru administrarea averii şi pentru păstrarea, rânduirea şi folosirea colecţiunilor sale—personal prevăzut de art. 20 din Statute—se desvoltă după trebuinţele recunoscute şi după mijloacele acordate de plen în sesiune generală.

Art. 2.—Serviciile Academiei sunt:

a) Serviciul Cancelariei, în a cărui atribuţiune cad lucrările de cancelarie, registratura, arhiva, corectura publicaţiunilor, contenciosul, contabilitatea şi cassieria;

b) Serviciul bunurilor, în a cărui atribuţiune cad exploatarea şi inspectarea moşiilor, pădurilor şi tuturor bunurilor imobile, întreţinerea şi îmbunătăţirea lor;

c) Serviciul Bibliotecii, însărcinat cu păstrarea, organizarea şi folosirea colecţiunilor de cărţi, manuscripte, documente, stampe, portrete, monete, etc.

Art. 3.—Serviciul Cancelariei se face de un secretar al Cancelariei, un ajutor, un arhivar-registrator, un advocat, unul sau mai mulţi corectori de publicaţii, un contabil, un subcontabil, un cassier şi unul sau mai mulţi scriitori după trebuinţă.

Serviciul bunurilor se face de un şef al bunurilor, de administratori de moşii, brigadieri silvici, logofeţi, pădurari şi personalul trebuitor.

Serviciul Bibliotecii se face de un Bibliotecar, cu ajutorii, custozii şi scriitorii necesari.

Bibliotecarul va locuì în localul Academiei şi va aveà în grija sa supravegherea întregului local.

Art. 4.—Personalul din serviciul bunurilor, afară de şeful de serviciu şi de funcţionarii din biurourile centrale dependinte de el, nu intră în prevederile acestui regulament; el se numeşte şi se revoacă de către Delegaţiune după propunerea şefului de serviciu. Remunerarea acestui personal se fixează în fiecare caz de către Delegaţiune.

Art. 5.—Funcţionarii din serviciile centrale ale Academiei se împart, în privinţa orelor de serviciu, în două categorii:

a) unii cari fac serviciul şi de dimineaţă şi după amiazì, cel puţin şase ore pe zi;

b) alții cari fac servìciul numai o jumătate zi, cel puțin cinci ore pe zi.

In cazuri excepționale, după arătarea motivată a șefului de serviciu, Delegațiunea poate încuviință ca un funcționar din a doua categorie să facă, pentru un timp oarecare, numai patru ore pe zi.

Art. 6.—Funcționarii Academiei sunt obligați să-și facă serviciul regulat și conștiințios în zilele și orele fixate și după indicațiunile șefilor de serviciu; ei vor face în timpul serviciului orice lucrări cu cari ar fi însărcinați, în afară de acelea cari țin strict de funcțiunea ce ocupă.

Pentru interese grabnice particulare, un funcționar poate absentà trei zile cu permisiunea prealabilă a șefului de serviciu. Concedii până la 30 de zile se pot acordà de Președinte, după ce se va luà avizul șefului de serviciu respectiv. Concedii mai mari de o lună se acordă de Delegațiune prin încheiere motivată, în urma propunerii Președintelui și după ce se va fi luat avizul șefului de serviciu.

In afară de concedii, funcționarii nu pot absentà dela serviciu decât numai pentru cazuri de boală; în asemenea împrejurări ei sunt datori să înștiințeze de urgență pe șeful de serviciu. Absențele nemotivate se consideră ca lipsă dela datorie și se vor raportà de șefii de servicii Delegațiunii, care va decide asupra lor, putând atrage după ele pedepsele prevăzute la art. 10 de mai jos.

Numiri. Atribuțiuni. Pedepse.

Art. 7.—Numirea personalului în locurile vacante sau din nou înființate se face de către Delegațiune, luându-se cunoștință de propunerile motivate ale directorului administrației, care va luà înțelegere cu șeful de serviciu respectiv.

Numirea șefilor de serviciu sau înaintarea unui ajutor în postul de șef de serviciu se face de către Delegațiune.

Se exceptează numirea Bibliotecarului, care se va face de plenul Academiei, conform art. 34 din Regulamentul Bibliotecii.

Art. 8.—Spre a fi numit funcționar în serviciile Academiei, cel propus trebue să fie Român, din orice țară, care să poseadă diploma de absolvire a specialității respective, precum: diploma de licențiat sau doctor pentru șefii cancelariei, bibliotecii și pentru ceilalți funcționari din aceste servicii; diploma de inginer-agronom sau de școală superioară de agricultură pentru șeful bunurilor, licența ori doctoratul în drept pentru contencios, diploma unei școale superioare de comerț pentru contabilitate și cassierie.

In serviciul Bibliotecii, pentru lucrări speciale, Delegațiunea va puteà numì, după recomandarea motivată a Bibliotecarului, și persoane fără

titlurile de mai sus, când cei propuși vor aveà cunoștințe speciale pentru cari nu s'ar găsì persoane cu titluri.

Art. 9.—Numirile nouă de scriitori în serviciile Academiei se fac în mod provizoriu. Provizoratul sau timpul de încercare durează unul până la doi ani, în care timp se va vedeà dacă funcționarii au aptitudinile și pregătirea necesară spre a fi trecuți în cadrele funcționarilor definitivi. In timpul provizoratului, acești funcționari pot fi concediați din serviciu de către Delegațiune, după arătarea motivată a șefului de serviciu.

Acești funcționari pot fi numiți și dintre absolvenții Universităților, înainte de a-și fi luat diplomele universitare.

Art. 10.—Funcționarii definitivi pot fi revocați din serviciu, numai pentru abateri grave dela datorie și pentru vădită rea voință bine constatate de către Delegațiune, în urma arătărilor șefilor de serviciu.

In afară de revocări, Delegațiunea va puteà aplicà funcționarilor pedepsele: mustrarea în particular, mustrarea scrisă sau avertismentul, censura cu pierderea salariului pe timp până la 15 zile și suspendarea pe timp mărginit cu pierderea salariului.

In toate cazurile, șeful serviciului va arătà prin raport motivat abaterile dela datorie ale funcționarului învinuit și Delegațiunea îl va ascultà și pe acesta.

Art. 11.—Șefii de serviciu se conduc în lucrările lor de dispozițiunile cuprinse în Statute și Regulamente și de instrucțiile date de oficiile organizate ale Academiei; ei împart și supraveghează lucrările funcționarilor din serviciile lor și au răspunderea bunului mers al acestor lucrări. Ei contrasemnează corespondența respectivă ce se expediază de Academie.

Art. 12.—Unul din șefii de serviciu va fi delegat de Delegațiune ca Director al administrației Academiei. El este organul direct al Delegațiunii în toate atribuțiunile administrative date ei prin Statute și prin Regulamente; el lucrează sub autoritatea imediată a Delegațiunii și după deciziunile ei și contrasemnează actele de administrație.

Directorul este răspunzător personal față de Delegațiune pentru bunul mers al lucrărilor de administrație.

Art. 13.—Contabilul ține în bună regulă toate registrele fondurilor Academiei; el este sub privegherea Delegațiunii și a Comisiunii financiare.

Contabilul contrasemnează mandatele de plată și corespondența financiară a Academiei; el verifică conturile de plată pe a sa răspundere, încheie în fiecare lună împreună cu cassierul contul gestiunii tuturor fondurilor, înlesnește Delegațiunii prepararea proiectelor de bugete și îngrijește ca sumele datorite Academiei să se plătească la termine.

Art. 14. — Cassierul îngrijește de incassarea veniturilor, contrasemnând

chitanțele de primire; păstrează și mânuește sumele destinate pentru cheltuelile curente și stă sub continua privighere a Președintelui. El ține una din cheile cassei în care se păstrează documentele atingătoare de bani.

Cassierul împreună cu contabilul vor îngriji să se capitalizeze în efecte publice sumele cu această destinațiune, în conformitate cu deciziunile Delegațiunii.

Cassierul va aveà o garanție în valoare cel puțin egală cu de două ori salariul său anual.

Pentru privegherea cassei, Președintele poate delegà pe timpul absenței sale pe unul din Vicepreședinți.

Art. 15.—Cassierul mai are în sarcina sa îngrijirea depozitului de publicațiuni ale Academiei, vânzarea și expediția lor.

Remunerări. Inaintări.

Art. 16.—Funcționarii Academiei se împart, în ce privește remunerarea, în grade și în clase, și anume:

Gradul I: șefii de serviciu—o singură clasă;

» II: ajutorii de serviciu, advocații, corectorii publicațiunilor, contabilul—de trei clase;

» III: arhivarul-registrator, cassierul, subcontabilul — de trei clase.

» IV: custozii și scriitorii definitivi—de trei clase;

» V: scriitori provizorii—o singură clasă.

Art. 17.—Remunerarea constă din salariul tip al gradului sau al clasei și din gradația sau înaintarea pe loc, care constă din adaosul de 10% la salariul tip după fiecare trei ani de serviciu în acelaș grad sau clasă — și aceasta până la a șasea gradație, având astfel să se mărească salariul tip după 18 ani cu 60%.

Timpul servit de scriitori în mod provizoriu nu se socotește la dreptul de gradație.

Gradațiile obținute într'un grad sau o clasă se păstrează și când funcționarul a fost înaintat într'un grad sau o clasă superioară.

Gradația se socotește dela punerea în aplicare a bugetului imediat viitor.

Art. 18.—Salariul tip pe lună al gradelor și claselor se fixează, după cum se arată în tabloul următor:

FUNCȚIUNEA	O SINGURĂ CLASĂ	TREI CLASE		
		CL. I	CL. II	CL. III
GRADUL I				
Șefii de serviciu . .	450	—	—	—
GRADUL II				
Ajutori de serviciu, advocați, corectori de publicații, contabil	—	350	300	250
GRADUL III				
Arhivar - registrator, cassier, subcontabil	—	250	220	200
GRADUL IV				
Custozi și scriitori definitivi	—	220	200	180
GRADUL V				
Scriitori provizorii .	150	—	—	—

Art. 19.—Funcționarii prevăzuți la punctul *a)* din art. 5, adică aceia cari fac serviciul și înainte și după amiazi, vor aveà un adaos de 20% la salariile tip fixate mai sus. Gradația se va socotì însă la salariile tip.

Directorul administrației va primì, pe lângă salariul său, o diurnă de 200 lei pe lună, repartizată la toate bugetele Academiei.

Art. 20. — Funcționarii pot fi înaintați de către Delegațiune într'un loc vacant în clasa sau gradul imediat superior celui în care se găsesc, luându-se cunoștință de propunerile motivate ale șefilor de servicii.

La înaintările dintr'o clasă în alta sau dintr'un grad în altul, se va aveà în vedere în prima linie alegerea și în a doua linie vechimea.

Delegațiunea poate numì într'un loc devenit vacant și o persoană străină de serviciu, dacă aceasta va fi cerută pentru trebuințe ale serviciului, temeinic motivate de șeful serviciului.

Art. 21.—Persoane însărcinate cu lucrări speciale şi remunerate cu diurnă nu vor fi considerate ca funcţionari de serviciu şi deci nu cad în prescripţiunile acestui regulament.

Dispoziţiuni tranzitorii.

Art. 22.—Funcţionarii Academiei aflaţi în serviciu la punerea în aplicare a acestui regulament păstrează funcţiunile lor, chiar dacă nu îndeplinesc condiţiunile de studii prevăzute la art. 8 de mai sus.

Art. 23.—Delegaţiunea va confirmà în gradele şi clasele arătate la art. 16 şi 18 pe funcţionarii aflători în serviciu la punerea în aplicare a acestui regulament. Remunerarea acestui personal nu va fi în tot cazul mai mică decât cea actuală, după ce se va fi adaos la salariul tip gradaţia pe trecut. Pentru calcularea acestei gradaţii se iea ca punct de plecare începutul anului bugetar în care s'a făcut ultima mărire a salariului.

Art. 24.— Oamenii de serviciu pentru biurourile Academiei se numesc şi se revoacă de către Delegaţiune după propunerea şefilor de serviciu. Ei sunt de trei clase: supraveghetori cu salarii dela 90 până la 120 lei pe lună, odăiaşi cu 80 până la 100 lei pe lună şi rândaşi cu 60 până la 80 lei pe lună.

Art. 25.—Toate dispoziţiunile contrarii regulamentului de faţă sunt şi rămân abrogate.

Art. 26.—Acest regulament intră în vigoare la 1 Iunie 1909.

ŞEDINŢA DELA 20 MAIU 1909

Preşedinţa d-lui *A. Saligny.*

D-l Preşedinte *A. Saligny* zice: Din ordinul M. S. Regelui ni s'au trimis dela Cassa Regală 30 exemplare din Albumul comemorativ publicat de Paul Lindenberg cu ocaziunea serbării aniversării a 70-a a zilei de naştere a M. S. Regelui. Albumul are titlul: *Regele Carol al României. — 70 ani de vieaţă a unui viteaz, 7/20 Aprilie 1839—7/20 Aprilie 1909.*

Se ceteşte procesul verbal al Secţiunii literare pentru şedinţa dela 19 Maiu, prin care se arată că Secţiunea a luat următoarele deciziuni:

1. Să acorde premiul Neuschotz lucrării prezentate la concurs despre *Industria casnică la Români*, arătând modificările cari trebuesc făcute pentru publicare. Autorul lucrării este d-l T. Pamfile;

2. Să împartă premiul Adamachi în următorul mod;

Lei 2.000 d-lor Iosif şi Anghel,
» 1.500 d-lui C. Sandu-Aldea,
» 500 d-lui Ciocârlan,
» 500 d-lui Ion Adam,
» 500 d-nei Farago.
— Deciziunile Secţiunii se ieau spre cunoştinţă.

La ordinea zilei se pune proiectul de regulament pentru serviciile Academiei:

D-l Preşedinte *A. Saligny* zice: Domnilor Colegi, aţi cetit expunerea de motive şi regulamentul prezentat pentru organizarea serviciilor Academiei. Voiu da numai câtevà mici explicaţiuni, mai cu seamă asupra funcţiei de director administrativ şi voiu cedà apoi cuvântul d-lui Bianu spre a completà expunerea mea.

Regulamentul pe care îl aveţi înaintea d-voastre e făcut de d-l Bianu, după cererea mea. D-l Bianu, care de mai bine de 30 ani lucrează în administraţia noastră, erà persoana indicată pentru a face acea lucrare; el cunoaşte în detaliu toate serviciile, dispune de biurourile şi dosarele Academiei şi puteà mai uşor ca altul pune de acord starea actuală cu cea viitoare. Organizarea propusă nu prezentă nimic deosebit. Toate lucrările sunt încredinţate la trei servicii, puse sub autoritatea unui şef răspunzător faţă de Delegaţiune.

Domnilor Colegi, la înfiinţarea Statutului nostru nu existà aproape nici o administraţie, fiindcă Academia n'aveà nici o avere, de aceea nu erà nevoie de un director de administraţie; dară în cursul timpului acea funcţiune a devenit absolut necesară şi ea a fost îndeplinită de aproape 25 de ani de d-l Bianu, bibliotecarul nostru, sub răspunderea personală a d-lui Sturdza, cu o râvnă care merită laudele şi recunoştinţa noastră. D-l Bianu, deşi numai bibliotecar, este de fapt şeful întregei administraţiuni, el este şeful întregului personal şi sub direcţia lui se prepară toate lucrările. D l Bianu n'are formal nici o răspundere faţă de Delegaţiune de soluţiunile şi actele pe cari i le prezentă, fiindcă nu le contrasemnează.

Am crezut că funcţia, care s'a născut prin forţa lucrurilor şi s'a dovedit indispensabilă în decurs de atâţi ani, trebue păstrată şi reglementată, trebuesc determinate atribuţiunile titularului, îndatoririle şi răspunderea lui.

Toate actele de administraţie, semnate de Preşedinte şi Secretarul general, vor fi contrasemnate de directorul administrativ. De altfel ar fi şi greu de închipuit o administraţie compusă din mai multe servicii fără un şef răspunzător, care să aibă aceleaşi ore de lucru cu funcţionarii săi spre a-i puteà supraveghià.

In fine, ţin să vă declar că eu am cerut să se confirme prin regulament, ceeace există de mult de fapt, spre a aveà o persoană responsabilă faţă de Delegaţiune de toate lucrările de administraţie ale Academiei. Primul proiect prezentat de d-l Bianu nu prevedeà nimic în această privinţă, nu fiindcă d-lui n'ar fi fost de aceeaş părere, dar fiindcă persoana sa erà în joc.

Dau acum d-lui Bianu cuvântul spre a completà mica mea expunere.

D-l *I. Bianu*, spre a se conformà dorinţei d-lui Preşedinte, va da oarecari explicări asupra necesităţilor ce este chemat a satisface acest proiect şi asupra ideilor principale, după cari a fost întocmit. Situaţia d-sale însă este foarte grea, pentrucă d-l Preşedinte l-a pus personal în cauză cu cuvinte atât de elogioase, încât îi este greu a vorbì în acest moment. Proiectul s'a făcut după dorinţa repetată a d-lui Preşedinte, care, de doi ani de când conduce lucrările Academiei, a observat deosebirea mare între serviciile cari de fapt lucrează şi între cele prevăzute în regulamente. La 1879 nu s'a făcut o organizare a serviciilor, pentrucă nu existau. Nu există nici serviciul de bibliotecă, nici serviciul administraţiei de averi şi de fundaţiuni. Serviciul Academiei erà mărginit atunci la ţinerea şedinţelor, la tipărirea Analelor şi la o foarte mică cancelarie, pentru care erà destul un singur funcţionar, care erà şi bibliotecar şi arhivar. De atunci lucrurile s'au desvoltat repede. La 1884 a fost ales Secretar general d-l Sturdza, dându-i-se atribuţiunile prevăzute la 1879 în Statute şi Regulament. Crescând serviciile prin venirea mai ales a marilor donaţiuni, Secretarul general şi-a întins supravegherea şi activitatea şi asupra lor, conducându-le dimpreună cu Preşedintele şi cu Delegaţiunea şi ieşind astfel peste atribuţiunile prevăzute la 1879, când i se dăduse numai sarcina de a face procesele verbale ale şedinţelor şi de a purtà corespondenţa în ce priveşte relaţiunile ştiinţifice. Tot aşà a fost şi cu atribuţiunile Preşedintelui, care după Statute are să prezideze şedinţele plenare şi ale Delegaţiunii şi să supravegheze pe Cassier. An cu an lucrările crescând, serviciile au fost desvoltate şi personalul a crescut; iar dintre servicii numai pentru Bibliotecă s'a făcut la 1884 un anumit regulament. Această lipsă s'a simţit şi mai tare de când d-l Sturdza lipseşte dintre noi. Spre a înlăturà această lipsă, d-l Preşedinte a cerut prepararea acestui proiect. Scopul proiectului este de a determinà atribuţiunile serviciilor şi de a lămurì poziţiunea funcţionarilor, fixându-li-se remunerarea pentru a asigurà nu numai cariera lor, dar şi o desvoltare lămurită a bugetului. Este natural ca eu să mă preocup mai mult de soartea acestui personal, nu numai pentrucă sunt cel mai vechiu într'însul, dar pentrucă pe aproape toţi funcţionarii eu i-am adus şi lucrez zilnic cu dânşii; unii mai au şi alte ocupaţiuni, alţii lucrează numai la Academie. Regulamentul pensiunilor a fost o mare binefacere, dar e

necesar să fie completat cu regulamentul serviciilor. Proiectul poate fi privit din două puncte de vedere: întâiu să fie în cadrul Statutelor, iar unde s'ar păreà că vreo dispozițiune nu este conformă cu ele, să fie modificată sau ea, sau cea din Statute; al doilea, proiectul poate fi considerat din punctul de vedere financiar, și acì erà o greutate de a se așezà organizarea remunerărilor în viitor, fără a atinge situațiunile de astăzi; a asigurà creșterea remunerărilor la înaintări și la vechime, fără a îngreunà în mod simțitor bugetul. Pentru acest scop s'a întocmit un tablou, în care se arată creșterea, pe care ar pricinuì-o aplicarea regulamentului de acum până la anul 1926—7, când s'ar încheià perioada urcării remunerărilor pentru funcționarii actuali, în situația ideală că toți funcționarii de astăzi ar rămâneà în serviciu până atunci și prin urmare s'ar cere maximul creșterilor posibile. Din acest tablou se vede că media anuală a creșterii remunerărilor, după sistemul propus, va fi de 2.028 lei, pe când media creșterilor anuale, date în mod neregulat prin bugete în cei din urmă cinci ani, a fost de lei 2.448. Prin proiect s'au fixat salarii minime tip, la cari are să se adaoge din trei în trei ani un spor de 10% la acei funcționari, cari nu vor fi înaintați într'o clasă sau un grad mai înalt. Inaintările, cari sunt la facultatea Delegațiunii, nu vor puteà fi multe, din cauza stabilității funcționarilor și a numărului lor relativ mic. D-l Bianu cetește din tablou creșterile anuale ale bugetelor începând cu 1909—10 și terminând cu 1926—27, adică pentru întreaga perioadă a celor șase gradații, și termină spunând că din tablou se vede că organizarea ce se propune nu va aduce sarcini financiare Academiei.

D-l *I. Kalinderu* zice: Incontestabil că prezentarea acestui proiect de regulament este un progres. Noi votându-l vom confirmà de altfel și o situațiune de fapt. Sunt însă în proiect dispozițiuni cari ar trebuì modificate și unele articole altfel redactate; va mai fi apoi nevoie să examinăm de aproape spre a vedeà dacă dispozițiunile din proiect nu sunt cumvà în contrazicere cu Statutele. Eu am observat câtevà din acestea, cum și alte nepotriviri, așà că va trebuì să cercetăm cu toată băgarea de seamă și să îmbunătățim proiectul. Nu intru în analiza amănunțită acum la discuțiunea generală, dar voiu face aceasta la discuția pe articole. Pentru aceea d-l Kalinderu propune să se închidă discuțiunea generală și să se proceadă la cetirea pe articole a proiectului.

D-l *Dr. C. I. Istrati* felicită pe d-l Președinte A. Saligny, că vine cu acest proiect de regulament, care să sistematizeze serviciile Academiei, cari până acum au mers foarte bine, și se. miră cum au putut merge ele așà fără nici o organizare. O Academie ar fi o instituțiune ideală, când sub cupola ei s'ar adunà membrii numai să discute literatură, istorie, artă și

ştiinţă. A face acestea şi în acelaş timp a face şi administraţie, arendări, închirieri, vânzări, contracte, etc., e greu, şi de aceea de mult trebuià să ne gândim la întocmirea unui regulament de natura acestuia. Predecesorii noştri s'au gândit la administraţie, dar ei n'au putut prevedeà desvoltarea enormă pe care a luat-o. Organele actuale de administraţie sunt Delegaţiunea, care are un caracter cu totul temporar, căci ea este anuală, şi Secretarul general, cu un caracter mai permanent, mai de continuitate. Aceste organe nu mai sunt astăzi îndestulătoare şi de aceea trebue să regulamentăm serviciile, dar să le regulamentăm bine, studiind cu deamănuntul toate chestiunile şi toate dispoziţiunile cari se propun. De va fi nevoie, să mărim numărul personalului, să-l remunerăm bine şi să facem un lucru temeinic. In această ordine de idei, d-l Dr. Istrati propune să se aleagă o comisiune din sânul Academiei, care să studieze proiectul de regulament şi să depună, chiar în cursul acestei sesiuni, lucrarea sa.

D-l *St. C. Hepites* recunoaşte trebuinţa regulamentului şi de aceea este de părere să se proceadă îndată la cetirea şi la votarea pe articole a proiectului. Trebue însă înainte de aceasta să-l punem de acord cu Statutele, căci se pare că între proiect şi Statute e o contrazicere. D-sa ceteşte alineatele 2 şi 3 din art. 17 din Statute în cuprinderea următoare:

«Secretarul general întreţine, în numele Academiei, toată corespondenţa, internă şi externă cu autorităţile ţerii şi cu particularii, întru ceeace priveşte lucrările literare şi ştiinţifice ale Academiei.

«El are direcţiunea imediată a cancelariei Academiei, de care este răspunzător».

Din spiritul proiectului de regulament ar reieşì, zice d-l St. Hepites, că aceste atribuţiuni ale Secretarului general, conferite lui prin Statute, se ieau dela dânsul şi se transmit prin regulament Directorului administraţiei. D-sa roagă să se limpezească această chestiune.

D-l *I. Bianu* zice că preocuparea d-lui Hepites este foarte legitimă şi a arătat-o şi d-l Poni. De sigur ar fi nulă de drept orice dispoziţie din regulament, dacă ar fi contrarie spiritului Statutelor. Intocmindu-se proiectul, n'a fost în mintea nimănui intenţia de a se ştirbi atribuţiunile Secretarului general şi de aceea d-sa propune ca să se discute această chestiune la articolele cari ar păreà că sunt în contrazicere cu art. 17 din Statute.

Discuţiunea generală se închide.

— Se pune la vot propunerea d-lui Dr. Istrati de a se alege o comisiune pentru studierea proiectului şi se respinge.

Se procede la cetirea pe articole a proiectului de regulament.

D-l *Gr. Ştefănescu* ceteşte art. 1.

D-l *I. Kalinderu* observă că titlul: *Dispoziţiuni generale* trebue suprimat, întru cât asemenea dispoziţiuni se pun de obiceiu la sfârşitul, nu la începutul legilor şi regulamentelor. Mai departe d-sa crede că acest articol e şi inutil, căci e numai un fel de introducere, fără să cuprindă în el vreo dispoziţiune. Sau dacă rămâne, atunci să se suprime partea finală a art. 20 din Statute, care prescrie că remunerarea funcţionarilor se determină prin bugetele anuale.

D-l *I. Bianu* zice că rostul întocmirii acestui articol de enunţare nu a fost altul decât să facă o legătură între dispoziţiunile din regulament cu art. 20 din Statute, care în aceeaş parte finală dispune că numărul şi atribuţiunile personalului accesoriu se vor fixà şi specificà printr'un regulament. Dacă doriţi să-l suprimăm, termină d-l Bianu, nu văd nici un inconvenient.

— Se pune la vot suprimarea art. 1 şi se admite.

D-nii *D. Onciul* şi *D. Zamfirescu* propun să se pună, în locul cuvintelor *Dispoziţiuni generale*, cuvintele *Serviciile Academiei.*

— Propunerea se aprobă.

D-l *Gr. Ştefănescu* ceteşte art. 2 devenit 1.

D-l *Kalinderu* observă că in nici unul din cele trei servicii nu vede figurând instituţiunile noastre de cultură, cum sunt Institutul Otteteleşanu, Şcoala Agarici, şcoala dela Călmăţuiu şi viitoarea şcoală dela Ţigăneşti. D-sa crede că locul lor ar fi în serviciul Cancelariei.

D-l *I. Bianu* răspunde că acele şcoale au fiecare comisiuni speciale, cari se ocupă de mersul lor cultural. Lucrările de administraţie în legătură cu ele se fac de către Delegaţiune, care le va împărţì după natura lor serviciilor dela Academie.

D-l *Gr. G. Tocilescu*, în chestiune prealabilă, zice că ar trebuì să procedăm metodic, adică să modificăm mai întâiu Statutele în punctele cari se ating prin proiectul de regulament şi apoi să votăm pe acest din urmă.

D-l *I. Bianu* zice că numai dispoziţiunile art. 43 şi 44 din Statute, privitoare la Cassierul-contabil, trebuesc modificate — articole cari s'au arătat în Expunerea de motive a proiectului. Această modificare însă e bine s'o facem, când vom ajunge cu votarea la articolele corespunzătoare din proiect.

Părerea d-lui Bianu se aprobă.

— Art. 1 se pune la vot şi se admite.

D-l *Gr. Ştefănescu* ceteşte art. 3 devenit 2.

D-l *I. Kalinderu* n'are de făcut în privinţa redacţiei decât o mică observaţie: anume să se înlocuească cuvântul «Secretar» al Cancelariei cu acela de «Şef» al Cancelariei.

— Propunerea d-lui Kalinderu se aprobă.

Mai departe d-sa vede între funcţionari şi un advocat. Crede că pentru

puținele lucrări de contencios ale Academiei un advocat cu salariu mare nu e trebuincios. S'ar puteà luà un advocat cu diurnă mai mică, care să se intereseze la cancelarie din când în când de lucrările de advocatură, pe cari să le urmărească. Toate acestea le spune însă pentru viitor, nu pentru actualul advocat, căruia urmează să i se recunoască drepturile dobândite.

D-l *Dr. Istrati* crede din contră că, mai ales acum când avem o administrație întinsă, este nevoie de un om de legi, pe care șefii de serviciu să-l consulte în diversele chestiuni juridice. D-lui Kalinderu îi este ușor să facă administrație și încă administrație foarte bună, căci d-sa este jurist și nu are trebuință să consulte advocați.

D-l *D. Onciul* propune ca în loc de «logofeți» să se zică «îngrijitori».

— Propunerea d-lui Onciul se aprobă.

— Art. 2, astfel amendat, se pune la vot și se aprobă.

D-l *Gr. Ștefănescu* cetește art. 4 devenit 3.

— Neluând nimenea cuvântul, art. 3 se pune la vot și se admite.

D-l *Gr. Ștefănescu* cetește art. 5 devenit 4.

D-l *A. D. Xenopol* zice că ar fi bine să se fixeze și un maximum al orelor de serviciu, iar nu numai un minimum.

D-l *I. Kalinderu* observă că prin ultimul alineat se crează o nouă categorie de funcționari, cu alte cuvinte o excepție, care ar fi bine să nu se facă. De aceea d-sa propune ca acest alineat să se suprime, iar în alineatul precedent să se pună «cel puțin patru ore pe zi», în loc de «cel puțin cinci ore pe zi».

— Propunerea d-lui Kalinderu se aprobă.

— Se pune la vot art. 4 astfel modificat și se admite.

D-l *Gr. Ștefănescu* cetește art. 6 devenit 5.

D-l *I Kalinderu* n'are nimic de obiectat în privința alineatelor I și III. Propune însă următoarea nouă redacțiune a alineatului II·:

«Funcționarii pot obținea până la o lună concediu anual.

«Concedii mai mari nu se pot acordà decât pentru boală sau nevoi excepționale bine constatate, dar și în acest caz ele nu pot trece peste încă o lună, în cursul unui an.

«Aprețiind împrejurările, se poate acordà concediu peste două luni. Dacă concediul va trece peste trei luni, atunci funcționarul nu va aveà drept decât la jumătate din retribuțiune.

«Concediile până la o lună se încuviințează de Președinte, iar cele cari trec peste această limită, de către Delegațiune.

«Se mai pot acordà funcționarilor de către Șefii de serviciu permisiuni până la cel mult trei zile în cursul unei luni.

«Șefii de serviciu ieau această permisiune dela Președinte».

— In urma discuţiunii, la care ieau parte d-nii: *Bianu, Dr. Babeş, Philippide*, textul propus de d-l Kalinderu se aprobă.

— Se pune la vot art. 5 astfel amendat, şi se admite.

D-l *Gr. Ştefănescu* ceteşte art. 7 devenit 6 din capitolul: *Numiri. Atribuţiuni. Pedepse.*

D-l *St. C. Hepites* zice că acesta este articolul, din care ar reieşi că se ieau atribuţiunile Secretarului general în ce priveşte propunerile pentru numirea funcţionarilor. Pentru a se evità orice echivoc, d-sa a făcut următoarea nouă redacţie a alineatului I din acest articol:

«Numirea personalului în locurile vacante sau din nou înfiinţate, precum şi înaintările, se fac de către Delegaţiune după propunerea Secretarului general, luându-se cunoştinţă de propunerile motivate ale Directorului administraţiunii, care va luà înţelegere cu Şeful de serviciu respectiv».

Alineatul al doilea s'ar puteà şterge, continuă d-l Hepites, deoarece cuprinsul lui intră în cel dintâiu; la alineatul al treilea propune să se şteargă cuvintele «Se exceptează», rămânând: «Numirea Bibliotecarului . . . . » până la sfârşit.

D-l *Gr. G. Tocilescu* observă că Bibliotecarul este funcţionar ca şi ceilalţi şi deci pentru numirea lui nu e bine să se facă excepţie, adică să se numească de plenul Academiei. In adevăr art. 43 din Regulamentul Bibliotecii, votat la 1884, prevede această excepţie, dar atunci s'a scăpat de sigur din vedere că se calcă art. 20 din Statute, care prescrie: «Academia are un personal accesoriu pentru lucrările sale de cancelarie şi pentru păstrarea şi rânduirea colecţiunilor sale (bibliotecă, muzeu, etc.). Acest personal va fi numit de Delegaţiune». Ca să se evite această călcare a Statutelor, d-l Tocilescu propune să se şteargă şi ultimul alineat al art. 6, rămânând numai textul prezentat de d-l Hepites.

— Propunerea d-lui Tocilescu se aprobă.

— Se pune la vot art. 6 în cuprinsul formulat de d-l Hepites şi se admite.

D-l *Gr. Ştefănescu* ceteşte art. 8 devenit 7.

D-l *I. Kalinderu* propune să se suprime cuvintele «din orice ţară», întrucât spunându-se că funcţionarul trebue să fie Român, iar nu cetăţean, se înţelege că vor puteà fi numiţi Români din toate ţerile.

D-l *Gr. G. Tocilescu* zice că nu e bine să accentuăm în regulament, că vom numì din orice ţară. Destul s'a spus şi se spune chiar, că în funcţiile dela Academie nu mai pot pătrunde Românii din Regat.

D-l *I. Bianu* răspunde că niciodată, dar absolut niciodată, nu s'a dat preferinţă unuia sau altuia din elementele româneşti. Preferinţe s'au dat în adevăr, dar numai capacităţii, zelului şi devotamentului. D-sa demonstrează cu numărul şi cu nume cât de neîntemeiată este această faimă.

Este de părere și d-sa că se pot suprimà cuvintele «din orice țară», deși acestea se trecuse numai ca o analogie cu dispozițiunea din Statute cu privire la alegerea membrilor.

— Propunerea d-lui Kalinderu, de a se suprimà cuvintele «din orice țară», se aprobă.

— Se pune la vot art. 7 astfel modificat și se admite.

D-l *Gr. Ștefănescu* cetește art. 9 devenit 8.

D-l *Duiliu Zamfirescu* crede că ar fi bine să se înlocuească cuvântul «scriitor» cu «copist», căci cel dintâiu mai are și alt înțeles cu totul deosebit.

D-l *I. Bianu* răspunde că această modificare nu se mai poate face acum, deoarece, votându-se art. 2 în care se enumără categoriile de funcționari, s'a admis numirea de «scriitor».

D-l *I. Kalinderu* propune ca timpul de provizorat să dureze nu dela unul la doi ani, ci numai un an, căci în acest timp se poate constatà dacă noul funcționar este sau nu destoinic.

— Propunerea d-lui Kalinderu se aprobă.

D-l *St. C. Hepites*, pentru o mai clară redacțiune, propune ca dintre cuvintele «dacă funcționarii au aptitudine» să se suprime cuvântul «funcționarii» și dintre cuvintele «In timpul provizoratului acești funcționari pot fi concediați» să se suprime vorbele «acești funcționari» și să se înlocuească cu pronumele «ei».

— Propunerea d-lui Hepites se aprobă.

— Se pune la vot art. 8 astfel modificat și se admite.

D-l *Gr. Ștefănescu* cetește art. 10 devenit 9.

D-l *St. C. Hepites* întreabă ce se va face cu funcționarii cari se vor dovedì vinovați de delictele de drept comun? D-sa crede că e bine să se admită revocarea și pentru acest motiv și de aceea propune să se adaoge după vorbele «Funcționarii definitivi pot fi revocați din serviciu» cuvintele «în afară de delictele de drept comun». Mai departe d-l Hepites zice că, deoarece propunerile de numire se fac de Secretarul general, să se înlocuească cuvintele «în urma arătărilor șefilor de serviciu» dela finele alineatului întâiu cu vorbele «în urma raportului Secretarului general». De asemenea să se înlocuească în alineatul al treilea cuvintele «Șeful serviciului» cu «Secretarul general».

— Propunerile d-lui Hepites se aprobă.

D-l *Duiliu Zamfirescu* ar dorì să știe ce va face Academia, în cazul când un funcționar ar criticà prin publicitate activitatea unui membru și printr'aceasta i-ar aduce jignire? Nu credeți că ar trebuì să se facă din acest fapt o vină de revocare sau de altă pedeapsă? Dacă nu, d-sa propune să

se prevadă în Regulament, că lucrări de ale funcționarilor cu asemenea caracter să nu se poată tipări, înainte de a fi fost aprobate de Delegațiune.

D-l *I. Kalinderu* observă că prin acest articol se consacră inamovibilitatea funcționarilor Academiei. Cazurile de revocare însă sunt prea puține, adică numai abaterile grave dela datorie și vădita rea voință. D-sa propune să se adaoge încă alte două cauze de revocare, anume: incapacitatea de serviciu și purtările necuviincioase, în cari ar intră și cazul relevat de d-l Zamfirescu. In ceeace privește acestea din urmă, d-l Kalinderu își aduce aminte că au fost câtevă cazuri regretabile. Crede însă că ar puteà fi prevăzute mai mult pentru a face mai atenți pe funcționari și a-i rețineà, nu dela cercetări și studii conștiințioase, ci dela ireverențe.

D-l *I. Bianu* zice că revocarea pentru incapacitate de serviciu s'ar puteà admite, deși chestiunile de minte și de capacitate sunt foarte delicate și elastice. In ce privește însă revocarea pentru purtări necuviincioase, d-sa este cu totul în contra, căci admițându-se această cauză, principiul stabilității ar fi ca și neexistent. In adevăr, unde este limita la care ne-am puteà oprì, când va fi vorba să judecăm, care act constitue purtare necuviincioasă și care mai puțin cuviincioasă? Când ne îngrădim cu toate măsurile ca să aducem aici elemente culte, doctori, licențiați, ingineri etc., nu e bine a lăsà să plutească deasupra lor bănueala nesiguranței din motive atât de elasice. De asemenea nu s'ar puteà admite principiul pedepsei ori censurii lucrărilor funcționarilor,căci atunci s'ar puteà ajunge la cealaltă extremitate: la platitudine. Să ne bucurăm când vom aveà funcționari, cari să se distingă prin lucrările lor, când vom aveà aici un atelier de muncă intelectuală.

D-l *Gr. G. Tocilescu* zice că nu e nevoie să se determine prin Regulament purtările așà numite necuviincioase, căci se lasă Delegațiunii liberă aprețiere. Ea va examinà toate cazurile și va luà măsurile ce va crede mai nimerite. Censurarea scrierilor funcționarilor de către Delegațiune, cum propune d-l Zamfirescu, atinge chiar libertatea presei și a gândirii, și aceasta numai dela Academie nu trebue să pornească.

Discuțiunea se închide.

D-l Președinte *A. Saligny* pune la vot cu apel nominal propunerea d-lui Kalinderu, de a se admite între cauzele de revocare și «purtările necuviincioase» și întrunește 11 voturi pentru, 11 contra.

— D-l Președinte arată că propunerea, neîntrunind majoritatea, a fost respinsă.

In urma discuțiunii ce a mai urmat, se dă alineatului I din art. 9 următoarea redacțiune:

«Funcționarii definitivi pot fi revocați din serviciu, în afară de delictele de drept comun, numai pentru abateri grave dela datorie, pentru vădită

rea voinţă sau incapacitate de serviciu, bine constatate de către Delegaţiune, în urma raportului Secretarului general».

— Se pune la vot acest alineat şi se admite.

— Se pune la vot art. 9 în total şi se admite.

ŞEDINŢA DELA 21 MAIU 1909.

Preşedinţa d-lui *A. Saligny*.

Se continuă discuţia pe articole asupra proiectului de regulament pentru serviciile Academiei.

D-l *Gr. Ştefănescu* ceteşte art. 11 devenit 10.

D-l *I. Kalinderu* propune a se înlocuì cuvintele «oficiile organizate ale Academiei» cu «organele Academiei». De asemenea propune a se suprimà partea finală a articolului, adică fraza: «Ei contrasemnează corespondenţa respectivă ce se expediază de Academie».

— In urma discuţiunii ce se face şi la care ieau parte d-nii: *Negruzzi*, *Saligny*, *Kalinderu*, *Zamfirescu* şi *Bianu*, propunerile d-lui Kalinderu se aprobă.

— Se pune la vot art. 10 astfel modificat şi se admite.

D-l *Gr. Ştefănescu* ceteşte art. 12 devenit 11.

D-l *St. C. Hepites* crede că ar fi bine să se adaoge că directorul administraţiei lucrează nu numai sub autoritatea Delegaţiunii, dar şi a Secretarului general.

D-l *I. Bianu* observă că Secretarul general face parte din Delegaţiune şi că deci directorul va lucrà şi sub autoritatea lui.

D-l *I. Kalinderu* zice că a formulat următoarea nouă redacţiunea art 11:

«Unul din şefii de serviciu va fi delegat de Delegaţiune ca director al administraţiei Academiei. El este organul intern direct al Delegaţiunii pentru tot ce priveşte lucrările de administraţie şi contrasemnează deciziunile ei. Fiind personal răspunzător faţă de dânsa pentru bunul mers al lucrărilor de administraţie, directorul supune Delegaţiunii lucrările împreună cu referatele şefilor de serviciu şi transmite acestora dispoziţiunile luate în privinţa mersului afacerilor.

D-l *Gr. G. Tocilescu* zice: Vă rog să nu fiţi surprinşi că eu sunt cu totul în contra creaţiunii unui director al Academiei. Acest organ nou ce se introduce acum în Academie este în contrazicere cu natura Instituţiunii noastre care are un caracter eminamente republican. In adevăr, administraţia Academiei se conduce de cinci membri ieşiţi prin alegere din sânul ei. Dela

1879 Academia s'a condus după principiile din Statute, cari s'au dovedit că sunt sănătoase. Această Delegaţiune, compusă din Preşedintele, cei trei Vice-preşedinţi şi Secretarul general, reprezentă Academia afară şi înlăuntru în toate actele de administraţie şi membrii ei sunt responsabili de deciziunile lor. Văd acum că se introduce o terţă persoană, care să facă acte de administraţie şi această persoană este un funcţionar al Academiei. S'a spus că lucrările îmmulţindu-se foarte mult, atât Delegaţiunea cât şi Secretarul general nu-şi mai pot îndeplinì însărcinările ce le sunt conferite prin Statute şi Regulamente. Că d-l Sturdza n'a putut să dea mai mult timp pentru Academie, lucrul este explicabil: D-l Sturdza e bărbat de Stat, şi ca atare, fie la guvern, fie în opoziţie, s'a preocupat totdeauna de trebile înalte ale Statului, iar munca lui a fost muncă sfântă pentru ţară. S'a mai spus că d-l Sturdza a cerut să fie ajutat în lucrarea sa dela Academie de d-l Bibliotecar şi că acesta a imprimat, prin felul său de a lucrà, caracterul administraţiei noastre. Dar d-l Bibliotecar n'aveà nici o calitate să i se dea această însărcinare; treaba d-sale erà la bibliotecă. Voiţi acum ca această stare anormală de lucruri să o consfinţiţi printr'un regulament? Voiţi ca Delegaţiunea compusă din cinci membri, să transmită responsabilitatea unei singure persoane? Dar ce valoare are această scutire de responsabilitate, care se dă unui funcţionar? Eu rog pe colegul nostru d-l Bianu să mă creadă că ceeace spun porneşte din inimă şi nici prin minte să nu-i treacă, că fac o chestiune personală în această discuţiune. Administraţia a mers bine, recunosc, dar nu pe cale legală. M'am bucurat aflând din cuvântarea de ieri a d-lui Preşedinte, că idea înfiinţării Directoratului nu a pornit dela d-l Bianu, ci dela d-l Preşedinte, şi deaceea mă cred liber să discut. Astfel fiind, eu cred că e bine să intrăm în Statute şi în Regulamentul general, să lăsăm la o parte Directoratul, rămânând cei trei şefi de serviciu aşà cum i-am organizat, să rugăm pe actualul nostru Secretar general provizoriu, care e în putere, să dea mai mult timp Academiei, iar Delegaţiunea să-şi dubleze ori tripleze activitatea. De altă parte, să înlocuim diversele comisiuni, cari se ocupă acum cu lucrări de ale diferitelor fonduri, printr'o singură comisiune permanentă, aleasă din sânul Academiei. Cu chipul acesta vom intrà în spiritul Statutelor şi vom simplificà şi uşurà mersul administraţiei.

D-l Preşedinte *A. Saligny* se bucură că d-l Tocilescu n'a făcut chestie personală din creaţiunea Directoratului propus de d-sa. Nu vom ieşì din spiritul Statutelor şi nu le vom călcà; Delegaţiunea va aveà şi în viitor răspunderea ce i-o dau Statutele, pentrucă tot ea va administrà. Directorul administraţiei va preparà numai lucrările şi va da Delegaţiunii indicaţiuni despre modul cel mai potrivit pentru rezolvarea afacerilor şi luarea deciziunilor. In starea actuală, cred că e în simţimântul D-Voastre al tuturor

că directorul nu poate fi decât d-l Bianu, care cunoaşte în toate amănuntele trebile Academiei, deoarece d-sa dela votarea Statutelor noastre s'a găsit în mijlocul lor şi prin mâna d-sale au trecut. Ceeace dorim noi să facem acum, e să consacrăm o situaţiune, care, însuş d-l Tocilescu a recunoscut, a dat roade bune.

D-l *Duiliu Zamfirescu* pleacă dela aceleaşi premise ca d-l Tocilescu, dar va ajunge la o concluziune contrară. D-l Tocilescu a zis că Secretarul general a fost ajutat şi lucrările de administraţie conduse de o persoană străină de Delegaţiune. Dar tocmai aceasta trebuià, căci în toate Instituţiunile cu caracter administrativ : Cameră, Senat, Asociaţii, Credite, Bănci, pe lângă Consiliul de administraţie—cum e Delegaţia noastră—există un Director al administraţiei. Această creare e cu atât mai imperios cerută la noi, cu cât Delegaţia are un caracter trecător, se alege pentru un an, şi până să cunoască rostul lucrărilor, cedează locul alteia. Chestiunea este însă dacă crearea Directorului comportă desemnarea unui membru al Academiei pe viaţă sau numirea unui funcţionar? Poate adică un membru al Academiei să fie în acelaş timp şi controlor şi controlat? D-l Zamfirescu nu ezită un moment a crede că e bine ca Directorul să fie unul din funcţionari. Că acum facem începutul cu un coleg, e o fericire pentru noi şi mă unesc din toată inima la omagiile pe cari d-l Preşedinte le-a adus d-lui Bianu. Când d-sa se va retrage, şi aceasta dorim să se întâmple cât mai târziu, sarcina d-sale să treacă asupra unui funcţionar.

D-l *I. Bianu* se uneşte cu d-l Tocilescu, care doreşte discuţiune liberă şi largă asupra înfiinţării nouăi sarcine administrative ce se propune prin acest articol. Nu poate fi acì vorba de chestiune personală. Chestiunea este tocmai ca, din discuţiunile cari se fac, să ajungem la măsuri de organizare cari să asigure mersul Academiei înainte tot aşà de bine, cum a mers în ultimul pătrar de secol sub conducerea directă a d-lui Sturdza Printre observaţiunile făcute, unele sunt bune, altele nu. Nu este nici o dependinţă între funcţiunea administrativă de Bibliotecar, pe care o ocupă d-l Bianu, şi situaţiunea sa de membru al Academiei. A fost numit bibliotecar şi arhivar la 1879, când toate erau foarte mici la Academie, şi funcţiunea sa erà plătită cu 133 lei pe lună. S'a silit a-şi face datoria cât mai bine şi a făcut câtevà publicaţiuni, pentru cari a fost ales la 1884 membru corespondent A continuat a lucrà cu toate puterile sale în serviciul Academiei şi apoi iarăş, printr'o apreţiere prea favorabilă a activităţii sale, a fost ales membru al Academiei. Este deci evident că aceste două situaţiuni sunt independente una de alta. D-l Saligny, în timp de doi ani, de când ca Preşedinte stă în fruntea activităţii Academiei, iarăş a apreţiat în mod prea favorabil ceeace pot face eu în serviciul acestei Instituţiuni. Din această

cauză, d-sa, pentru a lămurì prin Regulament o situațiune de fapt, a înscris în proiect noua însărcinare, care propune să mi se dea mie, și a stăruit în idea d-sale, cu toate că l-am prevenit că această propunere va întâmpinà vii împotriviri. La cele spuse de d-l Tocilescu, d-l Bianu ține să facă o rectificare: nu d-l Bianu a condus lucrările Secretariatului în timp de 24 ani, dela 1884 până acum, ci d-l Sturdza, Secretarul general titular și efectiv, pe care d-l Bianu numai l-a ajutat cu toate puterile sale, stând la Academie în toate zilele și toată ziua și trecându-i prin mână toate lucrările. D-l Bianu a fost deci în tot acest timp, pe lângă șeful serviciului Bibliotecii, și ajutorul Secretarului general. Aceasta explică și faptul, că și înainte, ca și după alegerea de membru, d-l Bianu a stat la masa Secretariatului spre a ajutà pe d-l Sturdza și nimeni, niciodată, până la vorbirea de astăzi a d-lui Tocilescu, nu a găsit cevà rău sau jignitor în aceasta. D-l Bianu este prea fericit că a avut norocul ca să poată da micul său ajutor la activitatea acelui gigant al muncii pentru înălțarea culturii naționale și pentru creșterea Academiei, care este d-l Sturdza. In propunerea de a se înființà un Director al administrației nu este nici o derogare dela prescripțiunile Statutelor; nu se iea și nu se micșorează nici una din atribuțiunile sau răspunderile Delegațiunii. Delegațiunea este organul administrativ al Academiei, care după Statute funcționează ca un consiliu de administrație și prin urmare toate hotărîrile sale trebue să fie subscrise de cel puțin trei membri. Acestui corp administrativ îi este indispensabil, după convingerea d-lui Saligny, care a condus cele mai mari administrații dintre noi toți, un om care să execute hotărîrile și să-i prezente informațiuni despre mersul lucrărilor, având pentru acestea răspundere față de Delegațiune. Unde s'ar puteà găsì într'o asemenea dispoziție o derogare dela Statute sau o micșorare a atribuțiunilor Delegațiunii? D-l Saligny a spus că voește ca această delegațiune să mi se dea mie, fiind cel mai vechiu funcționar și în acelaș timp cel mai cunoscător al tuturor afacerilor Academiei. Până acum am dat Academiei tot ce puterile mele mi-au permis să dau; așà voiu da și în viitor. Mai târziu delegațiunea de Director se va puteà da altui Șef de serviciu și atunci va dispăreà și inconvenientul, care în realitate nu există, ca Directorul să fie membru al Academiei. Interesele Academiei trebue să treacă mai pre sus de toate interesele noastre particulare, căci noi trecem, iar ea rămâne și trebue să rămână înălțându-se tot mai sus. Deaceea nimeni nu trebue să stea la îndoeală să revoace dintr'un serviciu administrativ pe un membru, care nu ar mai fi în stare a îndeplinì îndatoririle acelui serviciu. Necesitățile creează organele; trebuințele actuale ale serviciului au făcut pe d-l Saligny să propună înființarea Directorului, spre a da Delegațiunii un organ, care să o ajute în îndeplinirea însărcinărilor

sale. Experienţa va dovedì dacă organul acesta va răspunde la scopul pentru care se înfiinţează, şi în caz contrar nimic nu va împiedecà pe Academie ca să-l desfiinţeze.

D-l *Dr. V. Babeş* întreabă dacă Delegaţiunea de director se dă odată pentru totdeauna, sau o nouă Delegaţiune a Academiei poate luà şi transmite această însărcinare ?

D-l *I. Bianu* răspunde că, prin înfiinţarea Directorului, nu s'a creat o funcţiune nouă, ci Delegaţiunea va da însărcinarea unuia sau altuia din cei trei şefi de serviciu. De sigur Delegaţiunile viitoare vor puteà luà sarcina dela unul spre a o transmite altuia.

Discuţiunea se închide.

— Se pune la vot redacţia formulată de d-l Kalinderu şi se aprobă.

— Se pune la vot art. 11 astfel modificat şi se admite.

D-l *Gr. Ştefănescu* ceteşte art. 13 devenit 12 şi propune ca acest articol dimpreună cu cel următor, să se voteze sub rezerva modificării art. 43 şi 44 din Statute, după cum s'a arătat în Expunerea de motive.

— Propunerea d-lui Ştefănescu se aprobă.

— In urma discuţiunii ce a urmat şi a părerilor schimbate, art. 12 se admite.

D-l *Gr. Ştefănescu* ceteşte art. 14 devenit 13.

D-l *I. Kalinderu* zice că, deşi în Regulamentul general se prevede că una din cele două chei ale cassei Academiei o ţine Preşedıntele, tot e bine, pentru claritatea textului, să se adaogă la finele alineatului întâiu cuvıntele: «iar a doua se ţine de Preşedinte.»

— Propunerea d-lui Kalinderu se aprobă.

— Se pune la vot art. 13 astfel amendat şi se admıte.

D-l *Gr. Ştefănescu* ceteşte art. 15 devenit 14.

— Neluând nimenea cuvântul, art 14 se pune la vot şi se admıte.

D-l *Gr. Ştefănescu* ceteşte art. 16 devenit 15, de sub capitolul: *Remunerări. Inaintări.*

D-l *Duiliu Zamfirescu* întreabă dacă gradele şi clasele au precădere între ele, dacă adică există o ierarhie între funcţionarii Academiei?

D-l *I. Bianu* răspunde că precădere nu vor aveà decât şefii de serviciu, cari au răspunderea lucrărilor, pe când toţi ceilalţi funcţionari nu sunt între ei decât colegi cu salarii deosebite. Colegi sunt şi cu şefii de servicii, căci aşà a fost tradiţia în Academie, şi aşà doresc să rămână şi în viitor.

— In urma acestor explicări, art. 15 se pune la vot şi se admite.

D-l *Gr. Ştefănescu* ceteşte art. 17 devenit 16.

D-l *Duiliu Zamfirescu* doreşte să fie lămurit, dacă o gradaţie nouă se va aplicà şi la leafa tip şi la gradaţiile mai vechi.

D-l *I. Bianu* zice că, după cum se vede chiar din textul articolului, gradaţiile se vor aplică numai la salariul tip.

D-l *I. Kalinderu* se ridică în contra principiului înscris în acest articol, ca gradaţiile să fie obligatorii, fatale pentru Academie. D-sa admite să se acorde sporurile de 10% din trei în trei ani, dar crede că e mai bine ca acest spor să-l acorde Delegaţiunea după buna ei apreţiere. Aceasta va fi şi un stimulent pentru funcţionari, căci vor căută să-şi îndeplinească îndatoririle cu mai multă conştiinţiozitate, spre a merită să aibă după trei ani mărirea apuntamentelor. Părerilor d-sale să nu li se dea interpretarea că vrea să oprime pe funcţionari; din contră, d-sa totdeauna i-a susţinut şi i-a ocrotit şi recunoaşte că munca intelectuală diferă mult de a acelora dela alte Instituţiuni. Nu vrea însă să se facă o singură apă din toţi funcţionarii, şi din cei meritoşi şi din cei mai puţin meritoşi. D-sa este de principiul ca să se încurajeze cei meritoşi, nu numai prin mărirea salariilor, dar din când în când şi cu ajutoare sub forme de gratificaţiune. Gradaţiunea obligatorie ar fi apoi şi o derogare la art. 20 din Statute, care prescrie că salariile se fixează prin bugetele anuale. Articolul în discuţiune este în legătură cu art. 23, care caută să reguleze situaţiunea actualilor funcţionari şi deaceea ar fi bine ca discuţiunea să se facă paralel pentru ambele articole. D-l Kalinderu crede că normele de tranziţie dela starea actuală la cea viitoare, indicate de art. 23, sunt prea complicate, căci au efect retroactiv, adică implică în ele şi gradaţiile pe trecut. A observat câţivà cu mai multe gradaţii pentru trecut. D-sa nu ştie nici o altă administraţie în care să se fi procedat în acest fel, şi ar dori deci ca tranziţia să se facă mai simplu şi anume Delegaţiunea să fixeze pentru fiecare funcţionar salariul cu care va începe în bugetul viitor pe 1909—1910, bine înţeles ţinându-se seamă de drepturile câştigate şi de meritele şi aptitudinile fiecăruia.

D-l *Gr. G. Tocilescu* cere cuvântul în chestie de regulament şi zice că deoarece orele sunt înaintate, membrii obosiţi şi principiile de cari ne-a vorbit d-l Kalinderu trebuesc bine limpezite, ar fi bine să ridicăm şedinţa.

D-l *Duiliu Zamfirescu* crede din contră că trebue să se continue discuţia, căci suntem tocmai în mijlocul ei şi dacă o amânăm acum, va trebui s'o reîncepem d'a capo în şedinţa viitoare.

— Se pune la vot amânarea discuţiei şi se admite.

ŞEDINŢA PUBLICĂ DELA 22 MAIU 1909.

Preşedinţa d-lui *A. Saligny.*

D-l *Dr. G. Marinescu* ceteşte comunicarea d-sale despre: *Automatism şi Somnambulism.*

ŞEDINŢA DELA 23 MAIU 1909.

Preşedinţa d-lui *A. Saligny*.

Dela d-l I. Simionescu, membru corespondent, profesor la Universitatea din Iaşi şi fost bursier al Fondului Adamachi, se primeşte următoarea cerere:

«Câţivà dintre foştii bursieri ai Academiei, dorind să ne vedem strânşi la un loc într'o asociaţiune a foştilor bursieri Adamachi, am trimis tuturor colegilor alăturatul apel. Până acum au venit multe răspunsuri entuziaste, aşà încât sperăm ca să punem bazele asociaţiei înainte de sfârşitul anului şcolar.

«Unul din punctele asupra căruia am căzut de acord este să înfiinţăm o revistă ştiinţifică Numai astfel, credem noi, vom puteà să ne arătăm recunoştinţa şi pietatea pentru marele donator, lucrând în scopul de a împrăştià cât mai întins gustul pentru ştiinţă, după cum a fost şi dorinţa testamentară a lui Adamachi.

«Cum însă de odată nu ne vor ajunge cotizaţiunile ce cu dragă inimă le vom da, ne permitem a vă rugà să ne veniţi în ajutor cu o sumă oarecare asigurată bugetar, pentru ca să putem duce la bun sfârşit, prin munca noastră, ceeace credem că e în spiritul dorinţei binefăcătorului nostru. In acest chip legătura ce ne ţine strânşi de înalta instituţie va creşte, iar râvna noastră va fi cu atât mai mare, cu cât vom căutà să fim şi demni de ajutorul dat.

«Totodată vă rugăm să mai dispuneţi a ni se încuviinţà să ţinem şedinţele noastre de constituire, precum şi cele anuale, în una din sălile Academiei, după cum ne mai luăm libertatea a vă rugà să ne permiteţi a proclamà Preşedinte de onoare pe un membru al Academiei Române.»

D-l *I. Bianu* este de părere să se primească propunerea, pentrucă pe de o parte este de interes ştiinţific ca tinerii, cari şi-au făcut studiile superioare cu bursele şi sub conducerea Academiei, să păstreze cât mai strânse legături între dânşii spre a-şi susţineà reciproc activitatea, iar pe de altă parte pentrucă îndeplinirea cererii nu ar atrage după sine nici un fel de stânjinire în serviciul Academiei şi nici greutăţi în bugetul Fondului Adamachi, al cărui regulament nu se opune a se da un asemenea ajutor din sumele destinate pentru publicaţiuni.

D-l *Dr. C. Istrati* zice că e firească cererea foştilor bursieri, către cari noi avem datorii morale. Să fim măguliţi că vin să se pună sub ocrotirea Academiei şi caută să se manifeste pe terenul ştiinţific. După terminarea studiilor mulţi din foştii bursieri găsesc cu mare greutate ocupaţiuni, după cum ne arătă altă dată şi d-l Sturdza. Manifestându-se şi făcându-se cunos-

cuţi prin lucrările lor, ei vor găsì mai curând putinţa de a-şi utilizà cunoştinţele dobândite.

D-l *P. Poni* zice: Cunoaşteţi rezultatele foarte bune pe cari le-a obţinut Academia prin acordarea burselor Adamachi la Facultăţile de ştiinţe şi medicină din Iaşi, precum şi în străinătate pentru studii speciale. Publicaţiunile făcute mai ales de aceşti din urmă dovedesc că ei lucrează cu toată inima pentru progresul ştiinţelor. Unii dintr'înşii sunt profesori universitari, alţii sunt membri corespondenţi, unii şi-au câştigat nume în lumea ştiinţifică europeană. Mai mulţi dintre ei au ajuns la idea de a asocià, dacă e cu putinţă, pe toţi foştii bursieri, într'un mănuchiu, care să aibă ca punct comun Academia, sub patronagiul căreia cer să fie. Lucrarea lor pentru un moment va fi o revistă ştiinţifică, iar valoarea lor este o garanţie că publicaţiunea va fi serioasă. Pentru început ei cer să li se dea din Fondul Adamachi o sumă oarecare ca ajutor. Fondul Adamachi stă foarte bine. După cei dintâi zece ani de aplicare a dispoziţiunilor din testament, cu toate cheltuelile procesului şi cu toate că s'a dat rudelor pentru împăcăciune un sfert de milion, totuş prin modul cum d-voastre aţi ştiut să-l administraţi, nu numai că s'a reîntregit, dar a întrecut capitalul lăsat de Adamachi. Acum suntem în al 15-lea an de aplicare. In cei din urmă 5 ani, fondul s'a mai mărit încă. Mijloace sunt, regulamentul nu se opune, după cum a spus d-l Bianu, prin urmare eu cred că ajutorul ce veţi binevoì a da va fi util şi va completà opera Academiei, dând foştilor bursieri posibilitatea de a lucrà mai departe.

— Cererile prezentate de d-l Simionescu se aprobă, ajutorul cerut pentru revista Asociaţiei, până la 1 000 lei, fiind a se da din suma prevăzută în bugetul Fondului Adamachi pentru publicaţiuni.

Se ceteşte procesul verbal al Secţiunii literare pentru şedinţa dela 22 Maiu, prin care se arată că Secţiunea a luat următoarele deciziuni:

a) a se pune la concursul premiului Eliade-Rădulescu din 1914 subiectul: *Arta religioasă şi arta casnică la Români (cu excluziunea arhitecturii)*;

b) a se propune pentru alegere de membri corespondenţi în locurile vacante d-nii: I. Brătescu-Voineşti, G. Murnu şi I. A. Basarabescu;

c) şi-a constituit biuroul, alegând Preşedinte pe d-l *A. Naum* şi Vicepreşedinte pe d-l *I. C. Negruzzi.*

— Hotărîrile Secţiunii se ieau spre cunoştinţă, iar propunerile pentru alegere de membri corespondenţi se vor pune la ordinea zilei Luni 25 Maiu.

Se cetesc procesele verbale ale Secţiunii ştiinţifice pentru şedinţele dela 19 şi 22 Maiu, prin cari se arată că Secţiunea a luat următoarele hotărîri:

a) a se pune la concursul premiului Năsturel din 1914 subiectul: *Studiul ţânţarilor ca propagatori ai malariei*;

b) a se amână pentru viitoarea sesiune alegerea unui membru activ în locul vacant;

c) a nu se acordà premiul Lazăr manuscrisului venit la concurs cu subiectul: *Politica agrară a României;*

d) a propune să fie aleşi membri corespondenţi în locurile vacante d-nii G. Ţiţeica şi Em. Teodorescu;

e) şi-a constituit biuroul pentru 1909—10, alegând Preşedinte pe d-l *P. Poni* şi Vicepreşedinte pe d-l *Dr. V. Babeş.*

— Hotărîrile Secţiunii se ieau spre cunoştinţă, iar propunerile pentru alegere de membri corespondenţi se vor pune la ordinea zilei în şedinţa de Luni 25 Maiu.

La ordinea zilei se pune continuarea discuţiunii pe articole a proiectului de regulament pentru serviciile Academiei.

D-l *Gr. Ştefănescu* ceteşte din nou art. 17 devenit 16.

D-l *I. Kalinderu* aminteşte că în şedinţa precedentă d-sa a atras atenţiunea asupra a trei puncte din acest articol şi din cele următoare, anume: asupra gradaţiei de 10%, asupra obligaţiunii Academiei de a acordà această gradaţie şi asupra sporului de 20% la salariul tip pentru funcţionarii cari lucrează şi înainte şi după amiazi. Astăzi se ocupă numai de art. 16, rămânând ca asupra celorlalte puncte să-şi spună părerea la discuţia articolelor următoare. D-sa propune, sub formă de amendament, următoarea redacţie a alineatelor I, II şi III din art. 16:

«Remunerarea este cea prevăzută în tabela de mai jos din acest regulament.

«Dela punerea în aplicare a regulamentului de faţă, funcţionarilor definitivi, cari nu vor fi înaintaţi în clasă sau grad timp de trei ani, dar au întrunit condiţiunile şi au dat dovezi de sârguinţă şi de aptitudine, li se va da un spor de 10% la salariu.

«Atât sporul, care se va socotì totdeauna la salariul tip, cât şi înaintările în grad şi clasă, se vor acordà de către Delegaţiune, prin buget, în marginile mijloacelor băneşti de cari va dispune; în orice caz însă, nu se va puteà acordà unui funcţionar mai mult de şase sporuri şi aceasta în timp de 35 de ani de serviciu.

«Sporurile obţinute se păstrează şi când împiegatul a fost înaintat într'o clasă sau grad superior».

D-l *I. Kalinderu*, continuând, repetă că d-sa este în contra gradaţiei imperative. Să se dea gradaţie, însă numai acelor funcţionari, cari au dat dovezi de sârguinţă. Delegaţiunea să apreţieze la împlinirea terminelor de

gradație, cari sunt funcționarii cari merită să li se adaogă sporul de 10%. Aceste sporuri să nu se mai dea după un serviciu de 35 ani, adică, dacă un funcționar are astăzi 25 ani de serviciu, el nu va aveà drept decât la trei gradații. Terminul de 35 ani este în legătură cu regulamentul pensiunilor. In adevăr, un funcționar după 35 ani de serviciu poate ieșì la pensie, oricare ar fi vârsta sa. După 35 ani, dacă va voì și va fi încă în vigoare, va puteà rămâneà în serviciu, dar nu va mai aveà drept la gradație.

D-l *A. D. Xenopol* observă că în proiect este pus principiul că gradația se va acordà fatal din trei în trei ani, oricari ar fi meritele funcționarilor, cum se acordă și profesorilor, pe când d-l Kalinderu face din ele un fel de recompensă. D-l Xenopol este de părere să se admită principiul din proiect, căci va fi greu de cântărit meritele fiecărui funcționar. Apoi acordându-se gradație unora și neacordându-se altora, se va da naștere la animozități între funcționari — lucru ce trebue evitat. D-sa propune ca din amendamentul d-lui Kalinderu să se suprime cuvintele: «dar au întrunit condițiunile și au dat dovezi de sârguință și de aptitudine.»

D-l *Dr. C. Istrati* împărtășește vederile d-lui Xenopol și zice că nu e bine să lăsăm ca gradațiile să se acorde după aprețiere, căci atunci s'ar da pas liber tuturor intervenirilor și astfel, voind să îmbunătățim soartea funcționarilor, vom introduce între ei pisma și stricarea caracterelor.

D-l *I. Bianu* zice că, pentru cei cari cu adevărat se vor distinge, Delegațiunea are calea înaintărilor în clase și în grade și deci meritele vor fi recompensate. Gradația să rămână însă obligatorie, căci regulamentul prevede că acei funcționari, cari nu-și vor îndeplinì datoria, pot fi pedepsiți și chiar revocați.

— Se pune la vot cu apel nominal propunerea d-lui Xenopol de a se suprimà din amendamentul d-lui Kalinderu cuvintele: «dar au întrunit condițiunile și au dat dovezi de sârguință și de aptitudine» și se aprobă cu 15 voturi pentru, contra 10.

D-l *A. D. Xenopol* roagă să se suprime din amendamentul d-lui Kalinderu și cuvintele: «și aceasta în timp de 35 ani de serviciu», căci sunt funcționari vechi la Academie, cari ar fi nedreptățiți, dacă nu s'ar puteà bucurà de mai multe gradații. Astfel un funcționar cu 25 ani de serviciu, cum a spus d-l Kalinderu, va aveà drept numai la trei gradații.

— In urma discuției ce a urmat și la care a luat parte d-nii: *I. Kalinderu*, *A. Saligny* și *Dr. C. Istrati*, propunerea d-lui Xenopol se pune la vot și se respinge.

— Amendamentul d-lui Kalinderu, modificat prin suprimarea cuvintelor: «dar au întrunit condițiunile și au dat dovezi de sârguință și de aptitudine», se pune la vot și se aprobă.

— Art. 16 astfel amendat se pune la vot şi se admite.

D-l *Gr. Ştefănescu* ceteşte art. 18 devenit 17.

D-l *I. Kalinderu* propune un nou alineat la finele acestui articol în cuprinderea următoare:

«Afară de funcţiunile anume arătate în această tabelă, Delegaţiunea va puteà creà şi altele nouă, după trebuinţe, clasându-le într'unul din gradele de mai sus».

— Propunerea d-lui Kalinderu se aprobă.

— Se pune la vot art. 17 astfel completat şi se admite.

D-l *I. C. Negruzzi* ocupă fotoliul prezidenţial.

D-l *Gr. Ştefănescu* ceteşte art. 19 devenit 18.

D-l *I. Kalinderu* zice că sunt opt funcţionari cari sunt ocupaţi toată ziua la serviciile Academiei. Sporul de 20% ar fi prea mare şi de aceea d-sa este de părere ca distincţiunea între aceştia şi cei cari lucrează numai o jumătate de zi să se facă prin acordarea gradaţiei: anume celor dintâi din trei în trei, pe când celorlalţi din cinci în cinci ani. Nu insistă însă asupra acestei diferenţieri, în urma explicaţiunilor ce i-au fost date de d-l Preşedinte Saligny.

D l *A. Saligny* observă că mai puţin de o treime din funcţionari dau toată munca lor pentru Academie şi că între art. 17 votat şi art. 18 este o strânsă legătură. In adevăr salariile tip din tabelă s'au fixat mai mici decât ar fi trebuit, având-se în vedere majoritatea. Pentru minoritatea de opt funcţionari s'a prevăzut sporul de 20% şi deci dacă s'a admis art. 17, trebue neapărat să se admită şi art. 18. Distincţia de care a vorbit d-l Kalinderu de a se acordà gradaţii din cinci în cinci şi din trei în trei ani nu se mai poate face, căci s'a votat articolul care dă la toţi drept de gradaţie din trei în trei ani. Dacă nu se admite aceasta, atunci e mai bine să se suprime din proiect partea privitoare la salarii.

D-l *D. Onciul* propune ca funcţionarilor cari lucrează mai multe ore să li se mărească salariul proporţional cu numărul orelor.

— Propunerea d-lui Onciul nu se aprobă.

D-l *A. D. Xenopol* zice că e drept să se sporească salariile cu 20%, căci funcţionarii, cari dau toată ziua lor pentru Academie, nu mai pot aveà şi alte ocupaţiuni şi deci ei trebuesc mai bine remuneraţi.

Asupra alineatului al doilea din art. 18 privitor la diurna Directorului se face discuţie la care ieau parte d-nii *Gr. Tocilescu*, *Dr. C. Istrati*, *I. Kalinderu*, *A. Saligny* şi *I. C. Negruzzi*.

D-l *Gr. G. Tocilescu* cere apoi ca cele două alineate ale art. 18 să se voteze separat.

— Propunerea d-lui Tocilescu se aprobă.

— Se pune la vot alineatul întâiu şi se admite.

D-l *Tocilescu* cere ca alineatul al doilea să se voteze cu bile.

— Propunerea d-lui Tocilescu fiind susţinută de trei membri, conform regulamentului se procede la vot cu bile.

Rezultatul votului este: 14 pentru textul alineatului al doilea, 8 contra.

D-l Vicepreşedinte *I. C. Negruzzi* anunţă că alineatul al doilea s'a admis şi că deci art. 18 s'a admis.

D-l *Gr. Ştefănescu* ceteşte art. 20 devenit 19.

D-l *I. Kalinderu* propune ca, în legătură cu art. 6 care s'a votat, să se suprime cuvintele: «luându-se cunoştinţă de propunerile motivate ale şefilor de servicii» şi să se înlocuească cu vorbele: «conform art. 6», ca adică propunerile să se facă de Secretarul general.

— Propunerea d-lui Kalinderu se aprobă.

— Se pune la vot art. 19 astfel amendat şi se admite.

D-l *Gr. Ştefănescu* ceteşte art. 21 devenit 20.

— Neluând nimeni cuvântul, art. 20 se pune la vot şi se admite.

D-l *Gr. Ştefănescu* ceteşte art. 22 devenit 21 de sub capitolul: *Dispoziţiuni tranzitorii.*

— Neluând nimenea cuvântul, art. 21 se pune la vot şi se admite.

D-l *Gr. Ştefănescu* ceteşte art. 23 devenit 22.

D-l *I. Kalinderu* aminteşte că, în şedinţa dela 21 Maiu, ocupându-se de dispoziţiunile acestui articol, d-sa a spus că ele sunt prea complicate, căci dă la funcţionari dreptul şi la gradaţiile pe trecut. Eu sunt în contra acestui principiu, zice d-l Kalinderu, şi repet că e mai bine ca Delegaţiunea să fixeze la începutul anului bugetar viitor salariile fiecărui funcţionar în parte, luând în considerare atât vechimea, cât şi meritele fiecăruia. Va puteà Delegaţiunea să mărească salariile peste cele actuale, indiferent de leafa tip ce se va atribui funcţionarilor şi le va puteà mărì chiar acelora cari au fost înaintaţi anul trecut, dacă ei o merită. Dar să acordăm gradaţii şi pentru trecut, aceasta nu se poate. D-sa propune ca amendament următoarea nouă redacţie a art. 22 devenit 23.

«Delegaţiunea va numì în gradele şi clasele arătate la art. 15 şi 17 pe funcţionarii aflători în serviciu la punerea în aplicare a acestui regulament.

«Acelora dintre funcţionari, cari au azi un salariu mai mare decât cel prevăzut în tabelă pentru clasa sau gradul în care vor fi confirmaţi, li se respectă dreptul câştigat.»

D-l *A. Saligny*, admiţând vederile d-lui Kalinderu, declară că primeşte noua redacţie a art. 22 propusă de d-sa.

— Amendamentul d-lui Kalinderu, care să înlocuească art. 22 din proiect, se pune la vot și se aprobă.

D-l *Gr. Ștefănescu* cetește art. 24 devenit 23.

D-l *I. C. Negruzzi* propune ca vorbele «după propunerea șefilor de serviciu» să se înlocuească ca și în art. 19 cu vorbele «conform art. 6».

— Propunerea d-lui Negruzzi se aprobă.

— Art. 23 astfel modificat se pune la vot și se admite.

D-l *Gr. Ștefănescu* cetește art. 25 devenit 24.

— Se pune la vot și se admite.

D-l *Gr. Ștefănescu* cetește art. 26 devenit 25 și cel din urmă, care se pune la vot și se aprobă.

D-l Vicepreședinte *I. C. Negruzzi* zice că, votându-se pe articole, urmează acum să se pună la vot în total regulamentul, a cărui cuprindere este următoarea:

Serviciile Academiei.

Art. 1. — Serviciile Academiei sunt:

a) Serviciul Cancelariei, în a cărui atribuțiune cad lucrările de cancelarie, registratura, arhiva, corectura publicațiunilor, contenciosul, contabilitatea și cassieria;

b) Serviciul bunurilor, în a cărui atribuțiune cad exploatarea și inspectarea moșiilor, pădurilor și tuturor bunurilor imobile, întreținerea și îmbunătățirea lor;

c) Serviciul Bibliotecii însărcinat cu păstrarea, organizarea și folosirea colecțiunilor de cărți, manuscripte, documente, stampe, portrete, monete, etc.

Art. 2.—Serviciul Cancelariei se face de un șef al Cancelariei, un ajutor, un arhivar-registrator, un advocat, unul sau mai mulți corectori de publicații, un contabil, un subcontabil, un cassier și unul sau mai mulți scriitori după trebuință.

Serviciul bunurilor se face de un șef al bunurilor, de administratori de moșii, brigadieri silvici, îngrijitori, pădurari și personalul trebuitor.

Serviciul Bibliotecii se face de un Bibliotecar, cu ajutorii, custozii și scriitorii necesari.

Bibliotecarul va locuì în localul Academiei și va aveà în grija sa supravegherea întregului local.

Art. 3. — Personalul din serviciul bunurilor, afară de șeful de serviciu și de funcționarii din biurourile centrale dependinte de el, nu intră în prevederile acestui regulament; el se numește și se

revoacă de către Delegațiune după propunerea șefului de serviciu. Remunerarea acestui personal se fixează în fiecare caz de către Delegațiune.

Art. 4. — Funcționarii din serviciile centrale ale Academiei se împart, în privința orelor de serviciu, în două categorii:

a) unii cari fac serviciul și de dimineață și după amiazi, cel puțin șase ore pe zi;

b) alții cari fac serviciul numai o jumătate zi, cel puțin patru ore pe zi.

Art. 5.—Funcționarii Academiei sunt obligați să-și facă serviciul regulat și conștiințios în zilele și orele fixate și după indicațiunile șefilor de serviciu; ei vor face în timpul serviciului orice lucrări cu cari ar fi însărcinați, în afară de acelea cari țin strict de funcțiunea ce ocupă.

Funcționarii pot obțineà până la o lună concediu anual.

Concedii mai mari nu se pot acordà decât pentru boală sau nevoi excepționale bine constatate, dar și în acest caz ele nu pot trece peste încă o lună, în cursul unui an.

Aprețiind împrejurările, se poate acordà concediu peste două luni. Dacă concediul va trece peste trei luni, atunci funcționarul nu va aveà drept decât la jumătate din retribuțiune.

Concediile până la o lună se încuviințează de Președinte, iar cele cari trec peste această limită de către Delegațiune.

Se mai pot acordà funcționarilor de către șefii de serviciu permisiuni până la cel mult trei zile în cursul unei luni.

Șefii de serviciu ieau această permisiune dela Președinte.

In afară de concedii, funcționarii nu pot absentà dela serviciu decât numai pentru cazuri de boală; în asemenea împrejurări ei sunt datori să înștiințeze de urgență pe șeful de serviciu. Absențele nemotivate se consideră ca lipsă dela datorie și se vor raportà de șefii de servicii Delegațiunii, care va decide asupra lor, putând atrage după ele pedepsele prevăzute la art. 9 de mai jos.

Numiri. Atribuțiuni. Pedepse.

Art. 6. — Numirea personalului în locurile vacante sau din nou înființate precum și înaintările se fac de către Delegațiune, după propunerea Secretarului general, luându-se cunoștință de propunerile motivate ale directorului administrației, care va luà înțelegere cu șeful de serviciu respectiv.

Art. 7. — Spre a fi numit funcționar în serviciile Academiei, cel propus trebue să fie Român, care să poseadă diploma de absolvire a specialităţii respective, precum: diploma de licențiat sau doctor pentru șefii cancelariei, bibliotecii și pentru ceilalți funcționari din aceste servicii; diploma de inginer-agronom sau de școală superioară de agricultură pentru șeful bunurilor, licența ori doctoratul în drept pentru contencios, diploma unei școale superioare de comerț pentru contabilitate și cassierie.

In serviciul Bibliotecii, pentru lucrări speciale, Delegațiunea va puteà numì, după recomandarea motivată a Bibliotecarului, și persoane fără titlurile de mai sus, când cei propuși vor aveà cunoștințe speciale pentru cari nu s'ar găsì persoane cu titluri.

Art. 8. — Numirile nouă de scriitori în serviciile Academiei se fac în mod provizoriu. Provizoratul sau timpul de încercare durează un an, în care timp se va vedeà dacă au aptitudinile și pregătirea necesară spre a fi trecuți în cadrele funcționarilor definitivi. In timpul provizoratului, ei pot fi concediați din serviciu de către Delegațiune după arătarea motivată a șefului de serviciu.

Acești funcționari pot fi numiți și dintre absolvenții Universităților, înainte de a-și fi luat diplomele universitare.

Art. 9. — Funcționarii definitivi pot fi revocați din serviciu, în afară de delictele de drept comun, numai pentru abateri grave dela datorie și pentru vădită rea voință sau incapacitate de serviciu bine constatate de către Delegațiune în urma raportului Secretarului general.

In afară de revocări, Delegațiunea va puteà aplicà funcționarilor pedepsele: mustrarea în particular, mustrarea scrisă sau avertismentul, censura cu pierderea salariului pe timp până la 15 zile și suspendarea pe timp mărginit cu pierderea salariului.

In toate cazurile, Secretarul general va arătà prin raport motivat abaterile dela datorie ale funcționarului învinuit și Delegațiunea îl va ascultà și pe acesta.

Art. 10. — Șefii de serviciu se conduc în lucrările lor de dispozițiunile cuprinse în Statute și Regulamente și de instrucțiile date de organele Academiei; ei împart și supraveghează lucrările funcționarilor din serviciile lor și au răspunderea bunului mers al acestor lucrări.

Art. 11. — Unul din șefii de serviciu va fi delegat de Delegațiune ca Director al administrației Academiei. El este organul intern direct al Delegațiunii pentru tot ce privește lucrările de administrație și

contrasemnează deciziunile ei. Fiind personal răspunzător față de dânsa pentru bunul mers al lucrărilor de administrație, Directorul supune Delegațiunii lucrările, împreună cu referatele șefilor de serviciu și transmite acestora dispozițiunile luate în privința mersului afacerilor.

Art. 12. — Contabilul ține în bună regulă toate registrele fondurilor Academiei; el este sub priveghere Delegațiunii și a Comisiunii financiare.

Contabilul contrasemnează mandatele de plată și corespondența financiară a Academiei; el verifică conturile de plată pe a sa răspundere, încheie în fiecare lună, împreună cu cassierul, contul gestiunii tuturor fondurilor, înlesnește Delegațiunii prepararea proiectelor de bugete și îngrijește ca sumele datorite Academiei să se plătească la termine.

Art. 13. — Cassierul îngrijește de incassarea veniturilor, contrasemnând chitanțele de primire; păstrează și mânuește sumele destinate pentru cheltuelile curente și stă sub continua privighere a Președintelui. El ține una din cheile cassei în care se păstrează documentele atingătoare de bani, iar a doua se ține de Președinte.

Cassierul împreună cu contabilul vor îngrijì să se capitalizeze în efecte publice sumele cu această destinațiune, în conformitate cu deciziunile Delegațiunii.

Cassierul va aveà o garanție în valoare cel puțin egală cu de două ori salariul său anual.

Pentru privegherea cassei, Președintele poate delegà pe timpul absenței sale pe unul din Vicepreședinți.

Art. 14. — Cassierul mai are în sarcina sa îngrijirea depozitului de publicațiuni ale Academiei, vânzarea și expediția lor.

Remunerări. Inaintări.

Art. 15.—Funcționarii Academiei se împart, în ce privește remunerarea, în grade și în clase, și anume:

Gradul I: șefii de serviciu — o singură clasă;
» II: ajutorii de serviciu, advocații, corectorii publicațiilor, contabilul— de trei clase;
» III: arhivarul-registrator, cassierul, subcontabilul — de trei clase.
» IV: custozii și scriitorii definitivi—de trei clase;

Gradul V: scriitori provizorii — o singură clasă.

Art. 16. — Remunerarea este cea prevăzută în tabela de mai jos din acest regulament.

Dela punerea în aplicare a regulamentului de față, funcționarilor definitivi, cari nu vor fi înaintați în clasă sau grad timp de trei ani, li se va da un spor de 10% la salariu.

Atât sporul, care se va socotì totdeauna la salariul tip, cât și înaintările în grad și clasă, se vor acordà de către Delegațiune, prin buget, în marginile mijloacelor bănești de cari va dispune; în orice caz însă, nu se vor puteà acordà unui funcționar mai mult de șase sporuri și aceasta în timp de 35 de ani de serviciu.

Sporurile obținute se păstrează și când funcționarul a fost înaintat într'o clasă sau grad superior.

Gradația se socotește dela punerea în aplicare a bugetului imediat viitor.

Art. 17.—Salariul tip pe lună al gradelor și claselor se fixează, după cum se arată în tabela următoare:

FUNCȚIUNEA	O SINGURĂ CLASĂ	TREI CLASE		
		CL. I	CL. II	CL. III
GRADUL I				
Șefii de serviciu	450	—	—	—
GRADUL II				
Ajutori de serviciu, advocați, corectori de publicații, contabil	—	350	300	250
GRADUL III				
Arhivar-registrator, cassier, subcontabil	—	250	220	200
GRADUL VI				
Custozi și scriitori definitivi	—	220	200	180
GRADUL V				
Scriitori provizorii . . .	150	—	—	—

Afară de funcțiunile anume arătate în această tabelă, Delegațiunea va puteà creà și altele nouă, după trebuințe, clasându-le într'unul din gradele de mai sus.

Art. 18. — Funcționarii prevăzuți la punctul *a)* din art. 4, adică aceia cari fac serviciul și înainte și după amiazi, vor aveà un adaos de 20 % la salariile tip fixate mai sus. Gradația se va socotì însă la salariile tip.

Directorul administrației va primì, pe lângă salariul său, o diurnă de 200 lei pe lună, repartizată la toate bugetele Academiei.

Art. 19.—Funcționarii pot fi înaintați de către Delegațiune într'un loc vacant în clasa sau gradul imediat superior celui în care se găsesc, conform art. 6.

La înaintările dintr'o clasă în alta sau dintr'un grad în altul, se va aveà în vedere în prima linie alegerea și în a doua linie vechimea.

Delegațiunea poate numì într'un loc devenit vacant și o persoană străină de serviciu, dacă aceasta va fi cerută pentru trebuințe ale serviciului, temeinic motivate de șeful serviciului.

Art. 20. — Persoane însărcinate cu lucrări speciale și remunerate cu diurnă nu vor fi considerate ca funcționari de serviciu și deci nu cad în prescripțiunile acestui regulament.

Dispozițiuni transitorii.

Art. 21. — Funcționarii Academiei aflați în serviciu la punerea în aplicare a acestui regulament păstrează funcțiunile lor, chiar dacă nu îndeplinesc condițiunile de studii prevăzute la art. 7 de mai sus.

Art. 22. — Delegațiunea va numì în gradele și clasele arătate la art. 15 și 17 pe funcționarii aflători în serviciu la punerea în aplicare a acestui regulament.

Acelora dintre funcționari, cari au azi un salariu mai mare decât cel prevăzut în tabelă pentru clasa sau gradul în care vor fi confirmați, li se respectă dreptul câștigat.

Art. 23. — Oamenii de serviciu pentru biurourile Academiei se numesc și se revoacă de către Delegațiune conform art. 6. Ei sunt de trei clase: supraveghetori cu salarii dela 90 până la 120 lei pe lună, odăiași cu 80 până la 100 lei pe lună și rândași cu 60 până la 80 lei pe lună.

Art. 24. — Toate dispozițiunile contrarii regulamentului de față sunt și rămân abrogate.

Art. 25. — Acest regulament intră în vigoare la 1 Iunie 1909.

Regulamentul se pune la vot cu bile.
Rezultatul votului este: votanți 23; voturi pentru 21, contra 2.
— D-l Vicepreședinte *I. C. Negruzzi* anunță că regulamentul a întrunit voturile cerute de art. 45 din Statute și deci s'a admis de Academie.
D-sa zice apoi că în ședința viitoare se vor supune spre modificare art. 43 și 44 din Statute, spre a fi puse de acord cu regulamentul votat astăzi.

ȘEDINȚA PUBLICĂ DELA 25 MAIU 1909.

Președința d-lui *I. C. Negruzzi*, Vicepreședinte.

D-l *Dr. V. Babeș* cetește comunicarea sa: *Observațiuni critice asupra Fagocitozei.*

Ședința publică se ridică și Academia își continuă lucrările în ședință intimă sub președința d-lui *A. Saligny.*
D-l Președinte *A. Saligny* zice că astăzi e a 25-a zi dela deschiderea sesiunii generale și ea ar trebui închisă, dacă lucrările ar fi fost terminate. Cum însă mai sunt încă lucrări, conform art. 24 din Regulamentul general, urmează să se hotărască prelungirea sesiunii, care nu poate fi mai mare de cinci zile.
— Se decide ca sesiunea generală să se prelungească cu trei zile, adică până Joi 28 Maiu.

D-l Președinte amintește că în ședința precedentă s'a decis să se pună astăzi la ordinea zilei modificarea art. 43 și 44 din Statute, spre a se pune de acord cu Regulamentul pentru serviciile Academiei, votat în acea ședință.
D-l *Gr. Ștefănescu* cetește textul art. 43 din Statute și următoarea redacțiune ce s'a propus a i se da: «Păstrarea și manipularea sumelor destinate pentru spesele curente sunt încredințate unui cassier, iar conturile tuturor cheltuelilor și ale mișcării fondurilor se țin de un contabil».

Se pune la vot, al cărui rezultat este: votanți 26; voturi pentru 25, contra 1
— D-l Președinte anunță că propunerea de modificare a întrunit două treimi din numărul total al membrilor Academiei și deci s'a admis.

D-l *Gr. Ștefănescu* cetește textul art. 44 din Statute și următoarea redacțiune ce s'a propus a i se da: «Cassierul și contabilăl

Academiei vor fi numiți de Delegațiune. Cassierul va aveà o garanție de valoare îndoită cât leafa sa pe un an».

Se pune la vot, al cărui rezultat este: votanți 26; voturi pentru 26.

— D-l Președinte anunță că propunerea de modificare a întrunit două treimi din numărul total al membrilor și deci s'a admis.

La ordinea zilei se pun propunerile Secțiunilor literară și științifică pentru alegerea de membri corespondenți.

D-l *I. Bianu* cetește următoarea expunere a d-lui *T. Maiorescu*, pe care s'a întemeiat Secțiunea literară, ca să propună alegerea d-lui I. Al. Brătescu-Voinești ca membru corespondent:

«*Domnilor Membri*,

«Propunerea de a alege pe d-l *I. A. Brătescu-Voinești*, membru corespondent al Academiei Române în Secția literară, cred că va fi pe deplin motivată, dacă voiu aminti cuvintele raportorilor, cari au solicitat de mai multe ori premierea scrierilor sale.

«Regretatul nostru coleg Ollănescu-Ascanio ziceà că novelele și schițele d-lui Brătescu-Voinești sunt pline de adevăr, de sentimente duioase și de o înălțătoare pornire sufletească. Iar d-l I. Bogdan, raportorul general dela 1904, observà că autorul este unul din cei mai buni scriitori ai noștri. La care aprețiere subscrisul a adaos într'un raport dela Martie 1907, că autorul știe să înfățișeze vieața socială a păturii de mijloc, mai ales provinciale, cu atâta pătrundere și cu o așà respectuoasă decență, încât arta lui lasă impresia unei binefaceri sufletești.

«Acestui merit deosebit al d-lui Brătescu-Voinești credem că i se cuvine o distingere din partea Academiei, și de aceea propunem alegerea sa ca membru corespondent.»

Se procede la vot, al cărui rezultat este: votanți 25; voturi pentru 22, contra 3.

D-l Președinte anunță că propunerea a întrunit două treimi și proclamă pe d-l I. Al. Brătescu-Voinești membru corespondent al Academiei în Secțiunea literară.

D-l *I. C. Negruzzi* cetește următoarea expunere a sa, pe care s'a bazat Secțiunea literară ca să propună alegerea d-lui G. Murnu ca membru corespondent:

«*Domnilor Colegi*,

«D-l Gheorghe Murnu, pe care Secţiunea literară l-a ales în unanimitate membru corespondent al Academiei Române şi îl supune aprobării d-voastre, este totodată: un poet, un prozator şi un învăţat. El a scris un şir de poezii originale, între cari mai multe anacreontice apreţiate; el a tradus apoi un mare număr de poezii din autori germani: Goethe, Schiller, Heine, în sfârşit a tradus poezii din limba greacă, atât din literatura antică: Theocrit, cât şi din literaţii greci moderni: Solomos, Christopulos, traduceri cu atât mai interesante, cu cât aceşti poeţi erau cu totul necunoscuţi publicului cetitor român.

«In proză, d-l Murnu a publicat scrieri istorice şi arheologice: Despre faimosul arheolog Wilhelm Dörpfeld, despre deosebite studii ce ne interesează din: Δελτίον τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἑταιρίας τῆς Ελλάδος; altele istorice: «Când şi unde se ivesc Românii întâia dată în istorie»; «Vlahia mare dela 1204 la 1259», etc., etc.

«In timpul din urmă a publicat un şir de studii despre Roma antică şi ruinele ei în Roma modernă. Deşi studii asupra acestei materii au fost scrise de numeroşi istorici şi arheologi din cei mai celebri, aproape din toate naţiunile culte, după cari s'a luat negreşit autorul român, totuş el a ştiut să imprime articolelor sale un caracter original, care le face foarte interesante.

«Ceeace însă măreşte cel mai mult meritul literar al d-lui Murnu este traducerea Iliadei lui Homer în hexametre antice. In nici o literatură modernă, afară de cea germană, nu există o lucrare asemănată şi trebue să felicităm pe d-l Murnu pentru deplina sa reuşită.

«Ce bun e începutul poemei:

«Zino, tu cântă-mi a lui Peleide-Achileus mânie istovitoare,
Ce—Aheilor mii de amaruri aduse.»

«Din cântul IV:

«Zeii la sfat lângă Zeus şedeau pe podele de aur,
Hebe slăvita la mijloc păşind îi cinstea cu nectarul,
Dânşii cu toţi dup'olaltă gustau din potire de aur,
Ochii din cer aţintind spre întinsa cetate a Troei..».

Nu vreau să îmmulţesc citaţiile, dar terminând aduc aminte că pentru o lucrare asemănată: traducerea în hexametre a Eneidei lui Vergiliu, Academia Română nu numai că a ales membu corespondent pe autor, d-l G. Coşbuc, dar i-a conferit şi premiul cel mare «Năsturel Herescu», onoare ce nu făcuse decât glorioşilor noştri foşti colegi, poetului Vasile Alecsandri şi prozatorului Alexandru Odobescu. Pentru d-l George Murnu, Secţia literară s'a

mulţumit să propue numai o parte din aceste onoruri: ea vă roagă să confirmaţi numirea sa ca membru corespondent.»

Se procede la vot, al cărui rezultat este: votanţi 25, voturi pentru 22, contra 3.

— D-l Preşedinte anunţă că propunerea a întrunit două treimi şi proclamă pe d-l G. Murnu membru corespondent în Secţiunea literară.

D-l *Duiliu Zamfirescu* ceteşte următoarea expunere a sa, pe care s'a bazat Secţiunea literară ca să propună alegerea d-lui I. A. Basarabescu ca membru corespondent:

«Lucrările d-lui Basarabescu sunt în general cunoscute şi apreţiate, prin minunatele însuşiri ale autorului de a caracterizà o anumită lume românească, sentimentală, dar cam provincială. Aşà, spre exemplu, *Emma*. Nuvela aceasta, adânc românească, este nu numai o bună lucrare literară, ci şi oglinda omenească a unor suflete ce vin în conflict, prin diversitatea a două civilizaţii şi două vârste.

«S'ar puteà afirmà că în starea noastră de astăzi, conflictul din *Emma* este icoana întregii noastre psicologii: un trecut sentimental şi cam incult care se duce şi un viitor gentil ce se apropie.

«O mulţime de alte Nuvele (printre cari voiu cità *Pe Drezină*) completează lucrările d-lui Basarabescu.

«Adaog că d-sa este personal un om cult, cu autocritică şi sens estetic, şi ne va face onoare intrând în Academie.»

Se procede la vot, al cărui rezultat este: votanţi 25; voturi pentru 20, contra 5.

— D-l Preşedinte anunţă că propunerea a întrunit două treimi şi proclamă pe d-l I. A. Basarabescu membru corespondent în Secţiunea literară.

D-l *St. C. Hepites* ceteşte următoarea sa expunere, pe care s'a bazat Secţiunea ştiinţifică propunând alegerea d-lui G. Ţiţeica de membru corespondent:

«*Domnilor Colegi*,

«Am însărcinarea de a vă expune motivele pe cari s'a bazat Secţiunea ştiinţifică pentru a vă recomandà la unul din locurile vacante de Membru corespondent al acestei Secţiuni pe d-l George Ţiţeica, profesor de geometrie analitică la Universitatea din Bucureşti, fără îndoeală cel mai capabil dintre tinerii noştri matematiciani, cari s'au afirmat cu temeiu în această înaltă şi grea ramură a cunoştinţelor omeneşti.

«Insărcinarea ce mi-a fost dată am primit-o cu plăcere, căci ştiam dinainte că, vorbindu-vă despre Ţiţeica, ca om de ştiinţă, nu vă voiu puteà spune decât

cel mai mare bine, tot după cum nu vă voiu puteà spune decât cel mai mare bine considerându-l ca om în societate. Intreaga sa vieaţă de până acum — şi avem temeinice motive de a crede că se va continuà tot astfel şi pe viitor — este limpede ca cea mai limpede apă de izvor. Nici o patimă ascunsă, nici o acţiune rea sau îndoelnică nu poate ştirbi nici cea mai mică părticică din renumele de care se bucură, de un învăţat matematician şi om de elită.

«Activitatea ştiinţifică a d-lui Ţiţeica a început din toamna anului 1895, la vârsta de 22 ani, imediat după ce obţinuse, cu laude, diploma de Licenţiat în Matematici dela Facultatea de ştiinţe din Bucureşti. Dela această dată şi până acum face parte din redacţia *Gazetei Matematice*, unde a publicat, timp de 14 ani, articole, note şi probleme cu caracter elementar pentru răspândirea gustului ştiinţelor matematice şi pentru pregătirea elevilor de liceu cari se destină şcoalelor speciale, în cari se cer cunoştinţe matematice mai adânci.

«Tot în anii 1895 şi 1896 d-l Ţiţeica în calitate de membru activ al Societăţii «Amicii ştiinţelor matematice», de sub preşedinţa mult regretatului nostru coleg corespondent C. Gogu, a făcut mai mult comunicări şi a luat parte activă la publicarea Buletinului Societăţii.

«In timpul de 3 ani ce a petrecut la Paris pentru întinderea cunoştinţelor sale speciale şi pentru prepararea şi susţinerea tezei sale de Doctor în Matematici, d-l Ţiţeica începe activitatea sa ştiinţifică relativă la chestiuni de înalte speculaţiuni matematice, activitate care nu numai că n'a încetat un singur moment, dar care pare a fi din ce în ce mai producătoare spre marele folos al înaintării acestei ştiinţe.

«In afară de teza sa de Doctorat, care a apărut ca Memoriu în *Annales de l'Ecole normale supérieure de Paris,* această activitate se poate rezumà până astăzi în următoarele publicaţiuni:

21 note în Comptes rendus des séances de l'Académie des sciences de Paris;

5 articole în *Bulletin des Sciences mathématiques de Paris;*

2 lucrări în *Bollettino della Società Circolo Matematico di Palermo,*

1 lucrare în *Atti* celui de al 4-lea Congres al Matematicianilor ţinut la Roma; în fine

«Mai multe lucrări şi comunicări prezentate Societăţii de Ştiinţe din Bucureşti şi altele publicate în *Gazeta Matematică.*

«Afară de câtevà dintr'însele, toate aceste lucrări se referă la aplicaţiunile geometrice al calculului infinitezimal. D-l Ţiţeica a adus mai multe contribuţiuni importante la capitolul însemnat al deformării continue a suprafeţelor şi a descoperit o clasă nouă de suprafeţe — cari vor purtà negreşit în ştiinţă numele descoperitorului lor — pe cari le-a studiat amănunţit şi

despre cari a făcut la Congresul din Roma o comunicare, interesând foarte mult pe matematicianii din specialitatea respectivă.

Iată lista tuturor acestor publicaţiuni, cu indicarea locului unde ele au fost publicate:

1. Sur les systèmes cycliques (*Bulletin des Sciences Mathématiques*, Paris 1898, p. 172);

2 Sur un théorème de Mr. Cosseret (*Comptes rendus des Séances de l'Académie des Sciences de Paris,* 1898, II, p. 167);

3. Sur les systèmes orthogonaux (*C. r.*, ibid, p. 856);

4. Sur les surfaces à courbure totale constante (*C. r.*, 1899, I, p. 288);

5. Sur certains systèmes d'équations de Laplace (*C. r.*, 1899, I, p. 601);

6. Sur la déformation de certaines surfaces liées aux surfaces de second degré (*C. r.*, 1899, II, p. 1.276);

7. Sur la déformation des quadratiques de révolution (*Bul. d. Sc. Math.* 1899, p. 153);

8. Sur les congruences cycliques et sur les systèmes triplement conjugés (*Ann. de l'Ecole Normale sup.* Paris 1899);

9. Sur certains systèmes triplement conjugés (*Bull. d. Sc. Math.*, 1899, p. 330);

10. Sur une classe d'équations de Laplace (*Bull. d. Sc. Math.*, 1900, p. 142);

11. Sur les équations de Laplace à solutions quadratiques (*C. r.*, 1900, II, p. 487);

12—15. Sur la déformation continue des surfaces (*C. r.*, 1901, I, p. 1.100; II, p. 431; 1902, I, p. 894; II, p. 503);

16. Reţele conjugate pe o suprafaţă (*Bul. Soc. Sc. din Bucureşti* 1901);

17. Sur les substitutions linéaires à deux variables (Dare de seamă a Congresului dela Iaşi, 1902);

18. Sur la nouvelle transformation des surfaces à courbure totale constante (*C. r.* 1903, I, p. 952);

19. Sur la déformation continue des surfaces (*C. r.*, 1904, I, p. 553);

20. Sur les équations différentielles linéaires du second ordre renfermant un paramètre (*C. r.*, 1905, I, p. 223);

21. Sur les équations différentielles, etc. (*C. r.*, 1905, I, p. 492);

22. Sur la déformation de certaines surfaces tétraédrales (*C. r.*, 18 Iunie 1906);

23. Sur la déformation de certaines surfaces tétraédrales (*C. r.*, 25 Iunie 1906);

24. Sur une nouvelle classe de surfaces (*C. r.*, 10 Iun. 1907);

25. Sur certaines surfaces reglées (*C. r.*, 9 Dec. 1907);

26. Sur une propriété caractéristique des surfaces de révolution (*Bull.* d. *Sc. Math.*, Noemvr. 1907);

27. Sur les surfaces reglées (*C. r.*, 20 Iulie 1908);
28. Sur certains réseaux à invariants égaux (*C. r.*, 30 Noemvr. 1908);
29. Sur une nouvelle classe de surfaces (Comunicare la al 4-lea Congres al Matematicianilor la Roma, 1908 (*Atti*, vol. II);
30. Sur certains systèmes cycliques (*C. r.*, April 1909);
31. Sur une nouvelle classe de surfaces (*Rendiconti*, Palermo 1909);
32. Sur la courbure totale des surfaces reglées (*Bul. Soc. Științ. Buc.*, 1909).

Deși hrănit în ideile abstracte cari formează însăș esența matematicelor pure și pe cari nu le înțeleg decât un număr restrâns din inteligențele cele mai vioaie și alese, d-l Țițeica nu s'a mulțumit numai cu desvoltarea gustului de matematici prin conlucrarea sa aproape neîntreruptă la *Gazeta Matematică*, dar a simțit și lipsa unei reviste de popularizare care ar îmbrățișà, într'un chip metodic, totalitatea cunoștințelor noastre științifice. Dela dispariţiunea, în 1882, a *Revistei Stiinţifice,* a cărei vieață, într'un timp greu pentru desvoltarea gustului științelor, a durat 12 ani sub direcțiunea competentă a iubiților noștri colegi, regretatul Aurelian și Gr. Ștefănescu, nici o altă revistă științifică serioasă nu venise să o înlocuească. D-l Țițeica asociindu-și un harnic și distins chimist, pe d-l G. G. Longinescu, începù, în 1905, publicarea unei reviste de popularizare care, sub numele de *Natura*—care ne reamintește pe *Isis* sau *Natura* lui Barasch—a devenit o revistă pe care o putem calificà de excelentă. Pe lângă d-l Longinescu d-l Țițeica este de o dărnicie fără măsură în redactarea și administrarea acestei reviste. Căci, Domnilor, ordinea în toate lucrările ce întreprinde, executând pe fiecare dintr'însele la momentul necesar, și puterea sa de muncă, pe lângă darul cu care a fost înzestrat de Dumnezeu pentru înțelegerea matematicelor, sunt negreșit caracteristicele omului de știință de care ne ocupăm.

«L-am auzit la Societatea Femeilor Române, unde a ținut două conferințe de popularizare cu privire la matematici. Aceste conferințe sunt niște adevărate juvaere în literatura noastră de popularizare.

«Ca profesor este negreșit unul dintre cei mai distinși ai Universităților noastre, atât prin conștiința cu care își face cursul, cât și prin cunoștințele sale speciale și prin silința ce o pune pentru ca aceste cunoștințe să fie înțelese de studenții, din rândul cărora d'abià sunt 10 ani de când a ieșit.

«Da, Domnilor Colegi, numai zece ani sunt de când d-l Țițeica a părăsit băncile școalelor pe cari, ducând o vieață grea de privațiuni de tot felul, a avut prilejul să și oțelească sufletul spre a puteà ajunge la strălucitele rezultate pe cari mă încercai să le arăt.

Ieșit dintr'o familie din cele mai modeste din Mehedinți, crescut într'un mediu cu desăvârșire sărac, copilul și apoi tânărul George Țițeica a avut

să se lupte cu sărăcia un șir de mulți ani atât în țară, cât și în străinătate, unde nu a putut sta decât timpul absolut necesar pentru terminarea studiilor sale la Paris în Școala înaltă, care a dat Franței și străinătății mulți din cei mai învățați profesori, Școala normală superioară.

«Născut la 4 Octomvrie 1873 la Severin, unde a învățat școala primară, după îndemnul unuia din învățătorii săi, copilul fu trimis de tatăl său, țăran din satul Cilibia (Mehedinți) la Liceul din Craiova, unde făcù studii strălucite între anii 1885 și 1892, distingându-se la toate studiile, dar mai cu seamă la matematici, pentru cari aveà o înțelegere cu totul deosebită chiar dela începutul învățăturii sale.

«Bacalaureat în 1892, intră în toamna aceluiaș an în Școala Normală superioară din București. După trei ani obținù cu distincțiune diploma de licențiat în Matematici, care îi permise să iea numai decât prin concurs, și întâiul la clasificațiune, catedra de Matematici dela Liceul din Galați.

«Prin stăruința colegului nostru d-l Poni, pe atunci Ministru al Instrucțiunii publice, d-l Țițeica fu admis, în toamna anului 1896, ca elev intern în Școala Normală superioară din Paris, unde a petrecut, într'o muncă continuă de învățătură, trei ani deplini, în cari s'a susținut excluziv cu jumătate din salariul afectat catedrei sale din Galați și cu niște mici sume ce-i acordà, din când în când, Ministerul Instrucțiunii publice.

«In mai puțin de 8 luni, el trecù licența în matematici la Sorbona, clasificat în primul rang, ceeace i-a procurat restituirea taxelor de examen și scutirea de taxe pentru gradul de Doctorat ce aveà să-l treacă în urmă.

Cu buna îndrumare ce i se dase la București de excelentul nostru profesor universitar d-l D. Emmanuel și cu înrâurirea ce a avut asupra sa lecțiunile și sfaturile învățatului profesor Darbaux, Secretarul perpetuu al Academiei de științe din Paris, precum și cu munca fără preget a sa, i-a fost lesne d-lui Țițeica să obțină doctoratul în matematici, după alți doi ani, în Iunie 1899, cu teza sa: *Sur les congruences cycliques et sur les systèmes triplement conjugés (Annales de l'École Normale supérieure*, 1899).

«Afară de această teză, d-l Țițeica mai publică, pe timpul când se aflà la Paris ca student, încă alte 7 lucrări indicate la primele 7 numere din lista precedentă.

«Intors în țară, fu numit suplinitor la catedra de calcul infinitezimal la Facultatea de Științe din București, apoi agregat și în urmă profesor de geometrie analitică la catedra regretatului nostru coleg Gogu, unde funcționează și astăzi.

«La Societatea de Științe a noastră, unde a fost prezident în anul trecut, Țițeica s'a distins prin vieața ce a dat adunărilor sale. Numărul ședințelor cu comunicări foarte interesante a crescut ca prin minune și în special nu-

meroasele comunicări bine studiate şi importante ale secţiunii matematice au fost o adevărată revelaţiune pentru cei mai mulţi, cari nu aveau decât o vagă cunoştinţă de activitatea matematică, ce s'a desvoltat prin imboldul dat de Ţiţeica şi alţi câţivà din jurul său. Am fost fericit când, la şedinţa aniversară a Societăţii noastre de ştiinţe dela Aprilie trecut, am putut arătà importanţa mişcării matematice la noi, aducând laude d-lui Ţiţeica, care îşi termină anul de prezidenţie. In fine Ţiţeica are onoarea de a fi delegat în Comisiunea internaţională pentru învăţământul matematicelor, instituită în 1908 de al 4-lea Congres al matematicelor, care a avut loc la Roma. Nu cred a mă înşelà, adăogând că pentru această chemare dânsul erà cel mai nemerit dintre toţi matematicianii noştri.

«In vieaţa sa intimă d-l Ţiţeica este deasemenea vrednic de consideraţiunea tuturor. A cunoscut amărăciunile vieţii, cari nu i-au amărît câtuş de puţin sufletul. Ajuns la înalte trepte sociale, a rămas caracter de bronz şi nu a fost ameţit de mărire.

«Academia Română, căreia îl prezentăm cu toată încrederea, onorând pe d-l Ţiţeica cu alegerea de membru corespondent al Secţiunii ştiinţifice, va da încă odată dovada unui spirit de dreaptă judecată, onorându-se ea singură cu primirea în sânul ei a unui om cu meritele şi caracterul d-lui Ţiţeica.»

Se procede la vot, al cărui rezultat este: votanţi 25; voturi pentru 23, contra 2.

— D-l Preşedinte, anunţând rezultatul votului, proclamă pe d-l G. Ţiţeica membru corespondent în Secţiunea ştiinţifică.

D-l *Dr. D. Grecescu* ceteşte următoarea expunere a sa, pe care s'a bazat Secţiunea ştiinţifică spre a propune alegerea d-lui Em. C. Teodorescu ca membru corespondent.

«*Prea onoraţi Domni şi Colegi*,

«Domnul Emanuel C. Teodorescu, pe care Secţiunea ştiinţifică a Academiei Române îl propune ca membru corespondent, este profesor de anatomie şi fiziologie vegetală al Facultăţii de Ştiinţe din Bucureşti şi, ca titluri ştiinţifice, este doctor în ştiinţele naturale dela Facultatea de Ştiinţe din Paris.

«Încă din timpul când erà student al Facultăţii de Ştiinţe din Iaşi (anul 1899), a fost asistent al Laboratorului de Botanică şi a rămas în această funcţie până la numirea de profesor de Anatomie şi fiziologie la Facultatea de Ştiinţe din Bucureşti, în anul 1907, adică timp aproape 18 ani. In acest interval de timp a putut să se perfecţioneze în tehnica de laborator atât de necesară oricui se consacră profesoratului şi să întreprindă lucrări originale.

«După absolvirea Facultăţii de Ştiinţe din Iaşi, Secţia ştiinţelor naturale, s'a dus la Paris, unde după un an a obţinut diploma de *licenţiat în ştiinţele naturale* (Noemvrie 1893), fiind clasificat întâiul în seria sa. Se ştie că la Sorbonna cei cari ies întâi la examenul de licenţă sunt scutiţi de taxele ce se cer la doctorat. In urmă a lucrat în Laboratorul de botanică dela Sorbonna şi în Laboratorul de biologie vegetală dela Fontainebleau, sub conducerea profesorului Gaston Bonnier, unde a dus la capăt mai multe lucrări originale, dintre cari prima intitulată: *Influence des diverses radiations lumineuses sur la forme et la structure des plantes*, publicată în «Annales des Sciences naturelles, Botanique» în 1899 şi care i a servit ca teză pentru obţinerea diplomei de doctor în ştiinţele naturale, fiind admis cu menţiunea *très honorable.*

«In timpul de doi ani, cât a stat la Paris, a făcut următoarele lucrări ce-i aparţin în propriu:

Influence des radiations de refrangibilités différentes sur la structure des feuilles.

Influence de l'acide carbonique sur la forme et la structure des plantes.

Action indirecte de la lumière sur la tige et les feuilles.

Influence des anesthésiques sur la formation de la chlorophylle.

«După întoarcerea sa în ţară a continuat cu lucrări ştiinţifice, deşi a întâmpinat multe dificultăţi din cauza lipsurilor de cari suferă laboratoriile şi bibliotecile noastre cu privire la lucrările botanice. Intre lucrările făcute în ţară se enumeră:

Sur le Gomontiella, nouveau genre de Schizophycée (1901). Autorul descrie în această publicaţie un gen nou de Algă albastră, aflat în nordul Dobrogei. Acest gen este acum admis de toţi algologiştii şi primit în lucrările ştiinţifice din străinătate, precum este lucrarea clasică a lui De Toni, *Sylloge Algarum*, şi în lucrarea lui Lemmermann, *Kryptogamenflora der Mark Brandenburg.*

Organisation et développement de Dunaliella, nouveau genre de Volvocacées. In această lucrare autorul expune unul dintre organismele cele mai caracteristice ale lacurilor noastre sărate, stabilind iarăş un nou gen admis şi de autorii din străinătate.

De l'action qu'exercent les basses températures sur les Zoospores de Algues, în care autorul arată că sunt zoospore de apă sărată, cari îşi păstrează mişcarea chiar la temperatura de—20°, fapt necunoscut până la d-sa.

Observations morphologiques et biologiques sur le genre Dunaliella, în care se descrie structura, desvoltarea şi modul de vieaţă al acestui gen nou aflat de autor în Lacul-Sărat dela Brăila şi descris în lucrarea sus citată.

Matériaux pour la Flore algologique de la Roumanie. Aceasta este cea mai însemnată lucrare făcută asupra Florei algologice a țerii noastre, pentru care autorul a pus o laboare de aproape 10 ani pentru a adunà materialul din toate părțile României, pre cât a putut, și a-l studià. Pentru determinarea științifică a multor specii de Alge adunate, a fost nevoit să recurgă la Muzeul Imperial din Viena (K. K. Naturhistor. Hofmuseum), unde cu deosebită bunăvoință i s'a pus la dispoziție materialul acestui avut muzeu, precum și biblioteca, în mai mulți ani.

Recherches sur les mouvements de locomotion des organismes inférieures aux basses températures. Lucrare recentă în care expune rezultatele obținute asupra temperaturilor celor mai inferioare în cari se pot încă mișcà unele organisme unicelulare, precum sunt între Alge și Protozoare.

«Toate aceste lucrări au fost publicate în reviste străine, unele din Franța, altele din Germania și Austria.

«Având în vedere originalitatea și importanța științifică a acestor lucrări, cred că Academia Română va binevoì să prenumere între membrii săi corespondenți pe d-l profesor Emanuel C. Teodorescu.»

Se procede la vot, al cărui rezultat este: votanți 25; voturi pentru 24, contra 1.

— D-l Președinte, anunțând rezultatul votului, proclamă pe d-l Em. C. Teodorescu membru corespondent în Secțiunea științifică.

D-l *Gr. Ștefănescu* citește următoarele:

«*Onorați Colegi*,

«Subscrișii vă rugăm să binevoiți a proclamà ca membru onorar al Academiei pe Inalt Prea Sfințitul Atanasie Mironescu, Arhiepiscop și Mitropolit al Ungro-Vlahiei, Exarh al Plaiurilor și Primat al României.

«Inalt Prea Sfințitul Mitropolit Primat e născut în Vasluiu.

«Studiile seminariale le-a făcut la Socola, în școala Mitropolitului Veniamin, și le-a sfârșit la Facultatea din Cernăuți, luând titlul de Doctor în Teologie.

«A fost profesor la Universitatea noastră din București, iar în urmă Episcop de Râmnic-Noul-Severin.

«Din activitatea sa literară, afară de numeroase articole tipărite în revista «Biserica Ortodoxă», între altele, se cunosc următoarele publicații mai meritorii:

1) Memoriu asupra organizării Facultății de Teologie din București;

2) Vieața și istoricul ereziilor pe timpul Sfântului Atanasie;

3) Istoria bisericească universală, după Eusebiu Popovici, în colaborare cu P. S. Sa Episcopul Gherasim al Argeșului (două volume);

4) Istoricul Episcopiei de Râmnic, în care expune începutul ei, după documente, și arată atât Episcopii ce s'au urmat până în prezent, cât și ce a făcut fiecare dintr'înșii pentru folosul Bisericii Ţerii-Românești ;

5) Comentariile lui Teofilact asupra Epistolelor Apostolului Pavel, după un manuscris dela Mitropolitul Veniamin, în trei volume și în colaborare cu P. S. S. Episcopul Argeșului ;

«A publicat asemenea, pe când eră profesor, o revistă religioasă «Amvonul», iar de vreo opt ani a întemeiat revista bisericească «Cuvântul Adevărului».

«*I. Kalinderu*, *A. D. Xenopol*, *Gr. G. Tocilescu*, *I M Moldovanu*, *Dr. At. Marienescu*, *St. C. Hepites*, *I. Bianu*, *Dr. I. G. Sbiera*, *N. Quintescu*, *Dr. C. I. Istrati*, *I Pușcariu*, *D. Onciul*, *C. Erbiceanu*, *I. Bogdan* »

Se procede la vot, al cărui rezultat este: votanți 25; voturi pentru 24, contra 1.

— D-l Președinte, anunțând rezultatul votului, proclamă pe I. P. S. Sa Mitropolitul Primat Atanasie Mironescu membru onorar al Academiei.

D-l *Dr. C. Istrati* ocupă scaunul prezidențial.

D-l *Gr. Ștefănescu* cetește următorul raport al Comisiunii Bibliotecii asupra lucrărilor făcute în 1908:

«*Domnilor Colegi*,

«Rolul însemnat al Bibliotecii Academiei în mișcarea noastră culturală se afirmă tot mai mult. Anul acesta, mai bine ca oricând, s'a dovedit cât de indispensabile sunt prețioasele noastre colecțiuni pentru diverse cercetări pe terenul științei și al literaturii. Nici o lucrare, privitoare la vieața publică și la problemele ce o agită, nu se poate închipui, fără ca autorii să fi consultat izvoarele Bibliotecii noastre. Multele lucrări recente asupra arzătoarei chestiuni agrare; anchetele privitoare la Căile ferate române și la trecutul financiar al Statului s'au făcut numai cu ajutorul mijloacelor oferite de această bibliotecă. De asemenea învățații străini, cari se interesează de istoria noastră sau de vieața economică a țerii, și-au făcut obiceiul să petreacă vreme mai îndelungată în sălile acestei biblioteci, cum au fost anul acesta doi profesori universitari din Belgrad și un arhitect din Berlin, anume veniți să-și adune materialuri pentru cercetările lor. Cât pentru numărul cetitorilor locali, compus mai ales din profesori, studenți și publiciști, acesta crește în fiecare an, cu toată îngustimea sălii noastre de lectură. Acest intensiv interes din afară pentru Bibliotecă și colecțiile atârnătoare de ea probează cât de deosebită trebue să fie îngrijirea noastră pentru păstrarea și neîntrerupta

îmbogăţire a colecţiunilor noastre, cât şi pentru asigurarea tuturor condiţiunilor cerute în scopul unei desvoltări fecunde.

«Despre munca depusă la Bibliotecă în cursul anului, dăm aici cuvenitele amănunte.

«A. Secţiunea cărţilor tipărite.

«Biblioteca cărţilor tipărite, ca în toţi anii, a fost deschisă 10 ore fără întrerupere, cu excepţia zilelor de sărbătoare stabilite printr'o deciziune a Delegaţiunii din 1907.

«Lucrările de catalogare se continuă cu regularitate, iar cele de înregistrare curentă a cărţilor, revistelor şi ziarelor primite, sunt în ordine.

«Buletinul trimestrial bibliografic al Bibliotecii, intitulat: *Creşterea Colecţiunilor*, a apărut regulat, de patru ori, în cursul anului şi se dovedeşte a fi un folositor organ de informaţie în mânile publicului cetitor.

«In special sunt de observat următoarele date:

«I. *Sporul.*

«1. S'au *cumpărat* cu totul 459 volume de cărţi, 41 reviste române, 1.046 numere de reviste străine, abonate, şi 18 foi volante.

«2. In *schimb* şi în *dar* dela Societăţi literare şi ştiinţifice străine, precum şi dela diferite persoane, s'au primit 1.695 volume şi broşuri, 410 numere de reviste române, 868 numere de reviste străine şi 8 foi volante. D-l D. A. Sturdza, ca în toţi anii, unul dintre cei mai statornici donatori, a dăruit un număr de 42 reviste şi anuare străine cu caracter social şi economic. Acest dar a îmbogăţit Biblioteca cu o frumoasă colecţie de cele mai utile reviste germane şi franceze, referitoare la sociologie, economie, politică, statistică şi finanţe.

«3. Conform legii dela 23 Martie 1904, s'au înregistrat 2.681 volume şi broşuri: 2.617 numere de reviste române, 433 ziare; 10.430 foi volante; 45 fascicule de note muzicale. Dintre reviste au fost 178 române; 8 franceze; 3 româno-franceze; 3 greceşti; 1 germano-franceză şi 1 în trei limbi, româneşte, franţuzeşte şi nemţeşte. Dintre ziare au fost 410 române, 5 germane, 7 franceze, 1 româno-francez, 3 maghiare, 1 evreesc, 1 albanez, 2 esperanto şi 3 în câte 3 limbi.

«Creşterea colecţiunilor acestei secţiuni în cei din urmă 10 ani se poate vedeà din tabela I:

Tabela I.

ANII	Volume și broșuri	Ziare și reviste române	Ziare și reviste străine	Atlase și hărți	Foi volante	Note muzicale
1899	2 815	351	—	30	19	172
1900	2 767	457	160	13	3	—
1901	51.022	352	—	254	156	144
1902	7.326	291	169	77	42	4
1903	4 193	372	190	166	1.349	—
1904	5.463	454	370	58	82	4
1905	5 150	422	420	369	4 091	66
1906	5.317	518	236	63	2 040	7
1907	4 934	592	246	37	6 088	355
1908	4.835	611	252	35	10.456	49
Totalul creșterii 1899—1908 . .	93.822	4 420	2 043	1.102	24.326	801

«II. *Lucrări de catalogare.*

«1. *Noul Catalog.* In cursul anului 1908 s'au trecut în inventar 2 800 opere în 3.941 volume (dela No. 9.001—11.800). S'au catalogat 3.091 opere în 4.227 vol. (dela No. 8.351—11.441). Pentru acestea din urmă s'au lucrat 6.975 bilete și anume 3.879 pentru catalogul alfabetic și 3.096 pentru cel pe materii. In total, până la 31 Decemvrie 1908, avem în noul catalog: trecute în inventar 11.800 opere în 14.978 vol., catalogate și clasate, prin urmare așezate definitiv în rafturile Bibliotecii, 11.441 opere în 14.446 vol.; s'au lucrat bilete în număr total de 25.696 și anume 14.087 fișe alfabetice și 11.600 metodice.

«In noul catalog s'au cuprins toate publicațiile sosite ca legale, în schimb sau dăruite. Afară de aceasta se continuă și cu incorporarea Bibliotecii Centrale a Statului — lucrare începută la 1907, — din care s'au catalogat până la 1 Ianuarie 1909 primele cinci secțiuni (I. Agricultura; II. Arheologia; III. Astronomia; IV. Biografia; V. Dicționare).

«2. In *vechiul Catalog* n'au mai fost înscrise decât publicațiunile în continuare.

«3. Catalogarea *publicațiunilor periodice* s'a continuat, înscriindu-se în inventar alte 167 publicațiuni, dela 2.104—2.271. Continuându-se și controlul periodicelor, s'au mai văzut 289 publicațiuni, constatându-se lipsurile. In acest chip, controlul periodicelor a ajuns aproape de sfârșit, mai rămânând numai 296 ziare de controlat. Lucrarea pentru catalogul destinat

publicului a înaintat, făcându-se anul acesta 614 fișe nouă, astfel că avem cu totul 2.116 fișe. Pentru catalogul pe materii s'au făcut 1.319 fișe. Bibliografia periodicelor până la sfârșitul anului 1906, rânduită în ordine alfabetică, s'a continuat, fiind tipărite 23 coale, cari cuprind descrierea celor dela A—I. Numeroase cumpărături, făcute anii trecuți, au îmbogățit foarte mult această secțiune a Bibliotecii, încât în anul acesta cumpărăturile au putut fi mai puține.

«4. S'au *legat* 732 volume de ziare și 1.110 volume și broșuri, dintre cari o mare parte cartonate. Din colecția de extrase din ziare s'au legat 42 volume.

«III. *Consultarea.*

«Sala de lectură a fost cercetată de 8.894 cetitori, cari au consultat cu totul 27.372 cărți, afară de cele 1.842 de volume din sală, puse la dispoziția directă a cetitorilor. Acasă s'au împrumutat 435 volume la 115 cetitori. Bilete de intrare s'au acordat la 138 cetitori noi, dintre cari la 9 și pentru sala de manuscrise. Consultarea pe cei 5 ani din urmă se arată în tabela II.

Tabela II.

ANII	Cetitori	Cărți	Imprumutători	Cărți
1904	7.558	27.491	52	749
1905	9.393	28.103	83	339
1906	9.351	33.209	110	539
1907	9.705	27.834	90	416
1908	8 894	27.372	115	495

«B. Secțiunea manuscriptelor, documentelor și stampelor.

«Sala de lucru pentru această secțiune a fost deschisă cetitorilor câte 9 ore pe zi (8—12, 1—6). Prin schimbarea făcută în încăperile acestei secțiuni, consultarea manuscriptelor a devenit mult mai lesnicioasă, vechea sală fiind prea îngustă pentru numărul zilnic de cetitori.

«I. *Sporul.*

«1. S'au *cumpărat* în acest an 202 volume manuscripte, 1.384 bucăți documente, 23 cărți vechi românești, 18 foi volante, 2 caiete de caligrafie,

1 album, 49 diferite obiecte, planuri, peceți, cruci, etc., 49 stampe și 42 fotografii, 27 atlase și hărți.

«2. S'au primit *în dar* 556 volume manuscripte, 216 bucăți documente, 69 fotografii, 6 diferite obiecte de muzeu și 6 vederi, 8 atlase și hărți.

«Creșterile acestei colecții în cei din urmă zece ani se arată în tabela III.

Tabela III.

ANII	Volume manuscrise	Documente	Stampe și portrete	Fotografii	Albumuri	Medalii și monede	Peceți	Desemnuri, clișee, etc
1899	40	340	39	—	1	3	—	—
1900	206	471	18	—	8	6	—	—
1901	623	18 096	1 368	—	11	434	—	—
1902	576	7 792	3	35	2	—	—	5
1903	1.071	1 886	42	38	1	—	39	604
1904	414	3.657	72	226	1	4	2	—
1905	169	1.294	137	45	1	—	8	351
1906	90	6 337	132	242	1	—	62	2
1907	204	4 334	—	365	—	91	6	31
1908	758	1.600	81	111	1	54	1	2
Totalul creșterii dela 1899—1908 . .	4.151	45 807	1.892	1.062	27	592	118	995

«II. *Lucrări de catalogare.*

«1. S'au *catalogat* 160 volume (No. 3 215—3.375) manuscripte românești.

«2. S'au inventariat 4.712 bucăți documente și anume:

a) 1 600 din achizițiunea anului 1908, al căror rezumat a fost publicat în «Creșterea colecțiunilor» pe anul 1908;

b) 1.929 documente cumpărate dela anticarul Șaraga din Iași la 3 Iulie 1907, și al căror rezumat s'a tipărit de asemenea în «Creșterea colecțiunilor» pe anul 1908;

c) 1.183 documente, al căror cuprins s'a publicat în «Creșterea colecțiunilor» din 1905. Toate aceste documente au fost rânduite și așezate în pachete.

«3. S'au făcut bilete la 450 documente.

«4. S'au *legat* 109 volume manuscripte, și alte 51 volume manuscripte s'au pregătit pentru legare.

«5. S'a continuat cu pregătirea materialului de publicat în «Catalogul

manuscriptelor românești», din care în cursul anului a apărut fascicula II (vol. II), iar a III-a este dată la tipar.

6. In secțiunea *stampelor* s'a continuat catalogarea, făcându-se 142 bilete alfabetice pentru portrete (No. 2 220—2 363).

Pentru celelalte stampe (reprezentând costume, bătălii și planuri de lupte, iconografie, gravuri istorice, etc.) s'au scris 771 bilete alfabetice (No. 1.234—1.423, 1.565—2.147).

«III. *Consultarea.*

«Sala de lucru a secțiunii manuscriptelor a fost cercetată în cursul anului de 1.596 cetitori, cari au consultat 2.601 volume manuscripte, 34 410 documente și 850 cărți vechi românești, dinainte de anul 1830. Mișcarea din cei din urmă 5 ani se arată în tabela IV.

Tabela IV.

ANII	Cetitori	Volume manuscr.	Docum.	Cărți vechi
1904	1 242	2.510	9 692	658
1905	1 243	1 838	31.451	896
1906	1.219	2.998	51 965	2.208
1907	1 636	3.025	16 033	1 396
1908	1 596	2.601	34 410	850

* * *

«In rezumat întreaga mișcare de consultare și de creștere a colecțiilor Bibliotecii este arătată în tabela V.

«I. **Consultarea.**

Tabela V.

	Cetitori	Volume
A. *Cărți tipărite.*		
Cerute cu buletine	8.894	27.372
Imprumutate acasă	115	495
Total	9 009	27.864
Aflătoare în sala de lucru: Cărți		1.842
B. *Manuscripte și documente.*		
Manuscripte	954	2 601
Documente	264	34.410
Cărți vechi românești (1508—1830)	378	850

II. Sporul.

	Volume și broșuri	Numere de reviste române	Numere de reviste străine	Atlas. și hărți	Stampe și portrete	Volume manuscrise	Documente	Fotografii	Albumuri	Foi volante	Note muzicale	Peceți, medalii
Primite:												
Conform legii dela 23 Martie 1904	2 681	2 617	—	—	—	—	—	—	—	10 430	45	—
In dar sau în schimb .	1 695	410	868	8	32	556	216	69	—	8	8	6
Cumpărate.	459	41	1 046	27	49	202	1 384	42	1	18	—	49
Total . .	4 835	3 068	1 914	35	81	758	1 600	111	1	10 456	53	55

«Starea generală a colecțiunilor noastre nu poate fi exprimată în cifre exacte. La Bibliotecă, unde șiruri întregi de anuare și de publicațiuni de ale Societăților străine se păstrează la acelaș număr și unde adeseori câte zece sau 20 de broșuri sunt legate la un loc, nu se va puteà stabilì suma totală a cărților decât după terminarea noului catalog. De asemenea este peste putință indicarea unei cifre exacte a dubletelor, a căror inventariare nu este cu putință cu personalul actual. In mod aproximativ însă colecțiunile noastre ating cifrele următoare:

83.809 publicații înscrise în inventarele deosebitelor biblioteci, la a căror reorganizare și contopire se lucrează;
2.271 publicații periodice în 7.033 volume;
6.278 stampe, hărți, portrete, atlasuri și albumuri;
33.787 documente, pe lângă cari două arhive nenumerotate;
242 fotografii de documente;
4.402 volume manuscripte românești;
841 » » grecești;
617 » » slave;
62 » » latine;
155 » » romanice;
49 » » germane;
279 obiecte de muzeu.

* * *

«Ácestea sunt datele principale privitoare la mişcarea Bibliotecii în anul 1908. Inşirându-le, am evitat să mai repetăm vina cea mare care împiedică o şi mai înfloritoare desvoltare a Bibliotecii în toate ramurile ei: lipsa localului. Este aceasta o problemă de mare gravitate şi trebue să formeze o specială preocupare a Academiei.»

«Membrii Comisiunii *N. Quintescu, C Erbiceanu, Gr. Ştefănescu.*»

— Raportul Comisiunii se iea spre cunoştinţă.

D-l *Gr. Ştefănescu* ceteşte următorul raport al Comisiunii Dicţionarului limbii române despre lucrările făcute în 1908—9:

«*Domnilor Colegi,*

«Din *Dicţionarul limbii române*, care se face după dorinţa şi îndemnul M. S. Regelui şi sub auspiciile Academiei, au apărut până acum întâiele patru fascicule (de 20 coale), cuprinzând aproape întreagă litera A.

«Această însemnată parte a lucrării arată pe deplin cum este ea întocmită de d-nii profesori Sextil Puşcariu şi Ioan Rădulescu-Pogoneanu, prin a căror conlucrare ea se redactează şi se tipăreşte. Comisiunea Domniilor Voastre a supraveghiat deaproape, pas cu pas, înaintarea lucrării, revăzând textul înainte de tipărire şi aducându-i îndreptări. Cu deosebită bucurie vă poate spune Comisiunea Domniilor Voastre că a găsit totdeauna la numiţii conlucrători cea mai deplină şi mai sinceră dorinţă de a aduce lucrării toate îmbunătăţirile arătate.

«Aşà cum se întocmeşte, lucrarea este un adevărat monument care se ridică limbii noastre naţionale: monument vrednic de Augustul lui iniţiator, vrednic de Academie şi vrednic de limba noastră în care se încheagă exprimarea întregei gândiri şi simţiri a neamului nostru.

«Bogăţia materialului, adunat din manifestările literare vechi şi nouă, precum şi din limba vie, clasificarea lui sistematică după înţelesurile principale şi de nuanţe — fac din această lucrare întâiul mare inventar al limbii româneşti întregi, temelia desvoltării ei viitoare şi a lexicografiei noastre naţionale.

«Comisiunea a constatat însă că, după întocmirea de până acum, lucrarea nu poate înaintà destul de iute. Pentru a o accelerà, trebue crescut numărul personalului conlucrător. Comisiunea a chemat în sânul ei pe d-l Puşcariu, şi după consfătuire cu dânsul, a luat hotă-

rîrea a chemà la conlucrare şi alte două persoane, cu colaborarea cărora dela Octomvrie viitor înainte, d-l Puşcariu va puteà duce lucrarea cu iuţeală îndoită decât până acum, dându-se patru fascicule pe an, în loc de două. Aceasta întrece mersul tuturor lucrărilor de acest fel, cari se publică în timpul nostru.

«Această desvoltare a organizării va cere fireşte şi creşterea cheltuelilor. Comisiunea a căutat, va mai căutà şi va arătà Delegaţiunii modalităţile în cari s'ar puteà găsì şi mijloacele necesare pentru ducerea la bun sfârşit, cu cea mai mare iuţeală posibilă, a marei lucrări date de Academie în îngrijirea ei.

«Membrii Comisiunii: *T. Maiorescu, Gr. G. Tocilescu, N. Quintescu, I. Kalinderu, St. C. Hepites.*

— Raportul Comisiunii se iea spre cunoştinţă.

Se procede la alegerea Comisiunii Dicţionarului limbii române pentru 1909—10.

— Sunt realeşi d-nii: *St. C. Hepites, I. Kalinderu, T. Maiorescu, N. Quintescu, D. Sturdza, Gr. G. Tocilescu.*

ŞEDINŢA DELA 26 MAIU 1909.

Preşedinţa d-lui *I. C. Negruzzi*, Vicepreşedinte.

D. Vicepreşedinte *I. C. Negruzzi* arată că d-l Preşedinte A. Saligny îl înştiinţează prin scrisoare, că este silit să plece chiar astăzi în străinătate, neputând astfel să participe la şedinţe până la sfârşitul sesiunii şi să-şi iea rămas bun mai ales dela membrii cari nu locuesc în Capitală.

Dela Cassa Regală se primeşte o plachetă de metal alb, făcută de sculptorul T. Szirmai pentru serbarea aniversării a 50-a a Unirii Principatelor.

Dela d-l Pericle Papahagi se primeşte următoarea scrisoare:

«Cu cel mai adânc respect supun apreţierii d-voastre următoarea propunere:

«Alcătuirea unui dicţionar aromânesc, conceput în aşà fel, încât să servească de bază la toate cercetările lingvistice sau istorice în legătură cu dialectul aromân.

«Intr'un asemenea dicţionar vor intrà toate cuvintele din dicţionarele, glosarele şi textele aromâne, literare sau populare, publicate până acuma, eliminându-se cu îngrijire toate cuvintele făurite de autori, în scopuri rău înţelese şi reţinându-se numai cele sigure; de asemenea toate cuvintele din colecţiunea populară inedită a subsemnatului, precum şi cele din dic-

ţionarul (în manuscris) al părintelui I. Murnu, cu care am luat înţelegere prin fiul d-sale, d-l G. Murnu, în posesia căruia se şi găseşte manuscrisul.

«Pentru a expune în scurt normele ce voiu urmà în tratarea materialului, amintesc că fiecare cuvânt va fi redat sub diferitele sale înţelesuri, pornind dela sensul său fundamental şi trecându-l prin întreaga sa filieră de însemnări. La sfârşitul fiecărui articol se va arătà şi etimologia cuvântului, în marginile posibilităţii. O atenţie de aproape se va acordà formelor particulare graiului aromân cu privire la fonetica şi morfologia sa.

«Insemnătatea unui asemenea dicţionar dialectal pentru studiul limbii noastre este evidentă; prin contribuirile nouă ce sper că le va aduce se va lămurì originea multor cuvinte româneşti, care astăzi este obscură şi se vor completà multe sensuri din semasiologia română posibil dispărute din celelalte dialecte, dar cari au fost păstrate în cel aromân, încât prin modul acesta se va puteà urmărì şi stabilì sigur fireasca desvoltare semantică a fiecărui cuvânt; nu mai puţin însemnat va fi şi materialul lexical nou, ce va mărì comoara de cuvinte a graiului nostru în general. Pe scurt, el este chemat să arunce lumină nouă asupra limbii române de astăzi şi asupra trecutului său istoric.

«Prin felul acesta pentru întâia dată se va oferì tuturor celor cari urmăresc de aproape evoluţia limbii noastre, precum şi alte chestiuni în legătură cu ea, un material bogat şi sigur din dialectul aromânesc. El va fi deci deopotrivă binevenit atât pentru filologi cât şi pentru istorici.

«Onoraţii membri ai Academiei Române sunt în măsură mai bine ca oricine să judece şi să apreţieze marea însemnătate a unei asemenea lucrări, din toate punctele de vedere, pentru ca să mai fie nevoie de a stărui mai mult în această privinţă.

«Cu respect viu, Domnule Preşedinte, a solicità din partea Onor. Academii Române onoarea de a fi însărcinat cu alcătuirea dicţionarului propus, ca unul care de ani de zile mi-am consacrat toată activitatea dialectului aromânesc. Socotesc de prisos a vorbì despre meritele câştigate de subsemnatul pe acest teren. Scrierile mele, mare parte apărute în *Analele* Academiei Române, au fost bine primite de diferiţii recensenţi din ţară şi străinătate; şi dacă pomenesc acì de ele, o fac pentru a arătà că nu sunt lipsit de pregătirea necesară de a aduce la bun sfârşit o atare lucrare.

«Călduros vă rog, Domnule Preşedinte, să binevoiţi a stărui ca Onor. Academie Română să primească propunerea făcută de mine şi, ţinând seamă de munca depusă de subsemnatul în domeniul dialectului aromân, să mă însărcineze cu întocmirea acestui dicţionar, dispunând totodată sprijinul material trebuincios pe timp de 4—5 ani de zile, în care timp am credinţa că voiu terminà cu bine lucrarea».

— Se recomandă spre examinare Secţiunii literare.

ȘEDINȚA DELA 27 MAIU 1909.

Președința d-lui *I. C. Negruzzi*, Vicepreședinte.

Dela d-l G. Țițeica se primește următoarea scrisoare de mulțumire pentru alegerea sa de membru corespondent:

«*Domnule Președinte*,

«Adânc mișcat de onoarea pe care mi-o face Academia Română, alegându-mă membru corespondent al ei, vă rog să arătați tuturor membrilor deosebita mea recunoștință pentru această distincțiune, pe care nu socotiam că o merit.

«Tot ce pot face e să vă asigur că voiu căutà să urmez, și de acum înainte, calea de muncă statornică și dezinteresată, pe care mi-au indicat-o foștii mei profesori dela Facultatea de Științe.

«Lor, cari mi-au dat model de imitat, trebue să li se atribue meritul slabelor mele lucrări, cari au găsit în fața Academiei o aprețiere așà de binevoitoare.

«Odată cu cele mai călduroase mulțumiri, vă rog, Domnule Președinte, să primiți expresiunea adâncului meu respect și a înaltei mele considerațiuni».

Se cetesc procesele verbale ale Secțiunii istorice pentru ședința dela 26 Maiu, prin care se arată că Secțiunea a luat următoarele deciziuni:

a) a acordat premiul Eliade-Rădulescu de 5.000 lei d-lui C. Rădulescu-Motru pentru scrierea sa: *Puterea sufletească;*

b) și a constituit biuroul pentru 1909—10, alegând Președinte pe d-l *I. Kalinderu* și Vicepreședinte pe d-l *A. D. Xenopol*, iar Secretar pe șapte ani, 1909—1916, pe d-l *C. Erbiceanu;*

c) propune membri activi în locurile vacante în acea Secțiune pe d-nii: Augustin Bunea, Vasile Mangra și Mihail Suțu, iar membri corespondenți pe d-nii: General G. Hârjeu, Ion Sârbu și C. Giurescu.

— Hotărîrile Secțiunii se ieau spre cunoștință, iar propunerile pentru alegere de membri se decide a se pune la ordinea zilei în ședința de astăzi.

D-l *D. Onciul*, Secretarul Comisiunii de 12 membri pentru examinarea lucrărilor prezentate la concursul Marelui Premiu Năsturel, cetește ultimul proces verbal al Comisiunii pentru ședința dela 27 Maiu, prin care se arată că a decis a nu se acordà premiul nici uneia din lucrări.

— Deciziunea Comisiunii se iea spre cunoştinţă, urmând ca valoarea premiului, conform testamentului, să se capitalizeze.

Se procede la alegerea Comisiunii care să cerceteze lucrările ce se vor prezentà la concursul premiului Năsturel din 1910:

— Sunt aleşi:

din Secţiunea literară d-nii: *N Gane*, *T. Maiorescu*, *A. Philippide*, *N. Quintescu*;

din Secţiunea istorică d-nii: *I. Kalinderu, At. Marienescu*, *I. Moldovanu A. D. Xenopol*;

din Secţiunea ştiinţifică d-nii: *Dr. V. Babeş, L. Mrazec, P. Poni, Gr. Ştefănescu.*

La ordinea zilei se pun propunerile Secţiunii pentru alegere de membri.

D-l *I. Kalinderu* ceteşte următoarea expunere pe care s'a întemeiat Secţiunea ca să propună alegerea d-lui Augustin Bunea ca membru activ:

«*Onoraţi Colegi*,

«Am onoare a propune pe Părintele Augustin Bunea, membru corespondent, ca membru activ al Academiei.

«Canonicul Augustin Bunea şi-a făcut studiile la Braşov, la Blaj şi la Roma.

«Dela 1886 până astăzi desvoltă o activitate încordată şi neadormită atât pe terenul bisericesc, cât şi pe al culturii naţionale: ca profesor de teologie, ca orator bisericesc şi mai presus de toate ca cercetător şi scriitor de istorie naţională, cu deosebire bisericească. Pe acest din urmă teren, scrierile părintelui Canonic Bunea, atât prin numărul, cât şi prin calităţile lor ştiinţifice, i-au câştigat un loc de frunte între istoricii români contimporani.

«După scrierea asupra *Arhiepiscopului şi Mitropolitului contimporan Ioan Vancea*, părintele Bunea a publicat o întreagă serie de lucrări asupra istoriei bisericii Românilor de peste Carpaţi. La 1893 a publicat un volum de «*Chestiuni de dreptul şi istoria bisericii unite*», la 1900 scrierea despre «*Episcopul Ioan Inocenţiu Klein*» (1728—1751), continuată la 1902 în scrierea despre *Episcopii Petru Paul Aron şi Dionisie Novacovici sau Istoria Românilor transilvăneni dela 1751—1864.*

«In aceste două lucrări se expune — în lumina unei largi cercetări de documente, în mare parte necunoscute — povestirea frământărilor, adesea sângeroase din întâia jumătate a secolului XVIII, cari au însoţit năzuinţele Românilor de a se ridicà la independenţa bisericească şi la o situaţie politică, care să le permită a-şi desvoltà cultura lor naţională. Intâia din

aceste două scrieri a fost foarte favorabil aprețiată în sânul Academiei la 1901. Raportorul Comisiunii premiilor din acel an (d-l Tocilescu) încheie darea de seamă despre această scriere cu următoarele cuvinte:

«Cartea Canonicului Bunea este din acele cari, odată luate în mână, tre«buesc cetite și studiate dela început și până la sfârșit. Această carte este «un capitol al lungilor suferințe ale neamului românesc dealungul veacu«rilor, scris cu inimă și cu minte de Român, ba chiar scris cu lacrimi și «suspinuri. Deaceea subscrisul, ca un omagiu adus memoriei Episcopului «Klein, uneia din figurile cele mai mari ale românimii, memoriei unuia din «bărbații cei mai îndrăzneți și mai hotărîți ce a răsărit vreodată din sânul «fraților noștri de dincolo, memoriei aceluia care la 1743, ridicându-se în «mijlocul Dietei unguresți, cu glas impunător ziceà: «De câte ori e vorba «de Români, nimeni nu-și înalță glasul pentru ușurarea lor, ci toți pentru «apăsarea lor»; în memoria aceluia care aveà curajul să spună Impăratului: «Națiunea română, după număr, întrece pe fiecare trei națiuni recepte și «este corporațiunea cea mai mare în toată Transilvania; Națiunea română, «în totdeauna a fost fidela Maiestății Tale; este necuviincios ca Națiunea «română, în contra favorului ce i-l dă religiunea, să aibă o situațiune politică «mai dezavantajoasă decât Luteranii și Calvinii; nu se poate zice că Na«țiunea română nu are bărbați învățați și nobili; Națiunea mea, dacă nu ar «aveà nici un merit, totuș unindu-se cu biserica Romei, a ridicat Statul «decăzut al catolicilor și-l susține și în ziua de astăzi»; ca un omagiu în «fine adus memoriei unui asemenea bărbat și ca o modestă recunoaștere a «muncii aceluia care i-a studiat vieața și faptele și le-a reîmprospătat gene«rațiunilor tinere, subscrisul, zic, în unire cu majoritatea comisiunii de șase «din șapte membri prezenți, propune decernerea premiului Statului Eliade-«Rădulescu de 5.000 lei prețioasei lucrări a respectabilului Canonic Bunea».

«Rezultatul, câte odată regretabil, al voturilor nu a acordat atunci acestei scrieri premiul propus de șase din șapte membri ai comisiunii premiilor. Academia însă în aceeaș sesiune a ales pe autorul ei membru corespondent, ca o afirmare a înaltei aprețieri ce făcuse despre talentul și calitățile științifice ale sale.

«Canonicul Bunea a publicat apoi la 1902 scrierea: *Vechile Episcopii Românești a Vadului, Gioagiului, Silvașului și Bălgradului.* In această scriere expune rezultatul studiilor sale asupra unor puncte din Istoria bisericească veche a Românilor de peste Carpați înainte de 1710.

«Intr'un volum publicat la 1903 a adunat zece discursuri funebre, rostite întru lauda câtorvà fruntași ai culturii românești de peste munți, în fruntea cărora stă fostul Președinte al Academiei Române Gheorghe Barit;

urmează apoi tratatul istoric şi juridic despre: *Autonomia Bisericii Româneşti Unite.*

«La 1904 publică un volum în care studiază: *Ierarhia Românilor din Ardeal şi Ungaria* înainte de încorporarea Ardealului în Impărăţia Coroanei de Austria. Este un studiu critic asupra unor momente principale din Istoria veche bisericească a Românilor de peste Carpaţi. Bogăţia izvoarelor, în parte inedite, şi agerimea critică cu care sunt analizate faptele istorice, fac pe autor să le arate într'o lumină adeseori nouă cu totul, şi contrariu părerilor admise până acum.

«O continuare a acestei lucrări este scrierea despre: *Mitropolitul Sava Brancovici*, apărută la 1906, scriere însă de polemică, susţinută cu alt distins membru al Clerului român de peste Carpaţi.

«Pe temeiul celor arătate, vă rog dar să binevoiţi a votà pe părintele Canonic Bunea ca membru activ într'unul din locurile vacante la Secţiunea istorică.»

Se procede la vot cu bile, al cărui rezultat este: votanţi 26; bile pentru 17, contra 9.

— D-l Vicepreşedinte *I. C. Negruzzi*, anunţând rezultatul, zice că propunerea a întrunit simpla majoritate, iar nu două treimi, şi deci urmează să se pună din nou la vot în şedinţa viitoare.

D-l *Gr. G. Tocilescu* ceteşte următoarea expunere pe care s'a întemeiat Secţiunea ca să propună alegerea d-lui V. Mangra:

«Părintele arhimandrit Vasile Mangra, vicar episcopesc şi preşedinte al Consistoriului ortodox român din Oradea-Mare, s'a născut în comuna Selişte-Săldăbagiu (Ungaria, Comitatul Bihor), la anul 1850.

«După săvârşirea studiilor liceale din Beiuş şi Oradea-Mare, a urmat cursul de teologie la Seminarul ortodox din Arad, apoi cursul de drept la Academia juridică din Oradea-Mare.

«Intre anii 1870—71 a redactat revista literară «Speranţa» din Arad, dela 1873—75 revista bisericească şcolară «Lumina» tot din Arad, iar dela 1877 până la 1880 «Biserica şi Şcoala», întemeiată de Sf. Sa, revistă ce apare şi azi în acelaş oraş.

«Dela 1875 până la 1891 a funcţionat ca profesor de drept canonic la Seminarul teologic din Arad, când a fost suspendat «pe motiv de agitaţie în contra patriei». A luat parte vie la toate mişcările naţionale de peste Carpaţi, fiind unul dintre cei mai zeloşi organizatori ai Congresului naţionalităţilor ce s'a ţinut la 10 August 1895 în Budapesta. Se bucură de multă încredere în cercurile politice şi culturale româneşti şi s'a distins totdeauna

în congresele bisericeşti prin cuvântări calde şi luminoase şi prin sfaturi înţelepte şi patriotice.

«In anul 1899 conduce lupta pentru alegerea răposatului episcop Goldiş la scaunul Aradului; e ales după aceea vicar episcopesc şi preşedinte al Consistoriului ortodox român din Oradea-Mare, cu proprie jurisdicţiune, în care calitate serveşte şi azi, cu rangul ecleziastic de Arhimandrit.

«La 1903, devenind vacant scaunul episcopesc al Aradului, a fost ales cu unanimitate Episcop de eparhie de către Sinodul eparhial al diecezei Aradului; dar alegerea, deşi aprobată canoniceşte de Sf. Sinod al provinciei mitropolitane ortodoxe din Ungaria şi Transilvania, n'a obţinut confirmarea guvernului unguresc.

«Pe lângă revistele ce a condus dela 1870 până la 1880, Părintele Arhimandrit Mangra a mai colaborat la «Familia» regretatului nostru coleg Iosif Vulcan, unde a publicat studiul despre «Continuitatea elementului roman în Dacia», studiu mult apreţiat de alt regretat coleg al nostru, Vasile Maniu, în raportul său despre mişcarea istorică şi literară şi publicat în *Analele* Academiei Române.

«A mai scris şi tipărit: 1) Cercetări literare-istorice: I. Psaltirea Diaconului Coresi, tipărită la 1570 în Braşov; II. Rolul diacilor din Moldova în cultura Românilor din Tansilvania în secolul XVII, Bucureşti 1896; 2) Slujba sfinţirii bisericii, după două manuscripte din anii 1674 şi 1757. Prefaţă, Arad 1905; 3) Mitropolitul Sava II Brancovici (1654—1680), Arad 1906; 4) Ierarhia şi Mitropolia bisericii române din Transilvania şi Ungaria, Sibiiu 1908.

«Dar înainte de a ni se face cunoscut prin lucrări istorice, Părintele Vicar Mangra s'a arătat de mult însufleţit de înalte şi generoase sentimente pentru instituţia noastră, prin preţioasele daruri făcute Bibliotecii Academiei.

«Mai toate manuscriptele şi cărţile vechi, dăruite de Sf. Sa, între 1891—1899, sunt monumente rarissime, de pe cari veacurile n'au putut şterge — cum bine spune Părintele Mangra — urmele suferinţelor şi lacrămilor popo«rului român.»

«Intre altele amintim că Părintele Vicar Mangra a dăruit Academiei unicul exemplar din Psaltirea tipărită a Diaconului Coresi; tot asemenea şi unicul exemplar din «Răspunsul la Catehismul calvinesc», carte scrisă de Mitropolitul Varlaam. Dintre manuscrisele dăruite de acelaş vrednic prelat cităm: «Pravila Svinţilor Părinţi pe scurt aleasă din Svintele Scripturi de Varlaam «Mitropolitul...»; apoi manuscriptele de ritual copiate de diecii din Moldova şi un manuscript privitor la revoluţia lui Horia.

«Luptător el însuş al sfintei cauze naţionale, păstor şi, mai înainte de toate, bun Român, Părintele Arhimandrit Mangra a luat destule îndemnuri

dela Mitropolitul Sava II Brancovici, a căruia biografie a scris-o. Cu toată polemica ce s'a încins pe o temă mai mult confesională decât naţională, acest studiu biografic rămâne o temeinică apreţiere şi mai mult o bună carte pentru pilde şi îndemnuri spre luminarea poporului şi întărirea credinţei ortodoxe a fraţilor noştri de dincolo.

«Cercetările sale istorice, sfaturile bune pe cari le dă preoţilor din eparhie şi mai presus de toate curentul naţionalist pe care îl întreţine în Crişana, la marginea apuseană a culturii româneşti, unde se resimte atât de mult golul lăsat de regretatul nostru coleg Vulcan, au fost motive îndeajuns pentru ca Secţiunea să voteze în unanimitate propunerea subscrisului pentru alegerea Părintelui Vicar Mangra de membru activ în Secţiunea istorică.

«Astfel Academia Română, având deja fericirea să numere în sânul său pe Reverenţia Sa Părintele Vicar al Blajului I. Moldovanu, va dobândi, prin alegerea Părintelui Vicar Mangra dela Oradea-Mare, încă unul din vrednicii reprezentanţi ai bisericii şi culturii româneşti de peste munţi.»

Se procede la vot cu bile, al cărui rezultat este: votanţi 26; bile albe pentru 18, contra 8 negre.

— D-l Vicepreşedinte *I. C. Negruzzi* anunţă că propunerea a întrunit două treimi şi proclamă membru al Academiei pe părintele *V. Mangra.*

D-l *Gr. G. Tocilescu* ceteşte următoarea expunere pe care s'a întemeiat Secţiunea ca să propună alegerea d-lui M. Suţu:

«D-l Mihail C. Suţu, membru corespondent al Secţiunii istorice încă din 1884, ne este prea bine cunoscut, pentru ca să mai insistăm asupra datelor biografice şi meritelor sale ştiinţifice.

«Elev al Şcoalei centrale din Paris, inginer distins, fost Director general al Poştei şi Telegrafelor şi în urmă Guvernator al Băncii Naţionale, d-l Suţu a avut prilej să-şi desfăşoare eminentele sale calităţi de administrator şi adâncile sale cunoştinţe speciale.

«Ca bărbat de ştiinţă d-sa s'a distins în ştiinţa numismaticei antice (orientale, greco-romane), numărându-se astăzi printre cei dintâi specialişti în Europa.

«Nouăle sale teorii în acest domeniu formează obiectul discuţiunilor lumii savante şi ultima sa descoperire, comunicată Congresului internaţional de Arheologie ce s'a ţinut luna trecută la Cairo, este credem menită ca să aducă o simţitoare prefacere în chipul de până acum de a trată chestiunile numismatice antice.

«Iată câtevà din studiile şi lucrările sale mai însemnate:

1) Etude sur les antiquités de la Dobrodja, publ. în *Revue archéologique*

2) Tezaurul dela Turnu-Măgurele, publicat în *Revista pentru istorie, arheologie și filologie*, an. I, vol. I, 1883.

3) Lanțul de aur dela Grădiștioara și Tezaurul din Maramureș, ibidem.

4) Systèmes monétaires primitifs de l'Asie Mineure et de la Grèce *(Revista pentru istorie, arheologie și filologie)*.

5) Etalons pondéraux primitifs et lingots monétaires (*Revista pentru istorie, arheologie și filologie)*.

6) Introduction à l'étude des monnaies de l'Italie antique. Première partie, 11887 (Paris), Deuxième partie, 1889 (Macon).

7) Essai de restitution des systèmes monétaires Macédoniens des rois Philippe et Alexandre et du système monétaire egyptien de Ptolémée Soter, 1893. *(Revista pentru istorie, arh. și filolog.)*.

8) Nouvelles recherches sur les origines et les rapports de quelques poids antiques (*Revue numismatique française*, 1895).

9) Etude sur les monnaies impériales romaines *(Revue numismatique française*, 1899).

10) Poids et monnaies de Tomis. Communication faite au Congrès international de Paris, 1900.

11) Examen critique d'une nouvelle théorie dela monnaie romaine. *(Revue belge de numismatique*, 1901).

12) Nouvelles recherches sur le système monétaire de Ptolémée Soter (*Revue numismatique française*, 1904).

13) Les monnaies de bronze des préfaits de la flotte de Marc Antoine avec marques de valeur (*Revue numismatique française*, 1906).

14) Les lourdes monnaies de bronze de l'Italie centrale et la numismatique romaine (*Revue numismatique française*, 1907).

15) Essai de classification des monnaies de bronze émises en Egypte par les trois premiers Lagides (*Revue numismatique française*, 1909).

16) Mina dela Perinthus;

17) Monede inedite din urbele pontice romane Istrus și Kallatea;

18) Idem din Tomis, publicate în *Buletinul Societății numismatice române* al căreia Președinte activ este. D-l Suțu e și membru de onoare al Societății numismatice belgiene.

«Alegerea d-sale ca membru activ se recomandă nu numai prin faptul că este unul din cei mai vechi membri corespondenți ai Secțiunii noastre, dar și prin aceea că este unicul specialist român în domeniul numismaticei antice.

«Pentru aceste motive Secțiunea istorică în unanimitate a primit propunerea subscrisului și are onoare a vă rugà să binevoiți a acordà și sufragiile d-voastre.»

Se procede la vot cu bile, al cărui rezultat este: votanți 26; bile albe pentru 20, contra 6 negre.

— D-l Vicepreședinte *I. C. Negruzzi* anunță că propunerea a întrunit două treimi și proclamă membru al Academiei pe d-l *M. Suțu.*

— D-l *I. Kalinderu* cetește următoarea expunere pe care s'a întemeiat Secțiunea istorică ca să propună alegerea d-lui General C. Hârjeu ca membru corespondent:

«Generalul C. N. Hârjeu e născut la 10 Decemvrie 1856.

«Ieșit primul între 18 elevi ai promoțiunii din 1876 a școalei noastre militare, a înaintat repede până la gradul de general de brigadă.

«A fost profesor la Școala superioară de răsboiu și la Școala specială de artilerie și geniu, iar din 1887 a început să publice diferite lucrări.

«Afară de scrierea: Rostul cuvintelor: Disciplină, Doctrină, Inițiativă, ce a prezentat la premiul Năsturel din anul acesta, a mai dat la iveală alte 14 publicațiuni, parte speciale, parte având de subiect cursurile de căi ferate, de telegrafie militară, de geometrie descriptivă, și de fortificații, ce a profesat la numitele școale. Intre celelalte lucrări amintesc aci:

Comunicațiuni și lucrări accesorii de campanie;

Intrebuințarea căilor ferate în răsboiul din 1877—78, care a fost tradusă în limba germană și în cea franceză;

L'Armée roumaine en 1900, în colaborare cu alți ofițeri distinși;

Istoria armei geniului, căreia Academia noastră i-a decernat premiul Năsturel Herescu în 1903.

Pregătirea armatei pentru răsboiu, în două volume.

«A mai publicat trei conferințe militare, două manuale pentru săpătorii și telegrafiștii cavaleriei și pentru cunoștințele speciale ale ofițerului de infanterie, cel dintâiu aprobat prin Inalt Decret Regal, iar cel din urmă aprobat de Comitetul consultativ de Stat Major.

«Asemenea: Darea de seamă asupra Expozițiunii militare dela Paris din 1889 și Ordine și sfaturi privitoare la instrucțiunea regimentelor.

«Domnul Hârjeu e unul din generalii noștri de frunte, care s'a distins deci și ca scriitor.»

Se procede la vot cu bile, al cărui rezultat este: votanți 26; bile albe pentru 25, contra 1.

— D-l Vicepreședinte *I. C. Negruzzi*, anunțând rezultatul votului, proclamă pe d-l General C. Hârjeu membru corespondent al Academiei în Secțiunea istorică.

D-l *At. Marienescu* cetește următoarea expunere, pe care s'a bazat Sec-

țiunea istorică, ca să propună alegerea d-lui I Sârbu ca membru corespondent:

«Dr. Ion Sârbu s'a născut la anul 1865 în comuna Rudăria din comitatul Caraș-Severin.

«A început a învăță la școala elementară din sat, a continuat la școala superioară din Bozovici. Studiile liceale și le-a făcut în Caransebeș, Dobrițin, în Pojon și în Brașov, unde a depus examenul de maturitate (bacalaureat) cu excelență.

«Studiile universitare le-a urmat la Universitatea din Jena trei semestre, la Universitatea din Viena cinci semestre și a ascultat cu deosebire prelegeri istorice și filozofice. In Viena și-a câștigat titlul de doctor în filozofie, cu specialitatea istorică, din care a prestat riguros cu excelență.

«Teza lui de doctorat este intitulată: «Matei Vodă Bassarabas auswärtige Beziehungen. Erster Teil bis 1637. Ca disertațiune de inaugurare, au fost prezentate numai primele 3 capitole ale lucrării întregi, iar lucrarea completă a apărut de sub tipar în Lipsca în 1899, sub titlul : Matei Vodă Bassarabas auswärtige Beziehungen. Zur Geschichte des europäischen Orients, și lucrarea a fost foarte bine aprețiată de revistele specialiste străine, încât autorului i s'a stabilit reputațiunea de istoric serios.

«Lucrarea lui de frunte e: Istoria lui Mihai Vodă Viteazul, Tomul I. București 1904. Cartea a fost premiată de Academia Română în 1905 cu Marele Premiu Năsturel, adică cu 12.000 de lei. Din tomul II a apărut Partea I-a, 1598—1599 : Cuprinderea Ardealului, București 1907, 344 de pagine, și are sub lucru încă partea II.

«Cărțile d-lui Dr. Ion Sârbu dovedesc că dânsul s'a pregătit foarte bine pentru istoria națională, și că și până acuma stă la înălțimea unui istoric serios. Pentru aceasta îl propun ca membru corespondent în Secțiunea istorică, și mă rog ca să-l alegeți membru corespondent în Academie.»

Se procede la vot cu bile, al cărui rezultat este : votanți 26 ; bile albe pentru 11, contra 15 negre.

— D-l Vicepreședinte *I. C. Negruzzi* anunță că propunerea, neîntrunind majoritatea voturilor, a fost respinsă.

D-l *I. Bogdan* cetește următoarea expunere, pe care s'a întemeiat Secțiunea istorică, ca să propună alegerea d-lui C. Giurescu ca membru corespondent:

«D-l C. Giurescu e născut la 10 August 1875 în comuna Chiojd, județul Buzău, e absolvent al liceului din Ploești și bacalaureat în litere și științe (1894). La 1898 a trecut licența în istorie la Facultatea de litere din București;

între anii 1903—1906 a urmat ca bursier al Statului cursuri de istorie la Universitatea din Viena și a făcut numeroase cercetări în Arhivele de acolo, ale căror rezultate în parte le-a publicat, în parte sunt în curs de publicație. In anul acesta a obținut doctoratul în litere și filozofie la Universitatea din București.

«D-l C. Giurescu e profesor secundar definitiv la gimnaziul Cantemir. A fost numit în învățământ la 1 Septemvrie 1898, a funcționat patru ani la liceul din Focșani, unul la cel din Buzău, unde a fost și director, iar la 1904 a fost transferat la București. La 1 Aprilie 1908 a fost numit șeful serviciului Arhivelor din Ministerul de Externe.

«Din publicațiunile d-lui C. Giurescu amintesc următoarele:

«1. Câtevà cuvinte asupra vechii cronologii românești (Convorbiri Literare, XXXIV, 1900, p. 693—714, 738—745). Cu dovezi din cronice, inscripții și documente se susține în această lucrare, că în Moldova, dela întemeierea principatului până la epoca lui Petru Rareș, anul dela facerea lumii nu se începeà la 1 Septemvrie ci la 1 Ianuarie.

«2. Contribuțiuni la studiul cronicelor muntene, 1906, 160 p. In această lucrare se dovedește că cronica atribuită lui Constantin Căpitanul Filipescu nu poate fi opera lui și că cronica cunoscută a lui Radu Popescu nu începe, cum se credeà mai înainte, în 1699, ci în 1688, continuând pe cea dintâi, al cărei autor este tot el. Se face din nou biografia cronicarului.

«3. Documente și Regest privitoare la Const. Brâncoveanu, 1907, 4+435 p., în colaborare cu d-l N. Dobrescu. Publicațiunea aceasta cuprinde un număr de 558 documente inedite asupra domniei lui Brâncoveanu, iar introducerea ei se ocupă de politica externă a acestuia, arătând împrejurările cari au determinat relațiunile lui cu creștinii.

«4. Contribuțiuni la studiul cronicelor moldovene (Nicolae Costin, Tudosie Dubău, Vasile Dămian), în *Analele Acad. Rom.*, Seria II, vol. XXX, p. 273—309. Se arată acì că cronica dela 1661—1711, atribuită lui Nic. Costin, se compune din două părți: una dela 1709—1711, care este în adevăr a lui Nic. Costin, și cealaltă dela 1661—1709, care este redactată în 1712 din ordinul lui Nic. Mavrocordat, după cronica lui Vasile Dămian, după izvodul lui Tudosie Dubău ș. a.

«5. Capitulațiunile Moldovei cu Poarta Otomană, 1908, 65 p. Se dovedește că scrierea intitulată «Tractaturile vechi ce au avut Moldova cu Poarta Otomanicească», atribuită lui Nicolae Costin, în care se cuprinde tractatul lui Bogdan cu Turcii, precum și tractatul publicat de Colson în 1839, sunt apocrife, și că închinarea Moldovei sub Bogdan III, păstrată de tradiție, nu s'a întâmplat atunci, deoarece Moldova se închinase încă din 1456.

«6. Nouă contribuțiuni la studiul cronicelor moldovene, 1908, 93 p. Autorul

caută să stabilească că cronica cunoscută până acum sub numele lui Grigore Ureche este în realitate o compilaţiune făcută de Simion Dascălul după cronice interne, ca letopiseţul letinesc, letopiseţul moldovenesc, cronica lui Ureche, letopiseţul unguresc, şi după cronice străine, dintre cari cele mai însemnate sunt ale lui Bielski şi Paszkowski.

«D-l C. Giurescu a mai publicat felurite dări de seamă în «Convorbiri Literare» (1899—1908) şi în «Revista generală a Invăţământului» (1907). D-sa tipăreşte acum o lucrare întinsă, *Oltenia sub Austriaci,* în care se editează o parte din materialele adunate de d-sa în arhivele din Viena.

«Toate lucrările d-lui Giurescu, care este unul din cei mai distinşi elevi ai Universităţii noastre, sunt pătrunse de un adevărat spirit ştiinţific şi sunt scrise cu multă agerime şi preciziune. Ele ne îndreptăţesc să ne aşteptăm încă la lucrări şi mai însemnate şi ne îndeamnă să-l propunem Secţiunii istorice a Academiei Române spre a fi ales membru corespondent al ei.»

Se procede la vot cu bile, al cărui rezultat este: votanţi 26; bile albe pentru 17, contra 9 negre.

— D-l Vicepreşedinte *I. C. Negruzzi*, anunţând rezultatul votului, zice că propunerea a întrunit simpla majoritate, iar nu două treimi şi deci urmează să se pună a doua oară la vot în şedinţa viitoare.

Se ceteşte procesul verbal al Secţiunii istorice pentru şedinţa ei de astăzi, prin care se arată că a decis să propună alegerea Părintelui Gh. Popovici, protopopul Lugoşului, ca membru corespondent.

— Se decide a se pune la ordinea zilei în şedinţa de mâine.

D-l Vicepreşedinte *I. C. Negruzzi* aminteşte că s'a decis să se prelungească sesiunea generală până mâine 28 Maiu. Deoarece lucrările nu se vor puteà terminà, d-sa propune să se prelungească sesiunea şi pentru ziua de 29 Maiu, când să se ţină şedinţă solemnă pentru proclamarea premiilor.

— Propunerea d-lui Negruzzi se aprobă.

ŞEDINŢA DELA 28 MAIU 1909.

Preşedinţa d-lui *I. C. Negruzzi*, Vicepreşedinte.

Dela I. P. S. Sa Mitropolitul Primat Atanasie Mironescu se primeşte următoarea scrisoare de mulţumire:

«Viu mişcat de comunicarea ce aţi binevoit a-mi face, că sunt ales membru onorar al Academiei, vă rog să fiţi interpretul călduroaselor mele mulţumiri către onor. Membri ai Academiei, pentru actul săvârşit în persoana smereniei mele.

«In modestele mele lucrări ce cu ajutorul lui Dumnuzeu voiu mai alcătuì pe viitor, mă voiu călăuzì totdeauna, cât privește partea formală, de luminile acestui învățat corp, căruia se datorește în cea mai mare parte avântul luat de literatura noastră pe toate terenurile culturii omenești.

«Mulțumind încă odată Onor. Academii pentru distinsa onoare ce mi-a făcut, vă rog, Domnule Președinte, a primì asigurarea înaltei considerațiuni ce vă păstrez și arhierești binecuvântări.»

Părintele *V. Mangra*, luând loc între membrii Academiei zice:

«*Domnule Președinte,*
«*Domnilor Membri și Colegi,*

«Iertați neputinței mele, dacă în aceste momente de cea mai mare însemnătate în vieața mea, nu am și nu găsesc destule cuvinte pentru a vă exprimà mulțumirea pentru distincția cea mai înaltă, de care ați învrednicit neînsemnata mea persoană.

«Ar fi o greșeală din parte-mi, aș fi prea încrezut, dacă aș considerà ca un merit personal distincția ce mi-ați dat prin alegerea mea în acest înalt areopag de știință și de cultură națională, căci ea se reflectează în primul rând asupra acelei «academii poporale», al cărei membru activ sunt, înțeleg biserica română ortodoxă, care a făptuit închegarea, conservarea, desvoltarea și unitatea culturală a neamului românesc.

«Puțin rod am produs până acì prin modesta mea activitate literară, vă asigur însă că-mi voiu da toate silințele să contribuesc și eu cu slabele mele puteri la atingerea scopului măreț ce-l urmărește Academia Română, pentrucă dorul și dragostea pentru muncă nu-mi lipsesc. Vă mulțumesc dar pentru distincția cu care m'ați onorat, chemându-mă la muncă în mijlocul d-voastre.»

Se cetește procesul verbal al Secțiunii istorice pentru ședința dela 28 Maiu, prin care se arată că Secțiunea a decis a se pune la concursul premiului Adamachi din 1914 subiectul: *Sentimentul religios în populațiunea noastră rurală.* Programul desvoltării acestui subiect a fost întocmit de d-l Kalinderu.

— Se iea spre cunoștință.

Secțiunea istorică arată că a ales Comisiunile pentru examinarea lucrărilor, cari se vor prezentà la premiile din 1910, precum urmează:

pentru premiul Năsturel cu subiectul: *Genealogia Basarabilor* pe d-nii: *I. Bogdan*, *D. Onciul*, *M. Suțu*;

pentru premiul G. San-Marin cu subiectul: *Intervențiunea Statului în relațiunile dintre capital și muncă* pe d-nii: *V. Mangra, Gr. G. Tocilescu, A. D. Xenopol.*

Secțiunea istorică propune a se publică în *Anale* al treilea memoriu al d-lui R. Rosetti despre: *Arhiva dela Chișinău și ocupațiunea rusească dela 1806 la 1812. Amănunte asupra Moldovei dela 1808 la 1812.*

— Propunerea Secțiunii se aprobă.

Se procede la a doua votare asupra alegerii Canonicului Augustin Bunea ca membru activ în Secțiunea istorică.

Rezultatul votului este: votanți 28; bile albe 21, negre 7.

— D-l Vicepreședinte *I. C. Negruzzi* anunță că propunerea a întrunit două treimi și proclamă pe d-l *Augustin Bunea* membru al Academiei în Secțiunea istorică.

Se procede la a doua votare pentru alegerea de membru corespondent a d-lui C. Giurescu.

Rezultatul votului este: votanți 28; bile albe 25, negre 3.

— D-l Vicepreședinte *I. C. Negruzzi*, anunțând rezultatul votului, proclamă pe d-l C. Giurescu membru corespondent în Secțiunea istorică.

D-l *I. Kalinderu* cetește următoarea expunere, pe care s'a întemeiat Secțiunea istorică spre a propune alegerea de membru corespondent a Părintelui Gh. Popovici:

«*Onorați Colegi*,

«Pentru un loc de membru corespondent în Secțiunea istorică am onoare a propune pe Părintele Gh. Popovici, protopop în Lugoș.

Părintele Popovici e născut la 25 Martie 1862 în comuna Cliciova, unde tatăl său eră preot.

«După sfârșirea studiilor liceale, a urmat cursurile teologice la Universitatea din Cernăuți, unde în 1886 a fost promovat doctor, iar în anul școlar 1885—1886 s'a înscris la Facultatea filozofică din Viena, unde a audiat și cursurile Facultății teologice romano-catolice, cum și pe ale Institutului superior protestant.

«In toamna anului 1886 a fost numit profesor de teologie la Institutul diecezan din Caransebeș, dar n'a funcționat decât până în 1887, când, în etate de 25 de ani fiind, a fost ales cu unanimitate protopresbiter al Lugoșului.

«De atunci a mai fost ales: asesor consistorial, membru în sinodul eparhial, asesor în consistorul mitropolitan, deputat în congresul național bise-

ricesc, cum şi preşedinte al clubului naţional român al municipiului. Acum e deputat în parlamentul ungar.

«Ca scriitor Părintele Popovici a dat la lumină următoarele studii:

1) Cuvântări bisericeşti, 1898;

2) Religiunea şi ştiinţa, 1899;

3) Uniunea Românilor din Transilvania sub Impăratul Leopold I, 1901.

4) Istoria Banatului, 1904.

«Pentru aceste lucrări şi merite ale sale, vă rog a votà pe Părintele Popovici ca membru corespondent.»

Se procede la vot, al cărui rezultat este: votanţi 28; bile albe 16, negre 12.

— D-l Vicepreşedinte anunţă că propunerea a întrunit simpla majoritate, iar nu două treimi şi deci urmează să se pună a doua oară la vot în şedinţa viitoare.

Se ceteşte următoarea propunere relativă la alegerea de membri onorari:

«Pentru a puteà strânge mai mult legăturile noastre cu lumea ştiinţifică străină şi ca un omagiu adus unor anumite persoane alese pe câmpul înaintării ştiinţelor şi cari ne sunt scumpe şi prin serviciile aduse multor Români, propunem ca membri de onoare pe d-nii:

H. Poincarré, Membru al Academiei şi Institutului Franţei.

A. Haller, Membru al Institutului Franţei.

G. Lipmann, Membru al Institutului Franţei.

L. Henry, Membru al Academiei din Louvain (Belgia).

I. Kalinderu, Dr G. Marinescu, Dr. C. Istrati, Dr. V. Babeş, L. Mrazec, P. Poni, St. C. Hepites, Dr. D. Grecescu, Gr. Ştefănescu, I. Bianu.

Se procede la vot cu bile pentru fiecare din persoanele propuse.

— D-l H. Poincarré întruneşte 26 bile albe şi 1 neagră şi este proclamat membru onorar.

— D-l A. Haller întruneşte unanimitatea de 27 bile albe şi este proclamat membru onorar.

D-l G. Lipmann întruneşte 26 bile albe şi 1 neagră şi este proclamat membru onorar.

D-l L. Henry întruneşte 25 bile albe şi 2 negre şi este proclamat membru onorar.

D-l Vicepreşedinte *I. C. Negruzzi* zice:

La unele din articolele bugetului Institutului Otteteleşanu au rămas sume disponibile, pe când la altele nu s'au ajuns sumele prevăzute. In urma propunerii Comisiunii speciale a fondului, Delegaţiunea a decis ca asupra cifrelor disponibile în sumă totală de lei 12.185,38 să se deschidă un credit

extraordinar, din care să se plătească cheltuelile dela articolele insuficiente.
Delegaţiunea supune spre aprobarea plenului această deciziune.
— Deciziunea Delegaţiunii se aprobă.

Se procede la votarea bugetelor pentru anul 1 Iunie 1909—31 Maiu 1910.
D-l *Gr. Ştefănescu* ceteşte proiectul de buget pentru veniturile generale ale Academiei de lei 488.561,02.
— Se pune la vot şi se aprobă.
D-l *I. Bianu* ceteşte proiectul de buget pentru cheltuelile generale ale Academiei pe acelaş an în sumă de lei 488.383,66, prezentând un excedent de lei 177,36.
— Se pune la vot şi se aprobă.
D-l *I. Bianu* ceteşte proiectul de buget al Fondului Tache Anastassiu pentru acelaş an în sumă totală, la venituri şi cheltueli, de lei 155.261,62.
— Se pune la vot şi se aprobă.
D-l *I. Bianu* ceteşte proiectul de buget al Fondului Adamachi pentru acelaş an în sumă totală, la venituri şi cheltueli, de lei 137.272,01.
— Se pune la vot şi se aprobă.
D-l *I. Bianu* ceteşte proiectul de buget al Fundaţiunii Otteteleşanu pe acelaş an, care se prezentă la venituri cu suma de lei 168.406,25 şi la cheltueli cu suma de lei 172.799,05, arătând astfel un deficit de lei 4.392,80.
D-l *I. Kalinderu* explică, că acest deficit este numai aparent, căci el este acoperit prin excedentul de lei 7.777,84, pe care îl arată astăzi exerciţiul bugetar al anului curgător.
— Bugetul Fundaţiunii Otteteleşanu se pune la vot şi se aprobă.

ŞEDINŢA SOLEMNĂ DELA 29 MAIU 1909.

Preşedinţa d-lui *I. C. Negruzzi,* Vicepreşedinte.

Dela d-l Em. C. Teodorescu se primeşte scrisoarea de mulţumire pentru alegerea sa de membru corespondent.

D-l *I. Bianu* prezentă din partea d-lui *Sp. Haret* zece telegrame originale adresate Prefectului de Tecuciu în Martie 1866 de membrii guvernului şi ai Locotenenţei Domneşti privitoare la marile evenimente desfăşurate în acel timp.

D-l *A. D. Xenopol* zice: Am cinstea a prezentà şi a oferì Academiei pentru bibliotecă două lucrări ale mele: întâiu un articol extras din marea revistă germană *Historische Zeitschrift* din Leip-

zig şi Berlin, intitulat *Zur Logik der Geschichte*, căruia direcţia revistei i-a dat în numărul ce-l conţine locul din frunte. Articolul tratează despre natura ştiinţifică a istoriei. A doua a mea lucrare este intitulată *La Roumanie, histoire, état matériel et intellectuel* şi conţine cele 8 lecţii ţinute de mine după chemarea ce mi s'a făcut de direcţia celui mai înalt aşezământ cultural al Franţiei, Collège de France. Asupra genezei acestor lecţii iată ce spune editorul lor, librarul parizian *Delagrave:*

«M. Xénopol a été appelé au Collège de France à la suite du cours très remarqué qu'il professa à la Sorbonne en févricr 1908, sur «la Théorie de l'Histoire». Ses leçons au Collège de France ont eu un si vif succès, qu'il fut prié de prendre la parole à l'Ecole libre des Sciences politiques et à la Conférence permanente du Commerce extérieur Des circonstances indépendantes de sa volonté empêchèrent l'éminent professeur de répondre à l'invitation que M. Cruppi, Ministre du Commerce, lui fit de répéter à l'Office national du Commerce extérieur cette dernière conférence, d'un intérêt si puissant pour le commerce français».

Din numeroasele apreţuiri ale marilor ziare franceze nu numai din Paris dar din toată Franţa, reproducem numai acele din *Le Journal des Débats* şi din *Le Figaro*.

Din *Journal des Débats* dela 8 Decemvrie:

«M. Xénopol a exposé avec beaucoup de verve et d'entrain sa belle conférence sur l'influence française en Roumanie. La salle archi-comble a écouté l'éminent professeur avec la plus grande attention, et l'applaudissant avec chaleur à plusienrs reprises; à la fin une véritable ovation a été faite à M. Xénopol».

Din *Figaro* tot dela 8 Decemvrie:

«M. A. D. Xénopol a fait en France cette année plusieurs séjours assez longs dont nous avons profité. En février dernier, il était invité à donner quelques leçons à la Sorbonne: il y exposa sa théorie de l'histoire et y obtint un tel succès que le Collège de France, après la Sorbonne, réclama son amicale collaboration. Donc, ces jours ci, de la réouverture des cours, l'éminent doyen de la Faculté des lettres de Jassy donnait au Collège de France plusieurs conférences sur la Roumanie qui n'étaient pas moins attentivement écoutées et moins chaleureusement applaudies que les premières. Quelques jours après, il se rendait à l'Ecole des sciences politiques sur l'invitation de M. Anatole Leroy-Beaulieu, pour y parler de l'*Influence française en Roumanie*.'

«M. Xénopol venait hier, sur l'invitation de M. de Coutouly, présenter, répéter ses paroles devant la *Conférence permanente du commerce extérieur*.

«C'ést à des historiens, à des littérateurs, à des hommes politiques, à des étudiants que successivement, depuis six mois, l'éminent professeur de Jassy s'est adressé. Il le faisait hier à une élite d'industriels et de commerçants».

Crezând că am făcut un serviciu atât învățământului nostru superior cât și Academiei Române și prin aceasta țerii întregi, sunt mulțămit să pot da ființă acestei cugetări în sânul celui mai înalt corp învățat al neamului românesc.

D-l Vice-Președinte *I. C. Negruzzi* exprimă mulțumirile Academiei pentru scrierile dăruite, precum și pentru modul în care d-l Xenopol a reprezentat știința românească în înaltele instituțiuni franceze.

D-l Vicepreședinte *I. C. Negruzzi* zice:

«*Domnilor Colegi,*

«In sesiunea care se încheie cu ședința de astăzi Academia aveà de dat 3 premii pentru opere publicate și 6 pentru lucrări făcute asupra subiectelor alese și puse la concurs prin deciziunile sale.

«In fruntea întâiei categorii de premii se află Marele Premiu Năsturel de 12.000 lei, destinat a se da din 4 în 4 ani unei scrieri de orice cuprins, dar mai cu seamă unei «scrieri de pură litera-«tură română, în proză și versuri». Comisiunea, care a cercetat scrierile prezentate la concurs nu a avut plăcerea de a constatà că vreuna din operele prezentate ar fi avut acel «merit cu totul superior» pe care îl arată testamentul fericitului donator, ca să i se poată decerne acest mare premiu. Deci el nu a fost dat, și valoarea lui se va adăogà la fondul de care se ține.

«Mai fericite au fost Secțiunile literară și istorică, cari aveau să decearnă premiile Adamachi și Eliade-Rădulescu.

«Secțiunea literară a împărțit premiul Adamachi de 5.000 lei între următorii scriitori, poeți și prozatori:

d-nii Iosif și Anghel pentru scrierile:
Legenda Funigeilor, poem dramatic;
Cometa, comedie în 3 acte în versuri;
Caleidoscopul lui A. Mirea . . . . Lei 2.000

d-l C. Sandu-Aldea pentru scrierea: *Pe drumul Bărăganului* . . . . » 1.500

d-l I. Adam pentru scrierea: *Constanța pitorească* . » 500

d-na Elena Farago pentru scrierile: *Traduceri libere* și *Șoapte din umbră* . . . . » 500

d-l I. Ciocârlan pentru scrierea: *Inimă de mamă* . . . » 500

«Secţiunea istorică a distins cu premiul Eliade Rădulescu de 5.000 lei pe d-l C. Rădulescu-Motru pentru scrierea sa: *Puterea sufletească.*

«Dintre cele şase premii destinate a fi date pentru lucrări făcute asupra subiectelor puse de Academie la concurs, a putut fi acordat unul singur, anume premiul Neuschotz de 2.000 lei, cu care Secţiunea literară a răsplătit pe d-l Tudor Pamfile pentru lucrarea sa despre *Industria casnică la Români.*

La concursul celorlalte premii sau nu s'a prezentat nici o lucrare, sau cele prezentate au fost judecate insuficiente de secţiunile în a căror competinţă cădeau.

«Rog pe d-nii autori ale căror scrieri au fost încoronate să primească felicitările Acedemiei Române, odată cu îndemnul de a lucrà mai departe cu succes în ogorul literaturii naţionale.

«Acum, conform regulamentului nostru, dau cuvântul colegilor cari au făcut rapoartele speciale asupra scrierilor premiate.

D-l *I. Bianu* ceteşte raportul comisiunii pe baza căruia Secţiunea literară a premiat cu premiul Neuschote de lei 2.000 lucrarea d-lui Tudor Pamfile despre *Industria casnică la Români.*

D-l *N. Gane* ceteşte raportul său despre scrierea: *Inimă de mamă* de d-l I. Ciocârlan, căruia s'au acordat de Secţiunea literară 500 lei din premiul Adamachi.

D-l *I. Sbiera* ceteşte raportul său asupra scrierii: *Constanţa pitorească* de d-l I. Adam, căruia s'au acordat 500 lei din acelaş premiu.

D-l *I. Bianu* ceteşte raportul său asupra scrierii: *Pe drumul Bărăganului* de d-l C. Sandu-Aldea, căruia s'au acordat 1.500 lei din acelaş premiu.

D-l *Duiliu Zamfirescu* ceteşte raportul său asupra scrierilor: *Legenda Funigeilor*, *Cometa* şi *Caleidoscopul lui A. Mirea* de d-nii St. C. Iosif şi D. Anghel, cărora s'au acordat 2.000 lei din acelaş premiu.

D-l *A. D. Xenopol* ceteşte raportul pe baza căruia Secţiunea istorică a acordat premiul Eliade-Rădulescu d-lui C. Rădulescu-Motru pentru scrierea: *Puterea sufletească.*

Şedinţa publică se ridică şi Academia îşi continuă lucrările în şedinţă intimă:

Se procede la a doua votare cu bile pentru alegerea părintelui Gh. Popovi ca membru corespondent.

Rezultatul votului este: votanţi 25; bile albe 25.

D-l Vicepreşedinte *I. C. Negruzzi* anunţă că propunerea a întrunit unanimitatea voturilor şi proclamă membru corespondent pe părintele Gh. Popovici.

Dela Secţiunea istorică se primeşte propunerea de a se tipări în *Anale* scrierea d-lui N. Iorga intitulată: *Ştiri despre veacul al XVIII-lea în ţerile noastre după corespondenţe diplomatice străine. I. 1700—1750*, conformându-se autorul arătărilor cuprinse în raportul d-lui *Onciul*.

— Propunerea Secţiunii se aprobă.

Se procede la alegerea Preşedintelui pentru anul 1909—10.

D-l *A. Saligny* întruneşte 24 voturi din 25 votanţi, fiind şi 1 vot alb.

D-l Vicepreşedinte *I. C. Negruzzi* proclamă Preşedinte al Academiei pe d-l *A. Saligny* pentru anul 1909—10.

Se procede la alegerea Vicepreşedinţilor pentru 1909—10.

Au fost aleşi d-nii *N. Quintescu*, *Gr. G. Tocilescu*, şi *Dr. C. I. Istrati.*

D-l *I. C. Negruzzi*, anunţând rezultatul votului, proclamă Vicepreşedinţi pentru anul 1909 -10 pe d-nii *N. Quintescu, Gr. Tocilescu* şi *Dr. C. I. Istrati.*

D-l *N. Quintescu* ocupă scaunul preşidenţial şi mulţumeşte pentru onoarea ce i s'a făcut de a fi fost ales Vicepreşedinte.

D-l *I. Kalinderu* zice că, înainte de a ne despărţi, trebue să ne aducem aminte de d-l D. Sturdza, care de mai bine de un pătrar de secol a luat partea principală în activitatea Academiei, pe care a iubit-o din tot sufletul său, dar în acest an a fost ţinut departe de lucrările noastre. D-sa propune a se adresà d-lui D. Sturdza următoarea telegramă :

«Inchidem azi sesiunea generală. Am simţit mult lipsa Domniei Tale, care 24 ani ai însufleţit neîntrerup întrunirile noastre anuale cu inima şi mintea pururea călăuzite de binele Academiei. Despărţindu-ne, îţi reînnoim gândul ce ne-a stăpânit dintru început şi îţi dorim din tot sufletul deplină restabilire şi grabnică întoarcere în mijlocul nostru.»

Propunerea d-lui Kalinderu se admite cu unanimitate.

D-l *Gr. Ştefănescu* ceteşte următorul raport asupra lucrărilor făcute în sesiunea generală;

«*Domnilor Colegi,*

«Incheiem azi lucrările primei sesiuni ţinute în cursul lunii lui Maiu, după rândueala votată de Domniile Voastre în sesiunea generală trecută. Foloasele nouăi întocmiri sunt evidente, căci lucrările s'au desvoltat fără inconvenientele de cari au suferit sesiunile trecute, şi toate chestiunile aduse în desbatere au fost pe deîntregul studiate şi discutate.

«Lucrările sesiunii au fost inaugurate printr'o frumoasă escursie din îndemnul şi sub conducerea colegului şi Preşedintelui nostru A. Saligny. Cu prilejul acestei preumblări, a cărei amintire se va păstrà multă vreme în mintea noastră ca a unei rare şi frumoase serbări, cu toţii am putut admirà desvoltarea şi progresele realizate de noi prin monumentalele construcţiuni ale podului dela Cernavoda şi portului dela Constanţa. Pătrunşi de admiraţie la vederea acestor grandioase lucrări, am adresat M. S. Regelui o telegramă de omagiu, la care M. S. a binevoit a răspunde prea graţios prin următoarele cuvinte:

«Călduroasele salutări ce-Mi trimiteţi în numele Academiei, dela ţărmurile Mării Negre la poalele Carpaţilor, găsesc răsunet recunoscător în inima Mea. Nu sunt surprins că d-nii membri sunt încântaţi de strălucitele lucrări săvârşite pe Dunăre şi la mare spre a deschide comerţului României, care a luat un avânt uriaş, o cale sigură şi statornică.

«Academia împreună cu Mine poate fi mândră, că concepţia şi munca românească au ridicat în ţara lui Mircea clădiri şi aşezăminte însemnate, cari doresc să rămâie nepieriioare.

«Urez din suflet ca sesiunea Academiei din anul acesta să fie spoanică».

Iar în vocea colegului A. D. Xenopol, care a mulţumit Preşedintelui Academiei în numele tuturor, am găsit ecoul simţimintelor noastre de colegială gratitudine.

«In cursul sesiunii s'au ţinut 3 şedinţe solemne şi 5 publice.

«Şedinţa solemnă dela 13 Maiu a fost ocupată cu discursul de recepţiune al colegului nostru *N. Gane* despre *B. P. Hasdeu,* la care a răspuns d-l *I. C. Negruzzi*; a doua şedinţă solemnă, dela 16 Maiu, a fost ocupată cu discursul de recepţiune al d-lui *Duiliu Zamfirescu* despre: *Poporanismul în literatură,* la care a răspuns d-l

T. Maiorescu; în sfârșit ședința solemnă de astăzi a fost destinată pentru proclamarea scrierilor premiate.

«In ședința dela 8 Maiu s'au făcut trei lecturi: d-l *I. C. Negruzzi* a cetit comunicarea sa despre *Inceputurile literare ale lui Constantin Negruzzi*; d-l M. C. Suțu a făcut o comunicare despre *Originile asiro-chaldeene ale greutăților romane*; iar colegul nostru d-l *At. M. Marienescu* a dat lectură comunicării despre *Negru Vodă și epoca lui.*

«La 11 Maiu d-l *St. C. Hepites* a cetit o relațiune despre întrebuințarea baloanelor-sondă și a smeurilor în meteorologie de I. St. Murat și asupra dicționarului greco-francez de Lt.-Colonel din armata elină Antonie Th. Hepites.

«In ziua de 18 Maiu d-l *A. D. Xenopol* a cetit partea I din comunicarea sa: *Unioniști și separatiști.*

«La 22 Maiu d-l *Dr. G. Marinescu* a cetit comunicarea sa despre *Automatism și somnambulism,* iar la 25 Maiu d-l *Dr. V. Babeș* a dat lectură comunicării sale: *Observațiuni critice asupra fagocitozei.*

«In cursul acestei sesiuni am fost invitați de Președenția Consiliului de Miniștri la Te-Deum la 10 Maiu; am mai fost invitați la serbarea aniversării a 350-a dela fundarea Universității din Geneva dela 7-10 Iulie, la care ați delegat pe colegul nostru d-l *L. Mrazec.*

«In ședința dela 1 Maiu ați luat cunoștință și ati hotărît în unanimitate să se primească donațiunea societății «Dacia-România» de 10.000 lei, din venitul căreia să se premieze, din trei în trei ani, o monografie asupra subiectelor antingătoare de asigurare din punctul de vedere fie istoric, fie juridic, social, științific sau technic.

«In privința Fondului Sofia A. Caneciu de 15.000 lei, depus la Banca Națională, cu destinație de a se premià cărți morale de popularizare, ați hotărît ca venitul să se capitalizeze până la îndoirea fondului.

«După largi discuțiuni, ați votat Regulamentul pentru serviciile interne ale Academiei, pentru poziția și remunerarea funcționarilor ei și pentru ca unele dispozițiuni introduse să fie în acord cu spiritul statutelor, ați modificat și art. 43 și 44 din Statute.

«Vi s'au adus la cunoștință lucrările secțiunilor și comisiunilor însărcinate cu examinarea diferitelor scrieri prezentate la concur-

surile premiilor. Deciziunile luate vi s'au arătat în expunerea cetită la începutul acestei ședințe.

«Ați luat cunoștință de subiectele puse la premii pentru anii viitori de Secțiuni, și anume:

« De Secțiunea literară : pentru premiul Eliade-Rădulescu din 1914 : *Arta religioasă și arta casnică la Români, cu excluziunea arhitecturii.*

« De Secțiunea istorică: pentru premiul Adamachi din 1914 : *Sentimentul religios în populațiunea noastră rurală.*

«De Secțiunea științifică : pentru premiul Năsturel din 1914 : *Studiul țânțarilor ca propagatori ai malariei.*

«Comisiunile speciale alese în sesiunea generală trecută, precum și în cursul sesiunii acesteia, v'au prezentat rapoartele lor.

«La 2 Maiu ați ascultat și aprobat raportul Comisiunii Fondurilor I. Fătu și I. Scorțeanu asupra lucrărilor din 1908, alegând în comisiune pentru anul viitor pe d-nii *I. C. Negruzzi, D. Onciul* și *Dr. D. Grecescu.*

«In ziua de 5 Maiu vi s'a cetit și ați aprobat raportul asupra lucrărilor Comisiunii Fundațiunii Agarici, despre mersul școalei Agarici dela Moara Grecilor în 1908-9, iar în Comisiunea anului viitor ați ales pe d-nii : *I. Kalinderu, A. Naum* și *Gr. G. Tocilescu.*

«Tot în ziua de 5 Maiu vi s'a cetit și a obținut aprobarea Domniilor Voastre raportul Comisiunii financiare asupra administrației cassei și asupra situațiunii fondurilor Academiei în anul bugetar 1907—8. Pentru cercetarea conturilor anului bugetar 1908—9 ați ales în Comisiunea financiară pe d-nii : *St. C. Hepites, D. Onciul* și *Gr. Ștefănescu.*

«In ședința dela 12 Maiu ați ascultat și aprobat raportul Comisiunii Fondului Tache Anastassiu asupra lucrărilor făcute în anul trecut și propunerile pentru anul viitor. In Comisiunea pentru 1909-10 ați ales pe d-nii: *St. C. Hepites, I. Kalinderu* și *P. Poni.*

«Delegațiunea, la 20 Iunie trecut, a pus la dispoziția comunei Lălești (Tutova) un teren de 1 hectar pentru construirea școalei din Călimănești, hotărîre pe care Academia a încuviințat-o în unanimitate în ședința dela 9 Maiu.

«Ați mai decis de asemenea a se da din suma înscrisă în bugetul fondului Adamachi pentru publicațiuni un ajutor de 1.000 lei pentru publicarea revistei Asociației foștilor bursieri Adamachi,

«La 14 Maiu ați luat cunoștință de raportul Comisiunii Fondului Adamachi asupra lucrărilor făcute în 1908—9, dând aprobarea Domniilor Voastre și admițând și propunerea Comisiunii de a se modifică art. 6 din Regulamentul fondului. In Comisiune pentru anul viitor au fost realeși d-nii: *Sp. Haret* și *P. Poni*.

«In aceeaș ședință vi s'a cetit și ați încuviințat raportul Comisiunii Fondului Otteteleșanu despre mersul Institutului dela Măgurele în anul trecut, iar în Comisiune pentru anul 1909—10 ați ales pe d-nii: *Dr. V. Babeș, I. Kalinderu, I. C. Negruzzi* și *Gr. G. Tocilescu*.

«La 15 Maiu ați ascultat raportul Comisiunii alese pentru a examină lucrările făcute în cursul anului, și aduse la cunoștința Domniilor Voastre prin raportul cetit la deschiderea acestei sesiuni. Ați aprobat ca Delegațiunea să se ocupe cu chestia localului bibliotecii, stabilind un program de lucrări și facerea unei schițe de plan; ați decis de asemenea să se publice un buletin pentru străinătate, în care să se tipărească rezumatele făcute de autori ale comunicărilor cetite în ședințe sau publicate în *Anale*, rezumatele acestea având să fie aprobate de Secțiunea respectivă și să nu treacă peste 8 pagine de tipar; în sfârșit ați luat hotărîrea ca să se intervină la locurile cuvenite pentru a se obțineă pentru membrii Academiei bilete de liberă circulațiune pe căile ferate.

«In ziua de 25 Maiu vi s'a cetit și ați aprobat raportul Comisiunii permanente a Bibliotecii asupra lucrărilor săvârșite în 1908.

«In aceeași zi ați luat cunoștință și ați încuviințat raportul Comisiunii Dicționarului despre lucrările ei în 1908-9 și propunerile făcute pentru viitor, realegând în comisiunea anului 1909-10 pe d-nii: *St. C. Hepites, I. Kalinderu, T. Maiorescu, N. Quintescu, D. Sturdza* și *Gr. Tocilescu*.

«Ați completat vacanțele din secțiunea istorică, alegând ca membri activi pe d-l *M. C. Suțu*, P. C. S. Arhimandritul *V. Mangra* și Canonicul *Augustin Bunea*.

«Secțiunea științifică neprezentând propunere de alegere pentru locul vacant în sânul ei prin moartea regretatului P. S. Aurelian, a rămas ca această vacanță să fie împlinită în sesiunea viitoare.

«Ați ales ca membri onorari pe I. P. S. S. Mitropolitul Primat Atanasie Mironescu și pe d-nii H. Poincarré, A. Haller, G. Lipmann și L. Henry.

«Ați ales ca membri corespondenți la Secțiunea literară pe d-nii: I. Al. Brătescu-Voinești, G. Murnu și, I. A. Basarabescu; la Secțiunea istorică pe d-nii General Hârjeu, G. Giurescu și dr. G. Popovici, iar la Secțiunea științifică pe d-nii G. Țițeică și Em. C. Teodorescu.

«Ați votat bugetul pentru viitorul an de activitate al Instituțiunii noastre și pentru conducerea lucrărilor ați ales Delegațiunea compusă din d-nii: A. Saligny Președinte, N. Quintescu, Gr. Tocilescu și dr. C. I. Istrati Vicepreședinți.

«Acestea sunt pe scurt lucrările cari v'au ocupat în cursul sesiunii pe care o închidem astăzi».

D-l Vicepreședinte *N. Quintescu* zice: Terminând lucrările noastre din această sesiune, urez din tot sufletul să ne vedem sănătoși la anul viitor și declar sesiunea generală închisă.

SECȚIUNEA LITERARĂ.

ȘEDINȚA DELA 16 IANUARIE 1909

Președinția d-lui *T. Maiorescu.*

Membrii prezenți iau cunoștință de lista cărților înscrise la concursul premiului Adamachi ce este a se acordà în sesiunea generală viitoare prin Secțiunea literară.

D-l *I. Bianu* observă că între scrierile prezentate la concurs este și revista școlară *Amicul tinerimei*, Anul al V-lea (2 Octomvrie 1907—15 Septembrie 1908) adusă și înscrisă de directorul ei d-l I. Moisil. D-l Bianu crede că Secțiunea trebuie să decidă în prealabil dacă o revistă, la care colaborează mai mulți autori, poate fi ori nu înscrisă la premiile Academiei. — In urma părerilor schimbate, se decide că o revistă nu poate fi admisă la concursurile premiilor Academiei, întru cât, după Regulament, premiile se acordă autorilor individual sau în asociație, iar nu directorilor sau vreunui colaborator de reviste. De aceea revista *Amicul tinerimei* se consideră ca neînscrisă la premiul Adamachi.

In urmă se procede la împărțirea între membrii, pentru facerea rapoartelor speciale, a celorlalte scrieri prezentate la premiu.

Impărțirea se face după cum urmează:

Adam (Ioan), Constanța pitorească cu împrejurimile ei.
Călăuză descriptivă cu ilustrații. București 1908. . d-lui *I. Sbiera*
Boureanul (Eug.), Povestea Lăcrămioarei. Iași 1908. » *I. C. Negruzzi*
Candrea (I. A.), Ov. *Densușianu* și Th. D. *Speranția*, Graiul
nostru. Texte din toate părțile locuite de Români.

Vol. I. România. Bucureşti 1906—1907. Vol. II. Basarabia-Bucovina-Maramureş-Ţara-Oaşului-Transilvania Crişana-Bănat-Serbia. Graiul Istro-Românilor, Meglenişilor şi Aromânilor. Bucureşti 1908. . . .	d-lui	*I. Bianu.*
Ciocârlan (Ioan), Inimă de mamă. Schiţe şi nuvele. Bucureşti 1908.	»	*N. Gane.*
Cornel (Th.), Mentalia. 1900—1908. Bucureşti 1908. . .	»	*A. Naum.*
Dauş (Ludovic), Iluzii. Roman. Bucureşti 1908.	»	»
Dragoslav (Ion), Facerea lumii. Povestire. Bucureşti 1908.	»	*I. Caragiani.*
Farago (Elena), Şoapte din umbră. Craiova 1908. . . .	»	*A. Bârseanu.*
» Traduceri libere. (Versuri). Craiova 1908. . . .	»	»
Hodoş (Constanţa), Martirii. Roman. Bucureşti 1908. . .	»	*N. Quintescu.*
Iosif (St. O.) şi C. *Anghel*, Legenda Funigeilor. Poem dramatic în trei acte. Iaşi 1907.	»	*D. Zamfirescu.*
» Cometa. Comedie în trei acte, în versuri. Buc. 1908.	»	»
» Caleidoscopul lui A. Mirea. Bucureşti 1908. . . .	»	»
Iosif-Negru (Natalia), O primăvară. Cântece. Buc. 1908.	»	*A. Bârseanu.*
Rosetti (Radu D.), Dincolo de hotare. Note din călătorie.	»	*I Bianu.*
Sandu-Aldea (C.), Pe drumul Bărăganului. Bucureşti 1908.	»	»

ŞEDINŢA DELA 2 MAIU 1909.

Preşedinţa d-lui *T. Maiorescu.*

Secţiunea hotăreşte a se împărţi lucrările recomandate spre cercetare între membri, pentru a face rapoarte speciale asupra lor, în următorul mod:

a) I. I. Rădulescu, *Amintiri şi păreri* d-lui *A. Philippide;*

b) C. Rădulescu-Codin şi D. Mihalache, *Sărbătorile poporului cu obiceiurile, credinţele şi unele tradiţii legate de ele, culegere din părţile Muscelului* d-lui *A. Bârseanu;*

c) Dr. Th. Capidan, *Studii megleno-române* d-lui *A. Philippide;*

d) Ilie Bărbulescu, *Cuvintele slave vechi în limba română* d-lui *A. Philippide.* După cererea d-lui Philippide, Secţiunea decide să fie rugat d-l I. Bogdan a da ajutorul său d-lui Philippide pentru examinarea acestei din urmă lucrări;

e) Tudor Pamfile, *Sărbătorile de vară la Români* d-lui *A. Bârseanu.*

Cererea d-lui Iosif Popovici de a se cumpără 200 exemplare a 5 lei din scrierea sa *Dialectele române,* vol IX, partea II, fiind o chestiune privitoare la buget, se rezervă hotărîrea până se va şti, dacă Academia are mijloace spre a se acordă suma cerută.

Secţiunea procede la cetirea rapoartelor asupra cărţilor prezentate la premiul Adamachi.

— Se decide a se ceti mai întâiu toate rapoartele cari conchid la respingere.

D-l *A. Naum* ceteşte raportul său despre: T. Cornel, *Mentalia*, conchizând la nepremiere.

— Concluziunea raportului se aprobă.

D-l *A. Naum* ceteşte raportul său despre: L. Dauş, *Iluzii*, conchizând la nepremiere.

— Concluziunea raportului se aprobă.

D-l *I. C. Negruzzi* ceteşte raportul despre: E. Boureanul, *Povestea Lăcrămioarei*, conchizând la nepremiere.

— Concluziunea raportului se aprobă.

ŞEDINŢA DELA 6 MAIU 1909.

Preşedinţa d-lui *T. Maiorescu.*

D-l *T. Maiorescu* ceteşte raportul următor al Comisiunii compuse din d-nii *Quintescu*, *Negruzzi* şi d-sa asupra manuscriptului prezentat la premiul Bodescu despre *Elementul naţional în poezia lui Eminescu*:

«*Domnilor Colegi,*

«Va fi destul să cetim din lucrarea trimisă sub motto «Sus inimile voastre» la concursul premiului Bodescu, paginele 7 şi 8, în cari autorul vrea să «descifreze hieroglifele» poeziilor lui Eminescu, susţinând că luna însemnează «istoria universală», cavalerul «românismul», etc. pentru ca să admitem cu toţii că nu poate fi vorba de premiarea unei asemenea fantasmagorii.»

— Concluziunea raportului se aprobă.

Se procede la cetirea rapoartelor asupra cărţilor prezentate la premiul Adamachi.

— Se decide a se urmà conform procedurii stabilite, adică a se cetì mai întâiu rapoartele cari conchid la nepremiere, apoi acelea cari propun premierea, şi în urmă a se discutà asupra valorii relative a cărţilor, spre a se ajunge astfel la modul de acordare a premiului.

D-l *Andreiu Bârseanu* ceteşte raportul său despre *O primăvară*, *Cântece* de Natalia Iosif-Negru. Prin raport se propune acordarea unei părţi din premiul Adamachi.

D-l *A. Bârseanu* ceteşte raportul său despre scrierile d-nei E. Farago, *Şoapte din umbră* şi *Traduceri libere.* Raportul conchide la acordarea unei părţi din premiul Adamachi.

D-l *Duiliu Zamfirescu* nu împărtăşeşte apreţierile atât de favorabile ale d-lui Bârseanu asupra poeziilor celor două doamne. Mai ales poezia d-nei Iosif este, după d-sa, foarte slabă, fiind forme de versuri mai mult sau mai puţin armonioase, dar lipsite de idei, de cuprins. In cărticelele d-nei Farago se găsesc totuş câtevà poezii sau strofe frumuşele. Nu trebue să ne lăsăm a fi impresionaţi numai de sonoritatea versurilor, căci astăzi poezia românească a ajuns la atâta desvoltare, încât asemenea versuri se fac cu multă uşurinţă. Trebue să căutăm şi cuprins, pe care poeziile acestor doamne nu-l au.

D-l *A. Bârseanu* crede că d-l Zamfirescu este prea aspru. Apreţierile din raport nu sunt de un optimism exagerat. In scrierile celor două poete d-sa nu a văzut poezii de o valoare cu totul superioară, ci compuneri, unele pline de simţământ, altele pătrunse de înalte gândiri, şi toate îmbrăcate într'o formă frumoasă. De aceea a propus pentru ele numai părţi din premiul Adamachi. Nu trebue să privim şi să apreţiem numai valorile cele mari, ci să ne bucurăm şi de cele de a doua mână, pe cari să le ajutăm şi să le încurajăm.

D-l I. Bianu crede că d-l Bârseanu nu numai că are dreptate, dar este în deplină conformitate cu spiritul care a domnit în Academie la organizarea premiilor. Ani întregi au fost păreri de rău, că premiile nu sunt toate divizibile, spre a se puteà răsplătì şi talente şi lucrări de o valoare secundară, când nu se află la concurs de acele, cari prin valoarea lor superioară să se impună pentru premiile mari. Premiul Adamachi tocmai de aceea s'a făcut divizibil, pentru ca să răspundă la această trebuinţă. Natural că dacă între scrierile prezentate la concursul acestui an, se va găsì una care să merite după părerea Secţiunii premiul întreg, toate celelalte propuneri pentru lucrări de a doua mână vor fi înlăturate dela sine.

D-l *Duiliu Zamfirescu* ceteşte raportul său despre scrierile d-lor Iosif şi Anghel: *Legenda Funigeilor, Cometa* şi *Caleidoscopul lui A. Mirea.* Raportul propune a se acordà autorilor acestor scrieri întreg premiul Adamachi.

D-l *T. Maiorescu* nu împărtăşeşte entuziasmul d-lui Zamfirescu cu privire la poeţii pentru cari propune întreg premiul Adamachi. Poezia românească trebue să iasă din sufletul românesc de astăzi, înălţându-se cât mai sus şi îmbrăcându-se în forme cât mai armonioase. D-nii Iosif şi Anghel ne prezentă o poezie fără îndoeală în forme foarte elegante. Sufletul acestor poezii însă este exotic, este reflexul unei culturi străine, mai ales al unor poeţi francezi, şi de aceea Academia Română nu o poate indicà tinerelor generaţiuni ca model de urmat pentru desvoltarea noăi poezii româneşti.

D-l *D. Zamfirescu* zice că poezia este o artă, care nu trebue s'o facem dependentă de nici o altă considerare decât de valoarea ei estetică, adică de gradul de frumuseţe pe care-l cuprinde într'însa. Poezia românească nu poate fi deci mărginită pentru totdeauna în cercul de concepţie estetică restrânsă, în care s'a desvoltat până acum, adică în cadrul restrâns al naţionalismului. Poeţii Iosif şi Anghel au făcut în această privinţă un mare pas înainte şi de aceea d-sa îi consideră ca poeţi mari ai zilei de azi şi crede că e drept şi bine ca Academia să le dea premiul.

D-l *I. Bianu* zice că chestiunea discutată între d-nii Maiorescu şi Zamfirescu este de importanţă capitală şi dela modul cum ea va fi rezolvită în cazul concret de care ne ocupăm depinde direcţiunea pe care Secţiunea literară a Academiei o va da apreţierilor sale literare prin decernerea premiilor. Este deci necesar ca să ne pătrundem bine de cele două concepţiuni, cari stau faţă în faţă, şi în cazul de acum să ne facem convingeri limpezi, dacă poezia d-lor Iosif şi Anghel este numai un reflex al unei culturi străine şi prin urmare este exotică la noi, şi aşà fiind nu are valoarea superioară pe care i-o atribue d-l Zamfirescu, sau dacă poezia acestor scriitori este originală şi se înalţă mai presus de poezia cu caracter şi cu fond naţional, cum susţine d-l Zamfirescu, şi în acest caz merită distincţiunea mare, care se propune în raport.

ŞEDINŢA DELA 11 MAIU 1909.

Preşedinţa d-lui *T. Maiorescu.*

D-l *I. Bianu* ceteşte următorul raport al Comisiunii compuse din d-nii *Quintescu, Sbiera* şi d-sa asupra manuscriptului: *Sintaxa limbii române,* cu deviza «Graiul deosebeşte pre oameni de animale», prezentat la concursul Marelui Premiu Carp:

«La concursul pentru Marele Premiu General Ioan Carp şi Maria Carp pentru 1909, pentru care se publicase dela 1905 subiectul: *Sintaxa limbii române studiată în mod istoric şi comparativ,* s'a prezentat un singur manuscript cu motto: «*Graiul deosebeşte pre oameni de animale*». Manuscriptul este de 338 pagine în 4⁰ şi are o prefaţă de 14 pagine.

«Din cetirea prefeţei ne convingem chiar dela început că autorul nu a înţeles subiectul concursului şi că este cu desăvârşire lipsit de cultura filologică modernă, care i-ar fi fost absolut indispensabilă spre a face lucrarea aşteptată de Academie. Autorul pare a fi

un empiric, care are oarecari cunoștințe de limbile greacă și latină. Neînțelegând că Academia voià o lucrare științifică asupra sintaxei limbii românești, studiată în desvoltarea ei istorică și în asemănare cu a celorlalte limbi din aceeaș familie romanică, precum și cu a limbilor cari au avut înrâurire asupra limbii noastre — ca limbile slavice și altele,—autorul face o lucrare empirică, adică nedovedită, cu exemple luate din limba poporală reală și din documentele literare vechi și nouă. In locul acestora dânsul face sintaxa din exemple *improvizate* (pag. VII); iar desvoltarea istorică, adică sintaxa din textele vechi de limbă, o lasă cu totul neatinsă. Pe de altă parte, în loc de studierea comparativă cu limbile mai sus numite, autorul se încearcă a face asemănări nu numai cu limba latină, dar și cu cea elenă!

«Autorul pare a fi voit să facă un manual didactic de sintaxă, căci de câtevà ori spune că: își crede lucrarea bună pentru calitățile ei didactice. Astfel (pag. VI): «Că limba elenă, dacă nu în totul, cel puțin în parte, are aceleași regule generale de combinare limbistică cu latina și româna, și că pentru *învățarea acestor limbi* este de nevoie un metod uniform gramatical».

«La lipsa de cultură filologică, pe care o dovedesc aceste cuvinte, este destul să mai spunem că autorul scrie: «opere de *valoră*», «apropiete»; că pune *analiza logică* între regulele sintaxei, că spune că unele regule ale sintaxei sunt mai mult niște principii filozofice (pag. V).

„Toate acestea dovedesc că lucrarea prezentată la acest concurs nu poate fi premiată."

— Concluziunea raportului se aprobă.

D-l *I. Bianu* cetește următorul raport al d-lui *A. Bârseanu* asupra scrierii d-lor C. Rădulescu-Codin și D. Mihalache, *Sărbătorile poporului cu obiceiurile, credințele și unele tradiții legate de ele, culegere din părțile Muscelului*, prezentată pentru publicare:

«Culegerea aceasta, făcută în satele Negrești-Sgripcești, Priboeni, Țigănești, Golești-Badi și Leordeni, toate în județul Muscel, cuprinde 112 descrieri de obiceiuri, credințe și tradiții relative la sărbătorile poporale, bisericești și păgâne, ținute de poporul nostru în cursul anului. Ele sunt înșirate în mod cronologic, începând dela Anul-Nou până la Crăciun și terminându-se întreg șirul cu obiceiurile și credințele poporului relative la zilele de peste săptămână.

«Descrierea obiceiurilor e scurtă, limpede, și ilustrată ici-coleà cu versuri, zicători poporale și explicarea numirilor folosite în popor. De asemenea

câtevà colinde sunt însoţite de ariile lor puse pe note, iară la descrierea obiceiurilor dela Paşti sunt alăturate 2 foi de desenuri cu chipurile ouălor încondeiate.

«In general această colecţiune mi se pare folositoare, deoarece conţine toate obiceiurile la sărbătorile poporale de peste an dintr'un ţinut. Ea este făcută direct la faţa locului de oameni cari trăesc în mijlocul poporului şi astfel au posibilitatea a cunoaşte mai de aproape felul său de vieaţă şi productele geniului său.

«Făcându-se mai multe colecţiuni de acest fel, s'ar puteà adunà în chipul cel mai practic şi sigur materialul pentru obiceiurile Românilor din toate părţile, cari apoi s'ar puteà concentrà într'un studiu general.

«Propun deci ca lucrarea d-lor C. Rădulescu-Codin şi D. Mihalache, cunoscuţi şi din alte culegeri de folclor, să se tipărească în publicaţia «Din vieaţa poporului român».

— Concluziunea raportului se aprobă.

Se continuă cetirea rapoartelor asupra cărţilor prezentate la premiul Adamachi.

D-l *I. Sbiera* ceteşte raportul său despre: *Constanţa pitorească* de Ioan Adam.

— Concluziunea pentru premiere se rezervă, spre a se hotărî asupra ei odată cu celelalte propuneri de acelaş fel.

D-l *I. Bianu* ceteşte raportul său despre cartea: *Dincolo de hotare* de R. D. Rosetti.

Propunerea de nepremiere se primeşte cu unanimitate, fiind şi o abţinere.

D-l *N. Gane* ceteşte raportul său despre Ioan Ciocârlan, *Inimă de mamă.*

— Concluziunea pentru premiere se rezervă, spre a se hotărî asupră-i odată cu celelalte propuneri similare.

Secţiunea alege comisiunile cari au să cerceteze manuscriptele ce se vor prezentà la concursurile pentru premii din viitoarea sesiune şi sunt aleşi precum urmează:

pentru premiul Prinţesa Alina Ştirbei de 8.500 lei: *Carte de lectură pentru şcoalele secundare* d-nii: *Bârseanu*, *Bianu*, *Naum.*

pentru premiul Eliade-Rădulescu de 5.000 lei: *Poezia populară românească* d-nii: *Bianu*, *Negruzzi*, *Zamfirescu.*

pentru premiul Adamachi de 5.000 lei: *Sufixele de formarea cuvintelor în limba română* d-nii : *Philippide, Quintescu*, *Sbiera.*

ŞEDINŢA DELA 14 MAIU 1909.

Preşedinţa d-lui *T. Maiorescu.*

Se continuă cetirea rapoartelor speciale asupra cărţilor prezentate la premiul Adamachi.

D-l *I. Bianu* ceteşte raportul său despre: *Graiul nostru — texte din toate părţile locuite de Români,* publicate de d-nii A Candrea, Ov. Densuşianu, Th. D. Speranţia, 2 volume.

— Concluziunea de nepremiere se primeşte.

D-l *I. Caragiani* ceteşte raportul său despre scrierea: *Facerea lumii* de I. Dragoslav.

— Concluziunea propune premierea şi se rezervă pentru ulterioară deciziune.

ŞEDINŢA DELA 15 MAIU 1909.

Preşedinţa d-lui *T. Maiorescu.*

D-l *I. Bianu* ceteşte raportul său despre volumul intitulat: *Pe drumul Bărăganului* de C. Sandu-Aldea, prezentat la premiul Adamachi.

— Concluziunea raportului propunând premierea se rezervă pentru ulterioară deciziune.

Se prezentă raportul d-lui *N. Quintescu* despre scrierea: *Martirii* de Constanţa Hodoş.

— Concluziunea raportului propunând premierea se rezervă pentru deciziune ulterioară.

ŞEDINŢA DELA 19 MAIU 1909.

Preşedinţa d-lui *T. Maiorescu.*

D-l *I. Bianu* ceteşte următorul raport al comisiunii compuse din d-nii *I. Puşcariu, I. Sbiera* şi d-sa şi însărcinată să cerceteze manuscriptul prezentat la concursul premiului Neuschotz, despre *Industria casnică la Români*:

«La concursul acestui premiu s'a prezentat un manuscript voluminos, de 425 pagine in-folio, scrise des şi mărunt şi ilustrate cu câtevà sute de desemnuri.

«Lucrarea este împărțită în următoarele părți principale:

I. Industria animală (mai bine s'ar fi zis preste tot *industriile*);
II. Industria vegetală;
III. Țesutul;
IV. Infloratul și împletitul;
V. Portul;
VI. Industria minerală;
VII. Gospodăria românească.

«Această lucrare este o largă și bogată expunere despre îndeletnicirile poporului și despre uneltele de cari se folosește în aceste îndeletniciri. Ințelegând astfel subiectul pus la concurs de Secțiunea literară la 1904, autorul a depășit cu mult intențiunile și așteptările noastre. Astfel bogatul material adunat și grupat în lucrare este de două categorii cu totul deosebite:

— de o parte sunt îndeletnicirile și uneltele de natură excluziv economică, al căror scop este de a ajutà la satisfacerea trebuințelor materiale ale vieții;

— de cealaltă parte sunt îndeletnicirile, cari urmăresc scopul de a face lucruri de înfrumusețare, spre a mulțumì trebuințele estetice ale celor cari le fac sau pentru cari se fac.

«Este neîndoios că intenția Secțiunii literare a fost de a îndemnà să se facă o lucrare care să trateze anume despre această a doua parte a îndeletnicirilor industriei poporale casnice și decorative și să le expună în strânsă legătură sistematică.

«Autorul manuscriptului arată bogate cunoștințe despre lucrările industriale țărănești, pe cari le expune cu mare bogăție de informațiuni, dar fără de nici un sistem și fără de privire la timpul ivirii.

«Este necesar însă să deosebim ce este pentru noi de ceeace nu poate intrà în cercul preocupărilor Secțiunii noastre literare.

«Cu toate scăderile amintite, dară privind la mulțimea materialului adunat, lucrarea merită premiul la care concurează; dar pentru a fi publicată de Academie, autorul va trebuì să scoată numai partea care o privește, adică partea privitoare la industriile decorative, lăsând cealaltă parte pentru o deosebită lucrare asupra vieții țăranului, arătată din punct de vedere curat economic.

«Luând în privire spre ex. capitolul I din partea II, intitulat *lemnul*, vom vedeà că după câtevà cântece poporale despre unele feluri de arbori, autorul intră în pădure și descrie tăiatul lemnelor, transportul (plutășitul), tăiatul (cu ferestraele). Iese apoi din pădure și

expune în amănunte toată dulgheria, tâmplăria și strungăria, pe cari le fac țăranii, dimpreună cu toate instrumentele vechi și moderne, de cari se slujesc în lucrarea lor. Este evident că cea mai mare parte din toate aceste lucrări nu sunt industrie *casnică*.

«In acelaș fel și pentru acelaș motiv vor trebuì înlăturate:

Cap. IV. Produse vinicole;
» V. Murături, verdețuri, legume;
» VII. Fructe, oloiuri, băuturi;
» IX. Rogojinì;
» X. Mături;
» XI. Tutunul.

«Adeseori autorul reproduce cântece poporale întregi, în legătură cu lucrările pe cari le descrie. Natural că la publicare vor trebuì să fie numai citate, nu reproduse, dacă sunt publicate.

«Comisiunea propune deci a se da premiul lucrării venite la concurs, obligând pe autor să facă alegerea și suprimările indicate în acest raport».

— Concluziunea se aprobă de Secțiune, care decide asemenea ca d-l I. Bianu să fie însărcinat a se înțelege cu autorul lucrării asupra suprimărilor și modificărilor cerute pentru publicare.

Se procede la botărîrea asupra acordării premiului Adamachi.

D-l Președinte *T. Maiorescu* observă că sunt propuși opt autori pentru premiere și că regulamentul mărginește fracționarea premiului numai la cinci, deci trebuesc eliminați trei din cei propuși.

Prin voturile Secțiunii se decide a se elimină:

1. *Martirii* de Constanța Hodoș — cu 9 voturi pentru eliminare, 2 pentru premiare.

2. *Facerea lumii* de Dragoslav — cu 9 voturi pentru eliminare, 2 pentru premiere.

3. *O primăvară*, cântece, de d-na Natalia Iosif-Negru — cu 9 pentru eliminare, 1 pentru premiare și o abținere.

In urma discuțiilor urmate, se propune următoarea împărțire a premiului Adamachi:

Lei 2.000 d-lor Iosif și Anghel;
Lei 1.500 d-lui Sandu-Aldea;
Lei 500 d-lui Ciocârlan;
Lei 500 d-lui Adam Ioan;
Lei 500 d-nei Farago Elena.

— Secțiunea primește această împărțire cu 10 voturi pentru, fiind 1 contra.

ŞEDINŢA DELA 22 Maiu 1909.

Preşedinţa d-lui *T. Maiorescu.*

Secţiunea decide a se pune la concursul premiului Eliade-Rădulescu de 5.000 lei din 1914 subiectul: «*Arta religioasă şi arta casnică la Români*» (cu excluziunea arhitecturii).

D-l Preşedinte *T. Maiorescu* deschide plicul în care se află închis numele autorului lucrării despre: *Industria casnică la Români,* căreia i s'a dat premiul Neuschotz. Se constată ca autorul este d-l Tudor Pamfile dela Bârlad.

Se procede la alegerea membrilor corespondenţi pentru trei locuri vacante la această Secţiune, cari urmează a fi propuşi la votul adunării plenare. — Sunt aleşi d-nii: I. Brătescu-Voineşti cu 9 voturi pentru, 1 contra; G. Murnu cu 9 voturi pentru, 1 contra; I. A. Basarabescu cu 6 voturi pentru, trei contra.

Se procede la alegerea biuroului Secţiunii pentru anul 1909—10. — Sunt aleşi: Preşedinte d-l *A. Naum;* vicepreşedinte d-l *I. C. Negruzzi.*

Ioan Adam, *Constanţa pitorească cu împrejurimile ei.* Bucureşti 1908.— *Raport de* **I. Sbiera.**

Motivul care a determinat pe autor la compusul acestei cărţi a fost convingerea adâncă, ce o aveà autorul cu drept cuvânt, că «Constanţa şi, cu ea, toată Dobrogea, ajung tot mai scumpe pentru noi Românii ; că aici sunt urme sfinte şi amintiri glorioase ; că Dobrogea este copilul cel regăsit al Ţerii-Româneşti» ; că «Constanţa e primul nostru port maritim, oraş industrial şi staţiune balneară climaterică marină» ; că «toate aceste manifestaţiuni de vieaţă sunt prinse în cadrul măreţ al ruinelor rămase pe urma stăpânirii strămoşilor noştri»; că «patrimoniul acesta sfânt este o chezeşie de drept pentru noi şi un îndemn la muncă şi încredere, pentru ca să ridicăm moştenirea aceasta desgropată la trăinicia şi înflorirea de altă dată»; că aşà dar «Constanţa şi Dobrogea trebuesc cunoscute».

In această carte ne vorbeşte autorul, într'un graiu ales, mai întâiu despre «trecutul Constanţei, Tomis», despre «timpul legendelor», şi despre «timpul istoriei» ; apoi trece la «Constanţa din zilele

noastre», descriindu-ne «orașul, geamiile, pe bulevard, la casin, efecte de mare, Ovidiu, vieața poetului, caracterul poeziei lui, operele lui, statua lui, din Tristele lui Ovidiu». Mai departe ne vorbește despre «monumentul francez», despre «împrejurimile Constanței: plaja Mamaia, plecarea din Constanța, insula Ovidiu, plaja de pe deal, legenda Mamaei»; mai încolo despre «la vii, alergările, lacul Tekir Ghiol», despre «monumentul dela Adam Clisi», despre «la Canara», despre «populațiunea Dobrogei», și sfârșește cu «însemnări istorice asupra Dobrogei».

Cuprinsul cărții este așà dar bogat și variat și expus într'un mod foarte clar și limpede. Această carte am cetit-o cu plăcere și cu deosebit interes, căci am găsit-o foarte interesantă, instructivă și de mare valoare istorică; ea va deșteptà în mulți viu interes de a se duce la Constanța și de a vedeà locurile acestea atât de plăcute, de atrăgătoare și deșteptătoare de interes patriotic și național. Autorul ei merità așà dar de a fi premiat pentru această lucrare folositoare măcar cu o parte însemnată din premiul divizibil !

Greșelile gramaticale și ortografice, ce există, după părerea mea, în această carte le trec cu vederea, fiindcă le întâmpin și prin multe alte cărți dela autori de valoare.

Eug. Boureanul, *Povestea Lăcrămioarei.* Iași 1908.—*Raport de* **I. C. Negruzzi.**

Un tânăr autor din Iași, d-l Eug. Boureanul — presupun un student, de vreme ce închină scrierea sa d-lui Rectòr al Universității — prezentă la premiul Adamachi un mic volum de versuri de 104 pagine, intitulat «Povestea Lăcrămioarei». Cărticica cuprinde următoarele poezii: 1) Povestea Lăcrămioarei, 2) Mărgărint și Frumoasa fără trup; 3) Fecioara pădurii de Cristal; 4) Domnul de Rouă; 5) Povestea Viorelei; 6) Amurg și Zorea; 7) Trei pene de aur care cântă; 8) Povestea Crinului; 9) Fata Crivățului; 10) Povestea trandafirului; 11) Povestea Bujorului; și 12) Poveste.

Aproape toate aceste douăsprezece bucăți de versuri sunt basme mai mult sau mai puțin fantastice cu subiecte luate din literatura populară și cu eroi sau personaje, ca Făt-frumos, Cosânzana, Sfintele Joe și Vinere, Zâne, Craii, Călin, Zorea și Amurg, Crivăț Moșneagul, etc.

Limba, cu oarecari rezerve ce se fac mai la vale, este în general bună și versificarea peste tot ușoară. Ceeace întrece ori ce licență poetică în privința limbii este însă crearea unor cuvinte neexistente,

precum și schimonosirea altora pentru ușurarea rimei sau de dragul originalității.

De ex.:

Și a pornit în largul drum
Al zărilor *afunde*.

Ca și când în limba română ar există un adiectiv *afund*.

Ca exemplu de incorectitudine gramaticală:

Iar după zidurile lor
Din nopți o mie una,
Domniți cu chip fărmecător...

(în loc de domnițe).

Nicăere în loc de nicăiri sau (în Moldova și Bucovina câte odată *nicăiurea*) pentru a rimă cu *părere*. Cuvântul *hău*, ce însemnează prăpastie, abis întunecat și fioros, precum e în uzul comun și precum îl întrebuințează d. ex.: și Alecsandri:

Sai din hău făr' de lumină,
Tu, al Cerului dușman...

e prefăcut de d-l Boureanul în limpedele firmament:

Când, în hăuri, luminișul
Stelelor se prinde 'n roate, (p. 41)

sau

Când, sclipind, e gata
Cloșca 'n hău să iasă...

Ca curiozitate notez încă următoarele versuri:

Cu sânii tari, tremurători,
La orice pas al fetei,
Ieșind rătunzi spre subțiori...

Sânii ieșind spre subțiori»?

Pe lângă neajunsuri de acestea se găsesc însă și versuri frumoase. Să citez o strofă:

Dar visul doar *menire* nu-i,
Și *vis* în veci rămâne
Ieri e 'n cuprinsul visului
Și *vis* e ce-o fi mâne..

Pe coperta din dosul cărții văd că acelaș autor a mai publicat un volum: *Povestiri din copilărie* și că în curând va mai publică alte două: *Letopisețe*—icoane din trecutul neamului, și *Mitologie populară română*. Am speranța că în versurile sale viitoare tânărul autor va pune un mai mare preț pe forma exterioară și pe regulele gramaticei și ale prozodiei. Atunci vom puteà propune și un premiu pentru dânsul, însă deocamdată trebue să mă mulțumesc numai cu o mențiune onorabilă.

I. A. Candrea, Ov. Densușianu, Th. D. Sperantia, *Graiul nostru. Texte din toate părțile locuite de Români.* București 1906—1907, 1908, 2 volume.— *Raport de* **I. Bianu.**

Studiul diferențierilor limbii românești vorbite astăzi de Românii din deosebite ținuturi este încă de făcut și el are o mare însemnătate științifică. Inceputul și bazele acestui studiu s'au pus de d-l Gustav Weigand, în *Harta linguistică* publicată cu ajutorul bănesc al Academiei noastre și în broșurile în cari descrie călătoriile sale și arată particularitățile de vorbire pe cari le-a însemnat prin localitățile pe unde a trecut și dela oamenii pe cari i-a auzit vorbind. Oricât de prețioase sunt lucrările d-lui Weigand, ele sunt însă numai un început, a cărui continuare trebue făcută de Români bine pregătiți pentru asemenea cercetări.

Cele două volume ce ne stau înainte cuprind un prețios material nou pentru studii de dialectologie română, material adunat din toate ținuturile românești. Culegerea și publicarea s'a pornit și s'a făcut cu ocaziunea serbărilor jubileului de 40 de ani de domnie a M. S. Regelui; ea a fost tipărită cu cheltueala Statului.

In tomul I (de 553 pagine) sunt cuprinse texte în proză și în versuri scrise după vorbirea țăranilor, începând dela Mehedinți și urmând județ după județ în ordine geografică până la Dorohoiu, însemnând principalele sunete dialectele cu semne convenționale uniforme, a căror explicare se dă scurt, limpede și precis la începutul acestui volum după prefață.

In tomul II (de 191 pagine) sunt tipărite texte din limba Românilor diferitelor provincii și ținuturi din afară de Regat.

In prefață se spune că «d-l Ministru Vlădescu a avut frumoasa idee să se dea (1906) și o icoană a graiului nostru, o colecțiune de texte din toate părțile locuite de Români». Cu executarea lucrării au fost însărcinați cei trei editori numiți în titlu. Dânșii au călătorit și au strâns texte, la cari au adaos materialul ce li s'a

comunicat de câţivà tineri filologi ieşiţi din Facultatea de Filozofie din Bucureşti ; «pentru unele regiuni s'a recurs şi la textele tipărite de alţii, când oferiau garanţii de transcriere exactă.»

Aşà cum este, foarte bine s'a făcut că s'a tipărit cu cheltueala Statului acest material foarte preţios pentru cunoaşterea şi studiul limbii româneşti vorbite astăzi de ţăranii români de peste tot locul. Ar fi pedanterie a căutà mici inconsecuenţe de transcriere explicabile de multe ori — precum spun şi editorii — prin faptul că în aceeaş localitate şi chiar în vorba aceleiaş persoane se aud pronunţări deosebite ale aceluiaş cuvânt.

Dar nici valoarea textelor adunate de editori şi de alte persoane nici exactitatea tipăririi lor nu pot constituì titluri pentru premiere. Ar fi trebuit pentru aceasta ca particularităţile dialectale cuprinse în textele tipărite să fie extrase şi grupate sistematic; cele fonetice, cele morfologice, cele sintactice, etc., precum şi un glosar complet al cuvintelor mai rare sau al accepţiunilor neobişnuite peste tot. Asemenea lucrări nu însoţesc însă textele acestea. In fruntea volumului I se anunţă, pe o fâşie de hârtie albastră, că «volumul II cuprinzând texte din ţerile în afară de Regat şi *indicele general* va apăreà în Fevruar», dar volumul II a apărut fără nici un fel de indice.

Culegerea, fiind deci lipsită de orice lucrare proprie a editorilor, nu o pot propune la premiere.

I. Ciocârlan, *Inimă de mamă, schiţe şi nuvele.* Bucureşti 1908. — *Raport de* **N. Gane.**

Acest volum de 218 pagine cuprinde mai multe naraţiuni şi schiţe, începând cu cea mai desvoltată dintre toate, *Inimă de mamă,* dela care cartea şi-a împrumutat titlul, şi sfârşind cu *Moara cerbului.*

Toate aceste scrieri nu se pot numì nuvele, pentrucă nu au structura, propriu zis, a nuvelei, care nu e altcevà decât un roman mic, condensat; asemenea nu au vreo intrigă care să se ţese în jurul unui personaj principal şi nici se deosebesc prin vreun conflict de patimi mai adânci; totuş au marele merit de a oglindì într'un mod plastic şi atrăgător diferite scene interesante din vieaţa sătenilor noştri. Avem sub ochi o serie de icoane prinse din traiul ţărănesc, unde o sumă de obiceiuri şi datine vechi strămoşeşti sunt puse în lumină cu mult spirit de observaţiune şi cu o mare îndemânare de stil.

Astfel în *Inimă de mamă* vedem pe leica Sultana, un suflet plăpând de femeie simțitoare și totdeauna gata de plâns, luptându-se între dorința de a reține lângă dânsa pe fiică-sa Stăncuța, și între datoria de a o mărită. In dragostea ei egoistă ea se împotrivește la măritarea Stăncuței, care e cea din urmă fată rămasă în casă și se pune mereu deacurmezișul voinței bărbatului ei, până când în cele din urmă, învinsă de lacrămile copilei, își dă învoirea cu inima frântă. Toată această scenă se petrece într'un cadru câmpenesc descris cu mult simț poetic, în care se mișcă tot alaiul de pețitori și nuntași cu chiotele, cu jocurile, cu împușcăturile tradiționale.

Apoi schițele *Fără noroc* și *Din casă* cuprind niște siluete de copii de o rară gingășie, cari ne amintesc tablourile rustice ale lui Grigorescu. Aici vedem cum ursita a făcut deosebire între oameni încă dela leagăn, întinzând mâna de ajutor unora și lăsând pe alții în uitare. Iată unii săraci, «cu cămășuțele sdrențuite ce le fâlfâe ca niște aripioare» în bătaia vântului, copii orfani născuți fără noroc; iată alții primblându-se falnic în carul cu boi, și deșteptând în inima copiilor săraci dorințe ce nu se pot împlinì; iată iarăș alții jucându-se în poala mamei ce toarce în furcă, pe când motanul nebunatic se alungă după fus; pasteluri mici, dar foarte bine estompate, cari îți lasă un fel de duioșie în inimă.

Apoi *Popasul* este de asemenea o descriere prea reușită a țiganilor rătăcitori, cari, cu tot «tarhatul lor încărcat până sus în căruțele înalte ferecate numai în fier, duc o vieață chinuită pe drumuri» și poposesc sub corturi unde îi apucă noaptea, pentru ca a doua zi să plece iarăș încotro îi vor îndreptà ochii.

Tot așà niște adevărate tablouri idilice sunt: *Vis de primăvară* și *Moara cerbului*, reprezentând o lume ticnită, ce se răsfață în «auzul îngânărilor de păsărele, sub boltișul îmbobocit de livezi», o lume care se bucură de bunurile vieții și nu-și poartă grija zilei de mâne.

Fără îndoeală d-l Ciocârlan posedă un fond poetic bogat, care se învederează în fiecare pagină a cărții sale. Imaginațiune vie, inimă caldă, pană plină de colorit, dânsul are toate însușirile unui scriitor distins, chemat să ocupe un loc de onoare între tinerii literați de astăzi.

Din tot cuprinsul lucrării sale se revarsă un simțimânt sincer și adânc de dragoste pentru natură și săteni, exprimat într'o limbă încălzită de imagini poetice cari, de multe ori, surprind prin originalitatea lor.

Iar noi cetitorii, după ce am răsfoit cartea, simțim că ne rămâne o impresie de liniște, de mulțumire în suflet, că ni se strecoară în piept o adiere răcoritoare, venită par'că de prin meleagurile descrise, unde întâlnești numai cer senin, pajiște verde și oameni de omenie In adevăr nici un om rău, uneltitor de vicleșuguri, nu face umbră în tablourile d-lui Ciocârlan. Avem de a face numai cu bătrâni sfătoși, cu flăcăi sburdalnici, iuți la joc și harnici la treabă, cu fete drăgălașe cari au farmec în ochi și bujori în obraji, tot lume neatinsă de patimi rele și care se înfrățește așà de bine cu natura mumă.

Numai în această lume fără spoeli, fără ipocrizii convenționale, fără ascunsuri și deschisuri, în care a trăit din copilărie, autorul se simte la largul lui.

El îi descrie traiul cel veșnic în atingere cu natura, îi vorbește limba neaoșă pe care au vorbit-o părinții părinților noștri și care e un instrument destul de fin și de mlădios pentru cine știe să-l mânuească, întru a pătrunde cele mai adânci pături ale simțirii și cugetării noastre.

In rezumat, d-l Ciocârlan e stăpân pe un talent care se ridică peste nivelul comun ; e o fire entuziastă, iubitoare de simplicitatea și naivitatea plugarului român, a cărui vieață o vede prin prisma dragostei sale, mai mult din partea cea bună.

Cu toate deci că pe ici pe colo se observă oarecari amplificări în descrieri, cari ar fi putut fi înlăturate, fără a se jignì întru nimic frumusețea stilului, îmi place totuș să constat că aceste mici neajunsuri, obișnuite de altfel la temperamentele tinere, sunt cu mult covârșite de părțile cele bune, așà încât lucrarea în general nu suferе nici o scădere.

Prin urmare îmi permit a recomandà onoratei Secțiuni literare cartea d-lui Ciocârlan, ca o scriere de valoare care merită să fie premiată cu o parte, cât se va socotì, din premiul Adamachi.

Th. Cornel, *Mentalia.* 1900—1908. București 1908.—*Raport de* **A. Naum.**

Autorul cere premiul Adamachi de 5.000 lei pentru un volum de 248 pagini, sub titlul de *„Mentalia“.*

Seria acestor Mentalii se deschide prin una intitulată : *Vânzătorul de frumuseți.*

La început, cetitorul este ademenit a gândì că aceste *Mentalii* trebue să fie dresuri de obraz.

Scena se petrece într'un loc, unde este multă lume negreșit: iarmaroc, circ, ipodrom.

Vânzătorul de frumuseți, ca un adevărat negușător de orvietan, strigă, zice autorul, «cu glas muiat în purpura duioșiei»: Mentalia!.. Mentalia!.. și acest strigăt se repetă des și repede prin mulțime, adaoge autorul în limba sa, «ca o ramură melodioasă, ruptă din grădina Muzicei»: Mentalia! Mentalia!.. operă nouă!.. operă vie!.. Nouă încercare!.. încercare cu folos!.. Mentalia! cine vrea Mentalia!

Mulțimea ocupată, se înțelege, de priveliștea pentru care erà adunată, nu prea băgà în seamă; dar într'un târziu, câțivà oameni — autorul afirmă: «Cei minteoși» — încep a se întrebà între dânșii, ce are omul acesta de vânzare? «Zarzavat nu vinde, fiindcă noi cunoaștem bine grădinăria și legume astfel numite n'am pomenit; apoi nici pasăre nu vinde, că cu numele acesta nici una nu e botezată.»

«Mentalia!.. Mentalia!.. cereți Mentalia!.. cereți Mentalia!.. nouă încercare!.. încercare cu folos! fruct ales!.. fruct al minții,» strigă marchitanul dealungul iarmarocului.

«Auzi, bădie, e fruct: ia să gustăm,» și adresându-se către vânzător: «fructe ai, omule, ia să vedem! dela munte vin?..»

Atunci vânzătorul, gârbovit sub greutatea unui mare sac, plin de *Mentalii*, depune sacul la pământ, și scoțând din el o carte nouă nouță, cu titlul roșu: «Mentalia!.. fruct al minții,» strigă din nou, ridicând-o și arătând-o mulțimii; în ea stau gureșe gândiri!.. fruct plin de fermecare!.. fruct al minții!..

In auzul acestor cuvinte, *minteoșii* autorului sbucnesc într'un hohot de râs, și strigă: «Hârtia nu se mănâncă, omule, hârtie scrisă cu tipar», și depărtându-se de el, îi aruncă fel de fel de luări în râs, cari sboară prin aer!

Atunci vânzătorul de frumuseți—zice autorul—«cu inimioara despicată, șoptì în sine cu gând și chibzueală, deletnic și cu noimă: cartea n'are cătare, de pomană s'o dai, nime nu ți-o iea; cât de frumoasă, nu e de folos, când nu e minte s'o priceapă, nici inimă să se înflăcăreze, și zâmbind amărît, dar îmbărbătat, pornì—continuă autorul—spre zări tulburi, unde se aumează alte lumi și alte răsărituri, necoborînd peșul eternei peiri, ci urcând priporul îmbălsămat, care duce către dalba lumilor viitoare, în vreme ce, printre frunze, se fremetiau din delungare, suspinând, ecoul cel învățat cu chemarea lui făguroasă: Mentalia! Mentalia!.. fruct al minții!..»

Ce galimatias!

Dar acele zări şi acele răsărituri, cari duc către dalba lumilor viitoare, le găsim în Mentalia a X-a, intitulată: «Sfinxul Năzdrăvan». «Un sfinx, destul de mare—asigură autorul—mai înalt şi mai gros decât cei din antichitatea Faraoneană, mai arătos, nu-i vorbă, decât Sfinxul dela Ghizeh, şi nu mănâncă oameni ca cel ce s'a oprit pe drumul Thebei, şi mai blajin».

Autorul instalează pe acest *Sfinx blajin* în permanenţă pe o prispă de piatră, care-l *îmbrăiază prietinos*, şi de pe care, întocmai ca un anarhist din timpurile noastre, blajinul Sfinx, adresându-se către poporul adunat, îi vorbeşte astfel:

«Sunteţi crescuţi în apele minciunii,

«Sufletul vostru e căinos,

«Cel mai bun dintre voi este o fiară,

«Tatăl urăşte pe copil şi copilul pe tată!

«Firea voastră nebărduită, rea cu prisos, este eternă, şi voi veţi minţì mâine.

«Vieaţa voastră e o crimă dela un cap la altul fără greş» şi după ce mai înşiră câtevà graţiozităţi de felul acesta, văzând că mulţimea începe a se înfiorà, blajinul Sfinx adaoge cu autoritate:

«Cărările sufletului vostru duc la neomenie crudă.

«Sunteţi becişnici şi făr'delege, mai răi decât lighioanele pământului; priviţi în voi adâncul blestemăţiei voastre».

Un om din mulţime protestează:

Sfinxul: «O gură slută a grăit; sunteţi putrezi; fiecare din voi este un criminal; uitaţi-vă cum vine lumea cea săracă; legile voastre mănunchiu de asupriri; pântecele gol şi ros de foame nu e acel al bogatului. Palatele nu se înfrăţesc cu colibele.

«Mor la braţele mamelor copilaşii sugând la ţâţe văduve de lapte; mor bătrânii lihniţi.

«Aşà-i!, aşà-i! ai dreptate!»—răcnì un om furios! «E drept ce spui! suntem străini pe pământurile noastre, ne mor copiii de foame şi n'avem un ceaun de mălaiu, căci şi acela e zălogit!.»

Atunci Sfinxul: «Ce aşteptaţi?. Ce aşteptaţi?.. Sorocul stăpânilor va sunà în curând, şi adresându-se la popor blajinul Sfinx strigă: «Răsvrătiţi-vă!. Răsvrătiţi-vă!..»

Dar ce veţi zice de fraze şi de cuvinte ca acestea: ***graiu mieros, menire abraşă, bioase roduri, blană belatră, directicata vieaţă a sufletului,*** de cari cartea este plină.

Unui învăţat i se face întrebarea următoare:

«O maestre, de ce mai fâlfâeşti prin lumina minţii feeria trecută?.»

In Mentalia a 8-a găsim: *buze irmizii, derizind amical, pustiu nemort, urăciune iadnică, zeu dănos, lumină ninsorie, fapte ocarnice, dor flăcăros, desmierdări urzicânde, praturi floroase, ochi omătoși, trup cășos, mist, nimbiază, înăclăită, pufos căptușită, noptos, friscuire,* și altele asemenea ridicule împerecheri de cuvinte.

La Mentalia dela pag. 189, intitulată: *Cântecul lunii,* luna se plânge că: «moartea roade din trupeșia sa, prefăcând-o în praf neantic.»

La pag. 103, *Sânul vitreg,* autorul ne descrie o «femeie — ce nu e nălucă — vânturând a brațe pe copilașul ei și străbătând lumea ținteș ca o nebună, cu obida călcată în inimă, cu un dor flăcăros, slabă, firavă, cu pojarul nebuniei în cap, cam opăcită la simțiri, dar cum nici o chemare nu izbutește s'o înturne, și nici un cânt s'o aiepteze, mergeà necontenit îmbătată de frumusețile naturii.

Femeia aceasta, vrând să-și alăpteze pruncul care schinciă, îi dădù țâța dreaptă. «Oh!—zice autorul—sânul, ca scoarța copacului, o mortăciune ce atârnă pelițoasă, de ai fi zis o pungă turtită, goală, sbârcită, și trasă, dar ce să sugă?... ce fruct hrănitor să mestece?»...

Așà e toată cartea: încendiară și rea în fond, absurdă și ridiculă în formă; mai pre jos de orice critică literară, de orice analiză de limbă și de compoziție.

Pe urzeala unui simbolism nepătruns, mai întunecat decât toate simbolismele cele mai întunecate, autorul a întrețesut, prin o svârcolire de creier, o buigueală de cuvinte, ne mai auzite, calificative atât de ciudate și nepermise, comparații atât de scălciate, încât cartea îți pică din mână. Am crezut însă să supun cunoștinței d-voastre acest caz de patologie literară!

Ludovic Dauș, *Iluzii,* Roman. București 1908.—*Raport de* **A. Naum.**

Autorul cere premiul Adamachi de 5.000 lei pentru cartea sa, intitulată: *Iluzii,* în care nu există nici o iluzie în adevăratul înțeles al acestui elegant și poetic cuvânt.

Presupun că autorul confundă iluziunile cu ceeace se numește, popular, *gărgăunii,* cari furnică în capetele târgoveților ahtiați să-și mărite fetele cu oameni bogați, fie aceștia cât de corupți, criminali chiar, numai pentru lux și pentru fanfaronadă.

Acesta este cazul inginerului Matei Zotescu, impiegat nevoiaş, şi al soţiei sale Sultana, care se coboară şi dumnea-ei, deşi cam de departe, din neam nobil, dar scăpătat.

Este aceasta o iluziune sau un gărgăun de burghez ridicul?

Din această fericită căsătorie se nasc două fete: Stelina şi Steluţa, amândouă ca două stele de frumoase, şi împodobite cu diminutive alintătoare de către părinţi. Diminutivele plac mult în unele clase ale societăţii.

Stelina învaţă de minune, îşi trece examenele cea dintâia; în curând va fi profesoară negreşit, n'aveţi grijă. Dela aceasta însă părinţii nu aşteaptă mult, şi o plâng, plângându-se din cauza aceasta şi pe ei înşişi. Speranţa lor cea mare este în Steluţa, luxoasă, gătită, săltăreaţă, uşuratecă, care, încurajată în apucăturile acestea de către *maman* şi *papa*, se pune sub protecţiunea umilitoare şi josnică, până a servì de cameristă şi a face geamantanele d-nei Lili Rodian, criminală, coruptă până la destrăbălarea cea mai scandaloasă.

Ce iluzii aveà de pierdut, în aşà condiţiune, d-ra Steluţa, care în curând se aruncă în braţele lui Rodian? Dar d-na Rodian, dându-se pentru bani oricui, printre cari şi bancherului Halafon, şi unui evreu din Ungaria, cari dimpreună cu Rodian, samsar viermănos, deputat şi favorit al ministerului, în curând viitor ministru probabil, urzesc fel de fel de proiecte, pentru a căpătà bănoase întreprinderi şi concesii dela Stat?

Scene hâdoase se petrec în Bucureşti şi la Sinaia, de un cinism revoltător, asupra cărora trec cu desgust.

Intreg acest grup în care intră Steluţa se compune din indivizi de o josnicie şi de o nemoralitate fără exemplu: Ernest Rodian, întreţinut de bătrâna Eleonora Condachi, falsificator de testament, în puterea căruia devine moştenitorul ei, dimpreună cu Lili; Lili, infama fată de suflet a Eleonorei Condachi, amândoi ucigaşi ai acesteia, scăpaţi cu mare greutate de pedeapsă, căci Rodian, cu ajutorul unui avocat, umbra ministrului de justiţie, zice autorul, «unse mâinile moştenitorilor celor mai colţoşi, obţinând o autopsie prin desgroparea cadavrului, iar parchetul găsì că nu este loc de urmărire».

Autorul ne mai spune că Rodian înduplecă pe Lili şi o iea de soţie; căsătoria lor însă se face din frică pentru a nu se denunţà mai târziu unul pe altul, iar după aceasta fiecare îşi iea calea mizerabilă a destrăbălării neînfrânate.

O scenă scandaloasă se petrece la Sinaia între poetul Catone Ionescu, îndrăgitul nou al Lilii. Poetul este prins de bărbatul Lilii noaptea în camera elegantei soţii, şi cu toţii împreună se dedau la o ceartă şi la o bătaie mult mai pre jos decât s'ar fi putut întâmplà într'o şatră de lăeţi.

Mai găsim în acest grup un militar fricos, cartofor, fanfaron când nu e pericol, un senator care abià se ţine pe picioare, într'o excursiune condusă de d-na Rodian cu poetul în frunte, iar în urmă mai răsleţiţi, de d-ra Zotescu cu Rodian.

O mulţime de alţi cavaleri cu de aceleaşi nobile însuşiri intră în scenă, dar las pe autor să vorbească, lăsându-i totodată şi răspunderea naraţiunii şi a stilului său.

Intr'o conversaţie ce se petrece între mai mulţi excursionişti din grup «de pe terasa unei vile—zice autorul—Fanfan Margărintescu, fumând visător o havană, privind cu ochi distraţi peisajul Sinaei; lângă el, Cică Prodănescu şi Costică Romescu, cu câte un pahar de lichior în mână, Fanfan începù să fredoneze:

La café chantant
Mă aşteaptă Miţa,
Oui c'est épatant,
Să-i sărut guriţa.

— «Ce café chantant? Ce Miţa? exclamă Anibal Gheorghiu.

— «Oi fi amorezat?

— «Fi donc! Un giovine care se respectă nu iubeşte, răspunse Anibal.

— «Dacă e aşà, dă-mi mâna. Ca mitropolit al tinerilor «*Chic*» te-aş excomunicà din cercul nostru, dacă ai face prostia să cazi în mrejele vreunei fete.

— «Amorul platonic e un non-sens, zise Cică.

— «Sunt contra domnişoarelor! adaose Romescu.

— «Şi contra femeilor caste, conchise Fanfan.

«Morala cea mai superioară şi singura lege a vieţii e socialismul la femei...

— «Da, în privinţa aceasta suntem straşnici socialişti.

«Crezul lumii moderne sună: Crez în toate femeile uşoare, a totiubitoare, amantele noastre şi ale altor mulţi.

— «Aţi fost prezentaţi domnişoarei Steluţa Zotescu?

— «Da.

— «Frumuşică, dar gâsculiţă.

— «Din popor, mi se pare.

— «M'am informat despre starea ei civilă.

— «E fiica unui inginer sărac, şi profită de amfitrionii noştri din Sinaia.»

Amfitrionii sunt Lili şi Rodian.

— «Cu puţină diplomaţie, poate să fie proprietatea noastră.

— «Te rugăm însă să nu o monopolizezi.»

Dar ce veţi zice de frazele următoare:

Steluţa vorbeşte tatălui ei, după ce îi îndreptă puţin legătoarea de gât:—«Acuma eşti frumos ca un giovine, care aleargă să facă o conchetă».

— «Dar şi tu eşti bine, zice tatăl fiică-sa; bine, bine de tot. Nici nu se poate mai bine! Ştii? îmi placi! De aşi fi cu 20 de ani mai tânăr, m'ai topì, şi pace! Ale dracului mai sunteţi, cu puţină frumuseţe, cu cevà pudră pe vârful nasului, cu o privire de ochi mai galiş făcută, cu un surâs mai nu ştiu cum, şi hait, cât baţi în palme prindeţi în laţ un tânăr. Aşà m'a prins pe mine Sultana şi mi-a pus în gât juvăţul cununiei».

Este aceasta cu putinţă între un părinte cu fiică-sa? Şi ce limbă de mahalà!

In tot acest grup infect, trecut pe dinaintea noastră, este vreo figură, una singură, în stare de a aveà iluziuni?...

Nu mai zic nimic de limba şi stilul autorului, de acele alintături ridicule de franţuzism de stradă, de cafeneà şi de prin nu mai ştiu unde... precum: *rochie champagne, pălărie de pae crême, sare în ochi că eşti mânioasă, cuvintele o obsedau, să se întreţie cu părinţii, perla familiei, blazată, reverie, feerie, broderie, estompată, calmi, cu braţele rezemate de genunchii picioarelor*—ca şi cum ar fi cu putinţă a vedeà genunchi fără picioare,—*o dansătoare perfectă, nu suferià deszicere, ampresat, anturată, sezon, vilegiatură, panglici sécession, mănuşi peau-de-Suède, tanti*, cu părul pe frunte *à la belle femme, paloare, a ripostà, inavoabil, o rochie trotteuse, bonsoir, să-ţi pui niţică lanolină pe obraz ca să fie mai catifelată pielea, bibelouri, s'a servit la masă ouă franţuzeşti, a flanà, să calchezi, a flerà, a antrenà, a deraià, a bravà, farduri.* Şi încă o mulţime mai pocite unele decât altele! Aceasta este o limbă?

Nu mai zic nimica de acel ton îngâmfat, de acea înaltă autoritate literară, de acel manifest plin de mândrie de sine, ce-şi iea autorul anunţând *urbi et orbi* minunata sa carte! «Cuvânt înainte tuturor:—Oricine ai fi, bătrân sau tânăr, copilă plină de iluzii sau

o învinsă a soartei care nu mai crede (în loc de «crezi») în strălucirea unui vis, care ai fi, ţie mă adresez».

Ce bătrâni respectabili are autorul în cartea sa? pe d-l Blagonidi, senator care asudă şi gâfâie ca să se ţie de poalele d-nei Lili Rodian în excursiunea dela Sinaia?... pe d-l Zotescu, care, cât pe acì erà gata gata să se arunce la picioarele fiică-sa cu o declaraţie de amor în regulă?...—pe cucoana Sultana Zotescu, care se credeà prea fericită, încredinţând pe fiică-sa d-nei Lili Rodian, cunoscând bine ce fel de femeie erà aceasta?...— pe Eleonora Conduchi, bătrâna desfrânată în desmierdări hâdoase cu Ernest Rodian, plătit pentru aceasta, adevărată privelişte de lupanar, pândită cu lăcomie prin lumina cheii de domnişoara Lili, înainte de a devenì doamna Rodian? Ce copilă plină de iluzii?... Ce învinsă a soartei este în acest grup infam?...— D-na Lili Rodian?...—Domnişoara Steluţa Zotescu, care în urma unei pierzanii voite, este acum bucuroasă să o iea vărul său, studentul Adrian, pe care l-a uitat, ca să fie întreţinuta lui Rodian? iar acesta, ca să scape de dânsa, îi propune să o mărite cu omul său dela moşie, d-l Morgenroth, un vagabond?... Mai adaog în treacăt, ca să nu pierdem pe nimeni din acest preţios grup, că şi domnişoara Stelina, viitoarea profesoară, cea oropsită de părinţi, iubeşte pe Adrian în taină, dar îl lasă surorii sale din bunătate de inimă.

Ce tineret acum a mai rămas cu iluzii, cari «*nu mai cred în strălucirea unui vis*», sau a «unor *vise*», cum zice autorul la plural? Cei de pe terasă? Dar desemnul zugrăvit pe pagina de învălitoare a romanului d-lui Dauş, unde se vede îmbrăţişându-se cu foc Lili cu Rodian? Ce reclamă admirabilă adresată tinerimii studioase, care se opreşte pe la librării ca să vadă cărţile nou apărute.

Şi deci: decât o literatură cu fond corupător şi nemoral, exagerat anume cu scop de a atrage cetitori de rău gust, cu forma schiloadă şi servilă, făcând din limba noastră o cerşetoare de strade şi aruncându-i pe umăr sdrenţe franţuzite, de cari ar râde Francezii cei întâi — ea, din o atât de nobilă familie, — cu un stil neîngrijit şi lipsit pretutindeni, mai bine nimic!

Mi-aduc aminte de păţania unui tânăr dramaturg, pe la sfârşitul secolului al 18-lea, care stăruià de Voltaire să asculte o tragedie a sa, de curând făcută; dramaturgul nostru voià cu orice preţ să aibă aprobarea autorului «*Meropei*».

— «Bine», zise în sfârşit Voltaire; «te rog începe».

Dramaturgul cetì.

In tot cursul cetirii, Voltaire nu dă nici un semn de aprobare, dar nici de dezaprobare; dramaturgul aşteptà. Intr'un târziu Voltaire vorbì:

— «Tragedia d-tale are o mulţime de greşeli: greşeli de plan, greşeli de caractere, greşeli de execuţie, toate aceste greutăţi foarte mari! recunosc.

— «Dar d-voastră ştiţi, zise cu jumătate glas nenorocitul dramaturg, cât este de greu de a face o tragedie.

— «Da! negreşit ştiu, răspunse Voltaire: o tragedie este o operă diabolică! însă d-ta puteai să învingi toate aceste greutăţi.

— «Cum, întrebă dramaturgul, aşteptând un răspuns de încurajare.

«Să nu faci tragedii.

Ion Dragoslav, *Facerea lumii.* Bucureşti 1908.—*Raport de* **I. Caragiani.**

In această carte, cuprinzând două părţi, autorul ei, d-l Ioan Dragoslav, povesteşte cum s'a făcut lumea după credinţele poporului Român şi de ce şi cum au fost alungaţi din paradis Adam şi Eva.

Subiectul tratat în această carte, aşà cum se prezentă, este cu totul nou în literatura folcloristică populară română şi merită atenţiunea noastră.

Spre a da o idee despre concepţia poporului Român a facerii lumii, voiu expune în rezumat mai întâiu această concepţie şi după aceea voiu expune modul cum o povesteşte autorul, ceeace voiu face şi pentru partea a II-a a acestei cărţi, de ce şi cum au fost alungaţi din paradis Adam şi Eva.

Partea I. Facerea lumii.

La inceputul începuturilor erà întuneric: nu erà nici lumină, nici timp, nici loc pentru nimica. Cerurile erau închise şi numai acolo era vieaţă. Acolo lumină un tron de soare şi pe el şedeà Dumnezeu şi deasupra capului lui strălucià Spiritul, voinţa Tatălui ceresc, iar la picioarele lui stăteà Scaraoschi, spătarul îngerilor, iar la dreapta şi stânga tronului şedeau cei doi arhangheli, Mihail şi Gavril, cu paloşe de foc şi cu trâmbiţe în mâini.

In lumea unde tronà Dumnezeu, Scaraoschi erà căpitan peste îngeri, heruvimi şi serafimi şi el conduceà toate după gândul lui Dumnezeu,

şi nimeni, afară de Dumnezeu, nu ştià de unde venise acolo vicleanul şi răul la inimă Scaraoschi.

Dumnezeu hotărî să facă o lume nouă, şi luând cu el pe Scaraoschi, se scoborî din cerul de sus în haosul întunecos şi stupind în haos zise lui Scaraoschi să prindă stupitul, şi unde îl va prinde, acolo erà să fie lumea nouă. Scaraoschi prinse în haos stupitul, care din ce în ce mărindu-se ajunse o mare nemărginită.

Dumnezeu,întovărăşit de Scaraoschi, se duse pe malul mării, şi făcù să-i scape în mare inelul din mână. Poruncì lui Scaraoschi să se arunce în mare să-l prindă; Scaraoschi îl prinse şi-l aduse plin de glod. Dumnezeu curăţì inelul de glod şi din glod făcù o turtă, pe care o aruncă pe apa mării. Turta, tot crescând, se făcù pământ întins.

Dumnezeu, plimbându-se pe pământ cu Scaraoschi, îi zise că pe mare şi pe uscat este întuneric. Este bine să fie lumină. Şi scoţându-şi din deget inelul, îl asvârlì în sus, şi inelul se fixă la înălţime, întâiu cât o minge, apoi ajunse mare, şi acela a fost soarele luminos al lumii nouă.

După aceasta Dumnezeu făcù un semn cu degetul spre răsărit şi pământul fugì spre acolo, iar soarele apucă spre apus şi începù a se ascunde, făcându-se noapte. Atunci Dumnezeu zise lui Scaraoschi că la noapte trebue şi puţină lumină, şi făcând semn cu mâna, ca şi când ar tăià cevà, se deschiseră porţile cerului, şi apărură mii de făclii, cari au fost stelele.

— Mie îmi trebue o fereastră, zise Dumnezeu lui Scaraoschi, ca să văd ce se petrece noaptea pe lume, şi făcând un semn rotund cu degetul în aer, deodată cerul se tăiè şi se făcù o lumină rotundă, din care căzù o ploaie de pulbere de aur strălucitoare cu o lumină aşà de mare, încât stelele cele mai mari se ascunseră şi nu rămase cerul decât ca o pajişte albastră, în care ar lucì ici colea câţivà licurici de aur.

După aceasta Dumnezeu şi Scaraoschi se culcară pe ţărm şi adormiră. Făcându-se zi, Dumnezeu se suì în cer, şi luând seminţe de toate florile şi copacii, le împrăştiè pe pământ, şi căzând o ploaie din norii ridicaţi, crescură deodată tot ce este verde pe pământ, burueni, flori, copaci, pomi roditori, etc.

A doua zi Dumnezeu, luând în mână ţărână şi asvârlind-o în sus, căzură toate lighioanele cari sboară prin văzduh, şi din hleiu făcù dobitoacele, pe cari le însufleţì ; apoi, aruncând pietre şi nisip în mare, se umplù marea cu tot felul de peşti.

Tot aşà procedà în toate şi Scaraoschi, dar tot ce creà el este ce este rău în lume.

După ce făcù toate acestea, Dumnezeu se gândì să mai facă şi o fiinţă, care să se folosească de toate cele de pe pământ, adică să facă pe om.

Erà ziua a 6-a şi Dumnezeu poruncì lui Scaraoschi să-i aducă o bucată de lut din hleiul cel mai curat. Şi făcù Dumnezeu un om frumos, ca dânsul de frumos, mai tânăr însă ca el, şi suflând în gura lui, îl însufleţì. Se puse şi Scaraoschi de făcù un om, dar care ieşì maimuţă.

Omul ca trezit din somn, privind în jurul lui, rămase uimit de ceeace vedeà şi căzù în genuchi în faţa lui Dumnezeu, cum i-a spus că el este tatăl lui, că va fi numit Adam, că-i dărueşte tot ce este pe pământ şi că va fi veşnic tânăr şi nemuritor, dar i-a arătat un măr, din al cărui fruct să nu mănânce şi să nu calce această poruncă, că va fi rău de el.

Zicând acestea, Dumnezeu dispare de dinaintea lui Adam cu Scaraoschi.

Adam rămas singur, a umblat pe pământ minunându-se de frumuseţile lui, bucurându-se şi gustând din toate, pentru a se nutrì. Dar dela un timp simţì urîtul singurătăţii şi i se aprinse un dor de a aveà un tovarăş ca el, şi neavând i se amărà vieaţa din raiul pământesc.

Dumnezeu ghicise urîtul lui Adam, şi pe când el dormià, se scoborî la el, şi cu un semn îi deslipise o coastă din partea stângă, şi din ea făcù o femeie de o frumuseţe rară, pe care o culcă lângă Adam, la a 7-a zi a facerii lumii, şi se duse.

Când dimineaţa se deşteptară, găsindu-se unul lângă altul, Adam şi Eva rămaseră uimiţi şi se priviau cu o bucurie nespusă, uitându-se unul la frumuseţea altuia, şi lui Adam începù acuma să-i placă vieaţa şi să se creadă fericit. Şi pe când ei încă se priviau cu mirare, iată că se scoboară Dumnezeu care, stând înaintea lor, zise lui Adam:

Adame, asta este femeia ta şi se va numì Eva, e vieaţă din vieaţa ta şi coapsă din trupul tău, creşteţi şi vă îmmulţiţi şi stăpâniţi pământul. Iar tu, femeie, vei fi credincioasă şi roaba bărbatului tău şi să asculţi sfatul lui. Le spuse să nu mănânce din pomul oprit, căci altfel din nemuritori se vor face muritori şi-i va gonì din raiul pământesc.

Spunându-le acestea, Dumnezeu dispărù de dinaintea lor.

După aceasta Dumnezeu, suindu-se în cer, se puse de se plimbă trei zile prin împărăţia sa cerească, iar în acest timp Scaraoschi, adunând la un loc pe toţi îngerii, heruvimi şi serafimi, le spuse că noua lume ce făcù Dumnezeu o făcù cu gândul ca să-i strămute în acea lume nouă păcătoasă, şi că dacă îl vor alege pe el ca stăpânul lor în locul lui Dumnezeu, el îi va scăpà. Afară de arhanghelii Mihail şi Gavril şi de cele 10 cete de îngeri pomenite de cărţile sfinte, toţi ceilalţi aleseră pe Scaraoschi ca să fie Dumnezeul lor.

La întoarcerea sa dela plimbare Dumnezeu, aflând de răsvrătirea lui Scaraoschi, făcù deodată să fie întuneric în cer şi a ameninţat pe toţi cei răsvrătiţi că-i va alungà din cer. De geaba cei răsvrătiţi, împreună cu Scaraoschi, îi cerură iertare; în trei zile fură toţi izgoniţi din cer şi aruncaţi în fundul iadului, afară de Arhanghelii Mihail şi Gavril şi de cele 10 cete de îngeri rămaşi credincioşi lui Dumnezeu.

Scaraoschi nici în iad nu se astâmpărà. El se puse cu cei aruncaţi acolo să strice lumea făcută de Dumnezeu, dar cu toate silinţele lor nu au putut să izbutească, şi astfel lumea a rămas cum o făcù Dumnezeu: sus împărăţia cerului, jos vieaţa pământească şi dedesubt iadul, şi omul între frica de păcat, ispită şi pedeapsă.

PARTEA II. PĂCATUL LUI ADAM.

Trecem acum la cuprinsul capitolului al II-lea din cartea autorului, capitol intitulat: *Păcatul lui Adam.*

Adam şi Eva trăiau fericiţi în raiul pământesc, îndrăgostiţi unul de altul, şi locul preferit, unde se adăpostiau, erà mărul din al cărui fruct Dumnezeu le poruncise ca să nu guste. De multe ori Eva propuse lui Adam să guste din fruct, dar Adam se împotrivì, spuindu-i pedeapsa ce-i aşteptà. Eva însă n'aveà linişte, gândindu-se mereu de ce i-a oprit Dumnezeu să guste din fruct şi ce mare pagubă ar fi pentru Dumnezeu, dacă ei ar mâncà acel fruct.

Pe de altă parte, Scaraoschi în iad nu puteà să uite pedeapsa ce i-a dat Dumnezeu, şi zi şi noapte se gândià cum să-şi răsbune. Să-şi răsbune asupra lui Dumnezeu, vedeà că n'are putere. Deci se hotărî să supere pe Dumnezeu, făcând rău celor doi oameni făcuţi de el. Trimise dar ştafete, de adună lângă el pe toţi dracii şi le zise:

— Vreţi voi să fiţi mai mari peste lumea din afară?

— Vrem, răspunseră cele unsprezece milioane de duhuri.

— Care din voi s'ar puteà repezì pe pământ să-mi ispitească ce vorbesc cei doi oameni?

— Eu, sărì Michiduță, un drăcușor mic cât o ciubotă, și schiop.

— Bine, du-te și să-mi vii iute cu răspunsul îndărăt.

Michiduță, prefăcându-se în muscă, sbură afară din iad și se duse la Adam și Eva, care ședeau subt pomul oprit, și cerând atunci un măr din pomul oprit, Eva îl prinde, în mână zicând: cea mai mare osândă este să umbli cu mierea în mână și să nu-ți lingi degetele. Iar Michiduță cel prefăcut în muscă trecù drept pe la nasul Evei și-i zise: «De ce nu mănânci?» Eva auzì cuvintele, fără să știe de cine au fost spuse, și de atunci pofta de a gustà din măr i-a fost și mai mare.

După ce se întoarse Michiduță în iad și a adus lui Scaraoschi vestea de ce auzì pe Eva vorbind despre măr, Scaraoschi se prefăcù într'un înger alb, și ieșind din iad în lume, se duse de găsì șearpele, încolăcit într'un tufiș, retras și trist, căci n'aveà niciun prieten în raiu și erà urît și disprețuit de toți. Scaraoschi, zise șearpelui: «*Da tu ce faci aici,* prietine?» «Ia șed și eu aici singur și trist, urgisit de toți, și omul din raiu nu mă poate suferì.» «Asta este, îi zise Scaraoschi, din cauză că nu știi să te porți. Dacă tu ai face ce te-aș învățà eu, oamenii te-ar iubì și ți-ar fi recunoscători.»

— «Ce să fac îl întrebă șarpele. Cei doi oameni, stau veșnic subt un pom, pomul acela are darul că cine mănâncă din fructul lui, capătă nu numai puterea și strălucirea lui Dumnezeu, ci și darul de a ști taina lumii acesteia și toate dobitoacele vor fi iubite de el, și prin urmare și tu. Deci este spre binele tău să le-o spui.»

— «Bine, dar nu mă pricep bine cum să le spuiu, ca să-i fac să mănânce din fructul pomului.»

Atunci Scaraoschi îi spune: «Eu am puterea să mă prefac în ori ce. Primește-mă să intru în gura ta și eu le voiu vorbi ca din partea ta și-i voiu face să mănânce din fruct.»

Șearpele, având în gură pe Scaraoschi prefăcut în muscă, se duse de se spânzură de copacul, subt care Eva ședeà singură, și începù să-i facă mari laude despre frumusețea ei, așà că ea, de unde mai nainte nu puteà să sufere pe șearpe, prinsese plăcere de a vorbì cu el.

Scaraoschi spune Evei că este păcat a lăsà jos să putrezească niște fructe cu așà daruri. Iar Eva îi zise: «Acù înțeleg eu de ce Dumnezeu ne-a oprit să gustăm din ele și de ce nu s'a mai arătat pe aici, el care ne-a spus că dacă vom mâncà din fructe, ne va gonì din raiu.»

— «Cum să se arate pe la voi Dumnezeu, îi zise Scaraoschi, și să vă gonească din raiu, dacă veți mâncà din fructul oprit? Dumnezeu acuma nu mai este, căci este gonit din cer și în locul lui domnește acuma Scaraoschi, deci puteți mâncà.»

— «Dar dacă soțul meu n'ar vrea?» zise Eva.

— «Atunci veți fi nenorociți amândoi și veți putrezì ca merele, cari cad de pe măr.»

Șarpele desprinse de pe pom două mere, și le dădù Evei, unul să-l mănânce ea, iar pe celălalt să cheme pe Adam ca să-l mănânce.

Peste puțin venì Adam, și Eva îi propuse să mănânce fiecare câte unul din cele două mere, spuindu-i darul ce au de a-i face puternici ca Dumnezeu și fericiți.

Adam la aceste cuvinte se cutremură, aducându-și aminte de porunca lui Dumnezeu și nu voì să mănânce. Eva însă, luându-l la desmerdări pe Adam, îl ademenì să-și mănânce mărul, după ce ea mâncă pe al ei. Dar n'au apucat să guste merele și se auzì un glas înfricoșat, care îi cutremură:

— «Adame, Adame, unde sunteți?»

La glasul: «Adame, Adame, unde sunteți?» Adam și Eva se simțiră goi, și de rușine se ascunseră prin burueni și de acolo răspunse Adam:

— «Aici Doamne.»

— «De ce ați greșit?»

— «Femeia care mi-ai dat-o, Doamne, m'a povățuit,» și au început să plângă pentru întâia dată vărsând lacrimi amare.»

Atunci Dumnezeu le-a spus că de acì înainte au să fie muritori, că vor fi alungați din paradis și le-a descris chinurile unul câte unul pe cari le vor suferì în vieață și ei și urmașii lor.

Iar apoi adresându-se către șarpe, îi zise:

— «In veci să te târăști pe pământ, să fie veșnică dușmănie între tine și om, să te omoare unde te vor zărì oamenii și unul din urmașii femeii să-ți sfărâme capul.»

După aceea un înger cu sabia de foc se arătă înaintea lui Adam și a Evei, și ei de frică fugiră, și ieșiră din raiu prin niște porți, cari după ieșirea lor fură încuiate de îngerul cu sabia de foc și cheile fură aruncate în văzduh.

Adam și Eva, oprindu-se afară din porțile raiului, ridicară ochii spre cer și se rugară lui Dumnezeu să-i ierte, dar Dumnezeu nu se vedeà nicăiri. Din întâmplare zărind pe ciocârlie sburând deasupra capetelor lor, îi spuseră jalea lor și o rugară să se sue la

Dumnezeu să-i ceară iertare pentru păcatul lor, și ciocârlia se suì, dar Dumnezeu nu o apropià, ci a blestemat-o ca și ea și toți urmașii ei să nu facă alt ceva în vieața lor decât să cânte, în zadar să se urce în cer ca să ceară iertare păcatului lui Adam și a Evei.

Când Dumnezeu blestemă șarpele, care aveà pe Scaraoschi în gura lui, ca unul din urmașii femeii să-i sfărâme capul, Scaraoschi, care el erà vinovatul, iar nu șarpele, se gândì că Dumnezeu prin acele cuvinte dădeà să înțeleagă că de sfărâmarea capului lui Scaraoschi erà vorba. Și deci, întors în iad, se gândià cum să facă ca Eva să n'aibă urmași, și pentru aceasta se hotărî să fure pe Eva și să lase pe Adam singur fără de ea. Chemă dar pe Michiduță și-i spuse:

— «Să te duci să vezi ce fac cei doi oameni?»

Michiduță se duse și găsì pe Eva singură, istovită de foame, supărată pe Adam că o ascultă ca să mânânce din fructul oprit și hotărîtă să-l părăsească și să se ducă în lume, unde o vedeà cu ochii.

Pe când Eva se gândià la acestea, Michiduță, fără să fie văzut, îi șoptì cuvintele:

— Să-l lași.

Și se întoarse în iad la Scaraoschi.

Scaraoschi, ca să fure pe Eva, se prefăcù într'un flăcău foarte frumos, și în o trăsură cu roatele de foc se duse înaintea Evei, care de spaimă vroì să fugă, dar Scaraoschi îi spuse:

— Nu te teme că viu pentru binele tău. Ia privește aici, arătându-i fiecare palmă în care erà câte o oglindă, ca să vezi cât de frumoasă erai mai înainte și cât de sluțită ești acuma, dar eu cu toate acestea te iubesc, vreau să te ieau de nevastă și să te fac fericită, ca să nu mori de foame trăind cu Adam, care are să te ție ca pe o roabă.

Evei îi plăcù Scaraoschi și se hotărîse să plece îndată cu el, dar îi spuse să aștepte pentru ca să se mai roage lui Dumnezeu să o ierte, dar după ce sfârși rugăciunea, când să pue piciorul pe scara trăsurii lui Scaraoschi, iată că se coboară un trăsnet de sus așà de tare, încât trăsura, caii și Scaraoschi se prefăcură într'o pulbere neagră de abur și se împrăștiară.

Tocmai atunci se întoarse și Adam din pădure aducând Evei de mâncare niște rădăcini. Ei au mai stat pe lângă porțile raiului 13 zile, rugându-se lui Dumnezeu să-i ierte și așteptând ca ciocârlia să

le aducă dela Dumnezeu vreo veste de iertare. Dar necăpătând iertare, în a 14 zi plecară de acolo amărîți, și trecând prin păduri, văi și câmpii, rău nutriți și rău adăpostiți, ajunseră la apele Iordanului și se așezară lângă malurile lui, unde trăiră și făcură copii, din cari se trage neamul omenesc.

Acestea sunt în rezumat faptele principale povestite de autorul acestei cărți. Rămâne acuma să vorbim despre modul cum le povestește.

Cine a cetit sau va ceti această carte, a constatat și va constatà că autorul ei este unul din rarii povestitori în graiul popular românesc, care poate fi luat de model în această privință. Apoi el este înzestrat de o bogată imaginație, cu un talent rar de a descrie într'un stil cu totul natural, naiv și simplu, împodobit cu tot felul de metafore și comparațiuni foarte juste, la cari se adaug diferite cuvântări și multe dialoguri, foarte potrivite și foarte interesante, între diferitele persoane, cari figurează în povestirea din carte, cari toate farmecă pe cetitor și-l captivează, și pentru cari subsemnatul propune a i se acordà autorului suma de 1.000 lei din premiul Adamachi de 5.000 lei.

Elena Farago, ***Șoapte din umbră.*** Craiova 1908 și *Traduceri libere.* Versuri. Craiova 1908.—*Raport de* **Andreiu Bârseanu.**

La primăvara literară, de care ne bucurăm de prezent, femeile au contribuit în mod însemnat. După Veronica Micle, d-na Matilda Cugler-Poni și Lucreția Suciu, cari au scris înainte de 1900, s'au ivit talente poetice ca: Maria Cunțan, Elena Farago, Natalia Iosif-Negru, Ecaterina Pitiș ș. a., a căror activitate literară s'a desfășurat în timpul din urmă și se desfășură și astăzi.

I. O durere nespusă sufletească se desprinde din colecția de poezii a d-nei Elena Farago, numită foarte potrivit «*Șoapte din umbră*». Este durerea omului, care n'a avut parte de o copilărie veselă și care a întâmpinat decepții amare în vieața sa. Nu este însă durerea desnădăjduită, care blestemă, ci o durere plină de resignațiune, suferința care se închide în sine și care-și așteaptă sfârșitul fără murmur, însoțită în acelaș timp de compătimire pentru toți cei ce sufer în lume, gata orișicând a aduce un cuvânt de mângâiere celor nenorociți.

Că nimeni nu mângâe bine,
Ca cel nemângâiat nici-când...
(De vorbă cu trecutul, pag. 15)

Natură discretă, poeta rareori își exprimă direct durerea sa, ci de obiceiu o îmbracă în forma unei alegorii, a unui tablou din natură, a unei scrisori sau a cântecului unui pribeag.

Astfel chiar la început, în poezia intitulată «La un stejar», poeta ne înfățișează în colori vii și cu multă simțire icoana stejarului din răscruci, care-și uită de ranele sale, tăiate de drumeții fără milă, față de durerile omenești, ce le vede în jurul său :

....Odată într'o seară, abià crescuseși mare,
Venià pe drum o fată plângând, —
Și s'a oprit,
Ș'a stat întreaga noapte bocind în gura mare,
Ș'apoi târziu, spre ziuă, cu glas mai potolit
A prins să spue-un cântec....
Ș'atunci întâia oară
Știut-ai că sunt inimi ce pot răbdà dureri
Mai mari decât a tale, când te'ncrestau drumeții,
Și dor mai rău ca vântul
Și decât toți nămeții,
Și ai știut atuncea întâiu, că sunt și 'n lume
Copii carii crescut-au lipsiți de mângăeri....

In strofele intitulate «De vorbă cu trecutul», poeta desvălește un colț din zăbranicul ce-i acopere sufletul, și ne lasă a aruncà o privire asupra izvorului durerii sale:

....Vezi tu, de-acolo-i nenorocul
Ce mi-a pândit anii pustii...
Căci mâna ce-ar fi fost să-ți lege
o iconiță după gât,
Și gura ce-ar fi fost să-și spue
asupra ta binecuvântul, —
Le înghițise făr' de vreme
în țărna-i vitregă, mormântul,—

Un drum necunoscut în față,
Și 'n suflet jale și urît...

Ș'a răsărit atunci în gândul,
prea slab pentru atât amar,
Un dor nebun, să-ți rezemi fruntea
în somn de veci acolo, lângă
Mormântul drag, pe-a cărui piatră
numai erà cine să plângă....

In formă poporală, pe care o ştie mânuì aşà de bine, poeta se adresează «Siminocului stingher în drum», cu care-şi aseamănă soartea sa cu aceste duioase cuvinte:

Siminoc stingher în drum,
Siminoc, străine,
Ţi-a fost dat să înfloreşti
Lângă-un mărăcine.

Floare galbenă de pai,
Uite vine bruma,
Şi ţi-o fi încă mai greu
Decât pân'acuma.

Ci te pleacă, să te rup,
Să te ieau cu mine,
Că eu ştiu că te-a durut
Siminoc, străine, —

Şi de te-oiu lăsà aici,
Creşti la vară iarăş,
Tot la margine de drum,
Spinilor tovarăş, —

Iar să-l vezi crescând trufaş
Scaiul ce te-ascunde,
Iar în van să te visezi
Inflorind alt-unde....

Un tablou din cele mai sugestive, ce s'au scris în literatura noastră, e cuprins sub titlul «Pe munte», în următoarele strofe:

Pe munte sus cărarea îşi curmă şerpuitul,
Căci se înneacă'n şesul cuprins de bălării
Crescute împrejurul ruinelor pustii
In care din icoană-i visează Răstignitul.

Paragina 'nverzită-şi trimite credincioşii:
Prin zidurile negre, căzute la pământ,
Vin păsări de se 'nchină cu rugătorul cânt,
Investmântaţi de rugă, vin fluturi, cuvioşii.

Şi flori crescute'n umbră de vatră pustiită
Tămâie sunt şi smirnă uitatului altar, —

Iar negrele ruine mereu mai dusę par,
Cum anii trec, mai deasă paragina 'nverzıtă.

...Şi va venì o vreme, când n'o mai fi nici semn
Din timpul când ruina erà altar de slavă,
Când sărutà pământul cu fruntea lui firavă
Şi 'n lacrămi spălà chipul icoanei vechi de lemn
Un pustnic ce'ngropase în lume o iubire. —

Ci doar vr'o păsărică venì-va când şi când,
Ştiind din străbunice de pustnicul cel blând,
Să-i ciripească tainic un cânt de pomenire....

Iubirea nefericită se vădeşte din următoarele duioase şi puternice versuri adresate «Vântului»:

Bate, bate-mi în fereşti
Să le faci să sune,
Nici gândì să te sfieşti
Vântule, nebune, —

Că de-ai geme cât de mult,
Ori de-ai plânge'n şoapte,
Una mi-i să te ascult,
Vânt de miază-noapte.

O, de-ai şti, crivăţ pribeag,
Ce furtuni trecură,
Pân' ce doru cel mai drag
S'a schimbat în ură, —

Ai pricepe, că nu-i greu
Să te-ascult în pace,
Chiar de-ar fi să baţi mereu,
Vântule, sărace!...

Sau din frumosul cântec «Din drum»:

Trei sălcii uscate.....
Ca sute de mâni
Ţin crengile streajă
Pustiei fântâni.

Nici freamăt, nici şoapte
In noaptea din jur, —

De veci amuțit-a
Secatul susur. —

Fântână, fântână,
Ce pari un mormânt,
Ce altfel te știe
Intâiul meu cânt !...

Ce altfel te știe
Intâiul meu dor...
Și cât mi-i de sete
De mortul izvor !

Resignațiunea poetei reiese din următoarele versuri cuprinse în Scrisoarea II («Iar nu ți-am scris de mult»):

....Acuma să nu crezi
Că nu sunt mulțumită de vieața mea, dar vezi
Că printre-aceia căror durerea le iea birul,
Sunt frunți, pe cari-atâta de-adânc a fost pus mirul
Durerilor ascunse.

Ș'atât de-adânc au fost
Brăzdate de'ndoeală, că nu-și mai cată rost
Și nu-și mai cer izbândă nici-unui dor, ci toate
Le lasă'n voia sorții...

De altfel întreg cuprinsul acestei scrisori este cam întunecat, ca și al poeziei pline de alegorii «In prag».

Un tablou din natură, de o plasticitate deosebită, împreunat cu dureroase reflexiuni, se cuprinde în poezia «O seară»:

S'a dus să râdă altor zări
Aprinsa cerului lumină,
S'au strâns zorelele'n grădină
Și crește umbra pe cărări.

Se'nclină crengile acum,
De par'c'ar spune noapte bună,
In sara cu pătrar de lună
Și nori, ce par undiri de fum.

A poposit un car pe drum
Și'n poartă unbra-i se arată ;

Aud o voce tremurată
Ș'un bocet îi răspunde-acum..

Mă pomenesc, fără să știu
Cum am ajuns în pragul porții...
...A fost înfiorarea morții,
Căci carul duce un sicriu!

Pe lângă car i-un biet moșneag,
Și'n car, lângă sicriu, o babă.
Se curmă tânguirea slabă
Și eu stau țintuită'n prag...

Aș vrea să'ntreb, să spun măcar
Un biet cuvânt de mângâiere,
Dar stau pe loc fără putere
Cu ochii ațintiți spre cer...

Sărmani bătrâni, ce v'ați făcut
In preajma mea, popas durerii,
Voi, ce plângeți în umbra serii
Și v'ați oprit când m'ați văzut...

O, voi, ce nu v'am întrebat
Nici «încotro» și nici «de unde», —
De unde să puteți pătrunde
In gândul ce m'a sbuciumat!...

Lumina vieții vi s'a stâns
Și e nespus de grea durere,
Dar v'ați află o mângâiere,
De-ați ști durerea altui plâns....

E plânsu'n veci nepotolit,
Ce-și stoarce lacrima din sânge,
Când n'ai măcar pe cine plânge
Și simți că drumul ți-i sfârșit...

De o nespusă gingășie și totodată profundă în idei, cu toată simplitatea formei, e poezia «In grădină»:

Stai singură'n grădină
Și dragostea ți-o cânți,
Ș'atâta ți-i de bine,
De par'că te'nspăimânți...

Laşi cântecul, şi iară
Pierdută'n gânduri cazi.
N'a fost nici când subt ceruri
Seninul care-i azi.

I-atâta primăvară
In mugurii din tei,
Ş'au înflorit ast'noapte
Atâţia stânjenei...

Şi iar începi un cântec
Duios, încetinel...

O, nu-ţi întinde mâna
Spre bietul stânjenel!...

O, nu'ţi întinde mâna
Să rupi o floare, când
I-atâta duioşie
In farmecul din gând !...

Căci vraja asta, care
Pluteşte'n tot ce vezi,
De par'că firea întreagă
Te'ndeamnă să visezi,

O simte ca şi tine
Plăpândul stânjenel,
Şi cine ştie, dacă
N'o fi visând şi el !...

Dar nu numai sentimentele sale individuale le cântă poeta în cele 31 piese ale colecţiei de faţă, ci sufletul său simţitor se agită şi de durerea celor mulţi, a celor desmoşteniţi, robi gliei şi tovarăşi ai sărăciei. Cu deosebire întâmplările din grozava primăvară a anului 1907 au impresionat-o adânc şi i-au stors din suflet accente puternice de o adâncă durere.

In Martie 1907 ea cântă următoarea doină jalnică :

Doină, doină, vers de jale.
Graiu de-alean şi cânt de dor,
Doină, fă-ţi aripi şi sboară,
De te-ascunde în vr'un nor...

Doină, doină, draga noastră,
Şi mai tare draga lor,
A lor toţi ce mor acum,
Sbori, să nu ştii de ce mor !...

Graiul tău, ce ştie prinde
Orice jale, orice dor,
Nu-i lăsà să'nveţe, doină,
Ce şoptesc cei care mor...

Plâng şi cântă şi-şi suspină
Vieţile în viersul tău,
Tu, ce-ai fost de-apururi scara
Intre ei şi Dumnezeu,

Tu, ce le înveţi copiii
Să priceapă de ce plâng
Frunzele în condri toamna,
Stelele de ce se stâng.

Jalea primăverii ăştia
Nu'ncercà s'o cânţi vr'odat',
Că s'or învăţà copiii
Să blesteme, şi-i păcat !...

In Iunie, acelaş an, ea descrie astfel seceta venită ca o bătaie a lui Dumnezeu:

Nici un nor, nici semn de boare,
Par'că n'a plouat de-un veac,
Stau aşà, de par'că zac
Insetatele ogoare.

Şi'n grâu rar, cu spic sărac,
Prăpădit de prea mult soare,
Se desfac nepăsătoare
Aşà multe flori de mac !....

Doamne, Doamne,... de ce-s oare
Aşà multe flori de mac
Vara asta pe ogoare ?...

Iar înainte de sărbătorile Crăciunului, ca solie de pace, ea adresează următoarele strofe, intitulate «Florile dalbe»:

...Şi mai ales în iarna asta lăsaţi copiii să colinde !...
Să nu se'nchidă nici o poartă în preajma lor şi nici un semn
Să nu-i oprească din curatul şi sfântul datinei îndemn.
O! mai ales în iarna asta lăsaţi copiii să colinde !...

Când argintiile lor graiuri vor îngânà «Florile dalbe»,
Gândiţi-vă că nu e dată închipuirii omeneşti
O mai aleasă întrupare de sol al vrerilor cereşti
Ca argintiile lor graiuri, când vor cântà «Florile dalbe.

Mai puţin succeasă mi se pare legenda «Blestemul aurului», în care se povesteşte, cum sora şi-a ucis fratele pentru o floare de aur şi apoi cunoscându-şi greşeala, s'a sinucis. Intreagă poezia, deşi în formă poporală, este prea complicată şi totdeodată ici colea suferе de unele defecte de formă, ce nu se întâlnesc în celelalte poezii (d. e. «Ochii s'au mai dat» în loc de «dedat», pag. 94; «îndemnatică» în loc de «îndemânatică», pag. 95; «împrăştîate» în loc de «împrăştiate», pag. 97 şi iarăş «coborîndu-le 'mprăştîate», pag. 98).

Cevà mai reuşită mi s'a părut naraţiunea în formă poporală «Frunzuliţă de trifoi verde şi iar verde», cu toate repetiţiile şi cu toată trăgănarea expunerii.

Cu deosebire strofele penultime sunt foarte frumoase atât ca cuprins, cât şi ca formă, încât nu aflu de prisos a le reproduce:

Meargă unde şi cum vor
Cei de altă lege,
Meargă unde şi cum vor,
Dar Românul e dator
Să nu-şi facă vânzător
Ce i-e dat de lege...

Să nu-şi cate-aiuri noroc,
— Frunzuliţă verde,
Să nu-şi cate aiuri noroc,
Ci să-l afle stând pe loc,
De-o fi apă, de-o fi foc,
— Frunzuliţă verde...

Cum vedem, d-na Elena Farago este un puternic talent poetic şi dela d-sa suntem îndreptăţiţi a aşteptà încă şi alte lucrări de valoare.

II. Volumaşul «*Traduceri libere*» cuprinde 27 poezii traduse aproape toate din autori francezi vechi şi moderni (Clément Marot, Ronsard, Malherbe, P. Corneille, Villon, Legouvé, Sully Prudhomme, Guyau, Verlaine, H. de Régnier şi Fernand Gregh). O singură poezie («Die Kapelle» — «Biserica») e tradusă din poetul german Uhland.

Nu am la îndămână toate originalele, ca să pot constată exactitatea traducerii, dar, după cum văd din «Die Kapelle» de Uhland şi din dialogul (Dialogue), cu care se începe colecţia «La maison de l'enfance» de Fernand Gregh, pe cari le-am putut consultà şi asemănà cu traducerile d-nei Farago, dânsa urmăreşte în genere mersul ideilor din original, dar imaginile le înlocueşte adese ori cu altele, ce-i vin mai în grabă în condeiu, sau prin cari crede că ar puteà face mai accesibilă ideea pentru cetitorul român. De aici numirea cu totul corespunzătoare, de «Traduceri libere».

Aşà d. ex. în «Die Kapelle» forma concisă germană e redată în modul următor:

Albeşte'n vârful dealului biserica bătrână
Ş'un păstoraş pe pajiştea din vale îşi îngână
Cu murmurul izvorului un cânt voios şi clar.

Răsună'n vale clopote ce plâng în dangăt rar
Şi plâng în vânt refrenele din slujba de'ngropare
Şi-i curmă păstoraşului senina lui cântare.

Acolo sus e veşnicul lăcaş al tuturor
Ce şi-au trăit plăcerile în valea asta toată,
.. Şi-aceleaşi clopote şi rugi vor răsunà odată
Şi pentru tine-acolo sus, voiosule păstor!

Pentru asemănare alătur o traducere mai veche românească, care se apropie mai mult de original:

Sus pe deal capela şade
Şi priveşte'n vale jos,
Unde cântă'ntr'o livade
Păstoraşul mult voios.

Clopotul a jale sună,
Cânt de morţi întoană corul..
Tace vesela cântare,

Trist ascult'acum păstorul.
Cel-ce ieri sburdà'n verdeaţă,
Colo sus se va'ngropà.
Păstoraş cu mândră faţă,
Ţie odată-ţi vor cântà !—

Tot asemenea în dialogul lui Gregh sunt pasage întregí cu totul schimbate.

Libertatea aceasta de nouă înveşmântare a cugetărilor exprimate de poeţii străini a făcut ca traducerile d-nei Farago să apară ca nişte lucrări originale, încât cetitorul nici nu simte că ceeace ceteşte este tălmăcit din altă limbă.

In orice caz traducerile acestea ale unor poezii lirice alese, făcute tot după autori distinşi şi redate într'o limbă curată şi armonioasă, sunt o adevărată înavuţire a literaturii noastre.

*

Imi împlinesc deci o plăcută datorie, recomandând premierea poeziilor d-nei Elena Farago, atât a «Şoaptelor din umbră», cât şi a «Traducerilor», cu o parte din premiul Adamachi.

St. O. Iosif şi **D. Anghel**, *Legenda Funigeilor*. Poem dramatic în trei
„ acte. Iaşi 1907.
» » *Cometa*. Comedie în trei acte, în versuri. Bucureşti 1908.
» *Caleidoscopul lui A. Mirea*. Bucureşti 1908.

Raport de **Duiliu Zamfirescu.**

Nimic mai greu decât de a drămuì valoarea unei opere poetice cu măsura unui premiu bănesc!.. Tot ce se cumpără sau se răsplăteşte cu bani, se comercializează, iar analiza unei opere poetice nu poate devenì un raport de cerere şi ofertă.

O singură poezie dintr'un întreg volum poate scoate pe autor din gloata mulţimii şi-i poate încununà fruntea cu lauri,—pe câtă vreme volumul, comercialmente vorbind, rămâne mediocru.

Cele trei broşuri ce mi s'au dat în cercetare: *Legenda Funigeilor*, *Cometa* şi *Caleidoscopul lui A. Mirea* sunt o fericită dovadă că poezia românească îşi caută o cale nouă, găsind inspiraţie în tot ce poate mişcà sufletul omenesc şi mai cu seamă mânuind o limbă de o fluiditate extraordinară.

Epoca noastră trăeşte sub înrâurirea romantică a farmecului eminescian: lirism şi cronicari. Dar romanticismul nu se mărgineşte numai la aceste două caractere; el nu este o formulă literară, ci e modul de a reacţivà al unor anumite suflete omeneşti. *Don Qui-*

chotte şi *Cyrano de Bergerac; Iliada* şi *Gerusalemme liberata; Atala* şi *René; Werther* şi *Clavigo,* — peste tot suflul romantic mângâie biata omenire fără întrerupere. El este rezultatul năzuinţelor optimiste ale sufletului, care neputând preface realitatea, cearcă s'o înfrumuşeţeze şi o transpune într'o lume mai bună. Nota sa caracteristică este lipsa de autocritică.

Fiind dar acesta un mod de a fi, el se aplică la vieaţa întreagă. Şi atunci cele mai reci şi mai aspre raporturi dintre om şi natură se luminează de o rază caldă. Lucrurile ne mai fiind cum sunt, ci cum ar puteà fi, par mai bune şi, în toate cazurile, par nouă. Cu corectivul acesta vieaţa e suportabilă.

D-nii Iosif şi Anghel sunt doi romantici în toată puterea cuvântului. *Funigeii,* în loc de a fi sforile pe cari le ţese toamna, sunt firele de tort ale cămeşii fermecate, pe cari o fată tânără le iea din razele de lună:

Albe mâni curate de fecioară,
Albe fire trebue să ţeasă
Celui drag cămaşă de mătasă,
Dacă vrea ca 'n luptă să nu moară...

Dar dacă s'ar întâmplà ca fata să păcătuească şi să dea cămaşa făr' de moarte altuia decât celui menit, atunci s'ar prezentà excelenta ocazie de a scrie o admirabilă baladă:

Blestemul cade-asupra ta,
Să ţeşi vieaţa 'ntreagă,
Din munca fără de temei
Nimic să nu s'aleagă,

Să se destrame tortul tău
Şi fir cu fir să sboare,
Să sboare albii funigei
In cete călătoare;

Să se destrame tot ce faci,
Să-ţi scape de subt mâni,
Să se anine de copaci,
De cumpeni de fântâni,

Să treacă repezi la răscruci,
Pe stoguri să se lase,
Să se anine sus, pe cruci,
Pe streşine de case,

Dar nici acolo să nu stea
Şi vântul să le-alunge,
Să spue de osânda grea
Ori unde or ajunge,

S'alerge, fără de noroc,
Fir după fir, tot tortul,
Pân' vor găsì în care loc
'Neîngropat stă mortul.

Runa uită soartea fratelui său, iubeşte pe Hunar, căruia îi dă cămaşa făr' de moarte; fratele moare, iar blestemul lunii se îm-

plineşte: Runa ţese toată vieaţa, fără a sfârşì nimic, căci firele tortului se prefac în *Funigei*.

Legenda, care pare a fi scandinavă sau germană, în toate cazurile nu românească, e fără însemnătate. Dar nici nu ne interesează de unde vine şi ce valoare are legenda. Ea e pretextul unor versuri minunate, şi atât ajunge.

*

Cometa e o lucrare românească şi mai nouă.

Tity, ştrengar subţire, poet şi om de spirit, dar poet care nu cere premii Academiei, şi deci îşi poate permite glume pe socoteala ei, vântură toate inimile femeieşti, până ce e prins în mrejele amorului. Rorò opreşte Cometa din sbor şi o leagă de soartea pământească a oamenilor.

Va să zică nimic extraordinar ca invenţie, ba chiar oarecare platitudine în felul cum sfârşeşte acest Don Juan astronom, cu o cerere de mână dintre cele mai burgheze, — pe când ar fi fost logic să treacă mai departe; că doar acì stă caracteristica — şi poate şi farmecul — bărbaţilor ştrengari: în nestatornicia lor, în căldura şi sinceritatea cu care ard la fiecare caz nou, şi în netrăinicia cazului. Comete, în adevăr.

Dar dacă subiectul e banal, desfăşurarea lui e de o vioiciune atât de nouă, versurile curg cu o îndemânare atât de artistică, încât cetitorul e surprins şi subjugat. Atât Cometa cât şi Rorò sunt doi romantici plini de spirit, cari ar aveà dreptul să iea câmpii şi să declame în scenă. Ei bine, toate aiurările lor sunt logice, spiritul şi digresiunile lor sunt fireşti, fiindcă şi unul şi altul sunt *vii*, calitate hotărîtoare pentru creaţiunile literare.

Acì stă îndrumarea nouă, de care vorbiam la început. Din nenorocire, mai toată literatura românească de până astăzi, aceea care cu adevărat creează: teatrul, romanul şi novela, a zămislit oameni imposibili, nu numai nereali, dar şi nesăraţi, dulcegi, miorlăiţi şi plicticoşi. Protagoniştii din *Cometa* sunt, din potrivă, verosimili, sunt plini de haz şi de vervă, produsul unei rasse latine vioaie, care-şi ascunde emoţiunile şi râde, pe cât se poate omeneşte râde printre lacrămi.

Repet părerea mea de rău, foarte personală, că minunatul poet, care trece printre femeile piesei, ca un vânt de primăvară printr'o grădină, se preface în bărbat legitim, devine un fel de d-l Cometescu, cetăţean onorabil, familist şi decorat cu *răsplata muncii*.

Recunosc că, pe scenă, e mai bine așà, fiindcă scena își are logica ei aparte, care nu este totdeauna logica consecventă a caracterelor.

Aș mai aveà de făcut mici observațiuni asupra unor licențe de limbă, ca *sumbru, caravanseraiu, jeremiade*, etc. și o rugăminte, adresată unor oameni de talent, de a se ferì de extravaganțe: a comparà sufletul cu un *Kodak*, este tot una cu a comparà pământul, care se învârtește împrejurul lui însuș, cu un câine care vrea să-și muște coada.

*

In fine, *Caleidoscopul* este o culegere de versuri de tot soiul, în care se găsesc două trei bucăți superioare, din cari una mai cu seamă de o absolută frumusețe, *Glasul lui Memnon:*

Erà 'n Eghipet cunoscută,
In preajma Tebei, o statue
Ce sta de-atâtea veacuri mută...
Intreab'o dacă vrei să-ți spue...

Stăpân peste pustia 'ntreagă
Domnià colosul neclintit —
Arar c'o pasăre pribeagă
Veghind pe fruntea-i de granit.

Cercà Simunul să-l îngroape,
Svârlind asupra lui nisipul
Și nu-l mai cunoșteai aproape,
Așà i se schimbase chipul.

Săpase vremea răni pe dânsul
Și-acuma goalele-i orbite
Adesea-i lăcrămau de plânsul
Atâtor ploi necontenite...

Prin creștetu-i crăpat în două
Spre inimă făcându-și cale,
Se adunà bogata rouă
A nopților subtropicale...

Și iată că 'ntr'o auroră
Statuia cea nepăsătoare
Deodată devenì sonoră
Cu roua ce urcà în soare...

In *Emaux et Cameés* se găsește o poezie, *L'Obélisque de Luxor* în care Théophile Gautier pare a se fi inspirat dela aceeaș idee a unui colos așezat în fața imensității:

Je veille, unique sentinelle
De ce grand palais dévasté,
Dans la solitude éternelle,
En face de l'immensité.

A l'horizon que rien ne borne,
Stérile, muet, infini,
Le désert sous le soleil morne,
Déroule son linceul jauni.

Autorii noștri au rămas în poezia legendei, dar nu și în realitatea celor petrecute cu statua lui Amenhotpu III, care, în urma unui cutremur, a fost decapitată, și numai trunchiul cântà în Au-

roră. De unde ar urmà că statua, trunchiată orizontal, nu puteà aveà *creştetul crăpat în două*. Şi despre dânsa trebuie să fie vorba, fiincă aceasta erà statua vocală cea mai cunoscută printre multele *Memnonia* ale timpului; dar aceasta, dela Septim Sever încoace, nu mai cântà, deoarece Impăratul roman îi pusese la loc sfărâmăturile.

Fireşte, exactitatea istorică nu are importanţă, dacă poezia e bună.

*

Am dar onoare a propune Secţiei literare să acorde acestor lucrări întregul premiu Adamachi, sau dacă şi alte publicaţiuni ar aveà merite reale, să dea precădere poeziei şi romanului, în împărţirea premiului.

Nicăeri nu se *creează*, în înţelesul propriu al cuvântului, mai sigur ca în literatură. Chiar poeţii mediocri sunt, sub acest punct de privire, mai aproape de focul sacru, decât cei mai geniali compilatori. In fiecare din ei trăeşte un Prometeu, care-şi roade sufletul, căutând himera perfecţiunii.

Natalia Iosif-Negru, *O primăvară, cântece*. Bucureşti 1909.—*Raport de* **Andreiu Bârseanu.**

Nu puteà fi numită mai bine această colecţie de poezii lirice, deoarece întreagă e străbătută de vieaţă tânără, de cântec de ciocârlii şi de rândunele, de raze călduţe, cari auresc albastrul cerului, şi împodobită cu iarbă verde, cu viorele şi cu toporaşi. Nu e vorbă, din când în când un nouraş se arată pe cer, acoperind în umbră câmpia înverzită şi pădurea înspicată, dar după o clipă cerul se înseninâ din nou şi veselia cuprinde iarăş văzduhul reîntinerit.

Sinceritatea simţirii şi gingăşia în exprimarea ei caracterizează cele 45 poezii cari alcătuesc colecţiunea «O primăvară». Sunt tablouri din natură, de obiceiu vesele, pastele schiţate cu măestrie, cari trădează totodată starea sufletească a artistei, paralele între întâmplările din afară şi între vieaţa internă a aceleia care scrie, izbucniri de bucurie şi de dor de vieaţă, întrerupte din când în când de reflexiuni melancolice şi de clipe de îngrijorare; strofe gingaşe adresate cântăreţului visător, interioare delicate şi mişcătoare din vieaţa familiară,—toate acestea exprimate în modul cel mai discret şi cu o gingăşie proprie numai sufletului femeiesc.

Intreagă colecţia îşi are izvorul în vieaţa individuală a poetei,

afară de versurile adresate lui Dante, de romanţa «Povestea podgoriei» şi de măeastra traducere a «Nopţii de Maiu» de Alfred de Musset şi a duioasei şi puternicei elegii «Mater Dolorosa» de Carmen Sylva.

Voiu aminti câteva din aceste frumoase poezii şi voiu reproduce două trei din ele, ca să se poată înţelege mai bine valoarea lor.

Piesa primă ne arată pe o «Cântăreaţă» înaripată, care-şi zice cântecul, fără să iea în seamă ocările şi ura celorlalte paseri:

Nici nu le-ascultă, nici nu-i pasă,
Mereu cântând c'un dor nespus,
S'avântă'n sfere şi le lasă,
Se 'nalţă tot mai sus, mai sus...

Spre soare, spre nemărginire
Ar nizui, în linu-i mers,
Din cerul sfânt, din nemurire
Să prindă o scânteie 'n vers...

Iar duşmanii, plini de mirare,
Rămân umili şi mititei...
Acuma par'că-şi cer iertare...
Dar nu s'aude'n lumea ei!

Cum vedem, e o alegorie a poetului, a omului de geniu, care se înalţă sus, peste mizeriile omeneşti, nevoind să ştie nimic de ura şi invidia ce le lasă în urmă.

Piesa următoare: «Ciocârlia» este o poezie aşa de frumoasă, încât nu mă pot stăpâni de a o reproduce în întregime.

Mereu sporesc, şi limpezi curg trilurile tale
Prin aerul ce pare c'a înflorit şi el,
Cum sboară'n roiuri fluturi, şi roiuri de petale,
De prin cireşi desprinse, plutesc încetinel...

Alunecând pe calea senină şi uşoară,
Ce vrăji răpezi din slava pe care-o cucereşti,
Că renăscută firea, întreagă se'nfioară?
Ce dor aprins de-apururi, în viers ni-l ciripeşti?

In brazde firul fraged s'aţine să răsară,
Greoiu de piatră nouri se'mprăştie şi pier,

Când tu te-asvârli în sboruri, voioasă şi sprinţară,
Răvaş de-amor pornită între pământ şi cer!

«Mosafirul» din piesa a patra este o rândunică pribeagă, rătăcită în odaia poetei, şi căreia aceasta, dându-i drumul, îi zice:

Ei vezi, te-am prins! pe aripioară
Te netezesc, te mângâiu lin,
Şi uite, îţi dau drumul, sboară
In marea cerului senin!

Vă duceţi dar tovărăşie
Plutind în larg — căci a sburat,
Ca pasărea din colivie,
Şi gându-mi neastâmpărat!...

De o gingăşie deosebită e pastelul «Nuntă», în care ni se zugrăveşte cununia vioricei cu toporaşul şi la care nună e lăcrămioara:

Lăcrămioara îl cunună;
Raze vii pe ei burează,
Pentr'o gingaşă cunună
Linişor se înfirează...

«Către lună» este un frumos cântec de dragoste, în care «mândra împărăteasă» a nopţilor e rugată să ducă o mângâiere celui depărtat:

E departe... cine ştie
Cât de trist... şi somnu-i piere, —
Vai, şi nimeni nu-i pe-aproape
Să-i aducă-o mângâiere...

Dar tu vezi ce gânduri negre
Il muncesc... Inger de pază
Fii o clipă... şi pe toate
I le 'mprăştie c'o rază.

Liniştitul somn trimete-i
Să-l mângâie pe pleoape...
Mândre visuri cu'mplinire...
Să-l vrăjească de aproape!

Cântărețului mult iubit, poeta îi adresează următoarele gingașe versuri:

Obosit pășești și capul trist ți-l legeni între umeri,
Par'c'ai fi bătrân și anii tot ți-i depeni și ți-i numeri;
Ce nepăsător și sceptic treci, și nici nu bagi de seamă
Cum izvoarele te strigă, dragul codru cum te cheamă.

Fost-ai bunul lor prieten și al florilor tovarăș,
Ce te lași bătut de gânduri?... Du-te între ele iarăș,
Și îți va păreà că este vreo minune-a Sfintei Vineri,
Când te vei trezì copilul cel vioiu din anii tineri.

Și, cum văd c'o să-ți abată de'ndrăgire și de șagă,
Intâlnì-vei poate-o zână, tu pribeag și ea pribeagă,
Să legați frăție dreaptă, să porniți vieață nouă,
Să vă pară lumea'ntreagă dăruită numai vouă.

Iar apoi, stăpân pe visuri..., sus când luna ține strajă,
Prinde lira fermecată și, furat de-o dulce vrajă,
Să pornești nebun un cântec: tot trecutu'n el să sune,
Reîntinerit în graiul sfânt al doinelor străbune.

Săltăreț să-ți fie versul ca'ntr'un imn de re'nviere,
Nici o lacrimă nu cade, nici o notă de durere.
Și să cânți de'ndrăgostire, de izvoare flori și stele:
N'au rost ele fără tine și nici tu fără de ele!

Mai târziu, cu vorbele: «Nu mai fii trist!» se adresează aceluiaș cântăreț iubit, zugrăvindu-ne un drăgălaș interior de vieață familiară.

Nu mai fii trist, ci uită lumea'ntreagă.
Grăbit când tragi zăvorul ușii tale,
Un colț de raiu ți se deschide'n față,
Și'n urmă tot pământul se prăvale.

Și'n raiu... un înger cu ochi mari, albaștri —
Ce fericiți oglinda lor ne-arată.
Ce gungurit! și cum dă din mânuțe:
Trăgând la tine-ar vrea să'ngâne: «tată!».

Un pas mai departe, şi sufletul simţitor al poetei, cuprins de teamă şi îndoeli, rosteşte următoarea duioasă strofă:

Mă cheamă pădurea, mă cheamă dumbrava,
Să-mi legăn un cântec, să spun o poveste:
Povestea mi-e tristă şi'n cântec de-oiu spune-o,
Trezì-se-vor codrii plângând fără veste!...

O idilă din cele mai frumoase, ce s'au scris la noi în timpul din urmă, e «Străbunica», bătrâna ai cărei ochi se umplu de lacrimi când, în faţa bisericii, îşi aduce aminte de fericirea din trecut.

De o putere neobişnuită la poeta aceasta, mai mult rezervată şi gânditoare, e «Chemarea», scrisă în formă rapsodică în versuri nerimate şi care se încheie cu următoarele reflexiuni:

Vezi! Asta-i vieaţa noastră!
Indată se preface
In puf de păpădie!
Curând venì-va iarna!

Dar cât e primăvară,
Ia-mi mâna, hai să mergem
Mereu, mereu!
Să strângem

Din toate-un strop de miere,
Şi'n suflet ne rămână
Ascuns adânc,
Un fagur!...

Şi tot aşà mai departe, până la gingaşa poezie în care se arată cu dragoste de mamă şi cu umor plin de duioşie «Isprăvile» mititelei «Corina», care a adunat şervetele şi farfuriile de pe masa gata pentru oaspeţi şi le-a aşezat pe jos, a rupt macii, rozetele şi zorelele din grădină, «s'a strecurat ca o suveică» ş'acum zoleşte serioasă, muiată'n clăbuc până la coate; apoi pune pe mamă-sa să-i deseneze găini! zicându-i mereu, cu graiul ei copilăresc: «Ma fasi găini!...Ma fasi!...Te log, ma fasi una!» Şi până la «Dorul din urmă», scris într'un moment de adâncă întristare şi pe care de asemenea îl reproduc întreg:

De voi mi-e dor, la voi alerg plângând;
Primiţi-mă ca altă dată iar,
Cu voi să stau, frumoase flori, pe rând
Să vă sărut, uimită să tresar.

La voi alerg, căci multe răni mă dor.
V'aduc din lume-un suflet sfâşiat!
Vă simt mustrarea voastră-a tuturor:
«De ce-ai plecat, atunci când ai plecat?»...

In raiul vostru m'am trezit visând,
Şi sufletu-mi urziam cu voi la fel,
Legându-mi vrejul primului meu gând
De-un fir de nalbă ori de-un condurel,

De cel dintâiu mănunchiu de toporaşi,
Care-a stropit ţărâna cu parfum
Ş'a mângâiat un palid fluturaş,
Ce'n sborul lui pripit murià pe drum!...

De voi, dragi lăcrămioare! Voi mereu
M'aţi rechemat în codru! El ce-ades
Mă blestemà să plâng în veci, că eu
Prea multe lăcrămioare i-am cules!...

Limba folosită, cum s'a putut vedeà din exemplele citate, e curată, plastică, plină de imagini frumoase şi originale, versul armonios, rimele corecte şi variate.

Abià dacă am întâlnit un cuvânt necunoscut pentru mine, ca «*zleamă* de nor» (poezia «Cucul»), forma necorectă, dar obicinuită, «va rămâne», în loc de va rămâneà, ca să rimeze cu «mâne» («In amintire», sau în «Lui Dante») fără nici o trebuinţă, şi rima de necesitate «numile» cu «lumile» («Povestea podgoriei»).

In orice caz, colecţia de poezii « O primăvară » trebue socotită între lucrările cele mai alese în versuri, ce s'au ivit la noi în timpul din urmă.

Fiind astfel, nu pot decât să o recomand cu toată căldura spre a fi răsplătită cu o parte din premiul Adamachi.

Radu D. Rosetti, *Dincolo de hotare.* Note din călătorie. Bucureşti 1908.— *Raport de* **I. Bianu.**

Acest elegant volumaș (de 294 pagine) cuprinde ceeace se spune în titlu, adică «note din călătorie»; este însă mai puțin de ce se spune în prefață că are pretenția să fie: «o călăuză pitorească». Impresii din călătorie — da, unele cu haz spuse, altele fără interes, toate «scrise în fuga trenului sau în sgomotul hotelurilor, zi cu zi, pentru o gazetă populară.» Așà spune cu dreptate însuș autorul. «Foaia populară», pentru care aceste impresii au fost scrise, este «Universul». Dacă într'adevăr «*Universul*» a dat autorului, cum însuș spune (p. 1), «mandat imperativ din partea directorului gazetei: să faci un fel de Baedeker în care să amesteci și puțină literatură», și a primit și publicat aceste note, apoi acel director dovedește un bun caracter, căci ceeace i-a dat scriitorul nu este câtuș de puțin «un fel de Baedeker» și cu greu se poate găsì și puțină literatură.

Cartea nu cuprinde nici o descriere de localitate, nici în felul precis și pozitiv al lui Baedeker, nici într'altă formă, care ar puteà aveà justificată aspirația de a fi literatură. Sunt note și impresii fugitive, întâmplări din gări, din trenuri, din orașe, unele cu oarecare haz, cele mai multe lipsite de orice interes pentru oricine, afară de autor. Asemenea note nu pot formà o «călăuză» nici chiar «*nepitorească*» (vorbă urîtă, între cele mai urîte, căreia i-aș dorì cât mai grabnică dispariție din limba în care încearcă să se vâre de 2—3 ani).

Cu tot răul pe care l-am spus despre această elegant tipărită carte, totuș zic că bine a făcut «*Universul*» (și numai el), că a tipărit în coloanele sale notele de călătorie reproduse în volum, pentrucă ele vor fi fost cu folos cetite de cetitorii acelei «gazete populare» și astfel își vor fi dat tot folosul pe care îl puteau da. Urmărind notele zilnice ale călătorului, cetitorii «Universului» se vedeau purtați cu închipuirea din oraș în oraș, zâmbind din când în când de pățăniile lui glumeț povestite. In drumurile prin Londra cea vastă — atât de bogată și atât de săracă, cetitorii vor fi avut dese ocazii de a se minunà și de a zâmbì pe socoteala scriitorului care nu știe limba «englezilor», locuitori ai marei cetăți.

Acest succes l-au putut aveà notele de călătorie, și dorim să le aibă și mai statornic volumul în care sunt reproduse, dar cu atâta

se cuvine să se mulțumească, la mai mult nu are cu ce să aspire. Nu le pot recomandà pentru premiere.

C. Sandu-Aldea, *Pe drumul Bărăganului.—Raport de* **I. Bianu.**

De când am cetit în *Pseudokinegheticos* al lui Odobescu descrierea caldă și vie a frumuseților stepei noastre, a Bărăganului, care se întinde dela Buzău până la Călărași și dela Ferbinți până la Brăila, am dorit să văd întinderea nemărginită a acestei mări solide, prin ale cărei ierburi uscate se primblă cu pas semeț dropioii cu familiile lor. Au trecut mulți ani până mi-am putut îndeplinì dorința. Și atunci nu am mai găsit Bărăganul lui Odobescu, ci altul schimbat cu totul: linia de cale ferată, tăindu-l prin mijloc, a făcut să se schimbe stepa, pe care se hrăniau sute de turme de oi, în lanuri lungi și late de arătură cu grâu, porumb, rapiță Stânele ciobanilor dispăruse aproape de tot, iar dropiile din ce în ce se împuținase, neputând trăì de prea dese întâlniri cu omul lacom de toate. Așà am văzut eu Bărăganul, și chiar așà este grandios. Te cuprinde, când te vezi în nemărginirea lui, un simțimânt de emoțiune aproape mistică, născut din conștiința micimii noastre față de imensitatea acelei întinderi vaste și țepene.

Odobescu a descris frumos această impresiune simțită în treacăt din căruța de vânătoare. Dar în acel bărăgan a fost o mare vieață mișcătoare, vieață pe care o făceau nu numai ciobanii cu turmele și cu stânele lor, dar o făceau și lungile caravane de căruțe, cari băteau drumurile lungi și nehotărîte dela apa Ialomiței spre miazăzi către Călărași sau Oltenița, spre miazănoapte spre dealurile Buzăului; iar dela București spre răsărit până la Brăila. Această mare vieață de caravane a rămas necunoscută și nedescrisă de Odobescu.

D-l Sandu-Aldea, artist de întâia putere în câmpul literaturii române a zilelor noastre, începe să prindă și să ne arate în pânzele sale scrise vieața stepei noastre, în cadrul frumuseții ei neobișnuite. D-l Sandu a copilărit pe malul Dunărei la marginea Bărăganului, a făcut plugărie pe lanurile câmpiei nemărginite, de pe care munți și dealuri se zăresc numai în mari depărtări și numai în zile foarte senine. Din cele văzute și auzite în acest traiu d-l Sandu a fost pătruns de natură și de vieața care se desvoltă în mijlocul ei și este încă prea puțin cunoscută. Din acest material construește d-l Sandu scrierile sale, cari l-au pus dela început în rândul întâiu al scriitorilor noștri tineri.

In anii trecuți a publicat romanul «*Două neamuri*», care mie strașnic mi-a plăcut pentru vigoarea desenului și pentru vioiciunea coloritului tablourilor și a portretelor prezentate; mi-a plăcut și pentru dragostea adâncă de neam cu care este încălzită povestırea acțiunii. Aceasta însă i-a fost imputată ca scădere — tendință.

Volumul care ne stă înainte este artă pură, natură și vieață. El este format din două novele și 7 schițe. Cea dintâi novelă a dat și titlul volumului.

Autorul ne pune în mijlocul Bărăganului la un han așezat la încrucișarea drumurilor lângă trei movile, cari îi și dau numele.

Iată vederea locului :

De jur împrejurul lor Bărăganul pustiu şi prăfuit se întindeà tainic şi amăgitor, mohorît şi tăcut, subt marea limpede a cerului albastru. Miriştile galbene şi uscate se pierdeau în depărtările nelămurite şi numai câte un pâlc de salcâmi însemnà ici colo o insulă mai verde în nemişcătoarea mare ruginie a câmpului pârlıt. Pe alocuri soarele lui August potopià întinderea liniştită în valuri de ape fantastice, cari își tremurau necontenit orbitoarea lor sclipire.

Hanul erà ținut de Cristea Mocanu, care în această nemărginită singurătate trăià cu hangița sa Iana.

Acì, la hanul acesta erà cea mai însemnată dejugătoare pe drumul Bărăganului. Afacerıle hangiului Cristea Mocanu mergeau de minune, căci el erà vrednic, nevasta lui ştià să se poarte cu toată lumea, iar drumeţii numeroşi plătiau cinstit. De zece ani ţineau cu chirie hanul acesta şi nici odată nu rămăseseră în urmă cu plata.

Aveau acum cinci proprietăţi de câte zece pogoane de pământ, pe cari le arendau sătenilor, aveau vreo şaptezeci de capete de vite mari, pe cari le ţineau în baltă şi pe deasupra Mocanu mai învârtià şi un mic negoţ de bucate.

In jurul acestui han și a acestor hangii se mișcă o vıeață particulară : țăranii trec pe drumuri cu carele încărcate, poposesc la han, unde sunt doriți și așteptați pentru alișverișul pe care-l fac; aicı se încrucișează cărările hoților de cai, cari stăpânesc în felul lor întinderea nemărginită a stepei; aici vine «logofătul Stoian, îngrijitorul moșiei boierului,» care cereà chirıa, când nu aveà el bani, bea și mâncà, dar nu plătià și se uità cu ochi lacomi la hangița Iana, floare de hoț și de stricat al întinderilor nemăsurate și nelocuite;

aici se iveşte Mitrea Cazacu, sosit la han pe lângă nişte care încărcate cu bucate, holteiu de pripas, omul nimănui, răznit în lume, fără căpătâiu. Toată această omenire este mânată de interesele şi de pasiunile ei. Hangiul se temeà de lăcomia tâlhărească a logofătului Stoian:

Işi luă un scaun şi se aşeză la tejgheà. Privià înaintea lui, dar vedeai bine că privirea lui alunecà peste lucruri ca pe o apă şi nu se puteà opri pe nimic.

De două luni depănà aceleaşi gânduri: logofătul Stoian, îngrijitorul moşiei boierului Răsmiriţă, îi ceruse plata chiriei pe un an înainte. El îi spusese întâiu că n'are bani, apoi îl amânase că i-o da ba mâine, ba poimâne şi în cele din urmă se ascundeà ori de câte ori îl zărià venind la han. Dacă îi da chiria, se temeà că pierde banii, căci logofătul nu i-ar fi îmmânat boierului. Dacă nu-i da suma cerută, îi erà teamă să nu se pomenească într'o noapte cu hanul în flăcări.

Hangiţa Iana: Se gândià la vieaţa ei de pustnică.

Zece ani a trăit acolo, la hanul dela Trei Movile, muncind din greu, măcinându-şi zi cu zi puterile şi tinereţea, tremurând de frica hoţilor, suferind glumele îndrăzneţe ale drumeţilor. Vieaţa ei a curs fără nici o bucurie, veşnic aceeaş, aidoma unei ape domoale şi tulbure.

Ah! Si cum i se mai urîse în timpul din urmă! Un desgust amar de vieaţă îi tăià orice putere de muncă. Devenise atât de fricoasă, încât, seara, n'ar fi putut merge nici trei paşi, fără a se uità înapoi: i se păreà că o apucă cinevà dela spate.

Şi'n seara aceea tristă şi ploioasă, hanghiţa se simţià atât de singură, atât de nenorocită, că începù a plânge de mila ei.

. . . .

Incă o iarnă se lăsă pe Bărăgan. O iarnă tristă, fără zăpadă şi moinoasă.

Smulse de vânt din pământ, tufe de tăvăluci se duceau învârtindu-se ca nişte umbrele vechi, se opriau o clipă — două, cumpănindu-se şi porniau iar, rostogolindu-se din ce în ce mai repede, din ce în ce mai departe. Şi altele alergau după ele, sburând câtevà clipe prin faţa pământului, ca nişte păsări ciudate cari ar încercà să sboare şi nu pot.

De multe ori se uitase Iana hangiţa la aceste buruieni cu cari se joacă vânturile Bărăganului, dar niciodată nu-i păruse mai rău ca în ziua aceea că nu-i şi ea o buruiană ca ele, spre a o luà odată vântul şi spre a o svârlì departe de han, în lume.

Pe nesimţite Iana se îndrăgostì cu Cazacu, după ce umblase în zadar după dragostea ei logofătul Stoian. Patima creşte şi-i duce

până să omoare pe hangiul Mocanu, băgând în ocnă pe Stoian. Iana trăeşte cu Cazacu, sluga ei, până când simte că dânsul se opriă des pe la cârciuma Ardelencei, care ţineà şi dânsa han în Bărăgan la altă încrucişare de drumuri, femeie bărbată, care trăgeà cu puşca ca un voinic neştiutor de frică. Când Iana se încredinţează de necredinţa Cazacului, sboară peste Bărăgan la Călăraşi şi denunţă crima ei şi a lui.

Acest colţ al vieţii din singurătatea stepei nelocuite este prezentat în colori vii, sub cari clocoteşte vieaţa tare, aspră şi neîndurată a celor mânati numai de interese şi pasiuni personale, nestăpânite de nici o morală.

Limba povestirii este aleasă — dar neartificială — plină de energie, de coloare, de sănătate.

Cu farmec deosebit sunt descrise frumuseţile Dunărei, p. 94—5—6.

...Eu nu pot spune prin vorbe fiorul neînţeles ce m'a coprins când toată frumuseţea tainică a acelei nopţi scăldată în lumina albă a lunii năvăli în odaia mea. Erà o lumină blândă care cădeà ca o ninsoare, ca o pulbere argintie nespus de măruntă, aşezându-se pe lucruri, întocmai ca pulberea minunată de pe aripele fluturilor. . . . .

Ostroavele răsăriau negre, tainice, din limpezişul de ape, dar din când în când frunzele sălciilor, răsucite de câte o gură de vânt, sclipiau, ca şi cum un nesfârşit fir de argint s'ar fi desfăşurat printre ele şi s'ar fi împletit apoi într'o peteală fantastică, ce pierià cât ai clipi din ochi.

Şi apele cântau un cântec abià înţeles, care curgeà din undă în undă, tremurând în răsfrângeri de lună.

In depărtare Dunărea se învăluià într'un nor străveziu de scamă subţire, iar pe lângă luntre şoapte uşoare se topiau în armonia desăvârşitei linişti ce coprinsese toată firea.

Sunt povestite cu acelaş farmec în schiţele din volum dureri şi revolte, ca a soldatului dezertor care ajunge şi ucigaş şi ucis de glonţ din cauza răutăţii superiorului mic şi a neîngrijirii celor mari; sunt înfăţişate tipuri de oameni de înaltă energie morală, ca Radu Şaloparu.

Cu atâta siguranţă şi relief sunt descrişi de d-l Sandu puternicii fii ai naturii, cari trag brazdă pe lanuri, duc cu putere luntrea pe valurile Dunărei sau pe întinsul bălţilor, încât îţi pare oarecum rău când vezi puternicul său talent voind să depingă lumea rafinată şi stricată, în care *Ghiţă* se preface îndată în *Georges*. Aşà

este novela *Frați de cruce,* în care în general situațiile sunt nenaturale ca și caracterele.

D-l Sandu-Aldea este și rămâne un artist puternic în literatura din vremea noastră, ale cărui merite și calități nu se pot arătà într'un raport. Cu tot dreptul d-sa merită întreg premiul Adamachi, la care a concurat.

SECŢIUNEA ISTORICĂ.

ŞEDINŢA DELA 30 IANUARIE 1909.

Preşedinţa d-lui *I. Kalinderu.*

Membrii prezenţi preced la împărţirea, pentru facerea rapoartelor speciale, a cărţilor prezentate la premiul Eliade-Rădulescu, ce este a se acordà în sesiunea generală viitoare prin Secţiunea istorică.

Cărţile se împart după cum urmează:

Achimescu (I.), Mijloacele şi dispoziţiunile ce au slujit la hrănirea trupelor în răsboiul ruso-japonez din Extremul Orient 1904—1905. Bucureşti 1908 . . .	d-lui *I. Bogdan.*
Antonovici (Preotul Ioan), Fraţii Gheorghie şi Neculai Roşca-Codrianu, fundatorii liceului şi şcoalei secundare profesionale de fete din Bârlad. Bârlad 1908.	» *C. Erbiceanu.*
Gherman (Preotul Atanasie), Cel ce munceşte izbuteşte sau «Cum ne vom aşterne aşà vom dormì!». Câtevà adevăruri din economia naţională. Broşura V. Cernăuţi 1908	» *Gr. G. Tocilescu*
Lupaşcu (Căpitan Alexandru I.), România şi neamul românesc în legătură cu Statele şi popoarele vecine sau conlocuitoare. Studiu istorico-politico-militar. Galaţi 1908	» *D. Onciul.*
Maniu (Grigore V.), Dreptul comercial. Explicaţiuni teoretice şi practice asupra Codicelui de comerciu român coprinzând şi legile speciale. Vol. III. Legile speciale şi dreptul maritim. Tom. I. Legile privitoare la persoana comerciantului. Fondul de comerciu. Bucureşti 1908	» *Gr. G. Tocilescu*
Motreşcu (Andronic), Carte de agricultură pentru şco-	

lile de agricultură inferioare şi elementare, precum şi pentru uzul agricultorilor practici. Rădăuţi 1905. d-lui *I. Kalinderu.*

Petrescu-Comnen (N), Étude sur la condition des Israélites en Roumanie. Paris 1905 . . . . » *A. D. Xenopol.*

Pop (Nicolae), Sădirea şi cultivarea viei. Blaj 1908 . » *I. Kalinderu.*

Rădulescu-Codin (C.), Cuvântări pentru popor după programa oficială a cercurilor culturale. Vol. I. Câmpulung 1907 . . . . » *D. Onciul.*

Rădulescu-Motru (C), Puterea sufletească 3 broşuri. Bucureşti 1908 . . . . » *A. D. Xenopol.*

Rosetti (Radu), Pentru ce s'au răsculat ţăranii. Bucureşti 1908 . . . . » *Gr. G. Tocilescu.*

Stoianovici (C. Chr), O contribuţiune la problema îmbunătăţirii agriculturii noastre. Agricultura în armată. Bucureşti 1908 . . . . » *At. Marienescu.*

Suciu (Dr. Vasile), Teologia dogmatică fundamentală Vol. I. Apologetica creştină. Vol. II. Tradiţiunea şi Biserica. Blaj 1907. . . . . » *C. Erbiceanu.*

» Teologia dogmatică specială. Vol. I. Dzeu-Unul, S. Treime, Dzeu-Creatorul, Intruparea D-lui şi Graţia. Vol. II. Sacramentele în general, Sacramentele în special şi Eshatologia. Blaj 1908 . . . . » *C. Erbiceanu.*

Raportul d-lui Gr. G. Tocilescu asupra scrierii: Arhiva Senatorilor din Chişinău şi cauzele ocupaţiei ruseşti dela 1806—1812, de Radu Rosetti,— aprobat de Secţiune la 2 Maiu 1909.

D-l Radu Rosetti vine cu o nouă lucrare asupra căreia aţi binevoit a mă însărcina să raportez. Ea poartă titlul: «Arhiva Senatorilor din Chişinău şi cauzele ocupaţiei ruseşti dela 1806—1812.»

Se ştie că la Direcţiunea Guberniului (Gubernii Upravlenie) din capitala Basarabiei se păstrează o preţioasă arhivă compusă din dosarele administraţiunii ruseşti în Ţara-Românească şi Moldova dela 1806—1812. Sunt nu mai puţin de 4.500 dosare, din cari registrele intitulate: Jurnalul hârtiilor ieşite dela Preşedintele Divanurilor pe anii 1808—1812 prezentă o însemnătate deosebită.

O parte din această arhivă, dosarele dela No. 1—509, a fost cercetată de d-l I. N. Halippa, secretarul Comisiunii guberniale de studii arhivalice, iar rezultatul se află publicat în Buletinul acelei comisiuni (3 volume).

D-l Radu Rosetti, după ce a trecut în revistă întregul depozit arhivalic, a întocmit o listă din dosarele ce i s'au părut mai interesante, și fiindcă lucrarea d-lui Halippa este în rusește, d-l Rosetti ne-a dat traducerea textului rezumativ al autorului, completându-l cu însemnările d-sale proprii.

Pentru ca acest material prețios să fie mai ușor de folosit, d-l Rosetti a crezut nemerit să-l preceadă de o scurtă expunere a cauzelor ocupațiunii rusești a Principatelor dela 1806—1812, urmată de un rezumat cronologic al întâmplărilor anterioare trimiterii unui ocârmuitor rus în Principate.

In memoriul său autorul se servește de izvoare cu totul inedite, cum sunt: bogata colecțiune de raporturi consulare franceze (păstrate în còpii la Academia Română), și o colecțiune de corespondențe de pe vremuri, ce a cumpărat-o în Chișinău dela un particular.

Cu astfel de izvoare, cu chipul limpede și metodic al expunerii și cu seriozitatea adevăratului cercetător — lucrarea de față a d-lui Rosetti se recomandă dela sine spre a fi publicată în Memoriile Academiei Române.

Mai adaog, spre încheiere, că ar fi de mare interes pentru istoria națională, ca Academia să-și procure còpii exacte de pe documentele mai însemnate din Arhivul Senatorilor din Chișinău, și aceasta cu atât mai grabnic, cu cât, după cum ne spune d-l Rosetti, «dosarele se țin în subsolurile clădirii și au avut a suferì foarte mult de umezeală, marginile de jos ale pieselor sunt în deobște putrede», iar «rezumatele d-lui Halippa sunt din nenorocire foarte scurte.»

Raportul d-lui Gr. G. Tocilescu despre nota: Originile asiro-chaldeene ale greutăților romane, de M. C. Sutzu,—aprobat de Secțiune la 6 Maiu 1909.

D-l M. C. Sutzu, membru corespondent al Academei Române, în urma însărcinării ce a primit din parte-i, a făcut o comunicațiune importantă în sânul secțiunii VI a Congresului arheologic internațional ținut în Aprilie trecut la Cairo.

Această comunicațiune, conținând lucruri cu totul nouă asupra «originii asiro-chaldeene a librei romane» și alcătuind faptul metrologic cel mai însemnat din recentele descoperiri, sunt de părere a se permite lectura ei într'o ședință publică.

Iată rezultatul acestei comunicațiuni:

«Asirienii și Chaldeenii numărau greutățile lor prin șasezecimi; talentul prețuià 60 mine, mina 60 sicle, siclul de 3 ori 60 boabe. Principala lor unitate erà mina asiriană ușoară, care cântărià 508 gr. 66; siclul acestei mine cântărià cât daricul, 8 gr. 477, și valorà 180 grâne sau 15 duzine de boabe

Duzina de boabe asiriene cântărià astfel $\frac{8 \text{ gr } 477}{15}$ = 0 gr. 565. Pe de altă parte, scrupulul roman, care cântăreşte 1 gr. 14, valorà 24 sitarioni sau *boabe* romane. Duzina de sitarioni cântăriă astfel $\frac{1 \text{ gr } 14}{2}$ = 0 gr. 567, adică tocmai atât cât şi duzina de boabe asiriene.

Deci sitarionul sau boaba romană nu este alt lucru decât antica boabă ponderală a Chaldeei. Libra romană valorează, precum se ştie, 6,912 boabe romane şi, prin urmare, atâtea boabe asiriene. Dar ştim că Chaldeenii s'au servit de o unitate destul de uşoară, mica mină sau (Ma — NA — TUR), care valorà 48 *boabe*. Această unitate este menţionată într'un text săpat pe un monument foarte arhaic, pe obeliscul lui Manistusu, descoperit de d-l de Morgan la Susa.

Libra romană preţueşte 144 mine mici sau *douăsprezece duzine* de mine, *oncia* preţueşte *douăsprezece* mine mici. Libra, uncia şi mina cea mică ni se prezentă astfel ca unităţi ponderale asiriene de ordin succesiv, aparţinând unei epoci când nu se contau încă greutăţile cu şasezecimi, ci numai cu duzine. Greutatea superioară minei celei mici cântăriă fireşte atunci douăsprezece mine mici sau o uncie, şi greutatea superioară, încă de douăsprezece ori douăsprezece mine mici sau douăsprezece uncii, adică o libră romană. Această geneză a librei romane cu ajutorul grupărilor duodecimale de boabe învederează de asemenea chipul de formaţiune al greutăţilor asiriene cu ajutorul grupărilor sexagesimale ale aceleiaş boabe. Toate unităţile ponderale ale Orientului şi ale Greciei par de asemenea să aibă aceeaş origine, sunt grupările de boabe. Boaba apare astfel ca unitatea ponderală primitivă. Micimea acestei unităţi arată că dânsa a fost aleasă pentru ca să cântărească mici fragmente ale unei materii preţioase şi grele, probabil metalică, de aur, de electrum, sau chiar de bronz, în epoca când acest metal erà încă rar şi foarte căutat. Invenţiunea cântăririi este deci foarte veche, şi unitatea ponderală, boaba, a fost adoptată fără îndoeală de Chaldeeni înaintea unităţii măsurilor lor de lungime, căci întrebuinţarea de către Chaldeeni a *boabei lineare* nu se poate explicà decât printr'o lungă întrebuinţare anterioară a boabei ponderale.

Identitatea boabei chaldeene şi a sitarionului ne permite ca să atribuim tuturor greutăţilor asiriene valori romane foarte simple. Siclul asirian valorează 15 oboli sau $2^1/_2$ denari ai lui Neron şi cântăreşte 8 gr. 51. Mina asiriană erà pentru Romani o greutate de 150 denari, adică 510 gr. 90, şi devine prea probabil că această greutate, care nu trece decât cu câtevà grame numai greutatea dată prin cântărirea directă a monumentelor asiriene, ne înfăţişează greutatea normală adevărată a minei asiriene uşoare.

Unităţile ponderale ale Egiptului vechiu sunt de asemenea multipli ai mine mici (MA—NA—TUR). Kitul valorează patru mici mine şi debenul 40. Aceste

greutăţi egiptene se raportează deci la Chaldea şi acest fapt accentuează în mod particular caracterul asiatic al primei civilizaţiuni egiptene.

Raportul d-lui Gr. G. Tocilescu despre scrierea: Arhiva Senatorilor din Chişinău şi ocupaţiunea rusească dela 1806—1812. II. Negocierile diplomatice şi operaţiunile militare dela 1807 la 1812; amănunte relative la ambele ţeri, de Radu Rosetti, — aprobat de Secţiune la 14 Maiu 1909.

D-l Radu Rosetti, în bogata-i activitate, ne trimite partea a II-a din lucrarea d-sale: *Arhiva dela Chişinău şi ocupaţiunea rusească dela 1806—1812.*

In această a doua parte autorul expune cu aceeaş metodă, claritate şi avuţie de informaţiuni şi documente: «operaţiunile militare şi negocierile diplomatice, amănunte relative la ambele ţeri», formulate în următoarele zece capitole:

I. Negociaţiunile dintre Napoleon şi Alexandru I în privinţa păstrării de către acest de pe urmă a Moldovei şi a Ţerii-Româneşti, dela sfârşitul iernii 1807—1808 până după întrevederea dela Erfurt;

II. Operaţiunile militare dela Dunăre, dela reluarea ostilităţilor în Aprilie 1809 până la sfârşitul anului 1809;

III. Operaţiunile militare dela Dunăre din cursul anului 1810;

IV. Negociaţiunile privitoare la Principate dintre Austria, Franţa, Rusia şi Turcia dela întrevederea dela Erfurt până la sfârşitul anului 1810;

V. Operaţiunile militare dela Dunăre dela deschiderea campaniei anului 1811 până la încetarea ostilităţilor;

VI. Negocierile dintre Austria, Franţa şi Rusia, Turcia şi Rusia dela începutul anului 1811 până la izbucnirea răsboiului dintre Franţa şi Rusia; tractatul de pace dela Bucureşti;

VII. Câtevà amănunte privitoare la ocârmuirea generală a ambelor Principate 1808—1812;

VIII. Amănunte asupra cheltuelilor făcute pentru armatele ruseşti de ambele Principate şi a sarcinilor ce le pricinuià ocupaţiunea rusească atât în bani cât şi în natură;

IX. Amănunte despre stabilirea cursului monezilor în timpul ocupaţiei dela 1806 la 1812 şi

X. Amănunte asupra încercărilor de a se înfiinţà în Principate corpuri de oaste pământeană.

Ca să ne oprim la ultimul capitol, este de cea mai mare însemnătate corespondenţa amiralului Ciceagov din anul 1812 cu divanurile Ţerii-Româ-

nești și Moldovei cu privire la înființarea unei oștiri pământene. Pe când divanul Țerii-Românești n'a dat nici un răspuns, cel al Moldovei declară că poporul nu este în stare a purtà armele. «Adevăratul temeiu pentru care boierii Divanului s'au făcut vinovați de o atât de incalificabilă faptă, observă d-l Rosetti, a fost fără îndoeală dorința de a nu încărcà vistieria țerii cu cheltueli mari cari ar fi necesitat și supunerea lor la birurile de cari fusese scutiți până atunci.»

Cu aceasta se încheie meritoasa lucrare (partea a II-a), trimisă spre cercetare, și sunt de părere a se aprobà tipărirea ei în memoriile Instituțiunii noastre.

Raportul d-lui D. Onciul despre· Criminalitatea în România după ultimele publicațiuni statistice, de I. Tanoviceanu,—aprobat de Secțiune la 14 Maiu 1909.

Domnilor Colegi,

Studiul d-lui I. Tanoviceanu: *Criminalitatea în România după ultimele publicațiuni statistice*, asupra căruia m'ați însărcinat a vă referì, constată din nou continua creștere a criminalității în țară, ceeace d-sa a mai semnalat și în alte publicațiuni anterioare. Pe temeiul publicațiunilor statistice și al rapoartelor oficiale apărute de atunci încoace, autorul cercetează chestiunea în mod mai amănunțit și ajunge la trista constatare ce o semnalează. Tabele după date oficiale pe anii 1869—1904 însoțesc importantul studiu.

In sfârșit autorul cercetează și cauzele creșterii constatate. Intre acestea, d-sa constată mai ales indulgența prea mare a judecătoriilor de pace și reaua organizare a închisorilor.

Studiul prezentă un deosebit interes din punct de vedere social și întrunește condițiunile cerute spre a fi publicat în *Analele* Academiei.

ȘEDINȚA DELA 19 MAIU 1909.

Secțiunea, întrunindu-se de mai multe ori, a ascultat următoarele rapoarte asupra cărților prezentate la premiul Eliade-Rădulescu de 5.000 lei, și anume:

1) La 13 Maiu d-l *I. Kalinderu* a cetit raportul său asupra cărții *Sădirea și cultivarea viei* de Nicolae Pop; După aceea Secțiunea a procedat la vot prin bile; cartea a întrunit cinci bile contra și 2 pentru, admițându-se concluziunile raportului.

. 2) Tot la 13, d-l *Marienescu* a cetit raportul său asupra cărții: *Agricultura în armată* de C. Stoianovici; apoi membrii Secțiunii au procedat la vot prin bile și a întrunit 5 contra și 2 pentru, admițându-se concluziile raportului.

3) Tot în acea zi s'a cetit de d-l *Erbiceanu* raportul său asupra cărții:

Frații Gheorghe și Neculai Roșca-Codrianu de Preotul I. Antonovici și procedându-se la vot s'au obținut 3 voturi pentru 4 voturi contra, admițându-se concluziile raportului.

4) La 14 d-l *Kalinderu* a cetit raportul asupra cărții : *Carte de Agricultură* de A Motrescu, și procedându-se la vot, a obținut 4 contra și 3 pentru.

5) In fine la 18 Maiu d-l *I. Bogdan* a cetit raportul asupra cărții : *Mijloacele și dispozițiile ce au slujit trupelor în răsboiul ruso-japonez* de I. Achimescu, care carte a fost respinsă cu unanimitate de Secțiune.

6) D-l *C. Erbiceanu* a cetit raportul său asupra cărții : *Teologia dogmatică generală și specială* de Dr. V. Suciu. După aceea s'a procedat la vot și a întrunit 4 voturi contra și 3 pentru. D-l Onciul și-a motivat votul, cum se vede din lucrări, aparte.

Acesta este rezultatul privitor la premiul Eliade-Rădulescu, și se vede că toate cărțile prezentate au căzut dela premiere.

ȘEDINȚA DELA 26 MAIU 1909

Intrunindu-se membrii Secțiunii au ascultat raportul d-lui *A. Xenopol* asupra scrierii : *Etude sur la condition des Isruélites en Roumanie*, de Petrescu-Comnen; după care s'a procedat la vot și a întrunit 4 bile pentru și 4 contra, declarându-se nepremiabilă.

Apoi s'a ascultat raportul d-lui *A. Xenopol* asupra cărții: *Puterea sufletească* de C. Rădulescu-Motru ; după care s'a procedat la votare și a întrunit unanimitatea de voturi pentru premiere.

La 23 Maiu, întrunindu-se membrii, au ascultat rapoartele d-lui *D. Onciul:* 1) asupra cărții: *Cuvântări pentru popor*, de Rădulescu-Codin ; după aceea s'a procedat la vot, obținându-se 7 voturi pentru concluziile raportului de a nu se da premiul și 2) asupra cărții : *România și neamul românesc* de Căpitan Alexandru Lupașcu, cu concluziuni de nepremiere ; apoi procedându-se la vot, a întrunit 7 voturi contra și 1 pentru.

La 25 Maiu d-l Gr. Tocilescu a cetit raportul său asupra cărții : *Cum ne vom așterne, așà vom dormì* de preotul Atanasie Gherman. Punându-se la vot, a fost respinsă în unanimitate.

Intrunindu-se membrii Secțiunii, spre a-și continuà lucrările, și terminându-se lectura rapoartelor speciale, asupra cărților prezentate la premiul de 5.000 lei Eliade-Rădulescu, au procedat imediat la alegerea celei mai valoroase dintre cărțile de premiere. Votul prin bile a dat următorul rezultat ; au fost 7 voturi pentru premierea cărții d-lui C. Rădulescu-Motru, iar 1 vot contra. Secțiunea, în urma votului, a declarat cartea : *Puterea sufletească* premiată cu premiul Eliade-Rădulescu de 5.000 lei pentru valoarea ei științifică,

Secţiunea istorică, continuându-şi lucrările sale, a procedat la alegerea membrilor activi în locurile devenite vacante, şi după mai multe discuţii au convenit împreună a fi alese următoarele persoane: Canonicul Dr. Augustin Bunea, Arhimandritul Vasile Mangra şi M. Suţu. Punându-se la vot, au fost aleşi în unaminitate. Valoarea literară a acestor membri se arată printr'un raport special de d-l membru propunător.

Secţiunea istorică a procedat tot acum la constituirea biuroului ei pentru anul 1909—1910 şi a ales ca preşedinte al Secţiunii pe d-l *I. Kalinderu,* iar ca Vicepreşedinte pe d-l *A. Xenopol.* După aceea a ales ca secretar pe 7 ani pe d-l *C. Erbiceanu.*

Continuându-şi lucrările sale, Secţiunea a procedat la alegerea membrilor corespondenţi în locurile vacante. Au întrunit; d-nii General Hârjău şi C. Giurescu unanimitata voturilor, iar d-l Dr. Ioan Sârbu 5 bile pentru şi 3 contra.

ŞEDINŢA DELA 27 MAIU 1909.

Astăzi 27 Maiu 1909, Secţiunea ocupându-se de completarea vacanţelor de membrii corespondenţi, a ales pe părintele Gh. Popovici, protopopul Lugoşului.

Raportul d-lui Gr. G. Tocilescu despre: Arhiva Senatorilor din Chişinău şi ocupaţiunea rusească dela 1806—1812. III. Amănunte asupra Moldovei dela 1808 la 1812, de Radu Rosetti, — aprobat de Secţiune la 28 Maiu 1908.

Am cercetat şi a treia parte din memoriul d-lui Radu Rosetti: *Arhiva dela Chişinău şi ocupaţiunea rusească dela 1806—1812.* Această parte conţine amănunte asupra Moldovei dela 1808 la 1812 de cea mai mare însemnătate.

De aceea am onoare a propune tipărirea şi acestei a treia părţi, în Memoriile Academiei.

ŞEDINŢA DELA 28 MAIU 1909.

Intrunindu-se Secţiunea a procedat la alegerea Comisiunii pentru premiul Năsturel din 1910 şi a ales pe d-nii: *D. Onciul*, *I. Bogdan* şi *M. Suţu;* iar pentru premiul San-Marin din 1910 a fost aleşi d-nii: *A. Xenopol*, *Gr. Tocilescu* şi *V. Mangra.*

Secţiunea istorică s'a ocupat de chestiunea subiectului istoric pentru premiul Adamachi din anul 1914.

D-l *I. Kalinderu* a prezentat Secţiunii subiectul: *Sentimentul religios în populaţia noastră rurală*, urmat şi de un program asupra lui. Secţiunea în unanimitate a primit subiectul propus de d-l I. Kalinderu.

I. Achimescu, *Mijloacele și dispozițiunile ce au slujit la hrănirea trupelor în răsboiul ruso-japonez din Extremul Orient, 1904—1905.* București 1908. — *Raport de* **St. C. Hepites.**

Dacă hrănirea și îmbrăcămintea armatelor pe picior de pace formează două din preocupările cele mai serioase ale capilor oștirilor și foarte greu de îndeplinit în bune condițiuni, ele capătă negreșit o foarte mare importanță, de îndată ce părăsesc acest picior. Materialul de răsboiu, reprezentat prin munițiuni de tot felul, este incomparabil mai lesne de transportat decât hrana, care necontenit trebue să se găsească în apropierea și la îndemâna întregii armate, ori și unde s'ar află parte dintr'însa, pe când materialul de răsboiu trebue în prima linie să satisfacă numai trupele cari sunt prinse în luptă și numai în timpul relativ foarte scurt cât ține lupta. Se înțelege deci lesne marea importanță ce capătă, în timp de răsboiu, mai întâiu aprovizionarea și buna conservare a hranei trupelor și apoi transportul și prepararea ei pe chiar câmpul de luptă. Importanța serviciului de subsistență, cum i se zice, este astăzi cu atât mai mare, cu cât necontenit se mărește numărul oamenilor și al animalelor de transport cari compun armatele beligerante.

Bunătatea organizării serviciului subsistențelor se poate luà drept criteriul unei bune armate. Cu hrană rea și neîndestulătoare nu se pot face marșurile lungi și anevoioase, cari conduc armata pe câmpul de luptă, și cu stomacul gol nu se poate susțineà lupta. Intr'această privință trebue să admirăm serviciul de subsistență al armatei japoneze, care a fost în stare să dea soldatului, pe câmpul de luptă, chiar mai mult de trei mâncări pe zi. «In timpul bătăliei dela Liaoyang trupele au primit — ne spune autorul — câte două mâncări *calde* chiar pe pozițiune. Trenul regimentar erà așezat în urmă și în afară de bătaia focului. Acolo se fierbeà orezul, iar când se mai potoliau împușcăturile sau se întunecà, se trimiteau alimentele cu trupele necombatante».

Sarcina ce și-a luat căpitanul de intendență Achimescu de a arătà în cartea sa, cum a putut mai lămurit, modul în care s'a executat, de o parte de către armata japoneză și pe de alta de către armata rusească, importantul serviciu al subsistențelor în cursul răsboiului din 1904—1905, este negreșit foarte laudabil, și lucrarea sa — care este o compilațiune bine făcută după mai mulți autori străini și români cari au tratat, în diversele lor scrieri, și despre serviciul de subsistență — va fi de bună seamă folositoare cunoștințelor ofi-

cerilor noștri. Dar tocmai această compilațiune, fără nici o contribuțiune personală a autorului, nu mă îndreptățește a vă propune decernerea premiului indivizibil Eliade Rădulescu, la care este prezentată cărticica, asupra căreia am fost rugat a-mi da părerea.

Preotul Ioan Antonovici, *Frații Gheorghe și Neculai Roșca-Codrianu, fundatorii liceului și școalei secundare profesionale de fete din Bârlad.* Bârlad 1908.— *Raport de* **C. Erbiceanu.**

Acesta e titlul cărții ce ni se prezentă spre premiere. Lucrarea este o monografie scrisă ocazional, la serbarea jubileului de 50 de ani al fundatorului acestui liceu, Gh. R. Codrianu, cum și al fratelui său Neculai Roșca Codrianu, fundatorul școalei secundare de fete din acest oraș, spre recunoștința și perpetua amintire a lor. Cu întocmirea și adunarea datelor și documentelor acestei monografii, privitoare la familia Roșca Codrianu, a fost însărcinat meritosul preot și profesor al acestui liceu, Economul Stravrofor Ioan Antonovici, care este recunoscut pentru competința și hărnicia sa în adunarea și critica documentelor vechi, cunoscut chiar și de către Academia noastră, căreia i-a oferit mai multe documente de valoare în deosebite rânduri. Autorul și-a îndeplinit cu demnitate însărcinarea sa. El a adunat din țară și din străinătate materialele privitoare la familia Roșca Codrianu.

Lucrarea este scrisă într'un stil destul de plăcut, clar și cursiv, reprezentând cu demnitate și admirație pe marii donatori patrioți Gheorghe și Neculai Roșca Codrianu, cari s'au gândit patriotic și și-au consfințit toată averea lor pentru înființarea de școale românești, ceeace pe acele vremi era cevà nepomenit. De aceea amintirea lor va trăi vie pururea între Români. De însemnat este că Gh. Codrianu, prin testamentul său, a prevăzut ca în școala sa să fie o sută de elevi interni, cari să învețe limba latinească, aceasta pentru prima dată în țară la noi din inițiativă particulară. Acesta e sâmburele din care a odrăslit cu timpul liceul din Bârlad de astăzi. Eternă fie dar amintirea acestor adevărați și buni patrioți. Prinosul lor, adus pe altarul patriei, este cel mai frumos dar, binefăcător întregului neam românesc.

Autorul acestei monografii se ocupă mai întâiu de vechimea neamului Roșca Codrianu, pe care îl găsește ființând încă pe la 1570. Apoi documentează continuarea lui până în prezent. Fundatorii au avut de părinte pe un Ioan Codrianu și Gheorghe și Neculai Codrianu au moștenit averea dela părintele lor, mort la 1832. Am-

bii frați n'au fost căsătoriți, din cauza naturii lor debile. Gh. R. Codrianu erà om cult: cunoșteà limbile greacă, franceză și germană, și fusese educat în pensionatele din țară de pe atunci. Apoi a intrat în armata română la 1830, și a fost unul dintre primii boieri intrați în armată; s'a retras din ea numai pentru a-și căutà sănătatea periclitată. Se duce la Viena spre a se consultà cu doctori mai buni, dar la 6 Noemvrie 1837 încetează din vieață, lăsând prin testament în regulă averea sa, moșia Vălenii din județul Fâlciu, cu toate ale sale, pentru înființarea unei școale pe moșia sa. Dar lucrurile s'au schimbat cu timpul și școala, în loc să se înceapă în Văleni, s'a adus în orașul Bârlad ca trebuincioasă mai multora. Iar Neculai Roșca Codrianu, imitând sentimentele patriotice ale fratelui său, a lăsat prin testament, la 1854, averea sa, în bani, ca să se înființeze o școală secundară de fete în Bârlad. Voința testatorului a fost realizată prin ajutorul atât al Statului, cât și al concetățenilor. Astăzi aceste școale din Bârlad poartă numele lor respectat, pe care trebue să-l poarte cât va fi neamul românesc pe aceste locuri. Memoriam veterum renovandam. Tot ceace istorisește autorul este dovedit pe deplin cu probe ori documente, așà că lucrarea autorului poate servì de model tuturor celor ce se încearcă a descrie monografii despre bărbații noștri meritoși din trecut. Acesta este în scurt cuprinsul monografiei despre frații Roșca Codrianu, scrisă, cum am zis, cu mult talent și bine probată cu documente.

Descrierea fraților Gh. și N. Codrianu cuprinde 50 de pagine, iar dovezile aduse se întind pe 116 pagine. La urmă pune autorul și o carte genealogică a familiei Roșca Codrianu. Autorul dă în facsimile și portretele foarte bine reușite ale fundatorilor, precum și ale școalelor fundate de ei. Cartea dar are în sine o însemnată valoare pentru istoricul învățământului secundar dela noi. Regret că premiul nu e divizibil, pentrucă lucrarea merită o încurajare, iar autorul o recompensă pentru munca sa sârguincioasă și valoroasă. Dacă nu i se poate da o răsplată autorului pentru munca și aptitudinile sale istorice, atunci sunt de părere, ca în raportul general să se facă o mențiune pe deplin meritată de autor.

Preotul Atanasie Gherman, *Cel ce muncește izbutește, sau «Cum ne vom așterne, așà vom dormì»*.— Cernăuți 1908.—*Raport de* **Gr. G. Tocilescu.**

Ca a V-a broșură din «Publicațiunile consiliului cultural al țerii» (Bucovina) a ieșit la lumină broșura în chestiune, cu menire a scoate «câtevà adevăruri din economia națională». Cucernicul preot «coo-

perator în Mahala» îşi propune să dovedească «că nime în lume nu ne va puteà lecuì de boalele economice, de cari suferim, dacă nu ne vom lecuì înşine.»

Se ocupă mai întâiu de cele patru feluri de gospodărie: cea «căliceascâ a celor sălbateci; gospodăria popoarelor cari se ocupă cu vânatul şi păscuitul; cea a agricultorilor primitivi şi a crescătorilor de vite, cum suntem bunăoară noi Românii», şi «gospodăria popoarelor de industriaşi şi negustori, cum sunt de pildă. Germanii, Englezii, Olandezii, Francezii».

Trece apoi la chestiunea producerii bunurilor, vorbind despre muncă şi împărţirea ei, la chestiunea «capitaliştilor, mijlocaşilor şi proletarilor», la «sârguinţă şi cruţare», la «circularea şi consumarea bunurilor», precum şi la «ban şi credit» : cu alte cuvinte autorul şi-a propus ca, în chipul cel mai desluşit posibil şi cu exemple aplicate la starea poporului român din Bucovina, să facă cunoscute principiile elementare de economie politică. Şi de sigur că dat fiind chipul de a scrie al autorului, limba ce întrebuinţează, cunoştinţele bune şi sănătoase ce posedă, cum şi acea vioaie însufleţire a unui entuziast patriot şi a unui om prea de ispravă — se poate zice că mica scriere şi-a atins scopul.

Dar pentru ca să putem recomandà micul operat la premiul de 5.000 lei Eliade-Rădulescu, ar fi fost nevoie şi de alte însuşiri, între cari o tratare mai întinsă şi mai ştiinţifică a subiectului, o condiţiune esenţială în cazul de faţă, ca meritele scrierii să nu stea în cumpănă cu lucrări mai însemnate şi cari au mai mult drept la premiul indivizibil ce suntem chemaţi a acordà anul acesta.

Căpitan Alexandru Lupaşcu I., *România şi Neamul Românesc în legătură cu Statele şi popoarele vecine, sau conlocuitoare.* Studiu istorico-politico-militar. Galaţi 1908.—*Raport de* **D. Onciul.**

Cartea, prezentată la premiul Eliade-Rădulescu, se compune din cinci părţi, de cuprins parte istoric, parte politic şi militar.

Partea I-a: «Scurtă şi critică privire istorică retrospectivă, din timpurile vechi până astăzi, asupra Românilor şi a popoarelor vecine sau conlocuitoare», care ocupă mai mult decât jumătatea cărţii (131 din 249 pag.), se prezentă ca un fel de introducere istorică la cele patru părţi următoare, de cuprins politic şi militar. Autorul dă acì o înşirare de fapte cunoscute, uneori rău înţelese sau greşit prezentate, din istoria Românilor şi a popoarelor vecine (Ruşi

Bulgari, Sârbi, Unguri, Turci), asupra cărora a căutat să se informeze din diferiţi autori, arătaţi în lista bibliografică dela început («Autori consultaţi»). După această listă, cum şi după felul cum e tratat subiectul, cunoştinţele sale bibliografice asupra chestiunilor istorice de cari se ocupă, ca şi cunoştinţele asupra materiei însăş, se prezentă insuficiente pentru un studiu istoric asupra chestiunilor abordate.

După spusele autorului, Dacia Traiană a fost numită astfel de către Traian însuş ; ea cuprindeà numai «Banatul, Transilvania răsăriteană şi Oltenia», (pag. 9). Imperiul româno-bulgar al Asanizilor cuprindeà «aproape toată peninsula Balcanică» (pag. 14); în acelaş timp, şi Sârbii «cuceriră dela Bizantini cea mai mare parte a peninsulei Balcanice» (pag. 17); iar «în anul 1326 Turcii trec în Europa şi cuceresc aproape întreaga peninsulă Balcanică» (pag. 36); la 1453 ei o stăpâniau «de mai bine de un secol» (pag. 108). — Ungurii ocupă în anul 805 (poate fi greşeală de tipar în loc de 895) «regiunea Panoniei, supranumită pe atunci păşunile Românilor — din cauză că Românii coborînd din munţi îşi păşteau turmele în ea».... «La intrarea Ungurilor în Panonia atât Românii din Dacia Traiană, cât şi acei trecuţi dincoace de Carpaţi (deci dincoace nu se întindeà Dacia Traiană) erau constituiţi în mici voevodate sau ducate, organizate milităreşte, dintre cari trei sub *dinastii bulgare* şi anume acele din Crişana, Banat şi sudul Transilvaniei, iar unul sub *dinastie românească*, în nordul acestor regiuni» (pag. 8). «Românii recunosc supremaţia Ungurilor, însă cu condiţiunea de a-şi păstrà completa autonomie naţională şi aproape toate privilegiile şi drepturile cetăţeneşti şi politice; precum erà păstrarea Voevozilor, a Knejilor şi a *titlurilor de nobleţă*, stăpânirea pământurilor şi dreptul de a-şi regulà afacerile după obiceiurile de până atunci, precum şi dreptul de a luà parte la toate sfaturile dietale ale ţerii» (pag. 19). «Faptele nelegale şi neomeneşti ale Ungurilor, cari pretindeau că Românii — deşi se aflau în ţara lor proprie — nu sunt nici chemaţi şi nici născuţi spre a se bucurà de libertate, provocară răscoalele din 1324 (poate în loc de 1437) şi 1514 ale ţărănimii *române*» (pag. 20).— «Cu începere din anul 895... majoritatea populaţiunii Macedoniei, Epirului şi Tesaliei erà românească (pag. 107); aceste ţeri sunt şi astăzi «locuite în majoritate de Români» (pag. 194).

E de prisos a mai continuà cu asemenea citaţiuni, spre a arătà modul greşit cum autorul a înţeles şi prezentă informaţiunile istorice ce a cules din autorii cetiţi.

Nu mai bine se prezentă celelalte patru părţi, cu următoarele titluri: «Partea II. Comentarii asupra intervenţiunii Europei occidentale în politica orientală. Studii şi soluţiuni propuse pentru rezolvarea chestiunii orientale şi în special pentru rezolvarea chestiunii macedonene. Partea III. Consideraţiuni şi concluziuni asupra situaţiunii politice actuale în centrul şi în Orientul Europei. Partea IV. Consideraţiuni generale asupra situaţiunii militare a României faţă de situaţiunea militară a ţerilor vecine. Concluziuni. Partea V. Consideraţiuni generale asupra politicei exterioare a României. Concluziuni».

Autorul propune şi o soluţiune a chestiunii orientale, formulată în mai multe puncte, între cari: «Invitarea şi la nevoie constrângerea dominaţiunii şi suveranităţii turceşti de a părăsì peninsula Balcanică şi a trece Bosforul în Asia mică» (pag. 221). Teritoriul Turciei Europene îl împarte între Statele balcanice, la cari adaoge două principate nouă: Albania şi Tracia, ambele «independente şi perpetuu neutre sub garanţia celor 6 mari Puteri», şi o «provincie liberă şi perpetuu neutră organizată pe baze constituţionale cu titlul provincia liberă aromânească, garantată de cele 6 mari Puteri... şi guvernată de o comisiune supremă şi suverană, compusă din câte un delegat al fiecăreia dintre cele 6 mari Puteri sub înalta preşedinţie a unui membru din familia Regală Română» (pag. 221—225). România cu frontiera Dobrogei rectificată până «fie la sud, fie la nord de Varna», Bulgaria şi Serbia să formeze o «confederaţiune Dunăreană» sau «Carpato-Balcanică», constituind o putere de primul ordin, care nu s'ar teme nici de gheţarii Nordului, nici de efectele liniei ferate Sandjacale (pag. 249).

Asemenea publicaţiune nu poate fi luată în considerare la decernerea premiului.

Gr. V. Maniu, *Dreptul Comercial. Vol. III. Legile speciale şi dreptul maritim.* Tomul I. Bucureşti 1908. — *Raport de* **Gr. G. Tocilescu.**

Clasificarea şi metoda. Sunt două feluri de a comentă legiuirile, sau mai bine zis, două metode deosebite: Unii comentatori, deşi în ce priveşte ordinea generală a materiei dau lucrărilor lor o distribuţiune alta decât aceea a codului pe care-l comentează, totuş socotesc că, dacă dânşii urmează în comentariile lor textul articolelor

pas cu pas, cu aceasta pot ghicì mai lesne cugetul legiuitorului. Alţii, din contră, se răsvrătesc în contra metodei exegetice; ei preferă metoda dogmatică, care sintetizează şi permite generalizarea.

Şi una şi alta din aceste două metode au inconvenientele ca şi avantajele lor.

In genere, comentatorii francezi sunt mai credincioşi cursului textelor, pe când comentatorii germani şi chiar italieni sunt mai teoreticiani şi mai abstracţi.

In primele două volume, cari au fost premiate la 1894 cu premiul Hagi Vasile, şi cari cuprind comentariul părţii întâie a Codului Comercial român «Despre comerţ în genere», autorul nostru s'a ţinut strict de texte şi a urmat, pe cât posibil, ordinea lor din cod (art. 1 până la art. 694).

In volumul III, tomul I, care formează obiectul raportului de faţă, se examinează, nu codul, ci legile speciale cari privesc comerţul, şi anume: legile privitoare la persoana comerciantului, fondul de comerţ.

Aceste legi sunt comentate în chip separat.

«Legiuirile cuprinse în comentariul pe care îl dăm acum — aşà cetim în prefaţă — ar puteà fiecare din ele să formeze obiectul unei monografii. Am preferat să rezervăm un deosebit loc acestor legi speciale, cari întregesc, modifică şi uneori contrazic articolele codului de comerţ, spre a da mai multă desluşire acestor desvoltări şi a nu le grămădì în separatele explicaţiuni ale codului, cari sunt în legătură».

Această separaţiune a comentariilor codului de comerţ, de comentariul legilor speciale prezentă — întrucât s'au evitat repeţirile — două avantaje: pe de o parte ea a contribuit la claritatea materiilor explicate astfel în mod deosebit; iar pe de altă parte a permis a se tratà cu mai multă întindere, de cum o găsim în alte comentarii străine, această materie a legilor speciale, în legătură cu codul.

In genere, în literaturile străine, legile speciale sunt tratate în monografii răsleţe, iar autorii, cari explică textele codului de comerţ, trec repede asupra acelor legi, atingând numai în chip sumar ceeace din capriciul legiuitorului sau din diferite alte împrejurări iese din cadrul codului.

Mai este încă de observat că şi legile despre cari autorul are grijă a ne prevenì că prezentă un caracter pur civil, cum e legea numelui, de care se leagă apoi legea curat comercială a firmelor, sau cum sunt legile de caracter pur industrial, cum bunăoară aceea

a brevetelor de industrie, sunt comentate în prezentul volum cu aceeaş grije ca şi o lege de caracter pur comercial, destul numai ca ea să stea în legătură logică şi raţională cu întreaga materie a dreptului comercial.

Părăsind metoda urmată de preferinţă în primele două volume — metodă de altmintreli potrivită, când e vorba de comentarea importantelor texte ale codului, şi mai uşor de urmat faţă de o mai bună clasificaţie a articolelor comparativ cu celelalte legi — autorul nostru, în volumul III urmează metoda sintetică, spre a da articolelor din diferitele legi speciale o coeziune egală celor din codul comercial.

Această combinaţiune a ambelor metode înlesneşte desvoltarea sub diferite faze a subiectelor comentate, formând un tot omogen de premise şi concluziuni, cari leagă explicaţiunile date articolelor codului în primele două volume cu explicaţiunile cuprinse în lucrarea prezentă.

Impărţirea materiei. Am spus deja că tomul I din volumul III cuprinde comentariul legilor privitoare la persoana comerciantului şi la fondul comercial. Ca şi codul, ea este subdivizată cu sistemă în titluri, capitole şi paragrafe. Astfel fiecare materie e tratată deosebit, din punctul de vedere economic, istoric, juridic propriu zis şi al legislaţiunii comparate, arătându-se, unde e nevoie, îmbunătăţirile ce s'ar puteà introduce. Pe lângă partea pur teoretică, autorul a dat o deosebită atenţiune chestiunilor de practică; astfel aproape o mie de jurisprudenţe străine şi române sunt rezumate pe larg şi comentate în notele mărunte tipărite, ce însoţesc mai fiecare pagină.

Primul titlu cuprinde un capitol cu comentarea legii asupra *numelui*, urmat de un al doilea capitol despre *firme*.

Titlul al doilea e consacrat legilor privitoare la *protecţiunea muncii intelectuale şi industriale*. Capitolul întâiu se ocupă cu *dreptul de autor*, contractul de editură şi legea teatrelor. Capitolul al doilea studiază raporturile între inventator şi Stat, adică este consacrat recentei legi a *brevetelor de invenţiune*. El atinge şi chestiunea modèlelor şi a desemnurilor de fabrică şi industrie, la noi încă nereglementată, dar care ar merità să preocupe şi pe legiuitorul nostru, date fiind aptitudinile recunoscute ale poporului nostru în artă şi în industria casnică. — Capitolul al treilea se ocupă de mărcile de fabrică sau de comerţ, cum şi de concurenţa neleală.

Titlul al treilea e privitor la *fondul de comerţ*, care în sine cuprinde dreptul de editură, de reprezentare, clientelă, firmă, edecu-

rile și marfa, mobile și imobile, cuprinde adică lucrurile cele mai variate. Se atinge în acest titlu chestiunea farmaciilor, pe cari proiectul de reorganizare a serviciului sanitar a adus-o la ordinea zilei, provocând interesante scrieri din partea d-lor C. G. Dissescu și B. Missir. Opera d-lui Maniu, anterioară proiectului și scrierilor amintite, nu neglijează să se ocupe de această chestiune, precum se ocupă de multe alte chestiuni, acum la ordinea zilei.

După ce în definițiunea fondului de comerț autorul arată că el constitue o universalitate de fapt, iar nu de drept, cum voește școala germană (n. 367), se examinează recentele două modificări ale codului de comerț, relative la amanetarea fondului comercial (art. 479, 480 și 482), și pe cari le-a făcut d-l A. Bădărău ca Ministru de justiție, precum și modificarea art. 721 din Procedura Civilă, relativă la transcrierea gajului în genere, datorită Ministrului de Justiție din 1900, d-lui C. G. Dissescu.

Cu această ocazie se cercetează și se lămurește și chestiunea care face parte din fondul de comerț: Ce se înțelege printr'un așezământ industrial și un imobil servind la o exploatațiune industrială, spre deosebire de un imobil destinat unei exploatații comerciale. Astfel, în mod firesc, se trece la materia titlului următor, relativ la *încurajarea industriei indigene*, examinâdu-se legea, acum la ordinea zilei, care, precum se știe, are mai ales în vedere însuș așezământul industrial, imobilul ce servă exploatării, precum și încurajarea industriei și a fabricilor mari. Se tratează totdeodată și chestiunea monopolizării căderilor de apă (n. 647 și pag. 367 nota 1), ce în atâtea rânduri și de curând a preocupat Camerele noastre de comerț și lumea economică dela noi.

Titlul V, relativ la *comerțul ambulant*, iarăș o arzătoare chestiune pentru comerț și industrie, cu importantele subdiviziuni ale acelei legi în privința comisionarilor cari reprezentă case străine, și a lichidărilor voluntare, ca și titlul următor despre *repaosul duminecal*, se ocupă de interesele micului comerciant, micului industriaș, după cum titlul precedent, despre încurajarea industriei indigene, s'a ocupat de comerțul mare, de fabricile și industriile mari.

Ultimul titlu al acestui prim tom servește drept încheiere și ne arată *cum încetează profesiunea de comerciant;* aci autorul așează premisele pentru viitoarele trei tomuri ale acestui al III-lea volum, stabilind deosebirea ce există între încetarea comerțului și încetarea de plăți, care este un element al stării de faliment. Incetarea profesiunii de comerciant nu implică încetarea plăților; din contră, o

încetare de plată e urmată, îndată ce se declară, de încetarea profesiunii.

Cu aceasta se fineşte prezentul tom de 400 pagine, foarte mărunt tipărit (garmond fără linii), rodul unor cercetări stăruitoare de mai bine de 15 ani. El conţine o coordonare sistematică a normelor de drept; fiecare materie se leagă într'un tot de cunoştinţe, din cari principiile reies şi se înlănţuesc cu comentariile ulterioare, ceeace credem că dă nota unei lucrări personal cugetată şi corespunzătoare cerinţelor unei adevărate opere ştiinţifice.

Analiza subiectelor tratate.—In capitolul relativ la *legea numelui*, găsim *istoricul numelui de botez şi al celui de familie* (n. 489 şi 490), cum şi istoricul legiuirilor relative la starea civilă şi la nume (n. 491). Se face o deosebire între drepturile imprescriptibile şi cele inalienabile (n. 493 III); se arată cum numele de familie se dobândeşte prin efectul direct al legii sau în urma autorizării guvernului, se explică de ce Statul trebue să intervie şi cum această schimbare nu modifică statul civil al persoanelor; în fine se analizează cu imparţialitate efectele bune ale acestei legi, indicându-se însă şi tendinţa ei, care se pare autorului că e mai mult de a protejà câtevà nume istorice, decât adevăratele interese ale comerţului.

Capitolul acesta, în urma monografiilor d-lor Dem. Alexandresco, C. D. Sărăţeanu şi D. G. Maxim, conţine cel mai complet comentar al legii numelui. Corolarul lui, tot aşà de desvoltat, e capitolul următor despre *firme*.

Capitolul despre *dreptul de autor* constitue şi el o monografie vrednică de laudă. Se discută mai întâiu chestiunea dacă dreptul de autor e un drept de proprietate. D-l Maniu nu e de părere că acest drept ar fi un drept de proprietate (n. 535—537, 560).

Atât opera întreagă, cât şi partea dintr'însa, cum ar fi titlul, se bucură de protecţia legii (539 V, 540, 561).

Chestiunea manuscrisului (542) şi diferitele chestiuni relative la ziare sunt amănunţit analizate (541 IV). Se arată *nouăle modificări* aduse în legea presei şi se combate părerea greşită că prin Constituţie această lege ar fi fost abrogată (541 V, 559 II şi III). Se examinează regimul producţiunilor muzicale şi teatrale şi se analizează *Contractul de reprezentaţiune*, legea teatrelor, atribuţiile directorului general, drepturile şi îndatoririle *personalului artistic*, ale *autorului libretist sau al partiturii*, ale *publicului de a aprobà sau dezaprobà o piesă* şi faţă de care direcţia e răspunzătoare

în caz de accidente (553), se face în fine o comparaţiune între Contractul de editură şi cel de reprezentaţie (554).

Trecând la *artele figurative* şi în special la artele fotografice, semnalăm cu deosebire aicì părerea autorului, care combate pe aceea a lui Kohler, profesorul berlinez, şi a şcoalei germane, întemeiată pe *teoria injuriei* din Dreptul roman, şi aplică pentru întâia oară, pe cât ştim, *teoria franceză a abuzului de drept* în materie de fotografie (558).

Nu mai puţin se examinează chestiunea caricaturilor, a fotografierii silite a servitorilor de către poliţie; se lămureşte că atât străinii, cât şi Românii, se bucură de protecţiunea dreptului de autor, fără să se mai ceară formalitatea depunerii; în fine se analizează contrafacerea din punctul de vedere penal, indicându-se care este prescripţia în această materie.

La brevete, între cele două sisteme ce îşi dispută astăzi terenul în legislaţiune: unul, de a se da brevetele oricui le-ar cere fără garanţia guvernului, celălalt de a se da cu garanţie, dar după o prealabilă examinare, autorul preferă sistemul al doilea, care este urmat de legiuirile germane, sistemul cu garanţia guvernului (569) şi arată că la noi acest sistem *ar fi fost tradiţional,* dacă l-ar fi adoptat legiuitorul nostru (pag. 167).

Se arată importanţa socială şi economică a invenţiunilor (564); mai ales în această materie se dă o mare atenţiune legislaţiunii comparate din toată lumea, cum şi părţii critice a legislaţiunii noastre, aşà cum erà în special necesar în această materie, care a preocupat în atâtea rânduri congresele internaţionale legislative.

Nu putem terminà această analiză asupra aşà zisei proprietăţi intelectuale şi industriale, căci autorul nu admite o proprietate industrială (566), cum nu admite o proprietate intelectuală propriu zisă (537), fără de a nu atrage atenţiunea asupra *capitolului relativ la aceasta din urmă,* în care la n. 560 se desvoltă pe ce anume se întemeiază dreptul de autor.

In toată opera, stilul e clar şi îngrijit, adeseori colorat, cum bunăoară se poate constatà cetind paginele 132—133, ca să nu citez decât un exemplu.

La *mărcile de fabrică* semnalăm chestiunea dacă *pedeapsa cu amendă* se transformă în închisoare, în caz de insolvabilitate (n. 622) şi trecem repede asupra acestui întins capitol, care cuprinde un comentar mai special de practică judiciară.

De asemenea ne atrage atenţiunea critica vechei jurisprudenţe a

Tribunalului Ilfov, astăzi părăsită, de a examinà cu ocazia înregistrării unei mărci și chestiunile de fond; desbaterile iau acì un caracter practic, prin amănuntele ce se dau subiectului.

Ca chestiune de principiu se documentează, care este rolul judecătorului imparțial și se scoate în relief *originea juriului*, arătându-se comparativ care a fost la noi rolul jurătorilor în țară (n. 610).

Astfel și în această parte mai aridă de practică judiciară nu sunt neglijate chestiunile de principii și desvoltările istorice, fără de cari un comentar nu ar ieșì din cadrele unei simple analize.

Ultimele titluri sunt consacrate *fondului de comerț*, *încurajerii industriei*, *comerțului ambulant*, legii *repaosului duminecal*, lege propusă din inițiativa și stăruința regretatului nostru coleg P. S. Aurelian, iar la urmă de tot vine titlul de încheiere a lucrării.

In fine, Domnilor Colegi, opera de față atinge principalele chestiuni cu totul nouă, pe cari industrializarea le-a ridicat în lupta întreprinsă la noi dela un timp încoace, ca să încetăm de a rămâneà numai o țară curat agricolă, iar pentru toate celelalte producțiuni industriale să fim încă dajnici străinătății.

Ea conține un material prețios istoric, economic, juridic și filozofic și este o urmare a primelor două volume, cari în 1894 au fost premiate de onorata Academie, în urma raportului d-lui coleg Iacob Negruzzi, cel mai competent dintre noi în materie de drept comercial, și a propunerii Comisiunii, compuse din d-nii I. Kalinderu, răposatul P. S. Aurelian și d-l raportor.

Aceleași merite și însușiriri le posedă și primul tom din al III-lea volum, pe care autorul speră a-l completà în curând încă cu două tomuri, urmate de alte două volume. In chipul acesta, literatura noastră juridică — dealtmintreli destul de săracă — va posedà o operă, prețuită nu numai în țară, dar și în străinătate, căci cu plăcere cetirăm zilele acestea în revista «Juridiceski Pregled», ce apare la Sofia, un articol al d-lui profesor universitar St. St. Bobcev, în care se zice: «Cartea d-lui Maniu merită atențiunea juriștilor și a celor ce se ocupă cu asemenea studii și cari cunosc limba română. Ea merită să fie consultată ori de câte ori cinevà, chiar și la noi, voește să se edifice în privința legilor comerciale.» (1)

Pentru cuvintele de mai sus, am onoare a o recomandà printre cele «premiabile» la premiul Eliade-Rădulescu din anul acesta.

---

(1) Darea de seamă a fost publicată în traducere de ziarul «Viitorul», No. 536 din 12 Maiu 1909.

Andronic Motrescu, *Carte de agricultură pentru şcoalele de agricultură inferioare şi elementare, precum şi pentru uzul agricultorilor practici.* Rădăuţi 1905.—*Raport de* **I. Kalinderu.**

Am cetit totdeauna cu luare aminte scrierile româneşti apărute peste hotare.

Mai mult m'au interesat însă cele destinate poporului cu ştiinţă de carte şi şcolarilor de orice treaptă, căci, pe lângă generalizarea cunoştinţelor folositoare, pot contribuì într'o mare măsură la răspândirea unei limbi curate.

Primind lucrarea d-lui Andronic Motrescu, înscrisă la premiul Eliade-Rădulescu de 5.000 lei, am examinat-o dar nu numai ca fond, ci şi din punct de vedere al limbii în care e alcătuită.

Nu m'am aşteptat să găsesc un stil literar, sau pe cel întrebuinţat la noi în operele de agricultură, fiindcă atunci lucrarea n'ar fi folosit mediului căruia e adresată, şi în special sătenilor bucovineni, al căror graiu e presărat cu numeroase expresiuni străine şi localnice. Am căutat să văd însă întru cât autorul s'a silit să depărteze cuvintele absolut netrebuincioase, să se ferească de anumite moduri de exprimare, fără a atinge natural înţelesul, şi mai ales să obişnuească pe cetitori, şi cu deosebire pe elevi, cu o vorbire românească corectă în toate privinţele.

Am făcut multe observaţiuni cu privire la: *dialect, la forme vulgare fără interes, forme gramaticale, propoziţiuni greşit construite, repeţiri de cuvinte cu acelaş înţeles în aceeaş frază, întrebuinţarea prea des a aceluiaş cuvânt, cuvinte de prisos, nepotrivite şi rău scrise, neologisme.* Pentru a nu da o prea mare întindere raportului, citez însă numai următoarele exemple:

Pag. 13, 212, 232, 244: insuşie şi insuşii, în loc de însuşire şi însuşiri, pe cari le întrebuinţează la pag. 184 şi 185; pag. 302, 314: capitaliile, în loc de capitalurile, folosite la pag. 302; plânta aproape pe toate paginele, în loc de planta; pag. 33, 147: trăta şi suprăfaţa, în loc de tratà şi suprafaţa.

Pag. 220: «prin nutrimentile bogate», în loc de prin nutrimântul bogat; pag. 247: «productele principale din laptele de oi este», în loc de productele principale din laptele de oi sunt»; pag. 252: povară grele, în loc de poveri grele. In locul pronumelor reflexive *ne* şi *le, ni* şi *li.*

Pag. 3: «La alte plânte sunt aşezate aceste ţevi,. prin cari circulă seva în sus şi în jos împrăştiet prin corpul ei» etc., în loc de

țevile acestea, prin cari circulă seva, sunt răspândite la alte plante în tot corpul, etc.

Pag. 33: «Pentru un cal se numără pe zi așternut 2—3 kgr.», în loc de pentru un cal se socotește — sau se distribue — 2—3 kgr. așternut pe zi.

Pag. 214: «In Carpații din Galiția au vitele o coloare mai mult roșă și poartă numele vitâ roșâ polonâ», în loc de: In Carpații din Galiția vitele sunt mai mult de coloare roșie și se numesc vite roșii poloneze.

Pag. 188: «substanțe gumoase și cleioase»; pag. 332: «faci după plac și când vrei.»

Pag. 37: «ca temelie dăm o temelie»; pag. 270: «după schimbarea dinților stau dinții.»

Pag. 9. «Cu cât mai întunecată este culoarea lui, cu atâta mai ușor se încălzește el de razele soarelui...», unde *el* e de prisos. Pag. 223: «Laptele cel muls întâiu este mai apos». *Cel* e de prisos. Pag. 279: «Gunoiul de capră se întrebuințează cu drag în grădinărie.» Cuvântul cu drag e nepotrivit, căci gunoiul de capră nu poate fi în legătură cu sentimentul plăcerii. Pag. 288: «Gâsca-i foarte roditoare». Roditor se potrivește la un pom, iar nu la o pasăre sau animal.

Pag. 160: stagnantă, în loc de stătătoare; pag. 295: frotează.

In sfârșit am găsit multe paranteze nefolositoare, numeroase fraze cam întunecate și unele idei neprecizate, cari îngreuează și mai mult limba în care e scrisă lucrarea.

In ce privește fondul, cartea se prezentă mai bine. E tipărită cu litere cetețe și are multe gravuri frumoase cari ilustrează textul.

Intreaga publicație e împărțită în 4 capitole: *Agrologia, Fitotehnia, Zootehnia* și *Exploatarea,* având fiecare numeroase subîmpărțiri. La *exploatare* am observat că autorul dă și unele noțiuni despre muncă, diviziunea muncii; despre capital, asociațiuni; despre negoț, preț, ban și credit, noțiuni cari sunt folositoare în deosebi elevilor, mai ales dacă le sunt completate oral de către profesor.

Cercetând în parte fiecare capitol, găsesc că definițiunile ce dă d-l Motrescu nu sunt destul de limpezi.

O definiție nu se inventează. Ea nu poate fi dată decât aproape numai într'un fel, cu cuvinte cântărite și alese, cari să arate în chip sumar, dar precis, ideile ce cuprinde. Iată câtevà exemple:

La *agrologie* (pag. 2) autorul definește mai mult acțiunea ce are omul asupra pământului, decât studiul terenului în raport cu agricultura și cu produsele ce se pot dobândì. Ar fi trebuit apoi menționată și îmbunătățirea plantelor prin selecțiune și încrucișare.

La pag. 7 nu se precizează bine ce se înțelege prin climă, care nu e determinată numai de pozițiunea geografică, ci și de configurațiunea solului, de apropierea de mări, de expozițiunea lui, și altele.

In expunerile ce face, d-l Motrescu nu e totdeauna clar și complet. Astfel, tratând la pag. 8 despre părțile pământului, arată că ele se compun din: 1) schelet, 2) rămășițe organice, 3) nutrimentul plantelor. In desvoltarea lor spune însă că pământul mai conține minerale schimbăcioase, în cari intră pietrișul și nisipul, o subdiviziune care puteà să lipsească, deoarece pietrișul și nisipul, nefiind decât cuarț, fac parte din scheletul pământului (pag 10). Vorbind, la pag. 11, de ființele vegetale și animale, cari trăesc în pământ, numește microorganismele și bureți inferiori, în paranteză, ceeace nu e exact, pentrucă unele din microorganisme sunt animale inferioare, după cum reiese chiar din explicația dată microorganismelor.

La pag. 75, jos, spune că ogorul tăvălugit ține o umiditate egală, dar nu explică în ce mod, ceeace e de mare însemnătate.

La pag. 88 recomandă irigațiunile, ogorîrea, gunoirea, tăvălugirea, ca mijloace de luptă în contra secetei. In contra secetei se poate luptà însă și prin grăpături, și chiar cu mai mult folos, pentrucă grăparea, întrerupând vasele capilare ale pământului, mănține umiditatea. Tăvălugitul nu întrerupe aceste vase, ci ajută numai ca umezeala să iasă la suprafață, operație bună după sămănat, când sămânța are nevoie de umezeală.

La pag. 184, explicând ce e selecțiunea la animale, zice: «Imperecherea vitelor de gen felurit se face cu scopul...» In zoologie se înțelege prin gen o grupă de animale superioară speciei, iar din fraza de mai sus s'ar puteà înțelege, la prima cetire, genul calului și al boului, de exemplu, pe când autorul a voit să spue un mascul și o femelă. Intrebuințarea iepelor la prăsilă, dela 5 ani, cum se arată la pag. 254, e prea târzie.

La îmbunătățirile durabile, pag. 311, cum sunt iazurile, îndreptarea râurilor, irigațiunea, plantarea sau sădirea pădurilor, etc. arată că «aceste ameliorațiuni sporesc venitul fără de a mărì cheltuelile exploatării». Asemenea aprețiere e exagerată, căci un teren drenat

ocazionează adesea atâtea cheltueli, încât terenul se poate socotì cumpărat din nou.

Tot astfel zice, pe aceeaș pagină, că «clădirile sunt o îngreuiare a gospodăriei și ca să se facă cât se poate de ieftine». Un arendaș, care exploatează și-l interesează moșia numai câțivà ani, face într'adevăr clădiri ieftine și ușoare. Proprietarul însă e dator să construească cât mai solid, căci pe el, interesându-l moșia mai multă vreme, poate trage și tot venitul de pe urma lor. E apoi întrebarea: dacă o construcție slabă e preferabilă uneia solide, ridicată după toate cerințele? De exemplu: un grajd ușor e mai ieftin, dar nu vor ieșì din el niciodată vite bune. O magazie bună va păstrà mai bine semințele. Personalul va fi mai sănătos și mai mulțumit, când va locuì în case bune decât în cocioabe.

La pag. 331 arată că «e mai bine dacă cine are mai puțini bani își iea în arendă o moșie mai mare, decât să-și cumpere o moșie mică, căci arenda aduce mult mai multe procente decât moșia proprie». Acest principiu nu trebue recomandat. Arenda e în majoritatea cazurilor o cultură rapace, pe când la exploatările în regie, cu instalațiuni sistematice, se pot face lucrări mari de îmbunătățiri, cari sporesc venitul, peste arendă, și, ce e mai mult, îl asigură pe mulți ani. De asemenea și pentru țară e totdeauna mai bine să se cultive moșiile de către proprietarii moșiei decât de către arendași, pe cari în deobște nu-i leagă de pământ decât interesul.

In total lucrarea d-lui Motrescu se înfățișează ca un tratat general de agricultură cu ramurile ei.

Dacă ar fi fost scrisă mai cu îngrijire, ea ar fi folosit fără îndoeală tuturor agricultorilor români, nu numai celor din Bucovina, pentru cari a fost tipărită. Dar și așà cum este, cartea are meritele sale, căci multe din observațiunile privitoare la limbă se justifică prin scopul urmărit de autor, care întrebințează dialectul bucovinean, înrâurit de limbile altor popoare.

Când am cercetat lucrarea, m'am gândit chiar că aceste obiecțiuni nu trebue să tragă prea mult în cumpăna aprețierii, dacă voim să ne apropiem de o limbă literară comună.

In cazul de față, d-l Motrescu are apoi meritul de a fi muncit și de a fi făcut de sigur jertfe pentru îndemnarea sătenilor bucovineni pe o cale mai bună, tocmai în îndeletnicirea lor principală, în agricultură și economia rurală, în cari se simte foarte mult

lipsa cărților. La noi și tot nu putem spune că avem destule, dar în Bucovina și celelalte părți locuite de Români!

In speranță că la a doua ediție d-l autor va ținea seamă de scăderile semnalate și pentru a încurajà desvoltarea literaturii agricole române de peste hotare, sunt de părere a i se acordà premiul la care a concurat.

N. Petrescu-Comnen, *Etude sur la condition des Israélites en Roumanie.* Paris 1905 —*Raport de* **A. D. Xenopol**

In capitolul I autorul cercetează *originea și sporul poporației evreești în țerile române* și ajunge la încheierea îndreptățită prin o destul de bogată documentare, că imensa majoritate a Israeliților din România este de origine străină și că sporul cel cu totul afară din cale al numărului lor nu este datorit atât nașterilor, cu toate că și pe această cale ei se îmmulțesc, ci immigrărilor.

Tema însă de căpetenie pe care o tratează d-l Comnen, în lucrarea sa, nu este atât istorică, cât mai ales juridică, urmărind anume dreptul de naturalizare al Evreilor la noi în țară.

In capitolul II autorul cercetează *chipul cum se poate dobândì o naționalitate.* D-sa stabilește întâiu că naționalitatea este o chestie de drept public. Statul trebue să determine după interesele sale condițiile cerute pentru dobândirea naționalității de către străini, discută chestia dreptului teritorial și al celui al sângelui, neprimind excluziv pe nici una din ele, ci adaogând numai decât învoirea Statului, unde se cere naturalizarea. Aplicate la Evrei, cari sunt de origine străină, este vorba prin care cale pot ei să ajungă pământeni. Ei fiind străini, și Statul român neavându-i declarați niciodată pământeni, nu ne interesează chestia dacă ei nu mai sunt recunoscuți ca supuși nici de Statul austriac din sânul căruia au emigrat la noi, ci ei rămân fără patrie *(heimatlos).* Acești indivizi pot devenì o adevărată plagă socială, dar a cui este vina situațiunii lor nedefinite? De sigur că nu a Românilor, unde ei s'au introdus prin fraudă și în contra tuturor regulamentelor. Nimeni nu ne poate impune să primim pe acești Evrei în instituțiuni române, decât în condițiile pe cari găsim cu cale a le impune pentru a obținea această înaltă favoare.

In capitolul III d-l Comnen studiază: *Condiția Evreilor sub vechiul regim.*

Arată întâiu condițiile economice ale vieții lor și cum sporul lor și modul lor de a face negoț restrânge și ruinează comerțulromă-

nesc, apoi trece la expunerea naturalizării lor după dreptul vechiu și arată că ei erau excluși până sub legiuirea Regulamentul Organic, prin faptul că naturalizarea nu se puteà încuviință decât creștinilor. Chiar Convenția din Paris, care încuviințează bucurarea de egalitatea drepturilor civile și politice tuturor claselor poporului fără deosebire de naștere sau de religie, restrânge exercițiul drepturilor politice numai la poporația creștină. Prin aceasta, Armenii deveniră *ipso facto* cetățeni, iar Evreii rămaseră în condiția lor anterioară. Se pune numai în perspectivă putința întinderii drepturilor politice și la celelalte culturi prin dispoziții legislative. Legea lui Cuza Vodă din 1864 acordà Israeliților băștinași numai drepturile comunale sub mai multe condiții.

In capitolul IV se tratează: *Condiția Israeliților sub domnia actuală*. Tratatul dela Berlin suprimă incapacitatea necreștinilor pentru drepturile politice, dar în zadar se siliră Evreii să facă să se aplice dispozițiile tratatului prin o naturalizare cu grămada a tuturor Evreilor. Israeliții din România nefiind Români, ei fură supuși la condiția de naturalizare prevăzută în art. 7 din Constituția revizuită.

Aici autorul intră în considerații asupra cauzelor, pentru cari legiuitorul român a încredințat încuviințarea naturalizării Corpurilor legiuitoare, în deosebire de alte țeri cari au forme mai ușoare; după aceea cercetează condiția copiilor naturalizatului, apoi trece la desbaterea punctului celui mai însemnat, privitor la dobândirea proprietății rurale, păstrată numai cetățenilor români, studiind și toate întrebările juridice controversate ce s'au născut cu prilejul succesiunii averilor dobândite de străini.

Autorul trece după aceea în revistă celelalte drepturi încuviințate prin legi speciale cetățenilor și dela cari deci Evreii necetățeni sunt excluși, precum profesia de advocat, debitant de tutun, dreptul de cârciumar în sate și dreptul de a fi căutat gratuit în spitale, dreptul de a fi agent de schimb, de a fi alegător și eligibil la camerele de comerț, dreptul Românilor de a fi întrebuințați ca lucrători în fabrici până la $^{2}/_{3}$ din numărul total, dreptul de a fi farmacist, preferința Românilor pentru primirea copiilor în școale, dreptul de a luà parte la adunările generale ale corporațiilor.

După aceea d-l Comnen examinează obligația Evreilor de a fi supuși la serviciul militar, deși nu sunt primiți în cetățenia română; justificarea principală a acestei aparente contraziceri este în faptul că dacă Evreii ar fi dispensați de serviciul militar, ei ar immigrà încă și mai mult în România.

In cap. V d-l Comnen se rosteşte în contra naturalizării cu grămada a tuturor Israeliţilor din România, cu care îşi încheie lucrarea, intrând acì în desvoltările cele mai întinse. Afară de mici erori în partea istorică a chestiei israelite, cartea d-lui Comen constitue o bună contribuţie la cercetarea acestei însemnate probleme, şi am fi de părere a i se încuviinţà premiul, dacă onor. Secţie împărtăşeşte această părere.

Nicolae Pop, *Sădirea şi cultivarea viei.* Blaj 1908.—*Raport de* **I. Kalinderu.**

Cartea «Sădirea şi cultivarea viei», prezentată de d-l Nicolae Pop din Blaj la premiul Eliade-Rădulescu de 5.000 lei din acest an, are 178 pagine, dintre cari 2 prefaţă şi 6 introducere.

In prefaţă autorul desluşeşte două lucruri : 1) că a tipărit scrierea pentru a împlinì lipsa ce se simţià dincolo, a unui manual, care să slujească cultivatorilor români la cultura viţei de vie, la cunoaşterea şi combaterea boalelor ei, şi 2) că publicaţia, cerând cheltueli mari, a supus manuscrisul Ministerului Ungar de Agricultură, care l-a găsit bun şi i-a acordat un ajutor de 800 de coroane.

In introducere arată că înainte cultura viei în Ungaria erà în floare, umplând toamna pungile ţăranilor şi visteria Statului, dar că dela 1890 înainte, producţiunea, ca şi întinderea viilor, a început a scădeà în mod simţitor, din cauza filoxerei şi peronosporei. Descrie aceste două flagele şi îndeamnă pe săteni a apărà viile ce au, sau a replantà pe cele distruse, pentru a nu pierde un venit atât de frumos.

Cu acestea, şi cu o nouă lămurire, că a întocmit cărticica după experienţa sa de viticultor practic, după îndrumările Ministerului Ungar de Agricultură, editate în mai multe broşuri, şi după poveţele altor specialişti, intră apoi în fondul lucrării.

Materia e împărţită în capitole scurte, după lucrările necesare viei, începând dela alegerea şi pregătirea terenului, până la îngroparea viei, după culesul primului rod.

In capitolele 26, 34, 35 şi 36 tratează şi despre boalele strugurilor, despre pagubele pricinuite de brumă, grindină, îngheţ, cum şi cele provenite din subsol.

Nu sunt specialist, dar cetind scrierea cu atenţiune am făcut câtevà observaţiuni, cari mi-au fost confirmate de unii din bărbaţii noştri competenţi. Citez din acestea pe cele următoare :

La pag, 15, tratând despre terenurile ce se pot plantà cu vie

indigenă, care să fie susținută cu sulfur de carbon, zice că nu recomandă de loc acest lucru, pentru ca munca și cheltuelile să nu fie spre prea mare pagubă. Intr'adevăr, interesul sătenilor mai ales fiind de a aveà vii trainice cu cheltueli cât mai puține, erà bine nici să nu intre în amănunte, ci să se mărginească numai la povețele ce dă la pag. 149 despre apărarea viilor existente în contra filoxerei cu sulfur de carbon.

La pag. 16, scriind despre vițele americane, cu cari s'au făcut încercări, nu menționează decât trei.

Dintre acestea, *Riparia Portalis* nu-și mai are întrebuințarea generală de altă dată, ci se mărginește numai pe anumite locuri, cum sunt poalele dealurilor, văi, lunci, etc. Acest fel de viță e lăudat, de altfel, mai mult ca număr de prinderi, decât ca soliditate a altoilor.

Vitis Solonis s'a părăsit la noi dela început, din cauză că nu e îndestul de rezistentă la filoxeră. Pentru acelaș motiv știam că se cam părăsise și în Austro-Ungaria, singura țară unde a fost întrebuințată pe o scară mai întinsă. Astăzi există alte forme de vițe americane, cari se întrebuințează mai mult, după natura terenurilor, cum sunt : Riparia X Rupestris, Aramon X Rupestris, Murvedre X Rupestris și diferite forme ale Berlandierilor, cu cari s'au plantat viile de pe Domeniul Coroanei.

La pag. 22 afirmă că vinul sătenilor n'a ajuns la prețul vinului proprietarilor, din cauză că cei dintâi n'aveau via plantată la distanțe egale. Această afirmație nu e tocmai întemeiată, și o face, poate, pentru a hotărî mai ușor pe locuitori să pună vița la depărtări egale între rânduri și butuci, după împrejurări.

Am mai băgat de seamă, că în unele locuri expunerea e greoaie, chiar pentru Ardeleni. Astfel : La pagina 25, unde se vorbește despre pichetat; la pag. 88, partea despre pregătirea viței, a altoilor înrădăcinați înainte de a-i plantà, și altele.

Mai sunt și unele povețe cari, deși sunt urmate în Ungaria, nu sunt însă destul de lesnicioase și practice. De pildă : La pag. 36-37, sfaturile despre școala de vițe sunt prea migăloase și costisitoare, cu toate că privesc și școala de altoi. La pag. 47, altoirea în verde a vițelor americane se poate recomandà, după specialiștii noștri, numai atunci când e vorba de a scăpà de aceste vițe, căci altoindu-le în verde, mai mulți ani unul după altul, pier. La pag. 20 se recomandă scoaterea țărușilor la plantat și punerea lor la loc, după ce s'a sădit vița, dacă au fost mari. Această operație costă

şi muncă şi bani. Pag. 112: Carbolineul se întrebuinţează şi pe Domeniul Coroanei, însă numai la injectarea parilor dela viţa americană nealtoită, nu şi pentru parii dela cea altoită, căci ar comunicà rodului un miros destul de tare. La pag. 120 se recomandă cârnirea, adică îndoirea lăstarilor de rod pe la 15 August, de sigur însă că numai la tăierile scurte cu braţe şi numai atunci când via e pe araci, căci la cele oloage această operaţie trebue făcută mult mai de vreme.

Afară de acestea şi de alte obiecţiuni, lucrarea pare bună şi corespunzătoare trebuinţelor sătenilor de dincolo, pentru cari e făcută, atât ca limbă, cât şi ca fond.

In prefaţă autorul spune chiar, că n'a putut «reuşi să numească cu termini româneşti cunoscuţi pretutindenea toate părţile şi lucrările viei, din cauză că lipsesc în limba românească şi la poporul nostru».

Nu intru în amănunte în ce priveşte numirile tehnice, dar sunt unele cuvinte cari puteau fi înlocuite, tocmai pentru a fi pricepute de sătenii din cât mai multe părţi. De exemplu: *mixtură* (pag. 10) cu amestec sau zeamă; pag. 83: *sbeut* cu intrată în pământ, suptă de pământ, etc. Erà cu atât mai de dorit aceasta, cu cât am observat că autorul, dând pentru o numire mai multe cuvinte, e încredinţat că orice scriere românească, în afară de scopul ei, trebue să urmărească şi curăţirea limbii noastre de toate provincialismele, neologismele, etc. pentru cari avem cuvinte echivalente curat româneşti.

Imi pare bine că mai pot constatà că lucrarea d-lui Pop poate fi consultată cu folos şi de specialiştii din ţara noastră, cari doresc să ştie cum se cultivă via în alte părţi. Ea ar fi alcătuit chiar un bun manual de viticultură, dacă n'ar aveà defectele amintite şi ar fi tratat diferitele lucrări în toate modalităţile lor, nu numai aşà cum se fac în Ungaria.

In sfârşit e o lucrare care, completată şi îndreptată, ar merità şi mai mult încurajarea Academiei noastre, dar nu o recomand la premiu.

C. Rădulescu-Codin, *Cuvântări pentru popor după programa oficială a cercurilor culturale. Vol. I.* Câmpulung 1907.—*Raport de* **D. Onciul.**

Cartea, prezentată la premiul Eliade-Rădulescu, conţine 12 cuvântări ce au fost ţinute de autor în Cercurile culturale săteşti.

Cinci din aceste cuvântări sunt de cuprins moral sau patriotic, anume: Relele ce izvorăsc din lene, risipă şi minciună; Iubirea de bine; Sentimentul religios; Iubirea de ţară; Foloasele şcoalei. Celelalte şapte tratează despre igienă şi economie rurală, anume: Igiena locuinţei, hrana, îmbrăcămintea; Pelagra (cauzele ei); Alcoolismul; Ingrijirea vitelor; Trebuinţa de a cere ajutorul doctorului în caz de boală; Cultura raţională (îngrăşăminte, schimbarea semănăturilor); Creşterea gândacilor de mătase.

Invăţămintele cuprinse în aceste cuvântări sunt expuse într'o limbă bună populară, afară de câtevà neologisme, precum *creator* (pag. 88), *prostituţie* (p. 134), *pericol* (p. 135) ş. a., ce se întâlnesc pe ici pe colea. Forma expunerii, deşi uneori îngreuiată prin fraze prea lungi şi amplificate, este în general uşoară; subiectele tratate sunt bine alese şi potrivite cu scopul urmărit de Cercurile culturale săteşti.

Totuş publicaţiunea n'are o valoare literară sau ştiinţifică de aşà însemnătate, încât să poată fi recomandată pentru premiul ce este a se decerne celei mai meritorii scrieri de cuprins istoric, economic, juridic sau filozofic.

C. Rădulescu-Motru, *Puterea sufletească.* 3 broşuri. Bucureşti 1908. *Raport de* **A. D. Xenopol.**

In anul trecut d-l profesor dela Universitatea din Bucureşti C. Rădulescu-Motru a prezentat la premiul Adamachi cele dintâi trei părţi din cercetarea sa filozofică: *Puterea sufletească,* asupra căreia tot noi, fiind însărcinaţi a face raportul, am conchis la premiere, având în vedere însuşirile ei, doveditoare de adâncă putere de cugetare, întinse cunoştinţe în câmpul filozofiei şi îndemânarea tratării grelelor probleme ce atinge, în limba noastră, cea încă atât de puţin pregătită pentru expunerea întrebărilor de înaltă filozofie. Cartea d-lui Rădulescu-Motru însă, neîntrunind majoritatea necesară, n'a putut dobândì premiul.

D-l Rădulescu-Motru prezentă acum părţile IV şi V din aceeaş cercetare, cu cari ea se încheie şi cari cuprind analiza *caracterului, a puterilor sociale şi a culturii,* studiate tot din punctul de vedere al puterii sufleteşti.

In partea IV privitoare la caracter, după ce d-l Motru cercetează mai multe din definiţiile date caracterului, d-sa, intrând în fondul întrebării, studiază dacă se poate expune în chip ştiinţific

natura caracterului, adică dacă fenomenele puterii sufletești individuale pot fi formulate în legi și deci măcar până la un punct supuse prevederii, corolarul neapărat al noțiunii de legi. D-l Motru respinge cu drept cuvânt întâmpinările ce se aduc concepției științifice a caracterului, din punctul de vedere al ipotezei libertății voinței, care bine înțeles niciodată nu poate admite în ea idea de legi. Dar libertatea aceasta, științific vorbind, nu poate fi decât rezultatul combinațiilor infinite la număr ce se pot face între impresiile primite din afară și mobilele sufletești și ele infinite la număr. Și într'adevăr, dacă ar fi așà și dacă mobilele ce determină voința ar fi în număr nesfârșit, atunci putința cunoașterii științifice a jocului caracterului ar fi exclusă, deoarece infinitul combinațiilor ar echivalà cu libertatea invocată de metafizicieni. Trebue însă observat un lucru foarte însemnat, anume că nu toate întipăririle intelectuale se schimbă în mobile de voință și dau deci naștere la fapte, ci numai foarte puține din ele arată această tendință. De aceea problema caracterului trebue pusă nu pe baza libertății voinței, ci pe cercetarea acelor fenomene intelectuale, cari au tendința de a se materializà în fapte. O a doua observație tot așà de însemnată ne arată că numai acele impresii sufletești manifestă această tendință, cari găsesc mai dinainte o cale bătută spre a trece din concepție în acțiune.

D-l Rădulescu-Motru rezumă în următoarele cuvinte teoria sa, care este aceea a psicologiei celei mai nouă: Libertatea de alegere, între infinit de multe motive, nu este dat omului să o aibă. Omul este așà constituit sufletește, că nu poate să șteargă după voie urmele experienței sale trecute, ci trebue să-și continue activitatea pe aceste urme! Libertatea de voință ar presupune posibilitatea de a șterge după voie influența trecutului, ceeace evident nu se poate (pag. 334). Omul își formează caracterul din repetarea faptelor și numai așà ajunge el a se cunoaște pe sine însuș.

Ingrămădirea de idei, de precepte morale în mintea lui, nu poate aveà influență asupra caracterului, dacă nu se va găsì mijlocul de a face să coboare aceste idei și principii pe calea voinței către lumea faptelor. Numai fapta comisă desvălește caracterul, nu ideile și principiile ce le avem în minte. «Omul numai atunci ajunge să aibă un caracter, când își completează sufletul în privirea formării și păstrării imaginilor produse de propria sa activitate.» Din această derivare a caracterului se explică bunăoară așà numita *rutină*, care împiedică pe om de a-și schimbà purtarea; dar aplicarea cea

mai însemnată şi-o găseşte această teorie a caracterului în pedagogie. Şcoala, cum este organizată azi, nu poate slujì mult la formarea caracterului, deoarece atingerea cu profesorul se face numai în anumite condiţii şi nu în tot largul purtării omeneşti, aşà ca personalitatea copilului să se poată desvălì întreagă sub ochii conducătorilor şcoalei şi aceştia să poată îngrijì de reproducerea cât mai deasă a acelor fapte, cari îndrumează sau îndreaptă formarea caracterului.

Acesta este scheletul gândirii d-lui Motru. In lăuntrul lui însă câtă bogăţie de idei desfăşurată; câte întrebări lăturalnice de cea mai mare însemnătate se află tratate.

In partea V, şi ultima, a lucrării sale d-l Motru cercetează puterea sufletească în massele omeneşti, *în puterile sociale* şi în sinteza lor comună, *cultura* în deobşte. O putere socială este o activitate a unui grup de oameni; cultura este rezultatul lucrării puterilor sociale. Cultura nu reşade deci în obiectele materiale în care ea se întrupează, ci în facultăţile sufletului de a produce acele obiecte. Puterile sociale iarăş nu stau în formele cărora ele dau naştere, ci în imboldirile sufleteşti ce împing aceste forme la lumina zilei. De aceea şi instituţiile sociale văzute, cari stau în contrazicere cu sufletul poporului, nu au nici o garanţie de existenţă sau ele trebue să se prefacă după substratul sufletesc ce le susţine.

Puterea sufletească a omului, în deosebire de puterile naturii şi chiar de puterea sufletească a animalului, are însuşirea de a reacţionà asupra mediului, şi tocmai din această reacţiune asupra mediului se naşte cultura. Lumea animală se transformă sub influenţa directă a mediului, pe când cea omenească luptă în contra acestei influenţe şi o transformă pentru a o adaptà la nevoile sale.

Cât despre mijloacele pe cari vieaţa socială le pune la dispoziţia omului spre a operà transformările de cari el are nevoie pentru a existà şi a se cultivà, cel mai însemnat este acel al variaţiilor năpraznice, cari produc deodată o mare schimbare în organismul social, întocmai cum se petrec lucrurile şi cu organismele fizice. D-l Motru intră într'o analiză foarte pătrunzătoare a deosebirilor ce există între oameni şi animale în ceeace priveşte lupta pentru existenţă, selecţia naturală şi adaptarea la mediu, arătând cum puterea sufletească modifică aceste fenomene în societăţile omeneşti. Printre acţiunile modificătoare, dintre cele mai puternice sunt cele datorite oamenilor mari. După ce d-l Motru studiază rolul oamenilor mari în mersul societăţilor, d-sa stabileşte deosebirea dintre oame-

nii mari ca cugetare și cei mari prin voință sau caracter. Trece apoi la explicarea pentru ce oamenii mari de a doua specie sunt așà de rari și ajunge la cercetarea jelaniei ce se aude adesea la noi, că am aveà oameni de idei și talent, dar n'avem oameni de caracter.

D-l Motru e de părere că se cam exagerează, când se susține că avem mulți oameni de idei; în realitate n'avem nici de unii, nici de alții; dar aceasta nu e decât un fenomen prea firesc și care nu trebue să ne descurajeze; este datorit lipsei de cultură. E drept că oamenii de idei pot fi înlocuiți prin împrumuturi dela popoarele mai culte, pe când cei de caracter nu pot fi înlocuiți.

D-l Motru cercetează apoi soartea omului mare și caută să explice pentru ce contimporanii lasă adesea pe viitorul om mare să trăească și să moară în mizerie și găsește această explicare în faptul că societățile au nevoie de inovație și nu de inovator. Nu trebue aplicată judecata morală individuală la fenomenele sociale, cari au rostul și morala lor. D-sa mai arată apoi pentru ce geniile apar de obiceiu în straturile sociale ce nu sunt îmbuibate de bunuri, și anume pentrucă lipsurile îndeamnă mai mult spiritul la muncă, iar geniul poate fi paralizat, când nu i se dă prilejul.

O parte foarte interesantă a scrierii d-lui Motru este desbaterea: pentru ce organizarea actuală a societății, care este atât de atacată de socialiști, nu este apărată de nimeni; nici măcar de acei ce ar aveà interes s'o facă. Aceștia nu apără societatea, fiindcă ei singuri sunt nemulțumiți cu întocmirile ei. Toți oamenii pe cari lumea îi crede cei mai fericiți socot că trăesc într'un infern și această critică tăcută a celor ce se bucură de toate bunurile este cea mai puternică îmboldire spre transformările sociale.

Revenind asupra unei observații anterioare, d-l Motru studiază în ce constă arta de a guvernà și găsește cu mare dreptate că aceasta nu stă, cum se crede la noi, în schimbarea pe fiecare moment a instituțiilor și a legilor ce le ocârmuesc, ci în schimbarea sufletului oamenilor ce trebue să trăească sub scutul lor. Degeaba vom schimbà legi administrative, judecătorești, ecleziastice, dacă sufletul judecătorilor, administratorilor și preoților va rămâneà acelaș.

D-l Rădulescu-Motru mai atinge încă alte multe chestiuni, pe cari nu credem că mai este nevoie a le analizà, întru cât am arătat spiritul în care sunt concepute și măestria cu care sunt tratate.

Cum am spus-o și în raportul meu de anul trecut, studiul filozofic al d-lui Motru este foarte bine făcut, dovedind o stăpânire

deplină a materiei, o cunoştinţă a tuturor teoriilor referitoare la chestiile ce le atinge, dovedită prin numeroasele citaţii din operele ce le conţin, o îndemânare desăvârşită în alegerea adevărului din deosebitele păreri uneori contrazicătoare ale deosebiţilor cugetători; o limbă limpede şi în destul ferită de neologisme, ceeace nu este o însuşire fără preţ în tratarea materiilor filozofice, cari au frământat aşà de puţin până acum mintea românească. Şi tocmai din acest punct de vedere credem că asemenea încercări trebue încurajate, căci mintea unui popor nu se coace desăvârşit, decât când atinge gravele probleme ale cugetării filozofice, ceeace aduce frământarea limbii pentru a da rostire acelor cugetări, mijlocind desăvârşirea gândului şi a graiului naţional. De obiceiu vulgul pare a pune puţin preţ pe asemenea speculaţii abstracte; dar dacă se va luà seama că abstracţia sporeşte totdeauna cu propăşirea culturii şi că gradului ei celui mai înalt corespund şi abstracţiile cele mai vaste, se va vedeà îndată cât de greşită este această părere. Gândirea filozofică este culmea gândirii omeneşti; ea, înălţându-se sus deasupra faptelor, se desface tot mai mult din lumea reală, căutând să dea acesteia o interpretare ideală, curat omenească, căci omul în adevărata lui esenţă este idee. Cultivarea filozofiei, ca cea mai înaltă îndeletnicire omenească, trebue deci salutată cu bucurie de către toţi acei ce ţin ca neamul lor să se urce în regiunile superioare ale culturii, iar părăsirea studiilor filozofice dovedeşte totdeauna că un popor este necopt pentru civilizaţie.

Sunt deci de părere a se încuviinţà d-lui Rădulescu-Motru premiul la care a concurat.

Radu Rosetti, *Pentru ce s'au răsculat ţăranii.* Bucureşti 1908. — *Raport de* **Gr. G. Tocilescu.**

Sub acest titlu: «Pentru ce s'au răsculat ţăranii», cunoscutul autor al cărţii: «Pământul, Sătenii şi Stăpânii în Moldova», premiată anul trecut de Academia Română, a publicat o nouă şi însemnată lucrare, ce poate fi socotită ca o continuare şi întregire a operei sus amintite. După planul primitiv, volumul I aveà să fie urmat de unal doilea: «Pământul, Sătenii şi Stăpânii în Ţara-Românească.»

«Adunasem materialul aproape întreg — ni se spune în prefaţă — şi constatasem identitatea aproape desăvârşită a desvoltării legăturilor dintre săteni şi stăpâni în amândouă ţerile», când «izbucnirea răscoalei ţărăneşti din primăvara trecută, care de altmintrelea nu

m'a surprins de loc, m'a îndemnat să amân pe mai târziu completarea celor privitoare la trecutul depărtat şi, folosindu-mă de faptul că acel trecut în ambele ţeri a fost aproape identic, să păşesc la analiza împrejurărilor din veacul al XIX-lea, cari, în unire cu cele mai vechi, au adus asupra ţerii furtuna care a sguduit astă primăvară până şi temeliile Statului Român.»

In asemenea împrejurări nenorocite şi sub impulsiunea unei grabnice necesităţi, autorul nostru s'a pus la lucru: «A trebuit deci—cetim în aceeaş prefaţă—ca în scurtul timp dela Aprilie şi până astăzi (Decemvrie 1897) să adun materialul, să redactez scrierea şi s'o tipăresc ; această grabă va lămurì multe omisiuni şi multe slăbiciuni ale cărţii de faţă.»

Cu toate acestea, cată să observăm încă dela început, noua lucrare a d-lui Rosetti nu prezentă caracterul unei scrieri pripite, tendenţioase, rezultat al preocupărilor momentane şi trecătoare ; nu este o scriere ocazională, destinată a răspunde la un moment dat unei chestiuni date. Din potrivă, ea poartă în sine toate însuşirile unui studiu îndelungat, pacient şi reflectat, întreprins după un plan şi după o metodă hotărîte cu mult mai dinainte. Astfel, numai cu aceste lămuriri, titlul cărţii: «Pentru ce s'au răsculat ţăranii», îşi găseşte justificare, opera putând fi mai nemerit intitulată: *Istoria chestiunii ţărăneşti în România dela început şi până astăzi.*

Intr'adevăr dela prima până la ultima pagină totul este închinat acestei «chestiuni ţărăneşti». Primele patru din cele cinci cărţi, în care este împărţită opera, tratează : Cartea I : «Originile chestiei ţărăneşti», ocupându-se în două capitole deosebite: despre dreptul românesc şi decăderea lui, şi pricinile de nemulţumire între săteni şi stăpâni, cu urmările lor ; cărţile II—IV incluziv conţin: «desvoltarea chestiei ţărăneşti», şi anume: cartea II: ţărănimea română sub Regulamentul Organic în Moldova şi Ţara-Românească, legiuirile privitoare la ţărănime în vremea lui Mihail Vodă Sturza, Grigorie şi Alexandru Vodă Ghica, Gheorghe Bibescu şi Barbu Ştirbei, cu arătarea chipului în care se exploatau moşiile în ambele principate, a abuzurilor la cari erau supuşi ţăranii în vremea domniilor regulamentare, a decăderii clasei stăpânitoare în cursul acestui regim şi a naşterii unei clase nouă, în fine a înrâuririi epocei regulamentare asupra stării sufleteşti şi economice a ţăranului român.

Cartea III: «legea rurală», expune chestia rurală înainte de Divanurile ad-hoc, în Divanul ad-hoc al Moldovei şi în Convenţia dela

Paris, apoi dela 1859 până la 1864; trece la analiza legii rurale dela 14 August 1864, iar în cele două capitole finale arată păcatele legii rurale, decăderea boierimii şi schimbarea ce s'a făcut în starea morală şi materială a ţărănimii.

Cartea IV: «regimul tocmelilor agricole» ne dă mai întâiu o expunere amănunţită a diferitelor legi de tocmeli agricole, legile de vânzări de bunuri ale Statului şi de împroprietăriri, institutele de credit pentru ţărănime, viţioasa distribuire a proprietăţii şi a exploatării pământului în România.

In ultimele capitole ale acestei cărţi se enumeră continuele provocări şi aţâţări ale ţărănimii, care începe a aveà conştiinţă de puterea ei, ruina desăvârşită a boierimii şi chipul de a fi al nouăi clase stăpânitoare, schimbarea desăvârşită în starea sufletească a ţăranului, albăstrimea satelor, influenţa oraşelor asupra satelor, şi influenţa revoluţiei ruseşti asupra spiritului ţărănimii române.

Cel care a cetit cu atenţiune aceste prime patru cărţi va înţelege cu atât mai uşor şi va percurge cu interes şi mai mare conţinutul celei de a cincea şi ultima carte: «criza şi mijloacele pentru a înlătură primejdia pentru viitor». Acì trec pe dinaintea ochilor, în trăsuri luminoase, mai întâiu simptomele premergătoare ale răscoalelor şi anume: turburările din 1888, 1894 şi 1900; turburările apoi din primăvara anului 1907, cu indicarea adevăraţilor instigatori, şi a semnificaţiunii acelor răscoale.

Ultimele trei capitole, cele mai însemnate poate din întreaga operă, desfăşoară: importanţa şi primejdiile chestiunii ţărăneşti, dovedeşte cum latifundiul este adevăratul duşman şi prin ce cată el a fi înlocuit; cum proprietatea cea mare trebue păstrată cu îngrijire şi care este rolul ei pe viitor; cum regimul tocmelilor agricole actual e nevoie a fi oborît şi înlocuit prin altul ocrotitor al intereselor obştei, cum prin forţa lucrurilor arendaşii vor dispăreà spre folosul tuturor; cum una din fericirile de căpetenie ale coruperii va dispăreà dacă pe viitor ţăranii vor fi lăsaţi să-şi aleagă deputaţi dintr'înşii la colegiul al III-lea; în fine autorul insistă asupra nevoii ca ordinea să fie mănţinută cu orice preţ, pentrucă «ţăranul trebue să ştie că legea este lege, că toţi sunt datori a i se supune şi, la caz de împotrivire, trebue ca ea să-i apară în toată dreptatea, dar totodată şi în toată străşnicia ei.»

Acesta este în scurt cuprinsul însemnatei opere, de care ne ocupăm, iar dacă acum întrebăm cari să fi fost cauzele răscoalelor de anţărţ, iată răspunsul judicios ce ni-l dă autorul:

«Răscoalele de astă primăvară sunt roada firească a păcatelor săvârșite în potriva obștei acestui popor în curs de veacuri de către vechea clasă stăpânitoare și, în cursul celor de pe urmă cincizeci de ani, de către noua clasă stăpânitoare, a nemulțumirii și a urii stârnite în obște de aceste păcate.

«Orice observator stăruitor și lipsit de prejudecăți, care a urmărit schimbările săvârșite în starea sufletească a poporului, mai cu seamă dela răsboiu încoace, n'a putut decât să se încredințeze de ființa și de creșterea zilnică a acestor nemulțumiri și a acestei uri, a trebuit să înțeleagă că clipa în care nemulțumirile și ura aveau să izbucnească în fapte de mânie puteà să sosească din ceas în ceas. Blândețea, răbdarea și indolența țăranului singure au tărăgănat izbucnirea până în anul de față.

«Materiile inflamabile erau de mult adunate grămadă, ele așteptau scânteia care trebue să le aprindă.

«Scânteia a ieșit din stoarcerile și vexațiunile nesuferite ale unuia din trusturile jidovești. Focul aprins la Flămânzi, unde a ars puțin, s'a întins înnecând în flăcări țara întreagă, dovedind prin simultaneitatea izbucnirii și prin uniformitatea ei, că de acelaș duh, de aceleași patimi, de aceleași aspirațiuni, mai domoale aici, mai aprinse dincolo, este stăpânită întreaga țărănime română, obștea și puterea națiunii, dela Dorohoiu până la Severin».

«Adevărații instigatori ai acestor mișcări sunt egoismul, lăcomia, lipsa de scrupul și lipsa de prevedere a clasei stăpânitoare, ale celei vechi, cât și ale celei nouă. Asupra lor cade toată greutatea răspunderii pentru groaznica primejdie în care răscoalele au pus țara: amestecul străinului, și de care a fost scăpată prin credința și simțul de datorie al oștirii» (p. 624).

Iar drept concluziune a întregii opere autorul ne spune :

«Chestiunea țărănească în România este pentru noi, pentru întreg neamul nostru, chestiunea de căpetenie ; de deslegarea sau de nedeslegarea ei este legat viitorul României întregi. Dacă izbutim să transformăm în curând obștea poporului nostru de astăzi, slabă, săracă, smerită și nemulțumită, cu inima plină de ură pentru fruntașii țerii, într'o țărănime puternică, bogată, mândră, mulțumită de soarta ei; dacă între colibă și curte va domnì pace și inimă bună, putem fără îngrijire să avem nădejde în falnic viitor. Românii vor stăpânì, în răsăritul Europei, locul ce se cuvine nașterii, numărului, înțelepciunii și brațului lor : Vor fi fruntași printre neamurile megieșite.

«Dar dacă cerbicia unei mâni de oameni va izbutì să zadărnicească încercările ce se fac pentru desrobirea economică de fapt a obștei neamului, mănținând-o în șerbirea și în smerenia de până astăzi, suntem pe pragul unui lung period de turburări lăuntrice, de răscoale sângeroase, de pagube, de micșorare de prestigiu și poate chiar de batjocură, ce începusem să o uităm, a străinului făcând legi în țară, a unei stări prelungite de neputință, care ne va ţineà pe loc și ne va da înapoi, punând pe toți vecinii în stare să ne iea înainte...

«Avem un Rege, a cărui înțelepciune a întemeiat cu ajutorul brațelor țărănimii române neatârnarea țerii și Crăia. El nu va scăpà prilejul ce i se înfățoșează să îndrume lunga lui Domnie prin *desrobirea economică* a obștei supușilor săi, să facă pentru acea obște *mai mult și mai cu temeiu,* decât a făcut oricine, și să cucerească, în inimile ei și ale urmașilor ei, un loc ce n'a putut sau n'a avut prilej să-l cucerească încă Ștefan, nici Mihaiu» (pag. 669—670).

*

«Mai mult și mai cu temeiu» înseamnă, Domnilor Colegi, o plămădire mai norocoasă a vieții țărănești, decât s'a putut statornicì până acum, cu tot mormanul de legi, ce s'au tot votat, pentru ca să ne dea niște rezultate mai mult decât îndoelnice.

Fie ca legiuirile recente să fie mai norocoase și mai eficace în urmările și aplicarea lor! Cât despre opera autorului, am scos în relief cu altă ocaziune prețioasele însușiri de istoric critic și de scriitor ale d-lui Rosetti; mai nainte de toate pornirea curată și grija de a descoperì și a spune adevărul în toată puterea și goliciunea lui, fără a se gândì la ce va zice o partidă politică sau alta și preocupându-se numai de ce va spune conștiința omului și dreapta judecată a istoriei.

Tocmai acì constă valoarea operei: muncă conștiincioasă în adunarea materialului, minte ageră și luminată în alegerea și folosirea lui, talent meșteșugit și claritate în expunere, sinceritate și curaj, tot atâtea însușiri ce rareori ne întâmpină așà de fericit întrunite la unul și acelaș scriitor.

Unde mai puneți și bogăția izvoarelor inedite ce meritosul autor a știut să-și agonisească cu trudnică răbdare și îndelungate silințe?

Din aceste izvoare voiu face numai câtevà extracte:

«Generalul Beghidov — e vorba de o răscoală țărănească în Moldova din anul 1831, — având sub ordinele lui un regiment de ca-

zaci şi două *tunuri* uşoare, sparse cu uşurinţă centrul rezistenţei la Săbăoani, unde răsculaţii se întăriseră împrejurul bisericii. Lupta costă pe ţărani 18 morţi şi 42 răniţi, pe Ruşi 1 ofiţer ucis şi 12 soldaţi răniţi» (pag. 56).

Sătenii din Vlaşca se plâng că: «Fără nici o pricină binecuvântată, pun boierii pe ţiganii dumnealor de ne spoesc pe obraz cu băligar sau cu noroiu, lucru cu totul împotriva omenirii», iar dacă arătau bieţii oameni vreo nemulţumire, la clacă, atuncia boierul «porunceşte ţăranilor de ne scuipă în gură — lucru împotriva religiei» (pag. 228).

Aceste amănunte nu sunt câtuş de puţin înflorituri retorice; ele sunt scoase din Arhiva Ministerului de Interne, Divizia Administrativă, pachetul 9 din 1844, şi ca ştiri inedite ele dau o valoare şi mai mare lucrării d-lui Rosetti.

Să-mi fie îngăduit a mai cità încă câtevà pasage din actele inedite, păstrate în acea Arhivă, pentrucă ele arată durerea înnăbuşită a ţărănimii noastre, care în acest altar al ştiinţei şi culturii româneşti trebue ascultată şi ea cu toată inima şi cu sfinţenie:

«Dumnea-lui Niţă Murgianul, când eram în lucru, adică în zilele de clacă, spun sătenii, nu ne lăsà să ne mai odihnim şi noi, după cum este obiceiul muncitorilor, ci venià de ne sculà dela masă cu îmbucătura în gură şi din biciu ameninţând ca să ne lovească să ne sculăm mai de grabă să mergem în lucru. Care aceasta nici la Agareni (Turci) n'am pomenit, că ei deşi erau păgâni, dar de la masă nu ne sculà, până ce nu mâncam. Iar dumnea-lui fără suflet, înjurând de sfânta şi de vieaţa făcătoare Cruce şi de Dumnezeu, întru care fiind şi copilaşi la munca dumi-sale şi au auzit sudălmile şi înjurăturile, se sculau cu lacrămi pe obraz, plecam la secere, fără să fim ascultaţi» (pag. 238).

Aceste citaţiuni ar puteà fi îmmulţite, spre a dovedì suferinţele la cari au fost supuşi şi pe alocurea încă mai sunt siliţi să îndure ţăranii noştri.

Nu putem încheià raportul de faţă, fără a declarà că nu împărtăşim opinia d-lui Rosetti despre Cuza şi Kogălniceanu, că amândoi ar fi fost călăuziţi în chestia ţărănească de un sfetnic primejdios: adică de o pătimaşă goană după popularitate (pag. 420). Nu credem că aceasta ar fi sentinţa istoriei în judecata unuia din cei mai distinşi bărbaţi de Stat ce l-a avut neamul nostru, ca să putem admite împreună cu d-l Rosetti, că Kogălniceanu, cu tot talentul,

cu tot geniul său, a dat cu acest prilej dovadă de o mare uşurinţă şi de o mare superficialitate.

Noi ştim că tocmai Kogălniceanu a potolit mişcarea ţăranilor în Divanul ad-hoc, şi chiar din fragedă copilărie marele bărbat erà conştient de drepturile ţărănimii. Dacă goana după popularitate ar fi fost motivul, atunci ar trebuì să observăm în activitatea şi cugetarea lui Mihail Kogălniceanu o trecere repede dela o părere la alta, dela un partid la altul. Aceasta însă nu se constată, din contră el este unul şi acelaş dela vârsta de 17 până la 70 de ani. Cugetarea lui rezumă preocupările întregii epoci şi a generaţiunii în fruntea căreia el pururea a stat: unirea, autonomia ţerii şi desrobirea clăcaşilor prin răscumpărare cinstită.

Dacă faţă de toate drepturile *ab antiquo* ale sătenilor, Cuza şi Kogălniceanu, prin răscumpărarea clăcii, au vândut, precum zicè d-l Rosetti, dreptul generaţiilor viitoare de săteni «pentru un blid de linte», atunci ar trebuì să ne îndoim de izbânda oricărei reforme bune.

Fireşte că în legea rurală din 1864 sunt multe lacune, dar nu atâtea ca să putem spune că fără ea ţărănimea noastră ar fi fost mai fericită.

Din potrivă, avem tot temeiul să credem că legea din 1864, cu toate lacunele ei, este una din temeliile vieţii ţărăneşti, căci fără dânsa fostul clăcaş nici azi nu ar aveà căminul lui, iar satele noastre ar fi rămas pustii. Este o mare deosebire între urmările Regulamentului Organic şi roadele legii din 1864; cea dintâi legiuire se resimte printr'o însemnată emigrare a sătenilor în Basarabia, Bulgaria, Turcia şi Serbia; legea din 1864 din potrivă a legat pe veci pe sătean de pământul ţerii. a făcut din el un viteaz apărător al lui, cinstea casei lui a fost pusă la adăpostul unui cămin, şi cum încheiam studiul meu din 1882 asupra ţăranului român: «din ziua când proprietatea a fost sfinţită şi pentru ţăran, de atunci şi libertatea şi-a pus piciorul pe pământul românesc».

Precum vedeţi, Domnilor Colegi, lucrarea d-lui Rosetti conţine o parte din preocupările vii politice, sociale şi economice la ordinea zilei. Ea este până astăzi singura operă sumară a întregii chestiuni ţărăneşti în legătură cu problemele actuale.

De aceea mă încumet ca s'o recomand printre cele mai bune ce s'au prezentat anul acesta la premiul Eliade-Rădulescu, propunând a i se acordà premiul.

Ch. Christu Stoianovici, *O contribuțiune la problema îmbunătățirii agriculturii noastre. Agricultura în armată.* București 1908. — *Raport de* **At. M. Marienescu.**

Autorul în prefață zice că lucrarea de față a fost publicată într'o serie de articole în revista «Economia națională», verosimil în 4 articole, și în urma criticelor, autorul, ca răspuns, a mai adaos un Apendice, și pe lângă toate acestea autorul mărturisește că: Desbaterea asupra subiectului, ce tratăm, nu este încă închisă, deci studiul său încă nu i-a câștigat o convingere hotărîtoare.

Autorul în titlul părților I, II, III și IV înșiră foarte multe principii teoretice pentru tema sa, și acelea în general sunt bune și frumoase pentru un ideal, ce-l conduce; dar când e vorba de Agricultura în armată, e de lipsă a învăță pe alții, că acel ideal, cum s'ar puteà pune în practică; autorul însă aceasta nu ne-o arată.

Autorul la pag. 36 zice că nu a încercat ca să facă un program amănunțit al tuturor lucrurilor necesitate. Și anume o școală de agricultură în armată nu se poate fără un program detaiat și cât mai complet.

Și apoi autorul în Apendice, pag. 47, zice: Patru sunt sistemele, după cari se desemnează instructorii agronomi în școala de agricultură în armată: 1. Ofițeri. 2 Conferențiari speciali civili. 3. Absolvenții școalelor de agricultură, cari fac stagiul în armată și 4. Absolvenții școalelor de agricultură, angajați ca instructori și șefi de cultură.

Prin acestea nu se arată nici o sistemă întreagă, ci pentru alegerea instructorilor, autorul are 4 păreri; deci autorul nu ne comunică un sistem școlar pentru școala de agricultură în armată.

Ca să nu apară neobservat, ce zice autorul în prefață, pag. 4, citez: «Ne mai rămâne Italia, în care cursurile teoretice de agricultură fiind introduse în armată între anii 1882—1887, s'au generalizat în toată țara. La anul 1897 funcționau 77 de instructori în 300 de localități, cheltueala fiind numai de 10,610 lei; iar la 1905 numărul instructorilor s'a ridicat la 220 cu 45 000 de soldați elevi și cu 100 de câmpuri de experiență.

Dar nici această expunere nu cuprinde în sine un program ori un sistem, ca p. e. Ministrul de Instrucțiune și cel de Răsboiu să se poată orientà, ca în armată să introducă școala de agricultură. Autorul trebuià ca să ne comunice întregul program și sistem, ce s'a introdus în Italia pentru școala de agricultură în armată.

Astfel, din punct de vedere al practicei, opul nu e complet, nu învață aceea ce e de lipsă; căci alta e a aveà un ideal pentru cevà, și alta e a aveà un plan pregătit, ce s'ar puteà realizà.

Din aceste motive opul «Agricultura în armată» nu se poate recomandà pentru premiere.

Dr. Vasile Suciu, *Teologia dogmatică fundamentală.* Blaj 1907. 2 vol.
» » *Teologia dogmatică specială.* Blaj 1908.. 2 vol.

Raport de **C. Erbiceanu.**

Aceasta este opera în 4 volume prezentată la premiu Lucrarea e completă și vastă. La prima vedere s'ar păreà că vol. I și II din Dogmatica fundamentală n'ar puteà intrà de drept la premiu, pentrucă sunt imprimate în anul 1907. Insă pentru cuvântul că toate aceste patru volume constituesc cadrul complet al acestui studiu, apoi considerând și cuprinsul vast al acestui studiu, ce probabil n'a putut fi imprimat în curgerea numai a unui an, pentru acest cuvânt sunt de socotință că nu trebuesc înlăturate dela început dela premiu, ca nefiind toate volumele imprimate într'un an. Acum să analizăm cuprinsul fiecărui volum în parte și aprețiindu-i valoarea, să ne dăm părerea asupra întregei lucrări prezentate de autor. Să începem cu volumul I. Dogmatica fundamentală e în format 4⁰ mare și cuprinde 387 de pagine, afară de erată. In acest volum se tratează teoretic ideile despre religiune în genere, necesitatea ei în omenire și în special necesitatea pentru individ de a aveà o religiune. Urmează apoi absolută trebuință pentru Stat de a aveà o religie în societatea omenească și că ea se găsește la toate popoarele civilizate și barbare. Expune trebuința unității religiei și pentru Stat și pentru societate.

Toleranța religioasă este admisă numai în unele cazuri, după autor. In fine vorbește despre natură, providență dumnezeească; posibilitatea omului de a cunoaște religiunea supranaturală; religiunea naturală și raționalismul cu ideile lui false, cari neagă revelațiunea și posibilitatea ei, combate aceste sisteme și desvoltă apoi pe larg sistemul din Biserica catolică. Continuă după acestea cu desvoltarea posibilității religiunii supranaturale. Tratează apoi despre minuni și necesitatea revelațiunii supranaturale. Vorbește în fine cum poate cunoaște omul revelația supranaturală, despre noțiunea minunilor, posibilitatea și puterea lor demonstrativă. De aicia începe a tratà profeția, posibilitatea și puterea ei demonstrativă, divinitatea religiunii creștine, cum și datoriile omului față de revelațiune, raportul dintre

facultățile noastre și revelațiune. Continuă apoi cu adevărătatea divinității creștinismului.

Face pe scurt istoria religiunii la Chinezi, Indieni, Brahmani și Budismul cu ramurile sale. Expune monoteismul la Evrei, mahometanismul, după care trece la asemănările comparative dintre deosebitele religii față cu creștinismul. De aicia intră propriu în creștinism, vorbește despre caracterul personal al Domnului nostru Is. Hristos, povestește minunile sale și arată adevărătatea lor în creștinism. Expune învierea lui Hristos, profețiile lui, profețiile privitoare la Mesia și îndeplinirea lor. Expune de asemenea propagarea creștinismului, conservarea și efectele religiei lui Hristos; în fine Martirii din creștinism și tăria lor în suferințe. Cam acest material vast și variat cuprinde volumul I din Dogmatica fundamentală. Acest volum este dar o expunere filozofico-istorică a omenirii din punct de vedere religios; s'ar puteà numì și tratat metafizic ori filozofia religiunilor, din care ar decurge ca consecvență trebuința absolută a unei certe credințe în omenire. Modul tratării chestiunilor este polemic, combătând orice părere opusă catolicismului, și nu găsește bun autorul decât ceeace confesează Biserica catolică. Orice alt rit creștin este combătut, pentrucă admite principiul că, afară de Biserica catolică, nu e posibilă mântuirea omului.

Să trecem acum la cuprinsul volumului II.

Volumul are acelaș format, cuprinzând tradiția și Biserica din creștinism, care e expusă în 401 pagine. Conține dar și acest volum un material abundent. Autorul începe cu dovedirea conservării și propagării religiunii creștine. De aicia începe a tratà propriu despre Biserica lui Is. Hristos, întemeietorul ei, probând că Biserica e o societate sau instituțiune văzută; arată scopul Bisericii și necesitatea ei pentru omenire, constituția Bisericii și forma ei de guvernământ, și ne spune că guvernământul din Biserica de apus este cel monarhic simplu, restrâns în persoana Papei. Vorbește apoi pe larg despre membrii Bisericii, după care expune proprietățile și prerogativele Bisericii, în care parte desvoltă și notele Bisericii, că adică este Una, Sfântă, Catolică și Apostolică. Tot în această parte tratează indefectibilitatea și infailibilitatea Bisericii, care tratat este destul de pe larg, și în fine ajunge la primatul papal. Această dogmă este foarte pe larg tratată, cuprinzând în ea și infailibilitatea papei (pag. 190—372).

Această chestiune este tratată mai pe larg decât toate chestiunile, așà că mai întreg volumul II se ocupă de dogma papalității,

Aduce toate dovezile istorice din trecut spre a probà primatul papal. Astfel autorul dovedește că este un ardent catolic, mai catolic chiar decât mulți teologi catolici. Toate probele aduse sunt mare majoritate în latinește, probează însă că cunoaște și ritualul din Biserica noastră ortodoxă; dar îl interpretează cu intenție de a-și susțineà teza sa catolică. In expunerea definițiunii dogmelor se ține pururea de hotărîrile sinodului de Trident și de Bulele papale. Aș puteà zice chiar, că autorul este cel mai ortodox catolic, ținându-se strict de definițiunile ritului său. Toate inovările catolice le apără cu multă insistență. Acest volum este un fel da *vade mecum* pentru orice catolic, iar pentru un teolog de alt rit este o lovitură dureroasă a credinței sale.

Să trecem acum în cercetarea cuprinsului volumului I al Teologiei speciale.

Acest volum cuprinde 557 de pagine și este de acelaș format ca și volumele precedente, dar mai voluminos. In el autorul nu tratează decât chestiunea Unității Dumnezeești; a Trinității, Creațiunea, întruparea lui Is. Hristos sau răscumpărarea omului prin Is. Hristos și în fine Grația. Toate aceste dogme sunt bine și lămurit tratate, cu toate probele cunoscute, conform confesiunii sale catolice. Autorul nu aduce dela sine nimica nou în toată lucrarea sa, nici chiar modul tratării, pentrucă acest studiu este de mult hotărît și țărmurit, dar probează evident că e un savant teolog, cunoscând în amănunțime toată desvoltarea teologică în decursul veacurilor; este dar pe deplin convins de dogmele catolicismului, ceeace e un merit însemnat pentru el și o laudă pentru catolicism. In însemnata chestiune a Unității și existenței lui Dumnezeu aduce ca dovezi probele deduse din argumentele cunoscute, din cel cosmologic, pe care-l expune pe larg, din cel teleologic și în fine istoric, și abià amintește despre argumentul zis moral, care e poate cel mai convingător dintre toate. După aceasta trece la expunerea însușirilor dumnezeești, simplitatea, bunătatea, etc., apoi voința divină, în care intră, după autor, atât providența cât și predestinațiunea. La pagina 131 începe tratatul despre Sf. Treime, care se termină la pagina 225. Tot în acest capitol vorbește și despre purcederea Sf. Duh și dela Fiul — filioque, pe care o probează rezolvând-o în sensul Bisericii sale, combătând ortodoxismul nostru.

Această chestiune destul de spinoasă a provocat, cum știm cu toții, separarea Bisericii lui Hristos în Orientală și Occidentală; aceasta chestiune singur Dumnezeu o cunoaște în fond. Orientalii

rămân pe lângă vechea hotărîre sinodală din Nicea, cuprinsă şi în crezul nostru: «Care dela Tatăl purcede». Se bazează pe textul Evangeliei lui Sf. Ioan: «Iar când va venì Mângâitorul Duhul adevărului, care dela Tatăl purcede, acela vă va învăţà pe voi toate». Autorul îşi dă toată silinţa de a adeverì că noi ortodoxii suntem în eroare, când credem că Sfântul Duh purcede numai dela Tatăl. Aceasta e chestiune pur de credinţă şi nu de ştiinţă, pentrucă chestiunea transcede marginile minţii omeneşti, ca toate Dogmele religiunii creştine. După tratatul Trinităţii autorul expune creaţiunea lumii, scopul ei şi conservarea făpturilor, crearea lumii metafizice precedată de cea fizică; tratează apoi chestiunea îngerilor, starea lor originală, originea omului, transformismul şi evoluţionismul. In această parte probează autorul că este la curent cu toate chestiunile desvoltate de învăţaţi în prezent. Vorbeşte despre sufletul omenesc, spiritualitatea lui, unitatea şi originea lui; starea primitivă a omului după creare, în fine căderea omului şi păcatul original, natura şi propagarea lui. Aicia autorul are un tratat despre imaculata concepţiune a Sf. Maria, Maica Domnului, pe care o expune destul de amănunţit. Dela pagina 351 începe tratatul despre Dumnezeu Răscumpărătorul, sau întruparea lui Is. Hristos şi probează cu texte scripturistice Dumnezeirea lui Is. Hristos, cum şi natura lui omenească; după care propune şi combate ereziile, Adopţionismul, Monotelismul şi Monofisitismul şi combate convingător aceste erezii; vorbeşte în urmă despre Comunicarea idiomatelor ori a proprietăţilor celor două naturi în Is. Hristos; adorarea lui Is. Hristos ca om şi ca răscumpărător, necesitatea răscumpărării omului; apoi despre cele trei oficii săvârşite de Is. Hristos ca răscumpărător, Preoţia, Impărăţia şi Profeţia. Vine apoi şi vorbeşte despre venerarea icoanelor, invocarea sfinţilor, venerarea moaştelor. In fine tratează despre Dumnezeu Sfinţitorul sau despre Graţie, tratează natura şi necesitatea graţiei şi despre raportul dintre graţie şi facultăţile noastre. Incheie acest volum cu chestiunea multiplă şi variată a graţiei. In tot acest volum dogmele fiind definite, autorul s'a ţinut strict a le expune după deciziunile date de Biserica apusului.

Să vedem acum pe scurt ce cuprinde şi volumul IV, care este cam de aceeaş mărime cu cel precedent, cuprinde însă 560 de pagine. In acest volum tratează autorul sacramentele în general şi sacramentele în special, şi termină cu tratatul despre Eshatologie. Tratatul general despre Misterii este foarte bine expus. La Misterul

Botezului se încearcă autorul a dovedì că turnarea apei pe cap ori stropirea este din toată vechimea și că misterul este valid, iar afundarea la ortodoxi nu e decât o specie a botezului, ceeace greșește autorul, interpretând fals textele. Noi și aicia rămânem strâns legați de textele Scripturii. Tot asemenea face și în Misterul Euharistiei; noi nu admitem pânea nedospită ori azima, ci pâinea dospită, pentrucă textul zice pâine și nu azimă. Apoi în Misterul Penitenței nu admitem confesiunea oreculară, nici indulgențele, pe cari autorul le apără cu toată puterea sa. Noi însă zicem că nu putem cântărì cuantul meritelor prisositoare, nu la Hristos, dar mai puțin la sfinți. Toate aceste inovări, ca și altele, autorul le susține, ca unul ce e catolic, apărându-și confesiunea sa.

Nu putem de asemenea admite Purgatorul, pentrucă nu găsim texte directe în Sf. Scriptură despre el. Să lăsăm și această chestiune la judecata lui Dumnezeu.

Acesta e pe scurt cuprinsul volumului IV din Dogmatica specială.

In general judecată opera d-lui Vasile Suciu, zicem : Limba în care e scrisă lucrarea este curată, clară și pricepută de oricine, deși am întâlnit pe ici colea expresiuni dialectale și unii termini științifici cu anevoie de înțeles pentru un nespecialist, deși adesea ei sunt explicați prin text. Limba este bună și fraza în general ușoară și corectă. Aceasta probează că autorul este un om înțelept și stăpân pe natura limbii românești. Autorul însă în toată opera sa nu aduce nimica nou, pentrucă materia dogmatică e scrutată și definită de mult timp; opera cuprinde însă un material imens dogmatic. Autorul mai dovedește că cunoaște destul de bine ritualul din biserica noastră ortodoxă, dar textele pe cari le aduce din ritualul nostru, spre a-și sprijinì inovările din confesiunea sa, le interpretează tendențios și fals, vrând a spune că și la ortodoxi există idei de primație papală, de indulgențe, etc., etc.

Metodul ce întrebuințează în toată lucrarea sa este cel admis de teologii catolici medievali, cari își probează tezele lor prin propoziții propuse și prin combateri meșteșugite, prin ideile preconcepute doctrinale ale confesiunii catolice.

Se mai constată că autorul este un abil polemist dogmatic, un devotat apărător al tuturor inovărilor papale. Aceasta îi face onoare, pentrucă dovedește tăria lui de credință în mărturisirea catolicității sale.

Intru cât însă volumele profesorului Suciu nu se mărginesc la expunerea obiectivă a doctrinei catolice, ci polemizează, și într'un

chip destul de ascuţit, contra doctrinei ortodoxe, Secţiunea istorică neputând fi chemată a se pronunţă asupra unor controverse de natură religioasă-dogmatică, subscrisul nu poate recomandà această operă la premiul pentru care s'a prezentat.

*

Părerea d-lui D. Onciul:

Premiul ce este a se decerne e publicat pentru o scriere *istorică, economică, juridică* sau *filozofică,* care se va judecà mai meritorie printre cele publicate dela 1 Noemvrie 1904 până la 31 Decemvrie 1908; iar opul d-lui Vasile Suciu, Teologia dogmatică, este o scriere pur teologică şi nu intră în categoria scrierilor ce au să fie premiate cu acest premiu. Din acest motiv propun a nu i se decerne premiul.

SECŢIUNEA ŞTIINŢIFICĂ.

ŞEDINŢA DELA 10 DECEMVRIE 1908.

Preşedinţa d-lui *P. Poni*.

Secţiunea, ascultând următorul raport al d-lui membru corespondent A. L. Montandon asupra lucrării d-lui I. Borcia, intitulată *Catalogul Afidelor din România*, este de părere a se tipări în *Publicaţiunile Fondului Adamachi*, schimbându-se titlul în modul următor: *Contribuţiuni la Catalogul Afidelor din România*:

«Titlul acestei lucrări: *Catalogul Afidelor din România* mi se pare foarte nepotrivit pentru un studiu care se bazează pe observaţiuni făcute în cursul unei singure veri, după cum declară d-l Borcia, în prefaţa lucrării sale. Mă îndoesc ca, într'un interval de timp aşà de scurt, să se poată observà toate speciile cari trăesc într'o regiune òarecare, oricât de restrânse ar fi limitele sale. Experienţa mea personală mi-a permis să constat în anumite ocaziuni, că cu toate cercetările continue şi zeloase făcute în localităţile chiar de mică întindere, se mai găsesc totdeauna în urmă numeroase specii cari scăpase investigaţiunilor dela început şi, în sfârşit, cu atât mai mult cuvânt n'ar trebuì să se intituleze această lucrare: *Catalogul Afidelor României*, câtă vreme cercetările săvârşite sunt departe de a cuprinde toată ţara şi nu se referă din potrivă decât la observaţiuni făcute în câtevà districte ale nordului Moldovei.

«In al doilea rând, enumeraţia în ordine alfabetică a numelui speciilor întâlnite ar puteà de asemenea presupune lipsa datelor biologice indispensabile pentru gruparea ştiinţifică, care ar fi putut fi de sigur întrebuinţată de autor, dacă ar fi avut cunoştinţele morfologice trebuincioase pentru a stabilì această grupare după înrudirile naturale ale acestor insecte aşà zicând studiate.

«Nu-mi voiu permite a face cea mai mică critică de amănunte asupra lucrării d-lui I. Borcia, care de sigur are valoarea sa, pentru cuvântul că timpul

și mijloacele de cari am dispus nu mi-au îngăduit să încep studiul grupei Afidienelor, oricât de mic este el în seria cunoștințelor entomologice. Numai un specialist ca d. e. d-l Dr. G. Horváth dela Muzeul Național unguresc din Budapesta și-ar puteà luà asupră-i o astfel de răspundere.

«Câmpul studiilor entomologice este prea vast pentru a fi îmbrățișat, chiar în generalitățile lor, de un singur individ, căruia o vieață întreagă nu i-ar puteà ajunge în direcțiunea aceasta, fără a mai vorbì de mijloacele bănești (cari nu sunt la îndemână unui simplu particular), trebuincioase pentru a procurà operele predecesorilor noștri, în cari, în lipsă de cunoștințe speciale, s'ar puteà găsì informații cu totul indispensabile cutărei sau cutărei grupe și cari ar permite să se controleze prioritatea sau adevărul întemeiat al nouălor cercetări făcute.

«Mă văd deci obligat de a mă recuzà pentru această parte a lucrării, care ar aveà incontestabil o prea mare însemnătate și cu mare părere de rău vă înapoez manuscrisul d-lui I. Borcia, pe care mi l-ați încredințat, fără a-l însoți, precum poate ați fi dorit, de un raport mai complet».

ȘEDINȚA DELA 2 MAIU 1909

Președința d-lui *P. Poni.*

Secțiunea, luând cunoștință de următorul raport al d-lui *St. C. Hepites*, relativ la lucrarea d-lui I. St. Murat, intitulată: *Contribuțiuni la Climatografia României*, partea III, aprobă concluziunile acestuia:

«Memoriul d-lui Murat este a treia contribuțiune la Climatografia României. El se ocupă cu studiul comparativ al climei verii la București.

«Autorul studiază succesiv temperatura aerului și a solului, precipitațiunile atmosferice, direcțiunea și iuțeala vântului, presiunea atmosferică, umezeala relativă și absolută a aerului, evaporațiunea apei, durata de strălucire a soarelui, nebulozitatea și în fine diverșii meteori.

«Redactarea memoriului de față fiind făcută conform acelorași norme cari au servit la alcătuirea precedentelor două memorii ale autorului publicate în *Anale*, relativ la clima iernii și la clima primăverii, sunt de părere că prezenta lucrare merită să fie publicată în *Analele Academiei.*»

ȘEDINȚA DELA 11 MAIU 1909.

Președința d-lui *P. Poni.*

Secțiunea, luând în cercetare următorul raport al d-lui *Dr. V. Babeș* asupra lucrării d-lui Dr. E. L Russ, intitulată: *Contribuțiuni la studiul glandelor cefalice dela larvele de Trichoptere,* aprobă concluziunea acestuia.

«Lucrarea *Contribuțiuni la studiul glandelor cefalice (mandibulare și maxilare) dela larvele de Trichoptere,* de Dr. E. L. Russ, este un studiu morfologic serios asupra unor glande ale segmentelor 4 și 5 cefalice (glande salivare) ale acestor mici insecte (Phryganee) și asupra cărora s'au făcut studii anterioare de diferiți autori. Dr. Russ amintește diferitele păreri asupra lor și arată că numărul lor este diferit la diferite specii; autorul mai descrie glande supranumerare și, intrând în examenul structurii lor fine, cu ajutorul metodelor moderne, stabilește tipul acestor glande pluricelulare compuse la diferite specii, insistă asupra conductelor lor intracelulare și ilustrează cele aflate prin figuri îngrijite.

«Deci recomandăm memoriul spre publicare».

ȘEDINȚA DELA 19 MAIU 1909.

Președința d-lu *P. Poni.*

Secțiunea, în urma discuțiunii urmate, a hotărît ca subiectul pentru premiul Năsturel de 5.000 lei, ce este a se decerne în 1914, să fie: *Studiul țânțarilor ca propagatori ai Malariei și cercetarea mijloacelor practice pentru stingerea acestei boale*, subiect pus la concurs și pentru anul acesta, la care nu s'a prezentat însă nici o lucrare, rămânând ca d-l *Dr. V. Babeș* să vază dacă este cevà de schimbat în programul amănunțit al acestui premiu.

ȘEDINȚA DELA 22 MAIU 1909.

Președința d-lui *P. Poni.*

Secțiunea, în urma discuțiunilor urmate, decide ca să se amâne pentru anul viitor alegerea unui membru activ în locul regretatului P. S. Aurelian.

D-l *Dr. C. I. Istrati* dă cetire următorului raport al Comisiunii asupra singurei lucrări ce s'a prezentat la premiul Lazăr de 5.000 lei: «*Politica agrară a României și înrâurirea ce ea a avut asupra stării economice și sociale a poporațiunii rurale*, raport care conchide la nepremiere:

«La premiul Lazăr, de 5.000 lei, destinat lucrării celei mai meritorii relative la : *Politica agrară a României şi înrâurirea ce a avut asupra stării economice şi sociale a populaţiunii române*, s'a prezentat o singură lucrare cu motto : *Ense et aratro*.

«Lucrarea consistă dintr'o scriere cu maşina, de 318 pagine, făcută cu îngrijire, în o limbă curată şi cu expunere destul de lămurită.

«Modul însă cum sunt scrise, foarte pripit, ultimele capitole, astfel că de abià se spun în ele, şi adeseori incomplet numai, noţiunile indispensabile relative la fapte ce trebuiau indicate pe larg ; precum şi lipsa absolută de orice concluziune, care să indice şi părerea hotărîtoare a autorului, sau chiar nouă propuneri, în această atât de importantă chestiune, ne duc la părerea că această lucrare nu este sfârşită şi că în orice caz toată partea ultimă, in care se tratează despre această importantă chestiune, dela data de 50 ani încoace, a fost făcută în mod cu totul incomplet.

«Lucrarea prezentată spre premiere este de altfel bine întocmită, în tot ce priveşte chestiunea agrară, până după Regulamentul Organic.

«Toată această primă parte este bine desvoltată, bine documentată şi autorul a ştiut să tragă profit, în mod avantajos, din publicaţiunile speciale ce Academia, cu deosebire, a dat la lumină în ultimul timp.

«Şi de sigur că dacă autorul ar fi avut timpul necesar să cerceteze şi tot ce s'a scris în urmă, dela 1860 încoace şi cu deosebire dela 1907, printre cari putem indicà şi Buletinul Ministerului de Agricultură, lucrarea sa ar fi fost completă.

«Obiecţiunea însă şi mai serioasă, ce facem autorului în acelaş timp, e şi aceea că d-sa s'a conformat numai în parte dorinţei Academiei, exprimată clar în desvoltarea ce însoţeşte anunţarea premiului Lazăr.

«Astfel Academia exprimase, între altele, dorinţa ca concurenţii *să facă o schiţare a legislaţiunii agrare a ţerilor învecinate cu România.*

«Autorul ar fi trebuit să expună cel puţin:

1) Modul cum s'a făcut împroprietărirea ţăranilor în Rusia, Austria şi Ungaria.

2) Organizarea băncii ţărăneşti în Rusia.

«El ar fi trebuit de asemenea să arate;

3) Organizarea colonizării interne din Germania, care urmăreşte, ca şi deosebitele noastre legi pentru vânzarea proprietăţilor Statului în loturi mici, şi ca şi Cassa Rurală, împroprietărirea muncitorilor agricoli.

4) Legislaţiunea engleză (bilurile pentru Irlanda, Scoţia şi Englitera propriu zisă), care rezolvă chestiuni analoge cu acele de cari se ocupă legea noastră asupra învoelilor agricole.

«In paragraful relativ la islazuri, autorul arată cum, prin întinderea culturilor, s'au îngustat islazurile, şi cum din această cauză s'a scumpit pământul.

«Dovedeşte apoi, după statistica d-lui Colescu, că islazurile noastre sunt insuficiente pentru a hrănì totalitatea vitelor ce avem.

«Pentru a pune însă în evidenţă influenţa ce acest fapt a avut asupra stării muncitorilor, autorul ar fi trebuit să ne arate, care este numărul vitelor cari aparţin marilor cultivatori şi care este cel posedat de cultivatorii mici.

«Datele de cari aveà nevoie, pentru a face această lucrare, le găsià tot în statistica d-lui Colescu. Dintr'însa puteà să afle că aproape 90% din numărul total al vitelor sunt ale ţăranilor şi puteà astfel să dovedească că măsurile luate, prin legea învoelilor agricole, pentru înfiinţarea islazurilor comunale, nu aveau numai de scop a venì în ajutorul ţăranilor, ci tindeau în acelaş timp să asigure posibilitatea mănţinerii uneltei principale de producţie agricolă a ţerii.

«Tot astfel în ce priveşte preţul muncilor agricole (pag. 274), credem necesar a adaoge că, pentru a arătà care erà în trecut preţul muncilor apricole, autorul iea în seamă numai preţurile fixate de Obşteasca Adunare, în conformitate cu dispoziţiunile Regulamentului Organic. Nu acestea însă erau preţurile reale. Ele se găsesc în tabelele de preţuri mensuale pe judeţe, constatate de administraţie pentru fiecare judeţ.

«In general autorul nu a utilizat toate datele ce posedăm asupra preţului muncilor în trecut.

«Preţurile pe cari autorul le citează nu pot să fie comparate între ele, din cauză că nu le reduce la aceeaş unitate de măsură.

«Autorul trebuià să compare preţul muncilor în trecut cu cel care rezultă din contractele de învoeli agricole.

«In paragraful relativ la repartiţia impozitelor, autorul se ocupă : de Creditele Agricole, de Băncile populare, de Obştiile săteşti, de Coşarele de rezervă şi, în fine, de Răspândirea instrucţiei.

«De altmintrelea și în alte părți amestecă astfel materiile de cari se ocupă. Așà în paragraful pentru islazuri, tratează chestiunea creșterii arenzii pământului către țărani, în bani și în dijmă.

«Toate aceste capitole sunt tratate în mod cu totul sumar.

«Acelaș lucru vom adaoge și în ce privește *Legea pentru învoelile agricole* (pag. 299 și următoarele).

«Ea este incomplet analizată. In multe părți chiar autorul nu a înțeles-o pe deplin.

«Așà misiunea pe care o au Consiliul superior al Agriculturii și organele sale nu este aceea pe care o aveau la Romani Triumvirii sau Decemvirii. Legiuitorul nostru a voit să instituească o autoritate, independentă de fluctuațiile politice, care să aibă sarcina de a priveghià stricta aplicare a legii. Și legile din 1882 și 1893 cuprindeau dispozițiuni excelente, cari dacă s'ar fi aplicat, evitam nenorocirile prin cari am trecut la 1907. Aplicarea legii însă erà lăsată primarilor și administrației.

«Stabilirea prețurilor minime și maxime de asemenea nu este de ajuns desvoltată, nici din punctul de vedere al motivelor cari au silit pe legiuitori să introducă acest principiu, nici din acela al dispozițiunilor ce au luat pentru aplicarea lui.

«De asemenea dispozițiile relative la înființarea islazurilor comunale nu sunt nici motivate, nici expuse complet.

«Câteodată găsim chiar lucruri neexacte. Așà tabelele de prețuri regionale ale islazurilor nu sunt făcute de comisiile regionale ci de Consiliul superior. Autorul nu arată modul de plată al islazurilor prin Cassa rurală, prin Creditul funciar și prin Stat.

«In general, partea ultimă a lucrării este cu totul insuficientă. Ea trebue refăcută în întregime.

«Regretând că această lucrare nu a fost făcută nici coform programului, nici terminată, ceeace dorim ca autorul să facă cât mai curând, și bazați pe cele expuse mai sus, suntem de părere a nu i se acordà premiul Lazăr.

«Credem necesar însă, față cu importanța subiectului, a propune Academiei, ca aceeaș chestiune să fie pusă din nou, la prima ocaziune ce se va prezentà.»

— Secțiunea admite această concluziune cu unanimitate de bile albe.

Se procede apoi la alegerea a doi membri corespondenți în locurile vacante. In urma discuțiunilor urmate se votează cu bile, și rezultatul votului este următorul:

D-l Gheorghe Țițeica, matematician, întrunește 6 bile albe și 2 negre.

D-l Em. Teodorescu, botanist, întrunește 7 bile albe și 1 neagră.

Prin urmare, amândoi întrunind majoritatea de bile albe, rezultatul se va supune plenului, cu arătarea amănunțită a lucrărilor fiecăruia.

Secțiunea procede apoi la constituirea biuroului său pentru anul 1909—1910, și alege în unanimitate: Președinte pe d-l *P. Poni* și Vicepreședinte pe d-l *Dr. V. Babeș.*

ȘEDINȚA DELA 30 MAIU 1908.

Președința d-lui *P. Poni.*

Secțiunea, ascultând următorul raport al d-lui *Dr. Dim. Grecescu* asupra lucrării: *Contribuțiuni la Flora Bucureștilor și a împrejurimilor*, de Zach. C. Panțu, aprobă concluziunea raportorului:

«Lucrarea d-lui Zach. C. Panțu, *Contribuțiuni la Flora Bucureștilor și a împrejurimilor sale*, prezentată Academiei Române spre publicare, este fără îndoeală de mare și însemnat merit științific prin felul întocmirii sale. Ea reprezentă, în manuscrisul de față, o prefață în amănunt desvoltată și partea I-a a sistematicei de plante aflate: *Pteridofitele* (Feregele, Marsileaceele și Ecvisetaceele) și *Monocotiledoanele.*

«Prefața este o lucrare cu totul originală a autorului și prezentă un deosebit interes științific sub raportul geografiei botanice· regiunea, condițiile telurice, climatice și ale vegetației acestei întinderi din țara noastră.

«Partea sistematică expune speciile de plante aflate și cercetate de d-sa; nomenclatura științifică a speciilor este corectă și, pe lângă numirea capitală științifică a fiecărei specii, indică numirile sinonimice botanice cele mai însemnate cu datele lor bibliografice și numirile populare române, pre cât sunt cunoscute până acum. Intre aceste specii din cuprinsul Bucureștilor, cele următoare le-a aflat d-l Zach. C. Panțu:

«*Potamogeton perfoliatus, P. pusillus, Zanichellia palustris, Typha minima, Carex digitata, C. pallescens, C. silvatica, Calamagrostis arundinacea și pseudophragmitis, Pavis quadrifolia, Orchis maculata, Platanthera chrorantha, Limodorum abortivum, Listera ovata* ș. a., aflate până acum cu totul în alte regiuni ale țerii. Dar și mai interesantă este aflarea următoarelor specii acuatice în regiunea Bucureștilor, anume: *Potamogeton trichoides, Vallisneria Spiralis, Najas marina, N. minor* și *Wolffia* (Lemna) *arrhiza*, datorite numai aflării de către d-sa și necitate până acum în Flora României de botaniștii predecesori.

«De aceea, recomand cu toată stăruinţa din parte-mi lucrarea de faţă Academiei Române a o primì şi a publicà partea aceasta de lucrare a d-lui Zach. C. Panţu, care promite a înaintà şi continuarea ei ce se găseşte în lucru.»

Secţiunea admite de asemenea concluzia raportului următor al d lui *St. C. Hepites* asupra memoriului d-lui Murat, intitulat: *Studiu comparativ al climei primăverii la Bucureşti:*

«Lucrarea d-lui Murat: *Studiu comparativ al climei primăverii la Bucureşti*, care formează al doilea memoriu din seria aceluiaş autor de: *Contribuţiuni la Climatografia României*, stabileşte caracterul normal al climei primăverii la Bucureşti şi elementele climatologice extreme ale aceluiaş anotimp, în scopul de a se puteà determinà ulterior clima unei primăveri oarecare, uşurându-se astfel clasificarea şi stabilirea variaţiunilor fiecăruia din aceste elemente.

«Autorul fixează în câtevà propoziţiuni generale condiţiunile pe cari trebue să le satisfacă diferitele elemente climatologice pentru a se puteà precizà caracterul primăverii din punctul de vedere al temperaturii aerului şi a solului, al precipitaţiunilor atmosferice, al vântului, etc.

«Aceste propoziţiuni, determinate în raport cu variaţiunea fiecărui element. climatologic, precum şi clasificările făcute sunt proprii ale autorului, ceeace dă lucrării sale un caracter de originalitate.

«Lucrarea cu deosebire dificilă pentru o climă excesivă, ca a Capitalei noastre, climă în care este foarte greu a se precizà dacă este cevà constant în elementele ei, ce se poate considerà ca atare, şi cât de mari pot fi variaţiunile ei, este binevenită.

«Astfel fiind, sunt de părere că lucrarea d-lui Murat merită să fie publicată în *Analele* Academiei.

«Clişeurile celor 5 stampe ce însoţesc lucrarea sunt făcute şi autorul le pune la dispoziţia tipografiei.»

COMISIUNEA MARELUI PREMIU NĂSTUREL DIN 1909.

ȘEDINȚA DELA 9 IANUARIE 1909.

Președința d-lui *I. C. Negruzzi.*

Se procede la constituirea biuroului, alegându-se Președinte d-l *I. C. Negruzzi* și Secretar d-l *D. Onciul.*

D-l *I. Bianu* aduce la cunoștință că la Cancelarie s'a primit o cerere de înscriere la concursul Marelui Premiu cu o broșurică de 10 pagine, intitulată: *Poezia coroanei științei românești sau descoperirilor și invențiunilor Românului Păun Drăghicescu. Poezie românească care trebue știută de toți Românii.* Este în deobște cunoscut că autorul este un bolnav nenorocit cu mintea rătăcită și că deci Comisiunea nu trebue să se ocupe cu această lucrare, dând-o vreunui membru ca s'o examineze.

— In urma părerilor schimbate și a discuțiunii la care ieau parte d-nii: *Tocilescu, Zamfirescu* și *Negruzzi,* se decide a se considerà ca neînscrisă la Marele Premiu acea broșurică.

Comisiunea procede apoi la împărțirea între membri a cărților înscrise la concurs și ele se dau după cum urmează:

Alexandresco (Dimitrie), Explicațiunea teoretică și practică a Dreptului civil român în comparațiune cu legile vechi și cu principalele legislațiuni străine. Tom. I—III, p. 1. București 1906—1909 . . . . d-lui *I. C. Negruzzi.*

Bădărău (T. A.), Organizarea și vieața animalelor, descrise pe înțelesul tuturor. Iași 1908 . . . . . . » *Dr. D. Grecescu.*

Becescu-Silvan (Gh.), Valea Albă. Roman eroic. 1476. București 1909 . . . . » *D. Zamfirescu.*

Bugariu (Terentius), Sentinela cântărilor bisericești române. Timișoara 1908 . . . . » *T. T. Burada.*

Creangă (Dr. G. D.), Banca ţărănească din Rusia şi rezultatele ei, precum şi o scurtă dare de seamă asupra băncilor ţărăneşti din Prusia, Ungaria şi Bucovina. Bucureşti 1906 . . . . » Proprietatea rurală în România. Bucureşti 1907. » Situaţia arendaşilor faţă de chestiunea ţărănească, ed. II. Bucureşti 1907 . . . . » Invoelile agricole în România în vigoare pe anul 1906. Bucureşti 1907 . . . . » Numărul ţăranilor cari şi-au arendat pământul de bună voie şi cauzele acestor arendări. Bucureşti 1907 . . . . » Un strigăt de alarmă asupra spoliaţiunii ce se face cu Loteria pe clase şi asupra procedeurilor colectorilor. Bucureşti 1907 . . . » Creşterea arenzii pământului în bani şi în dijmă, a păşunatului şi a preţurilor muncilor agricole dela 1870—1906. Bucureşti 1908 . » Studiu critic asupra impozitelor şi politicei noastre financiare. Impozitul pe venit în Prusia şi necesitatea unei reforme a impozitelor noastre. Bucureşti 1908 . . . . » Institutul internaţional de agricultură. Sesiunea din Noemvrie 1908. Raspunsul României la chestionarul stabilit de delegaţiunea Comitetului permanent al Institutului. Bucureşti 1908	d-lui *Gr. G. Tocilescu.*
Drăghicescu (Căpitan Alexandru G.), Moartea lui Mihai Vodă Viteazul. Poemă dramatică în 4 acte. Bucureşti 1908	» *I. Bianu.*
Floru (Preotul Gh.), Martiriada romăno-ambodaciană. Poemă epică în XX cânturi. Bucureşti 1909 .	» *A. Bârseanu.*
Georgescu (Socrate), Concepţiunea filozofică a moralei. Bucureşti 1908	» *D. Onciul.*
Ispas (A.), Introducerea irigaţiei în România în legătură cu legislaţiunea relativă a apelor. Galaţi 1904 .	» *St. C. Hepites.*
Popescu (Locot. Al. Tudor), Ofiţerul viitorului: învăţător-instructor. Noul program al activităţii infanteriei Bucureşti 1908	» *St. C. Hepites.*

Rusescu (Constantin), Studiu asupra cărţii Pentateucul. Cartea I. Facerea. Bucureşti 1908	d-lui *Gr. G. Tocilescu.*
Severin (C. I. V.), Cauzele exilului marelui poet Ovid. Iaşi 1907	» » »
Stoica (Dr. Dionisie) şi Ioan P. *Lazar*, Schiţă monografică a Sălagiului. Şimleul-Silvaniei 1908 . . .	» *A. Bârseanu.*
Vlahuţă (A.), Din trecutul nostru. Bucureşti 1908 . .	» *I. Bogdan.*

ŞEDINŢA DELA 9 MAIU 1909.

Preşedinţa d-lui *I. C. Negruzzi.*

D-l *Dr. D. Grecescu* ceteşte raportul său asupra cărţii: *Organizarea şi vieaţa animalelor descrise pe înţelesul tuturor* de d-l T. A. Bădărău.

— Concluziunile raportului de a nu se premià această scriere se admit cu 8 voturi pentru, 1 contra.

Se ceteşte raportul d-lui *A. Bârseanu* asupra cărţii: *Schiţă monografică a Sălagiului* de d-nii Dr. Dionisie Stoica şi Ioan P. Lazar, care conchide la nepremiere.

D-l *Gr. G. Tocilescu* relevă şi alte scăderi ale acestei lucrări, în afară de cele arătate de d-l raportor.

— Concluziunea raportului se admite cu unanimitate.

Se ceteşte raportul d-lui *A. Bârseanu* asupra scrierii Părintelui Gh. Floru: *Martiriada româno-ambodaciană*, conchizând la neacordarea premiului.

— Concluziunea raportului se admite cu 7 voturi pentru, 1 contra.

Se ceteşte raportul d-lui T. T. Burada, membru corespondent, asupra lucrării: *Sentinela cântărilor bisericeşti române* de Terentius Bugariu.

— Concluziunea raportului de a nu se acordà premiul se admite cu unanimitate.

ŞEDINŢA DELA 26 MAIU 1909.

Preşedinţa d-lui *I. C. Negruzzi.*

D-l *I. Bianu* ceteşte raportul său asupra scrierii: *Moartea lui Mihaiu Viteazul*, poemă dramatică în 4 acte, de căpitan A. G. Drăghicescu.

— Concluziunea raportului de a nu se acordà premiul se admite cu unanimitate.

D-l *St. C. Hepites* citeşte rapoartele sale asupra scrierilor: *Introducerea irigaţiei în România*, de A. Ispas, şi *Ofiţerul viitorului* de Locotenent A. T. Popescu.

— Concluziunile rapoartelor de a nu se acordă premiul se admit cu unanimitate.

D-l *D. Onciul* citeşte raportul său asupra scrierii: *Concepţiunea filozofică a moralei* de Socrate Georgescu.

— Concluziunea raportului de a nu se acordă premiul se admité cu 9 voturi pentru, 1 contra.

D-l *Duiliu Zamfirescu* citeşte raportul său asupra scrierii: *Valea Albă*, roman eroic, de Gh. Becescu-Silvan.

— Concluziunea negativă a raportului se admite cu 9 voturi pentru şi 1 contra.

D-l *I. C. Negruzzi* citeşte raportul său asupra scrierii: *Explicaţiunea teoretică şi practică a dreptului civil român în comparaţiune cu legile vechi şi cu principalele legislaţiuni străine*, tom. I—III, de D. Alexandresco.

Cu privire la concluziunea raportului de a nu se acordă premiul, d-l *Gr. G. Tocilescu* propune a se acordă, susţinând că scrierea intră în categoriile arătate în testamentul fundatorului.

D-l *Duiliu Zamfirescu* e în contra propunerii d-lui Tocilescu, din motiv că scrierea d-lui Alexandresco este mai mult o lucrare de compilaţie, şi susţine propunerea raportului.

D-l *I. C. Negruzzi* răspunde la obiecţiunile d-lui Tocilescu, susţinând părerea arătată în raport cu privire la intenţiunile testatorului.

D-l *Dr. Istrati* susţine că scrierea face parte din cele istorice.

D-l *I. Bianu* susţine că ea face parte din scrieri de ştiinţe sociale şi politice, prevăzute şi ele în testament, şi este bine prezentată la concursul acestui premiu; urmează acuma să se hotărască dacă îl merită sau nu.

— Concluziunile raportului se admit cu 8 voturi pentru şi 2 contra.

ŞEDINŢA DELA 27 MAIU 1909.

Preşedinţa d-lui *I. C. Negruzzi*.

D-l *I. Bogdan* citeşte raportul său asupra scrierii: *Din trecutul nostru*, de Al. Vlahuţă.

— Concluzia raportului de a nu se acordă premiul se admite cu unanimitate.

D-l *Gr. Tocilescu* citeşte raportul său asupra scrierii: *Cauzele exilului marelui poet Ovid*, de C. I. V. Severin.

— Concluzia raportului de a nu se acordà premiul se admite cu 9 voturi pentru și 1 contra.

D-l *Gr. G. Tocilescu* cetește raportul său asupra scrierii: *Studiu asupra cărții Pentateucul. Cartea I. Facerea* de C. Rusescu.

— Concluzia raportului de a nu se acordà premiul se admite cu unanimitate.

D-l *Gr. Tocilescu* cetește raportul său asupra scrierilor prezentate de d-l Dr. G. D. Creangă, în număr de nouă.

— Concluziunea raportului de a nu se acordà premiul se admite cu unanimitate.

Prin urmare, premiul neacordându-se nici uneia din scrierile prezentate, rămâne să fie capitalizat, conform dispozițiunilor testamentului și ale Regulamentului premiilor

Dimitrie Alexandresco, *Explicațiunea teoretică și practică a Dreptului civil român în comparațiune cu legile vechi și cu principalele legislațiuni străine.* Tom. I—III, p. 1., 3 volume. București 1906, 1907 și 1909 —*Raport de* **I. C. Negruzzi.**

Din această operă întinsă, ce și-a propus să scrie, și în mare parte a și isprăvit-o, d-l profesor Dimitrie Alexandresco prezentă cele dintâi trei volume, publicate în a doua lor edițiune, la Marele Premiu Năsturel. Volumele acestea cuprind explicarea art. 1—643 ale Codului Civil. român.

Vol. I (807 pag.) începe cu «Introducerea în studiului Dreptului». In aceasta se tratează întâiu despre originile legislațiunii române, apoi despre principiile generale ale dreptului, dreptății, legii și se continuă cu titlul preliminar: Crearea, sancționarea, promulgarea, aplicarea, interpretarea, retroactivitatea și neretroactivitatea legilor, etc. Apoi, intrând în cartea I a Cod. Civ., autorul vorbește despre persoane, pornind dela titl. I. «despre persoane fizice și morale» și mergând până la titl. V «despre căsătorie».

Vol. II (880 pag.) continuă materia privitoare la persoane dela «despărțenie» până la titl. X, «despre minoritate, tutelă și emancipațiune».

Vol. III, partea I (893 pag.) continuă studiul cărții I Cod. Civ. până la titlul din urmă «despre minoritate, interdicție și consiliu judiciar». Apoi se ocupă cu întreaga carte II Cod. Civ., «despre bunuri și despre osebitele modificări ale proprietății».

Originile legiuirii române sunt studiate după Dimitrie Cantemir (în *Descriptio Moldavae),* după hrisovul lui Scarlat Calimah din 1817, anaforaua boierilor Moldoveni din 1819, prefața lui Constantin

Negruzzi la Codul Andronache Donici, prefața Mitropolitului Ștefan la Pravila cea mare a lui Mateiu Basarab, hrisovul lui Alex. Ipsilante din 1780, hrisovul lui Caragea și studiul lui G. Nedelcu, publicat în revista «Dreptul», No. 9, 1904.

Toată cealaltă materie, dela art. 1—663, e tratată în mod analitic în ordinea Cod. Civ., după metoda urmată de cei mai mulți comentatori francezi și belgieni. Autorul caută originea dispozițiilor Codului nostru civil atât în Dreptul roman și bizantin, cât și în vechile noastre legiuiri administrative, în codicii francez, belgian și italian și în studiile făcute de Marcadé asupra Codului Napoleon.

Cercetările autorului sunt însoțite și de comparațiuni cu drepturile străine Europei, căci afară de legi franceze, italiene, spaniole, neerlandeze, elvețiene, portugheze, germane, austriace, sârbești, daneze, ele se referă și la dreptul musulman, la Talmud, Hamurabi, legea lui Manù, precum și la tratate de drept internațional public și privat, privitoare la Bolivia, Brazilia, Chili, Columbia, Paraguay, Uruguay, Peru, Venezuela, Argentina, etc.

Pentru studii așà de întinse autorul consultă și utilizează scrierile a numeroși autori francezi, italieni, germani și români. In ceeace privește jurisprudența, d-l Alexandrescu ține seamă de deciziunile Curții de Casație din Franța și de jurisprudența tuturor instanțelor judecătorești din România, citând câteodată chiar și cărți de judecată ale judecătorilor de ocoale. In sfârșit el nu uită nici convențiunile și nici chiar adresele ministeriale.

Autorul apasă asupra deosebirilor dintre Codul nostru de cel francez; el tratează în special drepturile femeilor, în privința cărora crede că ar puteà exercità chiar și profesiunea de advocat. Persoanele morale sunt studiate pe larg, așà că se examinează chiar situația mânăstirilor închinate după secularizarea averii lor. In privința naturalizării, d-l Alexandrescu studiază situația străinilor la noi, începând din timpul lui Mircea cel Bătrân și al lui Bogdan, fiul lui Ștefan.

In privința stării juridice a Evreilor, Armenilor și Grecilor, el citează hrisovul publicat în *Uricariul* tom. I, pag. 139 sq., ca și cum ar fi autentică, deși știe că Hasdeu pusese autenticitatea lui la îndoeală *(Archiva istorică*, I, pag. 57), iar Xenopol *(Istor. Rom.*, IV, 109) susține categoric că este fals.

După actele stării civile, domiciliu și absență, autorul se întinde mult și amănunțit asupra căsătoriei, citând aproape toate cazurile cari au fost hotărîte de deosebitele instanțe judecătoresti. In ma-

teria despărțeniei atinge și importanta chestiune a proprietății scrisorilor (de care se ocupă în special mai târziu în vol. III, pag. 251, la proprietate). La paternitate și filiațiune, d-l Alexandresco, în contra părerii mai tuturor autorilor, cere ca să se permită cercetarea paternității.

După adopțiune și puterea părintească, ajungând la tutelă, autorul arată că legiuitorul actual a uitat să regulamenteze tutela copiilor găsiți sau orfani, primiți în ospiciuri, după cum făceau Regulamentele Organice ale ambelor țeri, cari aveau mai mult sentiment de milă și dragoste pentru aceste ființe fără protecție. Cartea I o sfârșește cu studiul interdicțiunii.

In cartea II, «despre bunuri», se studiază pe larg chestiunea dacă pământurile rurale trecute țăranilor la 1864 se pot înstrăinà sau nu. La proprietate se aprobă monopolurile acordate proprietarilor unor târgușoare. In general partea aceasta e tot așà de întins desvoltată ca și cartea I.

In volumul III (la pag. 161, nota 3) autorul critică neologismele ce foesc în Codul nostru civil și reproduce circulara ministerială din 17 Noemvrie 1844 din Moldova și aceea a Ministerului Dreptății din 1 Septemvrie 1860, cari opresc pe judecători de a întrebuințà cuvinte necunoscute obștimii, «fiindcă pricinuesc schimonosirea limbii și pun la îndoeală înțelesul lucrărilor tribunalelor» și îi îndeamnă a se folosì de ortografia cea mai ușoară. Cu toată această dreaptă critică, nici d-l Alexandresco n'a scăpat adeseori de ceeace el numește: «Mania care a existat totdeauna la noi de a întrebuințà cuvinte străine.» Iar în ceeace privește ortografia, deși autorul se ține de toate regulele stabilite de Academia Română, el adaoge însă: «Numai de nu și-ar mai schimbà Academia ortografia sa, după cum s'a mai întâmplat până acum». Stilul autorului e ușor de înțeles, dar câteodată este prolix. Așà—lucru neobișnuit în manuale de drept — găsim versuri citate din Molière, Victor Hugo, Béranger, Alfred de Musset, François Coppée, Alecsandri, din poezii populare, Constantin Negruzzi, etc. și nu numai în note, dar chiar și în text.

Când autorul se ocupă de soartea copiilor naturali, el părăsește stilul rece al juristului și devine chiar declamator. In volumul II, pag. 356, ieșind cu totul din stilul său obișnuit și din al unei scrieri științifice, d-l Alexandresco apostrofează senatul francez, care respinsese proiectul Béranger, în modul următor: «Mamelucilor, cari aveți onoarea de a vă numì legislatori și care incassați diurna foarte

regulat, câteodată prin anticipație, puteți în inconștiența voastră să tăgăduiți lumina zilei și să respingeți adevărul, totuș el va triumfà mai târziu sau mai de vreme, chestie de timp. Această reformă se impune : ea stă veșnic în picioare deasupra titvelor voastre goale, căci este mai ușor a o șterge dela ordinea zilei a unei camere decât din aceea a conștiinței publice !» (A se băgă de seamă comparația : *O reformă care stă în picioare deasupra unei titve goale* !)

In total opera d-lui Alexandresco dă dovadă de o muncă foarte mare, de o stăruință neobosită și de o erudițiune vastă. In acest tratat se pot găsì toate chestiunile de cari s'au ocupat numeroșii autori consultați, precum și mai toate chestiunile cari s'au prezentat în practică înaintea autorităților judiciare atât în țară, cât și în străinătate.

Lucrarea d-lui Alexandresco pare a fi de un mare ajutor, dacă nu chiar indispensabilă judecătorilor și advocaților, ba chiar și particularilor. Pentru studenți și în deobște pentru studiul Dreptului ea nu poate fi utilizabilă, nu numai din cauza metodei ce urmează, dar mai ales din cauza desvoltării din cale afară întinse ce i-a dat.

Criticabil și chiar neadmisibil este de a reproduce întocmai pasage din autori și a nu arătà că sunt reproduceri Negreșit, autorul pune în regula generală numele autorului reprodus jos în notă, pe lângă care mai adaoge și numele altor autori ce au aceeaș părere, dar corect ar fi fost să se pue pasagele acestea — și sunt numeroase — între ghilemele, specificându-se bine că sunt reproduceri exacte, iar nu numai opiniuni sau interpretări identice.

Cu dragă inimă aș fi vrut să propun opera d-lui Alexandresco la un premiu al Academiei, dar și dacă nu o fac, vina este numai a autorului, care a prezentat-o la premiul cel mare Năsturel. In adevăr, în testamentul lui Năsturel, publicațiunile ce se pot premià cu marele premiu sunt enumerate și limitate la nouă categorii ; 1) scrieri de istorie și de științele accesorii ale istoriei ; 2) scrieri de religiunea ortodoxă ; 3) scrieri de științe politice și economia socială; 4) tratatele despre științele exacte; 5) scrieri enciclopedice, precum dicționare de istorie, etc; 6) cărți didactice de o valoare însemnată ca metod și cuprins ; 7) dicționare limbistice în limba română ; 8) publicațiuni și lucrări artistice și 9) scrieri de pură literatură română. «Acestora mai cu seamă aș dori să se acorde

Marele Premiu Năsturel, zice testatorul, când vor fi judecate ca având un merit cu totul superior», etc. (1).

Din toate categoriile însemnate în testament și reproduse mai sus, opera d-lui Dim. Alexandresco ar fi putut cel mult să intre în publicațiile citate la No. 6 (litera f): «Cărți didactice», însă am arătat mai sus că «stricto-sensu» această mare operă nu este și nu poate fi niciodată o carte didactică.

Dacă d-l Alexandresco și-ar fi prezentat scrierea d. ex. la premiul Adamachi, aș fi propus fără șovăire încoronarea sa, precum altădată am propus și obținut premierea a trei volume ale d-lui M. A. Dumitrescu, *Codul de comerciu comentat*, care nu are întinderea și importanța operei d-lui Alexandresco. Astfel însă, față cu voința expresă a testatorului, care pentru noi este o lege inexorabilă, sunt cu părere de rău silit să refuz acordarea premiului cel mare Năsturel însemnatei publicațiuni a d-lui Dim. Alexandresco.

T. A. Bădărău, *Organizarea și vieața animalelor, descrise pe înțălesul tuturor.* Iași 1909. — *Raport de* **Dr. D. Grecescu.**

Cartea prezentată de d-l T. A. Bădărău Academiei Române pentru Marele Premiu Năsturel de 12 mii lei din anul acesta poartă ca titlu: «Organizarea și vieața animalelor, descrise pe înțălesul tuturor». Este un volum în 8° mijlociu garmond, de 34 coale în 541 pagine, în cuprinsul cărora intră Indexul alfabetic și 545 figuri în xilografie, intercalate în text.

Este o lucrare cu caracter curat didactic, potrivită învățământului secundar superior. Pre cât se poate vedeà din cercetarea asupra ei, fondul lucrării și figurile produse sunt împrumutate după cărți din străinătate de asemenea fel și nu se cunoaște a fi și cevà original, care ar aparțineà autorului. După numirile vulgare ale unor viețuitoare animale, ca exemple: libelule, demoazele, crabi, migală, marmotă, șempanze ș. a., se vede bine că textul este luat după tratate elementare de zoologie franceze. Insă, precât s'a putut, numirile populare românești nu lipsesc; iar toate numirile speciilor, fie ele de fel românesc sau francez, sunt indicate de numiri științifice în latinește, adesea însoțite și de o explicație etimologică, ceeace dau lucrării de față o deosebită însemnătate.

Ortografia întrebuințată este cea fonetică, atât pentru text cât și

(1) Țiind seamă de această dorință, în șirul timpurilor, a acordat Marele Premiu numai la poeți și prozatori români din cei mai de frunte, precum Alecsandri, Al. Odobescu, etc.

pentru numirile vulgare pe românește ale termenilor științifici și ale speciilor animale. Cu toate acestea se văd și multe abateri dela această regulă, ca exemple: hydra (p. 43), scris pe românește cu y, și hidre fără y, ca și hydropolyp; clasa Hydrozoarele, pe românește cu y; clasa Scyphozoarele și anthozoarele (p. 57), pe românește cu y și ph și th, pe când Ctenoforele (p. 65) este fără ph.; ordinul Polychetele cu y, pe când clasa Briozoarele este scrisă curat românește ca și Artropodele (p. 131) fără th, cum și alte câtevà numiri tot asemenea. Totuș asemenea alunecări ortografice sunt pe alocuri și nu pretutindeni, ca și unele cuvinte uzuale, precum fixare: acì fixare cu x, acì fixare cu cs pe aceeaș pagină, (vezi p. 3); colorà, colorare, colorătoare și mai încolo culoare după franțuzește couleur. Apoi termenul de *încrângătură*, pentru marile grupări sau subdivizii din subregnuri, se vede tradus fără scrupul din franțuzescul embranchement, ceeace ne pare nepotrivit în limba noastră, căci pe românește încrângătură se înțelege când două sau mai multe ramuri sau crengi sunt încâlcite sau încurcate între ele.

De altfel, lucrarea de față în fond este bună și meritoasă, fiind făcută cu multă îngrijire și sacrificii pecuniare, pe lângă aceea că este așezată metodicește în înșirarea grupărilor și a tipurilor principale de animale, începând dela cele mai simple și inferioare în organizație, până la cele complexe și superioare și expunând cu destulă minuțiozitate noțiunile principale de anatomie și fiziologie ale fiecărei grupări și subgrupări de clasificație. Nu pot zice însă că este și «după înțelesul tuturor», precum arată autorul pe copertă. Nu cred că neștiutorii de carte sau și aceia ce n'au cel puțin un început de cultură științifică ar puteà înțelege o lucrare de felul acesta.

Cu toate acestea, nu cred că face pentru Marele Premiu de 12.000 lei.

Gh. Becescu-Silvan, *Valea Albă.* Roman eroic. 1477. București 1908. — *Raport de* **Duiliu Zamfirescu.**

Romanul istoric este genul literar cel mai ingrat. Când este scris de un om de talènt, ca d-l Becescu-Silvan, istoricii zic de dânsul că romanul ar fi bun, dacă n'ar fi istoric, iar romancierii că istoria e interesantă, dar romanul nu.

Un amor lung și cam dulceag, între Jupânița Zamfira Negri și

Pan Arbore, străbate paginele volumului, fără să ajungă niciodată la o criză hotărîtoare, care să dea povestirii interesul unei creaţiuni de artă.

Această vină fundamentală stă în însăş natura lucrurilor: oamenii nu sunt văzuţi şi studiaţı.

O însemnată cantitate de întâmplări istorico-militare depărtează pe autor de eroii romanului său. Aceştia se ivesc din când în când, şterşi şi fără nex cu restul evenimentelor. Lucrul este cu atât mai de regretat, cu cât autorul are câteodată viziuni clare, are un stil concis, care ar puteà devenì şi evocativ, dacă n'ar fi slăbit de grija cuvintelor extravagante, ca *tabulhanagiu*, *căbăniţe*, etc. etc., sau de copilării ca aceasta: «după o lungă tăcere, întreruptă de cuvintele Domnului şi de *picuritul lacrămilor*». In fine, o preocupare de nota timpului îl face să scrie fraze ca următoarea: «Printre cutele somptuoasei lui şarvanale, se întrezărià pe piept o scăpărătoare lorică, picurată de rubine».

Este astăzi o năzuinţă generală de a colorà timpurile trecute ale istoriei noastre, cu toate mijloacele pe cari le oferă documentele şi cronicarii. Năzuinţa poate fi de laudă. Insă a voì să transpui o asemenea limbă în povestırea vie a romanului este o greşeală şi o imposibilitate.

Arta este tocmai darul de a rămâneà, dın instinct, în regulele imponderabile ale esteticei, dar care porneşte din personalitatea artistului şi nu se poate dobândì.

E curios că d-l Becescu-Silvan pare a aveà această calitate, fundamentală pentru un scriitor, şi totuş comite greşeli de gust, ce nu se pot ıertà. Toţi eroii d-sale vorbesc fals, şi când vor să fie tragici, devin umoristici. Jupâniţa Negri, furată de Ibrahim Paşa, în loc să se sbată şi să urle, «alunecă, uşoară, pe braţele celui mai temut dintre comandanţii marelui imperiu», iar cuvintele ce rosteşte sunt tocmai ceeace s'ar fi cuvenit să nu rostească: «Pane, m'au hrăpit, Pane...», lucru evident pentru diverşii Hotnogi ce erau de faţă. Când apoi ajungi la *Epilog* şi dai de aceeaş Jupâniţă, cununată cu alaiu de însuş Domnul Moldovei, în Cetatea Neamţu, un zâmbet ţi se urcă pe buze.

Faptele măreţe ale trecutului nostru, Ştefan cel Mare, Cetatea Neamţu, trebuesc lăsate în pacea solemnă a istoriei. Oricât de meşteră ar fi mâna ce le atınge, le pângăreşte.

Terentius Bugariu, *Sentinela cântărilor bisericeşti române*. Timişoara 1908. — *Raport de* **T. T. Burada,** membru corespondent.

Autorul în această scriere se ocupă foarte mult cu propria sa biografie, atât la începutul introducerii, cât și la sfârșit, în «Cuvântul final», dând date cari nu interesează de loc materia tratată, bună oară, ca: «Studiind nopți dearândul, m'au scos mort leşınat din biserică» și ca: «Nevasta în naştere a murit, și am rămas cu o fetiță de trei zile văduv»; apoi: «Văzând desinteresarea față de materia cântării — după ce în zadar am apelat la bunăvoința inteligenței noastre ca să aflu *ubicațiunea meșterilor veritabili* — nu mai aveam alt mijloc, decât să mă pun la pândă; să mă fac pescar, ca să prind pești de aur, unde-i pot aflà»; și: «veniam câteodată acasă cătrănit și otrăvit înjurând zeii păgâni, după ce în loc de peștii ce-i căutam, până chiar în «sânta sântelor», aflam numai *șerpi, lipitori, scorpii* cu amenințarea de a mă stânge cu totul». sau: «Eram într'o vreme *bolnav de tifus* și medicii mei nu aveau speranță să mă poată mântuì»; și: «Frământându-mă în agonia morții, îmi spuneau ai mei, că într'o noapte deodată, am erupt în glas puternic strigând: «*Iată! Astăzi este ziua, în care sufletul trebue să...*» Nu știu ce am voit să zic și nici astăzi nu-mi pot da seama de rostul acestor cuvinte», — și câte alte de acestea, cari n'au nici un raport și nici o legătură cu materia care îmbrățișează cântările bisericești despre cari tratează.

Tot textul scrierii e foarte curios scris, cele mai de multe ori confuz și fără cea mai mică legătură între fraze, ce n'au nici un înțeles; stilul e neîngrijit și ordinar. Citâm aici câte cevà: «Absolvind teologia m'am reîntors a casă, unde tatăl meu, făcându-și critica *preste mine*, scurt și nimerit mi-a zis: «Irmoasele voastre sună *boang-toanc*, lungi și late fără variație»; că: «Eram va să zică frânt total în fața argumentelor produse, cari în vieața mea îmi serviau ca *directive ulterior* pentru a face comparații de aceste, ori unde am ajuns»; că: «Avem în Ungaria o putere mai tânără în : Trifon Lugojan, profesor de muzică în Arad, carele a și lucrat în stil mai înalt, edând *cântările noastre afirmative vechi*»; că: «Este știut preste tot că, în liniamente generale, o *cântare adevărată este o limbă internațională, ce o înțelege nu numai omul, ci și animalul chiar*»; că: «Nu recurg la mitologie, pentrucă cunosc personal pe Angelo Villanova din Sernanglia (Prov. Treviso-Italia), care prin sunete cheamă: *șoarecii* (hârții), *cloțanii* (pa-

ţocii), cu miile la sine ca să-i otrăvească nimicindu-i»; că: «Cântarea bisericească trebue să fie prin urmare: *Oratoria în sunete muzicale, rămâind strâns pe lângă obiectul ei*»; că: «Făcând cunoştinţă personală cu d-l A. Kneisel, profesor în Paris şi artist de primul rang în lume, care a concertat la 1905 şi în Timişoara, s'a interesat şi de lucrarea ce a spicuit-o o noapte întreagă. Scurt mi-a zis: Pre d-ta puţini te vor înţelege dintre profesorii de muzică, însă de aş mai fi în Bucureşti aş face paşii de un stânjen (*2 Mtr.?*) până la Mitropolie acum». Şi altele multe de acestea.

In ceeace priveşte colecţiunea de cântări bisericeşti, autorul nu ne arată originea lor şi întrebuinţarea lor tradiţională ce au avut în biserica română; se mulţumeşte a ne spune numai, că: «pentru lucrarea de faţă am cules din întreg materialul 90% dela tatăl meu», precum şi dela alte persoane învăţători şi preoţi, asemenea şi dela ostaşi români, cari i-au dat prilejul de a cunoaşte în mod nemijlocit cântările tuturor ţinuturilor cărora ei aparţin, fără însă a ne arătà izvorul de unde şi aceştia (mai ales ostaşii!) au cules acele cântări bisericeşti pe cari le ştiu cântà.

Analizând melodiile din acea colecţiune, scrise pe cele 8 glasuri ale bisericii, vedem că ele nu ne dau de loc impresiunea tonalităţii acelor glasuri ale bisericii noastre ortodoxe orientale, care urmează sistemul cântărilor greceşti (psaltichia).

Acele melodii bisericeşti ce autorul prezentă sunt scrise pe sistemul gamelor muzicii occidentale, şi nu conţin măcar cea mai mică urmă a melodiilor primitive ale bisericii greco-orientale, scrise pe cele 8 glasuri, cari şi astăzi se păstrează în biserica română la noi. O transpunere fidelă a melodiilor scrise pe psaltichie, în note după sistemul liniar, este absolut cu neputinţă, din cauza trăgănării vocii prin intervaluri mai mici decât semitonurile şi trecerea dela un sunet la altul prin psalmodiere, care nu poate găsì echivalent de transcriere în notarea după sistemul liniar; cu toate acestea la noi mai mulţi profesori de muzică, ca Adolf Flechtenmacher, Oprea Dimitrescu, Ioan Bunescu şi alţii, s'au încercat ca să transpună pe sistemul liniar melodiile vechi bisericeşti scrise pe psaltichie şi au reuşit păstrând, pe cât le-a fost cu putinţă, acele melodii.

In urma celor spuse, suntem de părere că colecţiunea de cântece bisericeşti a d-lui Terentius Bugariu nu poate fi premiată cu Marele Premiu Năsturel.

Dr. G. D. Creangă, *Banca țărănească din Rusia și rezultatele ei, precum și o scurtă dare de seamă asupra băncilor țărănești din Prusia, Ungaria și Bucovina.* București 1906.

— *Proprietatea rurală în România.* București 1907.

— *Situația arendașilor față de chestiunea țărănescă.* Ed. II. București 1907.

— *Invoielile agricole în România în vigoare pe anul 1906.* București 1907.

— *Numărul țăranilor cari și-au arendat pământul de bună voie și cauzele acestor arendări.* București 1907.

— *Un strigăt de alarmă asupra spoliațiunii ce se face cu Loteria pe clase și asupra procedeurilor colectorilor.* București 1907.

— *Creșterea arenzii pământului în bani și în dijmă, a pășunatului și a prețurilor muncilor agricole dela 1870—1906* București 1908.

— *Studiu critic asupra impozitelor și politicei noastre financiare. Impozitul pe venit în Prusia și necesitatea unei reforme a impozitelor noastre.* București 1908.

— *Institutul internațional de agricultură. Sesiunea din Noemvrie 1908. Răspunsul României la chestionarul stabilit de delegațiunea Comitetului permanent al Institutului* București 1908.

Raport de **Gr. G. Tocilescu.**

D-l Dr. G. D. Creangă, fost Director al Statisticei generale din Ministerul Finanțelor, iar azi Secretar general al Ministerului Industriei și Comerțului, a prezentat, precum se știe, cele 9 lucrări de mai sus la «Marele Premiu Năsturel», publicat a se decerne anul acesta cărții care se va găsi cea mai bună din cele tipărite în cursul ultimilor patru ani.

Aducându-le pe toate înaintea judecății noastre, concurentul a înțeles, de sigur, că solicită încoronarea întregii sale activități oficiale și private în răstimpul acestor patru ani. Deși în condițiunile publicate se vorbește numai de «o carte», iar nu de «mai multe», spre a fi premiată, totuș am socotit de cuviință să mă ocup de fiecare și să prețuesc valoarea fiecăreia în parte.

Le voiu divide în trei categorii și anume:

a) Lucrări oficiale, ordonate, executate și imprimate de către Ministerul de Interne sau de Ministerul Industriei și Comerțului;

b) Broșuri ocazionale și conferințe;

c) Lucrări mai însemnate ale autorului.

I. In prima categorie intră:

1. *Numărul țăranilor cari și-au arendat pământul de bună voie*

şi cauzele acestor arendări, 1 vol. în 4° mare, 239 pag. tabele statistice.

Lucrarea e rezultatul unei anchete, rânduite de Ministerul de Interne. Datele au fost adunate de către primarii rurali sub supravegherea şi controlul inspectorilor comunali, după tabele tipărite şi trimise la fiecare. Ele sunt precedate de 9 pagine scrise ca «introducere» de d-l Creangă.

2. *Invoielile agricole în România în vigoare pe anul 1906,* 1 vol. in folio mare, 419 pagine, tabele statistice.

Lucrarea a fost întreprinsă de acelaş Minister cu ajutorul prefecţilor, inspectorilor comunali şi cu al primarilor. D-l Creangă, fiind însărcinat de Ministerul de Interne ca să conducă ancheta agrară în vederea legilor ce guvernul actual îşi propuse să realizeze, publică la începutul volumului un raport adresat (8 Ian. 1908) d-lui Ministru de Interne şi urmat de «analizarea rezultatelor anchetei asupra învoielilor agricole»; 27 pagine.

3. *Creşterea arenzii pământului în bani şi în dijmă, a păşunatului şi a preţurilor muncilor agricole dela 1870—1906,* 1 volum în 4°, 102 pagine, tabele statistice, lucrate la Ministerul de Interne. Ele sunt precedate de o «introducere» de 14 pagine, scrisă de d-l Creangă; şi

4. *Răspunsul României la chestionarul stabilit de delegaţiunea Comitetului permanent al Institutului internaţional de agricultură,* 1 vol. în 8°, pagine 462.

Această operă nu este în realitate decât «Anuarul Statistic al României» vol. I, publicat de Ministerul Industriei şi Comerţului şi conţinând o colecţionare a diferitelor statistici oficiale din ţară. D-l Creangă a schimbat numai coperta şi titlul cărţii şi a înlocuit cele 2 pagine «Introducere» din «Anuar» cu alte 2 pagine, pe cari d-sa în calitate de delegat al României la sesiunea din Noemvrie 1908 a Institutului internaţional de agricultură, le adresează Preşedintelui acelei Instituţiuni.

Cum se vede din cele mai sus arătate, câteşi patru lucrările de până aci nu sunt propriu vorbind ale d-lui Creangă; ele poartă ca titlu pe copertă: «Ministerul de Interne»; sau «Ministerul Industriei şi Comerţului»; sunt tipărite la Imprimeria Statului cu spesele Statului, iar conţinutul lor se compune aproape excluziv din tabele statistice lucrate tot la Minister după materialele culese de agenţii administrativi, sau după diferite statistici oficiale ale ţerii.

Am puteà deci procedà de îndată la metodul «eliminării» aşà de comod şi de utilitate practică în domeniul demonstraţiilor matematice; dar socotesc că este bine a ne formà o idee despre va-

loarea măcar a uneia din aceste publicațiuni, analizând atât tabelele statistice întocmite cât și «introducerea» datorită penei d-lui Creangă.

E vorba de: *Creșterea arenzii pământului în bani și în dijmă, a pășunatului și a prețurilor muncilor agricole dela 1870—1906.*

Această publicatie conține 14 pagine in 4⁰ ce precede o serie de tabele lucrate la Ministerul de Interne și în cari se arată, pentru un număr restrâns de moșii, care a fost arenda pământului la 1870, 1880, 1890, 1900 și 1906, cât s'a plătit de țărani pentru pășunatul vitelor și cari au fost prețurile de munci agricole la aceleași epoce.

Autorul introducerii ne spune dela început că în această lucrare este vorba numai despre *creșterea arenzii la pământul dat țăranilor spre folosință,* nu și despre pământul din marea proprietate, a cărui arendă a crescut deasemenea și încă în proporții simțitoare.

Dar chiar pentru cercetarea prețurilor plătite de țărani nu s'a putut face anchetă asupra tuturor moșiilor, căci nu erau baze sigure, ci s'a ales «un număr de cazuri mai sigure (?) cari, pe cât a fost posibil, s'au luat chiar din contractele agricole».

Dela început dar lucrarea păcătuește prin acest defect, că cercetările nu sunt generale, ci se mărginesc la un număr limitat de moșii (210 pentru prețurile de arendă). Alese cum? După ce principii? In ce proporție? Autorul nu ne spune.

Tot așà de puțin explicită este și tehnica sau metoda de lucru, ca și izvoarele.

Prin cine s'a făcut această cercetare, care ar fi trebuit să fie însoțită de un control riguros, pentru ca datele culese să fie certe? Rigurozitatea erà cu atât mai imperioasă, cu cât ancheta nu privià timpul de față, când condițiunile exploatărilor pământului sunt mai cunoscute și mai ușor de aflat, ci ea se referă la condițiunile de acum 37 ani, 27 ani, 17 ani, etc.

Dar cari sunt documentele, ce ne-au păstrat cu exactitate prețurile arenzilor la țărani la o epocă așà de înapoiată?

In arhivele primăriilor rurale nu se găsesc — după știința noastră — nici date statistice mult mai recente și mai pozitive. Așà de ex. mulți cari au încercat să facă monografii de comune rurale s'au lovit de această greutate, că în dosarele comunei lipsiau cele mai elementare urme de statistici mai vechi: nici populațiunea, nici întinderea culturilor, nici statistica școlară . . .

Cum să presupunem atunci, că primarii d-lui Creangă ar fi posedând date sigure despre prețul, pe care îl plătiau țăranii la 1870, când luau pământul în arendă dela proprietari, sau despre prețul pășunatului, etc.? Din contractele agricole? Este greu de crezut că s'au păstrat registrele de tocmeli agricole la nu mai puțin de 200 primării.

In tot cazul autorul introducerii ar fi trebuit să ne lămurească, dacă lucrarea s'a bazat pe documente sigure, pe còpii exacte din registrele tocmelilor, ori numai pe date adunate mai mult din memoria actualilor Primari și Notari, cari de multe ori se mulțumesc a umpleà tablourile cu date plăsmuite, în loc de a face cercetări, cari la urmă pot fi infructuoase.

Dar însuș modul cum d-l Creangă și-a ales și repartizat moșiile, de unde provin datele statistice, ne dovedește că cercetarea a fost foarte șubredă. In adevăr, ce însemnează să culegi informațiuni dela 16 moșii din județul Muscel, un județ de puțină însemnătate ca agricultură și ca învoieli agricole, pe când la Teleorman și la Vlașca, două din cele mai producătoare și mai populate județe ale țerii, ni se prezentă informațiuni numai dela câte o singură moșie? Va să zică: se pun în cumpănă 16 date dela Muscel cu 1 dată statistică dela Teleorman și 1 dată dela Vlașca și 2 date dela Brăila?! Și apoi, cum se pot generalizà rezultatele obținute pe această cale, când din Dolj — cel mai însemnat și mai întins județ din țară — nu avem nici o știință, din Romanați deasemenea, din Olt deasemenea? In schimb posedăm date certe din *Tulcea* și *Constanța*, și încă de pe la 1870, de pe timpul adică al administrației turcești.

Tot așà de curioase sunt și datele ce le-a consemnat autorul în partea tabelarică. Găsim în județul Argeș hectarul de pământ plătit cu 30 și 35 lei la 1870, pe când la Botoșani prețul varià între 8 și 25 lei; la Dâmbovița ajunsese de pe atunci hectarul la 50 lei, pe când la Ilfov nu treceà în majoritatea cazurilor peste 12 lei; la Muscel însă, unde cultura de căpetenie erà și pe atunci ca și astăzi, fâneața, se plătià hectarul cu 40 lei, iar în Teleorman numai cu 20 lei. Asemenea cifre sunt tot așà de puțin admirabile, ca și cazul dela Ialomița (No. 1), unde arenda la 1890 erà de 14 lei, la 1900 se mănțineà la 14 lei și la 1906 (peste 6 ani) se suie la 40 de lei de odată!? Oricine va fi posedând puțin spirit critic se va convinge neîntârziat că d-l Creangă a fost jocul unor date de fantezie, comunicate de primari sau de notari, fără cel mai slab temeiu, fără cea mai mică cercetare.

Cu toate acestea autorul crede a demonstrà într'un mod neîndoios (?), că arenda pământurilor închiriate la țărani a crescut pentru 31°/₀ din proprietăți cu 100—200°/₀, iar pentru 37°/₀ din proprietăți cu peste 200°/₀. Dar această creștere nu este naturală, ci artificială, adică—zice d-l Creangă,—ea se datorește în primul rând speculei și *conjucturilor* (?).

Ca să fie naturală, ar fi trebuit ca creșterea arenzii să stea în legătură cu puterea de producțiune a pământului, mărită prin o cultură mai rațională, precum și cu desvoltarea economică generală a țerii.

Bazat pe cifrele statisticei agricole dela 1862—1906, d-l Creangă dovedește că la porumb producțiunea țerii a stat pe loc, iar la grâu a crescut cu 25°/₀.

In primul rând argumentarea autorului păcătuește prin faptul că puterea de producțiune, fie la grâu, fie la porumb, d-sa o măsoară după media generală a țerii, pe când creșterea arenzii o deduce din ancheta a numai 200 de moșii răslețe.

Cine ne asigură că în localitățile unde a crescut arenda așà de covârșitor — dacă admitem cifrele din tabele, — n'a crescut și producțiunea medie la hectar a grâului sau a porumbului?

In al doilea rând autorul nu ține seamă de evoluția valorii pământului. Nu crede oare d-sa că în acelaș interval, în care a crescut prețul plătit de țărani, a crescut și arenda plătită pe proprietățile mari? Și oare faptul că arendașul plătește o arendă îndoită și întreită ca mai nainte nu influențează asupra subarendării pământului la țărani? (1). Una este efectul alteia, sau mai bine zis alți factori exteriori au determinat scumpirea pământului, din care a derivat și urcarea prețurilor de arendă. Nu se poate deci susțineà cu tărie că numai faptul dependinței strânse a țăranului de proprietar sau de arendaș a hotărît urcarea silită a prețurilor.

Dar este tot așà de luminos, că în acest interval de timp țara a progresat economicește și că dacă s'ar considerà unele indicii de progres, saltul ar fi tot așà de considerabil ca și creșterea arenzilor.

D-l Creangă nu ține seamă nici de afluența banilor, nici de creșterea populațiunii, nici de îmmulțirea nevoilor și a mijloacelor de satisfacere, nici de îmbunătățirea condițiunilor sociale; ci bazat pe proporția de 100 și 200°/₀, cât socotește la unele moșii că a crescut prețul pământului pentru țărani, crede că această creștere este ar-

(1) 70—80°/₀ din proprietățile, de unde s'au cules elementele, se văd a fi fost arendate.

tificială. Dar proporția exorbitantă (de 100 și 200%) este așà, fiindcă factorii sunt mici. Un exemplu: când plec dela 1 și după 30 ani ajung la 4, creșterea se pare naturală, cu toate astea în proporții ea este de 400%. Cam așà sunt toate datele înfățișate de autor și este de mirare că un statistician, cum este d-sa, nu și-a putut da seamă că atunci când voim a generalizà niște cazuri izolate, rău precizate și inegal alese, facem o operă greșită, iar din statistică, dacă nu «o unealtă», cum zice d-sa într'un loc, dar cel puțin o gumă elastică, pe care o întind (statisticianii) de câte ori vreau să le serveascã ca argument la orice idee mai dinainte fixată.

Defectul evident al acestei publicațiuni, ca să nu zic al lucrărilor sale în general, este că autorul a făcut o operă cu tendință și, ca toate încercările «à thèse», ea nu este de loc convingătoare.

Este indiscutabil, în definitiv, că în țara noastră s'a produs în ultimii 30 de ani o urcare a arenzii pământului. Dar această urcare se datorește în prima linie factorilor generali de progres, cum sunt: creșterea populațiunii, îmbunătățirea și immulțirea mijloacelor de comunicațiune, ieftenirea banului, o relativă sporire a productivității pământului, etc, iar nu numai speculei și «conjucturilor» nedenumite și neclarificate, cum a avut autorul idea preconcepută să demonstreze.

Când pornești în lucrări economice cu idei tendențioase, ajungi foarte adeseori la rezultate contrarii de ceeace voiai să dovedești.

Prin urmare putem liniștiți eliminà dela premiul cel mare Năsturel cele 4 publicații sus menționate, pentru motivul că ele nu sunt lucrări proprii ale autorului, și puținul «propriu» al său prezentă o valoare contestabilă și contestată.

II. Acelaș lucru socotim a zice și despre următoarele 4 broșuri:

5. ***Banca țărănească din Rusia și rezultatele ei, precum și o scurtă dare de seamă asupra băncilor țărănești din Prusia, Ungaria și Bucovina***, București 1906, 1 vol. în 16°, pag. 95. Este o lucrare de compilațiune din articole publicate prin dicționare și din câtevà broșuri speciale despre organizarea și funcționarea băncilor țărănești; simple expuneri fără nici un spirit de analiză adâncă, cari cel mult ar puteà face obiectul unor mici articole de revistă.

6. ***Un strigăt de alarmă asupra spoliațiunii ce se face cu Loteria pe clase și asupra procedeurilor colectorilor***, București 1907, 1 vol. in 8°, pag. 58. Este o conferință ținută la Ateneu asupra loteriilor și precedată de un articol în contra modului de instituire a loteriei românești. Oricât de drepte ar fi părerile autorului în această chestiune,

ele nu pot ridicà asemenea exerciții de raționamente la treapta unei opere de știință.

7. Cartea intitulată: *Studiu critic asupra impozitelor și politicei noastre financiare*, o broșură în 8°, pag. 96, conține numai începutul lucrării ce și-a propus d-l Creangă să facă, spre a dovedì necesitatea unei reforme a impozitelor noastre, în sensul adoptării impozitului pe venit.

Aceea ce ni se prezentă deocamdată (1) este numai expunerea sistemului de impozite din Prusia dela 1810 până astăzi.

Această expunere este precedată de o prefață, în care autorul arată că sistemul de impozite în România este bazat numai pe fiscalitate, dar este lipsit de orice spirit de echitate. Din această cauză se impune reforma impozitelor, care trebue realizată acum, când finanțele noastre sunt prospere, fiindcă în 7 ani din urmă s'au adunat excedente în sumă de 250 milioane lei, *și când avem un guvern tare, plin de vigoare și de curând venit la putere*, condițiuni indispensabile pentru a se face reforma impozitelor (pag. I—II).

In introducere d-l Creangă spune că cel mai important eveniment în practica financiară din secolul XX este reforma impozitelor reale, care a fost realizată cu mult succes în Prusia în anii 1891 și 1893 (finele sec. XIX-lea) de către Ministrul de Finanțe Miquel prin transformarea impozitelor reale în impozit pe venit.

Este de observat însă că impozitele botezate «reale» de d-l Creangă (pe românește mai bine impozite directe) n'au fost înlocuite cu impozitul pe venit, ci primele au fost păstrate și afectate comunelor, pe când impozitul pe venit s'a înființat pe seama Statului.

Autorul cată să dovedească superioritatea impozitului pe venit, care pătrunde ce e drept cu greu la popoarele romanice, dar este mai echitabil decât impozitele directe și permite bugetelor o mai mare elasticitate.

Arată apoi în ce constă impozitul din Anglia (income taxe), pe care îl crede că nu e convenabil României, fiindcă nu se potrivește «nici relațiunilor noastre concrete, nici obiceiurilor noastre și nu corespunde pe deplin nici principiilor moderne de impunere» (pag. 8).

Intru cât însă impozitul pe venit din Prusia este mai adaptabil relațiunilor noastre concrete și se potrivește mai bine obiceiurilor românești, n'am putut vedeà, fiindcă, după cum am spus, din cartea ce mi s'a trimis lipsește și critica sistemului de impozite românești

(1) Suntem informați că în cursul lunii trecute a apărut volumul complet.

și expunerea modului cum s'ar puteà introduce la noi sistemul prusian.

Dacă cercetăm broșura numai din punctul de vedere al stilului, găsim că expunerea autorului este foarte greoaie și în multe părți neînțeleasă. Ii lipsește în prima linie limba tehnică; traducerile din limba germană, așà cum le face, sunt imposibile.

Așà de ex. Românul nu va admite niciodată expresiunea «impozite reale» (1) pentru a traduce «die Realsteuern, cari însemnează taxele ce grevează un fond (pământ, comerț, industrie) producător de venit. Dar autorul nici nu indică în mod deslușit sensul ce vrea să dea cuvintelor: impozite reale, pe cari uneori vedem că le confundă cu impozitele directe; atare sens trebue pus în legătură cu modul de percepere al taxei; altădată vedem că pune în opoziție impozitele reale cu impozitul pe venit (pag. 4), zicând: La impozirele reale (funciar, patenta, licența — toate impozite directe) baza impunerii servește obiectul, adică izvorul de producțiune; la impozitul pe venit servește contribuabilul. In sistemul impozitelor reale contribuabilul este impus, numai dacă are un venit dintr'un izvor de producțiune, pe care îl atinge legea, pe când în celălalt sistem contribuabilul plătește oricare ar fi modul sau izvorul câștigului.

Tot așà de puțin fericite sunt expresiunile și frazele următoare:

«Sistemul impozitelor reale stă în legătură cu teoria asigurării și echivalenței». . .? (pag. 1).

«Cel care câștigă trebue judecat mai mult după raporturile sale economice individuale» (?). (pag. 4).

«Toți erau de conivență (?) (2) că organizarea impozitelor reale. . . au de luptat cu greutăți cu atât mai mari, cu cât unul și acelaș izvor de producțiune devine tot mai diferit în desvoltarea *crescândă* a vieții noastre economice» ? (pag. 5).

«Chiar în Franța unde repețitele încercări de a se întroduce impozitul pe venit *eșuară*» !? Aici s'ar mai potrivì eșuară, fiindcă e vorba de Franța, dar mai jos: . . . o «adaptare mot-à-mot n'ar fi rezonabilă» e un franțuzism prea din cale afară pentru o operă premiabilă de Academia Română, «mai ales că adaptarea trebue făcută în legătură cu relațiunile economice și culturale, depinzând de *moravurile* și *obiceiurile*» (ce e morav? ce e obiceiu?) (pag. 6).

Eu cred deci că și această încercare poate fi considerată ca cevà împins prea departe (pag. 6).

---

(1) Care este impozitul fictiv?

(2) Conivență vine dela connivence: complicité, participation à un mal en le dissimulant.

8. *Situația arendașilor față de chestiunea țărănească*, ed. II, in-8° pag. 30, București 1907, este titlul unei conferințe pe care a ținut-o d-l Creangă la Congresul agrarienilor în 1906.

Recapitulând câtevà din datele privitoare la întinderea proprietății rurale, pe cari le desvoltase într'o conferință anterioară ținută la Ateneu și apoi în lucrarea sa mai amănunțită despre «Proprietatea rurală în România», autorul arată că peste 40% din populațiunea noastră dela sate are o întindere de pământ nesuficientă pentru trebuințele ei cele mai strict necesare și că din această cauză țăranii sunt nevoiți să iea pământ spre muncă dela proprietarii mari, de cari devin astfel dependenți în mod necondiționat (?) (pag. 8).

Relevează apoi faptul că față cu clasa țăranilor, a căror proprietate este îmbucătățită și neîndestulătoare, la noi există clasa proprietarilor mari cu domenii întinse, latifundiare, așà cum nu se găsește mai în nici o țară din Europa. 4.171 de proprietari mari dispun de 3.787.192 hectare cultivabile, ceeace înseamnează 900 hectare de fiecare.

Compară în urmă situațiunea din România cu aceea din Prusia și alte țeri germane. Autorul însă se ferește să spună că datele din Germania privesc exploatațiunile agricole, pe când cele dela noi privesc proprietatea, și că aceste două noțiuni, proprietatea și exploatațiunea agricolă, fiind diferite, comparațiunea cifrelor nu este și nu poate fi exactă.

Dar proprietarii mari dela noi găsesc renta ce o trag din moșiile lor destul de suficientă (?) pentru o vieață comodă și le arendează renunțând astfel la orice ameliorațiuni de cultură (p. 11). Chestiunea arendășitului a devenit o chestiune economică națională, prin speculațiunea ce fac arendașii cu pământul, în detrimentul massei populațiunii românești.

La noi arendașii nu au capitalurile necesare, nici pregătirea, nici gândul de a îmbunătăți pământul și de a trage astfel foloase mai mari, ci din contră caută numai să speculeze pe țărani, subarendându-le pământurile.

Țăranii, fiind dependenți de marea proprietate, sunt nevoiți să accepte toate condițiunile impuse de arendași. De aici provine creșterea uimitoare a arenzilor în ultimul timp. Din proprietățile mai mari de 50 hectare, 2.400.000 hectare sunt arendate, ceeace înseamnează 58% din întinderea totală cultivabilă a țerii.

Statistica agricolă făcută de Ministerul Domeniilor a arătat că în 1905 peste 61% din suprafața exploatațiunilor agricole mai mari

de 100 hectare erà arendată. La noi deci arendașii cultivă două treimi din întinderea moșiilor, pe când în Ungaria deabià o șeșime (174%) se exploatează în arendă.

Ar fi fost de dorit ca d-l Creangă să utilizeze aceste cifre, cari sunt mai certe și în acelaș timp comparabile între ele, pentru ca să pună în evidență extensiunea ce are la noi sistemul arendășiei.

Cu atât mai îngrijitor este pericolul acestui sistem la noi, cu cât din cauza lui sufere întreaga economie națională; căci spre deosebire de ce se petrece în alte țeri, arendașul dela noi nu caută să obție un produs mai mare al pământului printr'o cultură mai îngrijită a pământului, ci numai să câștige, aplicând învoieli din ce în ce mai apăsătoare asupra țăranului. Aici autorul ar fi trebuit să dea câtevà dovezi și să aducă câtevà fapte, fiindcă numai simpla afirmațiune nu poate face convingerea cetitorului.

Faptul pe care îl relevează și asupra căruia insistă în această privință, este existența cunoscutului «trust» al arendașilor Evrei din Moldova Trustul din Moldova ajunsese în 1904 să aibă în arendă 76 moșii, în suprafață de 238.000 hectare pentru cari plătià o arendă de 3.228.000 lei, adică cam 20 lei pe hectar, pe când trustul subarendà pământul la țărani cu 50, 60 și chiar 80 lei, câștigând astfel 200 și 300%. Dar vina existenței acestui trust și deci toate consecințele nefaste cad asupra proprietarilor de moșii cari, în loc să-și cultive singuri pământul, preferă să le arendeze Evreilor, dela cari obțin un câștig momentan mai mare, fără să se gândească că ei aduc în sapă de lemn țărănimea și că atuncia când țărănimea va fi în mizerie, toată lumea și în prima linie proprietarii se vor resimțì.

Și e de plâns că printre proprietari se găsesc așà de puțini Români, cari să-și dea seama de această primejdie. Ba, cevà mai mult, chiar instituțiunile de binefacere, chiar Statul au dat triste exemple, arendând moșiile lor cu prețuri mari, deși se știà că asemenea arenzi nu se plătesc din productivitatea pământului, ci din exploatarea neomenoasă a țărănimii. Pentru a se evità pericolele unei asemenea stări, conferențiarul face apel la proprietarii mari să nu mai arendeze moșiile și propune ca Statul să impună moșiile arendate cu 5% mai mult decât pe cele exploatate în regie. In cazul când arendarea este impusă de împrejurări, proprietarii să prefere obștile sătești oricăror arendași și mai cu seamă să se ferească de membrii direcți sau interpuși ai trustului.

Şi această broşură e prea neînsemnată pentru a pretinde premiul în chestiune.

III. Atunci ne-a mai rămas, cu răbdătoarea bunăvoinţă a D-voastre, o singură şi ultimă lucrare a d-lui Creangă, care poate discută palmul Academiei.

Ea poartă titlul de: *Proprietatea rurală în România,* Bucureşti 1907, 1 vol. in-4° oblong.

O vom supune la o minuţioasă analiză, studiind-o din următoarele cinci puncte de vedere :

1) Obiectul lucrării ; 2) Izvoarele de cari s'a servit autorul ; 3) Tehnica, adică metoda cum el şi-a prelucrat datele ; 4) Modul expunerii şi, în fine ; 5) Valoarea concluziunilor la cari ajunge.

1. — Ca obiect lucrarea trebuià să aibă un cadru mult mai larg decât cel prezentat : «Proprietatea rurală implică studiul din punct de vedere juridic şi economic al chipului cum se stăpâneşte şi cum se împarte *întreg* pământul dela ţară, independent de destinaţiunea sau întrebuinţarea ce se face cu el.

Din lipsă de date însă autorul nu îmbrăţişează decât o parte a chestiunii, preocupându-se numai de împărţirea teritoriului supus culturii agricole — stricto sensu — şi care reprezentă mai puţin de două treimi din suprafaţa întreagă a ţerii. El lasă deci la o parte: pădurile, terenurile băltoase şi bălţile, lacurile, carierele şi minele, cum şi alte terenuri, cari toate în întregime constituesc cu adevărat «proprietatea rurală», căci cu drept cuvânt se poate susţineà că a fi proprietar rural nu însemnează numai a stăpânì pământul de arătură, fâneaţă şi păşune, când alăturea mai sunt pădurea, balta sau cariera, din cari se pot extrage venituri tot aşà de considerabile ca şi din agricultură.

Principala idee, însă, de care autorul a fost condus, erà împărţirea proprietăţii ţărăneşti şi rolul pe care-l joacă acest fel de proprietate, faţă de proprietatea cea mare şi mijlocie.

Cum proprietatea ţărănească este *în mare parte* numai agricolă, autorul s'a mărginit întru a studià numai condiţiunile de repartiţie a proprietăţii cultivatoare din ţară.

Dar nici în acest cadru strâmt lucrarea nu este absolut completă ; i-au lipsit autorului datele privitoare la repartizarea suprafeţei viilor şi a livezilor de pruni sau de alţi pomi roditori, cari neîndoios joacă un rol însemnat în economia ţăranului, cu deose-

bire în anumite județe, ca Putna, Prahova, Gorj, etc., unde sădirile sunt mai răspândite (vezi pag. V).

Asemenea lacune: lipsa pădurilor dela proprietățile răzășești și lipsa suprafeței viilor și livezilor de pomi—cari în mare parte aparțin țăranilor — sunt de natură să discrediteze dela început lucrarea și să știrbească mult din valoarea concluziunilor către cari ținde să ajungă autorul: «că proprietatea țărănească este mai mică decât proprietatea mare și cu mult neîndestulătoare pentru a satisface trebuințele populațiunii rurale, care, cu întinderea de pământ pe care o posedă, este adusă într'o dependență necondiționată față de proprietarii cei mari (pag. LIV și LXI), mai ales că și veniturile ce le scoate țăranul din hectarul său sunt de obiceiu inferioare acelora ale marelui proprietar (XIX).

2. — Datele privitoare la întinderea proprietății și la modul ei de repartițiune pot fi obținute cu deplină exactitate în țerile în cari există cadastru. La noi însă, unde nu avem nici cadastru, nici măcar registre funciare, toate cercetările făcute pentru luminarea acestei chestiuni n'au dat rezultate bune, pentrucă: 1) nu s'au putut bazà pe elemente certe și 2) pentrucă declarațiunile părților, cari se ieau drept punct de plecare, sunt totdeauna interesate și deci nu corespund realității.

Cari au fost izvoarele de unde și-a scos d-l Creangă datele sale? Recensemintele fiscale din 1896 și 1905 și o cercetare specială, făcută tot de Ministerul de Finanțe în 1902, (pag. II). Dar toată lumea știe că datele adunate prin recenseminte fiscale sunt dubioase, pentru motivele arătate mai sus. Autorul deci, înainte de a ne expune rezultatele lucrării sale, ar fi trebuit să facă o critică a izvoarelor de unde a cules cifrele, pentru ca să prevină pe cetitor despre gradul de veracitate și de exactitate ce trebue acordate cifrelor obținute pe această cale.

Lipsa unei asemenea critici și tonul prezumțios ce se întrebuințează ne fac să credem că autorul erà pe deplin convins despre exactitatea cifrelor. Și cu toate acestea chiar dela început, când dânsul vorbește despre proprietatea țărănească, recunoaște singur că datele sale sunt cu 166.050 hectare inferioare realității (pag. V).

Dar structura operei înfățișată de autor mai are din acest punct de vedere și alt defect capital, care provine din faptul că datele compilate de dânsul, ca să formeze acest tot: «proprietatea rurală», nu se referă la aceeaș epocă, ci sunt între ele deosebiri mari de vârstă. Astfel pentru proprietatea țărănească mai mică de 10

hectare cifrele s'au luat după recensământul fiscal efectuat în 1896; pentru proprietatea între 10—50 hectare după recensământul din 1905 (adică nouă ani mai târziu); pentru proprietatea dela 50 hectare în sus după recensământul «special» din 1905 (pag. III).

Este un principiu cunoscut, că o lucrare statistică de felul acesteia nu poate să fie exactă decât numai dacă este întocmită la aceeaş epocă, pentru toate părţile cari o compun, sau cel puţin ca cercetările să se raporteze la aceeaş dată. Dar cu diferinţe de 6 şi de 9 ani este imposibil să se obţină rezultate serioase, când proprietatea evoluează pe fiecare zi şi când mai cu seamă mişcările au fost accentuate la noi, căci tocmai în epoca aceasta Statul prin vânzările domeniului său a schimbat adânc felul repartizării proprietăţilor.

Dovadă despre acestea este faptul mărturisit de însuş autorul, că diferinţa de 166.050 hectare, ce se constată între recensămintele din 1896 şi 1905, este justificată prin împrejurarea că în acest interval Statul a mai pus pe ţărani în posesiunea a 153.445 hectare, vândute în loturi, ceeace negreşit a avut de efect să mărească proprietatea ţărănească şi să micşoreze proprietatea cea mare. Cu toate acestea autorul în toată lucrarea sa nu ţine seamă de aceste nouă adaose la proprietatea ţărănească, ci persistă în cifrele dela 1906, cari incontestabil că nu mai corespund realităţii.

Tot aşà de incertă—dacă nu chiar mai mult—este şi sursa cifrelor privitoare la proprietatea mare (dela 50 hectare în sus), cari pornesc din acel recensământ fiscal şi special din 1902. In adevăr, dacă la proprietatea ţărănească sunt câtevà puncte de plecare mai sigure, cum de ex. măsurătorile făcute cu ocaziunea aplicării legii rurale din 1864 şi delimitările loturilor date de Stat însurăţeilor şi celorlalţi cumpărători, la proprietatea mare măsurătoarea este rară—abià la câtevà moşii cari vor fi fost hotărnicite,—planuri economice mai că nu există, şi chiar dacă există un plan economic, proprietarul nu-l prezentă, fiindcă aceasta nu e în interesul său. La moşiile arendate (peste 60%) impozitul se stabileşte după arendă şi deci comisiunea fiscală nu are nevoie de planuri ca să fixeze întinderea moşiei; la moşiile căutate în regie proprietarul se va sili să arate mai mică întinderea proprietăţii sale, ca să fie mai puţin impus.

Deci într'un caz datele culese n'au nici o bază sigură şi de multe ori sunt fictive (mai ales la proprietăţile de munte, unde nu se cunosc nici cu aproximaţie suprafeţele moşiilor); în celălalt

caz datele vor fi denaturate din interesul proprietarului de a ascunde adevărul.

Iată între altele un fapt izbitor care dovedeşte cât de incert s'au inexat este izvorul, din care d-l Creangă şi-a cules datele relative la proprietatea mare. După recensământul din 1902, proprietăţile cultivabile ale Statului şi ale Domeniului Coroanei s'au stabilit, în lucrarea d-sale, la 297.790 hectare (pag. V). Domeniul Coroanei având o suprafaţă cultivabilă de 59.000 hectare, rezultă că Statul trebuià să aibă la 1902 aproape 240.000 hectare. Cum se face că în 1908 întinderea de pământ ce a rămas Statului este evaluată la aproape 468.000 hectare (Vezi expunerea de motive a Ministerului Domeniilor la Legea Cassei Rurale), adică cu 228.000 hectare mai mult decât s'a găsit că aveà Statul la 1902, când mai ales dela 1902 până la 1908 Statul a mai înstrăinat câtevà mii de hectare din moşiile sale, vânzându-le în loturi, şi iarăş când la cifra de 468.000 hectare ar trebuì adaose şi cele 52.000 hectare cesionate de Ministerul Domeniilor altor autorităţi, care cifră a trebuit să fie şi ea cuprinsă în 240.000 hectare găsite la 1902.

Va să zică, izvoarele, de cari s'a servit autorul, micşorau pe de o parte proprietatea ţărănească cu peste 160.000 de hectare, vândute de Stat dela 1896 la 1905; micşorau de altă parte şi suprafaţa proprietăţilor Statului cu cel puţin 228.000 hectare. Ce bază putem pune pe ele?

Toate aceste nepotriviri ar fi trebuit să ni le lămurească d-l Creangă în expunerea d-sale, care s'ar fi căzut să înceapă printr'o examinare a izvoarelor din cari să reiasă gradul de încredere ce trebue să acordăm cifrelor date de recensăminte fiscale.

3. — In privinţa tehnicei, adică a metodei ce a întrebuinţat autorul în prelucrarea datelor, ni se dau puţine lămuriri. Ni se spune în adevăr, că datele privitoare la proprietatea până la 10 hectare au fost culese ***individual*** din registrele sau matriculele fiscului, pentru fiecare contribuabil funciar, arătându-se şi fracţiile de întindere; pentru proprietatea între 10 şi 50 hectare, întinderile s'au luat din raportul oficial al Ministerului de Finanţe asupra recensământului fiscal din 1905, raport bazat pe rapoartele administraţiilor financiare pe ***comune;*** iar pentru proprietăţile dela 50 hectare în sus s'a întocmit în 1902, în 1902—1903, câte un proces verbal de comisiunile de recensământ, după un plan întocmit de Ministerul Finanţelor (pag. III). Acel plan prezentă câtevà lacune; aşà de ex. nu se disting în întinderea cultivabilă a moşiei locurile de păşune.

Din această expunere a metodei reiese că autorul s'a servit în lucrarea sa de *unitatea fiscală*, care e contribuabilul *financiar*, așà cum se găsește înscris în matricule.

Dar unitatea fiscală nu corespunde totdeauna cu unitatea în sensul juridic sau de fapt a proprietarului. In adevăr, foarte deseori în registrele fiscului figurează «casa N. N.», care a fost deci trecută în statistică ca o singură persoană, pe când în realitate casa N. N. se compune din mai multe persoane: moștenitorii nedivizați sau chiar divizați ai lui N. N., cari nu s'au gândit încă să ceară a se trece rolul pe numele fiecăruia, ci impozitele continuă a se plătì de unul singur pentru toți. Din această cauză, pe care o recunoșteà și d-l Creangă (pag. XLIX), derivă o alterare a datelor; proprietatea apare mai puțin divizată decât este în realitate și în orice caz repartiția proprietății pe categorii de întinderi nu mai poate fi exactă. Inconvenientul acesta e mai simțitor la proprietatea țărănească, care este atât de fracționată, și unde nu s'a putut stabilì decât pentru câtevà județe numărul copărtașilor, dar chiar acolo autorul nu i-a introdus în calculele sale.

La proprietatea mare, unde se spune că comisiunile fiscale au fost îndatorate să țină seamă de fiecare moștenitor, se prezentă un alt neajuns. Sunt mulți proprietari cari dețin pământuri în mai multe comune din județe. Când e vorba de a se stabilì exact numărul proprietarilor mari și întinderea proprietăților, trebuiau căutați și aleși după persoana fizică, nu după unitatea fiscală. In realitate deci numărul proprietarilor mari cată să fie mai mic și suprafața ce revine fiecăruia cată să fie mai mare decât ni se arată în statistica întocmită de d-l Creangă. Autorul ne spune că la proprietatea țărănească a ținut cont de fracțiunile din întinderi. Sub acest raport trebue să relevăm următoarea împrejurare, care are de rezultat să mărească proprietățile mici în mod fictiv: Administrațiile financiare practică uzul ca la înscrierea în roluri a parcelelor mici de proprietate să rotunjească cifra, trecând totdeauna, când e vorba de $^1/_8$, $^1/_4$ sau $^1/_3$ dintr'un hectar, cel puțin o jumătate de hectar. Transacțiunile între țărani fiind mai numeroase (vânzări, schimbări, etc.), prin asemenea adaose de fracțiuni se mărește proprietatea unuia; așà de ex. presupunând un țăran care cumpără cinci sferturi de hectar (jumătăți de pogon) dela cinci inși, el va fi trecut în matricula fiscală cu cinci pogoane (adică cu două și jumătate hectare, în loc de 1 și $^1/_4$ hectare cât a cumpărat). — Vezi monografia comunei Priboeni (Muscel) de Rădulescu-Codin.

In afară de aceste neajunsuri, cari provin din natura lucrurilor și din organizațiunea defectuoasă a administrației noastre, tehnica lucrării d-lui Creangă nu lasă mult de dorit. In partea tabelarică d-sa prezentă tabele numeroase, bine alcătuite, cu cifre absolute și cu cifre proporționale. Datele se referă la județe și la diviziuni istorico-geografice, astfel că studiul lor este lesnicios pentru persoanele cari au oarecare îndemânare la cifre.

4. — Nu tot astfel putem aprețiă modul expunerii adoptat de autor. Mai întâiu ca format, lucrarea d-lui Creangă păcătuește prin a fi incomodă și puțin ceteață. Formatul acesta al caietelor nu se întrebuințează nicăiri în statistică, fiindcă volumul se mânuește greu.

In al doilea rând diviziunea materiei, așà cum o expune autorul, este defectuoasă, puțin reușită. D-l Creangă împarte textul explicativ al tabelelor, ce le-a compilat din diferite lucrări oficiale, în 6 capitole.

In primul capitol, căruia îi zice «introducere», d-sa arată că la noi nu existau date statistice exacte despre întinderea proprietății rurale și că din această cauză părerile erau foarte diferite, în privința chestiunii: care e mai mare, proprietatea țărănească ori proprietatea mare?

Cu toate acestea Ministerul de Finanțe publicase în 1906 rezultatele recensământului fiscal din 1905, dar aceste rezultate sunt puse la îndoeală de către d-l Creangă (pentru ce?), care preferă să iea rezultatele operațiunilor, întocmite pe timpul când fusese d-sa în capul Statisticei Finanțelor, să le coordoneze, să împrumute cevà (suprafața proprietăților dela 10—50 hectare) din acea lucrare contestată a Ministerului Finanțelor din 1905 și astfel să încheie un tot, a căruia structură păcătuește tocmai prin faptul arătat, că diferitele părți constitutive sunt de vârste diferite.

Autorul face apoi o comparațiune între datele Ministerului Finanțelor și datele sale, și cu toate că recunoaște că la proprietatea țărănească cifrele din 1905 sunt mai aproape de adevăr, totuș «înclină a crede că datele cari corespund mai mult cu realitatea sunt cele din lucrarea noastră (adică a autorului), care arată o întindere cultivabilă totală de 8 milioane hectare, cu 365.039 hectare mai mică decât cea din raportul oficial al Ministerului Finanțelor» (pag. V).

D-sa trece apoi să cerceteze diferitele studii anterioare făcute asupra împroprietăririi țăranilor de Ministerul Domeniilor și arată erorile ce a găsit în ele și pe cari le-a corectat — după informațiunile noastre — erorile cele mai multe erau corectate chiar la sursa de unde le-a luat d-l Creangă.

In partea a II-a sau cap. II, d-sa face mai multe consideraţiuni generale asupra proprietăţii rurale, căutând să arate, după autori străini, ce importanţă are diviziunea proprietăţii rurale şi ce influenţă joacă ea în economia generală a unei ţeri. Dar autorul este adus astfel să citeze multe din rezultatele lucrării sale, înainte de a le fi analizat şi de a le fi expus. Din această cauză cetitorul gustă cu greutate din interesul acestor consideraţiuni şi nu poate acordà toată însemnătatea chestiunilor ce se ating în acest capitol şi dintre cari unele ar fi reclamat o desvoltare mai largă, la locul lor.

In partea a III-a se tratează despre împroprietăriri şi se reproduc după publicaţiunile statistice ale Ministerului Domeniilor rezultatele numerice ale legii din 1864 şi ale legilor de vânzare a bunurilor Statului.

Autorul găseşte, analizând aceste rezultate, că împroprietăririle făcute dela 1864 până astăzi n'au avut câtuş de puţin rezultatul intenţionat de legiuitor, fiindcă nu s'a putut formà, din împroprietăriţi, o «clasă de ţărani bine situaţi, buni cetăţeni, vrednici soldaţi şi buni contribuabili» (pag. XXXVIII). Improprietăririle s'au făcut fără măsuri de precauţiune, fără garanţie şi fără îngrădiri puternice, că împroprietăritul va progresà. Statul nu s'a ocupat de loc de starea împroprietăriţilor, ci i-a lăsat la voia întâmplării şi în afară de aceasta, zice autorul, Statul în împroprietăririle sale s'a condus de multe ori numai de interesul *fiscal, fixând un preţ exorbitant pentru pământurile vândute ţăranilor* (XXXIX).

Care este acest preţ exorbitant? «Preţul mediu *de 368 lei* la hectar ce a dobândit Statul din vânzarea bunurilor sale—zice d-l Creangă—este foarte urcat, ţinând seamă de preţurile pământurilor mai cu seamă în deceniile trecute».

Aici trebue să observăm că argumentarea critică a d-lui Creangă este falsă, fiindcă se bazează pe cifra de 368 lei, care este neexactă. Inexactitatea provine din cauza următoarei mari erori ce autorul face în calcularea preţurilor obţinute de Stat din vânzarea pământurilor la săteni (pag. XLI): La punctul 16 autorul spune că dela însurăţei, conform art 5 şi 6 din legea dela 1864 s'au incassat 236.448.460 lei 45 bani pentru 228.329 hectare, ceeace face *1035* lei hectarul! Această cifră ar fi trebuit să impresioneze spiritul critic al autorului, ca să vadă că este eronată, cu atât mai mult cu cât el ctià şi o afirmà în text că însurăţeii aveau să plătească 5 galbeni (à 11 lei 85 bani) pogonul şi aceasta fără nici o dobândă, deşi plata se făceà în termini de 15 ani. Dacă deci pogonul costà

5×11,85=59,25 lei, cele 228.329 ha. n'au putut să coste decât (1 ha.=2 pg.): 228 329×2×59,25=27.056.986 lei 50 bani, adică 27 milioane, în loc de 236 milioane, cât admite d-l Creangă în calculul său!! Prin urmare însurățelul n'a putut să plătească 1.035 lei hectarul de pământ, căci ar fi fost extraordinar de scump și ar fi revoltat pe toată lumea, ci numai 118 lei 50 bani, cât erà fixat prin lege.

Valoarea deci a pământurilor date de Stat țăranilor dela 1864—1906 se ridică nu la 567.808.032,81, cât socotește d-l Creangă, ci numai la 338 396.558,86, adică cu $229^1/_2$ milioane lei mai puțin! Această eroare de 229 milioane lei a făcut pe autor să ajungă la rezultatul că Statul a vândut țăranilor pământul cu 366 lei, pe când în realitate mijlocia acestui preț este de 219 lei, adică cu $68^0/_0$ mai mic decât prețul arătat de d-l Creangă!

Când deci adevăratul preț este de 219 lei ha. (109,50 pogonul), se mai poate oare susțineà că Statul a fixat un preț exorbitant pentru pământurile vândute țăranilor?

5. — Dar partea fundamentală a lucrării d-lui Creangă e cuprinsă în cap. IV, care se ocupă de situațiunea actuală a proprietății rurale în România. Cu ajutorul datelor combinate de d-sa, proprietatea rurală cultivabilă, compusă din terenuri arabile și fânețe (ar fi trebuit să adaoge și pășunile), fără sădiri, fără păduri, are o suprafață de 7.826.796 ha., iar împreună cu viile și livezile de pruni atinge cifra de 8 milioane ha, reprezentând $60,9^0/_0$ din suprafața țerii. In raport cu populațiunea rurală revine câte 1 ha. 67 are de suflet (nu 1,67 suflete pe hectar, cum zice autorul la pg. XLIV).

D-l Creangă se ocupă apoi de repartiția proprietății pe categorii după întindere, și stabilește că avem:

920.939	proprietăți	mai mici de	10 ha.	cu 3.153.645	ha. sau	$40^0/_0$
36.318	»	dela	10— 50 »	» 695.953	» »	$8,9^0/_0$
2.405	»	»	50—100 »	» 166.847	» »	$2,1^0/_0$
5.385	»	»	100 în sus »	» 3.810.151	» »	$48,7^0/_0$

Autorul nu este fixat până unde merge proprietatea mică și cari sunt limitele proprietății mijlocii, ca să deducem proprietatea mare. Dacă admitem proprietatea mică până la 10 ha. (proprietatea țărănească însă trece de această limită), atunci găsim că ea reprezentă $40^0/_0$ din suprafața întreagă cultivabilă, cea mijlocie între 10 și 100 ha. reprezentă 11 la sută și proprietatea mare dela 100 ha. în sus reprezentă $49^0/_0$. Autorul deduce de aici că o suprafață de 3.133.645 se găsește în stăpânirea a 920.932 proprietari mici, pe când 3.810.351

hectare aparţin la 5.385 proprietari mari. La cei dintâi media este de 3,42 ha., pe când la ceilalţi de 7,07 ha.

Toate aceste elemente de calcul şi rezultatele lor sunt însă şubrede şi deci consecinţele ce se pot trage din ele n'au o valoare trainică. Mai întâiu, cum am mai spus, lipsesc din întinderea proprietăţii mici viile şi livezile de pruni, cari influenţează mult asupra stării economice a ţărănimii din anumite judeţe. Al doilea, autorul uită să adaoge la proprietatea mai mică de 10 ha. cele 166.050 hectare ce le-a vândut Statul dela 1896 până la 1906 şi apoi să le scadă dela proprietatea mare.

Numai această cifră de 166.050+150.000 viile şi livezile aparţinând micii proprietăţi ar deplasà proporţiile date mai sus în modul următor:

3.153 645 + 316.000 ha. = 3.469.645 ha. proprietate ţărănească, care la totalul de 8 milioane ha. ar trebuì să reprezente peste 43%, nu 40, cum stabileşte d-l Creangă.

Iar proprietatea mare s'ar reduce la 3.810.000 plus 20.000 (viile şi livezile) = 3.830.000 — 166 050 (pământ vândut sătenilor) face 3.663.950 ha. sau 45%, nu 49% cum stabileşte d-l Creangă.

Dar în afară de acestea, nici numărul proprietăţilor nu este sigur în tabelele întocmite de autor şi anume la proprietatea ţărănească lipsesc copărtaşii, la proprietatea mare acelaş proprietar figurează de atâtea ori câte proprietăţi are.

In asemenea condiţiuni de puţină exactitate a elementelor de bază înfăţişate de autor, este greu de a acordà încredere rezultatelor ce cată să le deducă din jocul cifrelor şi din combinaţiunile lor.

Este interesantă de ex. metoda ce o întrebuinţează d-l Creangă spre a dovedì că ţăranii n'au întinderea de pământ necesară spre a hrănì familia lor. Această metodă consistă în a socotì de o parte producţiunea medie ce scoate ţăranul de pe hectarele sale şi de altă parte cantitatea medie de care el are nevoie pentru hrană. Calculul, deşì pare judicios, însă e prea complex şi dă loc la contraziceri sau fapte inadmisibile, cum spre exemplu aceea că din 400 kgr. făină sau mălaiu se dobândeşte de regulă o cantitate mai mică de pâne sau mămăligă (!), când tocmai contrariul este adevărat, fiindcă de obiceiu 1 kgr. făină dă 1 şi $^1/_4$ kgr. pâne şi 1 kgr. mălaiu dă aproape 1 şi $^1/_2$ kgr. mămăligă (pag. LII).

Şi apoi cantitatea de 400 kgr. necesară ca nutriment uscat pe cap de ţăran pe un an nu este arbitrară? Pe ce se bazează ea?

Credem că autorul n'ar fi avut nevoie să intre în atâtea deduc-

țiuni, unele fantastice, ca să dovedească *că țăranii sunt dependenți economicește de marii proprietari.*

Dar silința, sau mai bine zis tendința autorului de a înnegri situațiunea mai tare decât este, îl provoacă să exagereze cifrele. Așà de ex. exagerată este cifra celor 500.000 țărani, pe cari îi admite că nu au pământ, deși în numărul lor recunoaște că intră și cei copărtași la pământurile nedivizate (pag. L) ; exagerată găsim și concluziunea dela pagina CVIII, că din 1.466.259 țărani, 923.401 (și unul ?) trăesc în mizerie și numai 542.858 pot aveà un traiu omenesc. Peste 5 din 6 părți putrezesc și numai $^1/_6$ își pot întreține vieața din al său.

Exagerată, și în tot cazul îndoelnică, ni se pare și cifra de 1.466.259 țărani, în care autorul cuprinde pe proprietarii majori căsătoriți și necăsătoriți, etc. și țăranii fără pământ majori, căsătoriți și necăsătoriți.

De unde deduce această cifră ? Adunând pe proprietarii țărani 943.000 cu 500.000 țărani neproprietari, cifră în care intră însă și coproprietarii la pământurile divizate. Dar a fi coproprietar la un lot de 5, 6 sau 8 hectare nu înseamnează a fi lipsit de pământ și a trăì în mizerie (!).

Cât de șubrede sunt unele din cifrele admise în tabelele d-lui Creangă se vede și din următorul fapt de amănunt :

In tabela No. 56 se arată că în județul Muscel numărul proprietarilor funciari rurali ar fi fost de 27.336 la 1896, data recensământului fiscal, de care s'a servit autorul. Insă la 1899, la numărătoarea populațiunii nu s'au găsit capi de familie în comunele rurale din județul Muscel decât 24.369. Va să zică mai mulți proprietari decât familiști ! De unde se mai scot atunci cei 5.531 contribuabili fără pământ sau numai copărtași (tab. dela pag. L)?

Alt exemplu : In județul Covurluiu numărul de proprietari mari, mijlocii și mici rurali erà de 19.002 (tot tabela LVI) la 1896. Cu toate acestea numărătoarea populațiunii din 1899 a găsit numai 19.486 capi de familie în comunele rurale din acest județ. Deci și aicia ar trebuì să admitem că toate familiile sunt împroprietărite. De unde se mai ieau atunci cei 4.990 contribuabili fără pământ?

Al treilea exemplu : La Tulcea figurează în aceeaș tabelă 19.900 proprietari funciari rurali, pe când capii de familie nu erau decât 18.280. De unde deci s'au mai luat cei 4.000 contribuabili fără pământ ?

De altminteri dacă autorul și-ar fi dat osteneala să verifice mai scrupulos datele sale, ar fi constatat însuș contrazicerile și nepotrivirile cari învălesc datele sale într'o umbră de nesiguranță, de neîncredere. Așà de ex. s'ar fi convins că unele din cifrele cari exprimă numărul proprietarilor funciari rurali sunt mai presus de realitate, căci, în județul Muscel, după cercetarea făcută de *Statistica Ministerului Finanțelor* în 1904, s'au găsit numai 18.369 contribuabili funciari, nu 27.366; la Covurluiu de asemenea nu sunt decât 14.041 contribuabili funciari, în loc de 19.002, și la Tulcea 13.923 în loc de 19.900. (Cf. tabela dela pag. 50, tab. 56) (1).

Dar se vede că lucrarea a fost făcută în pripă și autorul n'a avut nici timpul, nici răbdarea să aleagă părțile neverosimile, ci s'a mulțumit să iea drept bune și exacte cifrele ce i s'au dat, fără a face discernământul bunului și răului, atât de necesar într'o lucrare statistică.

In asemenea condițiuni, cu toată munca depusă pentru a compilà și combinà din trei izvoare elementele sale de studii, rezultatele ce le dă sunt foarte îndoelnice, încât opera întreagă nu se poate considerà decât ca o încercare laborioasă, făcută în scopul de a arătà care este situațiunea proprietății rurale.

Ea este însă departe de a puteà convinge pe cetitor de adevărul concluziunilor ce le trage din asemenea premise nesigure și incomplete ; deci ea este departe de a însușì calitățile unei adevărate opere de știință.

Iată, domnilor și prea stimați Colegi, cum se prezentă, cu însușirile și defectele sale, și cea de a 9-a și ultima lucrare trimisă de d-l Creangă spre a fi premiată.

Concluziunea că premiul de 12.000 lei nu i se poate acordà este, cred, în convingerile fiecăruia. Nu mai puțin însă caută să recunoaștem că d-l Creangă este un eminent economist și statistician, dela care suntem în drept a așteptà lucrări mai bune și mai folositoare, în domeniul cel mai însemnat pentru noi astăzi, căci fără statistică — știința cifrelor — nu știm ce am fost, ce suntem și ce vom fi.

---

(1) Mai observăm că în dorința sa de a prezentà cifre multe, autorul merge până acolo, încât în cap. V compară datele repartizării suprafeței proprietății cu acelea ale exploatărilor agricole Ex. Germania și România, etc. Insă între exploatare și proprietate diferința este mare. Un proprietar poate să-și împartă moșia sa la mai mulți exploatatori, după cum un arendaș poate să țină în arendă mai multe moșii. Deci repartiția proprietății dintr'o țară nu se poate comparà cu repartiția exploatărilor agricole din altă țară

Căpitan Al. G. Drăghicescu, *Moartea lui Mihaiu Vodă Viteazul.* Poemă dramatică în 4 acte. Bucureşti 1908. — *Raport de* **Ioan Bianu.**

Această scriere este şi ea una din lungul şir al acelora, cari te întristează, nu pentru lipsa lor de valoare din toate punctele de vedere, dar pentru naivitatea cu care le vedem prezentate la premiile academice şi încă la Marele Premiu Năsturel de 12.000 lei. Sunt aproape 40 ani de când aceste premii se dau mereu, şi este trist să vezi că totuş se găsesc neîncetat autori, cari nu le înţeleg rostul şi cari cu o penibilă naivitate prezentă la concursuri scrieri lipsite de orice valoare.

Impresia aceasta ni-o face şi această scriere, pre care autorul o prezentă cu încrederea de a fi cea mai bună dintre toate scrierile «de orice cuprins», câte s'au publicat în limba română în ultimii 4 ani.

«Poema dramatică» este o copilărie, care ar puteà fi scrisă de un elev de clasa IV sau V secundară. Acţiunea este o absurditate: Magnaţii Unguri din Ardeal complotează spre a alungà pe Mihaiu din ţară cu ajutorul lui Basta. Acest general — deşì erà departe — apare ca prin minune în scenă şi într'un monolog bombastic îşi declară amorul nebun pentru Ardeal, «nume din ceruri», şi termină zicându-şi către sine însuş: «O! Basta, mâine poate vei fi rege maghiar!» Urmează în scenă Mihaiu, care iar în monolog spune că mamă-sa «Doamna Teodora» este «vestită vrăjitoare». Dânsa soseşte la dorinţa domnescului fiu şi-i spune «cu duhurile nopţii venii p'aripi de vânt», sau «pe aripi nevăzute din Cozia-am venit».

In actul II, Doamna Stanca cu copiii sunt în cetatea Făgăraşului, de unde aud noaptea (!!) «a tunului mugire» tocmai dela Mirislău. Dar deabià «d'azi noapte bubuitul de tun s'astâmpărat...» şi iată că apare la Făgăraş Basta, care spune:

Iubesc pe Doamna Stanca... iubesc la nebunie
Această frumuseţe... a lui Mihaiu soţie...
Ea însă nu voeşte să ştie d'al meu chin...
Respinge-a mea iubire... n'ascultă-al meu chin.

Şi aşà înainte un întreg monolog, iar când ajunge în faţa Doamnei cu asemenea declaraţie, este tratat de «năpârcă înveninată» şi trimis la primblare cu declamaţii despre «podoaba cinstei» şi-i

răspunde «că o romancă, o mamă iubitoare nu-şi vinde al său suflet la pasări cobitoare!» Mi-aduc aminte aceste declamaţii de vremea tinereţei, când perechea de actori Pascaly şi trupa lor sguduiau publicul mahalalelor.

Nu mai continuu.

Toată scrierea este o copilărie, lipsită de orice valoare, neavând nici acţiune, nici formă. Nu poate fi deci considerată între cele premiabile.

Preotul Gh. Floru, *Martiriada romano-ambodaciană,* poemă epică în XX cânturi. Bucureşti 1909. — *Raport de* **Andreiu Bârseanu.**

Autorul ne arată scopul lucrării sale în prefaţa de opt pagine, ce premerge celor 20 cânturi ale poemei, zicând: «Azi, când activitatea literară a luat şi la noi un avânt şi mulţi dintre distinşii scriitori şi conferenţiari se ocupă mai numai pentru a pune în relief existenţa figurilor din trecut, cari au asudat pe arena luptelor intelectuale, literare şi ştiinţifico-politice, m'am gândit, ca fiu iubitor al neamului şi al Sf. Biserici naţionale, că o lucrare de felul celei de faţă ar umpleà o lacună în cadrul istoriei progresului nostru naţional şi al meritului credinţei strămoşeşti, care a fost, este şi va rămâneà mama faptelor nobile, mari şi frumoase la fiii ei credincioşi.

«Un popor creştin a se lăudà cu virtuţile strămoşilor săi, fără a-i cunoaşte, sau a se făli neîncetat cu acei bărbaţi distinşi pe un teren oarecare de luptă, sau într'o ramură de activitate numai şi a nu cuprinde ciclul tuturor celor ce s'au jertfit, pe un alt teren şi în acelaş scop patriotic şi sfânt, este a lăsà de bună voie o lacună condamnabilă în istoria sa şi în desvoltarea la care aspiră şi pe care o urmăreşte.

«Cetiţi Istoria Bisericii oricărui popor creştin, fie de orice rit, şi veţi vedeà uimitoare sume de sfinţi naţionali pe arena religioasă, bine cunoscuţi şi veneraţi ca patroni ai localităţilor respective.

«La noi, dacă tinerii şi bătrânii cunosc mult puţin pe martirii libertăţii şi independenţei patriei, n'au însă nici idee despre martirii Credinţei, acelei Credinţe în care s'au născut, trăesc şi mor; despre martirii, jertfele sfinte, nemuritoare ale Religiunii prin care ne-a venit mântuirea, desrobirea, adevărata libertate, fie din lanţurile păcatului, fie din ale sclaviei universale.

«Aforismul «cunoaşte-te pe tine însu-ţi» se vede că nu prodigă

la toți lumina lui binefăcătoare; de aceea puține izvoare am găsit în românește relativ la subiectul meu.

«N'am pretențiunea să fi făcut cel din urmă pas în studiu. Mă măgulesc însă că voiu fi dat un îndemn altor bărbați mai competenți și mai luminați decât mine. M'am trudit, ca nici unul altul, a cântà în versuri faptele, virtuțile sfinților martiri români sau naturalizați, aflați în puținele izvoare românești și câtevà străine, pe cari le menționez acì mai jos».

De altfel toate aceste explicări sunt cam de prisos.

O poemă, ca ori și ce operă de artă, trebue să vorbească prin sine însăș, fără multe comentări și motivări, chiar și fără citarea unor cuvinte, poate prea ademenitoare, ca ale d-lui coleg Duiliu Zamfirescu: «Bine că avem fapte de cântat și o limbă sigură, cântătorii se vor naște», — cuvinte, pe cari le vedem citate ca motto în fruntea lucrării de față.

Problema ce și-a ales-o autorul, n'a fost de loc ușoară.

Noi Românii până acum n'am prea fost norocoși cu încercările mari epice, așà încât nu putem susțineà că am aveà o epopee națională, care s'ar puteà măsurà cu epopeele neamurilor mari și mai înaintate ca noi în privința culturii. Sau că ne-au lipsit faptele, sau ceeace este mai probabil că nu s'au ivit încă talentele potrivite, sau apoi că ne-a surprins timpul, în care epopea nu mai are farmecul de odinioară. A cercetà mai de aproape cauzele acestui lucru, nu poate încăpeà în cadrele unei dări de seamă.

S'au făcut încercări de epopei istorice, satiro-comice și mai puține de epopei religioase, deși sentimentul religios a fost și în parte mai este și acum adânc înrădăcinat la poporul nostru.

Cauza de căpetenie, că noi Românii n'avem o epopee religioasă națională, este, după a mea părere, că în mijlocul poporului nostru nu s'a ivit nici o figură mare de propagator al Religiunei creștine, a cărei amintire să fi rămas vie în sufletul poporului, ca d. e. Sf. Augustin la Anglo-Saxoni, Sf. Bonifaciu la Germani, Sf. Metodiu și Ciril la Slavi, și ale cărei fapte miraculoase să fi ținut în vie mișcare fantazia masselor celor mari ale poporului. Creștinismul s'a lățit la poporul nostru din timpuri foarte vechi, începuturile lui s'au făcut, probabil, încă pe timpul colonizării Daciei cu Romani, dar după aceea urmară timpuri grele, timpuri vijelioase, în care noii martiri trebuiră să-și verse sângele pentru neam și pentru lege, așà încât amintirea primilor martiri creștini, cari vor fi trăit în mijlocul

neamului nostru, s'a stins cu totul din sufletul poporului și nu s'a păstrat decât în parte, în scrierile bisericești.

A scrie prin urmare o Martiriadă «creștino-românească», cum s'a hotărit autorul, este, cum am amintit mai sus, o încercare împreunată cu mari greutăți. Părintele Gh. Floru, condus de sentimentele sale creștine și românești, a făcut-o cu multă râvnă și cu multă stăruință.

Ca să dovedească, cum zice dânsul la începutul cântului III (pag. 29):

. . . . că România
A produs bărbați de elită, sfinți, în suflet cu tăria
D'a muri, martiri ai legii, pildă 'naltă printre frați,
In trecut și până astăzi și a fi canonizați,

dânsul cercetează cu străduință istoriile bisericești, minològiile și aghiografiile, scrutează chiar izvoare străine și manuscriptele ce-i pot sta la îndemână, aleargă cu privirile fără preget de o parte și de alta a Istrului în ambele Dacii (de aici numirea «Martiriada ambodaciană»), prin satele și orașele din Misia (Moesia) superioară și inferioară și chiar prin Sçitia, sinusul Sirmiului, Panonia superioară și inferioară și çhiar prin Illyria, și unde află că vreun Sfânt s'a apropiat vreodată de țărmurii marelui râu, stăpâniți odinioară de Aquila romană, îl consideră îndată ca sfânt național sau cel puțin «naturalizat» și-i cântă faptele, fără a cercetà mai de aproape, de nu cumvà cel cântat e grec, got, slav sau de altă origine — sau cercetând, fără a se înduplecà a admite, că ar fi putut fi străin.

Astfel în cântul III (căci primele două cânturi sunt o apotează și o apologie a creștinismului în genere) se laudă Sf. Apostol Andreiu, care ar fi venit până la Dunăre și ar fi trecut chiar și „decindea“ la Daci și ar fi încreștinat pe trei dintre ei, pe Sfinții Inn, Pinn și Rimm, cari apoi au suferit moarte de martiri dela conaționalii lor neîmblânziți.

Insă noua 'nvățătură și divina ei morală
Pentru Daci — pe cât se știe — erà 'n totul radicală
Și urmà să fie moartea recompensa faptei lor,
Pentru o reformă nouă în vieața-ăstui popor (pag. 35 și 36).

In cântul IV, după ce se povestește cuprinderea Daciei de Romani și colonizarea țerii cucerite, urmată de asimilarea autohtonilor cu

coloniştii, se amintesc cei dintâi Romani trecuţi la creştinism: Longin şi Corneliu sutaşii, şi apoi se vorbeşte mai pe larg despre martirii din clasele mai înalte din Roma pe timpul lui Traian, în deosebi despre Sf. Clement, episcopul Romei, şi de fiica lui Traian, Drossida, care ar fi primit în ascuns creştinismul, şi descoperită de părinţii săi, ar fi suferit închisoare de opt ani de zile, în urma căreia s'a şi săvârşit.

Cântul V laudă bărbăţia Sf. Mucenic Mercurie, fiul lui Gordian şi comandant al oştirilor romane din Dacia — «Scit românizat», cum îl numeşte autorul (pag. 62), — care a îndrăznit a se împotrivì poruncii lui Deciu, şi nevoind să jertfească Artemidei, fu trimis în Capadocia, unde fu decapitat.

Intr'al VI-lea se preamăreşte Sf. Irineu, Ierarhul Sirmiului, chinuit şi ucis de prefectul Prob, pe timpul împăratului Aurelian.

Eroul cântului VII e Sf. Mucenic Sava Stratilat, viteazul ostaş care s'a luptat cu bărbăţie împotriva Goţilor şi care, împreună cu alte 70 căpetenii de oaste, se opun lui Aurelian la părăsireá Daciei, şi aflându-se că sunt creştini, sunt torturaţi şi apoi înnecaţi în Dunăre.

Sau cum povesteşte autorul :

Aurelian în grabă vine la Artzar d'adreptul
Ca să-şi apere supuşii şi onoarea, ca şi sceptrul.
Ţine un consiliu belic, după care a ordonat
Ca din Dacia traiană, cât mai neîntârziat,
Peste râu să se retragă legiuni şi colonie,
Horda, d'o puteà, domnească peste-o Dacie pustie.
Generalul Sava însă şi cu alţi capi şaptezeci
Se opune unei astfel de măsuri nedrepte, seci.
Preferiră mulţi din nobili ce iubiau această ţară
Să stea locului, şi astfel vatra caldă nu-şi schimbară.
La părerea lor frumoasă cei mai mulţi compatrioţi
Se uniră şi formară o putinte ligă toţi.
Nu se îndurau să-şi lase ţara dulce şi nurlie,
Patria cea fabuloasă ce la una dă o mie;
Nici moşiile, averea, nici mormintele străbune,
Amintiri dulci, datini scumpe, emigrând ei le-ar răpune:
O măsură fără calcul luată d'Aurelian
Contra Daciei, copila răsfăţată-a lui Traian.
Toate-acestea, cum şi goana contra masselor creştine,
Hotărîră liga sfântă a s'opune cu mâini pline.

Toţi acei cu greutate şi în sfat şi'n legiuni
Işi depun eşarfe, brâne, semne de distincţiuni
Şi din posturi, din servicii se retrage fiecare
Pe la vetrele străbune, pregătiţi de apărare.
Faptul consumat odată, se divulgă de spioni,
Cum că generalul Sava cu ai săi companioni,
Şaptezeci, a ţerii floare, sunt creştini cu siguranţă.
Impăratul explicându-şi o atare cutezanţă,
Porunceşte să-i închiză. Cercetării toţi supuşi
Şi în castre la'mpăratul înainte-i fiind duşi,
Le impune cu asprime — ca să-şi spele marea vină —
Să se lepede în public de religia creştină
Şi la zei solemn s'aducă jertfă, dacă ei nu vor,
Cu pedeapsă capitală a-şi sfârşi vieaţa lor.
Sfinţii se opun poruncii şi preferă să supoarte
Confiscări d'averi, pedepse cu torturi, chiar cruda moarte,
Decât ei s'abjure legea întru care sunt crescuţi
Şi pe care-au propagat-o între semeni cunoscuţi... (pag. 82 şi 83).

In cântul VIII se pomenesc cu laudă Sf. Quintilian, Dada şi Maximin,

«Trei fraţi juni, Români din Misii, în ascuns creştini cu vază,
Care se aflau acuma într'a Redestului rază,
Dacieni trecuţi decinde, ca aurelianişti... (pag. 89)

şi cari, nevoind să-şi părăsească credinţa, fură chinuiţi la porunca lui «Aga» Gabiniu şi a colegului său Tarquiniu şi apoi decapitaţi la Ozovia, în ţerile barbare.

Cântul al IX-lea laudă statornicia în credinţă a Sf. diacon Ermil din Singidun şi a prietinului său, sutaşul Stratonic, cari au fost chinuiţi şi apoi aruncaţi în Istru la porunca împ. Liciniu.

Istrul, fluviu de vieaţă, apa dulce îşi sfinţeşte
Şi la riverani în lupte mari isbânzi le prevesteşte. (pag. 104).

In al X-lea se povesteşte martiriul Sf. Polion, lector în Cibale (Cibalae, nu departe de Sirmium), ars de viu la porunca prefectului Prob.

Cântul XI se ocupă cu Sf. Capiton, contimporanul lui Constantin cel Mare, care, deşi a fost episcop al Goţilor, cum ni se împărtă-

şeşte în notă, e numit de autor: «Român neaoş», «Român verde, după nume, după neam» (pag. 120).

Al XII-lea tratează despre Sf. Sava, ucenicul lui Capiton, «got zis rău, român născut» (pag. 128), pe care autorul îl numeşte Sf. Sava Buzoianul, deoarece la porunca lui Atarid, nepotul lui Atanaric, a fost înnecat în râul Muzia sau Muzeum-Buzău, după părerea autorului. Sau cum zice dânsul:

«E Muzia sau Muzeum, chiar Buzău în tot cuvântul» (pag. 135).

Intr'al XIII-lea se vorbeşte despre Sf. Emilian, sclavul tribunului din Durostor (Silistria), ars de viu la porunca lui Capitolin, prefectul ambelor Dacii, pe timpul lui Iulian Apostatul, şi despre Gaatho, sora tribunului, care adună cu evlavie resturile sfântului şi le îngroapă cu cinste în Gesedina.

Cel următor (XIV) preamăreşte pe cei 26 martiri, arşi de vii de conducătorul got Iugurih în biserica din Dafne (Constantida), şi pe Gaatho, ucisă cu pietre, împreună cu sclavul ei Thiella, de sbirii aceluiaş tiran. Natural că şi pe cei 26 martiri autorul îi consideră ca Români, argumentând în chipul următor:

Preoţi doi au fost: Batusis şi colegul său Harpila;
Vias, Egatrax şi Constans, Filga, Agius şi Sila;
Sucril, Escas şi Suimblu, Suidiţia şi Vercas;
Vira, dascălul, cu patru scumpi copii ai săi, şi Termas.
Şapte sunt femei anume: Varis, Moico şi cu Ana,
Animais şi Mamicas, Vico, cea din urmă Ala.
Unii zic c'ar fi Goţi sfinţii, nu Români, dar n'au cuvânt;
Forma numelor şi sensul ca Români ni-i dau că sunt,
Vira — vir, Sila — tăcutul, şi Constante — om statornic;
Verca — 'nchinător, iar Therma — caldul şi de bine dornic (pag. 158).

Cântul XV laudă bărbăţia Sf. Marelui Mucenic Nichita Romanul, care sufere chinuri şi moarte (e înnecat la gura Argeşului) din partea cumplitului Atanaric. Nemuritorul Mitropolit Veniamin Costachi îl numise Nichita Romanul, dară autorul îl numeşte «Românul», exprimându-se astfel:

Fu născut, crescut Nichita, în pământul barbaresc,
După vieaţă, după ţară, după graiul românesc (pag 163).

Aici dânsul nu voeşte să mai discute originea sfântului, ci întemeiat pe comunicarea aghiografului grec Metafrast, că sfântul a fost

născut și crescut «în țara Goților, în partea stângă a Dunărei» (v. nota la c. XV), zice scurt, încă la începutul acestui cânt (pag. 163):

Nu dă numele măsura, greutatea, caracterul,
Desluşit s'arăţi nobleţea ce o are'n veci boierul.
După nume presupunem că martirul ar fi Grec ;
Dar când Grecul ni-l arată că-i Român, 'nainte trec.

Inspiratorul cântului XVI e Sf. Ierarh Nichita Remezianu, născut în Remeziana sau Romantiana, «între Sardica și Naiss» (pag. 176), propoveduitorul Evangeliei la Sciți, Geți și Daci, care ar fi trecut în Dacia traiană și ar fi înființat episcopia Milcoviei (pag. 177), cântate fiindu-i meritele în ode frumoase de Sf. Paulin din Nolla.

Cântul XVII face amintirea sfinților mai mărunți, ale căror nume, dar nu fapte, ni s'au păstrat — cei mai mulți episcopi și credincioși din Tomi (Constanța), Axiopol (Cernavoda), Noviodun (Isaccea), apoi din Thracia, Illyric, Rhaetia, Moesia superioară, Durostor, Moesia inferioară și Pannonia. Totodată aici autorul ne dă un tablou despre organizarea «teocratică» a Românilor din Dacia traiană, după retragerea legiunilor, vorbind astfel :

Pe teren politic țara există ca şi de sine:
Are Ducii, Voevozii de familii mari, creştine,
Carii luptă sub guvernul teocratic românesc;
In Episcop țara-şi are cap pios şi chiar lumesc.
Ţine Crucea cu mărire, el şi Sabia sfinţeşte,
Domnul, Domn, păstor al turmei, ca părinte o păzeşte,
Drept ce până azi prin lege la Români e respectat,
După care un Episcop, în bisericescul stat,
Suveran e pe vieaţă. Probă clară, ne'ndoioasă
Ca un soare'n zi senină, stă dovadă luminoasă
Ţara mică, Muntenegru, unde Domnul până ieri
Fuse, după cum se ştie, şi Episcop astei ţeri.
Dintr'acei dintâi Episcopi, ce'n timpi grei de prigonire
In prinos şi-au dat vieaţa pentru-a legii ocrotire
Ca martiri, un număr mare dintre dânşii azi găsim,
Fapt ce pune'n evidenţă — fără să ne îndoim —
C'aveà ţara Ierarhie şi organizaţiune
Cu comunităţi compacte, închegate'n naţiune.
Astfel o Episcopie totdeauna se legà

Cu Metropola, cu mama, care şi ea gravită
Spre un centru apostolic, consacrat patriarhie,
Procedeu ce Remezianul îl ţinù ca datorie
Sfântă, stând în legătură cu apostolicescul tron,
Ce cu sceptrul lui în lume da progresului bun ton (pag. 187).

După un salt de vreo 300 şi mai bine de ani, cântul XVIII arată cu laudă faptele fraţilor Sf. Metodiu şi Ciril (mai nainte Constantin), vrednicii misionari ai Slavilor: «Tesaloniceni cu vază şi Români de bună samă» (pag. 196), cari fundează în Moravia şcoli,

Ca să'nveţe tinerimea buchi româno-bulgăreşti
Şi s'o apere de shisma legilor ereticeşti (pag. 205).

Tot în acest cânt aflăm că, venind cei doi fraţi la Roma cu moaştele Sf. Climent şi arătând Ciril Papei Nicolae I motivele pentru cari a tradus în limba slavică slujba dumnezeească,

. . . . Pontiful îi aprobă opera dumnezească
Şi în catedrala Romei pune ca să se cetească
Liturghia'n româneşte, afirmând că Duhul sfânt
A grăit în limbi mărirea tainelor Lui pe pământ (pag. 205).

După un salt şi mai mare, acum de aproape 800 ani, se laudă în cântul XIX tăria în credinţă a Sf. Mucenic Ioan din Oltenia, un tinerel frumos, numai de 17 ani, care căzând rob la Turci şi nevoind să se plece adimenirilor lor, fu ucis în 12 Maiu 1662 la Parmacu-Capì, lângă Ţarigrad, şi a cărui scurtă vieaţă e povestită într'o traducere în manuscris, aflătoare în colecţiile Academiei. Sau cum se exprimă autorul în prefaţă (pag. VIII): «Fiinţa sf. Ioan Olteanul, tezaur mângâitor, fala sufletelor pioase, mândrie a Bisericii naţionale, se află încă necunoscută, cu foarte puţine excepţiuni, în Biblioteca Academiei».

La sfârşitul cântului acestuia se face o duioasă aluzie la alt martir al Olteniei, căzut însă nu din motive religioase:

Cu Ioan martirul încă ţerii netrecându-i plânsul,
Dup'un veac şi jumătate altul vine după dânsul,
Fiul Oltului, să-i scoată capul de subt greul jug
Şi s'o scape de vampirii cruzi ce sângele îi sug.

Vai, dar steaua ei sclipindă, chiar cu dreapta lui aprinsă,
D'un vânt aspru'n răsăritu-i cu cruzime fuse stinsă.
Scump martir al ţerii sale, ca Ioan fiind şi el,
Oltu-şi cheamă'n şopt copilul: Tudor, Tudor, Tudorel! (pag. 220).

In fine, în cântul XX, se face amintire de cuvioşii cari au trăit în ţară, de pustnicii şi de marii ierarhi ai Bisericii române, de marii ctitori şi binefăcători ai ei, bărbaţi şi femei : unii cu stema domnească pe cap, alţii şi altele din familii evlavioase boiereşti, de marii «Martiri necanonizaţi», între cari marele, dar nefericitul Mihaiu, şi acel, puternic odinioară, dar mai apoi atât de vrednic de jale

cari

Domnitor cu fiii patru şi un ginere cu vază,
Luminaţi de a Credinţei vie, neapusă rază,
Toţi cu suflete înalte pe păgân l-au înfruntat:
Mândră gardă, cu-a ei vieaţă pe a ţerii a salvat (pag. 227).

Intreagă poema, care cuprinde cu totul la 6.000 versuri de câte 16 şi 15 silabe, se încheie cu o frumoasă apostrófă către Martirii ţerii, cerându-li-se să roage

. . . . . pe-acel, ce pururi soarta lumii ţine'n mână,
S'ocrotească'n sfânta-i pază scumpa patrie română (pag. 232).

Fiecare cânt (afară de primele două, cari am spus că sunt generale), după arătarea subiectului sau stabilirea legăturii cu cânturile anterioare, arată faptele martirului sau martirilor cântaţi, povesteşte sfârşitul lor, condamnă pe prigonitor şi se termină cu lauda sfântului şi cu reflexiuni sau îndemnuri din partea autorului la adresa generaţiilor de astăzi.

Cum vedem, autorul nu cunoaşte margini nici în timp, nici în loc, ci ne poartă peste tot, pe unde crede că au trăit, sau ar fi putut trăi martiri români, din care cauză, unitatea lucrării nici nu poate fi aşà de strânsă. Singurul lucru care susţine unitatea este idea credinţei creştine, împreunată cu idea naţională.

Poetul însă în deobşte, în lucrările sale, e mai liber ca ceilalţi oameni — cu o singură condiţiune: *ca aceea ce scrie să fie în adevăr poezie.*

Şi aicia este partea slabă a lucrării prezente.

Precum s'a putut vedeà din citațiile de până aici, în multe locuri ea nu este nici poezie nici proză, ci un amestec incompatibil din amândouă.

Pe alocurea, dar cu deosebire în cânturile I și II, se tratează chestiuni cu totul teoretice, lucruri cari și-ar puteà aveà locul într'un tratat teologic sau etic-filozofic, dar nicidecum într'o poemă.

Aduc un singur exemplu.

In cântul II, vorbindu-se despre simțul pietății și despre virtutea nepioasă, se zic următoarele:

Da, căci sigur omul poate și onest și prob să fie
Fără simțul Pietății. A! un cânt făr'armonie,
Floare nouă, fără farmec și lipsită de odor,
O clădire fără bază, un comet rătăcitor.
Daca sufletu-ți în lumea de-atari lucruri se complace,
Nu e om ființa care vrea cu ea să se împace.
— Ba e om: el în vieață este bun, e drept, corect;
Face binele ce poate, ne'mputabil subiect.
Practica Religiunii în afară, după sine,
Fățărie-i; suflet mare, fondul el, nu forma ține.
— Tu o zici? sau el o zice? El d'o zice-i fariseu:
Astfel bun la ochii lumii, ipocrit la Dumnezeu,
Faptu-l știe Veghetorul dintr'a inimii cărare,
Care-l desaprobă groaznic și-l izbește cu'mputare;
Iar d'ar zice chiar că n'are teamă d'ale lui fiori,
Minte! Neron n'are pace nici p'un pat scăldat în flori,
Căci au ghimpi; dar chiar negarea existența-i întărește,
Care-l sbuciumă și'n ochii-i proprii aspru-l osândește.
Altfel care ți-ar fi arma, ca să lupți să mă convergi?
Și din suflet Adevărul existenței lui să-mi ștergi?
Nu-mi opune paradoxul unei inimi degradate,
Păgânești; ci cvintesența celei sincere, curate.
Și în care, în măsura forței dată ei de sus,
Desvoltat-ai prin cultură germenul într'însa pus.
Sociabilă...'ntre semeni va'mplinì cu bucurie,
Subt luminile credinței, orice dreaptă datorie.

— Nu el, însă; alți de dânsul faptele acestea spun.
— Tu le știi? — Le cred. — Ei bine, poate fi cuvântul bun,
Dar din vorbă pân 'la faptă e o mare diferență;
S'admit totuș c'aste spuse au de adevăr esență.

Dar, te rog, mai spune-mi, cine i-o fi dat ăst cuget sfânt?
— Mintea lui cea sănătoasă și puternicu-i cuvânt.
— Mintea lui! Dar ce e mintea? — Mintea este darul firii
Și de vrei să-ți plac, pot zice, grația Dumnezeirii.
— Bine! Insă definește-mi a cui este? lămurit;
Ori al unei, ori al altei, dată lui spre ce sfârșit?
— Fie dela ori și care, i s'a dat talant să-l crească;
El, datornic bun, lucrează spre folos să-l îmmulțească.
— Mă'nvoesc pentru cuvântul că talantul e un dar;
Insă *dela cine-i* vine? Spune-mi și aceasta clar;
Căci de este darul firii, apoi firea sau natura
Ca materie sau brută, eu nu-mi pot închide gura
Ca să'ntreb: cum piatra, bruta, fără minte, poate da
Dela sine ce ea n'are, făr' d'o lege a cuivà?
Cine i-o fi dat mișcarea, vieața și să-i fie ghidul?
Ce-o fi electricitatea? — Un fluid. — Ce e fluidul
Cel magnetic? Respicat-ai lucru-acesta mai întâiu
Și la tot exact să afli taina până'n căpătâiu?
Când vezi bine că fluidul face lucrul ce nu-l știe,
Cum nici tu nu-i știi esența, taina firii în vecie,
Ești silit s'admiți o lege cării este el supus,
Lege-al cării 'nalt principiu trebue să-l vezi mai sus.
Vei puteà s'aplici fluidul, să produci lucrări de spaimă:
Stăpânirea ce-ai asupră-i sprijinește 'nalta-ți faimă,
Ce ți-o dete Creatorul; poți cu ea să te fălești;
Dar în taina ce-Și rezervă, nu scrută, că rătăcești.
Dela cine?!... Vezi, păgânii, ca pioși, în zei crezură
Și lor multe sacrificii, chiar umane, le făcură.
Recunoscători naturii, ca zei forța-i adorau
Și în fața zeității respectuoși se'nfățișau;
Cu mai mult cuvânt, tu, frate, dă'n lumina ta creștină
Cinste Domnului naturii de a lui mărire plină (pag. 21—23).

Ori și cine va trebui să conceadă că asemenea controverse teologico-filozofice nu-și au locul într'o poemă.

De asemenea argumentări istorice sau chiar filologice, aluzii cu totul actuale, ca de ex. cea dela încheierea cântului VI (pag. 77 și 78) împotriva socialismului, fapte de actualitate, ca sfatul răposatului Episcop Melhisedec de a se cere pe cale diplomatică moaștele Sf. Mucenic Nichita Romanul din Veneția:

Un' Ierarh de neuitată fericită amintire,
Fala Ròmânului, dete sfatul de intervenire
P'a diplomaţiei cale . . . . (pag. 170),

nu pot încăpeà într'o lucrare poetică.

Tot astfel şi limba folosită în această poemă nu este unitară, ci de multe ori un amestec bizar de cuvinte poporale şi de neologisme. Astfel la pag. 48 întâlnim versurile:

Din această *pritocire*, prin amestecul de sânge,
Surge spiţa de'nrudire, trunchiu ce nu se poate frânge.

La pag. 71 găsim expresiunea: «şi-a dat obolul», formată, probabil, după locuţiunea poporală «a dat ortul popei»; pag. 170: «*practicând filotimia* în relaţii către dânsa»; pag. 181: «Sâmbure divin ce poartă *slava destinaţiunii* omului»... etc.

Neologisme cari se puteau evità: «*stravagà*» (pag. 19), «artă *cării e recrută*» (păsăruica, pag. 27), îl *culmează* de onori (pag. 204), pun în relief *largeţa* (pag. 229), «Şi'n ăst mod *contagiunea* (eresul arian) dintre noi *s'a dislocat*» (pag. 138), «Influinţa-i (a lui Ulfila) între ai noştri a fost *zero*» (pag. 138) etc.

Expresiuni grele de înţeles: «*Vasilisci ce ţin recordul bazei crestelor stâncoase*» (pag. 36), «S'a urmat *o endosmoză cumpănită'n exosmoză*» (pag. 46), «timpul nu-şi luase încă *post*» (pag. 200), «*electrul unui sâmbure curat*» (pag. 218).

Epitete nepotrivite: «*verzinde* bucurii» (pag. 203), «*ungătoare 'nvăţătură*» (pag. 218).

Comparaţiuni şi metafore nu tocmai norocoase:

El e Alfa şi Omega, şi a nu fi nu se poate,
Căci El este Cel ce este. *Car nu merge fără roate* (pag. 20).
Când Valente împăratul cu armata lui romană
Apără *cu dor de cloşcă* p'ăi din Dacia traiană (pag 128).
Tot aşà odinioară un popor în desvoltare
Singur el formà oceanul, ca poporul cel mai mare,
Ce pe toate celelalte le'nghiţià *ca pe un hap*,
Fără teamă că odată poate-aveà dureri de cap (pag. 137).
Curtea d'Argeş cea frumoasă *ce trecù acuma hopul*
Prin solida re'noire ce în veacu—abià trecut
De Măritul Domn şi Rege cu zel sfânt i s'a făcut (pag. 227—228).

Aceste scăderi mă împiedecă a recomandà spre premiere poema Păr. Gh. Floru Econom, deşì recunosc bunele dânsului intenţiuni, respectez sentimentele religioase şi naţionale de cari e însufleţit, şi admir râvna şi devotamentul, depuse în lucrarea despre care am avut onoarea a raportà.

Socrate Georgescu, *Concepţiunea filozofică a moralei.* Bucureşti 1908. — *Raport de* **D. Onciul.**

Cartea, prezentată la Marele Premiu Năsturel, are următorul cuprins:

1. Oarecari consideraţiuni asupra moralei. Cum se prezentă chestiunea moralei în organizaţiunea unui Stat. Cum se prezentă chestiunea moralei în principiile morale ale sistemelor dogmatice. Posibilitatea de a rezolvà chestiunea moralei printr'un studiu asupra vieţii în general.
2. Ce e vieaţa. Cum se prezentă vieaţa în aspectul său general. Oarecari consideraţiuni asupra cunoştinţei în general.
3. Geneza conştiinţei omeneşti.
4. Omul este sau nu peritor?
5. Din teoriile luptei pentru a trăì.
6. Evoluţiunea lumii fenomenale şi consecinţele acestei evoluţiuni în existenţa socială a omenirii.
7. Despre inegalitatea condiţiunilor de existenţă în lupta pentru a trăì.
8. Uniunea conjugală şi efectele ei în vieaţa intimă a fiecărui individ şi a omenirii în general.
9. Din multiplele imperfectitudini şi deşertăciuni ale fenomenului vieţuitor.
10. Uniunea transcedentală a vieţii afirmate prin acţiunile de căpetenie ale individului.
11. Consideraţiuni generale asupra vieţii.
12. Morala după natură.
13. Oarecari consideraţiuni asupra justiţiei omeneşti.
14. Ce e mila.
15. Concepţiunea noastră asupra moralei.

Cu acest cuprins, titlul cărţii: «Concepţiunea filozofică a moralei» este impropriu. Dar şi titlurile ce autorul dă capitolelor nu corespund totdeauna cu cuprinsul lor. Cât despre modul cum autorul înţelege a tratà asemenea chestiuni, iată câtevà probe:

Pag. 9—10 (Oarecari consideraţiuni asupra moralei): «Chestiunea moralei... motivul excitant».

Pag. 95—96 (Despre inegalitatea condiţiunilor de existenţă în lupta pentru a trăi): «Năzuinţa impetuoasă... întinsul unei ape».

Pag. 123—124 (Uniunea conjugală şi efectele ei în vieaţa intimă a fiecărui individ şi a omenirii în general): «Incepând cu promiscuitatea... cel mai fastuos».

Pag. 209—210 (Morala după natură): «Când, departe de sbuciumul vieţii... multiplicităţii lumeşti».

In acest fel e scrisă toată cartea, după cetirea căreia în zadar ne întrebăm care e concepţia filozofică a moralei, după ideile autorului.

A prezentà asemenea scriere la Marele Premiu Năsturel e mai mult decât îndrăzneală.

A. Ispas, *Introducerea irigaţiei în România în legătură cu legislaţiunea relativă a apelor.* Galaţi 1905, şi

Locotenent **Al. Tudor Popescu,** *Ofiţerul viitorului: învăţător-instructor. Noul program al activităţii infanteriei;* Bucureşti 1908.

Raport de **St. C. Hepites.**

Nici una din aceste două lucrări nu îndeplineşte condiţiunile ce suntem în drept a cere dela cărţile cari năzuesc la Marele Premiu Năsturel.

Cea dintâi este o mică broşură de 49 pagine în octavo, in care autorul, inginer Ispas, expune într'o limbă fără gramatică şi cu cuvinte adeseori fantastice, ca: *propigmente* (pag. 8), ultimamente (pag. 9), orice specie de *cultivaţiune* (id.), pământuri *arative* (id.), etc. principiile cele mai elementare ale irigaţiunii.

După ce face în 8 pagine *Istoria pe scurt a irigaţiei,* autorul vorbeşte în 5 pagine de *Necesitatea şi scopul pentru care trebue să se introducă irigaţiunea în România,* spre a conchide, la pag. 17, că introducând irigaţiunea se va ridicà propriul renume de naţiune agricolă şi în fine va creà în casa proprie *una* din acele vaste câmpuri de experienţă, de unde erà acea clasă de ingineri hidraulici de care sunt superbe (?) Italia, Franţa şi Belgia şi dela care găsesc izvoare nesecate de progrese atât mecanica cât şi industria manufacturieră.

După care autorul se ocupă în câtevà pagine de «ce înţelegem prin cultură irigată», începând a ne spune că «sunt diferite moduri de a cultivà pământul, adică în mod intensiv şi ordinar», spre a se

ocupà în urmă de chestiunea «cum se vor puteà introduce irigațiile în România».

Chestiunea aceasta este repede rezolvată de autor, care zice la pag. 35: «Procedând dar și noi în viitor tot astfel cum s'au procedat în Italia, vom rezolvà cu ușurință chestiunea și vom găsì și mijloacele necesare introducerii irigațiunilor și la noi».

In fine autorul se ocupă și «despre regimul apelor», arătând «cari sunt cursurile de *ape* cari trebuesc numărate în sama Statului».

Chestiunea irigațiunilor, Domnilor Colegi, nu este, după cum foarte bine știți, nici de cum nouă. Pe lângă o foarte întinsă literatură străină asupra acestui obiect, avem și în limba noastră mai multe lucrări de adevărată valoare, cari tratează această chestiune în mod obiectiv pentru România.

Broșura d-lui Ispas, chiar în limba ei negramaticală, nu ne spune absolut nimic nou.

Locotenentul Al. Tudor Popescu, autorul celei de a doua cărticele asupra căreia am avut de raportat, scrie românește și nebăgând în seamă cele câtevà greșeli izbitoare la ochi, putem zice că scrie bine și este însuflețit de dorul de propășire al armatei.

Reducerea terminului la 2 ani într'o armată, în care marea majoritate a recruților unui contigent este analfabetică, trebue negreșit să impună ofițerilor instructori o muncă îndoită printr'aceea că soldatul, părăsind cazarma, pe lângă instrucțiunea profesională trebue să o aibă și pe aceea care, scoțându-l din rândul analfabeților, să-l pună în rândul acelora cari își cunosc îndatoririle de cetățean.

Autorul, indicând modalitatea ce va trebuì să urmeze ofițerul instructor în îndeplinirea rolului său, conchide în terminii următori:

«In viitor fiecare ofițer va aveà drept scop îndeplinirea acestor două activități despre cari vorbirăm:

«Activitatea națională care, formând din fiecare soldat un bun român, va ridicà neamul nostru întreg;

«Activitatea profesională care, formând din fiecare Român un bun soldat, va ridicà armata noastră întreagă.

«Astfel fiecare ofițer își va împlinì, pe lângă datoria sa militară, și pe aceea de bun Român, lucrând la înălțarea neamului său.

«Astfel fiecare ofițer va meritá o îndoită stimă: a țerii sale pentrucă a înțeles care este marea nevoie a țerii și a muncit cu toată puterea pentru a isprăvì cât mai iute această nevoie; a armatei sale, pentrucă, formând în fiecare soldat un suflet, îndreptat cu toată hotărîrea către idealul nostru românesc, va da armatei acea uriașă

putere, neînvinsă, care fanatizează luptătorii și deschide totdeauna porțile biruinței».

Lucrul este frumos expus; dar nu găsesc în toată cărticica nimic care m'ar îndreptăți să vă propun acordarea Marelui Premiu Năsturel.

C. I. V. Severin, *Cauzele exilului marelui poet Ovid.* Iași 1907.—*Raport de* **Gr. G. Tocilescu.**

In această broșură de 48 pagine și prezentată la premiul de 12.000 lei, ca să concureze cu cele mai bune cărți date la lumină în cursul celor patru ani din urmă, autorul și-a luat sarcina ca să ne descopere cauza adevărată pentru care nefericitul poet Ovidiu fusese exilat la Tomis de împăratul August, sunt acum 1.900 ani.

Ceeace ne izbește încă dela prima pagină este puțina familiaritate cu însăș limba latină, căci autorul vorbește de «Uciderea lui Absyrti», iea adică genitivul numelui Absyrtus (constat ab *Absyrti coede*), drept nominativ; tot acolo zice că Tomis erà o «cetate romană, locuită în acele timpuri de Geți», ceeace dovedește că nu are nici o idee despre existența coloniilor grecești dela Marea-Neagră, despre Tomis, colonia Miletului, și că n'a cetit cu atențiune nici măcar «Tristia» și «Pontica» ale lui Ovidiu, unde poetul ne-a lăsat date foarte prețioase asupra locuitorilor Tomitani și a relațiunilor din Nordul Dunărei și Mării-Negre de pe acea vreme.

De asemenea i-a rămas necunoscută și chestiunea ce voește să discute, sau o cunoaște numai în chip superficial, atât cât a putut prinde dintr'o cetire repede a cărții dejà învechite a lui A. Deville, *Sur l'exile d'Ovide*, Paris 1859. Din restul literaturii ce a ieșit la lumină dela 1859 încoace în limbile latină, franceză, italiană, germană și chiar română, nimic nu i-a ajuns la cunoștință. De aceea nu este de mirare dacă, analizând diferitele ipoteze ale controversei, autorul s'a oprit la cea mai puțin probabilă și de mult părăsită, la aceea că «Livia, soția lui August, ar fi fost văzută de poet goală în baie»!

Șe știe că nefericitul poet atribue relegațiunea sa («relegatus, nu exsul») la două greșeli: duo crimina, *carmen et error* (*Tristia*, 2, 207). Prima este de sigur o poemă (carmen). Dovada că e vorba de *Ars amatoria* sau *ars amandi* o găsim în chip sigur în cartea a doua din Tristia, ca și în Tristia 3, 1, 7; Pont. 2, 9, 69; 2, 10, 15; 3, 3, 69; 4, 13, 41; Ibis etc.; cealaltă greșeală (*error* nu *scelus*) poetul o caracterizează numai după gradul vinovăției subiec-

tive, fără a arătà undevà lămurit care a fost anume acea vină. Despre dânsa zice numai (Tristia 2, 103):

cur aliquid vidi? cur noxia lumina feci?
cur imprudenti cognita culpa mihi?

şi în Tristia 3, 5, 49:

inscia quod crimen viderunt lumina plector
peccatumque oculos est habuisse meum.

Din aceste versuri rezultă: că Ovid văzuse cu ochii, fără să voească, o acţiune care trebuià să fie pedepsită. Ce anume acţiune, nu ne spune, adaoge numai că e silit a tăinuì lucrul, pentru ca nu cumvà prin aceasta să deschiză din nou rănile lui August, şi pentrucă şi ruşinea recomandă ca fapta cea urîtă să rămână în întunerec (Tr. 3, 6, 31). Pe de altă parte el face aluziuni negative, din cari rezultă că acea faptă rea nu fusese îndreptată în contra persoanei împăratului, prin urmare ea nu aveà un caracter politic (Tr. 3, 5, 43).

Atunci nu rămâne decât să presupunem că este vorba de o faptă ruşinoasă şi imorală, săvârşită de un membru al familiei imperiale. Dar de ce anume faptă? Aceasta o putem aflà, dacă considerăm cel de al doilea *crimen*. *Ars amadi* fusese publicată cam pe la anul 1 înainte de naşterea lui Hristos, iar exilul lui Ovidiu cade în anul 8 după Hristos. Pentru ca această poemă să poată fi invocată, după un interval aşà de lung ca un punct de învinuire în contra poetului, trebue ca ea să fi stat într'o legătură oarecare cu celălalt *crimen* şi să-l fi influenţat. Atare conexitate ne-o indică următoarele versuri ale poetului, adresate muzei sale (Tristia 4, 1, 25):

scilicet hoc ipso nunc aequa, quod abfuit ante,
cum mecum **adiuncti** *criminis acta rea est.*

Cuvântul *adiuncti* probează contribuirea ambelor *crimina* la hotărîrea lui August; şi cum poema în chestiune, după judecata poetului însăş (2, 212):

arguor obscoeni doctor adulterii,

învăţà şi predică adulteriul, urmează că fapta ruşinoasă la care Ovidiu asistase, fusese un delict de adulteriu. Se întâmplă însă că odată cu Ovidiu, adică în acelaş an, este exilată şi Iulia minor, nepoata împăratului (Tacit. Ann. 4, 71), care trăià în relaţiuni de adulteriu cu Domitius Silanus, căzut şi el tot atunci şi tot din această cauză sub urgia lui August şi silit a se duce de bună voie în pribegie

(Tacit, Ann. 3, 24, cf. 4, 71). Aceste împrejurări la olaltă au condus pe scriitorii moderni la ipoteza că Ovidiu — fără să voească— fusese martor ocular la relațiunile adultere ale Iuliei minor; dânsul, în loc de a le oprì și a le denunță împăratului, le-a ascuns, de frică (*timor*, Pontice, 2, 2, 17; Tristia 4, 3, 39) ca să nu fie pedepsit ca un complice la ele. August, descoperind lucrul, a voit să pedepsească nu numai pe delicuenți, dar și pe autorul moral al delictului, pe *cântărețul amorurilor* și pe *doftorul adulterelor*, care le făceà totdeodată și pe mijlocitorul lor, servind drept martor la ele.

Aceasta este vina poetului, care în realitate nu erà un *scelus*, ci cel mult *error* (Tr. 2, 207; 4, 10, 89; 4, 1, 23); *stultitia* (Tr. 3, 6, 35; 1, 2, 100) sau *simplicitas* (Tr. 1, 5, 42).

Ei bine, despre toate acestea d-l Severin nu rostește un singur cuvânt deslușit, crede a deslegà problema cu «vederea Liviei în baie», și cere numai decât să-i răsplătim broșura cu 12.000 lei, pentrucă n'a scris ce trebuià să scrie, și a scris ce nu mai erà nevoie a mai scrie.

Prin urmare, nu-i putem acordà pentru cele 48 pagine Marele Premiu Năsturel.

Dr. Dionisie Stoica și **Ioan P. Lazăr**, *Schița monografică a Sălagiului*. Șimleu-Silvaniei 1908.—*Raport de* **Andreiu Bârseanu.**

Scrisă cu prilejul adunării generale a «Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român», ținută în vara trecută în Șimleu, lucrarea prezentă a avut de scop, în prima linie, să ofere membrilor «Asociațiunii», cari aveau să iea parte la această adunare, informațiile de lipsă pentru cunoașterea situației și a felului de vieață ale Românilor din aceste părți dela marginile nord-vestice ale Daciei de odinioară.

Ea însă oferă cetitorului mai mult decât atâta.

După o repede și mai mult fragmentară privire istorică asupra trecutului acestui frumos ținut, în care se află ruinele vechiului oraș roman Porolissum și în care marele erou al luptelor, Mihaiu Viteazul, a secerat ultima sa biruință la satul Guruslău, în ziua de 3 August 1601, autorii ne dau informații prețioase și instructive despre starea bisericii Românilor din aceste părți în timpul dinainte și după Unirea cu biserica Romei, până în prezent; mai departe despre starea nu tocmai înfloritoare a școalelor românești, precum și despre cauzele de căpetenie ale acestei stări; ne vorbesc destul de pe larg

și uneori cu amănunte interesante despre bărbații distinși ai neamului nostru, născuți în Sălagiu și între cari vedem pe fericiții episcopi Grigorie Maior al Blajului și Ioan A. Alexi, primul episcop gr. cat. al Gherlei, autorul unei gramatici latinești a limbii române («Gramatica Daco-Romano sive Valahica», Vindobonae 1826), pe marele dascăl și bărbat politic Simeon Bărnuțiu, dela nașterea căruia tocmai vara trecută s'au împlinit 100 de ani, și pe mai mulți generoși binefăcători ai școalei și ai bisericii; ne dau deslușiri prețioase despre instituțiunile culturale și financiare, întemeiate de Românii sălăgeni, între cari din șirul celor dintâi fac parte: despărțământul Șimleu al «Asociațiunii», Reuniunea învățătorilor români sălăgeni, Reuniunea femeilor române sălăgene, care susține o școală primară de fetițe în Șimleu,—în fine Casina română din Șimleu; în adaos se reproduc 4 diplome nobilitare (3 în extenso și 1 în extras), precum și diploma de doctor juris a fericitului Simeon Bărnuțiu, liberată de Universitatea din Pavia.

Părțile cele mai de preț din întreaga lucrare mi se par a fi: datele etnografice (cap. IV), Șimleul și comunele din comitatul Sălagiului (VII), și tabelele statistice dela urmă.

In capitolul «Date etnografice» se vorbește, deși cam fugitiv, dar cu indicațiuni precise și limpezi, despre populația română a comitatului, (județului) Sălagiu, care formează 66% din toți locuitorii lui, în număr de aproximativ 207.000 suflete; despre situația economică destul de bună a Românilor sălăgeni, cari au în posesiune cam 47% din pământul comitatului; despre situația ei culturală, mai puțin favorabilă; despre modul de vieață al țăranului român din aceste părți: locuință, ocupație, hrană, îmbrăcăminte, vieață casnică și morală.

De un deosebit interes sunt cele câtevà împărtășiri ce ni se fac, despre obiceiurile și despre limba Românilor din aceste părți. Dintre obiceiuri se vorbește în deosebi despre cele dela «danț» (joc), la Crăciun, când «cocuțătorii» umblă la colindat, la Paști, la «habă» sau șezătoare, la clacă, când se oferă clăcașilor la masă «moșocoarne» (aluat de grâu, copt în cuptor), la pețite, când feciorul de însurat duce cu sine un «grăitor», la nunți și la îmmormântări. Câtevà din aceste obiceiuri sunt însoțite de versurile ce se rostesc, sau se cântă la practicarea lor. Mult contribue la ilustrarea acestor împărtășiri etnografice numeroasele reproduceri de tipuri, porturi și grupe.

In privința limbii ni se dau niște scurte, dar destul de interesante imformații dialectale. Se vorbește de unele particularități fone-

tice, produse în mare parte în urma influenței maghiare, sintactice (d. e. *și* în loc de *să*: «*și* hi», în loc de «să fii»; «o *și* vezi», în loc de «o să vezi»), lexicale, între cari foarte multe maghiarisme, și ca încheiere se dă o scurtă probă dialectală, din care am scos și exemplele de mai sus.

In capitolul «Șimleu și comunele» se dă o scurtă privire asupra trecutului și prezentului orașului Șimleu, acest cuib de odinioară al Báthoreștilor, în care în timpul din urmă elementul românesc se afirmă tot mai cu putere, și apoi se descriu pe scurt, comună de comună, cele 234 așezări din comitat, în cari locuesc Românii, arătându-se în cuvinte puține, dar cu date precise: situația și apartenența administrativă a comunei, amintirile mai însemnate din trecut, relațiile actuale, și anume: numărul familiilor și al sufletelor, confesiunea locuitorilor români, situația bisericii și a școalei, frecuența școalei, numărul celor ce știu cetì și scrie, mărimea hotarului comunei și relațiile de proprietate rurală între locuitori, prețul pământului, socotit după jugăr (pogon), numărul vitelor cornute, ținute în comună, ocupația locuitorilor, numărul alegătorilor la Dieta țerii și numărul cunoscătorilor de carte dintre aceștia.

Toate aceste date atât de prețioase, adunate prin chestionare trimise la fruntașii din toate comunele, s'au grupat apoi la un loc și s'au sistematizat în «Tabelele statistice», cari cuprind următoarele rubrici: Populația (gr. cat. și gr. or.), case românești, biserici (de lemn, de piatră), școale, învățători, (calificați, necalificați), salarul învățătorilor (dela popor, dela Stat), știutori de carte, alegători (dietali), meseriași, grânare bisericești (pentru ajutorarea bisericii și a școalei, și totodată a parohienilor în vreme de strâmtoare), societăți de consum, coruri, numărul proprietarilor, numărul jugărelor, observări (meserii mai lățite în popor, însoțiri de credit și temperanță, biblioteci poporale, bănci, etc.).

Pentru înlesnirea orientării asupra celor expuse, la finea cărții, împodobite, pe lângă ilustrațiile etnografice și istorico-arheologice, cu portretele celor mai însemnați bărbați ai noștri din Sălagiu din trecut și a fruntașilor din timpul de față, s'a adaos o hartă românească a comitatului pe care-l descrie.

Cum vedem, întreagă lucrarea, care se extinde pe 326 pag. in-8° mare, e bine concepută și bine executată.

Ea este o lucrare de colaborare, dar cu toate acestea nu e lipsită de unitatea necesară.

Greul muncii a fost purtat de autori, d-nii *Dr. Dionisie Stoica* și *Ioan P. Lazăr*, cari au plănuit, au condus și au sistematizat întreagă lucrarea, având de colaboratori: pentru rezumatul istoric pe d-l Victor Russu, profesor pens. în Budapesta, care a pus la îndemâna autorilor datele istorice necesare, pentru istoria bisericii sălăgene pe părintele Grațian Glonta, iară pentru istoria școalelor pe d-l profesor în pens. Gavriil Trif din Șimleu. Informațiile relative la diferitele comune s'au adunat, cum s'a spus mai sus, prin chestionare.

Stilizarea cărții în genere este destul de limpede și într'o limbă românească corectă. Natural că ici colea se observă particularitățile diferiților colaboratori.

Pasage neclare sau nu de tot corecte în privința cuprinsului mi s'au părut următoarele: «Sub Marc Aureliu (161—180) li s'a conces Iasigilor să treacă prin Dacia centrală pentru a-și regulà daraverile cu Roxolanii. *Pentru aceștia, precum și pentru Romanii dela Apus*, Ardealul cădeà dincolo de Silvania (Trans-Silvania) și trebuiau să treacă prin Porțile Meseșului, ca să ajungă în el, (pag. 8: «Introducere»). Se știe anume, că Iajigii trăiau în Vestul, iar Roxolanii la Răsăritul Daciei romane, așà că orientarea geografică indicată de autori nu poate fi corectă.

La cap.: «Dominațiunea ungară» (pag. 19) se zice: «La 905 au ocupat (Maghiarii) țara lui Gelu, învingându-l pe acesta căpitanul Tuhutum cu desăvârșire. Pe Kean nu-l învinseră până pe vremea lui Ștefan». Se știe însă, că Ștefan I cel Sfânt a ajuns la domnie numai în 997.

Prea complicată și greu de înțeles mi se pare propoziția a doua din pasagiul introductiv despre Unire (pag. 38).

Afirmarea dela pag. 35, că limba liturgică slavonă a stăpânit în biserica română până în jumătatea a doua a veacului al 16-lea este de bună seamă un lapsus sau o greșeală de tipar, căci, cum se știe, slavona a fost înlăturată din bisericile române din Ardeal numai la mijlocul secolului XVII.

Tot astfel este evident o greșeală în pasagiul din Rezumatul tabelelor statistice (pag. 322), unde se zice: «In total 133.572 Români, *față de 207.000 suflete de alte religiuni și naționalități.* «Românii sunt așà dară $^2/_3$ parte din populația întreagă, adică peste 66%. De bună seamă trebuià să se zică: «In total 133.572 Români, din 207.000 suflete, cari compun populația comitatului».

Dar asemenea greșeli sunt ușor de înțeles într'o lucrare făcută în grabă de mai multe persoane, în timp de abià 4 luni de zile.

Cu tot caracterul său de lucrare de ocazie însă, «Schița monografică a Sălagiului» este o lucrare de valoare și ar fi bine, când despre toate ținuturile din Ardeal și din Țara-Ungurească, locuite de Români, am aveà asemenea lucrări. Ele ne-ar face să nè cunoaștem mai bine și să îndreptăm, până e timp, aceea ce trebue îndreptat.

Cu toate acestea însă, cred că autorii i-au atribuit un merit prea mare, când au prezentat-o la Marele Premiu Năsturel de 12.000 lei, menit a se da celei mai bune lucrări apărute în limba românească în timp de patru ani de zile.

Eu unul, deși recunosc din toată inima munca, priceperea și bunele intențiuni ale autorilor, nu îndrăznesc a o recomandà pentru acest mare premiu.

Al. Vlahuță, *Din trecutul nostru.* București 1908, 378 pg. 8°. — *Raport de* **I. Bogdan.**

Prezentată la Marele Premiu Năsturel de 12.000 de lei, scrierea d-lui A. Vlahuță este o istorie populară a Românilor, scrisă cu intenția de a deșteptà în inimile tinerei noastre generații interesul pentru istoria neamului și sentimentul patriotismului. Autorul descrie cu o deosebită predilecție luptele purtate de strămoșii noștri pentru apărarea țerii și pentru asigurarea independenței lor; el se oprește mai mult asupra marilor eroi cu cari neamul nostru se va fălì totdeauna, cum sunt primii Basarabi, Ștefan cel Mare, Mihaiu Viteazul. Cartea d-lui Vlahuță nu conține însă numai pagine izolate din istoria noastră; ea o tratează aproape întreagă, în ordine cronologică, și se aseamănă astfel cu un manual, în care nu se omite nimic din faptele principale ale trecutului nostru. Se deosebește numai de manualele obișnuite prin limba înflorită în care e scrisă, cu alte cuvinte, prin tendința de a da expunerii o formă literară cât mai frumoasă. Este o încercare analogă cu scrierea aceluiaș autor, apărută cu câțivà ani mai înainte, sub titlul: «România pitorescă».

D-l A. Vlahuță e unul din poeții noștri cei mai talentați și în acelaș timp și un prozator de frunte. Nu poate încăpeà dar îndoeală că scrierea de care ne ocupăm are o frumoasă limbă românească și că ea va fi cetită cu interes și cu folos de cei ce o vor luà în mână. Credem că poate să-și împlinească chiar scopul pe care autorul l-a avut în vedere, când s'a hotărît s'o scrie.

Cu toate acestea, n'aş puteà-o recomandà pentru cea mai mare distincţiune ce o acordă Academia noastră, din două motive: întâiu, tot materialul cărţii este scos din izvoare de a doua mână, d-l Vlahuţă neavând pregătirea trebuincioasă pentru un studiu mai adânc al istoriei noastre; al doilea, chiar acest material nu e totdeauna bine ales, deoarece autorul a primit din literatura pe care a consultat-o multe idei cari astăzi sunt părăsite. Astfel, cine mai poate susţineà astăzi, că organizarea pe care o aveà Moldova în timpul cronicarului Ureche este dată întreagă de Alexandru cel Bun, cum spune d-l Vlahuţă la pag. 89—91, sau cine ar puteà să afirme că în Ţeara-Românească existà pe la 1369 funcţiunea de hatman (p. 76)? Sau cine poate dovedì că Basarab I, care după unii a domnit dela c. 1301—1330, după alţii dela c. 1330— c. 1340, e fundatorul Târgovişţei, sau că el «a înfiripat aşezări la Bucureşti şi la Buzău», sau că a încins «cu zid de cetate Oraşul-de-Ifloc»? (p. 64).

Greşeli de felul acesta sunt multe în cartea d-lui Vlahuţă. Ele nu pot fi scuzate, deoarece oricât de talentat ar fi un popularizator, trebue să-i cerem totuş să posedă cât se poate mai complet şi mai exact cunoştinţele pe cari vrea să le popularizeze.

Din punct de vedere al planului, cartea d-lui Vlahuţă mai are un defect capital: pe când ea tratează istoria veche a noastră până la epoca fanariotă în 328 pagine, epoca renaşterii şi istoria contimporană, cari din punct de vedere educativ au mare importanţă, sunt tratate numai în 20 pagine. Cetitorul rămâne cu impresia că autorul sau nu şi-a isprăvit cartea în proporţiile în care o începuse, sau că el socoate istoria noastră contimporană mai puţin vrednică de expus decât cea veche. In orice caz, impresia e penibilă.

Astfel, recunoscând toate meritele incontestabile ale d-lui Vlahuţă ca scriitor, regret că nu pot recomandà cartea «Din trecutul nostru» pentru Marele Premiu Năsturel.

Bugetul general al Academiei Române pe anul 1909—1910.

VENITURILE PE 1909—1910

		Val. nominală		Venituri		Totaluri	
	I **Excedent** din 1908—9					9.471	67
	II. **Fonduri cu destinațiune generală:**						
1	*Subvențiune dela Stat* (Legea dela 27 Martie 1879)			20 000	—		
2	*Fondul Zappa*, cupoane rentă 4% și dela acțiunile Băncii Naționale	404.500	—	37 936	80		
3	*Fondul Economiilor*, cupoane rentă 4%, func. urban 5% și acțiunile Băncii Naționale . . . L. 5.357,55	127 800	—				
	Din vânzarea publicațiunilor . . . » 1 000,—			6.357	55		
4	*Fondul Ioan Fătu* (fond general):			3.166	05		
5	*Fondul rentei viagere a d-nei Ecaterina Fătu*			3 000	—		
6	*Fondul Macinca*, chiria caselor din Craiova			2.970	—		
7	*Fondul Elena Dr. Turnescu*, Cuponul func rur 5% și com. Iași 4 1/2 %	20.000	—	928	10		
8	*Fondul Donici*, moșia Radiana, arenda și concesiunea podului Pătrășcani-Radiana			17 325	—		
9	*Imobilul din calea Victoriei No 133*, chiria dela Minist. de justiție			11 880	—		
10	*Prelevați 15%* din venitul fondurilor speciale			78 600	20	182 163	70
	III. **Fonduri cu destinațiune specială și cu cheltueli anuale.**						
11	*Subvențiune dela Stat pentru bibliotecă* (Legea dela 11 Aprilie 1901).			25 000	—		
12	*Dotațiunea M. S. Regelui* pentru Dicționar . . . L. 10 000,—						
	Dela Administrațiunea Domeniului Coroanei, . . . » 4.000,—						
	Din vânzarea publicațiunilor . . . » 1 000,—			15 000	—		
13	*Dotațiunea Statului:* Premiile Lazăr și Eliade din 1910			10.000	—		
14	*Subvențiune dela Stat pentru publicațiunea istorică Hurmuzaki*			30 000	—		
15	*Fondul Năsturel*, moșiile Năsturel și Lămotești . . . L. 23.072,85						
	și din cupoane rentă, comunale 4%, fonciare 5%, Banca Națională . . . L. 4 048 25	63.700	—	27 121	10		
16	» *Daniel*, cupoane rentă 4% și func urbane 5%	16.000	—	544	85		
17	» *Ioan Fătu*, (fond special) cupoane func. urbane și acțiuni de Banca Națională	162 800	—	10.764	60		
18	» *I. Lecomte du Nouy*, cupoane funciare urbane 5%	12.000	—	479	65		
19	» *Scorțeanu*, cupoane funciare rurale 5%	20 000	—	799	45		
20	» *Agarici*, venitul moșiei Moara-Grecilor . . . L. 48 271,46						
	și burse dela fondul Adamachi . . . » 3 600.—			51.871	46		
21	» *Princesa Alina Știrbei*, cupoane rentă, comunale București 4% și funciare urbane 5%	252 800	—	8.665	15		
22	» *Maria General I Carp*, moșia Olteni . . . L. 32.224,19						
	dobânzi la capitalul împrumutat . . . » 1 100,—						
	amortizări din împrumut . . . » 400,—						
	cupoane comunale 4% și func. urbane 5% » 3 814,25	80.300	—	37.538	44		
23	» *de pensiuni*, cupoane rentă, funciare rurale 4% și urbane 5% . . . L. 7 381,25	176.500					
	rețineri 5% din salariile funcționarilor . . » 4 740,—						
	prelevări 1% din venitul brut al fondurilor » 6 896,95			19 018	20	236 802	90
	IV. **Fonduri speciale și cu cheltueli periodice:**						
24	*Fondul Cuza*, cupoane rentă 4%, funciare urbane și rurale 5% și din capital	67.600	—	20.000	25		
25	» *Anastasie Fătu*, idem rentă 4% și funciare urban 5%	26 100	—	942	—	428.438	27
	De transportat . .	1.430 100	—	20.942	25		

VENITURILE PE 1909 1910

		Val. nominala		Venituri		Totaluri	
	Transport . .	1.430 100	—	20.942	25	428.438	27
26	*Fondul San-Marin*, cupoane rentă 4%, funciar urban 5% și din venitul capitalizat	20 400		2.000			
27	» *Neuschotz*, cupoane funciare urbane 5% și comunale București 4%	43.800		1 731	80		
28	» *Bodescu*, cupoane funciare urbane 5%	10.900		435	70		
29	» *Craiovean*, cupoane rentă, com. Buc 4%, func. urb. 5% și dividende ale Băncii Naționale	9.000		536	50		
30	» *Chițu*, cupoane com. Iași 4 1/2%, func. urban 5% și dividendul Băncii Naționale	3.500		293	30		
31	» *Lazăr*, cupoane comunale Buc. 4%, func. urb. și rurale 5% și dividende de Banca Națională	96.850	—	4.002	20		
32	» *Eliade-Rădulescu*, cupoane comunale Bucur. 4%, urbane și rurale 5% și dividende de Banca Națională	54.450	—	2 604			
33	» *Hagi Vasile*, cupoane funciare urbane 5%	26.900	—	1 075	25		
34	» *Ionel C. Istrati*, cupoane urbane 5% și dividendul la 5 acțiuni Banca Comercială Bacău	1 000		73	—		
35	» *Aristia Angelescu*, cupoane com. București și rentă 4%	11.300		380	40		
36	» *pentru școala din Olteni* (Fond. Carp)						
	Din vânzarea rentei amortizabile 4% de nominal Lei 3 000 aproximativ cu 85% . . . L. 2.550,—						
	Imprumutul dela Fondul Carp . . . » 22.000,—						
	Numerar disponibil . . . » 752,60			25 302	60		
37	» *Sofia A. Caneciu*, cupoane funciare urbane Iași 5%	15.700	—	745	75	60 122	75
	Total . . .	1 723 900	—			488 561	02

Notă: Desvoltarea acestui buget este în anexa alăturată.

CHELTUELILE PE 1909—1910

	I Capitalizări în 1909—1910:								
1	*Procentele Fondului Princesa Alina Știrbei*			165	15				
2	» » *Anastasie Fătu*			942	25				
3	» » *Neuschotz*			1 731	80				
4	» » *Bodescu*			435	70				
5	» » *Craiovean*			536	50				
6	» » *Chițu*			293	30				
7	» » *Hagi-Vasile*			1.075	25				
8	» » *Ionel C. Istrati*			73	—				
9	» » *Aristia Anghelescu*			380	40				
10	» » *Sofia A Canecu*			745	75	6.379	10		
11	*Procentele Fondului de pensiuni al personalului,* plus prelevările de 1% dela fonduri și reținerile de 5% din salariul funcționarilor					19 018	20	25 397	30
	II Cheltueli proprii ale Academiei:								
	A *Personal*								
1	*Diurnele sesiunii generale*			21.000	—				
2	» *ședințelor ordinare*			10 000	—				
3	» *a 4 membri delegați*			1 000	—				
4	» *Secretarului general pe 12 luni a L 200*			2 400	—				
5	» *a 3 Secretari de Secțiuni pe 11 luni a L. 300*			3 300	—	37.700	—		
6	**Remunerarea funcționarilor:**								
	a) Din bugetul Academiei (Anexa I)			94 620	—				
	b) » subvențiunea de L. 25 000 (Anexa II)			12 500	—	107.120	—		
7	*Serviciul Băncii Naționale*			600					
8	*Spese de cancelarie*	2.200	—						
	Imprimate	2 500	—						
	Combustibil	4.000	—						
	Iluminat, diverse	2 800	—	11 500	—				
9	*Ajutorul Epitropiei Sf. Vineri*			400	—				
10	*Intreținerea și repararea localurilor Academiei*	5 500	—						
	Fonciera și asigurarea	4 500	—	10.000	—				
	B. *Material.*								
11	*Spese de procese*	200	—						
12	*Mobilier*	1 000	—						
13	*Spese neprevăzute*	2 000	—						
14	» *de expedițiune*	2 000	—	5 200	—	27.700	—	172.520	—
	III. Premiile din 1910:								
15	*Premiul Lazăr*			5.000	—				
16	» *Eliade-Rădulescu*			5.000	—				
17	» *Năsturel*			4.000	—				
	De transportat . . . L.			14.000	—			197.917	30

CHELTUELILE PE 1909—1910.

	Transport . . L			14 000	—			197.917	30
18	*Marele Premiu Năsturel din 1913*			3.000	—				
19	*Premiul I. Lecomte du Noüy*			479	65				
20	» *San Marin*			2.000	—				
21	» *Princesa Alina Știrbei*			8 500	—				
22	» *Cuza* pentru «Istoria Românilor»			20.000	—			47.979	65
	IV. Achizițiuni:								
23	*Monede, hrisoave, etc.* (Fondul Daniel)			544	85				
24	*Cărți și legatul lor,* de fiecare Secțiune a L. 2 000,—			6 000	—				
25	» » » » din subvențiunea Statului de L. 25 000,— .			12 500	—				
26	*Material pentru cataloagele Bibliotecii*			500	—	19 544	85		
27	*Documente cumpărate* (a 6-a parte din Lei 63 494,95), rata 3-a .					10 582	50	30.127	35
	V. Publicațiuni:								
28	*Dicționarul limbii române*			15 000	—				
29	*Hurmuzaki, Documente privitoare la Istoria Românilor*			30.000	—				
30	*Anale* (datorie cu Proces verbal No. 4.676 L 2 870,28).	18.000	—						
31	*Remunerarea autorilor pentru memorii* publicate în *Anale*, 90 coale (30 de fiecare Secție) a L 50 (art. 61 Reg.)	4 500	—	22 500	—				
32	*Erodot*			1 000	—				
33	*Titu Liviu*			2 500	—				
34	*Bibliografia românească* . . . . *Cataloagele manuscriptelor, documentelor, cărților*			4.000	—				
35	*Documente interne românești*			500	—				
36	*Creșterea bibliotecii în 1909—10*			2 000	—				
37	*Din vieața poporului*			3 000	—				
38	*Catalogul monumentelor epigrafice*			1.000	—				
39	*Industria casnică* (Premiul Neuschotz)			2 000	—				
40	*Ursu*, cronica Angiolello (deciz. 6 Febr. 1909)			2 000	—				
41	Popovici, dialecte (secția literară)			800	—	86 300	—	86.300	—
	VI. Cheltueli din Fondul Ioan Fătu:								
42	*Cărți de școală*					10 764	60		
43	*Renta viageră a d-nei Ecaterina Fătu*					3 000	—	13 764	60
	VII. Cheltueli din Fondul I. Scorțeanu:								
44	*Cărți religioase*							799	45
	VIII. Cheltueli din Fondul Agarici:								
45	*Anuitatea moșiei Moara Grecilor*					11.200	—		
46	*Legatul Mihoc pe 1 an*					1.000	—		
47	*Foncieră, asigurări, pădurari*, etc.					5.000	—		
48	*Căutarea în regie a moșiei* (proces verbal No. 4 185).					9.984	85		
49	*Amortisment* din câștiul 23 Aprilie 1909, rămas neincassat prin exploatarea în regie					1.686	61		
50	*Școala „Ioan Agarici"*			19 400	—				
	Burse dela Fondul Adamachi pentru 10 elevi, a L. 360,— . .			3 600	—	23.000	—	51.871	46
	De transportat . . . L.							428.759	81

CHELTUELILE PE 1909—1910

Nr.					
	Transport . . L.				428.759 81
	IX Cheltueli din Fondul Donici				
51	*Amortisment* din Imprumutul dela Fond Adamachi de L. 104.000,—			3 000 —	
52	*Dobânda* 5% la imprumutul rămas de L. 101 000,— pe 1 an . .			5 050 —	
53	*Foncieră, reparațiuni, călătorii,* etc			2 500 —	10 550 —
	X. Cheltueli din Fondul Maria General Carp:				
54	*Fonciera moșiei Olteni*		3 500 —		
55	*Pădurari pe 1 an*		360 —		
56	*Căutarea în regie a moșiei Olteni* (proces verbal No 4 184) .		8 377 95		
57	*Reparațiunea ecaretelor de pe moșie*		500 —		
58	*Cheltueli neprevăzute și asigurări*		1 000 —	13 737 95	
	Cheltueli după testament:				
59	*Copii săraci dela școalele din Giurgiu*		2 000 —		
60	" " " " " *București*		2 000 —		
61	*Școala din comuna Olteni* pentru cărți și altele		500 -		
62	*Amortisment* din imprumutul de L. 22.000 dela fondul Carp . .	400 —			
63	*Dobânda* 5% la imprumut pe 1 an (proces verbal 4 758) . .	1 100 —	1 500 —		
64	*Intreținerea bisericii din comuna Olteni*		500 —		
65	*Marele Premiu din 1912* de L. 7 000, — a 3-a parte		2 333 30	8 833 30	22 571 25
66	*Construcțiunea școalei dela Olteni* (fondul Carp)				25 302 60
	XI. Cheltueli din Fondul de pensiuni :				
67	*Pensia D-lui I. Slavici* pe 1 an				1.200 —
	Suma L. . .				488.383 66
	Excedent				177 36
					488 561 02

ANEXA.

DESVOLTAREA VENITURILOR PE 1909—10.

Nr.			Val. nominala	Venituri	Totaluri
	I. Excedentul din 1907—8 a fost de	L. 35 644,95			
	s'a votat în bugetul pe 1908—9	» 15 792,05			
	Rămâne . . .	L. 19.852,90			
	S'au cheltuit în anul 1908—9 suma de	» 10.381,23			9.471 67
	II Fonduri cu destinațiune generală				
1	*Subvențiuni dela stat* (Legea dela 27 Martie 1879)			20.000 —	
2	*Fondul Zappa.*				
	Cuponul rentei amortizabile 4%.	L. 12 900,—	322.500 —		
	» dividend la 164 acțiuni de Banca Națională a L. 155	» 25 420,—	82.000 —		
	Total . . .	L 38 320,—			
	minus 1% prelevați pentru pensiuni	» 383,20		37.936 80	
3	*Fondul Economiilor:*				
	Cuponul rentei amortizabile și obligațiuni comunale 4%	L. 4 160,—	104 000 —		
	» funciar urban 5%	» 1 165,—	23.300 —		
	» dividend la 1 acț. de Banca Națională a L. 155	» 155,—	500 —		
	Produsul din vânzarea publicațiunilor	» 1 000,—			
	Total . . .	L. 6.480,—			
	minus 5% impozitul Statului la L. 1.165,—	» 58,25			
	Rămân . . .	L. 6.421,75			
	minus 1% prelevați pentru pensiuni	» 64,20		6.357 55	
4	*Fondul Ioan Fătu* (fond general).				
	Din venitul anual de	L. 19.320,—			
	după scăderea a 5%, impozitul Statului	» 299,50			
	Rămân . .	L 19 020,50			
	după scăderea a 1% prelevați pentru pensiuni	» 190,20			
	Rămân . .	L 18 830.30			
	după scăderea rentei viagere de	» 3.000.—			
	Rămân . .	L 15.830,30			
	după scăderea a 15% prelevați la 4 părți	» 1.899,65			
	Rămân . . .	L. 13.930,65			
	scăzând 4 părți la fondul special	» 10 764,60		3.166 05	
5	*Fondul rentei viagere a D-nei Ecaterina Fătu*			3.000 —	
6	*Fondul Macinca:*				
	Chiria caselor din Craiova	L. 3000,—			
	minus 1% prelevați pentru pensiuni	» 30,—		2.970 —	
7	*Fondul Elena Dr. N Turnescu:*				
	Cuponul funciar rural 5%	L. 750,	15 000 —		
	» obligațiuni comunale Iași 4 1/2 %	» 225,—	5.000 —		
	Total . . .	L. 975,—			
	minus 5% impozitul Statului la Lei 750.	» 37,50			
	Rămân . . .	L. 937,50			
	minus 1% prelevați pentru pensiuni	» 9,40		928 10	
	De transportat . . .		552 300 —	74.358 50	9 471 67

DESVOLTAREA VENITURILOR PE 1909—10.

			Val. nominala	Venituri	Totaluri
	Transport . . .		552.300 —	74.358 50	9 471 67
8	*Fondul Donici, Moşia Radiana,* arenda pe 1 an	L. 16.000,—			
	Concesiunea podului Pătrăşcani-Radiana	» 1.500,—			
	Total . . .	L. 17.500,—			
	minus 1% prelevaţi pentru pensiuni	» 175,—		17 325 —	
9	*Imobilul din calea Victoriei No. 133*				
	Chiria dela Ministerul de justiţie pe 1 an	L 12.000,—			
	minus 1% prelevaţi pentru pensiuni	» 120,—		11 880 —	
10	*Prelevaţi 15%* (art. 35 din Statute). şi anume dela:			78.600 20	182.163 70
	Fondul Adamachi	din Lei 132 929,31 L. 19 939,40			
	» *Otteteleşanu*	» » 122 319,70 » 18 347,95			
	» *Tache Anastassiu* . . .	» » 130 944,50 » 19 641,65			
	» *Cuza*	» » 2 933,85 » 440,05			
	» *Năsturel*	» » 31 907,20 » 4.786,10			
	» *Daniel*	» » 641,— » 96,15			
	» *Anastasie Fătu* . . .	» » 1 108,55 » 166,30			
	» *Lazăr*	» » 4 708,45 » 706,25			
	» *Eliade-Rădulescu*	» » 3 063,55 » 459,55			
	» *San-Marin*	» » 877,65 » 131,65			
	» *Neuschotz*	» » 2 037,30 » 305,60			
	» *Bodescu*	» » 512,60 » 76,90			
	» *Ioan Fătu*	» » 12 664,25 » 1 899,65			
	» *Princesa Alina Ştirbei* .	» » 10.194,30 » 1 529,15			
	» *Craiovean*	» » 631,15 » 94,65			
	» *I. Lecomte du Nouy* . . .	» » 564.30 » 84,65			
	» *I. Scorţeanu*	» » 940,50 » 141,05			
	» *Agarici*	» » 30.770,91 » 4.615,65			
	» *Hagi-Vasile*	» » 1 265,— » 189,75			
	» *Maria General Carp* . .	» » 32 540,09 » 4.881,—			
	» *Aristia Anghelescu* . .	» » 447,50 » 67,10			
	Total . .	din Lei 524 001,66 L 78 600,20			
	III. Fonduri cu destinaţiune specială şi cheltueli anuale.				
11	*Subvenţiunea dela Stat pentru bibliotecă* (Legea dela 11 Aprilie 1901):				
	pentru personal	L. 12 500,—			
	pentru cărţi şi legatul lor	» 12.500,—		25.000	
12	*Dotaţiunea M. S. Regelui pentru Dicţionar*	L. 10 000,—			
	Dela Administraţia Domeniului Coroanei	» 4 000,—			
	Din vânzarea publicaţiunii	» 1 000,—		15.000 —	
13	*Dotaţiunea Statului:* Premiile Lazăr şi Eliade din 1910			10.000 —	
14	*Subvenţiunea dela Stat pentru publicaţiunea istorică Hurmuzaki*	» 20 000,—			
	Sald din anul 1908—1909	» 10.000,—		30.000 —	
	De transportat . . .		552.300 —	80.000 —	191.635 37

DESVOLTAREA VENITURILOR PE 1909—10.

			Val. nominala	Venituri	Totaluri
	Transport . . .		552.300 —	80.000 —	191.635 37
15	*Fondul Năsturel:*				
	Venitul moşiei Năsturel, pe 1 an	L 18.500,—			
	» » *Lămoteşti,* idem	» 7.250,—			
	Jumătate din venitul capitalului de Lei 66 750 ce reprezentă preţul islazului dela moşia Năsturel cu 5% . .	L. 1.668,75			
	Cuponul rentei amortizabile şi comunale Bucureşti 4%	» 980,—	24.500		
	Cuponul funciar urban 5%	» 1.585,—	31.700 —		
	» dividend la 15 acţiuni de Banca Naţională a lei 155,—	» 2 325,—	7.500 —		
	Total . . .	L. 32.308,75			
	minus 5% impozitul Statului la L. 1.585,—	» 79,25			
	Rămâne . . .	L 32.229,50			
	minus 1% prelevaţi pentru pensiuni	» 322,30			
	Rămâne . . .	L. 31.907,20			
	minus 15% prelevaţi	» 4 786,10		27.121 10	
16	*Fondul Daniel:*				
	Cuponul rentei amortizabile 4%	L. 600,—	15 000 —		
	» funciar urban 5%	» 50,—	1 000 —		
	Total . .	L. 650,—			
	minus 5% impozitul Statului la L. 50,—	» 2,50			
	Rămâne . .	L 647,50			
	minus 1% prelevaţi pentru pensiuni	» 6,50			
	Rămâne . .	L. 641,—			
	minus 15% prelevaţi	» 96,15		544 85	
17	*Fondul Ioan Fătu* (fond special):				
	Cuponul funciar urban Bucureşti şi Iaşi 5%	L. 5 990,—	119 800 —		
	» dividend la 86 acţiuni de Banca Naţională a L. 155	» 13.330,—	43.000 —		
	Total . . .	L. 19.320,—			
	minus 5% impozitul Statului la Lei 5.990,— . L. 299,50				
	» 1% pentru pensiuni . . . . » 190,20				
	» renta viageră . . . . » 3.000,—				
	» a 5-a parte . . . . » 3.166,05				
	» 15% prelevaţi . . . . » 1 899,65	L 8 555,40		10.764 60	
18	*Fondul I. Lecomte du Nouy.*				
	Cuponul funciar urban 5%	L. 600,—	12 000 —		
	minus 5% impozitul Statului	» 30,—			
	Rămâne . .	L. 570,—			
	minus 1% prelevaţi pentru pensiuni	» 5,70			
	Rămâne . .	L. 564,30			
	minus 15% prelevaţi	» 84,65		479 65	
	De transportat . . .		806 800 —	118 910 20	191.635 37

DESVOLTAREA VENITURILOR PE 1909—10.

No.			Val. nominala	Venituri	Totaluri
	Transport . . .		806.800 —	118 910 20	191.635 37
19	*Fondul Ioan Scorţeanu*:				
	Cuponul funciar rural 5% . . . . L.	1.000,—	20 000 —		
	minus 5% impozitul Statului . . . . »	50,—			
	Rămâne . . L.	950,—			
	minus 1% prelevaţi pentru pensiuni . . . . »	9,50			
	Rămâne . . L.	940,50			
	minus 15% prelevaţi . . . . »	141,05		799 45	
20	*Fondul Agarici*:				
	Venitul moşiei Moara Grecilor din căutarea în regie conform proces verbal No. 4.185 (minus. 10% încassări dubioase) . . . . L.	46 078,81			
	Venitul capitalului de lei 146.850,— ce reprezentă preţul islazului cu 5% . . . . »	7 342,50			
	Suma . . . L.	53 421,31			
	minus 1% prelevaţi pentru pensiuni . . . . »	534,20			
	Rămâne . . L	52 887,11			
	minus 15% prelevaţi la L. 30 770,91 . . . . . »	4.615,65			
	Rămâne . . L.	48.271,46			
	Burse dela Fondul Adamachi pentru 10 elevi la Şcoala Agarici, a L. 360,— anual . . . . »	3.600,—		51 871 46	
21	*Fondul Princesa Alina Ştirbei*:				
	Cuponul rentei amortizabile şi com Bucureşti 4% . . L.	9.124,—	228 100 —		
	» funciar urban 5% . . . . »	1 235.—	24.700 —		
	Total . . . L	10 359,—			
	minus 5% impozitul Statului la L. 1 235,— . . . . »	61,75			
	Rămâne . . L.	10 297.25			
	minus 1% prelevaţi pentru pensiuni . . . . »	102,95			
	Rămâne . . L.	10 194,30			
	minus 15% prelevaţi »	1 529,15		8.665 15	
22	*Fondul Maria General I. Carp*:				
	Venitul moşiei Olteni pe 1 an (minus 10% încass. dubioase) L.	30.896,14			
	Venitul 5% la capitalul de lei 132.750,— ce reprezentă preţul izlazului . . . . »	6 637,50			
	Suma . . L.	37.533,64			
	Cuponul funciar rural şi urban 5% . . . . »	4 015,—	80.300 —		
	Dobânda 5% la împrumutul de lei 22 000 făcut Fondului pentru construirea şcoalei dela Olteni . . . . »	1.100,—			
	Amortisment din acest împrumut pe a c. . . . . »	400,—			
	Total L.	43.048,64			
	minus 5% impozitul Statului la L. 4.015,— L	200,75			
	Rămâne . . . L	42 847,89			
	minus 1% prelevaţi pentru pensiuni . . . . »	428,45			
	Rămâne . . . L.	42 419,44			
	minus 15% prelevaţi la L. 32.540,09 »	4 881,—		37.538 44	
	De transportat		1.159 900 —	217.784 70	191 635 37

DESVOLTAREA VENITURILOR PE 1909—10.

No.			Val nominală	Venituri	Totaluri
	Transport . . .		1.159.900 —	217.784 70	191.635 37
23	*Fondul de pensiuni*:				
	Cuponul rentei amortizabile şi comunale Bucureşti 4% L.	3 320.—	83.000 —		
	» funciar rural 4% . . . . »	1 600,—	40 000 —		
	» » urban 5% . . . . »	2 675,—	53.500 —		
	Total . . . L.	7.595,—			
	minus 5% impozitul Statului la L. 4 275.— . . . . . . »	213,75			
	Rămâne . . . L.	7.381,25			
	5% din salariul funcţionarilor plătiţi de Academie:				
	1) funcţionarii Academiei la . . L. 84 000,— L. 4.200,—				
	2) profesorii dela Institutul Otteteleşanu . . . . » 7 800,— » 390,—				
	3) idem dela Şcoala Agarici . . . » 3 000,— » 150,— L.	4 740,—			
	Suma . . . L.	12.121,25			
	Prelevaţi 1% (Decisiunea dela 25 Martie 1904) şi anume, din venitul brut dela:				
		6 896,95		19 018 20	236 802 90
	Fondul Adamachi . . . . din Lei 134.272,01 L 1 342,70				
	» *Otteteleşanu* . . . . » » 161 683,75 » 1.616,85				
	» *Elena Dr. N. Turnescu* . . . » » 1 472,50 » 14,75				
	» *Inzestrarea absolventelor dela Institutul Otteteleşanu* . . . » » 500,— » 5,—				
	» *Tache P. Anastassiu* . . . . » » 132 267,15 » 1.322,65				
	» *pentru înfiinţarea şcoalei dela Ţigăneşti* . . . . . . » » 3.212,— » 32,15				
	» *Zappa* . . . . » » 38.320,— » 383,20				
	» *Economiilor* . . . . » » 6 421,75 » 64,20				
	» *Macinca* . . . . » » 3 000,— » 30,—				
	» *Elena Dr. N Turnescu* . . . » » 937,50 » 9,40				
	» *Donici* . . . . » » 17.500,— » 175,—				
	Imobilul din Calea Victoriei 133 . . » » 12 000,— » 120,—				
	Fondul Năsturel . . . . » » 32 229,50 » 322,30				
	» *Daniel* . . . . » » 647,50 » 6,50				
	» *Ioan Fătu* . . . . » » 19 020,50 » 190,20				
	» *I. Lecomte du Nouy* . . . . » » 570,— » 5,70				
	» *Ioan Scorţeanu* . . . . » » 950,— » 9,50				
	» *Agarici* . . . . » » 53.421,31 » 534,20				
	» *Princesa Alina Ştirbei* . . . . » » 10 297,25 » 102,95				
	» *Maria General Carp* . . . . » » 42.847,89 » 428,45				
	» *Cuza* . . . . » » 2.963 50 » 29,65				
	» *Anastasie Fătu* . . . . » » 1 119,75 » 11,20				
	» *San-Marin* . . . . » » 886,50 » 8,85				
	» *Neuschotz* . . . . » » 2.058,— » 20,60				
	» *Bodescu* . . . . » » 517,75 » 5,15				
	» *Craiovean* . . . . » » 637,50 » 6,35				
	» *Chiţu* . . . . » » 296,25 » 2,95				
	» *Lazăr* . . . . » » 4 756,— » 47,55				
	» *Eliade-Rădulescu* . . . . . . » » 3.094,50 » 30,95				
	» *Hagi-Vasile* . . . . » » 1.277,75 » 12,75				
	» *Ionel C. Istrati* . . . . . . » » 73,75 » —,75				
	» *Aristia Anghelescu* . . . . . » » 452,— » 4 50				
	Total general . . . din Lei 689.703,86 L. 6.896,95				
	De transportat . . .		1.336 400 —		428.438 27

DESVOLTAREA VENITURILOR PE 1909—10

			Val. nominala	Venituri	Totaluri
	Transport .		1.336 400 —		428 438 27
	VI. Fonduri speciale și cu cheltueli periodice:				
24	*Fondul Cuza:*				
	Cuponul rentei amortizabile 4% . . . . L.	1.320,—	33.000 —		
	» funciar urban și rural 5% . . . . L.	1.730,—	34 600 —		
	Total L.	3 050,—			
	minus 5% impozitul Statului la L. 1.730 »	86,50			
	Rămâne . . L.	2.963,50			
	minus 1% prelevați pentru pensiuni . . . . »	29,65			
	Rămâne . . L.	2 933,85			
	minus 15% prelevați . . . . . . »	440,05			
	Rămâne . . L.	2.493,80			
	Pentru împlinirea sumei de L 20 000,—, premiul din 1910 (din venitul capitalizat—, deciz. din 5 Aprilie 1900 și 23 Martie 1904) . . . . L.	17 506,20		20.000 —	
25	*Fondul Anastasie Fătu:*				
	Cuponul rentei amortizabile 4% . . . . L.	640,—	16 000 —		
	» funciar urban 5% . . . . »	505,—	10 100 —		
	Total L	1 145,—			
	minus 5% impozitul Statului la L. 505,— . . . . . . »	25,25			
	Rămâne L.	1.119,75			
	minus 1% prelevați pentru pensiuni . . . . »	11,20			
	Rămâne . L	1.108,55			
	minus 15% prelevați »	166,30		942 25	
26	*Fondul San-Marin*				
	Cuponul rentei amortizabile 4% . . . . L.	440,—	11.000 —		
	» funciar urban 5% . . . . »	470,—	9.400 —		
	Total . . L.	910,—			
	minus 5% impozitul Statului la L. 470 . . . . . »	23,50			
	Rămâne . . L.	886,50			
	minus 1% prelevați pentru pensiuni . . . . . . »	8,85			
	Rămâne . . L.	877,65			
	minus 15% prelevați »	131,65			
	Rămâne . . L.	746,—			
	Pentru împlinirea sumei de Lei 2 000 premiul din 1910 (din venitul capitalizat) înscris la cheltueli . . . . L.	1 254,—		2 000 —	
27	*Fondul Neuschotz:*				
	Cuponul funciar urban 5% . . . . L.	2.040,—	40 800 —		
	» obligațiuni comunale București 4% . . . . . »	120,—	3.000 —		
	Total . . . . L.	2.160,—			
	minus 5% impozitul Statului la L. 2.040 . . »	102,—			
	Rămâne . . L.	2.058,—			
	minus 1% prelevați pentru pensiuni . . . . . »	20,60			
	Rămâne . . L.	2.037,40			
	minus 15% prelevați . . . »	305,60		1 731 80	
	De transportat		1.494.300 —	24.674 05	428 438 27

DESVOLTAREA VENITURILOR PE 1909—10

			Val. nominală	Venituri	Totaluri
	Transport . . .		1.494.300 —	24 674 05	428 438 27
28	*Fondul Bodescu:*				
	Cuponul funciar urban 5% . . . . L.	545,—	10.900 —		
	minus 5% impozitul Statului . . . »	27.25			
	Rămâne . . L.	517,75			
	minus 1% prelevați pentru pensiuni . . . . »	5,15			
	Rămâne . . L.	512,60			
	minus 15% prelevați . . . »	76,90		435 70	
29	*Fondul Craiovean.*				
	Cuponul rentei amortizabile și comunale București 4% L.	280,—	7 000 —		
	» funciar urban 5% . . . . »	50,—	1 000 —		
	» divid. la 2 acțiuni de Banca Națională a L. 155,— . »	310,—	1 000 —		
	Total . . . L.	640,—			
	minus 5% impozitul Statului la L. 50 . . . . »	2,50			
	Rămâne . . . L.	637,50			
	minus 1% prelevați pentru pensiuni . . . . . . »	6,35			
	Rămâne . . . L.	631,15			
	minus 15% prelevați . . . »	94,65		536 50	
30	*Fondul Chițu:*				
	Cuponul obligațiuni comunale Iași $4^{1}/_{2}$% L	22,50	500 —		
	» funciar urban 5% . . . . »	125,—	2 500 —		
	» dividend la 1 acțiune de Banca Națională . . »	155,—	500 —		
	Total . . . L	302,50			
	minus impozitul Statului la L 125,— . . . . »	6,25			
	Rămâne . . . L	296,25			
	minus 1% prelevați pentru pensiuni . . . . . . »	2,95		293 30	
31	*Fondul Lazăr:*				
	Cuponul rentei amortizabile și comunale București 4% L.	920,—	23 000 —		
	» funciar rural și urban 5% . . . . »	3 630,—	72 600 —		
	» dividend la $2^{1}/_{2}$ acț. Banca Națională a 155,— . . »	387,50	1.250 —		
	Total . . L.	4 937,50			
	minus 5% impozitul Statului la L. 3 630,— . . . . . . »	181 50			
	Rămâne . . . L.	4 756,—			
	minus 1% prelevați pentru pensiuni . . . . »	47,55			
	Rămâne . . L.	4 708,45			
	minus 15% prelevați . . . . »	706,25		4 002 20	
32	*Fondul Eliade-Rădulescu:*				
	Cuponul rentei amortizabile și comunale București 4% L.	440,—	11 000 —		
	» funciar rural și urban 5% . . . . »	2 060,—	41.200 —		
	» dividend la $4^{1}/_{2}$ acțiuni Banca Naț. a L. 155,— . . »	697,50	2.250 —		
	Total . . L.	3 197,50			
	minus 5% impozitul Statului la L. 2 060,— . . . . »	103,—			
	Rămâne . . . L.	3 094,50			
	minus 1% prelevați pentru pensiuni . . . . »	30,95			
	Rămâne . . . L.	3 063,55			
	minus 15% prelevați . . . . »	459,55		2 604 —	
	De transportat		1.669 000 —	32.545 75	428 438 27

DESVOLTAREA VENITURILOR PE 1909—10

			Val. nominala		Venituri		Totaluri	
	Transport . . .		1.669.000	—	32 545	75	428.438	27
33	*Fondul Hagi-Vasile:*							
	Cuponul funciar urban 5% . . . . L.	1.345,—	26.900	—				
	minus 5% impozitul Statului . . . . »	67,25						
	Rămâne . . . L.	1.277,75						
	minus 1% prelevaţi pentru pensiuni . . . . »	12,75						
	Rămâne . . L.	1.265,—						
	minus 15% prelevaţi . . . . »	189,75			1.075	25		
34	*Fondul Ionel C Istrati:*							
	Cuponul funciar urban 5% . . . . L.	25,—	500	—				
	» dividend la 5 acţiuni Banca Comerţului din Bacău a L. 10 . . . . »	50,—	500	—				
	Total . . L	75,—						
	minus 5% impozitul Statului la L. 25,— . . »	1,25						
	Rămân . . . L.	73,75						
	minus 1% prelevaţi pentru pensiuni . . . . »	—,75			73	—		
35	*Fondul Aristia Anghelescu:*							
	Cupoane comunale Bucureşti şi renta amortizabilă 4% L	452,—	11.300	—				
	minus 1% prelevaţi pentru pensiuni . . . . . »	4,50						
	Rămâne . L	447,50						
	minus 15% prelevaţi »	67,10			380	40		
36	*Fondul pentru şcoala din Olteni* (fondul Carp):							
	Din vânzarea rentei amortizabile 4% de nominal Lei 3 000, aproximativ cu 85 % L	2.550,—						
	Imprumut dela fondul Carp . . . . »	22 000,—						
	numerar disponibil din anul 1908—9 . . . . »	752,60			25.302	60		
37	*Fondul Sofia A. Canecіu:*							
	Cuponul funciar urban Iaşi 5% L	785,—	15 700	—				
	minus 5% impozitul Statului . . . . . »	39,25			745	75	60 122	75
	Total . .		1 723.900	—			488 561	02

Bugetul fundațiunii Tache Anastassiu pe 1909—1910.

BUGETUL FUNDAŢIUNII TACHE P. ANASTASSIU PE ANUL 1909—1910.

VENITURI

		Val. nominală		Venituri		Totaluri	
1	I. **Excedentul** din 1907—8 a fost de L. 18 949,15 S'a votat in anul 1908—9 suma de . . . » 14.167 18 şi ramâne pentru anul 1909—10					4 781	97
2	II. **Cupoane:**						
	Rentă amortizabilă 4%	149 000	—	5 960	—		
	Rentă perpetuă 5%	11 700	—	585	—		
	Obligaţiuni comunale Bucureşti 4%	185 500	—	7.420	—		
	Scrisuri funciare rurale 4%	40 000	—	1 600	—		
	» » » 5%	32 900	—	1.645	—		
	» » urbane Bucureşti 5%	228 500	—	11 425	—		
	» » » Iaşi 5%	100	—	5	—		
	375 dividende dela acţiile Societăţii «Generala» a L. 26,—	75 000	—	9 750	—		
	15 dividende dela acţiile Societăţii «Naţionala» a L 45,—	3 000	—	675	—		
	6 dividende dela acţiile Banca Naţională a L 155,— .	3 000	—	930	—		
	Suma L . . .			39 995	—		
	minus 5% impozitul Statului la scris funciare rurale 4% (L. 1.600,—), idem 5% (L. 1.645,—), la func. Urbane Bucureşti 5 % (L 11 425,—) şi urbane Iaşi 5 % (L 5,—). Total L. 14 675,—.			733	75	39 261	25
	III. **Proprietăţi:**						
3	*Moşiile Ţigăneşti şi Călmăţuiu*, arenda			86 305	90		
4	*Rata pentru vite, maşini, munci agricole*, ...			15 000	—		
5	*Magazinle din Galaţi*, chiria pe un an			1 200	—		
6	*Viea de pe moşia Ţigăneşti*.			3 500	—		
7	*Terenul şcoalei dela Ţigăneşti, dela locuitori pentru păşunatul vitelor*			2 000	—	108 005	90
8	IV **Fond pentru înfiinţarea şcoalei dela Ţigăneşti:**						
	Cupoane obligaţiuni comunale Bucureşti 4%	62 500	—	2.500	—		
	» funciare rurale 5% Lei . . . . L. 750,—	15.000	—				
	minus 5% impozitul Statului . . . . » 37,50 .			712	50	3 212	50
		806 200	—			155 261	62

CHELTUELI

	I. **Capitalizări în 1909—1910:**				
1	*Rata anuală pentru vite, maşini, munci agricole*	15 000	—		
2	*Fondul pentru înfiinţarea şcoalei dela Ţigăneşti*, venitul, de Lei 3 212,50 minus 1% pentru fondul de pensiuni	3 180	35	18.180	35
	II. **Cheltueli proprii:**				
3	*Foncieră*	14 200	—		
4	*Asigurări*.	620	—		
5	*Renta d-nei Elena Tache P. Anastassiu*.	24 000	—		
6	*Renta d-lui Iancu P. Anastassiu*	12 000	—		
7	*Salariul personalului dela Ţigăneşti*	3 600	—		
8	*Şcoala profesională de fete din Tecuciu*	10 000	—		
9	*Şcoala primară dela Călmăţuiu:* Corpul didactic şi personalul . . . . L 8 088,— Intreţinerea şi gospodăria . . . . » 12 250,— Reparaţiuni, diverse şi pompă de incendiu . . . . . » 3 162,— Viea dela Călmăţui şi vierul . . . . » 2 500,—	26 000	—		
10	*Biserica dela Călmăţuiu:* Clerul şi cheltueli mărunte . 3 000,— Construirea casei parohiale. (Proces verbal No 4 187). . 6 600,—	9 600	—		
11	*Prelevările 1%*, pentru fondul de pensiuni la L. 132.267,15 L. 1.322,65 » » dela Fondul pentru şcoala dela Ţigăneşti la L. 3 212,— . . . . » 32,15	1.354	80		
12	*Prelevările Academiei 15%* la venitul de L. 130 944,50	19 641	65		
13	*Parte pentru diurna directorului*	400			
14	*Cheltueli neprevăzute, inspecţiuni la moşii, procese, reparaţiuni şi pentru şcoala dela Ţigăneşti*.	15 664	82	137.081	27
				155 261	62

VENITURI — BUGETUL FUNDAŢIUNII ADAMACHI PE ANUL 1909—1910.

		Val. nominală		VENITURI				Totaluri	
1	**I. Cupoane:**								
	Renta amortizabilă 4%	565.700	—			22.628	—		
	Obligaţiuni comunale Bucureşti 4%	37.000	—			1 480	—		
	» » Iaşi 4½%	10 000	—			450	—		
	Scrisuri funciare rurale 4%	10.000	—			400	—		
	» » » 5%	815.700	—			40.785	—		
	» » urbane 5%	75.400	—			3 770	—		
	Dividende la 209 acţiuni de Banca Naţională a L. 155,—	104.500	—			32.395	—		
	Suma					101.908	—		
	minus 5% impozitul Statului la scris. funciare rurale 4% (L. 400,—), la 5% (L. 40.785,—) şi urbane 5% (L. 3.770,—). Total L. 44.955,—					2.247	75	99 660	25
	II. Proprietăţi:								
2	*Moşia Călimăneşti*, arenda pe 1 an					7 000	—		
3	» *Roşiori*, din căutarea în regie			17.162	—				
	Venitul capitalului aproximativ de L 56.760 ce reprezentă preţul islazului cu 5%			2 838	—	20.000	—		
4	*Pădurea Roşiori*, exploatarea parchetului No. V					2 061	76		
5	*Morile de pe moşia Roşiori* arenda pe 1 an					500	—	29 561	76
	III. Dobânzi:								
6	Dobânda 5% la *împrumutul Fondului Donici*			101 000	—			5 050	—
	IV. Amortizare:								
7	Amortizare din *împrumutul Fondului Donici* de L. 104.000,—							3 000	—
		1.618.300	—	101.000	—			137.272	01

CHELTUELI

	I. Capitalizări în 1909—1910:				
1	*Amortizarea dela Fondul Donici* din împrumutul de L. 104.000,—	3.000	—		
2	*Capitalizarea conform Regulamentului* (Art. 5)	10.098	60	13.098	60
	II. Cheltueli proprii				
3	*Fonciera*	4 200	—		
4	*Asigurări*	300	—		
5	*Reparaţiuni şi întreţinerea ecaretelor*	1 000	—		
6	*Cheltueli de îngrijirea imobilelor, călătorii, pădurari, etc.*	1 000	—		
7	» *cu căutarea în regie a moşiei Roşiori*	7 000	—		
8	*Prelevările 1% pentru fondul de pensiuni* la Lei 134.272,01	1 342	70		
9	» *15% pentru Academie* la Lei 132 929,31 (Art. 1)	19.939	40		
10	*Burse şi cheltueli de şcoală* (Art 6)	56.828	21		
11	*Burse pentru 10 elevi dela şcoala Agarici* a Lei 360 anual (Art 12)	3.600	—		
12	*Masa dela Staţiunea zoologică din Neapole* (Art. 7)	3.800	—		
13	*Şcoala Adamachi din Iaşi şi grijile sufletului* (Art. 3)	5.000	—		
14	*Cheltueli de procese.*	500	—		
15	» *neprevăzute* (Art. 4)	1.000	—		
16	*Două premii* din 1910, a L. 5.000 (Art. 2)	10.000	—		
17	*Publicaţiunile Fondului Vasile Adamachi* (Art 5)	6.463	10		
18	*Indemnizarea membrilor din juriile concursurilor pentru burse*	1 800	—		
19	*Parte pentru diurna directorului*	400	—	124.173	14
				137.272	01

VENITURI — BUGETUL FUNDAŢIUNII

Nr.		Valoare nominala		Venituri		Totaluri	
1	**I. Cupoane.**						
	Rentă amortizabilă 4%	77 000	—	3.080	—		
	Obligaţiuni comunale Bucureşti 4%	5 000	—	200	—		
	» » Iaşi 4½%	5 000	—	225	—		
	Scrisuri funciare rurale 5%	8 500	—	425	—		
	Dividende la 15 acţiuni de Banca Naţională a Lei 155,—	7.500	—	2 325	—		
	Suma L.			6.255	—		
	minus 5% impozitul Statului la L. 425,—			21	25	6 233	75
	II. Proprietăţi·						
2	*Moşia Fundu-Chiselet*, arenda pe un an			76 000	—		
3	» *Măgurele* din căutarea în regie			29 000	—		
4	» *Oteteliş*, arenda pe un an			18 000	—		
5	» *Bătăşani*, arenda pe un an			4 600	—		
6	» *Bălceşti*, arenda pe un an			2 050	—		
7	*Moara dela Măgurele*, arenda pe un an			4 500	—		
8	*Hanul de pe moşia Măgurele*, chiria pe un an			800	—		
9	*Imobilul din calea Victoriei No. 49*, chiria pe un an			16 250	—		
10	*Grădina din str. Teatrului*, chiria pe un an			8.000	—	159 200	—
	III Fondul Elena Dr. N. Turnescu:						
11	Cupoane funciare rurale şi urbane 5%, pe un an	31 000	—	1 550	—		
	minus 5% impozitul Statului			77	50	1 472	50
	IV. Fondul pentru înzestrarea absolventelor Institutului						
12	Cupoane rentă amortizabilă 4%	9 000	—	360	—		
	» obligaţiuni comunale Bucureşti 4%	3.500	—	140	—	500	—
13	**V. Venituri extrabugetare**, dela moşii					1.000	—
	Total					168.406	25
	Deficit					4 392	80
		146 500	—			172.799	05

OTTETELEŞANU PE ANUL 1909—1910. — CHELTUELI

Nr.					
	I. Fond pentru înzestrarea absolventelor Institutului:				
1	*Inzestrarea* absolventelor Institutului	3 300	—		
2	Procentele fondului pentru înzestrări, minus 1 % pentru pensiuni	495	—	3 795	—
	II Cheltueli proprii:				
3	*Anuitatea moşiei Fundu-Chiselet la Creditul funciar rural*	17.500	—		
4	*Impozite*	18 400	—		
5	*Asigurări*	1.800	—		
6	*Pădurari*	1 970	—		
7	*Reparaţiuni* (L. 7.300 cerc. militar şi L. 5 000 Institut şi altele)	12.300	—		
8	*Prelevări 1%* pentru fondul de pensiuni la L. 161 683,75 L. 1 616,85. » » dela Fondul Turnescu » 1 472,50 » 14,75. *Prelevări 1%* dela Fondul pentru Inzestrarea absolventelor » 500,— » 5,—.	1.636	60		
9	*Prelevările Academiei 15%*, la venitul net de L. 122.319,70	18.347	95		
10	*Cheltueli de procese*	500	—		
11	» *neprevăzute*	900	—		
12	*Cheltueli cu căutarea în regie a moşiei Măgurele*	2 000	—	75 354	55
	III. Cheltuelile Institutului Otteteleşanu:				
13	*Personalul didactic* Lei 17.620,— *Economul şi servitorii* » 13 680,—	31.300	—		
14	*Mâncare*	31 556	—		
15	*Iluminat*	2 248	40		
16	*Incălzit*	9 685	—		
17	*Curte, grajd şi reparaţiuni*	1 645	60		
18	*Atelier şi spălătorie*	1 950	—		
19	*Instalaţiune.*	1 269	—		
20	*Imbrăcăminte*	3 080	—		
21	*Cărţi şi tipărituri.*	1 300	—		
22	*Diverse*	1 560	—		
23	*Intreţinerea parcului*	1 000	—		
24	*Credit pentru cheltueli extrabugetare şi suplimentare*	6.000	—	92 594	—
25	**VI. Dobânzi:**				
	Rest din dobânda 5% pe 1908—9 la împrumutul dela Fondul Adamachi			1 055	50
	Total			172.799	05

CONCURSURI PENTRU PREMII.

1909.

A. Premii pentru cărți publicate.

I. Premii generale.

1. *Premiul Năsturel,* de 4.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din anul **1910,** unei cărți scrise în limba română, *cu conținut de orice natură,* care se va judecà mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1908 până la 31 Decemvrie 1909.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărților propuse la concursul acestui premiu este până la **31 Decemvrie 1909.**

Notă. — In privința *Premiilor Năsturel* se pun în cunoștința publicului următoarele dispozițiuni din codicilul răposatului C. Năsturel-Herescu:

«In tot anul Societatea Academică Română va aveà a premià din veniturile Fondului *Năsturel* o carte tipărită originală, în limba română, care se va socotì de către Societate ca cea mai bună publicațiune apărută în cursul anului; însă aceste premii vor fi de două specii:

«1. In treì ani consecutivi, dearândul, se va decerne câte un premiu de patru mii Lei noi, No. 4.000 L. n., *minimum,* la cea mai bună carte apărută în cursul anului expirat.

«2. Iară în al patrulea an se va decerne un premiu fix de douăsprezece mii Lei noi, No. 12.000 L. n., carele se va numi *„Marele Premiu Năsturel“,* operei care va fi judecată ca publicațiunea de căpetenie ce va fi apărut în cursul celor patru ani precedenți. Acest premiu nu se va puteà decerne unei lucrări, care va fi obținut dejà unul din premiile anuale, decât defalcând dintr'însul valoarea premiului precedent.

«Operele, ce se vor recompensà cu această a doua serie de premiĭ, vor tratà cu preferință despre materiile următoare:

a) Scrieri serioase de istorie și de științele accesorii ale istoriei, preferindu-se cele atingătoare de istoria țerilor române;

b) Scrieri de religiune ortodoxă, de morală practică și de filozofie;

c) Scrieri de științe politice și de economie socială;

d) Tratate originale despre științele exacte;

e) Scrieri enciclopedice, precum dicționare de istorie și de geografie, în cari să intre și istoria și geografia României, dicționare generale sau parțiale de științe exacte, de arte și meserii, de administrațiune și jurisprudență, și alte asemenea lucrări utile și bine întocmite;

f) Cărți didactice de o valoare însemnată ca metod și ca cuprins;

g) Dicționare limbistice în limba românească, mai ales pentru limbile antice și orientale, adică limba latină, elenă, sanscrită, ebraică, arabă, turcă, slavonă veche și altele;

h) Publicațiuni și lucrări artistice de o valoare serioasă, adică relativ la artele plastice, arhitectura, sculptura, pictura, gravura și chiar opere muzicale serioase, pe cari aceste toate Societatea Academică Română le va puteà aprețià, atunci când își va întinde activitatea ei și asupra tuturor materiilor de bele-arte;

i) Scrieri de pură literatură română, în proză și în versuri, precum poeme, drame și comedii serioase mai ales subiecte naționale — și orice alte opere de înaltă literatură. Acestora mai cu seamă aș dorì să se acorde *„Marele Premiu Năsturel"*, când vor fi judecate ca având un merit cu totul superior, spre a se da astfel o încurajare mai puternică desvoltării literaturii naționale.»

2. *Premiul Asociațiunii Craiovene pentru desvoltarea învățământului public*, de 1.500 Lei, se va da, în sesiunea generală din **1911**, pentru *cea mai bună carte didactică* în limba română dintre cele tipărite dela 1 Noemvrie 1906 până la 31 Decemvrie 1910.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la **31 Decemvrie 1910.**

3. *Marele Premiu Năsturel*, de 12.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din **1913**, unei cărți scrise în limba română, *cu conținut de orice natură*, care se va judecà mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1909 până la 31 Decemvrie 1912.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărților propuse pentru acest premiu, este până la **31 Decemvrie 1912.**

II. Premiile Secțiunii literare.

4. *Premiul Eliade-Rădulescu*, de 5.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din **1911**, pentru o scriere de *literatură* sau de *filologie*, care se va judecà mai meritorie printre cele publicate dela 1 Noemvrie 1906 până la 31 Decemvrie 1910.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la **31 Decemvrie 1910.**

5. *Premiul Adamachi*, de 5.000 Lei, divizibil, se va da, în sesiunea generală din **1912,** pentru scrieri de *literatură* sau de *filologie*, cu cuprins moral (în înțelesul că sunt excluse numai scrierile contrare moralei), cari se vor judecà mai meritorii printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1909 până la 31 Decemvrie 1911.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la **31 Decemvrie 1911.**

III. Premiile Secțiunii istorice.

6. *Premiul Adamachi*, de 5.000 Lei, divizibil, se va da, în sesiunea generală din **1910,** pentru scrieri *istorice, economice, juridice, filozofice*, de cuprins moral (în înțelesul că sunt excluse numai scrierile contrare moralei), cari se vor judecà mai meritorii printre cele publicate dela 1 Noemvrie 1906 până la 31 Decemvrie 1909.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la **31 Decemvrie 1909.**

7. *Premiul Hagi-Vasile*, de 5.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din **1912,** pentru scrieri privitoare la *comerțul român în trecut și în prezent* și publicate în timpul dela 1 Noemvrie 1905 până la 31 Decemvrie 1911.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la **31 Decemvrie 1911.**

8. *Premiul Adamachi*, de 5.000 Lei, divizibil, se va da, în sesiunea generală din **1913,** pentru scrieri *istorice, economice, juridice, filozofice*, de cuprins moral (în înțelesul că sunt excluse numai scrierile contrare moralei), cari se vor judecà mai meritorii printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1910 până la 31 Decemvrie 1912.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la **31 Decemvrie 1912.**

IV. Premiile Secțiunii științifice.

9. *Premiul Statului Lazăr*, de 5.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din anul **1910**, pentru o scriere *cu conținut științific*, în înțelesul științelor exacte (matematică, fizică, chimie, istorie naturală, geografie, medicină, inginerie, industrie și științele aplicate în general), care se va judecà mai meritorie printre cele publicate dela 1 Noemvrie 1907 până la 31 Decemvrie 1909, sau pentru cea mai importantă *invențiune științifică* făcută dela 1 Noemvrie 1907 până la 31 Decemvrie 1909.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la **31 Decemvrie 1909.**

10. *Premiul Adamachi*, de 5.000 Lei, divizibil, se va da, în sesiunea generală din **1911**, pentru scrieri *cu conținut științific* în înțelesul științelor exacte (matematică, fizică, chimie, istorie naturală, geografie, medicină, inginerie, industrie și științele aplicate în general), cari se vor judecà mai meritorii printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1908 până la 31 Decemvrie 1910.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la **31 Decemvrie 1910.**

11. *Premiul Statului Lazăr*, de 5.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din anul **1912**, pentru o scriere *cu conținut științific*, în înțelesul științelor exacte (matematică, fizică, chimie, istorie naturală, geografie, medicină, inginerie, industrie și științele aplicate în general), care se va judecà mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1910 până la 31 Decemvrie 1911, sau pentru cea mai importantă *invențiune științifică* făcută dela 1 Ianuarie 1910 până la 31 Decemvrie 1911.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la **31 Decemvrie 1911.**

* * *

Notă. — Se pun în vederea concurenților următoarele articole din *Regulamentul pentru premiile literare, istorice și științifice*, votat de Academie la 8 Martie 1906:

Art 4. Operele publicate vor fi prezentate la concurs de autorii lor în câte 15 exemplare pre lângă o cerere scrisă, în care se va arătà totdeauna anume premiul la care concurează.

Un autor nu poate prezentà în acelaş an aceeaş scriere la mai multe premii, nici mai multe scrieri la diferite premii.

O scriere prezentată la un premiu nu mai poate fi mutată la altul după trecerea terminului de prezentare (31 Decemvrie), fixat în art. 3.

Art. 5. O scriere prezentată într'un an la un premiu şi nepremiată poate fi prezentată în anii următori la concursul aceluiaş sau al altui premiu, numai dacă este preînnoită în părţi esenţiale în nouă ediţiune, publicată de autor în vieaţă.

Art. 6. Operele publicate de Academie, făcute din iniţiativa sau cu ajutorul ei, nu pot fi admise la concursul premiilor. De asemenea nu pot fi admise la concurs opere postume.

Art. 7. La concursul premiilor poate fi admisă nu numai o operă întreagă, ci şi parte dintr'o operă, cu condiţiune ca această parte să fie completă.

Art. 8. La premiile Năsturel pot fi prezentate scrieri de orice natură; la premiul Eliade-Rădulescu scrieri de literatură, de filologie, de istorie, scrieri economice, juridice, filozofice; la premiul Lazăr scrieri cu conţinut ştiinţific în înţelesul ştiinţelor exacte (matematică, fizică, chimie, istorie naturală, geografie, medicină, inginerie, industrie şi ştiinţele aplicate în general); la premiul Adamachi scrieri cu cuprins moral de orice natură (în înţelesul că sunt excluse numai scrierile contrare moralei); la premiul Hagi-Vasile scrieri privitoare la comerţul român în trecut şi în prezent.

Art. 9. La premiile Năsturel — conform testamentului — pot fi admise numai scrieri în limba română; *la premiile Eliade-Rădulescu, Lazăr, Adamachi sunt admise şi opere scrise de autori români sau străini într'una din limbile latină, italiană, franceză, germană sau engleză, dacă întreg cuprinsul operei va tratà despre pământul sau neamul românesc, despre istoria, limba sau literatura românească.*

Art. 10. Traducerile din limbi străine în limba română pot fi premiate, numai dacă sunt făcute de pe opere clasice şi, prin dificultăţile învinse ale unei perfecte traduceri în versuri româneşti, vor constitui adevărate opere literare ale limbii române, ori — prin anexarea de explicări şi note ştiinţifice cu totul proprii traducătorului — îşi vor fi însuşit meritele unei lucrări originale în limba română.

Art. 11. Toate lucrările, fie tipărite, fie manuscripte, prezentate la vreunul din premiile Academiei, trebue să fie scrise cu ortografia Academiei.

Art 12. Operele publicate anonime sau pseudonime vor puteà fi admise la concurs, iar autorii, spre a primì premiile acordate, vor trebuì să probeze proprietatea lor.

B. Premii pentru lucrări puse la concurs cu subiecte date.

I. Premiile Secțiunii literare.

1. *Premiul Princesa Alina Știrbei* se va da, în sesiunea generală din **1910,** pentru cea mai bună:

Carte de lectură pentru școalele secundare. — (Deciz. 31 Martie 1898).

«Această carte va cuprinde în întâia parte descripțiuni ale naturii și ale puterilor naturii și în a doua parte narațiuni despre evenimentele istorice însemnate și despre vieața bărbaților celor mari ai națiunii române și ai altor popoare. Descripțiunile sau narațiunile vor fi sau bucăți originale sau traducțiuni bine făcute. In tot cazul, alegerea se va face din tot ce literatura românească sau străină posedă mai clasic și va aveà în vedere desvoltarea iubirii naturii și a simțemintelor patriotice și virtuoase». (Din *Actul de donațiune*).

Premiul este de 8.500 Lei, în care sumă se cuprind premiul autorului și cheltuelile de tipărirea scrierii (de *minimum* 30 coale de tipar *garmond*) în 1.000 exemplare, din cari 800 ale autorului și 200 ale Academiei.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1909.**

2. *Premiul Eliade-Rădulescu,* de 5.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din **1910,** celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Poezia populară românească, cuprinsul, stilul și versificația ei, studiate în asemănările și în legăturile ei cu poezia românească cultă și cu poezia populară a altor popoare, mai ales a celor vecine, cari au avut influență asupra culturii poporului românesc. Se va studià versificațiunea românească poporală și artistică în comparațiune cu cea latină clasică, cu cea latină medievală și cu cea romanică.—(Deciz. 9 Aprilie 1905.)

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1909.**

3. *Premiul Adamachi,* de 5.000 Lei, divizibil, se va da, în sesiunea generală din **1910,** celei mai bune lucrări scrise în limba română despre :

Sufixele de formarea cuvintelor în limba românească, studiate din punctul de vedere al formei, al sensului şi al originii lor.— (Deciz. 9 Aprilie 1905.)

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1909.**

4. *Premiul Alexandru Ioan Cuza,* de 6.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din **1911**, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre :

Istoria şcoalei la Românii de pretutindeni până la anul 1866.— (Deciz. 22 Martie 1906.)

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1910.**

5. *Premiul Năsturel,* de 5.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din **1912**, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre: *Inrâuririle curentelor străine în evoluţiunea limbii şi literaturii române în secolul XIX.*— (Deciz. 12 Aprilie 1907.)

Lucrarea se va face după următorul program:

Starea culturală a ţerilor la sfârşitul secolului XVIII.

Elementul slavon şi elementul grecesc în limba vorbită şi scrisă.

Invăţământul public şi privat sub înrâurirea grecească.

Manifestarea curentului francez la noi în educaţiunea claselor superioare.

Văcăreştii şi poezia lor. Cum se învăţă limba românească? Năzuinţa unor profesori de a deşteptà şi cultivà conştiinţa naţională la Români prin desfăşurarea şi lămurirea întâmplărilor din trecutul lor social cetăţenesc, religionar bisericesc şi cultural literar.

Mişcarea literară sub domnia lui Caragea Vodă. Teatrul dela Cişmeaua Roşie şi Domniţa Ralù.

Alexandru Suţu Vodă şi eforia teatrelor din ţară.

Gheorghe Asachi şi Gheorghe Lazăr. Şcoala românească şi începuturile ei.

Eliade-Rădulescu. Tipografiile române şi cărţile bisericeşti şi didactice. *Curierul românesc* şi *Albina Moldovei.*

Societatea filarmonică din Bucureşti şi Iaşi. Eliade, Câmpineanu, Aristia, Asachi. Inceputurile teatrului român. Scriitori şi traducători dramatici.

Limba oficială, limba literară şi limba vorbită. Primii poeţi şi primele poezii.

Curierul de ambe-sexe. Teatrul străin şi teatrul român. Lupta pentru statornicirea progresului scenei naţionale. V. Alecsandri, C. Negruzzi, M. Kogălniceanu. Mişcarea literară în Moldova. Scrieri şi publicaţiuni.

Repertoriu. Actori. Rezultate obţinute.

Inrâurirea educaţiunii date tinerimii române în Franţa şi Germania asupra culturii naţionale.

Pruncul Român.—Zimbrul.—Gazeta Moldovei.

Starea societăţii române la mijlocul veacului trecut. Limba şi literatura în şcoală şi societate.

Sf. Sava şi Academia Mihăileană. Mişcarea de reînviere culturală.

Gazeta Transilvaniei.— Foaia pentru minte, inimă şi literatură.

Duelgiii şi Bonjuriştii. Influenţa franceză şi influenţa germană asupra spiritelor şi moravurile noastre sociale în acea epocă.

Teatrele (francez, german, italian). Cărţile didactice. Poeziile, romanele străine şi influenţa lor asupra noastră.

Profesorii ardeleni, bănăţeni şi bucovineni şi înrâurirea curentului germano-latin asupra culturii naţionale.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1911.**

6. *Premiul Adamachi*, de 5.000 Lei, divizivil, se va da, în sesiunea generală din **1913,** celei mai bune lucrări scrise în limba română despre :

Studiu despre superstiţiile poporului român în asemănare cu ale altor popoare vechi şi nouă. — (Deciz. 1 Aprilie 1908).
Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1912.**

7. *Premiul Eliade-Rădulescu,* de 5.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din **1914,** celei mai bune lucrări scrise în limba română despre : *Arta religioasă şi arta casnică la Români* (cu excluderea arhitecturii). — (Deciz. 23 Maiu 1909).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1913.**

II. Premiile Secţiunii istorice.

8. *Premiul Alexandru Ioan Cuza,* de 20.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din **1911,** sau în oricare sesiune următoare, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Istoria Românilor dela Aurelian până la fundarea Principatelor.—(Deciz. 5 Aprilie 1900 şi 25 Martie 1904).

Punctele de căpetenie ale programului sunt cele următoare:

1. Teritoriul colonizaţiunii romane în ţerile din dreapta şi din stânga Dunării de jos.

2. Teoriile vechi şi nouă despre originea şi locuinţele Românilor în cursul evului mediu.

3. Migraţiunea popoarelor în ţerile Dunărene şi înrâuririle reciproce dintre barbari şi elementul roman, dela părăsirea Daciei Traiane până la înfiinţarea Imperiului bulgar.

4. Românii şi Bulgarii în timpul Imperiului bulgar şi al celui româno-bulgar şi relaţiunile lor cu popoarele din stânga Dunărei.

5. Originile Principatelor române.

Lucrarea va fi întemeiată pe un studiu cât mai amănunţit şi conştiinţios al izvoarelor antice şi medievale: autori, inscripţiuni, documente şi orice resturi ale vechimii, utilizându-se şi toponimia, limba şi în genere orice fântână ce ar puteà contribuì la lămurirea chestiunii.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1909.**

9. *Premiul Năsturel*, de 5.000 Lei, se va da în sesiunea generală din **1910** celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Genealogia Basarabilor. — (Deciz. 16 Martie 1906).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1909.**

10. *Premiul G. San-Marin*, de 2.000 Lei, dimpreună cu procentele acestui fond până la acordarea premiului (Deciz. 6 Martie 1905), se va da în sesiunea generală din **1910** celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului:

Expunerea tuturor felurilor de intervenţiune a Statului în relaţiunile dintre capital şi muncă, în folosul muncitorilor. — (Deciz. 11 Aprilie 1905).

Se vor expune toate felurile de intervenţiune, după o clasare proprie.

Ca simplă enumerare, intervenţiunile de studiat sunt:

a) Măsuri de igienă, de profilaxie medicală.

b) » pentru împuţinarea accidentelor.

c) » în interesul instrucţiunii (adică măsurile prin cari se rezervă copiilor, cari lucrează în industrie, ore pentru a urmà la şcoală, cursuri complementare ori profesionale de seara pentru lucrători, etc).

d) Măsuri de protecţiune economică (ca serii oficiale de preţuri, măsurile luate în privinţa grevelor, interzicerea plăţii salariului în bonuri sau în lucruri, organe de conciliaţiune, regimul sindicatelor, biurouri gratuite de plasare).

e) Organizarea inspectării fabricelor şi atelierelor.

f) Intervenirea Statului pentru garantarea lucrătorului în cazuri de accident, de boală şi la bătrâneţe.

Cu privire la această intervenire se va expune sistemul german de asigurări obligatorii şi sistemele bazate pe libertate şi pe mutualitate din Belgia, Franţa, Anglia, discutând:

1. Care din aceste două sisteme e pe cale de a predominà;
2. Ce foloase sau defecte are fiecare;
3. Care ar fi de întrodus în România;

g) Se vor arătà încercările făcute pentru a garantà lucrătorul şi împotriva lipsei de ocupaţiune.

h) Se va expune întinderea măsurilor luate în folosul lucrătorilor industriali.

i) Se vor arătà măsurile de iniţiativă privată luate în diferite ţeri de către patroni, asociaţiuni, administraţiuni comunale, etc., în folosul muncitorilor (ceeace se numeşte instituţiuni patronale) şi se vor indicà mijloace pentru a desvoltà şi în România aceste instituţiuni.

(Căile ferate române şi, poate, şi alte administraţiuni, au economate pentru impiegaţii şi lucrătorii lor; multe fabrici au medici pentru muncitori; unele au făcut casse pentru personalul lor).

Se va arătà, după cercetări personale, care este în starea de azi, în ţară, soartea obişnuită a muncitorului îmbătrânit sau rănit printr'un accident, şi se va schiţà un plan de protecţiune legală.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1909.**

11. *Premiul Adamachi*, de 5.000 Lei, divizibil, se va da în sesiunea generală din **1911,** celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Desvoltarea boieriilor în Principatele române.— (Deciz. 16 Martie 1906.)

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1910.**

12. *Premiul Neuschotz*, de 2.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din **1911,** celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Modificarea traiului şi moravurilor noastre în secolul al XIX-lea. — (Deciz. 7 Aprilie 1908.)

Lucrarea va fi întocmită după programul următor:

Introducere: Consideraţiuni sociologice. Cauza şi natura modificărilor.

1. Alterarea credinţelor, slăbirea superstiţiilor. Schimbările suferite de credinţa religioasă şi de practica cultului. Practicele superstiţioase: leacurile băbeşti. Libertatea cugetării şi progresele ei.

2. Schimbarea relaţiilor dintre clasele sociale. Creşterea deosebirilor dintre cele două clase fundamentale: boierii şi ţăranii.

3. Modificările îmbrăcămintei şi ale portului. Alterarea portului în clasa cârmuitoare şi în popor.

4. Transformarea sistemului de hrană.

5. Schimbările încercate de vieaţa casnică şi familiară, raporturile dintre membrii familiei, moralitatea căsniciei.

6. Intinderea şi temeinicia acestor modificări, privite din punctul de vedere al celor două clase sociale fundamentale.

7. *Concluzie:* Urmările morale ale acestor transformări.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1910.**

13. *Premiul Eliade-Rădulescu,* de 5.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din **1912,** celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Starea Principatelor române înainte de Domnii Fanarioţi.— (Deciz. 17 Aprilie 1907.)

Autorii se vor conduce după următorul program:

In Ţara-Românească, dela 1672 până la 1715, sub Domnii: Duca, Şerban, Constantin Brâncoveanu şi Ştefan Cantacuzin.

In Moldova, dela 1672 până la 1710, sub Domnii: Ştefan Petriceicu, Dumitraşcu Cantacuzin, Antonie Roset, Duca, Dumitraşcu Cantacuzin a doua oară, Constantin Cantemir, Constantin Duca, Antioh Cantemir, Constantin Duca a doua oară, Racoviţă, Antioh Cantemir a doua oară şi Dimitrie Cantemir.

Activitatea literară a Mitropoliţilor: Dosofteiu din Moldova, Teodosie şi Antim Ivireanu din Ţara-Românească.

Să se arăte starea materială a ţerilor în acest răstimp, precum şi situaţia locuitorilor. Dările şi angaralele locuitorilor şi raporturile lor faţă de proprietari.

Despre răzeşi ori moşneni, originea şi decăderea lor.

Din ce elemente se compuneà oştirea Principatelor, organizaţia şi rolul ei. Dările ordinare şi extraordinare către Poartă.

Cari sunt cauzele reale ale încetării domniei pământene şi ale înlocuirii ei cu străinii Fanarioţi?

Să se expună cu amănuntul domnia lui Constantin Vodă Brâncoveanu din toate punctele de vedere, precum şi duplicitatea politicei sale.

Toate acestea, pe temeiu de documente interne şi externe şi pe cercetări originale.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1911.**

14. *Premiul Năsturel*, de 5.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din **1913**, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Domniile române sub Regulamentul Organic până la 1848.— (Deciz. 7 Aprilie 1908.)

Lucrarea se va face după următorul program:

Regulamentul Organic a dat ţerii prima întocmire pe baze moderne.

Se va arătă ce părţi din acel instrument sunt desvoltări şi precizări de instituţiuni ce existau în ţerile române, şi cari părţi conţin inovaţiuni.

Se va arătă cari sunt părţile lui dăunătoare pentru desvoltarea ulterioară a ţerii şi mai ales pentru situaţiunea ţăranilor.

Se vor deosebì părţile cari provin din instrucţiunile ruseşti, cele cari reprezentă vederi ale lui Kiselef sau ale lui Minţiaki, şi părţile cari provin din colaborarea boierilor români.

Se va arătă de ce spiritele înaintate au fost ostile Regulamentului Organic.

Se va arătă desvoltarea ce a luat producţiunea şi exportul ţerii dela 1830 la 1848.

La Domniile regulamentare, adică în Muntenia Alexandru Ghica (1834—1842) şi Gheorghe Bibescu (1842—1848), iar în Moldova Mihai Sturdza (1834—1849), se vor desvoltà, afară de istoria diplomatică a acelei epoce, şi curenţii de idei ce s'au ivit şi s'au întărit în timpul perioadei regulamentare, producând mişcarea dela 1848, şi s'au formulat în mod definitiv în cerinţele Divanului ad-hoc.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1912.**

15. *Premiul Princesa Alina Ştirbei* se va da în sesiunea generală din **1914**, pentru cea mai bună scriere în limba română despre:

Principiile morale şi creştineşti de cari trebue să se conducă părinţii în educaţiunea copiilor lor. — (Deciz. 6 Aprilie 1902.)

«Această scriere va arătă în mod metodic legile morale, cari trebue să conducă pe om în vieaţă şi mijloacele ce trebue întrebuinţate de părinţi şi de crescători, pentru ca germenii cerinţelor morale să fie desvoltaţi şi întă-

riți treptat în inima copiilor și a tinerimii, pentru ca voința acestora să fie îndrumată cu constanță spre tot ce este bun și virtuos, precum și spre îndeplinirea datoriilor multiple ale omului; în fine pentru ca copiii și tinerimea să fie de timpuriu astfel conduși, ca germenii celor bune să nu fie slăbiți într'înșii, iar germenii celor rele să nu fie oploșiți și încurajați». — (Din Actul de donațiune).

Autorii vor aveà în vedere și următorul program:

1. Mamele mai tuturor ființelor viețuitoare de pe pământ își alăptează și cresc singure puii lor. Așà trebue dar să facă și toate femeile cu copiii lor. Femeia, care nu-și apleacă singură copilul, nu e mamă adevărată.

2. Copilul se poate încredințà îngrijirii unei alte persoane, doicei, numai când mama e bolnavă și nu-l poate alăptà singură fără pericol pentru sine sau pentru copil. Condițiunile ce trebue să întrunească doica, anume ca să fie de aceeaș naționalitate și religiune, să fie pe deplin sănătoasă, morală, fără deprinderi rele, etc.

3. Părinții trebue să privegheze neîntrerupt la creșterea copilului, care nu e bine să fie lăsat în seama doicei sau numai în a servitorilor. Simțul părintesc trebue ținut totdeauna viu în mintea copilului.

4. Când copilul începe a pricepe și a vorbì, părinții îi vor insuflà iubirea și respectul de tată și de mamă, aducându-l în acelaș timp la cunoștința și credința că, pe lângă ei, mai e un părinte, mai mare și mai puternic, Dumnezeu, care ține pe toți. In legătură cu acestea și treptat, vor învățà pe copil să iubească și să respecte și pe crescătorii, învățătorii și binefăcătorii săi, precum și pe toți cei mai vârstnici decât el, de orice treaptă numai de omenie să fie.

5. Nu-i vor permite niciodată și sub nici un cuvânt fapte rele sau vorbe reprobabile de morală și de bună cuviință. Mustrările ce vor fi siliți a-i face vor fi cumpătate; de asemenea pedepsele, cari nu vor fi dintr'odată aspre, ci treptate și în raport cu greșeala.

6. Când copilul se va face mai mare, controlul va fi îndreptat și asupra vieții afară din casă.

7. Părinții sunt datori a învățà pe copil să fie cumpătat, strângător, filantrop și cu durere și milă față de cei nevoiași și de instituțiunile de binefacere. Il vor învățà preceptele Sf. Evangheliì și respectul legilor.

8. Părinții vor mai deprinde pe copil a vorbì la început numai limba maternă, învățarea și cultivarea altor limbi putându-se face mai târziu.

9. Il vor învățà de asemenea să iubească pe semenii săi; să iubească patria, să o apere la nevoie și să-i aducă servicii cât va trăì.

10. Pentru a izbutì însă în toate acestea, părinții vor trebu să premeargă cu exemple bune, să nu facă sau să vorbească nimic din ce ar puteà să

fie dăunător copilului și să aibă totdeauna în vedere, că iubirea și respectul nu pot fi câștigate sau mănținute, dacă nu sunt observate de amândouă părțile.

Premiul este de 8.500 Lei, în care sumă se cuprind premiul autorului și cheltuelile de tipărirea scrierii (de *minimum* 30 coale de tipar *garmond*) în 1.000 exemplare, din cari 800 ale autorului și 200 ale Academiei.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1913.**

16. *Premiul Adamachi*, de 5.000 Lei, divizibil, se va da, în sesiunea generală din 1914, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului:

Sentimentul religios în populația noastră rurală. — (Deciz. 28 Maiu 1909).

Lucrarea se va face după următorul program:

I

1. Resturile păgânești în credința poporului român.
2. Inrâurirea creștinismului și plăsmuirea sentimentului religios combinat din cele două elemente: păgânismul și creștinismul.
3. Influențele istorice asupra bisericii noastre.
4. Influența bisericii asupra istoriei noastre naționale.

II

5. Sentimentul religios în poezia populară și în descântece.
6. Sentimentul religios în literatura basmelor și poveștilor.

III

7. Starea actuală a sentimentului religios, așă cum rezultă din:

a) Raporturile țăranilor cu biserica și lucrurile sfinte.

b) Raporturile țăranilor cu preoții.

c) Raporturile țăranilor cu Justiția. Jurământul. Cu ce sentimente se prezentă țăranul în fața instanțelor la jurământ.

d) Raporturile sociale și economice ale țăranilor între ei, cari cad sub înrâurirea religioasă.

8. Școala și sentimentul religios.

Concluzie. — Trebuința sentimentului religios pentru disciplinarea etică și socială a țărănimii române.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1913.**

III. **Premiile Secțiunii științifice.**

17. *Premiul Lazăr,* de 5 000 Lei, se va da, în sesiunea generală din **1911,** celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Animalele domestice din România. — (Deciz. 27 Martie 1906).

Lucrarea se va face după următorul program:

1. Privire istorică asupra animalelor domestice din cele mai vechi timpuri și până astăzi.
2. Studiul zootehnic al diferitelor animale domestice și anume: vitele mari și cele mărunte, precum și paserile de curte, albinele și gândacii de mătase.
3. Regimul animalelor domestice în diferitele regiuni ale țerii.
4. Comerțul de vite și de producte ale vitelor din vechime și până astăzi.
5. Priviri asupra mijloacelor ce se pot întrebuință pentru păstrarea rasselor locale și ameliorațiunea lor.
6. Ar fi de dorit ca fiecare rassă să fie reprezentată printr'o acvarelă și prin fotografii.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1910.**

18. *Premiul Năsturel,* de 5.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din **1911,** celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului:

Studiul culcușurilor de petrol din Moldova. — (Deciz. 27 Martie 1906.)

Autorul va face un studiu complet și amănunțit al culcușurilor de petrol.

Acest studiu va cuprinde două părți:

1. Va face un studiu geologic, stratigrafic și tectonic al culcușului sau culcușurilor de petrol.
2. Va face studiul chimic al petrolului, arătând substanțele și proporțiunile în cari ele se află în aceste petroluri.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1910.**

19. *Premiul Anastasie Fătu,* de 3.000 Lei, se va da, în sesiu-

nea generală din **1911**, celei mai bune lucrări scrise în limba română şi cuprinzând:

Harta geologică amănunţită a unuia din judeţele: Suceava, Tulcea sau Mehedinţi. —(Deciz. 27 Martie 1906).

Autorii vor face harta amănunţită a unuia din judeţele sus arătate; vor arătà în colori convenţionale marile diviziuni şi subdiviziuni geologice ale judeţului.

Harta va fi însoţită de un memoriu explicativ, în care se vor arătà fosilele pe cari s'au bazat autorii pentru a determinà diviziunile şi subdiviziunile geologice; vor arătà rocele minerale utile şi izvoarele minerale ce au întâlnit. Acest memoriu va fi însoţit şi de o schiţă tectonică pe scară redusă.

Memoriul va fi însoţit de rocele şi mineralele ce au găsit şi mai cu seamă de fosilele pe cari s'au bazat ca să facă diviziunile şi subdiviziunile geologice, de cari vorbesc şi pe cari le-au reprezentat pe hartă.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1910.**

20. *Premiul Adamachi*, de 5.000 Lei, divizibil, se va da, în sesiunea generală din anul **1912**, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului:

Cercetări originale asupra pelagrei în vederea etiologiei şi combaterii boalei. —(Deciz. 7 Aprilie 1907).

Lucrarea va cuprinde:

1. Izolarea paraziţilor şi materiilor toxice ale porumbului stricat.
2. Determinarea varietăţilor porumbului, a gradului de alteraţiune şi a altor condiţiuni având înrâurire asupra boalei.
3. Stabilirea acţiunii patologice şi legăturii cu pelagra a substanţelor vătămătoare şi a paraziţilor porumbului.
4. Studii experimentale asupra specificaţiei pelagrei şi asupra substanţelor specifice active în contra pelagrei.
5. Statistica pelagrei cât se poate de exactă după ani, regiuni, vârstă, starea economică şi sanitară, hrana şi formele boalei.
6. Propuneri practice amănunţite pentru prevenirea şi combaterea pelagrei.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1911.**

21. *Premiul Lazăr*, de 5.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din **1913**, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Starea țăranului român din punctul de vedere antropologic, biologic și patologic. — (Deciz. 3 Aprilie 1908.)

Lucrarea va fi întocmită după următorul program:

1. Să se arate, cu cercetări personale, antropometria țăranului român, luându-se în seamă mai ales dimensiunile craniului, toracelui și statura, având-se în vedere sexul și etatea.

2. Să se studieze vigoarea lui, în diferitele faze ale vieții: la munca câmpului, ca lucrător în fabrici și în armată, precum și aptitudinile și inteligența lui.

3. Din punctul de vedere patologic să se arăte cari sunt boalele principale cari minează vitalitatea țăranului român, modul cum aceste boale influențează descendența lui și neamul românesc în general; se va insistà asupra cauzelor acestor boale și în special asupra factorului social în producțiunea lor. Incercări de profilaxie socială.

4. Studiu comparativ asupra natalității și mortalității străinilor și a Românilor în orașe, indicându-se mijloacele de a face să predomine elementul indigen.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1912.**

22. *Premiul Neuschotz,* de 2.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din **1913,** celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Cromatica poporului român, adică: modul de a vopsì (boì) țesăturile de lână, mătase, bumbac, etc., precum și pieile, lemnele, casele, ouăle de Paști, sulimanurile sau substanțele alimentare.

Candidatul va trebuì să indice cu exactitate:

1. Materiile prime ce se întrebuințează, fie ele de natură animală, vegetală, minerală sau comercială (chimică). La toate acestea va indicà exact: numele în localitățile unde se uzitează, numele științific și comercial, modul lor de procurare și păstrare sau proveniență.

2. Modul cum aceste substanțe sunt pregătite, lucrate, dospite, amestecate și întrebuințate, indicându-se și fixatorul — mordantul — cu preciziune ca la No. 1, când este cazul.

3. Va indicà numirea românească din diferite localități pentru toate fețele — colorile și nuanțele — ce se pot obțineà.

4. Va descrie orice aparate sau instrumente, întrebuințate în acest scop.

5. Va anexà la studiul său pe cât mai multe mostre — eșantilioane —

de materii prime, din acestea prelucrate, pentru vopsire, și de fire sau substanțe diferite vopsite.

6. Va da părerea sa, în ce privește ceeace trebue făcut, pentru ca, pe viitor, să se asigure păstrarea celor mai bune mijloace de vopsire din cele cunoscute în prezent, precum și ceeace trebue făcut spre a procurà materii colorante, durabile, sau lânuri vopsite gata, sătencelor noastre.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1912.**

23. ***Premiul Năsturel***, de 5.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din **1914**, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului:

Studiul țânțarilor din România, ca propagatori ai malariei, și cercetarea mijloacelor practice pentru stingerea acestei boale.— (Deciz. 23 Maiu 1909.)

Autorii se vor conduce după următorul program:

1. Un studiu amănunțit asupra țânțarilor, cari la noi transmit malaria, examinându-se anume și locurile unde ei se găsesc, când și unde depun ouăle, perioadele desvoltării lor, când încep să sboare și să înțepe.

2. Studiu asupra întinderii malariei și a diferitelor forme ale boalei în toată țara, pe baza examinării sângelui.

3. Malaria la copii în raport cu boala la adulți și cu rezistența împotriva boalei.

4. Un studiu critic asupra metodelor întrebuințate în diferite țeri pentru combaterea malariei, în vederea celor cari vor trebuì aplicate la noi.

5. Studiu amănunțit, pe baza experiențelor personale, al unor localități din cele mai bântuite, al măsurilor luate și al rezultatului obținut în combaterea boalei.

6. Un plan practic și desvoltat în mod amănunțit pentru stârpirea boalei în România în orașe și la țară.

7. Lucrarea va fi însoțită de fotografii și preparate macroscopice și microscopice originale ale țânțarilor din țară precum și ale paraziților malariei din interiorul țânțarilor și din sânge.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1913.**

24. ***Marele Premiu militar General Ioan Carp și Maria Carp***, de 7.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din **1912**, celei-mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului:

Cum a fost și ce a fost armata pentru națiunea română dela colonizarea Daciei și până la desființarea oștirilor pământene. — (Deciz. 7 Aprilie 1908.)

Terminul prezentării manuscriptelor este până la **31 Decemvrie 1911.**

* * *

Notă.—Concurenților la această a doua serie de premii se pun în vedere următoarele articole din *Regulamentul* votat de Academie la 8 Martie 1906:

Art. 19. Manuscriptele se vor prezentà la concurs în terminul fixat în art. 3 (până la 31 Decemvrie), fără nume de autor, purtând o deviză sau *motto;* ele vor fi însoțite de un plic sigilat pe care va fi reprodusă deviza sau *motto* din fruntea manuscriptului și în care se va aflà închis numele autorului. Acest plic se va deschide, numai dacă lucrarea va fi premiată.

Manuscriptele cari nu vor fi scrise curat și lizibil nu vor fi luate în cercetare.

Art. 21. Valoarea premiului acordat unei lucrări în manuscript se va număra autorului, numai după ce lucrarea premiată va fi tipărită.

Art. 22. Manuscriptele nepremiate vor fi restituite autorilor, cari le vor cere și își vor dovedì proprietatea la cancelaria Academiei prin deschiderea plicului cu numele lor; manuscriptele nereclamate în timp de un an dela pronunțarea rezultatului vor rămâneà proprietatea Academiei și vor fi incorporate în bibliotecă, în colecțiunea manuscriptelor.

PERSONALUL

ACADEMIEI ROMÂNE

LA 29 MAIU 1909.

MEMBRII ACADEMIEI.

I. SECŢIUNEA LITERARĂ

Bârseanu *Andreiu* (Braşov). — Ales la 1 Aprilie 1908.
Bianu *Ioan* (Bucureşti). — Ales la 3 Aprilie 1902.
Caragiani *Ioan* (Iaşi).—Numit la 22 Aprilie 1866.
Gane *Nicolae* (Iaşi). — Ales la 1 Aprlie 1908.
5. **Maiorescu** *Titu* (Bucureşti). — Numit la 20 Iulie 1867.
Naum *Anton* (Iaşi). — Ales la 11 Martie 1893.
Negruzzi *Iacob C.* (Bucureşti). — Ales la 26 Martie 1881.
Philippide *Alexandru* (Iaşi) — Ales la 1 Aprilie 1900.
Puşcariu *Ioan* (Bran). — Ales la 4 Aprilie 1900
10. **Quintescu** *Nicolae* (Bucureşti). — Ales la 14 Septemvrie 1877.
Sbiera *Ioan* (Cernăuţi). — Numit la 11 Iunie 1866.
Zamfirescu *Duiliu* (Bucureşti). — Ales la 1 Aprilie 1908.

II. SECŢIUNEA ISTORICĂ

Bogdan *Ioan* (Bucureşti). — Ales la 29 Martie 1903.
Bunea *Augustin* (Blaj). — Ales la 28 Maiu 1909.
Erbiceanu *Constantin* (Bucureşti). — Ales la 8 Aprilie 1899.
Kalinderu *Ioan* (Bucureşti).—Ales la 13 Martie 1893.
5. **Mangra** *Vasile* (Oradea-Mare). — Ales la 27 Maiu 1909.
Marienescu *At. M.* (Sibiiu). — Ales la 26 Martie 1881.
Moldovanu *Ioan M.* (Blaj). — Ales la 11 Aprilie 1894.

Onciul *Dr. Dimitrie* (Bucureşti). — Ales la 11 Aprilie 1905.
Sturdza *Dimitrie A.* (Bucureşti). — Ales la 15 Septemvrie 1871.
10. **Suţu** *Mihail C.* (Bucureşti).—Ales la 27 Maiu 1909.
Tocilescu *Gr G.* (Bucureşti).—Ales la 22 Mart. 1890, mutat la 30 Mart. 1902.
Xenopol *Alexandru D.* (Iaşi).—Ales la 11 Martie 1893.

III. SECŢIUNEA ŞTIINŢIFICĂ

Babeş *Dr. Victor* (Bucureşti). — Ales la 11 Martie 1893.
Grecescu *Dr. D.* (Bucureşti).—Ales la 17 Aprilie 1907.
Haret *Spiru* (Bucureşti). — Ales la 31 Martie 1892.
Hepites *St. C.* (Bucureşti). — Ales la 3 Aprilie 1902.
5. **Istrati** *Dr. C. I.* (Bucureşti) Ales la 7 Aprilie 1899
Marinescu *Dr. G.* (Bucureşti). — Ales la 9 Aprilie 1905.
Mrazec *L.* (Bucureşti). — Ales la 11 Aprilie 1905.
Poni *Petre* (Iaşi). — Ales la 30 Iunie 1879.
Saligny *Anghel* (Bucureşti). — Ales la 7 Aprilie 1897.
10. **Ştefănescu** *Grigorie* (Bucureşti). — Ales la 12 Septemvrie 1876.
Teclu *Nicolae* (Viena). Ales la 2 Iulie 1879.
— Loc vacant.

MEMBRII ACADEMIEI ROMÂNE DECEDAŢI

Alecsandri (Vasile).—Numit la 2 Iunie 1867.—Decedat la 22 August 1890.
Aurelian (Petre S.)—Ales la 9 Sept 1871.—Decedat la 24 Ianuarie 1909.
Babeş (Vincenţiu).—Numit la 22 Aprilie 1866.—Decedat la 21 Ianuar. 1907.
Bacaloglo (Emanoil).—Ales la 29 Iunie 1879.—Decedat la 30 August 1891.
5. **Bariţiu** (Gheorghe).—Numit la 22 Aprilie 1866. Decedat la 21 Mart. 1893.
Brândză (Dr Dimitrie). —Ales la 30 Iunie 1879.—Decedat la 3 August 1895.
Chiţu (Gheorghe) Ales la 27 Iunie 1879.—Decedat la 28 Octomvrie 1897.
Cipariu (Timoteu). Numit la 22 Aprilie 1866.—Decedat la 22 August 1887.
Cobălcescu (Grigorie).—Ales la 29 Martie 1886.—Decedat la 21 Maiu 1892.
10. **Cozacovici** (Dimitrie).—Numit la 22 Aprilie 1866.—Decedat la 21 Aug. 1868.
Dimitrovici (Ambrozie).—Numit la 22 April 1866.—Decedat la 3 Iulie 1866.
Eliade-Rădulescu (Ioan) —Numit la 2 Iunie 1867.—Decedat la 27 April. 1872.
Fălcoianu (Ştefan) —Ales la 13 Septemvrie 1876 —Decedat la 22 Ian. 1905.
Fătu (Dr. Anastasie).—Ales la 11 Sept. 1871.—Decedat la 3 Martie 1886.
15. **Felix** (Dr. Iacob). Ales la 30 Iunie 1879.—Decedat la 20 Ianuarie 1905.
Fontanin (Gheorghe M.).—Ales la 10 Sept. 1870.—Dec. la 24 April. 1886.
Ghica (Ion).— Ales la 13 August 1874. —Decedat la 22 Aprilie 1897.

Hasdeu (Alexandru).—Numit la 22 Aprilie 1866 —Ales membru onorar la 12 Septemvrie 1870. —Decedat la 9 Noemvrie 1872.
Hasdeu (Bogdan P.) —Ales la 13 Sept. 1877.—Decedat la 25 August 1907.
20. **Hodosiu** (Iosif).—Numit la 22 Aprilie 1866 Decedat la 28 Noemvrie 1880.
Hurmuzaki (Alexandru).—Numit la 22 Aprilie 1866 —Dec. la 8 Mart. 1871.
Hurmuzaki (Eudoxiu) —Ales la 2 August 1872.—Deced la 29 Ianuar. 1874.
Ionescu (Nicolae).—Numit la 2 Iunie 1867.—Decedat la 24 Ianuarie 1905.
Kogălniceanu (Mihail) —Ales la 16 Sept. 1868 —Decedat la 20 Iunie 1891.
25. **Kretzulescu** (Nicolae).—Ales la 9 Sept. 1871.—Decedat la 26 Iunie 1900.
Laurian (August Treb) —Numit la 2 Iunie 1867. Decedat la 25 Fevr. 1881.
Maniu (Vasile).—Ales la 12 Septemvrie 1876 —Decedat la 10 Martie 1901.
Marian (Simeon Fl.)—Ales la 26 Martie 1881.—Decedat la 11 Aprilie 1907.
Massimu (Ioan C.).—Numit la 2 Iunie 1867.—Decedat la 2 Iunie 1877.
30. **Melhisedec** (Episcop).—Ales la 10 Sept. 1870. Decedat la 16 Maiu 1892.
Mocioni (Andreiu).—Numit la 22 Aprilie 1866.—Ales membru onarar la 12 Septemvrie 1870.—Decedat la 23 Aprilie (5 Maiu) 1880.
Munteanu (Gavril) —Numit la 22 Aprilie 1866. Decedat la 17 Dec. 1869.
Negruzzi (Constantin).—Numit la 2 Iunie 1867 Decedat la 25 August 1868.
Odobescu (Alexandru) —Ales la 10 Sept. 1870.—Decedat la 11 Noemv. 1895.
35. **Ollănescu** (Dimitrie C.) —Ales la 11 Martie 1893 —Decedat la 20 Ian. 1908.
Papadopol-Calimach (Alex.) Ales la 12 Sept. 1876. Dec la 18 Iunie 1898
Papiu-Ilarianu (Alex.) —Ales la 16 Sept. 1868 —Decedat la 11 Oct 1878.
Poenaru (Petre).—Ales la 10 Sept. 1870.—Decedat la 2 Octomvrie 1875.
Popea (Nicolae Episcop) —Ales la 8 Aprilie 1899 —Decedat la 26 Iulie 1908.
40. **Porcius** (Florian) —Ales la 10 Martie 1882.—Decedat la 17 Maiu 1906.
Roman (Alexandru) Numit la 22 Aprilie 1866. Decedat la 15 Sept. 1897.
Rosetti (Constantin A.).—Numit la 2 Iunie 1867 —Decedat la 8 Aprilie 1885.
Sion (Gheorghe).—Ales la 16 Sept. 1868.—Decedat la 1 Octomvrie 1892.
Stamati (Constantin) —Numit la 22 Aprilie 1866. Decedat la 26 Maiu 1876.
45. **Străjescu** (Ioan).—Numit la 22 Aprilie 1866.—Ales membru onorar la 12 Septemvrie 1870.—Decedat la 4 Octomvrie 1873.
Urechiă (Vasile A.).—Numit la 22 Aprilie 1866 —Decedat la 23 Noem 1901.
Vasiciu (Dr Paul).—Ales la 2 Iulie 1879.—Decedat la 20 Iunie 1881.
Vulcau (Iosif).—Ales la 30 Martie 1891.—Decedat la 26 August 1907.

MEMBRII ONORARI.

M. S. CAROL I, *Regele României*,
Protector al Academiei Române,
Preşedinte onorar.
(15 Septemvrie 1878.)

M. S. ELISABETA, *Regina României* (**Carmen Sylva**)
(30 Martie 1891.)

M. S. VICTOR EMANUEL III, *Regele Italiei.*
(6 Martie 1890.)

A. S. R. FERDINAND, *Principe al României.*
(15 Martie 1890.)

5. **Baccelli** *Guido* (Roma).— Ales la 22 Martie 1906.
Barozzi *General C.* (Bucureşti). — Ales la 9 Aprilie 1905.
Béchamp *A.* — Ales la 28 Martie 1906.
Beernaert *August M. F.* (Bruxelles). — Ales la 28 Martie 1906.
Bernát-Lendway *Dr.* (Bucureşti). — Ales la 4 Aprilie 1908.
10. **Bormann** *Eugen* (Viena). — Ales la 9 Aprilie 1897.
Capellini *Cav. Ioan* (Bolonia). — Ales la 7 Septemvrie 1871.
Dahn *Felix* (Breslau). - Ales la 12 Aprilie 1894.
De Gubernatis *Angelo* (Roma). — Ales la 22 Martie 1895.
Domaszewski *Alfred de* (Heidelberg). — Ales la 9 Aprilie 1897.
15. **Fröhner** *Wilhelm* (Paris). — Ales la 9 Septemvrie 1871.
Gaudry *Albert* (Paris).—Ales la 23 Martie 1904.
Grădişteanu *Petre* (Bucureşti). — Ales la 2 Aprilie 1883.
Guillaume *Baron.*—Ales la 16 Aprilie 1907.
Haller *Albin.*— Ales la 28 Maiu 1909.
20. **Henry** Louis (Louvain). — Ales la 28 Maiu 1909.
Hirschfeld *Otto* (Berlin). — Ales la 13 Aprilie 1894.
Hurmuzaki *Nicolae* (Cernăuţi). — Ales la 2 Aprilie 1883.
Jagić *Vatroslav* (Viena). — Ales la 23 Martie 1904.

Krumbacher *Karl* (München). — Ales la 28 Martie 1906.
25. **Lahovari** *Gheorghe* (București). — Ales la 25 Martie 1901.
Léger *Louis* (Paris). — Ales la 12 Aprilie 1894.
Lipmann *Gabriel* (Paris). — Ales la 28 Maiu 1909.
Ludwig *Dr. Ernst* (Viena). — Ales la 4 Aprilie 1908.
Meyer-Lübke *W.* (Viena). — Ales la 28 Martie 1906.
30. **Mihályi** *Dr. Victor, Arhiepiscop* (Blaj). — Ales la 12 Aprilie 1894.
Mironescu *Atanasie* Mitropolit Primat (București). — Ales la 25 Maiu 1909.
Petruszewicz *A. S.* (Lemberg). — Ales la 22 Martie 1890.
Picot *Emil* (Paris). — Ales la 31 Maiu 1879.
Poincarré *Jules-Henri.* — (Paris) Ales la 28 Maiu 1909.
35. **Popovici** *Eusebie* (Cernăuți). — Ales la 4 Aprilie 1908.
Rosetti *Teodor* (București). — Ales la 26 Martie 1891.
Schlumberger *G. L.* (Paris). — Ales la 28 Martie 1906.
Schuchardt *Hugo* (Graz). — Ales la 13 Septemvrie 1877.
Sturdza-Scheianu *Dimitrie C.* (București). — Ales la 16 Aprilie 1907.
40. **Tobler** *Adolf* (Berlin). — Ales la 30 August 1875.

MEMBRII ONORARI DECEDAȚI.

Adrian (General Gheorghe). — Ales la 13 Sept. 1875. — Decedat la 15 Oct. 1889.
Ascoli (Graz. Isaia) — Ales la 13 Sept. 1877. — Decedat la Ianuarie 1907.
d'Avril (Baron Adolphe). — Ales la 7 Septemvrie 1871. — Decedat la 14 Octomvrie 1904.
Baillon (H.). — Ales la 28 Martie 1887. — Decedat la 7 Iulie 1895.
5. **Bataillard** (Paul). — Ales la 30 August 1872. — Decedat la 1 Martie 1894.
Benndorf (Otto). — Ales la 12 Aprilie 1894. — Decedat la 20 Ianuarie 1908.
Berthelot (Marcellin P. E). — Ales la 28 Martie 1906. — Decedat la 5 Martie 1907.
Biondelli (Bernardino). — Ales la 7 Sept. 1871. — Decedat la 29 Iunie 1886.
Boek (Dr. Francisc). — Ales la 9 Sept. 1871. — Decedat la 19 Aprilie 1899.
10. **Bosianu** (Constantin). — Ales la 30 Iunie 1879. — Decedat la 21 Martie 1882.
Brătianu (Ioan C.). — Ales la 19 Martie 1885. — Decedat la 4 Maiu 1891.
Câmpeanu (Petre). — Ales la 10 Sept. 1871. — Decedat la 15 Aprilie 1893.
Cecchetti (Bartolomeo). — Ales la 22 Martie 1890. — Decedat la 4 Martie 1890.
Chasles (Philarète). — Ales la 9 Sept. 1871. — Decedat la 18 Iulie 1873.
15. **Cihac** (Alex.). — Ales la 30 August 1872. — Decedat la 29 Iulie 1887.

Cihac (Dr. Iacob).—Ales la 30 August 1872.—Decedat la 17 Noem. 1888.
Crețianu (Gheorghe).—Ales la 22 Martie 1882 —Decedat la 6 August 1887.
Cuciureanu (Dr. Gheorghe).—Ales la 10 Sept. 1871.—Decedat la 10 Ianuarie 1886.
Desjardins (Ernest).—Ales la 9 Sept. 1871.—Decedat la 9 Oct. 1886.
20. **Diefenbach** (Lorenz).—Ales la 15 Apr. 1880.—Decedat la 16 Martie 1883.
Diez (Frederic).—Ales la 30 August 1872.—Decedat la 17 Maiu 1876.
Egger (Emil).—Ales la 7 Sept. 1871 —Decedat la 18 August 1885.
Gheorghian (Iosif) Mitropolit Primat al României — Ales la 21 Maiu 1901. — Decedat la 24 Iunie 1909.
Gonata Ștefan.—Ales la 12 Septemv. 1870.—Decedat la 18 Septemv. 1896.
25. **Grădișteanu** (Grigorie).—Ales la 30 Iunie 1879. — Decedat la 28 Fevruarie 1892.
Grant Duff (Sir Mountstuart). — Ales la 12 Septemvrie 1875. — Decedat la 12 Ianuarie 1906.
Grecianu (Ștefan D).—Ales la 9 Aprilie 1905.—Decedat la 1 August 1908.
Grigorescu (Nicolae).—Ales la 8 Aprilie 1899.—Decedat la 21 Iulie 1907.
Haynald (Cardinal Ludovic).—Ales la 2 Aprilie 1883.—Decedat la 4 Iulie 1891.
30. **Ioanid** (Gheorghe).—Ales la 10 Sept. 1871.—Decedat la 27 Decemv. 1888
Ionescu (Ioan).—Ales la 1 Aprilie 1884.—Decedat la 17 Decemvrie 1891.
Kotzebue (Wilhelm de).—Ales la 1 Aprilie 1884.—Decedat la 24 Octomvrie 1887.
Kretzulescu (Constantin).—Ales la 10 Sept. 1871.—Decedat la 20 Martie 1884.
Lasteyrie (Comite Ferdinand de).—Ales la 9 Sept. 1871.—Decedat la 14 Maiu 1879.
35. **Lepsius** (Richard).—Ales la 30 August 1875.—Decedat la 10 Iulie 1884.
Linas (Charles de).—Ales la 9 Sept. 1871.—Decedat la 14 Aprilie 1887.
Longperrier (Adrien de).—Ales la 7 Sept. 1871.—Decedat la 14 Ian. 1882.
Mangiuca (Simeon).—Ales la 22 Martie 1890.—Decedat la 22 Noemvrie 1890.
Marsy (Comite de).—Ales la 12 Aprilie 1894.—Decedat la 16 Maiu 1900.
40. **Miklosich** (Dr. Franz de).—Ales la 15 Aprilie 1880.—Decedat la 7 Martie 1891.
Mommsen (Teodor). — Ales la 3 Iulie 1879. — Decedat la 19 Octomvrie 1903.
Monlau (Filip).—Ales la 12 Sept. 1870.—Decedat la 16 Fevruarie 1871.
Müller (Max).—Ales la 12 Sept. 1875.—Decedat la 15 Oct. 1900.
Mureșianu (Iacob).—Ales la 17 Sept. 1877.—Decedat la 17 Sept. 1887.

45. **Naniescu** (Iosif) Mitropolit Moldovei.—Ales la 16 Aprilie 1888.—Decedat la 26 Ianuarie 1902.
Polizu (Dr. Gheorghe A.)—Ales la 10 Sept. 1871.—Decedat la 18 Oct. 1886.
Quinet (Edgar).—Ales la 15 Sept. 1869.—Decedat la 27 Martie 1875.
Rambaud (Alfred).—Ales la 22 Martie 1895.—Decedat la 10 Noem. 1905.
Sella (Quintino).—Ales la 2 Aprilie 1883.—Decedat la 15 Martie 1884.
50. **Șiaguna** (Mitropolitul Andreiu).—Ales la 7 Sept. 1871.—Decedat la 16 Iunie 1873.
Silași (Dr. Gr.).—Ales la 13 Sept. 1877.—Decedat la 5 Ianuarie 1897.
Stanley of Alderley (Lord Henry).—Ales la 7 Sept. 1871.—Decedat la 10 Dec. 1903
Steenstrup (Johannes Japetus Smith).—Ales la 12 Sept. 1870.—Decedat la 8 Iunie 1897.
Suruceanu (Ioan Cassian).—Ales la 11 Aprilie 1888.—Decedat la 18 Noem. 1897.
55. **Szabo** (Dr. Iosif). Ales la 30 August 1872.—Decedat la 15 Dec. 1874.
Torma (Carol).—Ales la 22 Martie 1882.—Decedat la 17 Fevruarie 1897.
Ubicini (A.).—Ales la 9 Sept. 1871.—Decedat la 15 Octomvrie 1884.
Uvaroff (Alexis S.)—Ales la 9 Sept. 1871.—Decedat la Fevruarie 1885.
Vegezzi-Ruscala (G.).—Ales la 15 Sept. 1869.—Decedat la 17 (29) Dec. 1885.
60. **Virchow** (Rudolf).—Ales la 6 Aprilie 1902.—Decedat la 23 August 1902.
White (Sir William A.).—Ales la 17 Martie 1885—Decedat la 16 Decemvrie 1892.

MEMBRII CORESPONDENŢI.

I. La Secţiunea literară.

Români:

Bărbulescu *Ilie* (Iaşi).—Ales la 4 Aprilie 1908.
Basarabescu *I. A.* (Ploeşti). — Ales la 25 Maiu 1909.
Bengescu *Gheorghe* (Bucureşti). — Ales la 2 Aprilie 1883.
Brătescu-Voineşti *I. Al.* (Târgovişte).—Ales la 25 Maiu 1909.
5. **Burada** *Teodor T.* (Iaşi). — Ales la 25 Martie 1887.
Coşbuc *Gheorghe* (Bucureşti). — Ales la 1 Aprilie 1900.
Dan *Dimitrie* (Straja, Bucovina). — Ales la 23 Martie 1904.
Densuşianu *Ovid* (Bucureşti). — Ales la 30 Martie 1903.
Hodoş *Enea* (Sibiiu). — Ales la 23 Martie 1904.
10. **Mehedinţi** *S.* (Bucureşti). — Ales la 5 Aprilie 1908.
Murnu *Gheorghe.* (Bucureşti).—Ales la 25 Maiu 1909.
Oniţ *Virgil* (Braşov). — Ales la 3 Aprilie 1902.
Puşcariu *Sextil* (Cernăuţi). — Ales la 11 Aprilie 1905.
Speranţia *Teodor D.* (Bucureşti). — Ales la 31 Martie 1891.
15. **Ştefănescu-Delavrancea** *B.* (Bucureşti).—Ales la 4 Aprilie 1908.

Străini:

Jarník *Dr. Ioan Urban* (Praga). — Ales la 28 Maiu 1879.
Lecomte du Noüy *A.* (Bucureşti). — Ales la 25 Martie 1887.
Rosny *Léon de* (Paris). — Ales la 13 Septemvrie 1877.
Schrader *Otto* (Jena). — Ales la 30 Martie 1891.
5. **Weigand** *Dr. Gustav* (Lipsca). — Ales la 31 Martie 1892.

II. La Secţiunea istorică.

Români.

Broşteanu *Petre* (Reşiţa). — Ales la 1 Aprilie 1889.
Cuza *A. C.* (Iaşi). — Ales la 1 Aprilie 1903.
Densuşianu *Nicolae* (Bucureşti). — Ales la 6 Aprilie 1880.
Ghibănescu *Gh.* (Iaşi). — Ales la 11 Aprilie 1905.
5. **Giurescu** *C.* (Bucureşti). — Ales la 28 Maiu 1909.
Hârjeu *General C. N.* (Bucureşti). — Ales la 27 Maiu 1909.
Iorga *Nicolae* (Bucureşti). — Ales la 9 Aprilie 1897.
Mihályi *Ioan* (Sighetul Maramureşului). — Ales la 25 Martie 1901.

Popovici *Gheorghe* (Lugoş).—Ales la 29 Maiu 1909.
10. **Slavici** *Ioan* (Bucureşti).—Ales la 22 Martie 1882.
Stefanelli *T. V.* (Câmpulung, Bucovina).—Ales la 31 Martie 1898.
Tanoviceanu *Ioan* (Bucureşti).—Ales la 9 Aprilie 1897.
— Loc vacant.
— Loc vacant.
15. — Loc vacant.

Străini:

1. **Asser** *T. M. C.* (Haga).—Ales la 1 Aprilie 1903.
Ghedeon *Emanuel* (Constantinopole).—Ales la 2 Aprilie 1891.
Guillouard *Louis Vincent* (Caën).—Ales la 1 Aprilie 1903.
Jung *Dr. Julius* (Praga).—Ales la 13 Septemvrie 1877.
5. **Kałuzniacki** *Dr. Emil* (Cernăuţi).—Ales la 20 Martie 1890.
Nys *Ernest* (Bruxelles).—Ales la 1 Aprilie 1903.
Tamm *Traugott.*—Ales la 2 Aprilie 1891.

III. La Secţiunea ştiinţifică.

Români:

1. **Antipa** *Dr. Gr.* (Bucureşti).—Ales la 16 Aprilie 1907.
Brătianu *General C. I.* (Bucureşti).—Ales la 10 Aprilie 1899.
Climescu *C.* (Iaşi).—Ales la 31 Martie 1892.
Cosmovici *Leon* (Iaşi).—Ales la 11 Martie 1893.
5. **Culianu** *N.* (Iaşi).—Ales la 1 Aprilie 1889.
Racoviţă *Emil* (Paris).—Ales la 11 Aprilie 1905.
Râmniceanu *Dr. Gr.* (Bucureşti).—Ales la 20 Martie 1890.
Râmniceanu *M.* (Bucureşti)—Ales la 23 Martie 1904.
Riegler *Dr. Em.* (Iaşi).—Ales la 23 Martie 1904.
10. **Robescu** *C. F.* (Bucureşti).—Ales la 10 Septemvrie 1871.
Simionescu *Dr. I.* (Iaşi).—Ales la 16 Aprilie 1907.
Suţu *Dr. Alexandru* (Bucureşti).—Ales la 11 Aprilie 1888.
Ştefănescu *Sabba* (Bucureşti).—Ales la 11 Martie 1893.
Teodorescu *Em. C.* (Bucureşti)—Ales la 25 Maiu 1909.
15. **Ţiţeica** *G.* (Bucureşti).—Ales la 25 Maiu 1909.

Străini.

Montandon *A. L.* (Bucureşti).—Ales la 11 Aprilie 1905.

MEMBRII CORESPONDENŢI DECEDAŢI.

1. **Assaky** (Dr. G.).—Ales la 20 Martie 1890.—Decedat la 22 Aprilie 1899.
Bamberg (Dr. Felix).—Ales la 2 Aprilie 1891.—Decedat la 31 Ian. 1893.
Barcianu (Sava Popovici).—Ales la 15 Sept. 1869.—Decedat la 17 Martie 1879.
Boiu (Zaharia).—Ales la 13 Sept. 1877.—Decedat la 24 Octomvrie 1903.
5. **Codrescu** (Teodor).—Ales la 2 Aprilie 1886.—Decedat la 22 Martie 1894.
Demetriescu (Anghel).—Ales la 6 Aprilie 1902.—Decedat la 22 Iulie 1903.
Densuşianu (Aron).—Ales la 13 Sept. 1877. Decedat la 4 Sept. 1900.
Esarcu (Constantin).—Ales la 1 Aprilie 1884.—Decedat la 8 Iunie 1898.
Gogu (Constantin).—Ales la 3 Aprilie 1889.—Decedat la 30 Ianuarie 1897.
10. **Goldiş** (Episcop Iosif).—Ales la 22 Mart. 1882.—Decedat la 23 Mart. 1902.
Ionnescu-Gion (G. I.).—Ales la 1 Aprilie 1889.—Decedat la 29 Iunie 1904.
Janka (Victor).—Ales la 22 Martie 1882. Decedat la 9 August 1890.
Kalinderu (Dr. N.).—Ales la 29 Martie 1890.— Decedat la 16 Aprilie 1902.
Kanitz (August).—Ales la 22 Martie 1882.—Decedat la 30 Iunie 1896.
15. **Lambrior** (Alexandru).—Ales la 2 Martie 1882.—Decedat la 20 Sept. 1883.
Laurian (D. Aug.).—Ales la 13 Sept. 1877.—Decedat la 25 Oct. 1906.
Legraud (Emile).—Ales la 13 Sept. 1877. Decedat la 15 Noemvrie 1903.
Mărgărit (Apostol).—Ales la 3 Aprilie 1889.—Decedat la 22 Iulie 1903.
Meşiota (Ioan).—Ales la 13 Sept. 1877.—Decedat la 19 Ianuarie 1878.
20. **Negreanu** (Dimitrie). Ales la 11 Martie 1893.—Decedat la 30 Aprilie 1908.
Neniţescu (Ioan).—Ales la 18 Martie 1896.—Decedat la 23 Fevruarie 1901.
Obedenaru (Dr. Mihail G.).—Ales la 10 Sept. 1871.—Decedat la 9 Iulie 1885.
Odhner (C. T.). — Ales la 20 Martie 1890. — Decedat la 1904.
Petrescu (Dr. Z.).—Ales la 18 Martie 1885.—Decedat la 16 Dec. 1901.
25. **Petrino** (Dimitrie).—Ales la 17 Sept. 1877.—Decedat la 29 Aprilie 1878.
Pop (Gavril).—Ales la 7 Sept. 1871.—Decedat la 27 Maiu 1883.
Popescu (Ioan).—Ales la 13 Sept. 1877.—Decedat la 3 Martie 1892.
Popovici (Gh.). Ales la 11 Aprilie 1905. Decedat la 12 Iulie 1905.
Roman (Visarion).—Ales la 13 Sept. 1877.—Decedat la 29 Aprilie 1885.
30. **Saligny** (Alfons).—Ales la 3 Aprilie 1902.—Decedat la 4 Maiu 1903.
Schuyler (Eugen). Ales la 12 Martie 1885.—Decedat la 16 Iulie 1890.
Şerbănescu (Colonel T.).—Ales la 12 April. 1894.—Decedat la 2 Iulie 1901.
Vârgolici (Ştefan). — Ales la 25 Martie 1887. Decedat la 29 Iulie 1897.
Vitzu (Dr. Alexandru N.). Ales la 7 April. 1897. — Decedat la 25 Dec. 1902.

OFICIILE ACADEMIEI ROMÂNE IN ANUL 1909—1910.

A. PERSONALUL DELEGAŢIUNII.

Preşedintele Academiei Române	**Saligny** *A.*
Asesori (Vicepreşedinţi) din *Secţiunea Literară* .	**Quintescu** *N.*
din *Secţiunea Istorică* .	**Tocilescu** *Gr. G*
din *Secţiunea Ştiinţifică*	**Istrati** *Dr. C. I.*
Secretar general (pe 7 ani, 1905—1912)	**Sturdza** *D. A*

B. PERSONALUL SECŢIUNILOR.

I SECŢIUNEA LITERARĂ.

Preşedinte . . . . **Naum** *A.* (Iaşi).
Vicepreşedinte . . . . **Negruzzi** *I. C.* (Bucureşti)
Secretar (pe 7 ani, 1904—1911) . . . **Quintescu** *N.* (Bucureşti).

Membri: **Bârseanu** *A.* (Braşov), **Bianu** *I* (Bucureşti), **Caragiani** *I.* (Iaşi), **Gane** *N.* (Iaşi), **Maiorescu** *T.* (Bucureşti), **Philippide** *Al.* (Iaşi), **Puşcariu** *I.* (Bran), **Sbiera** *I.* (Cernăuţi), **Zamfirescu** *D.* (Bucureşti).

II SECŢIUNEA ISTORICĂ.

Preşedinte . . . . **Kalinderu** *I.* (Bucureşti).
Vicepreşedinte . . . . **Xenopol** *A. D.* (Iaşi).
Secretar (pe 7 ani, 1909—1916) . . . . **Erbiceanu** *C.* (Bucureşti).

Membri: **Bogdan** *I* (Bucureşti), **Bunea** *A.* (Blaj), **Mangra** *V.* (Oradea-Mare), **Marienescu** *At. M.* (Sibiu), **Moldovanu** *I. M.* (Blaj), **Onciul** *D.* (Bucureşti), **Sturdza** *D. A* (Bucureşti), **Suţu** *M.* (Bucureşti), **Tocilescu** *Gr. G.* (Bucureşti).

III. SECŢIUNEA ŞTIINŢIFICĂ

Preşedinte . . . . **Poni** *P.* (Iaşi).
Vicepreşedinte . . . . **Babeş** *Dr. V.* (Bucureşti).
Secretar (pe 7 ani, 1907—1914). . . . . **Ştefănescu** *Gr.* (Bucureşti).

Membri: **Grecescu** *Dr. D.* (Bucureşti), **Haret** *Sp* (Bucureşti), **Hepites** *St. C.* (Bucureşti), **Istrati** *Dr. C. I.* (Bucureşti), **Marinescu** *Dr. G* (Bucureşti), **Mrazec** *L.* (Bucureşti), **Saligny** *A.* (Bucureşti), **Teclu** *N.* (Viena).

C. PERSONALUL COMISIUNILOR.

I. Comisiunea permanentă a Bibliotecii:

Membri: **Quintescu** *N.*, Secretarul Secţiunii literare.
Erbiceanu *C.* » » istorice.
Ştefănescu *Gr.* » » ştiinţifice.

II. Membru conservator al colecţiunii numismatice: **Sturdza** *D. A.*

III. Comisiunea pentru Premiul Năsturel de 4.000 Lei, din 1910.

Din Secţiunea Literară:
D-nii: **Gane** *N.*, **Maiorescu** *T.*, **Phillipide** *A.*, **Quintescu** *N.*

Din Secţiunea Istorică:
D-nii: **Kalinderu** *I.*, **Marienescu** *At.*, **Moldovanu** *I. M.*, **Xenopol** *A. D.*

Din Secţiunea Ştiinţifică:
D-nii: **Babeş** *Dr. V.*, **Mrazec** *L.*, **Poni** *P.*, **Ştefănescu** *Gr.*

IV. Comisiunea pentru cercetarea lucrărilor intrate la concursul premiului Alexandru Ioan Cuza de 20.000 lei despre: *Istoria Românilor dela Aurelian până la fundarea Principatelor:*
D-nii: **Bogdan** *I.*, **Sturdza** *D. A.*, **Xenopol** *A. D.*

V. Comisiunea pentru cercetarea lucrărilor intrate la concursul premiului Princesa Alina Ştirbei de 8.000 lei: *Carte de lectură pentru şcoalele secundare:*
D-nii: **Bârseanu** *A.*, **Bianu** *I.*, **Naum** *A.*

VI. Comisiunea pentru cercetarea lucrărilor intrate la concursul premiului Eliade-Rădulescu de 5.000 lei, despre: *Poezia populară românească:*
D-nii: **Bianu** *I.*, **Negruzzi** *I. C*, **Zamfirescu** *D.*

VII. Comisiunea pentru cercetarea lucrărilor intrate la concursul premiului Adamachi (divizibil) de 5.000 Lei despre: *Sufixele de formarea cuvintelor în limba românească:*
D-nii: **Phillipide** *A.*, **Quintescu** *N.*, **Sbiera** *I.*

VIII. Comisiunea pentru cercetarea lucrărilor intrate la concursul premiului G. San Marin de 2.000 Lei despre: *Intervenţiunea Statului în relaţiunile dintre capital şi muncă:*
D-nii: **Mangra** *V.*, **Tocilescu** *Gr. G.*, **Xenopol** *A. D.*

IX. Comisiunea pentru cercetarea lucrărilor intrate la concursul premiului Năsturel de 5.000 Lei despre: *Genealogia Basarabilor:*
D-nii: **Bogdan** *I.*, **Onciul** *D.*, **Suţu** *M.*

X. Comisiunea financiară:
D-nii: **Hepites** *St. C.*, **Onciul** *D.*, **Ştefănescu** *Gr.*

XI. Comisiunea Fundațiunii Adamachi:
D-nii: **Haret** *Sp.*, **Poni** *P.*, **Sturdza** *D. A.*
XII. Comisiunea Fundațiunii Otteteleșanu:
D-nii: **Babeș** *Dr. V.*, **Kalinderu** *I.*, **Negruzzi** *I. C.*, **Tocilescu** *Gr. G.*
XIII. Comisiunea Fondurilor Ioan Fătu și *Ioan Scorțeanu:*
D-nii: **Grecescu** *Dr. D.*, **Negruzzi** *I. C.*, **Onciul** *D.*
XIV. Comisiunea Fundațiunii Ioan Agarici:
D-nii: **Kalinderu** *I.*, **Naum** *A.*, **Tocilescu** *Gr. G.*
XV. Comisiunea Fundațiunii Tache Petre Anastassiu:
D-nii: **Hepites** *St. C.*, **Kalinderu** *I.*, **Poni** *P.*
XVI. Comisiunea Dicționarului:
D-nii: **Hepites** *St. C.*, **Kalinderu** *I.*, **Maiorescu** *T.*, **Quintescu** *N.*, **Sturdza** *D. A.*, **Tocilescu** *Gr. G.*

CUPRINSUL

PARTEA I.

ŞEDINŢELE ORDINARE DIN ANUL 1908—1909.

Pagina

Secţiunea ştiinţifică.

PARTEA II.

SESIUNEA GENERALĂ DIN ANUL 1909.

Pagina.

Secțiunea literară.

Pagina

Premiul Adamachi.

Secțiunea istorică.

Pagina.

Premiul Eliade-Rădulescu.

Secţiunea ştiinţifică

Pagina.

Anexe.